

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Hi 9585

UNIVERSIT

Digitized by Google

A D
NOVA ACTA
ERUDITORUM,
QUÆ
LIPSIÆ PUBLICANTUR,
SUPPLEMENTA.
TOMVS II.

*Cum S. Cæsareæ Majestatis & Regis Pol.
atque Electoris Saxonie Privilegiis.*

LIPSIÆ,

Prostant apud JO. GROSSII Hæredes,
JO. FRID. GLEDITSCHII B. Fil.

ET

MAURIT. GEORG. WEIDEMANNUM.
Venduntur etiam Amstelodami in WAESBERGIORUM
& WETSTEINIORUM officinis.

Typis BERNHARDI CHRISTOPH. BREITKOPFII.
MDCCXXXVII.

Lectori Salutem!

Tantum ne vacuum Voluminis bujus primam paginam invenias, hoc quicquid est Praefationis, habe. Quo spectet omne hoc institutum nostrum, & cujus generis scripta in Supplementis his legantur, vix est Lectorum unus, qui nunc doceri primum cupiat. Dudum constat, & re ipsa fecimus testatum, vehementer falli eos, qui, praeter trita & vulgaria, nec in Actis ipsis commemorari satis digna, nihil hic inveniri, & sibi & aliis persuadent. Inspice, si nos amas, Volumen hoc nostrum, & ut plenissime cognoscas omnia, cum cura inspice. De libris & forma splendidis, & argumenti dignitate selectis, & doctrina egregiis, si dictum a nobis saepius & copiose neget, iniquitatis te accusabimus. Habes, si inter exteros vivis, Germanae industriae praestantissima specimina, si te civem nostrum dicis, peregrinae muse nobiles ac formosos partus, eosque magno numero collectos. Nec Observationes literarias, nunc primum editas, desiderabis, uberrimam applaudendi nostris studiis materiam daturas. Si quid vero sterilis avenae obveniat opimam messem tritici legenti, sortem banc nobis cum Ephemeridum scriptoribus ad unum omnibus communem puta, & ubique terrarum degas, in civis tuos, hoc ipso nobis molestissimos, quod miseris libellis etati suae maculam adspargant, culpam banc conjice. Sane, si ex nostro res arbitrio ageretur, nihil inutilium chartarum aut lucem unquam adspiceret, aut debonestaret Annales nostros. Nos, si illud egimus, ne ex laudatione nostra quoddam ignaviae suae praesidium caperet ineptus & abjectus scriptor, si cavere Lectores bonos a turpissimis illis eruditionis portentis jussimus, nec, quae bona sunt, literisque gloriosa, praeter nugis illis & ineptiis negleximus, tum, quod est partium nostrarum, fecimus. Id vere videmur affirmare posse, si quid ab Actis ipsis diversi horum Supplementa habeant, hoc unum esse, quod illic nova tantum, & vix librorum familiae, nedum eruditis, cognita, hic vetera, & fato quodam suo Lipsiam perlata serius, sectemur. Nam, cum sit amplissimum, quod omnes norunt, institutum nostrum, nec tam certa cujusdam gentis, quam omnium locorum ac terrarum, libri judices nos poseant, qui putes fieri posse, ut tantas copias librorum in illas

Acto-

Actorum angustias rogamus? Si quid igitur, exacto quovis anno, su-
 peresse nobis librorum intelligimus, unde non minorem, quam ex ce-
 teris, tu expectare fructum possis, id, bono quodam &, ut libere di-
 camus, laudando consilio, Supplementis his complectimur. Effecturi
 quippe hac ratione, ut presentis Seculi literariam Historiam, quam fie-
 ri possit, habeas plenissimam, &, si nostra legas, facile carere aliis alio-
 rum Commentariis, nostram æmulantibus magis, quam assequentibus,
 gloriam laudemque, possis. Sed, cum minime nos fugiat, plerumque
 hæc, quæ sunt remota paululum a nostro tempore, etsi bona sint, &
 plausu publico dignissima, tamen ob id ipsum, quod novitatis fere
 gratiam amiserint, fastidiosè legi, fecimus & hac ex parte, quod inge-
 nio lectorum conveniret, &, ne quidquam in nobis desiderari jure pos-
 set, nova multa vetustioribus adjuuximus. Jam, si de eo etiam quæra-
 tur, satisne hæc, quæ nos de pretio librorum, horumque argumentis,
 diximus, ad tuum, Lector, usum sint accommodata, an sibi forsitan plus
 in Supplementis, quam in mensuris Annalibus, indulserit ingenium
 scribentium, id quidem re ipsa malumus a te cognosci, quam a nobis
 quidquam hic ambitiosus commemorari. Tantum, ut arbitrandi aliquam
 normam habeas, de eo dubitari a te nolumus, ejusdem plane officinæ u-
 trumque, & Actorum, & hujus quasi Appendicis, opus esse, atque ita
 hæc inter se cognatione jungi, ut, qui Supplementis male cupiat, ipsos is
 Actorum conditores capitales juratosque hostes habeat. Atqui, si hoc
 unum impetrare nobis liceat, ut memores nos semper tenacesque mo-
 ris nostri, & ab ea, quam ab initio amplexi sumus, scribendi ratione
 avocari nescios, existimes, jam bene nobiscum actum, &, quid sentias
 de nostro hoc labore, vel te tacente intelligimus. Quo, & amico satis,
 & nobis satis honorifico, judicio non solum nos vehementer delectamur,
 sed majora etiam in posterum conandi, & præclarius de te merendi,
 magna quadam & insolita cupiditate inflammamur. Id tantum nobis-
 cum Superos precare, incolumes salvosque eos servent, quibus pensum
 hoc tractare, & in statione hac, si fieri possit, consensescere, suavissimum
 putatur, ne, quod salutare omnibus, & cum tuo maxime conjunctum
 commodo, agnoscis, præmaturo quodam & acerbo fato inter-
 ceptum nobile hoc institutum doleas.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio I.

ORBIS SACER ET PROFANUS ILLU-
stratus, Regiae Celsitudini JOANNIS GASTONIS,
Magni Etruriae Ducis, dicatus. Pars I, in qua Dia-
ceseon, Provinciarum, & Metropoleon, tum Ecclesia-
sticarum, tum Civilium, distributio ad normam veteris
Notitiae Imperii Romani explicatur. In reliquis singu-
le mundi partes, Europa, Asia, Africa, America, ea-
rumque Provinciae, Metropoles, & Urbes, describun-
tur. Opus ecclesiasticae & profanae Historiae, nec non
Geographiae, studiosis apprime utile: Autore P. FRÂN-
CISCO ORLENDIO, Ordinis Prædicatorum Ma-
gistro, & in Universitate Pisana Theologicorum
Dogmatum publico Professore.

Florentiz, typis Bernardi Paperini, 1728, fol.

Alph. 8 plag. 22.

Molem operis ardui & perdifficilis elaboratu Pl. Rev. Autor
provolvit, orbique terrarum universo, quem quippe per-
currit & explanavit, spectandam probandamque proposuit.
Primam hic Partem in compendium mittimus. Restant e-

A

nim

nim duo Volumina Partis II, annis 1731 & 1732 edita, quæ posthæc delibandi dabitur occasio. In Inscriptione, ad Magnum Ducem directâ, Sereniss. *Joannes Gafso* prædicatur ab eruditione omnigena, & omnium Europæ linguarum, notitia, imprimis a progenitorum gloria, quibus in acceptis ferendum, quod literæ sacræ & profanæ resfloruerint, & reformationem invexerint. Præfationem Autor orditur a divisione orbis terrarum in sacerdotium & imperium, seu, uti aiebat *Gelasius* Papa, sibi utique non nociturus, in *autoritatem sacram Pontificum & Regule potestatem*. Qui habitum religionis ad vitam civilem explorarunt, habent, quod in hac divisione no- tent. Post Christi in cælos adscensum adhuc *fidem reptasse in cunis*, hic traditur. Porro docetur, Christum non Hierosolymas, sed ipsam Imperii arcem Roman, vicarii sui sedem, omnium- que credentium matrem & magistram, allegisse, ut eadem esset facti Pontificatus apex, quæ & temporalis regni culmen. Se- cessus Avenionensis num negligendus? Veteres, ut orbem ec- clesiasticum curatius nossent, *Notitiam Imperii Romani*, quæ *Constantino M.* tribui solet, fundamenti loco posuerunt, uti ap- paret ex Can. 2 Synodi œcumenicæ 2, ex *Socrate L. V Hist. Eccl. Cap. 8*, & *Theodoretii* Epistola ad *Flavianianum*. Hanc notitiam, ejusque ordinem, servavit Autor, & æque veterem ecclesiarum notitiam in tredécim Diœceses distribuit, non præterita sequen- tium temporum mutatione. Ratio instituti ita fuit adornata, ut præcedat Geographica ubique descriptio, succedat Historia, & profana & sacra, nec non dignitas ecclesiasticorum viro- rum, inibi commorantium, adjiciatur. In reliquis Volumi- nibus ecclesiarum terrarumque historiam secundum quatuor orbis partes descripsit, siquidem *notitiam Imperii* diffusa Chri- stiani nominis amplitudo multum excedit. Singulos Episco- patus ubique indicare haud licuit. Veterem Imperii Romani notitiam annotationibus illustrarunt *P. Jacobus Goar*, Ordinis Prædicatorum, & *Carolus a S. Paulo*, Abbas Fullienfis: specia- tim Galicæ notitiam *D. Ferdinandus Ughellus*, Abbas S. S. *Vin- centii* & *Anastasi* ad Aquas Salvas, Monachus Cisterciensis: Galliarum *P. Jacobus Sirmondus*, Societatis Jesu, *Robertus*, & *Walefius*: Hispaniæ *Mendez Silva*, *Pirrus*, *Miraus*, Germa-
niæ

niz *Ferrarius*, & *Bucellinus*, ac inchoate *Hanssius*: Britanniæ *Ufferius*, *Herpsfeldt*, *Camdenus*, dederunt. Autor, quæ apud alios hinc inde erant dispersa, in meliorem redegit ordinem, & multa ab aliis prætermissa adjecit, profecutus regionum provinciarumque omnium descriptionem Geographicam, mores gentium, ritusque varios, Principes, & Magistratus, a quibus reguntur, quæque ad earundem pertinent religionem, instituta, & formam vivendi. Nec tamen idcirco ita sibi ad blanditur, quasi, in rebus suis numeris absolutam se perfecisse, arbitro paratus semper meliora discere, quoties vel etiam de minimis erudiat. *Prima Operis Pars in sex abit Libros.* In primo expenditur antiquitas metropoleon civilium & ecclesiasticarum, variasque exhibet notitias Imperii præter illam *Constantinianam*. *Secundus* complectitur quinque Diœceses, Præfecto Orientis, concreditas. *Tertius* duas continet Diœceses Illyrici Orientalis, itemque alteram Diœcesin Illyrici Orientalis. *Quartus* duas alias Diœceses, subjectas Præfecto Italiz, comprehendit. *Quintus* percurrit tres Diœceses, Præfecto Galliarum obnoxias. *Sextus* denique exponit ea, quæ ad Exarchos ecclesiarum Orientis & Occidentis, nec non ad quinque Patriarchas majores, atque illorum sedes Patriarchales, spectant. Nuper *D. Benedictus Bacchinus*, Abbas Benedictinus, ante *Constantini M.* Imperium nullam in Asia & Oriente civitatem Metropoleos jure fuisse donatam, contendit in *Diff. de Ecclesiastica Hierarchy Originibus Parte I Cap. 3*, provocans ad *Arstida* Orationem, *civitatibus Asiaticis* inscriptam, qui Asiaticis id persuadere voluit, ne deinceps de Primatu invicem contenderent. Autori a *Bacchinio* dissidere placet. Refert sese eapropter ad *Ulpianum*, qui Ephesum toti Asiæ præpositam doceat *l. 4. ff. de Officio Proconsulis*. Existimamus, principatum urbium Romanarum existisse vel primum, vel secundarium. Quo ipso, ni fallimur, ruit omnis illa disceptatio. *Dio* in *Hadriano* Antiochiam *Syria metropolin* vocat. Consentit *Spartianus*. Illustrat rem ipsam Cardinalis *Norissus* in *Dissert. 3, 4, 5, de Epochis Syro-Macedonum*. Metropoles aliæ erant sic dictæ ob vetustatem originis, vel coloniarum inde deductiones: aliæ erant

Pag. 5 seq.

- rant Provinciarum capita, in quibus Præsides sedem tenebant. Tres potissimæ Romani imperii erant metropoles, Roma Imperii, Alexandria Ægypti, Antiochia Orientis, caput. Nobilitas præfecturæ a nobilitate urbium & provinciarum derivatur, adversus *Bacchintum*. Proconsoles a Procuratoribus differebant: illis Provinciarum rectio demandata; hi in exiguis provinciis Proprætore erant, vel potius tributa & vectigalia percipiebant, eaque in ordinem redigebant. De Proconsulum origine, electione, & dignitate sunt varia. Amplissima erat Ægypti Præfectura, in qua Præfecti Augustalis ibi autoritas. Ipse enim Regis habebatur loco, legesque condere poterat. Quare Patricii & Senatores Romani ab hac Præfectura exclusi. Metropolis Dioceseos Ponti erat Cæsarea Cappadociæ, Thraciæ Heraclea, præsertim a *Severi* Imperatoris ætate, Palæstinæ Hierosolyma, quibus excisis successit Cæsarea Palæstinæ: Bithyniæ Nicomedia, Achajæ Corinthus, Africæ Carthago, in Galliis Treviri, in Italia post *Augustum*, præter Romam, Aquileja & Mediolanum. An metropoleon ecclesiasticarum institutio & origo ad Apostolos sit referenda, anceps est quæstio, quam Transalpini affirmant, *Petrus de Marca* veluti causam suam perorare tentavit, & plerique, Pontifici Romano obnoxii, pro inexpugnabili habent. *Elmer du Pin de Antiqu. Eccl. Discipl. Dissert. VI* masculæ propugnavit sententiam negantem. Autor lacertos omni movet studio, ut Doctoris quondam Sorbonici argumenta infringat, ratiocinans ex notionibus, sequenti ætate receptis, & ex Epistolis decretalibus suppositis, nec non testimoniis recentiorum. Argumenta *Petri de Marca* omnino pleraque in ventum abeunt, si ad nervum rei attendamus. *Antiquam consuetudinem* fuisse, *Nicana Synodi Canone sexto* comprobatur. Metropoles postea multiplicatæ, serius in Occidente, quam in Oriente. In partitione Dioceseon Christiani omnino imitati sunt formam imperii civilis, ob commoditatem itinerum ac noticiarum invicem communicandarum, nec non ob ordinem faciliorem. *Benedicto Bacchinio* visum est, Apostolos in dioceseibus assignandis potius formam Reipublicæ Judæorum ob oculos positam habuisse. Argumenta ejus hic examinantur. Si domicilia
- prima,

prima, ubi Christiani Judæis mixti res sua habuerunt, consideramus, & ea vocamus metropoles, *Bacchinio* non possumus refragari. At postea secus res cecidit, ubi Christiani a Judæis sese segregarunt, & latius doctrinam sparserunt. *Babylon* tempore *Josephi* notavit tractum inter Tigrim & Euphratem. Apostolos afflatu Spiritus Sancti urbes in metropoles ecclesiasticas erexisse, quæ in politia Imperii Romani civiles erant metropoles, Autor evincere contendit, delabens ad sententiam Glossatoris ad *Distinct. 80 Decreti Gratiani*, qui Metropolitanorum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, schema locale a flaminibus ethnicorum derivat. Exactior Provinciarum forma ab *Augusto* constituta, accessio facta ab *Hadriane*, immutatio invecata a *Constantino Magno*. *Diæcesis* apud profanos scriptores magnum terræ tractum, provinciis nonnullis constantem, notat. In Conciliorum Actis a provincia distinguitur. *Cicero* jam *diæceses* habet *Ep. ad Famil. Lib. III Ep. 8, Lib. XIII, Ep. 53, 67*. Hoc ignoravit *Antonius Pagi* in Critica Annalium *Baronii* ad *A. 37 num. 4*. Sequitur notitia Imperii a *Constantino M.* usque ad *Arcadium & Honorium*. *Libro secundo* exponuntur quinque *Diæceses* amplissimæ, quas Notitia *Constantini M.* tribuit *Præfecto prætorio Orientis*, scilicet *Oriens* proprie dictus, *Ægyptus*, *Asia minor*, *Pontus*, & *Thracia*. *Tyri* urbis fata & aliarum explanantur docte. *Damascus* fuit metropolis *Syriæ* salutaris. *Valesius* id honore *Eznesæ* ivit vindicatum. *Leo Sapiens* *Edeffam* caput provincie statuit. *Carothea* *Syriæ* videtur esse *רִפְאָ אֲמוֹסִי* *Jabruda* vero *Petor*, *Bileami* patria. *Mesopotamiz* metropolis fuit *Amida*, *Ptolemao* *Ammæa*. *Palma*, præfectus *Syriæ*, *Arabiam* *Petræam* sub *Trajano* redegit in potestatem populi Romani. *Bosra* ibi metropolis erat ecclesiastica; *Petra* caput gentis *Nabathææ*. De *Cypro*, *Gilicia*, *Isauria*, *Palæstina*, deinceps tractatio procurrit. Limitem terræ promissæ borealem Autor ponit *Euphratem*. At alii per *תְּרֵיבִי* ibi intelligunt *Oronzem*. *Taspha* fuit terminus borealis ætate *Salomonis*. Eam Autor ad *Euphratem* quærit. Non dubitamus, intelligi *Oronzem*, olim *Thapsaci* & *Affii* nomine appellatum. *Pompejus*

Pag. 29
seq.

36 seq.

45 seq.

53 seq.

55 seq.

59 seq.

67 seq.

69.

75.

95.

96.

Pag. 102. *ius* Judæam in provinciæ formam non redegit; sed Judæos, duntaxat tributarios effectos, legibus suis vivere permisit. Ituræam & Peræam nonnulli in unam eandemque terram compingunt. At Ituræa, Trachonitidi conjuncta, Arabiæ montibus contermina, Peræam habuit ab austro obversam. Omittimus varias Palæstiniæ divisiones, hic commemoratas. Azotus fuit gemina, una maritima, altera mediterranea. *Bityle*, ad Afcalonam sita, revocat *Bethulia* mentionem. *Petra* quoque dicta fuit Rabbath-Ammon, seu Philadelphia. De Ægypto, Libya, Cyrenaica, & ceteris ad mare urbibus Africæ, fuse differitur & erudite. *Athribim* maximam olim urbem ad Delta fuisse oportet, cum in sacris literis Ægyptus citerior vocetur כּרִי. Ab Ægypto Autor resumit cursum ad Asiam minorem, exponens Asiam Proconsularem, Pamphyliam primam ac secundam, Hellepontum seu Dardanium, Lydiam, Pisidiam, Lycaoniam, Phrygiam, Lyciam, Cariam, & Cycladas. Succedunt Pontus, Cappadocia prima & secunda, Galatia prima & salutaris, Bithynia, Paphlagonia, Armenia major & minor. Notitiæ *Leonis Sapientis* & *Hieroclis* hic utramque faciunt paginam. In subsidium quoque vocantur *notitia ecclesiarum tempore Celestini III, scripta a Viro religioso, & Milone, ejus Abbate, & alia Notitia ecclesiarum urbis & orbis*, ab Episcopo Catharensi edita ante annos fere 370. Despectit inde oratio ad Thraciam, Mœsiam, Scythiam Europæam, Bulgariam, & Moscoviam. Ad spes irritas referendum id, quod Autor prædicat p. 177: *nunc haud levis affulget spes, quin sub Moschorum Imperatrice Catharina, feliciter regnante, tota Russia alba, seu Moschovia, in unitatem se aliquando Catholicam recipiat, in eaque perseveret. Liber tertius* complectitur Dioceses, quas Præfecto Prætorio Illyrici Orientalis tribuit Notitia Imperii *Constantiniana*. Divisio Illyrici in Orientale & Occidentale a *Petro de Marca* tribuitur *Arcadio*. Videtur autem profecta a *Theodosio*, aut *Gratiano*. Hic de Epiro, Dacia, Mœsia, Dardania, Pannonia, Dalmatia, Norico, cujus olim metropolis Laureacum; de Fabiana, quæ non sit Vienna, de metropolitibus Saxoniz, de Suecia, cujus tres Episcopatus quondam metropolitano Hamburgensi erant obnoxii, de Polonia,

lonia, ejusque metropoli Gnesna, proferuntur generaliora. *Libro quarto* exponuntur duæ peramplæ Diœceses, Italia nimirum & Africa. In *Libro quinto* exhibentur Diœceses per Galliam obvix. *Libro sexto* distributio provinciarum & metropoleon supra recensita variis Conciliorum actis illustratur, ac Exarchi Orientis & Occidentis, nec non quinque Patriarchæ majores, eorumque ecclesiæ & jura, explicantur. *Parti* huic *prima* subjectum apparet *Parergon, notitias aliquot ecclesiasticas & civiles, diversis temporibus editas, complectens, Florentiæ A. 1728 editum.* Emiserant eas jam in lucem *Carolus a S. Paulo & Emanuel a Schelstrate,* ex Codicibus MStis erutas, suisque Operibus eas inferuerant. Adpersæ sunt passim hic notulæ. De *Hierocle Grammatico* nonnulla afferuntur. Suffigitur Index rerum accuratissimus, brevisque erratorum summa. Utrum diligentia Autoris, an nitor & magnificentia Operis, majoribus mactanda sint laudibus, ambiguum videri potest. Suspiciamus ac stupemus inexhaustam unius vnz facultatem, unde tanta exierunt Opera, quorum *Partem secundam* propediem in compendium missam cum Lectore communicandam constituimus.

Pag. 399
seq.

537 seq.

3.

65 seq.

HISTOIRE GENERALE DES AUTEURS SACRÉS & ECCLESIASTIQUES, &c.

h. e.

HISTORIA GENERALIS AUTORUM SACRORUM & ECCLESIASTICORUM, continens eorum vitas, catalogum, examen criticum, judicium, Chronologiam, analysin, et recensonem variarum editionum Operum eorundem, etc. Autore R. P. REMIGIO CEILLIER, Benedictino.

Tomus II.

Parisiis, apud Phil. Nicol. Lottinum, 1730, 4 maj.

Alph. 4 plag. 12.

Operis præclarissimi, cujus *Tomum primum* nuper in *Supplementis ad hæc Nova Acta Tom. I Sect XI pag. 481 seq.* laudavimus, sequitur jam *Tomus secundus*, quo Capitibus
XXXVIII

XXXVIII magnum numerum Scriptorum Ecclesiasticorum recenset Autor, inque *Origene* definit. Agit autem *Cap. I* de *S. Justino*, cujus vitam enarrat, Operumque analysin amplam & dilucidam exhibet. Quæ in Apologia prima, secundo loco in omnibus Operum *Justini* editionibus poni solita, de statua Simoni Deo S. posita Pater hic refert, his errorem nullum subesse, sed revera talem statuam *Simoni* Mago in insula Tiberina positam fuisse, contra *Dupinium*, *Simonium*, & alios, pugnat. Apologiam secundam, quæ primo loco ponitur, paulo ante Martyrium A. 167 scriptam ait. Opus de Monarchia Dei mutilum quidem, amissa quippe parte prima, sed, quantum ejus restat, genuinum, statuit. Ad Dialogum cum *Tryphone* delatus, historiam controversiæ, quam *Gottlieb Kochius*, *Justino* eum abjudicans, A. 1700 movit, refutatus ab *Alb. Feldeno*, *E. S. Cypriano*, *Jo. Franc. Buddeo*, recenset, & hunc quoque Dialogum *Justino* vindicat: uti & Epistolam ad *Diognetum*, quem non Judæum, uti *Nourrius* vult, sed idolorum cultorem, fuisse ait. Epistolam autem ad *Zenam* & *Serenum Justini* esse negat. Denique etiam de operibus perditis & supposititiis, in quorum censum Aristotelicorum dogmatum everfionem refert, de doctrina, de censuris & editionibus scriptorum *Justini*, actisque martyrii, haud perfunctorie exponit. *Capite II* perbrevis de *S. Aberco*, Episcopo Hierapolitano, fide *Baronii*, refert, hunc aliquando possedisse Epistolam ejus ad Imp. *M. Aurelium*, e Græco versam, Annalibus autem suis, quod ejus jacturam fecerit, non inferuisse. *Surium* ei, sed nullo omnino teste, tribuere librum pro Sacerdotibus & Diaconis ecclesiæ suæ. Historiam autem ejus, quam ille Actis suis SS. inseruerit, plane infulsam & fabulosam esse. *Cap. III*, de *Melitone*, Episcopo Sardenfi, quem Prophetam & Apologetam vocat, ejusque scriptis deperditis, dum agit, inter supposititia refert librum de morte B. Virginis. *Cap. IV*, de *S. Dionysio*, Corinthiorum Episcopo, ejusque Epistolis deperditis; de *S. Philippo*, Episcopo Gortynensi, ejusque opere deperdito contra *Marcionem*; nec non de *S. Pinyto*, Cnossi in Creta Episcopo, Epistola unica deperdita, breviter exponit. *Cap. V* de *S. Claudio Apollinari*, Apologeta, & Episcopo Hierapolitano, ejusque Apologia ad *M. Au-*

M. Aurelium, & aliis scriptis deperditis adversus Paganos, Judæos, Montanistas, a *Photio* magnopere laudatis, agit. *Cap. VI* de *Bardesane Syro*, primum orthodoxo, scriptisque orthodoxis claro, deinde peculiaris hæreseos, e *Valentinianorum* deliriis conieciatæ, autore, ejusque filio, *Harmonio*, patris vestigiis insistente, pauca affert, & lectorem ad *Frid. Strunzii* Historiam Bardesanis & Bardesanistarum, Witebergæ A. 1710 editam, ablegat. *Cap. VII* de *S. Sotere* Papa, mortuo A. 176, ejusque Epistola deperdita ad *S. Dionysium*, Corinthi Episcopam, pauca commemorat. *Cap. VIII* Epistolam Ecclesie Viennensis & Lugdunensis de Actis *S. Potbini*, Episcopi Lugdunensis, *S. Attali*, *S. Blandinae*, & aliorum Martyrum Lugdunensium ad Ecclesias Asiæ & Phrygiæ, pie ac disertè, forte a *S. Irenæo*, scriptam, fusius recenset. *Cap. IX* Acta *S. Alexandri* & *S. Epipodi*, Martyrum Lugdunensium, originalia quidem esse negat, sed fide tamen digna censet, nec miracula, horum reliquiis tributa, tacet. *Cap. X* de Actis martyrii *S. Symphoriani*, quæ Sec. V conscripta statuit, & aliorum Martyrum Gallicorum Actis supposititiis, pauca delibat. *Cap. XI* de *S. Hegesippo* agit, quem, ex Judæo Christianum factum, quinque libros Historiæ Ecclesiasticæ, præter fragmenta quædam, ab *Eusebio* servata, amissos, scripsisse ait. Libros autem de ruina Hierosolymæ, ei adscriptos, recentioris Autoris esse, qui tamen ante Sec. VII vixerit, *Mabillonio* assentitur. *Cap. XII* agit de *Theophilo Antiocheno*, ejusque tribus libris ad *Autolycom*, circa A. 181 scriptis, & inter Opera *S. Justini* edi solitis, quorum exhibet analysin, & optimam editionem dicit A. 1684, Oxoniæ a *Fello* in 12 curatam. Commentarios, *Theophilo* hæc adscriptos, in IV Evangelia & Proverbia *Salomonis*, pro supposititiis habet. *Cap. XIII* de *Athenagora*, Philosopho Atheniensi, ejusque Apologia, quæ & legatio pro Christianis dicitur, item libro de resurrectione mortuorum, junctâ utriusque analysi, exponit. De scripto supposititio Parisiis A. 1599 & 1612 in 12 sub nomine *Athenagora* edito, de vero & falso amore, notat, fabulam Romanensem esse, quam & *Huetius* prima editione libri sui de origine fabularum Romanensium, *Athenagora* tribui posse dixerit, sequentibus autem e-

B

ditio.

ditionibus sententiam mutarit. Denique editiones utriusque libri genuini accurate recenset. *Cap. XIV de Tatiano*, Eno-ratitarum antesignano, *Iustini* Martyris discipulo, ejusque Ora-tione ad Græcos, quæ e plurimis ejus scriptis unice restat, & *Iustini* Operibus jungi solet, item de ejusdem Harmonia evan-gelica, *Diateffaron* dicta, copiose differens, hanc superesse, negat, quæque in editione Lugdunensi Bibliothecæ Patrum *Tatiano* tribuitur, alterius Autoris esse contendit. Inter edi-tiones Orationis ad Græcos optimam pronuntiat Oxoniensem, A. 1700 a *Guil. Wortbo* datam. *Cap. XV de Mikiade* Apo-logyta, *S. Apollinario*, Senatore Romano & Martyre, *Modesto*, & *Rhodano*, defensoribus Ecclesiæ contra hæreticos, quorum omnium scripta & apologiæ interciderunt, brevibus exponit. *Cap. XVI de S. Irenæo*, Episcopo Lugdunensi & Martyre, copiose agit, ejusque librorum V adversus Hæreses amplissi-mam dat recensionem: doctrinamque ejus dum enarrat, haud omittit, quod statuerit, recurrendum omnino esse ad tradi-tionem, siquidem Scriptura Sacra non omnia comprehendat, & multis locis obscura sit. *Cap. XVII de S. Victore* Papa agens, eum primo pacificas Montanistis dedisse, deinde autem, a *Pra-xea* meliora monitum, revocasse ait; quod ecclesias Asiaticas, in celebrando Paschate cum reliquis consentire nolentes, com-munionem ecclesiastica excluderet, id plerisque displicuisse; ho-rum autem saniora monita & consilia secutum *Victorem*, Asia-ticis non amplius gravem fuisse. Quæ ei tribuuntur, Episto-las IV, quarum duæ compareant inter falsos Decretales, tau-quam supposititias rejicit. Ceterum de martyrio *Victoris*, quod nonnulli asserunt, tacet, atque, A. 202 eum obiisse, ait. *Cap. XVIII de Theophilo* Cæsariensi, *Palma* Amastridensi, *Bac-chylo* Corinthio, Epistolarum Synodalium deperditarum in con-troversia paschali contra Quartadecimanos autoribus; item de *Polycrate* Ephesio, Epistolæ pro Quartadecimaniis, cujus frag-mentum *Eusebius* conservavit, autore, potiora refert. Acta autem martyrii *S. Timothei*, a *Sigeberto Polycrasi* huic ad-scripta, supposititia omnino censet. *Cap. XIX de Heraclito*, *Maximo*, *Candido*, *Apione*, *Sexto*, *Arabiano*, *Juda*, *Isidoro* quodam, & *Hieronymo*, obscuris, *Musano*, & nonnullis aliis,

Eusebio

Eusebio & Hieronymo memoratis, quorum scripta perierunt, agit. *Cap. XX* Acta Martyrum XII Scillitanorum, mense Jul. A. 200 a *Saturnino*, Africæ Proconsule, capite plecorum, quæ a *Baronio & Ruinarto* martyrologiis suis, licet cum aliqua discrepantia, inserta sunt, inspergit. *Cap. XXI* Acta martyrii S. *Perpetua & Felicitatis*, & sociorum, Carthagine sub *Severo* extinctorum, quæ optime a *Ruinarto* edita dicit, in epitoma repræsentat. *Cap. XXII* martyrium S. *Leonida*, patris *Origenis*, S. *Plutarchi*, S. *Potamonis*, & aliorum, in persecutione sub *Severo* Alexandriæ in *Egypto* trucidatorum, breviter enarrat. *Cap. XXIII* *Minucii Felicis* Dialogum elegantissimum, qui *Octavius* inscribitur, fusius recenset, editionesque enumerat. *Cap. XXIV* S. *Serapionis*, Episcoporum Antiochenorum octavi, & S. *Pantani*, doctoris Alexandrini, ac deinde Iudæorum Apostoli, vitam & scripta deperdita refert. *Cap. XXV* de *Cajo*, Presbytero Romano, deinde Episcopo gentium, h. e. ad prædicandam in partibus infidelium fidem ordinato, & doctore ecclesiæ, ejusque disputatione cum *Proclo* Montanista, cujus apud *Eusebium* exstant fragmenta, aliisque scriptis, ei tributis, agit. *Cap. XXVI* S. *Clementis Alexandrini*, quem ultra A. C. 217 vitam haud produxisse ait, scriptorum peramplam dat analysin, appositis paginis edit. Paris. 1641, librum Stromatum VIII, ipso *Caveo* hac in re, uti & subinde in aliis, accuratior, argumentis non contemnendis ejus esse negat, atque compilationem plurium fragmentorum, e diversis *Clementis* operibus congestorum, & in supplementum ipsius genuini libri VIII deperditi reliquis adjunctorum, credit. Librum autem, *Quis dives salvetur?* a *Caryophilo & Gislario* sub nomine *Origenis* editum, *Clementi* vindicat. Ad libros Hypotyposeon deperditos quod attinet, quorum fragmenta *Eusebius* exhibet, ex ipso *Phocio*, impias & blasphemias ex iis sententias acerrima cum censura recitante, manifestum esse ait, hunc in libros hosce ab hæreticis interpolatos incidisse. Commentarios in Epistolas S. *Petri* & S. *Joannis*, item fragmenta *Theodotiana*, excerpta e prophetiis, sub *Clementis* nomine etiam Bibliothecis Patrum inserta, neque ex editione *Potteriana* exclusa, *Clementi* plane abjudicat, & inter supposititia

titia rejicit; denique doctrinam ipsius per singula fere Theologiae capita examinat. *Cap. XXVII de Hippolyto*, Episcopo, sed incertum cujus ecclesiae, martyre & doctore insigni, agit, discipulum *Irenaei* cum statuit, Portuensem in Arabia, & omnino in Oriente Episcopum, fuisse negat, ab *Hippolyto* illo, Presbytero Romano, cujus martyrium a *Prudentio* descriptum est, plane distinguit, Commentarios ejus in libros Vet. & Nov. Test. deperditos recenset, libellorum & fragmentorum superstitum analysin, & deperditorum enumerationem, addit, de cyclo ejus paschali, scriptis supposititiis, sententiis & doctrina, editionibus denique, sparsim quaedam exhibentibus, exponit, & *Fabricianam*, omnia complexam, laudat. *Capitis XXVIII*, copiosi & in Articulos XXI distincti, hanc ponit epigraphen: *Tertulianus, Presbyter & doctor ecclesiae, deinde Montanista, denique Haresiarcha*. Praemissa historia vitae, in qua, cum jam Presbyter esset, uxorem adhuc habuisse eum negat, Romae autem Presbyterum fuisse, & circa A. 245 obiisse, asserit, singulis fere Articulis singulos ejus libros cum analysi recenset, in tempus, quo quilibet scriptus, inquirat, librum de anima inter eos, quos post lapsum, in annum fere 206 incidentem, scripsit, primum facit, poemata vero omnia, quae sub nomine ejus circumferuntur, ipsi abjudicat, denique, doctrina in quibus capitibus sana & orthodoxa, in quibus perversa & erronea sit, disquirat, & editiones recenset. *Cap. XXIX de Asterio Urbano*, Presbytero, autore trium librorum contra Montanistas, quorum fragmenta *Eusebius* servavit, inserta historia *Montani*; tum & de *Apollonte*, qui idem Montanistas scriptis impugnavit, deque *Gemino*, Presbytero Antiocheno, breviter agit. *Cap. XXX de Julio Africano* commemorat, qui Historiam sub titulo τῶν μετῶν XIV libris, & Chronographiam succinctam ab O. C. ad A. C. 221 libris V composuit, quos *Eusebius* crebro allegat, & quorum fragmenta apud eum exstant. *Cap. XXXI de Ammonio Sacca*, Philosopho Christiano, qui Alexandriae docuit, & *Origenem Adamantium*, *Plotinum*, *Longinum*, aliosque viros clarissimos, discipulos habuit, ejusque Concordia IV Evangelicorum, quam *Tatiana* perperam adscriptam ait, nec non libro deperdito, de conformitate Moysis & Christi, agit.

Cap.

Cap. XXXII de S. *Apollonia*, virgine Martyre, aliisque Martyribus, Alexandriæ sub *Philippo* sub finem A. 248, aut initium 249, passis. *Cap. XXXIII*, de S. *Saturnino*, primo Episcopo Tolosano, ejusque martyrio A. 250 sub *Decio*; *Cap. XXXIV* de S. *Pionio*, Presbytero ecclesiæ Smyrnenfis & Martyre; *Cap. XXXV* de confessione seu martyrio S. *Acacii*, Episcopi, & aliorum Martyrum; *Cap. XXXVI* de S. *Alexandro*, Episcopo Hierosolymitano & Martyre, mortuo in carcere A. 251; *Cap. XXXVII* de S. *Cornelio* Papa, ejusque Epistolis & martyrio sub *Decio* A. 242, agit. *Cap. XXXVIII* admodum fule de *Origene*, Presbytero & Confessore, exponit. *Artis. I* ejus vitam enarrat; *II* de Tetraplis, Hexaplis, Octaplis, quorum & specimen inserit, & Historiam *Aristea* de LXX interpretibus confictam pronuntiat, deque Commentariis in libros V. T.; *III* de Commentariis in N. T. operose disquirat, eorumque epochas determinat; *IV* de reliquis scriptis *Origenis* eodem modo agit; ex Epistola ad *Jul. Africanum* de historia *Susanna* ostendit, quod genuinam hanc, ipsumque Prophetam *Dantelem* ejus autorem, statuerit; librorum *πρωτοεὐαγγέλιον*, qui non nisi ex versione *Ruffini* restant, quam ille ipsi scripto originario æquiparat, libri de oratione, item de martyrio, Librorum VIII contra *Celsum*, analysin exhibet, operaque deperdita commemorat; *V* doctrinam per præcipua Theologiæ capita, integris locis copiose appositis, recenset, inprimisque bene notat, quod divinitatem librorum Sapientiæ, *Siracidis*, & reliquorum apocryphorum, etiam quarti Libri *Esdra*, agnoverit *Origenes*; *VI* judicium de scriptis ejus adjungit, ad excusandum eum, quam ad accusandum, pronior, ex eo inprimis capite, quod problematice opiniones suas paradoxas proposuerit, & iudicio Ecclesiæ submiserit. Denique & editiones Operum recenset. In calce hic etiam *Tomus* Indicem habet copiosum.

Evangelisches Licht und Recht, x.

h. e.

LUX ET JUS EVANGELICUM, SEU JUS
 Sæ Exegetis quatuor Evangelistarum & Actorum Apo-
 stolico-

B 3

stolicorum, in qua Evangelica doctrina de Jesu Christo, Servatore mundi, secundum ejus personam, et mediatoris munus, in statu exinanitionis et exaltationis, ita exponitur, ut vaticinia et typi Vet. Testamenti plenissime consummati represententur. Autore D. JOACHIMO LANGIO, S. Theol. in Academia Fridericiana Prof. Publ.

Halæ & Lipsiæ, sumtibus Autoris, 1735, fol.

Alph. 16.

Venerandi Autoris ἔργον literarium non esse in controversiis, quas tractavit, sed in exegesi sacra, hoc ipsum est, quod huc usque abunde demonstravit, & de quo ipsi ac sibi gratulantur, quotquot Hermenevticæ sacræ studio & amore ducuntur. Et enim post *Commentarium* Latinum, quem in Epistolas *Petrinas* & *Joanneas* jam ante annos complures edidit, superiori anno in majori forma recusum, Vir laboriosissimus huc usque totus fuit in Commentationibus Biblicis, a nobis jam ex parte recensitis, emphatico titulo τῶν *Urim* & *Thummim*, *Lichts und Rechts*, inscriptis. Unde post Volumen *Apostolicum* in Epistolas Novi Fœderis, nec non *Mosaicum* & *Historicum* in Pentateuchum *Mosis* & libros V. T. historicos, nunc prodiit *Evangelicum* in IV Evangelistas & Acta Apostolorum. Id quod ultimo loco quidem erat reservatum, & tum demum addendum, si post absolutos, qui in V. T. libros difficilioreis restant, labores vita superfutura esset: at privatis literis a Serenissimo Rege suo gratiosissime monitus, dilatum hunc laborem inter residuos sivit esse primum.

In quo quid præstiterit Vir subsidiis hermenevticis satis instructus, & quod præcipuum est, diuturno exercitationum exegeticarum usu politus, ex iis, quæ jam dudum perfecit, facile potest colligi. Sibi enim constat in omnibus, h. e. scribit solide satis, distincte, perspicue, & pie. Solide, prout, secundum leges hermenevticas, præter sensum literalem etiam emphasiologia fontis Græci & Hebræi requirit: distincte, ita, ut singula textus membra eo tractet ordine, quem non grammat-

tica

tica verborum, sed logica rerum, ac in iis momentorum, structura, nativa serie subministrat: perspicue, ut legenti sensus sine ulla investigationis mora in sermone nativo cultoque statim sit obviis: nec non pie, dum ad Christianismi praxin refert omnia, lectores suos non sine edificatione dimittens. Quod vero ipsi est singulare, meditationi jam dudum ita est aduetus, ut, librorum exegeticorum, quos Bibliotheca ipsius privata copiosius exhibet, apparatu possedito, propemodum omnia inde depromat, non exiguo temporis compendio sic accepto. Et hac ratione sensum textus genuinum ita expliat, ut, pro aliunde conquistata sententiarum farragine, ipsum iis illustret observationibus ac monitis, quæ, cum aliorum laboribus collata, recte nova, &, ad fontes relata, insita, dixeris.

Ut vero de presenti Volumine Lectores nostri paucis instruantur, indicamus, ordinem tractationis harmonicum, præcipue *Sandhagenianum*, in Evangelistis esse quidem servatum; at tantum partim in Tabula generali præmissa, partim in remissione ex uno Evangelista in reliquos, præter historiam passionum ac mortis, nec non resurrectionis Christi, quæ harmonice & e singulis conjunctim exarata est. Operi ipsi præfixa est Dissertatio de loco *Gen. XLIX. 10*, quam solidissime evincitur, sceptrum a Juda non, nisi demum urbis ac templi excidio, a gente Judaica fuisse ablatum & Syhedrium judicii capitalis jura eo usque haud imminuta retinuisse, subjuncto usu hujus sententiæ anti-judaico. Cum Autor Venerandus Evangelistas singulos *κατὰ μέρος* interpretetur; in *Matthæo* ea, quæ sequuntur, curatius tractavit: *Cap. V* exordium concionis Christi montanæ, singulorum *μακαρισμῶν* emphasi evoluta; *Cap. XVI* locum de Christo, tanquam ecclesie petra, & de clave ligante & solvente, *Petro* commissa; *Cap. XXII* de argumento, quod Servator optimus de resurrectione a verbis fœderalibus: *Ego sum Deus Abrahami, Isaaci, & Jacobi*, desumpsit, erudite & luculenter demonstratur, istud habere vim probandi, non demum per consequentiam, sed in ipsa etiam forma sua recte considerata. Et, cum sermones Christi ultimi, de rebus novissimis habiti, summi
sint

sint momenti, & ex parte sensus difficilioris, *Capita XXIV & XXV* ita illustrantur, ut non dubitemus asserere, Lectorem etiam hic non sine prono assensu esse inventurum, quæ in aliis Commentariis frustra quæsierit.

In *Marco* paraphrastica tractatione in plerisque defunctus, lectores suos ad *Mattheum παραλλήλως* remittit. Et, cum Volumen duobus constet *Tomis*, priori subjunxit *Joannem*, utroque *Luca* libro ad posteriorem relato. In *Joanne* ita versatus est, ut loca difficiliora, phrasæque abstrusiores, quibus hic Evangelista refertus est, curatori studio enodet explanetque, dogmate religionis Christianæ primario de persona & officio Christi egregie illustrato, & locis, quæ Christianæ vitæ praxin urgent, hunc in finem ex instituto tractatis. Et, cum in difficultiorum numero primum habeant locum ea, quæ gratiæ particularis assertores gratiæ universalis systemati opponunt, istorum vindicias non infelici opera Cl. Autor suscepit.

In libro *Luca* utroque quomodo versatus sit, e data priorum recensione jam potest constare. *Luca* Evangelio subjunxit tractationem historię de perpeſſionibus ac resurrectione Christi harmonicam, in qua Lector doctrinam de sacra cœna & de baptismo singulari industria explanatam deprehendet. Expectationi etiam respondebit egregia Isagoge, quæ historię isti est præmissa, & ita comparata, ut doctrinam de morte Christi piaculari, ex analogia fœderis *Mosaici* illustratam, rationis humanæ imbecillitati ac scepticæ fluctuationi opponat. Et, cum in Evangelistis occurrant pericopæ tractationis anniversariæ, seu homileticæ, evangelii præcones hic inveniant materias meditationi suæ excitandæ augendæque amplissimas. *Apostolorum* etiam *Acta* ita explanata sunt, ut in iis brevitæ cum sufficientis tractationis ἀνεξιχνία certet.

Restant nunc Autori labores in libros V. T. residuos ac difficiliore, nimirum *Davidis, Salomonis, & Prophetarum*, quos ut continuare ac pari felicitate absolvere possit, ipsi longiorem vitæ usuram ex animo apprecamur; inprimis cum genero suo carissimo, *Rambachio*, at quanto Theologo! quem sibi continuatorem proposuerat, per obitum præmaturum sit orbatus.

SAN-

SANGTORUM PROSPERI AQUITANI
 & HONORATI MASSILIENSIS Opera, No-
 tis Observationibusque illustrata a D. JOANNE
 SALINAS, Neapolitano, Canonico Regulari La-
 teranensi, ac S. Theol. Lectore, ad Sanctissimum
 Patrem CLEMENTEM XII,
 Pontificem Max.

Romæ, ex typographia Antonii de Rubcis, 1732, 8.

Alph. I.

Augustinus Lib. I contra Celestinum Cap. 47, Operum Tom. V
 fol. 737 edit. Froben. *Questio*, inquit, *quando de arbitrio*
voluntatis & Dei gratia disputatur, ita est ad discernendum
difficilis, ut, ubi defenditur liberum arbitrium, gratia Dei ne-
gari videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum
arbitrium putetur auferri, ut, sicubi contrariis occurrendum
est morbis, sic etiam in diversitate opinionum non aperta diffi-
cilis ad veritatis portum est via. Quæ cum ita sint, non
 miramur, in utramque disputari partem posse, utrum *Vicen-*
tius Lirinensis, Hilarius Arelatensis, & Honoratus Massilien-
sis, inter Semipelagianos, qui, liberum arbitrium defendendo,
 Dei gratiam extenuant, sint referendi. Cl. *Salinas* propugnat,
 triumviros hocse, veteris ecclesie lumina, perperam Semipe-
 lagianis annumerari. Atque eam in rem jam ante aliquod
 tempus *Vincentii Lirinensis* atque *Hilarii* huc facientes Com-
 mentationes recudi curavit. In hoc Volumine, quod præ ma-
 nibus habemus aliquot scripta præcipue dignationis recense-
 e quibus de orthodoxorum de gratia Dei sententia judicium
 ferri potest. In tertio, quod meditatur, Volumine, singulari
 Dissertatione causam *Vincentii, Hilarii*, atque *Honorati*, ex in-
 stituto aget, atque declarabit, eos re vera ab orthodoxis docto-
 ribus non dissentire, una, quas de Lirinensi cœnobio non in
 Gallia solum, sed in universo orbe celeberrimo, felici solertia
 collegit, observationes expositurus.

C

Cum

Cum alterum Volumen nobis jam scribendi præbeat materiam, annotamus, in eodem, principe loco, reperiri veterum de *S. Prospero Aquitano*, & Operibus ejus, testimonia. Tum *Prosperi* vita, ex Operibus ipsius & Scriptorum Ecclesiasticorum libris concinnata, sequitur. Repetita eadem est ex novissima Operum *Prosperi* editione, quæ Parisiis A. prodiit 1711; observationibus autem suis illam Cl. *Salinas* auxit. In quibus ægre fert, quod Autor hujus vitæ, cujus nomen ignoratur, *Dupin*ium laudibus efferat, quem tamen *Clemens XI* virum nequioris doctrinæ prouentiarit. Illud etiam Cl. *Salinam* offendit, quod *Cap. VIII* vitæ legatur, *nisi gratia intus in animis operetur vanum & irritum esse, quicquid præsidii atque luminis aliunde advenerit*. Neque enim vanum atque irritum esse existimat, quod extrinsecus adhibetur, atque exterius mentis nostræ fores pulsat. Id quod apparet in *Tiriis* & *Sidonis*, qui sinceram acturi fuissent poenitentiam, si externa Christi signa illis fuissent adhibita. Sequentem igitur addit limitationem: nisi cum signis externis adsit interior gratia, illa per se sola ad actum non sufficiunt, quia, ut *S. Prosper* egregie canit *Cap. XIV de Ingratis*: gratia est, quæ

— — — — — *semen fidei affigere menti,*
Eque sinu cordis validum jubet edere germen.
Hac maturandam segetem servatque fovetque,
Ne lolium & tribuli & vana dominantur avenæ,
Ne ventus frangat, torrens trahat, æstus adurat:
Nec, cum se nimium læta & præsortis in altum
Extulerit, turpi procumbat strata ruina.

**Prosperi* vitam synopsis chronologica ejus operum & gestorum excipit. Postea *S. Prosperi Aquitani* & *Hilarii* de reliquiis Pelagianæ hæreseos in Gallia subulescentibus ad *Augustinum* Epistolæ exhibet. Sequitur in iis recensendis editionem *Prosperi* Operum Parisiensem, quæ A. 1711 lucem adspexit. Addidit autem variantes quasdam lectiones, e Codicibus nonnullis Vaticanis depromptas. Utræque Epistola A. 429 scripta esse videtur. Sed alterius Epistolæ Autor, *Hilarius*, non est illæ

ex

ex Lirinensi monacho Arelatensis Præsul, sed laicus quidam eruditus hujus nominis. N. 9 enim hujus Epistolæ, *Sunt ex parte,* inquit, *tales persona semipelagiani, ut his consuetudine ecclesiastica laicos summam reverentiam necesse sit exhibere. Quod quidem ita curavimus Deo juvante, ut, cum opus sit, non taceremus.* S. Prosper etiam in Epistola sua ad Augustinum profiteretur, se ignorare, utrum *Hilarius Arelatensis* Epistolam Augustino daturus esset, cum tamen *Hilarius*, Autor Epistolæ, de qua verba facimus, *Prosperum* ipsum ad scribendum impulerit, ut una cum suis literis ad Augustinum mitteretur. S. *Prosperi* doctrinæ Augustini, propugnatorum principis, *περὶ ἀχαριστῶν*, i. e. de Ingratis, Carmen, post *Hilarii* ad Augustinum Epistolam reperias. S. *Prosper* ingratorum nomine Massilienses vel Semipelagianos intelligit, quia ipsi gratiam Dei negare videbantur. Iterum Cl. *Salinas* edit. Opera *Prosperi* Parisiensem A. 1711 exempli loco sibi proposuit. Cum enim MSta hujus Carminis alicujus autoritatis non reperiantur, accuratius exemplum invenire non potuit. Non omnes autem Annotationes criticas atque grammaticas adjecit, quæ in Parisiensi editione existant. Eas tantum, selectu instituto, exhibet, quæ ad textus rectam intelligentiam aliquid conferunt.

Denique in hoc Volumine *Hilarii*, Arelatensis Episcopi, vita, Autore S. *Honorato*, Massiliensi Episcopo, extat. A nonnullis hæc ipsa vita *Gennadio* tribuitur. Sed S. Rev. *Salomo Ernestus Cyprianus*, solidis argumentis ductus, eam *Gennadio* abjudicat. Cl. *Salinas* ad Cel. *Cyprianum* provocat, ejusque sententiæ subscribit, quam novis argumentis firmat. Extat enim in Bibliotheca Archiepiscopali Lucæ vetustissimus Codex, in quo comparet *Gennadii* Catalogus, ad *Commodatianum* usque perductus, & sine vita Præsulis Massiliensis. In Indice vero hæc leguntur: *Iste Codex est omnium antiquior Bibliotheca, scriptus caractere annorum 900 vel 1000.* Abest etiam ea vita a Codice 100 S. Crucis in Jerusalem, cum desinat Catalogus in *Joanne Antiocheno*, post quem hi versus ad Præsnem quandam reperiuntur:

*Accipe questum, Præsul sanctissime, librum
De numero Patrum, lectis de Patribus, actum,
Quo tibi, summe, datam nostri famulamini arbam
Et tu fervorum nostri memor esto tuorum.*

Vix autem credi potest, omissam in Codicibus fuisse *Hilarii*, Arelatensis Episcopi, vitam, quodsi eam pro genuino *Gennadii* factu Scriptores agnovissent.

MEMOIRES DU DUC DE VILLARS, PAIR
de France, &c.

h. e.

MEMORIÆ DUCIS DE VILLARS, PA-
ris Franciæ, summi exercituum præfecti Regis
Christianissimi.

Hagæ Comitum, apud Petrum Gosse, 1734, 12.
Plag. 19.

Quanquam Commentarii hi vitæ rerumque gestarum *Villarfi*, bellici ducis Gallorum celeberrimi, cujus virtutem, longo in tot bellis, quibus per omnem prope vitam interfuit, usu confirmatam, hoc ipso, quo Italia una cum Germania exarsit, bello admirari postrema vice licuit, non nisi ad annum postremum Seculi XVII pertingunt, neque adeo eorum, qui, quam ille vel superiori bello, de hæreditate Hispanica oborto, vel præfenti, ex turbis Polonicis nato, personam gesserit, scire avent, desiderio satisfaciunt; habent tamen nihilominus non una, quibus Lectores teneri possint, ac vel ideo probabuntur, quod non aliena a vero, & ingenio moribusque *Villarfi* consona, tradunt. *Villarforum* gens, qua natus est Noster, antiquitate generis nulli in Gallia cedit, & Seculo jam decimo quarto floruit, tulitque heroes toga pariter ac fago illustres, &, ne de Episcopis dicamus, quinque se Archiepiscopis, qui Viennensem diocesim rexerant, jactat. Parente Noster usus est *Petro Villarfo*, Viro legationum, quas in Hispania, Pedemontio, & Dania, obiit, quam militaris rei, laude clariori.

Prima

Primâ pueritiæ rudimenta posuit inter nobiles pueros magni stabuli (*Pages a la grande Ecurie*), quos *Ludovicus XIV* primus instituit. Postea militiam secutus, cum Rex Gallorum anno superioris Seculi septuagesimo altero Batavos bello persequeretur, latus ejus stipavit, reque strenue gesta, in turma equitum levis armaturæ Burgundica Signiferi locum obtinuit. Missus inde in Hispaniam, ut Regi, qui ex morbo variolarum convaluerat, *Ludovici XIV* nomine extra ordinem gratularetur, (ordinarii enim Legati munere parens Nostri eo tempore fungebatur,) legatione peracta ad exercitum rediit, & ut nullam, qua ad ampliores in re militari honores viam munire sibi posset, occasionem temere prætermisit, ita & Chiliarchæ munia, sibi mandata, singulari virtute & industria ornavit. Anno Seculi præterlapsi octogesimo tertio regio jussu Viennam Austriæ petiit, ut *Leopoldum* Imperatorem, matris obitum lugentem, Regis nomine solaretur; qua occasione transiit in Hungariam, ac rebus adversus Turcæ gestis interfuit, tantaque solertia in rationem belli gerendi, qua Turcæ utuntur, inquisivit, ut Commentarios ea de re singulares reliquerit. Anno octogesimo quinto cum Electore Bavariz, relicta Vienna Austriæ, Monachium petiit, apud eundem ablegati extra ordinem partes gesturus, unde biennio post, Electore in Hungariam ad bellum Turcicum profecto, Lutetiam Parisiorum rediit. Exacto annuo spatio Oratoris denuo Regii apud Electorem eundem munere fungi cœpit, sed cum parum ei succederet, quem in alienando ab Imperatoris partibus animo ejusdem, & Galliz Regi penitus devinciendo, ponebat, labor, redux in Galliam a Rege amandatus est in Flandriam, ut equitatu summo loco præsesset. Ab anno inde nonagesimo Castrensis Ducis (*Marchal de Camp*) auctus dignitate, sub *Boussierii* & *Luxenburgii* suspiciis in Belgio, ut & postea in Germania sub *Lorgio*, meruit, præmiumque militaris gloriæ præfecturam Friburgensis urbis agrique Brisgovienſis tulit. *Catinato* quoque, in Italia rem gerenti, ad tempus affuit, ut & in Germania *Choiseulio*, sub quo militanti cum enitendi ad summa occasionem ei pax Rysvicensis subtraxisset, Viennam Austriæ missus, aliquot an-

norum legationem ibi, propter turbas, quas appropinquans mors *Caroli II*, Regis Hispanorum, & perventura ad novum dominum possessio Monarchiæ Hispanicæ, longe plurimum negotii facessentem, non sine prudentiæ singularis apud suos laude obiit. Narratio hujus legationis inprimis ad se Lectorum animos convertet: multa enim, ubivis non obvia, nec vulgata, quæ ad originem, & causas, rationemque belli superioris, cum Gallis de hæreditate Hispanica gesti, penitius cognoscendam faciunt, complectitur.

LA VITA DELL' INFANTA D'AUSTRIA,
Suor Margherita della Croce, &c.

h. e.

VITA PRINCIPIS AUSTRIACÆ, SORORIS MARGARITÆ DE CRUCE, Monialis discalceate Sanctæ Claræ Sacri Ordinis Seraphici, scripta a Patre LONGARO IGNATO DE ODDIS, Societatis Jesu, et Excellentissimæ Domine HIPPOLYTÆ LVDOVISIÆ BUONCAMPAGNI, Principi Plumbini, dedicata.

Romæ, e typographia Antonii de Rossi, 1733, 4.

Plag. 19½.

Quam, lingua scriptam Hispanicam, vitam *Margaritæ Austriacæ*, vulgo *Margaritæ de Cruce* dictæ, *Maximiliani II & Mariæ* filiz, Ordini Monialium discalceatarum Sanctæ *Claræ* adscriptæ, edidit *Johannes de Palma*, ei quondam a Confessionibus sacris, Italico idiomate hic, sed in compendio, exhibet Rev. Pater *Longarus Ignatius de Oddis*, Societatis Jesu Sacerdos. In prævia admonitione docet, tanto securius hunc se ducem secutum, quod *Joannes* ille *de Palma*, ex muneris sui ratione, quæ ad vitam *Margeritæ* hujus propius cognoscendam requiri possint, penitius perspecta omnia cognitaque habuisse videatur: nonnulla minus credibilia visum iri, & ab ætate

tate ejus tenera aliena, sed ea gratiæ divinæ, naturæ legibus non adstringendæ, deberi: quæ ille fufius enarravit, brevibus complexum, paucis multa dixiffe, vitatis sententiis & digreffionibus supervacuis, cum ipsiun Sanctæ hujus Virginis exemplum uberiorem proficiendi occasione suppeditet; dediffe se operam, ut argumenti gravitati responderet filii ratio, nec tamen unctio spiritus, quam actiones heroicæ Sanctorum requirant, desiderari possit: decretis autem *Urbani VIII* & Inquisitionis stantem se, non aliam narrationi suæ fidem deposcere, quam humanam, & cuncta judicio sedis Apostolicæ submittere. Tractatio tota *viginti tribus* constat *Capitibus*, quorum ne summam quidem attingimus, quod non alia fere complectuntur, quam quæ sponte quilibet rerum usu peritus non hæriolari, sed velut manibus palpate, possit, narranda fuisse scriptori vitæ illustri Virginis locum inter Sanctos, quos diebus festis Romana Ecclesia colit, locum suo tempore consecuturæ, & jam dudum, si fides Auctori nostro, decimo nempe ab obitu ipsius die, a duobus hominibus gratiæ luce extra ordinem colustratis (*duo Personæ illuminatissimo*) inter eosdem cœlesti gloria radiare visæ.

DESCRIPTION DE L'ISLE DE SICILE, &c.

h. e.

**DESCRIPTIO INSULÆ SICILIÆ, AC
orarum ejus maritimarum, una cum Ichnographiis
mnium ejusdem fortalitorum, Autore PETRO DEL
CALLEJO Y ANGULO. Accedit Relatio de statu Si-
ciliæ politico ad Regem VICTOREM AMADEUM,
per Baronem AGATIN A PARY.**

Amstelodami, apud J. Wetstein & G. Smith, 1734, 8 maj.
Plag. 6, cum Tabb. zn. 5.

Non adeo copiosa, satis tamen luculenta, hæc est Siciliæ de-
scriptio. Statim ab initio Siciliæ chorographia traditur, in Pag. 1.
qua

qua notari meretur incolarum numerus, post censum initum in tribus Siciliae Provinciis inventus, nimirum

- Pag. 3. in Provincia Val di Demona 300242.
 in Provincia Val de Noto 249885.
 in Provincia Val de Mazara 323607.

873734.

4. Monti *Ætnæ* (*Mongibello*) circuitus septuaginta milliarium assignatur, observando, quod iste mons versus orientem vitibus, versus septentrionem vero sylvis & ferarum tesquis, sit oblitus Plurima deinde criteria fertilitatis soli, feracitatis mineralium, arborum, &c. adduntur. Panormus (*Palermo*), Insulae Metropolis, ac hodie Regia Proregum, in circuitu quatuor milliaria complectitur, in castelli vero munimentis multæ observantur ab Autore imperfectiones, consiliumque suppeditatur exstruendi castelli plane novi, portusque adhuc fortius muniendi. Pari ratione urbs *Mylæ* (*Melazzo*) describitur, &
16. 22. 24. ejusdem munimenta dijudicantur, nec non urbes *Messina*, *Cataneæ*, *Augusta*, *Syracusæ*, seu *Saragosa*, *Drepanum* (*Trapano*) 28. 36. singulæ cum adjacentibus oppidis & arcibus, lustrantur. Quorum urbium & oppidorum descriptiones cum sint breviores, mereque, una cum tot fortalitorum urbiumque Siciliae ichnographiis, ad Architecturam spectent militarem, nunc a nobis seponuntur. Altioris vero indaginis momentique majoris est
39. Relatio illa de statu politico Regni Siciliae, quam Baro *Agàtin de Paris*, Sereniss. quondam Regi *Victori Amadeo*, Sardiniae Regi, & Sabaudiae Duci, obtulit. Hujus *Caput I* agit de Siciliae regione, imperio, & genio nationis. Monarchicum Siciliae imperium adeo est eminens, ut Rex Siculorum ipsa potestate summa gaudeat in Ecclesiasticis, quam per quemdam judicem exercet, cui adjuncti sunt Advocatus & Procurator Fiscalis. Ita pariter denominatio candidatorum ad beneficia Ecclesiastica, v. c. Archiepiscopatus, Abbatias, &c. ad Regem solum spectat. Peculiaris est Autoris observatio, quam de Academia Catanensi in Sicilia suppeditat. Nimirum asserit, Siculorum ingenium esse docile, come, subtile, sublime, & natura ad res optimas aptum, idque probari per ingenia, quæ

quæ Catanensis Academia quondam protulit, quo nomine & ipsi Romani hanc Academiam in oculis semper tulerint. Hispani vero, (ita pergit Autor,) rerum in Sicilia potiti, ex æmulatione impediverunt, quo minus Siculi ulterius instituerentur & progredierentur, quam Hispani; quapropter ipsi Proreges quosdam Mathematicos male multarunt, cum quosdam Siculos Mathemata docuissent, imo leges Academicæ Catanensis adeo corruerunt, ut idiotæ crearentur Doctores, ut Nobiles Siculi a regimine militari excluderentur, adeoque singuli torpescerent ignorantia hæreditaria, neque solis opibus fortunæ, sed & ingenii virtutisque, privarentur.

Cap. II agit de urbibus Siciliæ, & earundem politia. Observatur, Panormi habitare incolas 200000, Messinæ 60000, Catanæ 16000, Syracusis 14000, Trepani 16000, Nicosiæ 24000, Piazzæ 18000, totidemque Mazaræ Coltagironnæ. Regimen politicum in civitatibus est apud Senatores, quos cives eligunt; verum Proreges, ut turbas ac seditiones in electione magistratuum tanto declinarent facilius, jus eligendi Senatores ad se traxerunt, pagorum autem regimen apud ipsorum Dynastas consistit. *Cap. III* de Parlamento & Legibus Siciliæ, de Reditibus, &c. commentatur. *Rogertus*, primus post Saracenos Siciliæ Rex, Insulam divisit in tres partes æquales, quarum primam, ejusdemque redditus, reservavit sibi ad splendorem regis majestatis tuendum, alteram permisit Clero tanquam feudum; tertiam militibus, jure pariter feudali. Sub Rege *Petro* Arragone status Siciliæ ac Parliamentum summa gaudebant libertate, aliisque privilegiis, quæ series temporum nunc tantum non abolevit. Parliamentum consistit tribus ordinibus, militari, seu Baronibus, ecclesiastico, seu Episcopis, Abbatibus, Prioribus, & domaniali, seu Senatoribus urbium & civitatum. Quando eget æris Siculorum Rex, convocat hosce tres Parliamenti ordines, qui vel per Procuratores, vel per Deputatos, ac Legatos, comparent, Regique exigenti consentiunt ordinarie in summam 300000 Imperialium, quæ solvuntur per taxam, subditis Regni impositam. Contra verò Status tunc etiam Regi proponunt confirmandas leges, aut expetunt sibi

Pag. 49.

51.

Pag. 65. sibi Privilegia. De reliquis vectigalibus agitur postea, & inquiritur in causas depauperationis urbium, vectigalium; domaniorumque Regis, quibus ipsi Proreges & Præfecti Regii, Dynastæ pagorum, clérici, mercaturam sine vectigali facientes, &c. multum detrahunt. *Cap. IV* de administratione justitiæ, statuque politico & ecclesiastico, Siciliæ speciatim refert, abusque multos in iis taxat, consilia, remedia suppeditans. Inter alia commemoratur abusus Proregibus solennis, qui singulos judices, justitiam corruptentes, impunes dimittunt, interveniente sola quadam largitione, quæ appellatur Solutum solvi. Ibidem consilium suppeditatur, qua ratione crimen assassinatorum, in Sicilia frequentissimum, exstingui queat, renovando nimirum legem antiquam, ut illi justitiæ administratores, nec non Dynastæ, sub quorum Jurisdictione crimen ejusmodi committitur, teneantur ex proprio marsupio refundere damnum illis ipsis, qui hanc rem atrocem passi sunt a sceleratis. Conqueritur deinceps de pervulgato asylorum in templis abusu, per quem templa evadant speluncæ latronum, suadetque, ut Rex auctoritate Pontificis hæc asyla vel aboleat, vel, uti Venetiis fit, (& olim in Judæa factum est,) eadem ad certum numerum restringat. *Cap. V* evincit, Siciliam totam naturæ esse munitam, difficulterque occupandam, Regique suadet, qua ratione eandem longe melius firmare possit. *Cap. VI* utilitatem ostendit, quam Sicilia capere potest ex situ, ex alluentibus maribus, & commerciis. Tandem & Oratio Regis *Victoris Amadeti*, ad Parliamentum Siciliæ Panormi A. 1713 habita, traducta comparet, quæ prioribus *Agatini Parisii* consiliis quodammodo iuncti videtur.

76.

85.

INSTITUTIONES HISTORICÆ, AUTORE
IGNATIO SCHWARZ, S. J. Histor. et
Polit. Prof. Publ. Ingolstadiensis.

Ingolstadii, sumtibus Jo. Andr. de la Haye, 1729, 8.

Alph. 2 plag. 5, cum aliquot Fig. æn.

Cl. Autor, Historiam universam in usum juventutis Academicæ, quæ sacris Romanis addicta est, expositurus, proposu-

posuit sibi ex Geographia, Genealogia, & Chronologia, conflare, uti loquitur, Elementum quoddam universale historicum, ac id ipsum in quinque Partes, seu Elementa particularia, dispescere. Hinc in Elemento primo exhibet Historiam sacram, & quidem Veteris Testamenti P. I, Novi Testamenti P. II hujus Elementi primi, quod nunc ad manus habemus. Impense nimirum dolet Cl. Autor, quod juventuti Catholicæ in Germania desit adhucdum Compendium historicum, oblitus forsan *Turfellini*, &c. Conqueritur, non ita pridem e juventute Catholica Oratorem sibi auditum, qui in pleno doctorum hominum conspectu non dubitaverit *Elisabetham*, Reginam Angliæ, liliis virginum coronare, & tantum non donare apotheosi, Heroinam sanctissimam, *Stuartam*, contra, non semel adulteram dicere, & infami præterea notare homicidii stigmatæ. Hæc & alia plura cum audiret, indignatum se primo fuisse, scribit, illiberali oris lanugini, tandem vero ingemuisse, & agnovisse illos fructus ex arbore *Hübneriana*, (uti vocat, & ad figuram, *Parti I* Historiæ *Hübneriana* præfixam, alludit,) in cujus foliis jam nuper legerit olidas hæc merces non sine stomacho. Ad hæc Cl. Autori reponimus: 1) ipsum generatim Compendiis historicis Acatholicorum gratulari laudem facilitatis in methodo, amœnitatis, &c. 2) ipsum sibi methodum *Jo. Hübneri*, quod ad rerum divisiones, imitandam proposuisse, idque ipsum profiteri; 3) Compendium historicum *Hübneri* non Academicæ juventuti, sed scholasticæ tantum, scriptum esse; in usum Academicæ juventutis apud Protestantés complura Systemata & Compendia proflare, tam Latina, quam Germanica; 4) ipsum Cl. Autorem, licet *Hübnerum* plus vice simplici carpere fategerit, nullo tamen modo eundem superare, quod tamen facere & poterat & debebat, cum *Hübnerus* per omne vitæ tempus pulveri scholastico mancipatus fuerit, Cl. Autor vero in Academica luce versetur, unde majora, quam ex pulvere scholastico, sint expectanda. Exemplo rem illustrabimus. Desideramus vulgo in *Hübneri* Compendio

pendio, quod fontes, ex quibus sua hausit, non allegarit, aut testimonia Scriptorum non adduxerit, vel citaverit. Eidem tamen id condonamus, quia tyronibus scripsit. Verum enim vero nec nos in Cl. Autoris Compendio, (qui tamen Juventuti Academicæ Acroamaticum scripsisse videri vult Elementum,) invenimus fontes genuinos allegatos. Nam, exceptis locis Biblicis, apparent rari nantes in gurgite vasto, quoad nuda tantum nomina, non vero Capita, vel paginas. Allegati *Saltanus*, *Cornelius* (sc. a *Lapide*), *Philalpandus* (*Villalpandum* innuit), *Hapelius* (*Happelium* indigitat), rarissima vero mentio *Josephi*, *Philonis*, *Eusebii*, aut Historicorum Classicorum. Sed nostrum non est, certare de accuratatione Compendiorum historicorum, nec ex Cl. Autoris Opere novos colligere, quin potius Lectori nostro indicare, quid sibi a reliquis Elementis, seu Partibus, si quidem in manus nobis venerint, polliceri possit. *Secundum* videlicet Elementum radet Monarchias antiquas quatuor, Assyriacam, Persicam, Græcam, & Romanam, usque ad *Constantinum*; *tertium* Monarchias novas universales Imperatorum Orientis & Occidentis ad nostra usque tempora; *quartum* Monarchias novas particulares, v. g. Hispaniam, Angliam, Italiam; *quintum* notitiam Historiæ Ecclesiasticæ.

D. BALTHAS. LUDOVICI TRALLES,
*Medici Vratislaviensis, de Vena jugulari frequentius
 secanda, Commentatio, qua hujus operationis neglectus
 serio reprehenditur, innocentia perspicue comprobatur,
 ac usus amplissimus, potissimum in morbis
 capitis, adstruitur.*

Vratislaviæ & Lipsiæ, apud Michaellem Hubertum, 1735, 8.
 Alph. I.

Cum multa alia, quorum virtus & efficacia a veteribus Medicis longo usu cognita, & mirifice prædicata fuit, in desuetudinem, quod cum Cl. Autore dolemus, abierunt: tum venarum quoque jugularium sectio nostris temporibus negligitur,

gitur, penitusque fere jacet. Quam ob rem non dubitamus, fore, ut Cl. *Tralles* ab intelligentibus Medicis magnam gratiam ineat, quod libello hoc solide eleganterque scripto id egit, ut præstantem operationem, a principibus artis medicæ magni æstimateam, periculossimam capitis affectibus convenientem, facillima opera adornandam, securam tandem & innocentem in memoriam revocaret. Non equidem ejus fructum multarum observationum sylva comprobare habuit, quam, ob remediū huc usque apud suos non recepti infrequentiam, ne a summorum quidem & veteranorum Medicorum praxi expectandam esse monet. Ex *Theorices* vero medicæ fundamentis chirurgiæ hujus præstantiam solide deduxit, simulque gravissimorum Virorum autoritatibus & testimoniis confirmavit. Quemadmodum autem, multum referre, initio ostendit, ut & quantitas mittendi sanguinis, & tempus in missione observandum, & locus, determinetur, hacque occasione venesectionis revulsoriæ usum ab objectionibus *Cel. Hambergeri* vindicat; ita bene sapienterque simul inculcat, morbi genium rite explorandum, & remedia usurpanda esse viribus morbi paria, ut quædam inter morbi vehementiam, & remediorum virtutem, intercedat proportio, ne medicamenta in usum veniant, innocentia quidem, sed ad expugnandum morbum nulla prorsus vi prædita, vel bona quidem & convenientia, nondum tamen ea, quæ demandæ mali ferociz sufficiat, virtute instructa. Quæ ratio generatim jam venæ jugularis sectionem commendat. Quamquam vero, antiquissimis temporibus vasa capiti propria incisa fuisse, vel ex *Celso* & *Paulo Ægineta* patet, eoque ipso tacite velut laudari videtur venesectio jugularis, quæ reliquis istis sanguinis missionibus permultis longe in capitis morbis antecellit; quamquam jugularium sectio nominatim ab *Alexandro Tralliano*, *Paulo Ægineta*, & Arabibus, maximi fuit facta; quamquam a recentioribus Medicis multis, iisque præstantissimis, eadem multis laudibus prædicatur; raro tamen, imo rarissime, illa apud nostrates exercetur. Innocentem tamen maximeque securam esse hanc operationem, vel exinde constat, quod in ea damna illa omnia, quæ a vena minus feliciter inci-

sa aliquando contingunt, in apertione jugularium ne evenire quidem possint, quod & summorum Medicorum testimoniis declaratur, & simul enchirifes hanc chirurgiam administrandi enarrantur. Post hæc vasa capitis accurate delineantur, & per ea succedens sanguinis circuitus exponitur, ut statim liqueat, quænam mutationes flumini vitali, per ea vasa moto, eveniant, & qua ratione hæc ad morbi genium, ejusque medelam, aliquod momentum habeant. His peractis, de potioribus morbis sigillatim Cl. Autor agit, ad quos persanandos, ex necessitate directionis vasorum, jugularis venæ sectionem idoneam esse autumat, multoque studio ubique elaborat, ut eorum quilibet ex principiis solidis atque evidentibus explicetur, & ex veri nominis pathologia mechanica deducatur, erutaque illius plana & perspicua notione, medicationem istam externam morbi indoli quam maxime congruere declaretur, & a præstantissimis Medicis jamjam contra eundem fuisse commendatam, testimoniis ipsorum & suffragiis comprobetur. Primum locum tenet phrenitis, quæ acutissima meningum & vasculosæ cerebri compagis inflammatio est, nec oritur, nisi antecedente validissimo sanguinis ad caput impulsu. Proinde ad eam curandam semper fuerunt usurpata, quæ impetum cruoris a capite revellere valent, inprimis missionum sanguinis varia genera, inter quæ arteriotomia reliquis palmam forte præreptura esset, nisi ea ob ægrotantis conditionem foret admodum administratu difficilis. Maxima igitur laus debetur venæ jugularis externæ sectioni, qua circuitus sanguinis per caput ita mutatur, ut ad externa, ob imminutum renisum ejus, augeatur, & acceleretur affluxus, ad interiora autem remittat. Quapropter & minuitur sanguinis arteriosi pressio, interioribus capitis incumbens, & circulus in cerebro liberior redditur. Idque illustratur porro usu quorundam remediorum topicorum, animalium scilicet dissectorum, & capiti raso tepide applicatorum, quæ nequiquam per dura calvariæ ossa virtutem suam fundunt, sed blando vapore atque tepore cutis atque muscutorum, ipsis substratorum, villos mites reddunt atque emolliunt, vasorumque simul, per cutem & musculos disper-

disperforum, quæ ad externam carotidem pertinent, alveos ampliores efficiunt, & laxant, ut majorem sanguinis copiam in cava sua admittant, nec cruor tanta copia in ramos internos profluat. Inde causa obstructionem sustentans minuitur, & obstructio inflammatoria eo promptius discutitur. Cum vero quadam in Dissertatione Cel. *Hambergerus* contendat, incisa hac vena, non tantum sanguinis externi, ad caput abeuntis, celeritatem augeri, sed & illum, qui ad interiora capitis evibratur, celerius moveri, is modeste hic, argumentis a vasorum directione, & animi deliquio, omnium facillime huic-venæsectioni superveniente, deductis confutatur. In apoplexia, quæ in intercepto fluidi subtilis cerebrini in nervis a cerebro oriundis circulo consistit, rarius omittenda est venæsectio, nunquam vero in sanguinea, a congestione scilicet sanguinis versus caput, infarctuque & obstructione minimorum vasculorum, orta. Sed talem ea exposcit sanguinis missionem, quæ citissime ejus impetum a capite avertat, ne mora invalescens obstructio tandem immedicabilis vel funesta evadat. Eamque ob causam præter arteriotomiam venæ jugularis sectio, amplo foramine facta, maxime convenit. Ipsi etiam epilepsie, quæ inæquali liquidi nervei in musculos influxui, a motu duræ matris spastico oriundo, debetur, hæc venæsectio opem fert, si plethora inter causas mali proximas adest, congestusque in sinus & vasa duræ matris cruor spasmus illius proritat. In melancholia hypochondriaca atque hysterica locum quoque habet. Omnis vero melancholiz ortus derivatur a succo atrabiliario, perperam a recentioribus rejecto; quo nomine doctissimus Autor cum Illustri *Barbaavio* intelligit sanguinem crassum, atrum, pinguem, terrestrem, qui emergit, quoties sal oleumque densum sanguinis cum terra archissime commiscetur, aqua interim expulsa. Mania autem ex ejusdem sententia oritur a vitiosa mixtione, & irregulari non tantum, sed rapidissimo simul, motu fluidi nervorum; hinc vero sanguinis præternaturali & perverso per canales cerebri progressu. Dividitur in maniam atrabiliariam, maniam a debilitate, & maniam plethoricam. Illi congruit sectio jugularis; illi

fibi Privilegia. De reliquis vectigalibus agitur postea, & inquiritur in causas depauperationis urbium, vectigalium, domaniorumque Regis, quibus ipsi Proreges & Præfecti Regii, Dynastæ pagorum, clerici, mercaturam sine vectigali facientes, &c. multum detrahunt. *Cap. IV* de administratione justitiæ, statuque politico & ecclesiastico, Siciliæ speciatim refert, abususque multos in iis taxat, consilia, remedia suppeditans. Inter alia commemoratur abusus Proregibus solennis, qui singulos judices, justitiam corrumpentes, impunes dimittunt, interveniente sola quadam largitione, quæ appellatur Solutum solvi. Ibidem consilium suppeditatur, qua ratione crimen assassinatorum, in Sicilia frequentissimum, exstingui queat, renovando nimirum legem antiquam, ut illi justitiæ administratores, nec non Dynastæ, sub quorum Jurisdictione crimen ejusmodi committitur, teneantur ex proprio marsupio refundere damnum illis ipsis, qui hanc rem atrocem passi sunt a sceleratis. Conqueritur deinceps de pervulgato asylo in templis abusu, per quem templa evadant speluncæ latronum, suadetque, ut Rex auctoritate Pontificis hæc asyla vel aboleat, vel, uti Venetiis fit, (& olim in Judæa factum est,) eadem ad certum numerum restringat. *Cap. V* evincit, Siciliam totam naturæ esse munitam, difficulterque occupandam, Regique suadet, qua ratione eandem longe melius firmare possit. *Cap. VI* utilitatem ostendit, quam Sicilia capere potest ex situ, ex alluentibus maribus, & commerciis. Tandem & Oratio Regis *Victoris Amadet*, ad Parliamentum Siciliæ Panormi A. 1713 habita, traducta comparet, quæ prioribus *Agatini Parisii* consiliis quodammodo iuncti videtur.

76.

85.

INSTITUTIONES HISTORICÆ, AUCTORE
IGNATIO SCHWARZ, S. J. Histor. et
Polit. Prof. Publ. Ingolstadiensis.

Ingolstadii, sumptibus Jo. Andr. de la Haye, 1729, 8.

Alph. 2 plag. 5, cum aliquot Fig. æn.

Cl. Autor, Historiam universam in usum juventutis Academicæ, quæ sacris Romanis addicta est, expositurus, proposu-

posuit sibi ex Geographia, Genealogia, & Chronologia, conflare, uti loquitur, Elementum quoddam universale historicum, ac id ipsum in quinque Partes, seu Elementa particularia, dispescere. Hinc in Elemento primo exhibet Historiam sacram, & quidem Veteris Testamenti P. I, Novi Testamenti P. II hujus Elementi primi, quod nunc ad manus habemus. Impense nimirum dolet Cl. Autor, quod juventuti Catholicae in Germania desit adhucdum Compendium historicum, oblitus forsitan *Turfellini*, &c. Conqueritur, non ita pridem e juventute Catholica Oratorem sibi auditum, qui in pleno doctorum hominum consensu non dubitaverit *Elisabetham*, Reginam Angliæ, liliis virginum coronare, & tantum non donare apotheosi, Heroïnæ sanctissimam, *Stuartam*, contra, non semel adulteram dicere, & infami præterea notare homicidii stigmatæ. Hæc & alia plura cum audiret, indignatum se primo fuisse, scribit, illiberali oris lanugini, tandem vero ingemuisse, & agnovisse illos fructus ex arbore *Hübneriana*, (uti vocat, & ad figuram, *Parti I* Historiæ *Hübneriana* præfixam, alludit,) in cujus foliis jam nuper legit olidas hæc merces non sine stomacho. Ad hæc Cl. Autori reponimus: 1) ipsum generatim Compendiis historicis A catholicorum gratulari laudem facilitatis in methodo, amœnitatis, &c. 2) ipsum sibi methodum *Jo. Hübneri*, quod ad rerum divisiones, imitandam proposuisse, idque ipsum profiteri; 3) Compendium historicum *Hübneri* non Academicæ juventuti, sed scholasticæ tantum, scriptum esse; in usum Academicæ juventutis apud Protestantes complura Systemata & Compendia proflare, tam Latina, quam Germanica; 4) ipsum Cl. Autorem, licet *Hübnerum* plus vice simplici carpere sategerit, nullo tamen modo eundem superare, quod tamen facere & poterat & debebat, cum *Hübnerus* per omne vitæ tempus pulveri scholastico mancipatus fuerit, Cl. Autor vero in Academica luce versetur, unde majora, quam ex pulvere scholastico, sint expectanda. Exemplo rem illustrabimus. Desideramus vulgo in *Hübneri* Compendio

pendio, quod fontes, ex quibus sua hausit, non allegarit, aut testimonia Scriptorum non adduxerit, vel citaverit. Eidem tamen id condonamus, quia tyronibus scripsit. Verum enim vero nec nos in Cl. Autoris Compendio, (qui tamen Juventuti Academicæ Acroamaticum scripsisse videri vult Elementum,) invenimus fontes genuinos allegatos. Nam, exceptis locis Biblicis, apparent rari nantes in gurgite vasto, quoad nuda tantum nomina, non vero Capita, vel paginas. Allegati *Sallianus*, *Cornelius* (sc. a *Lapide*), *Philalpandus* (*Villalpandum* innuit), *Hapelius* (*Happelium* indigitat), rarissima vero mentio *Josephi*, *Philonis*, *Eusebii*, aut Historicorum Classicorum. Sed nostrum non est, certare de accuratatione Compendiorum historicorum, nec ex Cl. Autoris Opere nervos colligere, quin potius Lectori nostro indicare, quid sibi a reliquis Elementis, seu Partibus, si quidem in manus nobis venerint, polliceri possit. *Secundum* videlicet Elementum tradet Monarchias antiquas quattuor, Assyriacam, Persicam, Græcam, & Romanam, usque ad *Constantinum*; *tertium* Monarchias novas universales Imperatorum Orientis & Occidentis ad nostra usque tempora; *quartum* Monarchias novas particulares, v. g. Hispaniam, Angliam, Italiam; *quintum* notitiam Historiæ Ecclesiasticæ.

D. BALTHAS. LUDOVICI TRALLES,
*Medici Vratislaviensis, de Vena jugulari frequentius
 secunda, Commentatio, qua hujus operationis neglectus
 serio reprehenditur, innocentia perspicue comprobatur,
 ac usus amplissimus, potissimum in morbis
 capitis, adstruitur.*

Vratislaviæ & Lipsiæ, apud Michaellem Hubertum, 1735, 8.
 Alph. I.

Cum multa alia, quorum virtus & efficacia a veteribus Medicis longo usu cognita, & mirifice prædicata fuit, in defuetudinem, quod cum Cl. Autore dolemus, abierunt: tum venarum quoque jugularium sectio nostris temporibus negligitur,

gitur, penitusque fere jacet. Quam ob rem non dubitamus, fore, ut Cl. *Tralles* ab intelligentibus Medicis magnam gratiam ineat, quod libello hoc solide eleganterque scripto id egit, ut præstantem operationem, a principibus artis medicæ magni æstimatam, periculosissimis capitis affectibus convenientem, facillima opera adorandam, securam tandem & innocentem in memoriam revocaret. Non equidem ejus fructum multarum observationum sylva comprobare habuit, quam, ob remedii huc usque apud hos non recepti infrequentiam, ne a summorum quidem & veteranorum Medicorum praxi expectandam esse monet. Ex *Theorices* vero medicæ fundamentis chirurgiæ hujus præstantiam solide deduxit, simulque gravissimorum Virorum autoritatibus & testimoniis confirmavit. Quemadmodum autem, multum referre, initio ostendit, ut & quantitas mittendi sanguinis, & tempus in missione observandum, & locus, determinetur, hacque occasione venæsectionis revulsoriæ usum ab objectionibus *Cel. Hambergeri* vindicat; ita bene sapienterque simul inculcat, morbi genium rite explorandum, & remedia usurpanda esse viribus morbi paria, ut quædam inter morbi vehementiam, & remediorum virtutem, intercedat proportio, ne medicamenta in usum veniant, innocentia quidem, sed ad expugnandum morbum nulla prorsus vi prædita, vel bona quidem & convenientia, nondum tamen ea, quæ domandæ mali ferociæ sufficiat, virtute instructa. Quæ ratio generatim jam venæ jugularis sectionem commendat. Quamquam vero, antiquissimis temporibus vasa capiti propria incisa fuisse, vel ex *Celso* & *Paulo Ægineta* patet, eoque ipso tacite velut laudari videtur venæsectio jugularis, quæ reliquis istis sanguinis missionibus permultis longe in capitis morbis antecellit; quamquam jugularium sectio nominatim ab *Alexandro Tralliano*, *Paulo Ægineta*, & Arabibus, maximi fuit facta; quamquam a recentioribus Medicis multis, iisque præstantissimis, eadem multis laudibus prædicatur; raro tamen, imo rarissime, illa apud nostrates exercetur. Innocentem tamen maximeque securam esse hanc operationem, vel exinde constat, quod in ea damna illa omnia, quæ a vena minus feliciter inci-

fa aliquando contingunt, in apertione jugularium ne evenire quidem possint, quod & summorum Medicorum testimoniis declaratur, & simul enchirifes hanc chirurgiam administrandi enarrantur. Post hæc vasa capitis accurate delineantur, & per ea succedens sanguinis circuitus exponitur, ut statim liqueat, quænam mutationes flumini vitali, per ea vasa moto, eveniant, & qua ratione hæc ad morbi genium, ejusque medelam, aliquod momentum habeant. His peractis, de potioribus morbis figillatim Cl. Autor agit, ad quos persanandos, ex necessitate directionis vasorum, jugularis venæ sectionem idoneam esse autumat, multoque studio ubique elaborat, ut eorum quilibet ex principiis solidis atque evidentibus explicetur, & ex veri nominis pathologia mechanica deducatur, erutaque illius plana & perspicua notione, medicationem istam externam morbi indoli quam maxime congruere declaratur, & a præstantissimis Medicis jamjam contra eundem fuisse commendatam, testimoniis ipsorum & suffragiis comprobetur. Primum locum tenet phrenitis, quæ acutissima meningum & vasculosæ cerebri compagis inflammatio est, nec oritur, nisi antecedente validissimo sanguinis ad caput impulsu. Proinde ad eam curandam semper fuerunt usurpata, quæ impetum cruoris a capite revellere valent, inprimis missionum sanguinis varia genera, inter quæ arteriotomia reliquis palmam forte præreptura esset, nisi ea ob ægrotantis conditionem foret admodum administratu difficilis. Maxima igitur laus debetur venæ jugularis externæ sectioni, qua circuitus sanguinis per caput ita mutatur, ut ad externa, ob imminutum renisum ejus, augeatur, & acceleretur affluxus, ad interiora autem remittat. Quapropter & minuitur sanguinis arteriosi pressio, interioribus capitis incumbens, & circulus in cerebro liberior redditur. Idque illustratur porro usu quorundam remediorum topicorum, animalium scilicet dissectorum, & capiti raso tepide applicatorum, quæ nequiquam per dura calvariz ossa virtutem suam fundunt, sed blando vapore atque tepore cutis atque musculorum, ipsis substratorum, villos mites reddunt atque emolliunt, vasorumque simul, per cutem & musculos disper-

disperforum, quæ ad externam carotidem pertinent, alveos ampliores efficiunt, & laxant, ut majorem sanguinis copiam in cava sua admittant, nec cruor tanta copia in ramulos internos profluat. Inde causa obstructionem sustentans minuitur, & obstructio inflammatoria eo promptius discutitur. Cum vero quadam in Dissertatione Cel. *Hambergerus* contendat, incisa hac vena, non tantum sanguinis externi, ad caput abeuntis, celeritatem augeri, sed & illum, qui ad interiora capitis evibratur, celerius moveri, is modeste hic, argumentis a vasorum directione, & animi deliquio, omnium facillime huic venæsectioni superveniente, deductis confutatur. In apoplexia, quæ in intercepto fluidi subtilis cerebrini in nervis a cerebro oriundis circulo consistit, rarius omittenda est venæsectio, nunquam vero in sanguinea, a congestione scilicet sanguinis versus caput, infarctuque & obstructione minimorum vasculorum, orta. Sed talem ea exposcit sanguinis missionem, quæ citissime ejus impetum a capite avertat, ne mora invalescens obstructio tandem immedicabilis vel funesta evadat. Eamque ob causam præter arteriotomiam venæ jugularis sectio, amplo foramine facta, maxime convenit. Ipsi etiam epilepsie, quæ inæquali liquidi nervei in musculos influxui, a motu duræ matris spastico oriundo, debetur, hæc venæsectio opem fert, si plethora inter causas mali proximas adest, congestusque in sinus & vasa duræ matris cruor spasmus illius proritat. In melancholia hypochondriaca atque hysterica locum quoque habet. Omnis vero melancholiz ortus derivatur a succo atrabiliario, perperam a recentioribus rejecto; quo nomine doctissimus Autor cum Illustri *Barbaavio* intelligit sanguinem crassum, atrum, pinguem, terrestrem, qui emergit, quoties sal oleumque densum sanguinis cum terra artissime commiscetur, aqua interim expulsa. Mania autem ex ejusdem sententia oritur a vitiosa mixtione, & irregulari non tantum, sed rapidissimo simul, motu fluidi nervorum; hinc vero sanguinis præternaturali & perverso per canales cerebri progressu. Dividitur in maniam atrabiliariam, maniam a debilitate, & maniam plethoricam. Isti congruit sectio jugularis;

ill

illi nequitiam, huic vero quam maxime. In cephalgia plethorica causa est sanguinis abundantis actio naturali major, in vasorum villos nerveos & tendineos, aliquando simul cum tensione pericranii vel duræ matris propter perreptantes tubulos, indeque doloris acutissimi sensu, eaque fit a congestione præternaturali humorum ad caput, illorumque impedito & inæquabili cursu per illius vasa. Atque propterea opem ferret incredibilem arteriotomia, & venæ jugularis sectio. Ophthalmia quoniam oritur a sanguine plethorico commoto, in extremis arteriolarum sanguinearum ramulis conquiescente, ac secundi generis vasa, seu neuro-lymphatica *Hovsi*, præter naturam intrante, adeoque tunc non crasi sua, sed loco tantum & quiete, peccante, in externa ophthalmia, magis autem interna, venæ jugularis incisio cum fructu administratur. In angina vero maximam cautionem requirit. Quandoquidem enim fluxum sanguinis in carotidem externam accelerat augetque, hinc impulsum ad partes inflammatas magis invitat, efficitque, ut sanguis majori velocitate eo feratur. Juvat autem, quando sanguis in brachio vel pede jam missus, materia, quæ obstruit, mobilior reddita, canalesque, eam continentés, laxati fuerunt. Si enim tunc vires auctæ carotici sanguinis liberi, pertusa vena jugulari accedunt, felicius antea quiescens cruor dimovebitur, & propelletur. Itaque non statim in principio, neque etiam nimis sero, ea incidatur vena. Vertigo fit, quando tunica rétina bulbo omni, ob musculos obliquos oculi convulsos rotato, præter naturam commovetur, vel tantum filamenta retinæ a quacunque causa comprimuntur distrahunturque, ut ita radii sine ordine incidentés, retinaque ipsa non fixa, sed modo tota, modo ex parte, loco suo dimota, apparitionem illam suscipiat, qua objecta immota in gyrum volvi videntur. Venæsectio nostra medetur in primis plethoricæ, quæ fit, quando arteria, nervum opticum arcte comitans, soboles carotidis internæ, cujus ramuli, maxime in fundo oculi, tunicis, in quas nervus opticus expansus abit, sunt contigui, a sanguine aggesto nimium distenditur, atque hinc, ob motum horum vasculorum reciprocum nunc præter naturam auctum, fundi affectu irritantur

tantur fibræ nervæ, ut propterea objectorum gyrationes producantur. Soporosi affectus, qui motui humorum per canaliculos interioris capitis, ob aggestionem & moram ipsorum multum impedito, ac sanguinis ferique lentissimo circulo, debentur, si a puro sanguine originem habent, itidem venæ jugularis incisione levantur. Quæ & denique non sine singulari emolumento instituitur in malis a læsionibus capitis externis avertendis atque mitigandis, itemque in peripnevmonia quadam gravissima, cum comate vel etiam delirio quodam conjuncta. Atque hæc quidem Cl. Autor per ratiocinia ex principiis solide positis docte accurateque de usu venæ jugularis externæ identidem incidendæ disputavit. Restat nunc, ut omnes Medici, inprimis veterani, peropportunam nacti occasionem, hoc remedii genus in crebriorem usum caute circumspicteque vocent, &, quæ attenta observatione de ejus emolumentis cognoscunt, bona fide expromant. Quando enim præter rationem experientia quoque suffragabitur, tum quidem ars salutaris novum sanitatis præsidium, Clarissimusque Autor optimum eruditi laboris præmium, consequetur.

Christian Ernst Kühnholds, J. U. D. 110 Experimente xc.

h. e.

CHRISTIANI ERNESTI KÜHNHOLDI,
J. U. D. Centum et decem probata Experimenta œconomica: sive Oeconomia experimentalis, Tractatus
ZEIGERIANO, de perficienda agricultura,
opposita: cum accurato rerum Indice.

Erfurti, impensis Autoris, apud Car. Frid. Jungnicol, 1735, 4.
 Alph. 2 plag. 7.

Doctus Autor, & in œconomia diu versatus, cum Tractatum *Ambrosii Zeigeri*, (vid. *Suppl. ad Nova Acta Erud. Tom. I Sect. VII pag. 309.*) de perficienda agricultura, legeret, parumque probaret, quid se ipsum, & fratrem Subcenturionem,

E

ratio

ratio longusque usus hac de re docuerit, & cur a *Zeigero* dif-
fentiat, exponendum præfente libro iudicavit. Negat igitur,
in nostris climatibus agros, sine consueta ftercoratione, fœcun-
dari posse: negat, quadruplici discrimine, & quasi tempera-
mento, omnem agrorum diversitatem abfolvi: negat, partes
terræ, aqua solutas, pro diversa sua gravitate, ita ordine sub-
fidere, ut inde reperiri possit, quota pars arenæ, argillæ, luti,
& terræ nigræ, adfit: negat, artificium *Zeigeri*, in paran-
do oleo vegetabili, seminibusque & agris impertiendo, aut no-
vum, aut sufficiens, esse: denique etiam remedia contra curcu-
liones, & pleraque alia *Zeigeriana*, non magni æstimanda
putat. Divisus est liber in *Partes*, sive *Sectiones*, octo. In
prima quæritur, quidnam illud in natura sit, unde fœcundam
plantarum incrementum existat? respondetque Autor, spiri-
tum mundi, in materiam corpoream viscidam & unctuosam,
influxu solis, condensatum, aerique & aquis pluvialibus, por-
roque etiam terræ, communicatum, fœcunditatis veram ori-
ginem esse: in nostris tamen regionibus, quod hoc pacto e
cælo in agros quotannis derivatur, non sufficere, nisi in agris
quiescentibus per aliquot annos collectum: itaque ster-
cus in subsidium vocandum esse, in quo similis materiæ unctuosæ sa-
tis magnam copiam reperiri, certum sit. In *altera Sectione*
docetur, a meris salibus & seminum maceratione, sine sterco-
re, sive materia unctuosa, fœcunditatem frustra expectari. In
tertia ostenditur, semina omnino ita præparari posse, ut miri-
fica inde multiplicatio in fœcundo solo oriatur: eligenda ve-
ro ad sementem grana esse antiqua, in aqua subfidentia, & ex
spicis mediis, tum, cum usus est, exigua vi excussa, item pere-
grina, ex meliori climate allata. De cetero ea inprimis lau-
dat & exponit Autor, quæ a *Magno Stridsbergio*, Upsaliensi,
hac de re memoriæ prodita sunt: non ommissis multorum a-
liorum inventis, quæ vel meliora *Zeigeriano*, vel certe non
deteriora, videntur. In *quarta Sectione* id agitur, ut pateat,
quanta materiæ unctuosæ portio requiratur, pro agro penitus
emaciato. Sic autem hac de re censet Cl. *Kühnholdus*, agrum
160 perticarum quadratarum, talium, quarum singula longi-
tudi-

tudinem 16 pedum habeant, ad minimum decem vehes trigas, sive 210 centenarios, stercoreis boni, cujus plus quam dimidia pars materia unctuosa sit, atque adeo fere quintuplum ejus postulare, quod e cælo de cælo solet. Sequenti *Sectione* declaratur, quomodo œconomi quam compendiosissime tantum stercoreis comparare possint, quantum opus est. *Sexta & septima Zeigero* maxime oppositæ sunt, cujus etiam Tractatus totus in compendio exhibetur, & adjectis annotationibus confutatur. *Octava* denique eo pertinet, ut meliorem œconomiz rationem Autor ante oculos ponat. Ejus placita, præter illa, quorum jam meminimus, sunt hujusmodi: fimum diutius, quam fieri solet, in stabulis & sub pecude relinquendum esse: communionem pascuorum tollendam: pecuariam agriculturæ præferendam, & magis excolendam; boves in bovili retinendos: pro his trifolio Hispanico, pro suis vero studendum tuberibus esse, quæ patatoes vocantur, in quorum natura & usu demonstrando inprimis *Jonum Albromium* sequitur *Kühboldus* noster; qui postremo etiam alia nonnulla attingit, quæ ad incrementum provinciarum facere existimat, nos vero hoc loco prætereunda arbitramur.

IL RIPOSO DI RAFFAELLO BORGHINI, &c.

h. e.

OTIUM RAPHAELIS BORGHINI.

Florentiz, apud Mich. Nestenum & Franc. Moucke, 1730, 4.

Alph. 3 plag. 4.

Lucubratiō hæc *Raphaelis Borghini*, Itali quondam picturæ, sculpturæ, cognatarumque his artium, longe peritissimi, *Joanni* olim *Mediceo* inscripta, per modum Dialogi, quicquid notatu digni artes hæ naturæ æmulæ, sive præcepta, ad quorum præscriptum tractandæ sunt, sive opera earum nobiliora, species, complectuntur, perspicue disereteque ob oculos ponit. Nomen *il Riposo*, sive *Otium*, sortita est a villa *Bernardi Vecchiotti*, sub frontem Operis ære expressa, in

E 2

qua *Vecchiatus* ille, *Rudolphus Sirigattus*, *Baccius* item *Valorus*, & *Hieronimus Michelozzius*, convenisse, & quos memorizæ prodidit *Borghinus*, sermones habuisse traduntur. Constat *Libris quatuor*, quorum *priores duo* ad naturam & constitutionem artium harum cognoscendam faciunt, *posteriores* censum pictorum sculptorumque omnium, qui ab antiquis inde temporibus ad ætatem usque *Borghini* vixere, agunt, & opera, quibus nominis sibi famam peperere, commemorant. Præclarum hoc Opus, in quo argumenti præstantia cum sili nitore certat, unde & qui novissimam Vocabularii Academiz Florentinz *della Crusca* dictæ editionem, quæ ante hos quinque annos lucem adspexit, curarunt, ejus testimonio utuntur, cum rarissime inveniretur, non male de patria sua meruisse censendus est, qui id auspiciis Ill. *Gamburri*, Patricii & Equitis Florentini, harum artium studio & patrocinio clarissimi, prelo repetendum curavit. Editio hæc non tantum id præcipui habet, quod literis luculentis & charta optima constat, tabulisque, tametsi non ita multis, pulcherrimis tamen, ornata est, sed & quod annotationibus selectis *Borghini* verba subinde illustrat, quibus, si quam residua artificum celebriorum opera mutationem subiere, aut ab eo loco, quo ab initio asservabantur, alio concesserunt, potissimum docetur. Adscripti sunt margini primæ editionis numeri, quam in citando secuti sunt. Autores Vocabularii supra laudati Academiz Florentinz, ut exempla, inde ab iis petita, in nova hac facilius inveniri possent.

M. PETRI BRINCHII, PASTOR. ARENDALENSIS. NORWEG. PHILOLOGIA SACRA VETERIS ET NOVI TESTAMENTI, CUM PRÆFATIONE M. JOANNIS PETRI ANCHERSEN, ACAD. HAVNIENSIS. BIBLIOTHECARII.

Havniæ, apud Jo. Nicolaum Loffium, 1734. 8.

Plag. 17.

Inter varia monumenta *Petri Brinchii*, quæ nondum adspexerunt lucem, quæque cum editis referuntur ab Autoribus
Nov.

Nov. Lit. Maris Baltici Mens. Jun. A. 1703, pag. 134. locum non ultimum sibi vindicat *Philologia Sacra*. In qua quoniam Doctiss. Autor difficiliore voces & phrasas Græcas Novi Testamenti ex LXX interpretum versione & textibus Vet. Test. Hebræis & Apocryphis græcissantibus præstantioribus studiosius veruerat, & commentariis eruditis ordine Alphabetico illustraverat, dignam eam suo jure censuit Cl. *Ancherfen*, quam ex pulvere ac tenebris in lucem adspectumque proferret. In Præfatione Cl. Editor, omnibus eruditis in quatuor classes tributis, *Brinchium* primæ inserit, quam illis assignavit eruditis, qui vere docti sunt, & omni eruditionis genere ad munera, quæ occuparunt, exquisite ornanda natura & arte instructissimi, sed modestia & pudore, seu laudis, potius conscientia, qua gaudent, impediti, nihil, quo famam ad exteros atque posteros & ultra tumbam, quod ajunt, extendere possint, moliuntur. Ipse Autor, ut jam diximus, voces Nov. Test. difficiliore ordine Alphabetico illustrandas sibi sumisit ex LXX interpretum & reliqua Vet. Test. versione Græca, ipso textu originali Hebræo in subsidium vocato. Hinc statim in prima voce, quæ est *ὁγαπητός*, monet, eam *Matth. III, 17*, transferendam esse per *unigenitus*, quoniam in LXX versione Hebræum nomen *יחיד*, *unicus*, sæpius exprimitur per *ὁγαπητός*. Hebræum *רפף* notat *mendacium, falsitatem, fallaciam*, pro quo quia versio Græca sæpe posuit *ἀδικος* & *ἀδικία*, exinde colligit Autor, mammona *τῆς ἀδικίας Luc. XVI, 9*, notare *divitias fluxas, fallaces, instabiles. 1 Petr. II, 9*, verba, *ὅπως τοῖς ἀγαθοῖς ἐξαγγείλητε τῷ καλίσαντος*, ita vulgo transferuntur: *ut annuntietis virtutes Dei, qui nos vocavit*; sed rectius verti censet Autor, *ut prædicetis laudes illius*; sumtam enim hanc phrasin putat ex *Esa. XLIII, 21*, ubi versio Græca, *τοῖς ἀγαθοῖς μὲ διηγῆσθαι*. Recte etiam in voce *δύναμις* observatum legitur, *τοῖς δυνάμεις τῶν ἑραῶν, Matth. XXIV, 29, & Luc. XXI, 26*, significare *exercitus calorum*, ex *Es. XXXIV, 3*, &c. Nomen *κόσμος* interdum a LXX ponitur pro *כבד*, & notat *exercitum, seu numerosam multitudinem*. Unde, quando *Jac. III, 6*, lingua hominis appellatur *κόσμος ἀδίκιος*, indicatur hoc no-

mine, eam magnum parere peccatorum cumulum. Vexatissimum locum 2 *Corinth.* XII, 7, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, transferendum judicat *Brinchius*: *addita mihi est spina, carni infixæ*. Nam primo observat, σκόλοψ in versione Græca Vet. Test. non semel significare spinam, & quidem iis in locis, ubi phrasi metaphorica per spinam notatur aliqui, quod in morem spinæ hominem pungit & angit, deinde monet, Scripturam sacram id, quod molestum & dolorificum est, nusquam infixo palo assimilare, sed infixæ spinæ. Hinc conficit, *Paulum*, descripturum, quantum doloris & molestiæ ipsi afferret Angelus, sive legatus iste Satanæ, internæ scilicet suggestiones, & cupiditates, ac cogitationes pessimæ, a diabolo immixtæ, aptissime assimilare spinæ, quæ carni infixæ assidue circumferentem pungit, angit, cruciat. Nomen ὑπομονή in Græca versione nonnunquam significat spem & expectationem, ut *Pf. IX, 18*, &c. quem significatum imitatus dicitur Apostolus *Rom. XV, 4*, & ὑπομονή γραφῶν exponitur patiens illa spes & expectatio, quam præbent nobis dicta & exempla sacrarum literarum. Eadem ratione 2 *Thess. III, 5*, ὑπομονή τοῦ Χριστοῦ explicatur patiens expectatio Christi. Atque ex his, speciminis loco allatis, satis, ut existimamus, apparebit, perquam utilem iis fore hanc Philologiam sacram, qui voluerint verum Nov. Test. sensum intelligere, ex LXX versione Græca curatius illustratum. Ipsum vero Opus triplici instructum est Indice, quorum primus est vocum Græcarum, alter vocum Hebraicarum, tertius tandem dictorum Nov. Test. quæ explicantur.

THOMÆ WOOLSTONI DE MIRACULIS Christi Paralogismorum Examen, Autore D. CHRIST. GOTTL. JOECHERO,
Prof. Lips. P. O.

Lipsiæ, ex officina Langenhemiana, 1734, 4.

Plag. 15.

Anglia rarioribus eminent ingenii, ad libertatem sentiendi erectis, quam ubi ad cynosuram rationis desecatæ & oraculorum

culorum vere divinorum dirigunt, egregii inde oriuntur factus; quam vero si qui eorum haud iustis concludunt limitibus, ulcera & exanthemata gigni exinde, necessum est. In pravariantium, & ex orbita proficientium, numero militavit *Thomas Woolstonus*, cujus vitam, fata, obitumque, suo loco hisce Actis inferuimus. Qui copiosiora de viri dogmatibus, scriptis, ac controversiis, cognoscere voluerint, illos S. Rev. Autor allicit, permulcet, retinet, novitate argumenti, castitate dictionis, ordine, & solida errorum refutatione. Duæ sunt Dissertationes, quas denno revisas & auctas edidit Ven. Autor, quarum posteriori summos in Theologia honores obtinendi licentiam sibi comparavit. Accessit tandem tertia, cum summos in Theologia honores consequeretur. Gratulamur Viro, de Musis nostris earumque æde sacratissima dudum immortaliter merito, tantos honores. Lites, quas *Thomas Woolstonus* movit aliis, quæque ipsi ab aliis obmotæ sunt, recensentur *Diss. I §. 1 seq.* ac in Supplemento historiarum litium *Thomæ Woolstoni*, quod Dissertationi tertiæ pag. 46 seq. fuit subjunctum, ubi §. 2 quoque compendium vitæ mortisque *Woolstoni* deprehendis, defuncti in carcere A. 1733 d. 27 Jan. Portentosi ingenii homo ille, ex pessimorum errorum quasi colluvione natus, omnem movebat lapidem, ut Christianæ religionis fundamenta evertere, eamque, suis præsidii exutam, ludibrio sui generis hominum posset exponere. Inprimis veritatem miraculorum Christi aperte laceffivit, & sublatum ivit, ita tamen, ut non solum multis modis in analogiam sacræ doctrinæ ac Scripturæ impeerit, verum & philosophicæ methodi & principiorum artis ratiocinandi adeo fuerit negligens, ut ubique aut imperitiam, aut malitiam, prodiderit. Obiit quidem is placide, uti referunt. At mors placida cum beata, ea nempe, quæ ad communionem Superiorum transferimur, haud penitus semper concordat. Examinantur Dissertatione priori ratiocinationes *Woolstoni*, & cum cancellis unius Dissertationis proposita pertractatio contineri haud posset, etiam posteriori. *Woolstonus* scilicet definitiones haud suppeditat de miraculo, de sensu literali & mystico, quem toties crepat, de miraculo mystico, quod sæpius tanquam caput Medusæ lectoribus objectat. In

Pag. 1.

Diff. I
Pag. 19 seq.

ea est sententia, Patres primæ ecclesiæ Christianæ miracula Christi habuisse pro mysticis, eaque improprie explicasse. Tria inprimis urget vir ille paradoxus. Primo contendit, miracula Christi improprie & mystice esse intelligenda, idque exemplo Christi ipsius, qui ea hoc modo exposuerit, autoritate Patrum, incommodis, quæ sensum literalem premant, & mystici sensus excellentia, comprobare allaborat. Secundo ea, quæ de Christo enarrant miracula evangelicæ historiæ Autores, vere fuisse facta negat, atque se his argumentis tuetur: miracula ad characteres Messicæ non pertinere: testium deesse copiam, cum & Judæi ista negent, & discipuli Christi non sint fide digni: circumstantias, e quibus de factorum veritate judicari possit, non esse plene satis commemoratas: ista caruisse effectu, miraculis digno: atque absurda plura esse admittenda, si ista serio defendamus. Tertium, quod stabiliendum susceperat, erat hoc: pone, facta isthæc vere ita contigisse, sicut ea sacer Codex enarrat, dici tamen posse, fuisse ista vel mere naturalia, vel magica, vel puras fraudes, & oculorum ludibria. Ita rationes suas duxit inquit *Woolstonus*, non per principia & argumenta, neque in uno loco, neque invicem connexa, sed hinc inde per schedas, e quibus Autor quisquiliis illas haud citra pulverem in ordinem redegit. At Christus ad opera sua & miracula, proprie facta, provocavit *Matth. XI, 4, 5, 20—24, Luc. VII, 22, X, 3, Jo. II, 18, VI, 26, VII, 21, 22, 23, X, 25, XIV, 10, 11, 12, XV, 24*. Nonne Judæi viderunt miracula ipsius Christi *Jo. XV, 24*? Patrum famam vindicavit adversus *Woolstonum* Episcopus S. Davidis in Opere præstantissimo, quod *Woolstono* opposuit. Nonnulli Patres explicant miracula, vel potius applicant, ἀνυπόκρινται & allegorice. At ideo veritatem miraculorum haud abnuerunt. *Origenes*, in allegorias nimium effusus, historiæ seriè m haud fuit inficiatus. Judicat ita Noster de Patribus: *Colimus omnino atque observamus Patres: sed, implicita fide in eorum sententiam ire, sobrium hominem deceat. In rebus facti, ubi de istius temporis doctrina, de ritibus, de canone Scripturæ, de ecclesiæ regimine, quaritur, maximam eis merito adjungimus fidem. At, quando de dogmatibus*

26.

27.

29.

matibus controversia est, ad qua sine dubio ratio Scripturam interpretandi pertinet, doctores ipsi, aliquos demum Seculis post Christum natum orti, & exogetis ac philosophicis subsidiis non aequae ac nos instructi, iudices constitui haud possunt. Optatus adversus Parmenianum Lib. V. Cap. 3 de iudice controversiarum spectabili ita iudicavit: *In terris de hac re nullum poterit reperiri iudicium; de caelo quarendus est iudex. Sed ad quid pulsamus caelum, cum habemus hic in Evangelio testamentum?* Sic Patres de fide sua in dogmaticis senserunt, ut nos ad literas diviniorens remiserunt. Woolstonus locum 2 Cor. III, 6, cum Fanaticis & Mysticis intelligi vult: *Litera, i. e. sensus literalis, occidit.* Sed de lege Mosaica, mortem nuntiante & iram divinam in transgressores non expiatos, & de evangelii virtutibus, ibi est sermo. Discant hinc Mystici & Fanatici, quantopere dogmata ipsorum, quae eruperunt in calamo Woolstoni, religioni Christianae nocent. Woolstonus cum Iudaeorum magistris docuit, Messiae non esse, facere miracula. Egregius contra est Abbat Houttevillei liber: *la religion Cretienne prouvé par les faits.* Et Messias ad miracula sua provocavit Jo. X, 24, 25, Matth. XI, 2—5, Jo. X, 35, XIV, 11. Iudaei conversi omnino inde primum fidei fundamentum hauserunt Jo. III, 2. Notum est exemplum caeci, miraculo sanati, Jo. IX. Woolstonus distinguit inter Jesum literalem & mysticum, ut veritatem divini Codicis explodat. S. Rev. Autor prudenter: *Meo iudicio iis nulla debentur grates, qui divisionem sensus in literalem & mysticum invenerunt. Mysticus enim sensus mihi videtur esse terminus inanis. Sensus est notio, quam cum verbis conjungo. Sapientis est, non plures simul & diversas verbis suis subijcere notiones, cum primis si ad eos loquatur, de quibus constat, eis non datum tantum acuminis, ut divinare possint, quem Autor hoc vel illo loco sensum tribui suis verbis velit.* Accommodationes rei ad alius rei umbras, figuras, & typos, admittit. Allegoriae semper ponunt rem ipsam, alterius fundamentum similitudinis. Quaedam non nisi allegoricum sensum ferunt; at in historias & facta interpretatio ejusmodi neutiquam cadit. Allegorimania nonnullorum

Pag. 21.

35.

36.

38.

illi nequitiam, huic vero quam maxime. In cephalgia plethorica causa est sanguinis abundantis actio naturali major, in vasorum villos nerveos & tendineos, aliquando simul cum tensione pericranii vel duræ matris propter perreptantes tubulos, indeque doloris acutissimi sensu, eaque fit a congestione præternaturali humorum ad caput, illorumque impedito & inæquabili cursu per illius vasa. Atque propterea opem ferret incredibilem arteriotomia, & venæ jugularis sectio. Ophthalmia quoniam oritur a sanguine plethorico commoto, in extremis arteriolarum sanguinearum ramulis conquiscente, ac secundi generis vasa, seu neuro-lymphatica *Hovii*, præter naturam intrante, adeoque tunc non crasi sua, sed loco tantum & quiete, peccante, in externa ophthalmia, magis autem interna, venæ jugularis incisio cum fructu administratur. In angina vero maximam cautionem requirit. Quandoquidem enim fluxum sanguinis in carotidem externam accelerat augetque, hinc impulsus ad partes inflammatas magis invitat, efficitque, ut sanguis majori velocitate eo feratur. Juvat autem, quando sanguis in brachio vel pede jam missus, materia, quæ obstruit, mobilior reddita, canalesque, laxati fuerunt. Si enim tunc vires auctæ carotici sanguinis liberi, pertusa vena jugulari accedunt, feliciter antea quiescens cruor dimovebitur, & propelletur. Itaque non statim in principio, neque etiam nimis sero, ea incidatur vena. Vertigo fit, quando tunica retina bulbo omni, ob musculos obliquos oculi convulsos rotato, præter naturam commovetur, vel tantum filamenta retinæ a quacunque causa comprimuntur distrahunturque, ut ita radii sine ordine incidentes, retinaque ipsa non fixa, sed modo tota, modo ex parte, loco suo dimota, apparitionem illam suscipiat, qua objecta immota in gyrum volvi videntur. Venæsectio nostra medetur inprimis plethoricæ, quæ fit, quando arteria, nervum opticum arcte comitans, soboles carotidis internæ, cujus ramuli, maxime in fundo oculi, tunicis, in quas nervus opticus expansus abit, sunt contigui, a sanguine aggesto nimium distenditur, atque hinc, ob motum horum vasulorum reciprocum nunc præter naturam auctum, simul affectæ irritantur

tantur fibræ nerveæ, ut propterea objectorum gyrationes producantur. Soporosi affectus, qui motui humorum per canaliculos interioris capitis, ob aggestionem & moram ipsorum multum impedito, ac sanguinis serique lentissimo circulo, debentur, si a puro sanguine originem habent, itidem venæ jugularis incisione levantur. Quæ & denique non sine singulari emolumento instituitur in malis a læsionibus capitis externis avertendis atque mitigandis, itemque in peripnevmonia quadam gravissima, cum comate vel etiam delirio quodam conjuncta. Atque hæc quidem Cl. Autor per ratiocinia ex principiis solide positis docte accurateque de usu venæ jugularis externæ identidem incidendæ disputavit. Restat nunc, ut omnès Medici, inprimis veterani, peropportunitatem nacti occasionem, hoc remedii genus in crebriorem usum caute circumspicteque vocent, & quæ attenta observatione de ejus emolumentis cognoscunt, bona fide expromant. Quando enim præter rationem experientia quoque suffragabitur, tum quidem ars salutaris novum sanitatis præsidium, Clarissimusque Autor optimum eruditi laboris præmium, consequetur.

Christian Ernst Kühnholds, J. U. D. 110 Experimente 2c.

h. e.

CHRISTIANI ERNESTI KÜHNHOLDI,
J. U. D. Centum et decem probata Experimenta œconomica: sive Oeconomia experimentalis, Tractatus
ZEIGERIANO, de perficienda agricultura,
opposita: cum accurato rerum Indice.

Erfurti, impensis Autoris, apud Car. Frid. Jungnicol, 1735, 4.
 Alph. 2 plag. 7.

Doctus Autor, & in œconomia diu versatus, cum Tractatum *Ambrosii Zeigeri*, (vid. *Suppl. ad Nova Acta Erud. Tom. I Sect. VII pag. 309.*) de perficienda agricultura, legeret, parumque probaret, quid se ipsum, & fratrem Subcenturionem,

E

ratio

ratio longusque usus hac de re docuerit, & cur a *Zeigero* dissentiat, exponendum præsentè libro iudicavit. Negat igitur, in nostris climatibus agros, sine consueta stercoreatione, fecundari posse: negat, quadruplici discrimine, & quasi temperamento, omnem agrorum diversitatem absolvi: negat, partes terræ, aqua solutas, pro diversa sua gravitate, ita ordine subsidere, ut inde reperiri possit, quota pars arenæ, argillæ, luti, & terræ nigræ, adsit: negat, artificium *Zeigeri*, in parando oleo vegetabili, seminibusque & agris impertiendo, aut novum, aut sufficiens, esse: denique etiam remedia contra curculiones, & pleraque alia *Zeigeriana*, non magni æstimanda putat. Divisus est liber in *Partes*, sive *Sectiones*, octo. In *prima* queritur, quidnam illud in natura sit, unde fecundam plantarum incrementum existat? respondetque Autor, spiritum mundi, in materiam corpoream viscidam & unctuosam, influxu solis, condensatum, aerique & aquis pluviabilibus, porroque etiam terræ, communicatum, fecunditatis veram originem esse: in nostris tamen regionibus, quod hoc pacto e cælo in agros quotannis derivatur, non sufficere, nisi in agris quiescentibus per aliquot annos collectum: itaque sterco in subsidium vocandum esse, in quo similis materiæ unctuosæ satis magnam copiam reperiri, certum sit. In *altera Sectione* docetur, a meris salibus & seminum maceratione, sine stercore, sive materia unctuosa, fecunditatem frustra expectari. In *tertia* ostenditur, semina omnino ita præparari posse, ut mirifica inde multiplicatio in fecundo solo oriatur: eligenda vero ad sementem grana esse antiqua, in aqua subsidentia, & ex spicis mediis, tum, cum usus est, exigua vi excussa, item peregrina, ex meliori climate allata. De cetero ea inprimis laudat & exponit Autor, quæ a *Magno Stridbergio*, Upsaliensi, hac de re memoriæ prodita sunt: non omittis multorum aliorum inventis, quæ vel meliora *Zeigeriano*, vel certe non deteriora, videntur. In *quarta Sectione* id agitur, ut pateat, quanta materia in se portio requiratur, pro agro penitus emaciato. Si quis de hoc sentet *Cl. Kühnholdt*, agrum 160 perticarum, & alium, quarum singula longi-
tudi-

tudinem 16 pedum habeant, ad minimum decem vehes trigas, five 210 centenarios, stercoreis boni, cujus plus quam dimidia pars materia unctuosâ sit, atque adeo fere quintuplum ejus postulare, quod e cœlo de cœli solet. Sequenti *Sectione* declaratur, quomodo œconomi quam compendiosissime tantum stercoreis comparare possint, quantum opus est. *Sexta & septima Zeigero* maxime oppositæ sunt, cujus etiam Tractatus totus in compendio exhibetur, & adjectis annotationibus confutatur. *Octava* denique eo pertinet, ut meliorem œconomiz rationem Autor ante oculos ponat. Ejus placita, præter illa, quorum jam meminimus, sunt hujusmodi: fimum diutius, quam fieri solet, in stabulis & sub pecude relinquendum esse: communionem pascuorum tollendam: pecuariam agriculturæ præferendam, & magis excolendam; boves in bovili retinendos: pro his trifolio Hispanico, pro suis vero studendum tuberibus esse, quæ patatoes vocantur, in quorum natura & usu demonstrando imprimis *Jonum Alstromium* sequitur *Kühnboldus* noster; qui postremo etiam alia nonnulla attingit, quæ ad incrementum provinciarum facere existimat, nos vero hoc loco prætereunda arbitramur.

IL RIPOSO DI RAFFAELLO BORGHINI, &c.

h. e.

OTIUM RAPHAELIS BORGHINI.

Florentiæ, apud Mich. Nestenum & Franc. Moucke, 1730, 4.

Alph. 3 plag. 4.

Lucubratio hæc *Raphaelis Borghini*, Itali quondam picturæ, sculpturæ, cognatarumque his artium, longe peritissimi, *Joanni* olim *Medicæo* inscripta, per modum Dialogi, quicquid notatu digni artes hæc naturæ æmulæ, five præcepta, ad quorum præscriptum tractandæ sunt, five opera earum nobiliora, spectes, complectuntur, perspicue disereteque ob oculos ponit. Nomen *il Riposo*, five *Otium*, sortita est a villa *Bernardi Vecchiotti*, sub frontem Operis ære expressa, in

E 2

ratio longusque usus hac de re docuerit, & cur a *Zeigero* dissentiat, exponendum præsentè libro judicavit. Negat igitur, in nostris climatibus agros, sine consueta stercoreatione, fecundari posse: negat, quadruplici discrimine, & quasi temperamento, omnem agrorum diversitatem absolvi: negat, partes terræ, aqua solutas, pro diversa sua gravitate, ita ordine subsidere, ut inde reperiri possit, quota pars arenæ, argillæ, luti, & terræ nigræ, adsit: negat, artificium *Zeigeri*, in parando oleo vegetabili, seminibusque & agris impertiendo, aut novum, aut sufficiens, esse: denique etiam remedia contra circulations, & pleraque alia *Zeigeriana*, non magni æstimanda putat. Divisus est liber in *Partes*, sive *Sectiones*, octo. In *prima* quaeritur, quidnam illud in natura sit, unde fecundam plantarum incrementum existat? respondetque Autor, spiritum mundi, in materiam corpoream viscidam & unctuosam, influxu solis, condensatum, aerique & aquis pluvialibus, porroque etiam terræ, communicatum, fecunditatis veram originem esse: in nostris tamen regionibus, quod hoc pacto e caelo in agros quotannis derivatur, non sufficere, nisi in agris quiescentibus per aliquot annos collectum: itaque sterco in subsidium vocandum esse, in quo similis materię unctuosę fatis magnam copiam reperiri, certum sit. In *altera Sectione* docetur, a meris salibus & seminum maceratione, sine stercore, sive materia unctuosa, fecunditatem frustra expectari. In *tertia* ostenditur, semina omnino ita præparari posse, ut mirifica inde multiplicatio in fecundo solo oriatur: eligenda vero ad sementem grana esse antiqua, in aqua subsidientia, & ex spicis mediis, tum, cum usus est, exigua vi excussa, item peregrina, ex meliori climate allata. De cetero ea imprimis laudat & exponit Autor, quæ a *Magno Stridbergio*, Upsaliensi, hac de re memoriæ prodita sunt: non omittis multorum aliorum inventis, quæ vel meliora *Zeigeriano*, vel certe non deteriora, videntur. In *quarta Sectione* id agitur, ut pateat, quanta materię unctuosę portio requiratur, pro agro penitus emaciato. Sic autem hac de re censet *Cl. Kühnholdur*, agrum 160 perticarum quadratarum, talium, quarum singula longi-

tudi-

tudinem 16 pedum habeant, ad minimum decem vehes trigas, sive 210 centenarios, stercoreis boni, cujus plus quam dimidia pars materia unctuosa sit, atque adeo fere quintuplum ejus postulare, quod e cælo deivi solet. Sequenti *Sectione* declaratur, quomodo œconomi quam compendiosissime tantum stercoreis comparare possint, quantum opus est. *Sexta & septima Zeigero* maxime oppositæ sunt, cujus etiam Tractatus totus in compendio exhibetur, & adjectis annotationibus confutatur. *Octava* denique eo pertinet, ut meliorem œconomiz rationem Autor ante oculos ponat. Ejus placita, præter illa, quorum jam meminimus, sunt hujusmodi: fimum diutius, quam fieri solet, in stabulis & sub pecude relinquendum esse: communionem pascuorum tollendam: pecuariam agriculturæ præferendam, & magis excolendam; boves in bovili retinendos: pro his trifolio Hispanico, pro suis vero studendum tuberibus esse, quæ patatoes vocantur, in quorum natura & usu demonstrando inprimis *Jonum Alstromium* sequitur *Kühboldus* noster; qui postremo etiam alia nonnulla attingit, quæ ad incrementum provinciarum facere existimat, nos vero hoc loco prætereunda arbitramur.

IL RIPOSO DI RAFFAELLO BORGHINI, &c.

h. e.

OTIUM RAPHAELIS BORGHINI.

Florentiæ, apud Mich. Nestenum & Franc. Moucke, 1730, 4.

Alph. 3 plag. 4.

Lucubratio hæc *Raphaelis Borghini*, Itali quondam picturæ, sculpturæ, cognatarumque his artium, longe peritissimi, *Joanni* olim *Mediceo* inscripta, per modum Dialogi, quicquid notatu digni artes hæ naturæ æmulæ, sive præcepta, ad quorum præscriptum tractandæ sunt, sive opera eorum nobiliora, spectes, complectuntur, perspicue diserteque ob oculos ponit. Nomen *il Riposo*, sive Otium, sortita est a villa *Bernardi Vecchiotti*, sub frontem Operis ære expressa, in

E 2

qua *Vecchiectus* ille, *Rudolphus Sirigattus*, *Baccius* item *Valorus*, & *Hieronymus Michelozzius*, convenisse, & quos memoriz prodidit *Borghinus*, sermones habuisse traduntur. Constat *Libris quatuor*, quorum *priores duo* ad naturam & constitutionem artium harum cognoscendam faciunt, *posteriores* censum pictorum sculptorumque omnium, qui ab antiquis inde temporibus ad ætatem usque *Borghini* vixere, agunt, & opera, quibus nominis sibi famam peperere, commemorant. Præclarum hoc Opus, in quo argumenti præstantia cum stilitate nitore certat, unde & qui novissimam Vocabularii Academiz Florentinz *della Crusca* dictæ editionem, quæ ante hos quinque annos lucem adspexit, curarunt, ejus testimonio utuntur, cum rarissime inveniretur, non male de patria sua meruisse censendus est, qui id auspiciis Ill. *Gamburri*, Patricii & Equitis Florentini, harum artium studio & patrocinio clarissimi, prelo repetendum curavit. Editio hæc non tantum id præcipui habet, quod literis luculentis & charta optima constat, tabulisque, tametsi non ita multis, pulcherrimis tamen, ornata est, sed & quod annotationibus selectis *Borghini* verba subinde illustrat, quibus, si quam residua artificum celebriorum opera mutationem subiere, aut ab eo loco, quo ab initio asservabantur, alio concesserunt, potissimum docetur. Adscripti sunt margini primæ editionis numeri, quam in citando secuti sunt. Auctores Vocabularii supra laudati Academiz Florentinz, ut exempla, inde ab iis petita, in nova hac facilius inveniri possent.

M. PETRI BRINCHII, PASTOR. ARENDALENSIS. NORWEG. PHİLOLOGIA SACRA VETERIS ET NOVI TESTAMENTI, cum Præfatione M. JOANNIS PETRI ANCHERSEN, Acad. HAVNIENSIS. BIBLIOTHECARIIS.

Havniæ, apud Jo. Nicolaum Loffium, 1734, 8.

Plag. 17.

Inter varia monumenta *Petri Brinchii*, quæ nondum adspexerunt lucem, quæque cum editis referuntur ab Autoribus
Nov,

Nov. Lit. Maris Baltici Mens. Jun. A. 1703, pag. 134, locum non ultimum sibi vindicat *Philologia Sacra*. In qua quoniam Doctiss. Autor difficiliore voces & phrasas Græcas Novi Testamenti ex LXX interpretum versione & textibus Vet. Test. Hebræis & Apocryphis græcissantibus præstantioribus studiosius veruerat, & commentariis eruditis ordine Alphabetico illustraverat, dignam eam suo jure censuit Cl. *Anchorfen*, quam ex pulvere ac tenebris in lucem adspectumque proferret. In Præfatione Cl. Editor, omnibus eruditis in quatuor classes tributis, *Brinchium* primæ inserit, quam illis assignavit eruditis, qui vere docti sunt, & omni eruditionis genere ad munera, quæ occuparunt, exquisite ornanda natura & arte instructissimi, sed modestia & pudore, seu laudis potius conscientia, qua gaudent, impediti, nihil, quo famam ad exteros atque posteros & ultra tumbam, quod ajunt, extendere possint, moliuntur. Ipse Autor, ut jam diximus, voces Nov. Test. difficiliore ordine Alphabetico illustrandas sibi sumisit ex LXX interpretum & reliqua Vet. Test. versione Græca, ipso textu originali Hebræo in subsidium vocato. Hinc statim in prima voce, quæ est ἀγαπητός, monet, eam *Matth. III, 17*, transferendam esse per *unigenitus*, quoniam in LXX versione Hebræum nomen יחיד, *unicus*, sæpius exprimitur per ἀγαπητός. Hebræum דרשׁ notat mendacium, falsitatem, fallaciam, pro quo quia versio Græca sæpe posuit ἀδικος & ἀδικία, exinde colligit Autor, mammona τῆς ἀδικίας *Luc. XVI, 9*, notare *divitias fluxas, fallaces, instabiles*. *1 Petr. II, 9*, verba, ὅπως ταῖς ἀρεταῖς ἐξαγγείλητε τῷ καλέσαντος, ita vulgo transferuntur: *ut annuntietis virtutes Dei, qui nos vocavit*; sed rectius verti censet Autor, *ut prædicetis laudes illius*; sumtam enim hanc phrasin putat ex *Esa. XLIII, 21*, ubi versio Græca, ταῖς ἀρεταῖς μὲ διηγῆσθαι. Recte etiam in voce δύναμις observatum legitur, ταῖς δυνάμεις τῶν ἑρραῶν, *Matth. XXIV, 29*, & *Luc. XXI, 26*, significare *exercitus calorum*, ex *Ef. XXXIV, 3*, &c. Nomen κόσμος interdum a LXX ponitur pro כּוּצ, & notat *exercitum, seu numerosam multitudinem*. Unde, quando *Jac. III, 6*, lingua hominis appellatur κόσμος ἀδίκιας, indicatur hoc no-

mine, eam magnum parere peccatorum cumulum. Vexatissimum locum 2 *Corinth.* XII, 7, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, transferendum judicat *Brinchius*: *addita mihi est spina, carni infixæ.* Nam primo observat, σκόλοψ in versione Græca Vet. Test. non semel significare spinam, & quidem iis in locis, ubi phrasi metaphorica per spinam notatur aliquis, quod in morem spinæ hominem pungit & angit, deinde monet, Scripturam sacram id, quod molestum & dolorificum est, nusquam infixæ palo assimilare, sed infixæ spinæ. Hinc conficit, *Paulum*, descripturum, quantum doloris & molestiæ ipsi afferret Angelus, sive legatus iste Satanæ, internæ scilicet suggestiones, & cupiditates, ac cogitationes pessimæ, a diabolo immixtæ, aptissime assimilare spinæ, quæ carni infixæ assidue circumferentem pungit, angit, cruciat. Nomen ὑπομονή in Græca versione nonnunquam significat spem & expectationem, ut *Pf. IX, 18, &c.* quem significatum imitatus dicitur Apostolus *Rom. XV, 4, & ὑπομονή γερασάν* exponitur patiens illa spes & expectatio, quam præbent nobis dicta & exempla sacrarum literarum. Eadem ratione 2 *Thess. III, 5, ὑπομονή τῆ Χριστοῦ* explicatur patiens expectatio Christi. Atque ex his, speciminis loco allatis, satis, ut existimamus, apparebit, perquam utilem iis fore hanc Philologiam sacram, qui voluerint verum Nov. Test. sensum intelligere, ex LXX versione Græca curatius illustratum. Ipsum vero Opus triplici instructum est Indice, quorum primus est vocum Græcarum, alter vocum Hebraicarum, tertius tandem dictorum Nov. Test. quæ explicantur.

THOMÆ WOOLSTONI DE MIRACULIS Christi Paralogismorum Examen, Autore D. CHRIST. GOTTL. JOECHERO,
Prof. Lips. P. O.

Lipsiæ, ex officina Langenhemiæna, 1734, 4.
Plag. 15.

Anglia rarioribus eminent ingenii, ad libertatem sentiendi erectis, quam ubi ad cynoluram rationis defæctatæ & oraculorum

culorum vere divinatorum dirigunt, egregii inde oriuntur factus; quam vero si qui eorum haud iustis concludunt limitibus, ulcera & exanthemata gigni exinde, necessum est. In prævaricantium, & ex orbita proficientiam, numero militavit *Thomas Woolstonus*, cujus vitam, fata, obitumque, suo loco hæc Actis inseruimus. Qui copiosiora de viri dogmatibus, scriptis, ac controversiis, cognoscere voluerint, illos S. Rev. Autor allicit, permulcet, retinet, novitate argumenti, castitate dictionis, ordine, & solida errorum refutatione. Dux sunt Dissertationes, quas denno revisas & auctas edidit Ven. Autor, quarum posteriori summos in Theologia honores obtinendi licentiam sibi comparavit. Accessit tandem tertia, cum summos in Theologia honores consequeretur. Gratulamur Viro, de Musis nostris earumque æde sacratissima dudum immortaliter merito, tantos honores. Lites, quas *Thomas Woolstonus* movit aliis, quæque ipsi ab aliis obmotæ sunt, recensentur *Diff. I §. 1 seq.* ac in Supplemento historiarum litium *Thomæ Woolstoni*, quod Dissertationi tertiæ *pag. 46 seq.* fuit subjunctum, ubi §. 2. quoque compendium vitæ mortisque *Woolstoni* deprehendis, defuncti in carcere A. 1733 d. 27 Jân. Portentosi ingenii homo ille, ex pessimorum errorum quasi colluvione natus, omnem movebat lapidem, ut Christianæ religionis fundamenta evertere, eamque, suis præsidiis exutam, ludibrio sui generis hominum posset exponere. Inprimis veritatem miraculorum Christi aperte laceffivit, & sublatum ivit, ita tamen, ut non solum multis modis in analogiam sacræ doctrinæ ac Scripturæ impegerit, verum & philosophicæ methodi & principiorum artis ratiocinandi adeo fuerit negligens, ut ubique aut imperitiam, aut malitiam, prodiderit. Obiit quidem is placide, uti referunt. At mors placida cum beata, ea nempe, quæ ad communionem Superiorum transferimur, haud penitus semper concordat. Examinantur Dissertatione priori ratiocinationes *Woolstoni*, &, cum cancellis unius Dissertationis proposita pertractatio contineri haud posset, etiam posteriori. *Woolstonus* scilicet definitiones haud suppeditat de miraculo, de sensu literali & mystico, quem toties crepat, de miraculo mystico, quod sæpius tanquam caput Medusæ lectoribus objectat. In

Pag. I.

ratio longusque usus hac de re docuerit, & cur a *Zeigero* dissentiat, exponendum præsentem libro iudicavit. Negat igitur, in nostris climatibus agros, sine consueta stercoreatione, fecundari posse: negat, quadruplici discrimine, & quasi temperamento, omnem agrorum diversitatem absolvi: negat, partes terræ, aqua solutas, pro diversa sua gravitate, ita ordine subsidere, ut inde reperiri possit, quota pars arenæ, argillæ, luti, & terræ nigræ, adsit: negat, artificium *Zeigeri*, in parando oleo vegetabili, feminibusque & agris impertiendo, aut novum, aut sufficiens, esse: denique etiam remedia contra curculiones, & pleraque alia *Zeigeriana*, non magni æstimanda putat. Divisus est liber in *Partes*, sive *Sectiones*, octo. In *prima* quaeritur, quidnam illud in natura sit, unde fecundam plantarum incrementum existat? respondetque Autor, spiritum mundi, in materiam corpoream viscidam & unctuosam, influxu solis, condensatum, aerique & aquis pluvialibus, porroque etiam terræ, communicatum, fecunditatis veram originem esse: in nostris tamen regionibus, quod hoc pacto e caelo in agros quotannis derivatur, non sufficere, nisi in agris quiescentibus per aliquot annos collectum: itaque sterco in subsidium vocandum esse, in quo similis materię unctuosę fatis magnam copiam reperiri, certum sit. In *altera Sectione* docetur, a meris salibus & feminum maceratione, sine stercore, sive materia unctuosâ, fecunditatem frustra expectari. In *tertia* ostenditur, semina omnino ita præparari posse, ut mirifica inde multiplicatio in fecundo solo oriatur: eligenda vero ad sementem grana esse antiqua, in aqua subsidentia, & ex spicis mediis, tum, cum usus est, exigua vi excussa, item peregrina, ex meliori climate allata. De cetero ea imprimis laudat & exponit Autor, quæ a *Magno Stridbergio*, Upsaliensi, hac de re memorię prodita sunt: non omittis multorum aliorum inventis, quæ vel meliora *Zeigeriano*, vel certe non deteriora, videntur. In *quarta Sectione* id agitur, ut pateat, quanta materię unctuosę portio requiratur, pro agro penitus emaciato. Sic autem hac de re censet Cl. *Kühnholdus*, agrum 160 perticarum quadratarum, talium, quarum singula longi-

tudi-

tudinem 16 pedum habeant, ad minimum decem vehes trigas, sive 210 centenarios, stercoreis boni, cujus plus quam dimidia pars materia unctuosa sit, atque adeo fere quintuplum ejus postulare, quod e caelo deorsum solet. Sequenti *Sectione* declaratur, quomodo oekonomi quam compendiosissime tantum stercoreis comparare possint, quantum opus est. *Sexta & septima Zeigero* maxime oppositæ sunt, cujus etiam Tractatus totus in compendio exhibetur, & adjectis annotationibus confutatur. *Ostava* denique eo pertinet, ut meliorem oekonomiæ rationem Autor ante oculos ponat. Ejus placita, præter illa, quorum jam meminimus, sunt hujusmodi: finum diutius, quam fieri solet, in stabulis & sub pecude relinquendum esse: communionem pascuorum tollendam: pecuariam agriculturæ præferendam, & magis excolendam: boves in bovili retinendos: pro his trifolio Hispanico, pro suis vero studendum tuberibus esse, quæ patatoes vocantur, in quorum natura & usu demonstrando inprimis *Jonum Albromium* sequitur *Kühboldus* noster; qui postremo etiam alia nonnulla attingit, quæ ad incrementum provinciarum facere existimat, nos vero hoc loco prætereunda arbitramur.

IL RIPOSO DI RAFFAELLO BORGHINI, &c.

h. e.

OTIUM RAPHAELIS BORGHINI.

Florentiæ, apud Mich. Nestenum & Franc. Moucke, 1730, 4.

Alph. 3 plag. 4.

Lucubratio hæc *Raphaelis Borghini*, Itali quondam pictoris, sculpsoris, cognatarumque his artium, longe peritissimi, *Joanni* olim *Mediceo* inscripta, per modum Dialogi, quicquid notatu digni artes hæ naturæ æmulæ, sive præcepta, ad quorum præscriptum tractandæ sunt, sive opera earum nobiliora, spectes, complectuntur, perspicue disereteque ob oculos ponit. Nomen *il Riposo*, sive Otium, sortita est a villa *Bernardi Vecchiotti*, sub frontem Operis ære expressa, in

E 2

qua *Vecchiatus* ille, *Rudolphus Sirigattus*, *Baccius* item *Valorus*, & *Hieronymus Michelozzius*, convenisse, & quos memorizæ prodidit *Borghinus*, sermones habuisse traduntur. Constat *Libris quatuor*, quorum *priores duo* ad naturam & constitutionem artium harum cognoscendam faciunt, *posterior* censum pictorum sculptorumque omnium, qui ab antiquis inde temporibus ad ætatem usque *Borghini* vixere, agunt, & opera, quibus nominis sibi famam peperere, commemorant. Præclarum hoc Opus, in quo argumenti præstantia cum stili nitore certat, unde & qui novissimam Vocabularii Academiz Florentinz *della Crusca* dictæ editionem, quæ ante hos quinque annos lucem adspexit, curarunt, ejus testimonio utuntur, cum rarissime inveniretur, non male de patria sua meruisse censendus est, qui id auspiciis Ill. *Gamburri*, Patricii & Equitis Florentini, harum artium studio & patrocínio clarissimi, prelo repetendum curavit. Editio hæc non tantum id præcipui habet, quod literis luculentis & charta optima constat, tabulisque, tametsi non ita multis, pulcherrimis tamen, ornata est, sed & quod annotationibus selectis *Borghini* verba subinde illustrat, quibus, si quam residua artificum celebriorum opera mutationem subiere, aut ab eo loco, quo ab initio asservabantur, alio concesserunt, potissimum docetur. Adscripti sunt margini primæ editionis numeri, quam in citando secuti sunt Auctores Vocabularii supra laudati Academiz Florentinz, ut exempla, inde ab iis petita, in nova hac facilius inveniri possent.

M. PETRI BRINCHII, PASTOR. ARENDALENSIS. NORWEG. Philologia sacra Veteris et Novi Testamenti, cum Præfatione M. JOANNIS PETRI ANCHERSEN, Acad. Havniens. Bibliothecarii.

Havniæ, apud Jo. Nicolaum Loffium, 1734, 8.

Plag. 17.

Inter varia monumenta *Petri Brinchii*, quæ nondum adspexerunt lucem, quæque cum editis referuntur ab Autoribus
Nov.

Nov. Lit. Maris Baltici Mens. Jun. A. 1703 pag. 134, locum non ultimum sibi vindicat *Philologia Sacra*. In qua quoniam Doctiss. Autor difficiliore voces & phrasas Græcas Novi Testamenti ex LXX interpretum versione & textibus Vet. Test. Hebræis & Apocryphis græcissantibus præstantioribus studiosius veruerat, & commentariis eruditis ordine Alphabetico illustraverat, dignam eam suo jure censuit Cl. *Ancheresen*, quam ex pulvere ac tenebris in lucem adspectumque proferret. In Præfatione Cl. Editor, omnibus eruditis in quatuor classes tributis, *Brinchium* primæ inserit, quam illis assignavit eruditis, qui vere docti sunt, & omni eruditionis genere ad munera, quæ occuparunt, exquisite ornanda natura & arte instructissimi, sed modestia & pudore, seu laudis potius conscientia, qua gaudent, impediti, nihil, quo famam ad exteros atque posteror & ultra tumbam, quod ajunt, extendere possint, moliuntur. Ipse Autor, ut jam diximus, voces Nov. Test. difficiliore ordine Alphabetico illustrandas sibi sumisit ex LXX interpretum & reliqua Vet. Test. versione Græca, ipso textu originali Hebræo in subsidium vocato. Hinc statim in prima voce, quæ est *ἀγαπητός*, monet, eam *Matth. III, 17*, transferendam esse per *unigenitus*, quoniam in LXX versione Hebræum nomen *יחיד*, *unicus*, sæpius exprimitur per *ἀγαπητός*. Hebræum *הרשע* notat *mendacium, falsitatem, fallaciam*, pro quo quia versio Græca sæpe posuit *ἀδικος* & *ἀδικία*, exinde colligit Autor, mammona *τῆς ἀδικίας Luc. XVI, 9*, notare *divitias fluxas, fallaces, instabiles. 1 Petr. II, 9*, verba, *ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τῷ καλέσαντος*, ita vulgo transferuntur: *ut annuntietis virtutes Dei, qui nos vocavit*; sed rectius verti censet Autor, *ut prædicetis laudes illius*; sumtam enim hanc phrasin putat ex *Esa. XLIII, 21*, ubi versio Græca, *τὰς ἀρετὰς μὲ διηγῆσθαι*. Recte etiam in voce *δύναμις* observatum legitur, *τὰς δυνάμεις τῶν ἑραυῶν, Matth. XXIV, 29, & Luc. XXI, 26*, significare *exercitus calorum*, ex *Ef. XXXIV, 3*, &c. Nomen *κόσμος* interdum a LXX ponitur pro *כבד*, & notat *exercitum, seu numerosam multitudinem*. Unde, quando *Jac. III, 6*, lingua hominis appellatur *κόσμος ἀδικίας*, indicatur hoc no-

mine, eam magnum parere peccatorum cumulum. Vexatiffimum locum 2 *Corinth.* XII, 7, ἐδίδθη μοι σκόλοψ τῆ σαρκί, transferendum iudicat *Brinchius*: *addita mihi est spina, carni infixæ.* Nam primo observat, σκόλοψ in versione Græca Vet. Test. non semel significare spinam, & quidem iis in locis, ubi phrasi metaphorica per spinam notatur aliquid, quod in morem spinæ hominem pungit & angit, deinde monet, Scripturam sacram id, quod molestum & dolorificum est, nusquam infixæ palo assimilare, sed infixæ spinæ. Hinc conficit, *Paulum*, descripturum, quantum doloris & molestiæ ipsi afferret Angelus, sive legatus iste Satanæ, internæ scilicet suggestiones, & cupiditates, ac cogitationes pessimæ, a diabolo immixtæ, aptissime assimilare spinæ, quæ carni infixæ assidue circumferentem pungit, angit, cruciat. Nomen ὑπομονή in Græca versione nonnunquam significat spem & expectationem, ut *Pf. IX, 18*, &c. quem significatum imitatus dicitur Apostolus *Rom. XV, 4*, & ὑπομονή γενοσθῶν exponitur patiens illa spes & expectatio, quam præbent nobis dicta & exempla sacrarum literarum. Eadem ratione 2 *Thess. III, 5*, ὑπομονή τῆ Χριστοῦ explicatur patiens expectatio Christi. Atque ex his, speciminis loco allatis, satis, ut existimamus, apparebit, perquam utilem iis fore hanc Philologiam sacram, qui voluerint verum Nov. Test. sensum intelligere, ex *LXX* versione Græca curatius illustratum. Ipsum vero Opus triplici instructum est Indice, quorum primus est vocum Græcarum, alter vocum Hebraicarum, tertius tandem dictorum Nov. Test. quæ explicantur.

THOMÆ WOOLSTONI DE MIRACULIS Christi Paralogismorum Examen, Autore D. CHRIST. GOTTL. JOECHERO,
Prof. Lips. P. O.

Lipsiæ, ex officina Langenhemiæna, 1734. 4.
 Plag. 15.

Anglia rarioribus eminent ingeniiis, ad libertatem sentiendi erectis, quam ubi ad cynosuram rationis defæctatæ & oracolorum

culorum vere divinatorum dirigunt, egregii inde oriuntur factus; quam vero si qui eorum haud iustis concludunt limitibus, ulcera & exanthemata gigni exinde, necessum est. In pravariantium, & ex orbita profusientium, numero militavit *Thomas Woolstonus*, cujus vitam, fata, obitumque, suo loco hisce Actis inseruimus. Qui copiosiora de viri dogmatibus, scriptis, ac controversiis, cognoscere voluerint, illos S. Rev. Auctor allicit, permulcet, retinet, novitate argumenti, castitate dictionis, ordine, & solida errorum refutatione. Dux sunt Dissertationes, quas denno revisas & auctas edidit Ven. Auctor, quarum posteriori summus in Theologia honores obtinendi licentiam sibi comparavit. Accessit tandem tertia, cum summus in Theologia honores consequeretur. Gratulamur Viro, de Musis nostris earumque zede sacratissima dudum immortaliter merito, tantos honores. Lites, quas *Thomas Woolstonus* movit aliis, quæque ipsi ab aliis obmotæ sunt, recensentur *Diff. I §. 1 seq.* ac in Supplemento historiarum litium *Thomæ Woolstoni*, quod Dissertationi tertiæ *pag. 46 seq.* fuit subjunctum, ubi §. 2 quoque compendium vitæ mortisque *Woolstoni* deprehendis, defuncti in carcere A. 1733 d. 27 Jan. Portentosi ingenii homo ille, ex pessimorum errorum quasi colluvione natus, omnem movebat lapidem, ut Christianæ religionis fundamenta evertere, eamque, suis præfidiis exutam, ludibrio sui generis hominum posset exponere. Inprimis veritatem miraculorum Christi aperte laceffivit, & sublatum ivit, ita tamen, ut non solum multis modis in analogiam sacræ doctrinæ ac Scripturæ impegerit, verum & philosophicæ methodi & principiorum artis ratiocinandi adeo fuerit negligens, ut ubique aut imperitiam, aut malitiam, prodiderit. Obiit quidem is placide, uti referunt. At mors placida cum beata, ea nempe, quæ ad communionem Superiorum transferimur, haud penitus semper concordat. Examinantur Dissertatione priori ratiocinationes *Woolstoni*, &, cum cancellis unius Dissertationis proposita pertractatio contineri haud posset, etiam posteriori. *Woolstonus* scilicet definitiones haud suppeditat de miraculo, de sensu literalis & mystico, quem toties crepat, de miraculo mystico, quod sæpius tanquam caput Medusæ lectoribus obfestat. In

Pag. I.

- Diff. I ea est sententia, Patres primæ ecclesiæ Christianæ miracula
 Pag. 19 seq. Christi habuisse pro mysticis, eaque improprie explicasse. Tria
 inprimis urget vir ille paradoxus. Primo contendit, miracula
 Christi improprie & mystice esse intelligenda, idque exemplo
 Christi ipsius, qui ea hoc modo exposuerit, auctoritate Patrum,
 incommodis, quæ sensum literalem premant, & mystici sensus
 excellentia, comprobare allaborat. Secundo ea, quæ de Chri-
 sto enarrant miracula evangelicæ historiæ Autores, vere fuisse
 facta negat, atque se his argumentis tuetur: miracula ad cha-
 racteres Messiae non pertinere: testium deesse copiam, cum
 & Judæi ista negent, & discipuli Christi non sint fide digni:
 circumstantias, e quibus de factorum veritate judicari possit,
 non esse plena satis commemoratas: ista caruisse effectu, mi-
 raculis digno: atque absurda plura esse admittenda, si ista se-
 rio defendamus. Tertium, quod stabiliendum susceperat, e-
 rat hoc: pone, facta isthæc vere ita contigisse, sicut ea sacer Co-
 dex enarrat, dici tamen posse, fuisse ista vel mere naturalia,
 vel magica, vel puras fraudes, & oculorum ludibria. Ita ra-
 tiones suas duxit inique *Woolstonus*, non per principia & ar-
 gumenta, neque in uno loco, neque invicem connexa, sed hinc
 inde per schedas, e quibus Autor quisquilias illas haud citra
 pulverem in ordinem redegit. At Christus ad opera sua &
 miracula, proprie facta, provocavit *Matth. XI, 4, 5, 20 — 24, Luc. VII, 22, X, 3, Jo. II, 18, VI, 26, VII, 21, 22, 23, X, 25, XIV, 10, 11, 12, XV, 24*. Nonne Judæi viderunt miracula ipsius Chri-
 sti *Jo. XV, 24*? Patrum famam vindicavit adversus *Woolsto-*
 26. *num* Episcopus S. Davidis in Opere præstantissimo, quod
Woolstono opposuit. Nonnulli Patres explicant miracula, vel
 potius applicant, *ἀνυπόκριντος* & allegorice. At ideo veritatem mi-
 27. raculorum haud abnuerunt. *Origenes*, in allegorias nimium
 29. effusus, historiæ seriem haud fuit inficiatus. Judicat ita Noster
 de Patribus: *Colimus omnino atque observamus Patres: sed, implicita fide in eorum sententiam ire, sobrium hominem de-
 decet. In rebus facti, ubi de istius temporis doctrina, de ritibus, de canone Scripturæ, de ecclesiæ regimine, queritur, maximam iis merito adjungimus fidem. At, quando de dog-*
matibus

matibus controversia est, ad qua sine dubio ratio Scripturam interpretandi pertinet, doctores isti, aliquos demum Seculis post Christum natum orti, & exegetici ac philosophici subsidiis non aequi ac nos instructi, iudices constitui haud possunt. Optatus adversus Parmenianum Lib. V. Cap. 3 de iudice controversiarum spectabili ita iudicavit: *In terris de hac re nullum poterit reperiri iudicium; de caelo quarendus est iudex. Sed ad quid pulsamus caelum, cum habemus hic in Evangelio testamentum?* Sic Patres de fide sua in dogmaticis senserunt, ut nos ad literas diviniorens remiserint. Woolstonus locum 2 Cor. III, 6, cum Fanaticis & Mysticis intelligi vult: *Litera, i. e. sensus literalis, occidit.* Sed de lege Mosaica, mortem nuntiante & iram divinam in transgressores non expiatos, & de evangelii virtutibus, ibi est sermo. Discant hinc Mystici & Fanatici, quantopere dogmata ipsorum, quae eruperunt in calamo Woolstoni, religioni Christianae noceant. Woolstonus cum Iudaeorum magistris docuit, Messiae non esse, facere miracula. Egregius contra est Abbat Houttevillii liber: *la religion Cressienne prouvé par les faits.* Et Messias ad miracula sua provocavit Jo. X, 24, 25, Matth. XI, 2 — 5, Jo. X, 35, XIV, 11. Iudaei conversi omnino inde primum fidei fundamentum hauserunt Jo. III, 2. Notum est exemplum caeci, miraculo sanati, Jo. IX. Woolstonus distinguit inter Jesum literalem & mysticum, ut veritatem divini Codicis explodat. S. Rev. Autor prudenter: *Meo iudicio iis nulla debentur grates, qui divisionem sensus in literalem & mysticum invenerunt. Mysticus enim sensus mihi videtur esse terminus inanis. Sensus est notio, quam cum verbis conjungo. Sapientis est, non plures simul & diversas verbis suis subijcere notiones, cum primis si ad eos loquatur, de quibus constat, eis non datum tantum acuminis, ut divinare possint, quem Autor hoc vel illo loco sensum tribui suis verbis velit.* Accommodationes rei ad alius rei umbras, figuras, & typos, admittit. Allegoriae semper ponunt rem ipsam, alterius fundamentum similitudinis. Quaedam non nisi allegoricum sensum ferunt; at in historias & facta interpretatio ejusmodi neutiquam cadit. Allegorimania nonnullorum

Pag. 31.

35.

36.

38.

F

per-

percenfetur pag. 40 feq. Coccejani & Bernh. Seb. Cremerus, Hermannus van der Harde, aliique, hujus navi funt damnandi.

- Diff. II
Pag. 4. Miracula omnino ad Chrifti characteres fpectant. Ipforum quoque miraculorum testes habemus fide dignos, ob *Matth. XI, 9 u, Jo. V, 36, X, 25*. Multa in contrarium fumsit tanquam evicta *Woolftonus*, quæ nondum probavit. Obvertit filentium Judaicorum Scriptorum circa Chrifti miracula. At *Josephus Antiqu. Lib. XVIII Cap. 4* Chriftum vocavit *παράδοξον ἔργων ποιητήν*. Quod testimonium effe genuinum, evicerunt *J. A. Fabricius, Martinus, Houttevilleus l. c. Lib. II §. 15*. Testimonia *Porphyrii, Celfi, Hieroclis, Juliani, Chalcedii, Phelegontis, & Lampridii*, collegit *Herm. Witsius in Meletem. Leidens. pag. 372*. Judæi miracula Chrifti haud negarunt, uti patet ex *Jo. III 2, Matth. XII, 24, Jo. XI, 47, & scriptis Talmudicis*, unde testimonia collegit *Hornbeckius contra Judæos Lib. III Cap. 1*. Judæi volumina in Chriftum ejusque facta a fuis emiffa, quæ fingit *Woolftonus*, haud tacuiffent, ant penitus intercidere fuiffent paffi. Judæorum objectiones frivolæ afferarunt ac retuderunt *Justinus Martyr & Tertullianus*, aliique. Effecta miraculorum deprimit *Woolftonus*, fed quæ fatis fuerunt magna *Jo. VII, 31, II, 23, III, 2, XI, 48*. Nec abfurdæ & ridiculæ admittuntur, fi Chrifti miracula fecundum literam accipiantur, licet fecus *Woolftono* videatur. Returnduntur ea, quæ pro ridiculis ille fcurra venditavit. *Vaninus* in Apologia pag. 439 & *Woolftonus* putant, Chrifto defuiffe virtutem edendi miracula, quia ea non femper voluit ob rationem diffuadentem exercere, *Matth. XVI, 1, XXVII, 43, XIII, 58, Marc. VI, 5*. In Diff. III, qua Cel. Autor fummos in Theologia honores obtinuit & illustravit, natura miraculorum exponitur, ac infimul III. *Chriftiani Wolfii* celebratur *Cosmologia*. Ex eo, quod cunctas naturæ vires, & quousque illæ fe extendant, exploratum penitus haud habemus, nondum collabitur criterium miracula fecernendi ab effectis naturalibus. Patet enim, quid natura non valeat per effentiam corporum & leges motus. Quod unicum verbum ore prolatum illico quosvis morbos naturaliter ejiciat & abigat, id quidem nemo fanus perhibebit.

30 feq.
24 feq.

Diff. III
pag. 4 feq.

7.

bebit. An Dæmones possint patrare miracula, quaeritur. Au- Pag. 25 seq.
tor Ven. negat, edi ab iis posse, quæ dominium in naturam
& omnipotentiam involvunt; affirmat, ab iis edi posse ope-
ra, quorum sufficiens ratio in viribus, hominum generi cog-
nitis, eidemque datis, non deprehendatur, ob loca *Deut. XIII, 1-5,*
Matt. XXIV, 24, 2 Theff. II, 9-11. At nosse expedit criteria,
quibus miracula utriusque naturæ discernamus, ne per miracula
dæmonum pravorum ad errores sequendos pelliciamur. Ven.
Abbas *Mosheimius* in *Annotationibus ad Cudworthi Systema*
intellectuale pag. 86 nonnulla attulit. Ad veritates certas, fi-
nem destinationum, complexum operationis, omnino erit re-
spiciendum. Nam cacodæmon mendaciorum est amator, ma-
litiæ & superstitionem promovere nititur, & ob cæcitatem
suam sibi contradicit facile in verbis & rebus. Qui dignitatem
miraculorum Christi, eorumque veritatem, quaquaversum ab
objectionibus vindicatam videre vel legere gestiunt, eos ad Dis-
sertationes Ven. *Facheri* tres hæc remittimus, Autore suo &
eruditorum approbatione dignissimas.

Die Prosaische Accentuation der Hebræer, ic.

h. e.

ACCENTUATIO PROSAICA HEBRAEORUM,
quæ methodo nova, ad captum cujusque, & in usum ju-
ventutis scholasticæ, -una cum adumbratione plenioris
historiæ accentuum Hebraicorum criticæ, in lucem fuit
emissa, Autore GEORGIO VENZKY, Scholæ Ca-
thedralis Halberstadenfis Subconrectore, et Teuto-
nicæ, ejusque Lipsiensis, Societatis Sodali.

Magdeburgi, impensis viduæ Christoph. Seidelii & Jo.

Ern. Scheidhaueri, 1734, 8.

Plag. 17.

Dijudicat Autor varias variorum methodos, in tractanda ac-
centuatione Hebræorum prosaica adhibitas. Animum in-
tendit facillimæ methodo, & abstergendæ discentium nausea.
Eam ob causam accentus comparat cum interpunctione Lati-
norum

norum & Germanorum, & in hac methodo consistit inventum Autoris novum. Antiquitatem accentuum literis credit corviam. Vellicat aures defectus eorum in MStis Bibliorum Hebraicorum antiquissimis, silentium primorum ecclesie doctorum, contraria septuaginta virorum praxis, & argumenta alia. Sunt, qui citra accentus Biblia expedite legunt in fonte Hebraico & intelligunt. *Lutherus* eos haud curavit, & eorum inventionem ad Judæorum recentiora inventa revocavit. Novitas accentuum Græcorum videtur accentuum destructoribus corvorum favere. Sunt tamen accentus illi sat antiqui, in libro quippe Sohar & Gemara haud ignoti. Sed litem illam haud facimus nostram. Argumenta agentia in Præfatione Autor congerit, quæ penes ipsum sunt evolvenda & ponderanda. In omnia alia eunt *Capellus*, *Brunsmannus*, *Heumannus*. Dicta permulta Cl. Autor illustrat ex sua de accentibus doctrina, *Lutherum* sapius haud curate transulisse ratus, de quo tamen modeste & magnifice satis sentit. Applaudimus inventoris conatui, gestientes ultiores ejus meditationes publice expositas conspicari, quæ lucem rei ipsi & permultis sacri Codicis difficilioribus locis sunt fœneraturæ.

Pag. 128
seq.

BREVIS INSTRUCTIO DE OFFICIO SACERDOTIS, qua Judicis & Medici, in Sacramento penitentiae, composita in gratiam et commodum tironis Theologi, per R. F. THOMAM DU JARDIN, Ordinis F. F. Prædicatorum sacre Theologiae in Academia Lovaniensi Doctorem.

Venetis, typis Jo. Baptistæ Recurti, 1733, 8.

Plag. 18.

Qui confessionem auricularem pro divino tribunali venditant, merito regulas præscribunt, secundum quas causa tanti momenti recte expediatur & administretur. Sapientes Historiæ ecclesiasticæ scrutatores sane norunt, qua antiquitate confessionis illud tribunal, ex *Innocentii III* videlicet decreto derivandæ, vigeat. *Jo. Dallaus*, *Boilavius*, & *Jo. Ge. Pertschius*, confessionis ejusmodi historiam mascule pertexerunt. Inscriptio libri

libri ex Angelici doctoris in IV Dist. X sententia fuit adorna-
 ta, utpote qui Confessionarium cum Medico comparat & Judi-
 ce. Opusculum est bipartitum. *Pars prior* agit de officiis sa-
 cerdotis qua iudicis; posterior de officio sacerdotis qua me-
 dici. Statuitur statim regula generalis circa qualitatem iudicii,
 in confessario requisiti de dispositione legitima pœnitentis.
 Additur occasio proxima confessionis & peccatorum. Edisse-
 runtur consuetudines & recidiva peccatorum. Exponuntur
 exceptiones quædam & causæ differendi absolutionem, absolu-
 tio a venialibus peccatis, objectiones obmoveri solitæ, satisfa-
 ctio sacramentalis, sigillum confessionis. Requiritur in confi-
 tente noticia articulorum fidei cardinalium, & quidem inter a-
 lia opus est, ut absolutionem impetraturus noverit & credat,
impium a Deo justificari per ejus gratiam, per redemptionem,
quæ est in Christo Jesu, id est, Deum gratiose remittere pecca-
ta intuitu meritum Christi Salvatoris. Hæc asserit Autor
Sect. I §. 3 pag. 15. Idem, *attritionem* haud sufficere ad veram
 pœnitentiam, iudicat. Alibi statuit, bonitatem divinam largi-
 ri suas gratias, quibus velit, quando velit, & quantum velit.
 Quando autem *Sect. XXII §. 1 pag. 366 seq.* in ea versatur o-
 pinione, quod Lutherani nimium bonitati & misericordiæ di-
 vinx confidant, id est, ultra ordinem divinitus præstitutum, in
 eo veritati haud litavit. Nam nos haud speramus, quemquam
 veniam peccatorum, citra pœnitentiam divinitus in verbo divi-
 no traditam, consecuturum: nos haud pronuntiamus, gloriam
 æternam *sine meritis*, id est, bonis operibus, a quoquam obti-
 neri. Gradus gloriæ impertientur & respondebunt gradibus
 effectuum & operationum veræ, & per amorem efficacis, fi-
 dei. *Parte posteriori* explicantur remedia, quibus vulnera con-
 scientiarum sunt percuranda. Remediorum in numero po-
 nuntur *meditatio* & sui consideratio, *preces* & imploratio di-
 vini auxilii, singularis devotio erga sacratissimam Jesu Christi
 humanitatem, ejusque sanctissimam matrem ac virginem Ma-
 riam, nec non angelos tutelares, porro *jejunium* & castiga-
 tiones carnis, opera misericordiæ, frequens ac legitimus sacra-
 mentorum pœnitentiæ & eucharistiæ usus, *occasionum pec-*

Pag. 59.

15.

20 seq.

62.

209 seq.

220 seq.

candi fuga, & alia. Exponuntur deinde remedia specialia contra ambitionem & fastum, contra vanum & lascivum mulierum ornatum, contra consuetudinem blasphemandi & jurejurando abutendi, contra luxuriam, gulam, & ebriosam libidinem, contra invidiam & odia, contra dubitationes, suspiciones, opiniones, & judicia temeraria, proximo inimica, obtreccionem, contumeliam, susurraciones, contra iram, avaritiam, usuræ vitium, duritiem & misericordiæ erga pauperes neglectum, contra acediam & torporem, contra desperationem, acedie filiam, contra præsumptionis tumorem, & scrupulorum angores. Haud dubitamus, quia sui coetus Christiani sociis hic Ven. Autor haud uno nomine sit profuturus. Id **Pag. XII seq.** vero quam vellemus solide fuisset comprobatum, quod, Ven. Autore tradente, *sancta matre* Jesu opus sit tanquam alio præter Christum mediatore. Verum hæc eis usui esse possunt, qui invocationem Sanctorum ex præcepto ac promisso Dei ter optimi demonstrari posse arbitrantur. Indicem scripto haud fuisse subjectum, nobiscum alii dolebunt. Quodsi vero unum alterumque, quod cuique non arriserit, demeris, reliqua sane usu ac splendore suo radiant & enitescunt.

MISCELLANEA DUISBURGENSIA.

Tomus I Fasciculus III & IV.

Amstelodami, apud Adr. Wor., 1733, 8.

Alph. I plag. I.

Postquam non ita pridem recensuimus priorem hujus *Tomus* partem, paucis nunc exhibemus argumenta posterioris. Et *scripto* quidem in *Fasciculo* prodit *I. Lud. Herm. Stumpfbii*, quondam Theol. Prof. in Acad. Duisburgensi, *Florum sparso ad loca illustria Theologiae & Veteris Testamenti*. Sunt hæc variaz theses, theologicæ partim, partim exegeticæ, exque magnam spirantes subtilitatem ingenii. II *Frid. Ad. Lampii Annotationes*, e MS. editæ, ad *Jes. XLV, 23, 24, 25*. III *Andr. Hyperii* Dissertatio de donariis Judæ Maccabæi 2 *Maccab. XII, 43, 44*. IV Ejusdem Dissertatio de Baptismo pro mortuis ad *1 Corinth. XV, 29*. Cl. Editor putare videtur, utramque hanc **Differ.**

Dissertationem priam editam fuisse ante 70 circiter annos. Verum utraque jam exstat in *Hyperii Opusculis Theologicis*, Basileæ A. 1570 editis, & prior quidem p. 749 seq. posterior p. 759 seq. V Continuatio excerpti ex *Abr. Schultensii Originibus Hebrais*. VI *Petri von Sarn* Dissertatio ad Num. XIII, 14, & Apoc. XIII, 18, de nomine *Setbur*, cujus literæ faciunt numerum 668. Autor hic, *Lightfootum* secutus, existimat, Apocalypticum illud ænigma ita optime solvi, cum *Sethuri* illius numerus arithmeticus, nomen, tribus, familia, conditio, res gesta, peccatum, & exitus, apprime conspirent in persona Antichristi Romani: id quod paucis ostendit. VII Anonymi Belgæ *Specimen Animadversionum in (Wetstenii) Prolegomena in Nov. Test. editionem accuratissimam*. Ostendit hic, a *Wetstenio* & *Rob. Stephānum* & *Bezam* injustissime accusari malæ fidei in colligendis variis Nov. Test. lectionibus. VIII Basileensis Anonymi *Vindicatio Erasmi ab accusatione gemina ejusdem Autoris Prolegomenorum*. IX Anonymi *Explanatio duarum vocum מְנַחֵם & עֲבֵרָה Jesa. LI, 20*. Exhibueramus nos hanc Dissertatiunculam in *Actis A. 1732 Mens. Octobr. pag. 475 seq.* Sed hic loci ea repetitur a Cl. Editore, partim quia mirifice ea ipsi arrisit, partim ut Autori ejus publice indicare possit, sibi curæ fore, ut totum ipsius Opus, quod diximus duo alphabeta excedere, typis excudatur. X *Dan. Gerdesii* Dissertatio ad *Psal. XXII, 17*. Agitatissimum illud מְנַחֵם Max. Reverendus Autor interpretatur, *sicut leo ille*. Primo loco multas affert causas, cur eorum sententiæ, qui verbum illud reddunt *fodienses*, subscribere recuset. *Leonis* autem nomine hic describi credit *Pilatam*, quippe qui leonis instar non solum lacerarit Christum, dum eum flagellari jussit, verum etiam rugitum leoninum ediderit, dum pronuntiavit in Christum editum mortis. XI *Series Professorum Academia Duisburgensis* usque ad hæc nostra tempora. XII *Vita & scripta Theologorum Duisburgensium*.

In quarto Fasciculo sistitur I superius laudati *Stumpffii Nova florum sparsio*. Disputatur hic subtiliter inter alia de perspicuitate & perfectione Scripturæ sacræ, de usu rationis in Theologia, de origine animæ humanæ nec per creationem,

nec

nec per traducem, sed medio quodam modo, de obligatione Christi ad servandam legem, de vocatione hominum universali, de Cherubinis *Gen. III, 24*, de signo *Caino* dato. II *F. A. Lampii Observationes exegeticae*, nunc primum editæ, ad *Coloss. III, 10*; *Luca I, 68-79*; & *1 Corinth. XV, 52*. III *Jo. Frid. Miegii Dissertatio de Baptismo ignis*, ad *Matth. III, 11*. Hic postquam prolatae fuerunt omnes omnium interpretationes, Autor statuit, respici ad *Num. XXXI, 22, 23*, hoc est, ad illum morem, quo lustratio quorundam vasorum ad usum sacrum transferendorum per ignem, aliorum per aquam, fiebat; significarique lustrationem veluti igneam piorum per Spiritum sanctum, oppositam aqueæ quasi lustrationi per obedientiam exteriorem: atque hanc interpretationem perdocte defendit.

IV *Dan. Gerdesii Observationum ad historiam Patriarcharum Partes quatuor*. Exempli causa unum hinc alterumque locum proferemus. Scilicet ita *παραφραζει* locum *Gen. IV, 7*: *Annō, si rite, atque ut fas est, per fidem scilicet, tuam feceris oblationem, tum erit elevatio, per ἐμπροσθίον scilicet procuranda, qua ipsa elevatio sacrificii tui aequè probabit, gratum illud tibi fuisse, ac illud comprobatum est in elevato munere fratris tui. Sin vero minus rite tuum munus obtuleris, ecce, ante fores adest, præstoque erit, stagnans illud excubitoris illius atque insidiatoris Satanae peccatum, id est, homicidium, ad quod & te pellicere sataget. Est enim ejus ad te appetitus: tu vero scito, illi esse obviam eundem, ut, dominari eidem, eumque sub jugum mittere, possis. Et *Gen. IV, 26*, hunc in modum interpretatur: Tunc natus est *Enosus*, qui & ipse invocaturus esset nomen *Jehova*, & alios id ipsum docturus. Cum *2 Petr. II, 5*, *Noachus* appellatur *ὀρθος*, hoc sensu id interpretatur Cl. Autor, ut *Noachus* sit octavus iustitiæ præco, prægressis septem his, *Enoso*, *Kenane*, *Mabalesle*, *Jaredo*, *Henocho*, *Methusala*, & *Lamecho*. V Recensiones quinque Disputationum Theologicarum novissimarum, 1) *Bern. Seb. Cremert ad Psal. XLV, 9*; 2) *E. L. Vriemoetii Antiquitatum Israeliticarum*; 3) *Benjaminis Saint-Aubin ad Tit. III, 5*; 4) *Weimanni Historia Viç. Strigelii*; 5) *J. C. Hebenstreitii in Malachiam Prophetam*.*

49

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio II.

A CHRONICLE OF THE KINGS OF
England, &c.

h. e.

**CHRONICON REGUM ANGLIÆ A TEM-
pore Romanorum Imperii usque ad mortem JACO-
BI I, Autore RICHARDO BAKERO, Equi-
te: addita Continuatione usque ad annum MDCLX ab
E. PHILLIPSIO, cui in hac editione altera accessit
Continuatio, complexa regna CAROLI II a restitu-
tione inde ejus, JACOBI II, GUILIELMI III,
et MARIÆ II, conjugis ejus, ANNÆ, et GE-
ORGII I, Autore Anonymo, a partium
studio alieno.**

Londini, sumptibus Sam. Ballardii sociorumque, 1730, fol.
Alph. 10 plag. 9½.

R*ichardi Bakeri Chronicon Regum Angliæ Historiz Anglicæ
Cognoscendæ studiosis tanto jam pridem in pretio est, ut
nova ejus editio, eaque multis modis modis auctior atque
G emen-*

emendator, ac præcedentes, non gratissima iis non accidere potuerit. Nos certe illa, tametsi paulo serius ad nos perlata, insigni voluptate perfudit, cujus in partem quo minus Lectores nostros venire patiamur, nihil, ut arbitratur, impediæret. Reticeſcendum nomen putavit suum, qui illi curandæ manu admoxit; sed nihilo inde minores ei, de patria quippe non minus, quam univærſa re literaria, optime merito, gratiæ debentur. Quod ut luculentius pateat, quid in editione hac, a prioribus admodum diverſa, præſtitum fit, videamus.

Primo, qui in ipsius *Bakeri* Historiam errores in nominibus locorum & hominum designandis irreperant longe plurimi, sublati hic maximam partem reperiuntur. Quo minus extirpari omnes potuerint, cum typhetarum obſtitit incuria, tum ipsa indoles lapsuum *Bakeri*, qui, hodiernarum linguarum minus gnarus, externa quædam nomina propria adeo deformavit, ut recti genuina iis faciès sua ægre possit. Patendum tamen, id rarius usu venire, idque iis in locis, in quibus, rectene, an fecus, exhibeantur, non ita magni refert. Quod deinde ad Continuationem Chronici hujus *Bakeriani*, ab *Eduardo Philippo* usque ad A. 1660 perductam, attinet, eam in compendium, sed absque ullo damno suo, redactam hic Lectores inveniunt. *Phillippus* enim, aliam, quam qua cœptum erat hoc Opus, continuandi ejus rationem temere ingressus, Acta publica, catalogos nominum, atque alia familia, ita, ut in ea incidere, orationis suæ filo intexuit. Ex his alia præfens Editor profus resecurit, alia, inprimis pactionum nonnullarum enarrationes nimis diffusas, in summam redegit contraxitque, ita, ut Chronicon hoc, etiam nova, quæ ad nostra tempora pertingit, Continuatione auctum, priorem editionem magnitudine voluminis non multum superet. In unam *Phillippi* de restitutione *Caroli II* tractationem, utcumque & illa verbosior *Viro* bono, quam necesse erat, excidit, nihil sibi simile putavit licere, quod illam partim ex *Thoma Clavgeſi*, qui rebus illis interfuit, partim ex *Ducis Albemartii*, ore-haustam nosset. Omissa tamen & ibi scripta nonnulla publica fatetur Editor, quæ *Phillippus* integra inferuerat, quod argumentum eorum paucioribus includi verbis commode posset.

Sed,

Sed, quod editioni huic palmarium, Continuationi *Phillipfi* nova accessit Continuatio, qua historię Anglicę series usque ad recentissima tempora perexta est. Initio illa ab A. 1660, in quo *Phillipus* desinit, ad annum hujus Seculi vigesimum septimum pertingit, atque adeo, quid sedentibus ad magnę Britannię gubernacula *Carolo II*, posteaquam restitutus avito regno est, *Jacobo II*, *Guilielmo III*, *Anna*, & *Georgio I*, domi forisque gestum ab Anglis sit, uberius exponit. Autor ejus, cum, fieri non posse, intelligeret, ut partium, in quas Anglica gens hodie scissa est, utriusque suffragia ferret, nullius omnino ratione habita, id se operam dedisse profiteretur, ut genuinam rerum iis temporibus, quę describenda sibi sumsit, gestarum faciem lectoribus ob oculos poneret. Quod ad fontes attinet, unde sua hausit, si regnum *Caroli II* spectes, ex subsidiis, quę plura ei se obtulerunt, quam de rebus ejus strictim breviterque pro instituti ratione dicturo opus esset, consuluit inprimis *Guil. Templem*, *Welwoodum*, *Echardum*, & *Gilb. Burnetum*. Historiam *Jacobi II*, ab Autore vitę *Guilielmi III* sine partium studio scriptam, una cum Autoribus laudatis ad eorum Regum res gestas concinnandas adhibuit. Quod ad *Anna* ac *Georgii I* tempora attinet, nihil aut parum in vulgus emanavit eorum, sine quorum tamen prævia notitia accuratior, & ad causas suas quoslibet eventus revocans, historia regni utriusque consistere nullo modo potest. Prostant tamen Acta publica, ex quibus colligi potiora, atque ita, ut legi cum fructu nonnullo series rerum tum temporis gestarum queat, literis mandari, possunt.

Labor vero in continuando denuo hoc Chronico *Bakeriano* exantlandus hoc minus facessere negotii Editori potuit, quod instituti operis brevitatis non ferret, ut plures in subsidium vocaret Scriptores, ex iisque singularium rerum enarrationes uberiores peteret, quippe in simili libro locum non habituros, Nihilo minus, ut genio hominum ad recentiora, quam vetusta, plenius cognoscenda proniorum obsequeretur, haud paulo pluribus omnia profecutus, suis, quod annalium proprium est, annis assignavit omnia, quęque in comitiis peracta sunt, concinno inprimis ordine tradidit, sine quorum notitia, si novissima

emendation, ac præcedentes, non gratissima iis non accidere potuerit. Nos certe illa, tametsi paulo serius ad nos perlata, insigni voluptate perfudit, cujus in partem quo minus Lectores nostros venire patiamur, nihil, ut arbitramur, impediæret. Recte quod nomen putavit suum, qui illi curandæ manum admovit; sed nihilo inde minores ei, de patria quippe non minus, quam univèrsa re literaria, optime merito, gratiæ debentur. Quod ut luculentius pateat, quid in editione hac, a prioribus admodum diversa, præstitum sit, videamus.

Primo, qui in ipsius *Bakeri* Historiam errores in nominibus locorum & hominum designandis irrepserant longe plurimi, sublatis hic maximam partem reperiuntur. Quo minus extirpari omnes potuerint, cum typhetarum oblitit incuria, tum ipsa indoles lapsuum *Bakeri*, qui, hodiernarum linguarum minus gnarus, externa quædam nomina propria adeo deformavit, ut rectè genuina iis facies sua agere possit. Fatendum tamen, id rarius usu venire, idque iis in locis, in quibus, rectene, an fecus, exhibeantur, non ita magni refert. Quod deinde ad Continuationem Chronici hujus *Bakeriani*, ab *Eduardo Philippo* usque ad A. 1660 perductam, attinet, eam in compendium, sed absque ullo damno suo, redactam hic Lectores inveniunt. *Phillipus* enim, aliam, quam qua cœptum erat hoc Opus, continuandi ejus rationem tenere ingressus, Acta publica, catalogos nominum, atque alia similia, ita, ut in ea incidere, orationis suæ filo intexuit. Ex his alia præfens Editor profus refecuit, alia, imprimis pactionum nonnullarum enarrationes nimis diffusas, in summam redegit contraxitque, ita, ut Chronicon hoc, etiam nova, quæ ad nostræ tempora pertingit, Continuatione auctum, priorem editionem magnitudine voluminis non multum superet. In unam *Phillippi* de restitutione *Caroli II* tractationem, utcumque & illa verbosior *Viro* bono, quam necesse erat, excidit, nihil sibi simile putavit licere, quod illam partim ex *Thoma Clavgefi*, qui rebus illis interfuit, partim ex *Ducis Albemarthi*, ore-haustam nosset. Omissa tamen & ibi scripta nonnulla publica fatetur Editor, quæ *Phillipus* integra inseruerat, quod argumentum eorum paucioribus includi verbis commode posset.

Sed,

Sed, quod editioni huic palmarium, Continuationi *Phillipfi* nova accessit Continuatio, qua historiz Anglicæ series usque ad recentissima tempora pertexta est. Initio illa ab A. 1660, in quo *Phillipfius* desinit, ad annum hujus Seculi vigesimum septimum pertingit, atque adeo, quid sedentibus ad magnæ Britanniæ gubernacula *Carolo II*, posteaquam restitutus avito regno est, *Jacobo II*, *Guilielmo III*, *Anna*, & *Georgio I*, domi forisque gestum ab Anglis sit, uberius exponit. Autor ejus, cum, fieri non posse, intelligeret, ut partium, in quas Anglica gens hodie scissa est, utriusque suffragia ferret, nullius omnino ratione habita, id se operam dedisse profiteretur, ut genuinam rerum iis temporibus, quæ describenda sibi sumsit, gestarum faciem lectoribus ob oculos poneret. Quod ad fontes attinet, unde sua haufit, si regnum *Caroli II* spectes, ex subsidiis, quæ plura ei se obtulerunt, quam de rebus ejus strictim breviterque pro instituti ratione dicturo opus esset, consuluit imprimis *Guil. Templum*, *Welwoodum*, *Echardum*, & *Gilb. Burnesum*. Historiam *Jacobi II*, ab Autore vitæ *Guilielmi III* sine partium studio scriptam, una cum Autoribus laudatis ad eorum Regum res gestas concinnandas adhibuit. Quod ad *Anna* ac *Georgii I* tempora attinet, nihil aut parum in vulgus emanavit eorum, sine quorum tamen prævia notitia accuratior, & ad causas suas quoslibet eventus revocans, historia regni utriusque consistere nullo modo potest. Prostant tamen Acta publica, ex quibus colligi potiora, atque ita, ut legi cum fructu nonnullo series rerum tum temporis gestarum queat, literis mandari, possunt.

Labor vero in continuando denuo hoc Chronico *Bakeriano* exantlandus hoc minus faceffere negotii Editori potuit, quod instituti operis brevitatis non ferret, ut plures in subsidium vocaret Scriptores, ex iisque singularium rerum enarrationes uberioribus peteret, quippe in simili libro locum non habituros, Nihilo minus, ut genio hominum ad recentiora, quam vetusta, plenius cognoscenda proniorum obsequeretur, haud paulo pluribus omnia profecutus, suis, quod annalium proprium est, annis assignavit omnia, quæque in comitiis peracta sunt, concinno imprimis ordine tradidit, sine quorum notitia, si novissima

tempora spectes, historia Anglicana utique mutila censenda est. Quemadmodum vero in prioribus hujus Continuationis partibus sibi utcumque satis officio suo fecisse videtur, ita, quod ad novissima tempora *Anna*, totiusque regni a *Georgio I* suscepti, seriem attinet, fatetur ingenue, se non nisi congeriem rerum gestarum dedisse, causas ætanas non satis edoctum, nec de viris illustribus nostri temporis agendum putasse, nolentem quippe de meritis eorum variis iudicium suum interponere. Ceterum existimat, parum se gratiæ initurum a Lectoribus plerisque, si perpetuo dictorum a se laudasset testes, aut rationem sententiæ suæ reddidisset, fretusque integritate sua & studio in veritate indaganda a se adhibito, peritiorum iudicio omnia submittit, imperitos, ne plus sibi, quam par est, arrogant, hortatus. Omnium quidem civium suorum in patria, partium studiis adeo distracta, suffragia se non laturum, facile prævidet; in ceteris tamen ab se invicem dissidentes consentire in hoc ad unum omnes observat, ut, constitutionem reipublicæ in Anglia eam obtinere, sibi persuadeant, qua melior optatioque fingi haud possit. Qua in re minime falli eos, Autor in Præfatione uberius, instituta cum aliis Rebuspublicis regni-ve celebrioribus, quæ vel vigerunt olim, vel adhuc vigent, comparatione, ostendere conatur.

ORBIS SACER ET PROFANUS ILLUSTRATUS. *Pars secunda, Europam complectens. Volumen I, in quo de Italia, ejusque Provinciis, Pedemontio, Liguria, Insubria, Venetia, & Ditione Pontificia. Opus Ecclesiasticæ & profanæ Historiæ, nec non Geographiæ, studiosis apprime utile. Autore P. FRANCISCO ORLENDIO, Ordinis Predicatorum Magistro, et in Universitate Pisana Theologicorum Dogmatum Publico Professore.*

Florentiæ, typis Bernardi Paperini, 1731, fol.

Alph. 9 plag. 3.

Si

Si vino generoso hedera opus foret suspensa; tum Operi huic etiam præconia essent impertienda. Verum salva res est, quæ per sese loquitur ipsa, nec *Orlendum*, qui exigit hic monumentum ære perennius, mori unquam patitur. In *Parte prima* is, veterem Romani Imperii Notitiam secutus, eas duntaxat orbis terrarum partes, earumque Diœceses ac Provincias, exposuit, quæ vel Romano parebant Imperio, vel ejus finibus erant continerentur. Qua de causa Autori tunc necesse quidem fuit, Europæ nonnullas, Asiæ vero & Africæ plurimas, Regiones ac Insulas præterire. Verum ecclesia Christi latius patet, quam olim Romanorum vexilla iusserunt. Ne qua igitur huic Operi desit ecclesiarum omnium, quæ ubivis gentium dispersæ sunt, cognitio; hoc Volumine & sequentibus Ven. *Orlendus* eas regiones & provincias lustrandas & exponendas decrevit, in quibus doctrina Christi vel radices egit, vel disseminatur. Primum igitur afferet ea, quæ ad Europam spectant; quo facto progredietur ad Asiam, Africam, & Americam, copiose edisserendam. Undenam *Europa* fuerit dicta, diversis distractum magis, quam evolutum, est sententiis. Ad fabulas origo refertur Europæ raptæ ultima. *Bochartus* ex lingua Palæstina expedit originationem, & Europam a candido incolarum vultu dictam, existimavit. Est, qui Asiam putat dici quasi *NPEDN discretam ac divulsam*, eo quod angustissimo Isthmo & mari Arabico separatur ab Asia, ab Europa vero determinatur Oceano mediterraneo. Idem, partem Anatoliæ olim cognominatam fuisse *Asiam*, putat, quasi *divinam*, a fertili solo, & incolis primis sat felicibus; *Europam* vero quasi *desolatam & disjectam*. Concluditur hoc *Volumen Libris tribus*. Primo exponuntur Italiæ nomina, situs, limites, portus, montes, lacus, flumina, ubertas, commoda, populi veteres, antiqua & recens Provinciarum distributio. *Secundo* Provincie describuntur superioris Italiæ. *Tertio* explanatur pars Italiæ media. Ut, Europam descripturus, ab Italia primordium caperet, datum est dignitati Romæ, ac honori, quem quisque patriæ suæ præstare studet. Italia variis cognominibus quondam affecta fuit. Appellatur enim *Jani-*

cula, Oenotria, Aufonia, terra Aboriginum, Saturnia, Camisene, Hesperia, Italia. Olim quidem Janicula exstitit pars Latii, si qua fuit Janicula: Oenotria a Siculo freto usque in finem Tarentinum & Possidoniatem patuit: Aufonia a Promontorio Lacinio usque ad Salentinos fuit extensa, urbe Calles memorabilis: Aborigines in Latio habitaverunt, ab Aufonibus diversi. De *Camefe*, imperii conforte cum *Jano*, pleraque sunt incerta. *Camefene* terra ad fabulas spectat. Hesperiam dixerunt Græci terram omnem, quæ ipsi ad occasum objecta videbatur. Eadem ratione Phœnices appellarunt gentes ad Occidentem positas ☰☽☿. Longitudo & latitudo Italiæ variat pro terminis, qui mensuram ingrediuntur. De dotibus Italiæ, situ, opportunitate contra hostium incurfus, de portibus, eorumque commodis, de Alpibus, Apennino, Lacubus Italiæ, Trasimeno, Vulturnensi, Albano, Nemorensi, Fucino, Fundano, Lucrino & Averno infra Campaniam, Verbano, Lario, Benaco, & Sebino, præcipue de lacubus Venetiæ & Istriæ, proferuntur exquisita. Nec indicta abeunt Italiæ flumina, eorumque princeps, Padus, & porro Athesis, Ticinus, Adria, Mincius, Tiberis, Arnus. Lacum Trasimenum nunc vocari *Lago di Perugia*, facile constat. Vulturnensem vero dici nunc *Lago di Bolsena*, haud adeo innotuit. Cæli temperiem, soli ubertatem, animantium, metallorumque, & vini copiam, oppida admodum multa, & Italicorum ingenia præstantissima, jure suo Autor evehit justissimis encomiis. *Noachum* in Italiam venisse, ei sit incredibile, rato, a *Cetia*, urbe Latii olim populosa, dictos fuisse *Chittim Dan. XI, 29, 30*. De Aufonibus, Opicis, Campanis, Sabinis, Picenis, aliisque Italiæ præcis gentibus, solide & fuscè idem commentatur. Romani Italiam dividerunt in XVII Provincias. Defuncto *Honorio*, forma Provinciarum illa fuit turbata. Ad superiorem Italiam, quam Ven. Autor *Libro secundo* luce gratissima perfundit, præter septem Ducatus ac tres Respublicas, referuntur Tridentinus Principatus, Metropoles Taurinum, Genua, Mediolanum. Præterea separatim hic exponi videmus Episcopatus sex, Venetiarum, Casalæ, Parmæ, Mutinæ, Mantuæ, & Tridenti. Epor-

Pag. 13 seq.

25.

41 seq.

51.

69.

76.

rediam,

rediam, nunc *Jurta* dictam, ejusque Marchiam, *Fridericus II*, Imperator, & *Wilhelmus*, Hollandiæ Comes, perhibentur A. 1242 *Thoma*, Sabaudiæ Duci, dono dedisse. Pisanî a die annuntiationis B. Virginis annum diu computarunt. Pisanos inter & Genuenses, de Corsica Insula decertantes, *Innocentius III* pacem ea lege composuit, ut ecclesiæ Genuensi jus Metro-
 poleos, Pisanæ autem primatum Sardinia, concesserit. De Vintimilia, *Aprosi* patria, afferuntur satis digna memoratu
 pag. 89. Lunensis ager, vulgo *Lunigiana*, appellationem urbis 90.
Luna, diu eversa, indicat. Ex Lunæ ruderibus oppidum Sarzana
 extructum tradunt. Casalis A. 730 a *Luitprando*, Langobardorum 93.
 Rege, fuit condita. Succedunt origines, primæ sedes, mi-
 grationes, ac bella Langobardorum. *Rotbaris*, Rex Langobardi- 94 seq.
 cus primus, leges condidit, a *Luitprando* auctas. Fatis Mediola- 110.
 ni digne percensendis integrum Caput fuit impensum, a Gallis 113.
 quondam constructi, a *Carolo M.* exornati, a *Friderico Abe-*
nobarbo eversa, ac nihilo secius reslorentis, quod ansam calamis
 tersissimis & scribendi copiam ingeniis præstantissimis suppe-
 ditavit. Adduntur Episcopi & Archiepiscopi, nec non Mar- 137 seq.
 tyres. Primus Præfulum fuisse fertur vir Apostolicus, *Bar-*
nabas. Cantum alternum, seu Antiphonas, in Oriente institue-
 runt Seculo IV *Diodorus* & *Flavianus* Antiochiæ, quos *Am-*
brosius imitatus est Mediolani. Circa A. 1158 inventa hic fue-
 runt trium Magorum corpora, referente *Roberto de Monte*.
 Ad A. 1163 ea transtulit inde *Rainaldus*, Archiepiscopus Colo- 164.
 niensis, testibus *Neubrigense* & Chronographo Affligemensi.
 Merita S. *Caroli Borromæi* deinceps celebrantur. Scholæ Me- 168.
 diolani florent 190. Episcopi Mediolanenses nunquam duxe- 171.
 runt uxores. Schisma simoniacum exponitur copiose. Me- 174.
 diolanum *Athanasius* vocat *metropolin Italia*, quod Noster ita
 exponit, ut *Italia* denotet Diocæsiam ex septem Provinciis 209.
 compositam, nequaquam vero Italiam latissime patentem.
 Summa orationis ad Ticinum procurrit. Additur ejus recen- 220 seq.
 sioni Appendix de inventione Corporis Divi *Augustini*, Hip- 234 seq.
 ponensis Episcopi, quod Ticini tradunt A. 1695 repertum,
 suffragante scriptorum veterum, quantum ad translatum eo
 corpus

emendator, ac præcedentes, non gratissima iis non accidere potuerit. Nos certe illa, tamen paulo serius ad nos perlata, insigni voluptate perfudit, cujus in partem quo minus Lectores nostros venire patiamur, nihil, ut arbitramur, impediæret. Reticeo nomen putavit suum, qui illi curandæ manu admoxit; sed nihilo inde minores ei, de patria quippe non minus, quam univèrsa re literaria, optime merito, gratiæ debentur. Quod ut luculentius pateat, quid in editione hac, a prioribus admodum diversa, præstitum sit, videamus.

Primo, qui in ipsius *Bakeri* Historiam errores in nominibus locorum & hominum designandis irrepsærant longe plurimi, sublati hic maximam partem reperiuntur. Quæ minus extirpari omnes potuerint, cum typothetarum oblitit incuria, tum ipsa indoles lapsuum *Bakeri*, qui, hodiernarum linguarum minus gnarus, externa quædam nomina propria adeo deformavit, ut reddi genuina iis facies sua ægre possit. Fatendum tamen, id rarius usu venire, idque iis in locis, in quibus, rectene, an fecus, exhibeantur, non ita magni refert. Quod deinde ad Continuationem Chronici hujus *Bakeriani*, ab *Eduardo Philippo* usque ad A. 1660 perductam, attinet, eam in compendium, sed absque ullo damno suo, redactam hic Lectores inveniunt. *Phillippus* enim, aliam, quam qua cœptum erat hoc Opus, continuandi ejus rationem temere ingressus, Acta publica, catalogos nominum, atque alia sanilia, ita, ut in ea incidærat, orationis suæ filo intexuit. Ex his alia præfens Editor prorsus resecurit, alia, inprimis pactionum nonnullarum enarrationes nimis diffusas, in summam redegit contraxitque, ita, ut Chronicon hoc, etiam nova, quæ ad nostra tempora pertingit, Continuatione auctum, priorem editionem magnitudine voluminis non multum superet. In unam *Phillippi* de restitutione *Caroli II* tractationem, utcumque & illa verbosior *Viro* bono, quam necesse erat, excidit, nihil sibi simile putavit licere, quod illam partim ex *Thoma Clavæsi*, qui rebus illis interfuit, partim ex *Ducis Albemartii*, ore-haustam nosset. Omissa tamen & ibi scripta nonnulla publica fatetur Editor, quæ *Phillippus* integra inseruerat, quod argumentum eorum paucioribus includi verbis commode posset.

Sed,

Sed, quod editioni huic palmarium, Continuationi *Phillipfi* nova accessit Continuatio, qua historiz Anglicæ series usque ad recentissima tempora pertexta est. Initio illa ab A. 1660, in quo *Phillipus* desinit, ad annum hujus Seculi vigesimum septimum pertingit, atque adeo, quid sedentibus ad magnæ Britanniæ gubernacula *Carolo II*, posteaquam restitutus avito regno est, *Jacobo II*, *Guilielmo III*, *Anna*, & *Georgio I*, domi forisque gestum ab Anglis sit, uberius exponit. Autor ejus, cum, fieri non posse, intelligeret, ut partium, in quas Anglicæ gens hodie scissa est, utriusque suffragia ferret, nullius omnino ratione habita, id se operam dedisse profiteretur, ut genuinam rerum iis temporibus, quæ describenda sibi sumsit, gestarum faciem lectoribus ob oculos poneret. Quod ad fontes attinet, unde sua hausit, si regnum *Caroli II* spectes, ex subsidiis, quæ plura ei se obtulerunt, quam de rebus ejus strictim breviterque pro instituti ratione dicturo opus esset, consuluit imprimis *Guil. Templium*, *Welwoodum*, *Echardum*, & *Gilb. Burnetum*. Historiam *Jacobi II*, ab Autore vitæ *Guilielmi III* sine partium studio scriptam, una cum Autoribus laudatis ad eorum Regum res gestas concinnandas adhibuit. Quod ad *Anna* ac *Georgii I* tempora attinet, nihil aut parum in vulgus emanavit eorum, sine quorum tamen prævia notitia accuratior, & ad causas suas quoslibet eventus revocans, historia regni utriusque consistere nullo modo potest. Prostant tamen Acta publica, ex quibus colligi potiora, atque ita, ut legi cum fructu nonnullo series rerum tum temporis gestarum queat, literis mandari, possunt.

Labor vero in continuando denuo hoc Chronico *Bakeriano* exantlandus hoc minus faceffere negotii Editori potuit, quod instituti operis brevitatis non ferret, ut plures in subsidium vocaret Scriptores, ex iisque singularium rerum enarrationes uberiorer peteret, quippe in simili libro locum non habituros. Nihilo minus, ut genio hominum ad recentiora, quam vetusta, plenius cognoscenda proniorum obsequeretur, haud paulo pluribus omnia profecutus, suis, quod annalium proprium est, annis assignavit omnia, quæque in comitiis peracta sunt, concinno imprimis ordine tradidit, sine quorum notitia, si novissima

tempora spectes, historia Anglicana utique mutila censenda est. Quemadmodum vero in prioribus hujus Continuationis partibus sibi utcumque satis officio suo fecisse videtur, ita, quod ad novissima tempora *Anna*, totiusque regni a *Georgio I* suscepti, seriem attinet, fatetur ingenuè, se non nisi congeriem rerum gestarum dedisse, causas ætanas non satis edoctum, nec de viris illustribus nostri temporis agendum putasse, nolentem quippe de meritis eorum variis iudicium suum interponere. Ceterum existimat, parum se gratiæ initurum a Lectoribus plerisque, si perpetuo dictorum a se laudasset testes, aut rationem sententiæ suæ reddidisset, fretusque integritate sua & studio in veritate indaganda a se adhibito, peritiorum iudicio omnia submittit, imperitos, ne plus sibi, quam par est, arrogant, hortatus. Omnium quidem civium suorum in patria, partium studiis adeo distracta, suffragia se non laturum, facile prævidet; in ceteris tamen ab se invicem dissidentes consentire in hoc ad unum omnes observat, ut, constitutionem reipublicæ in Anglia eam obtinere, sibi persuadeant, qua melior optatioque fingi haud possit. Qua in re minime falli eos, Autor in Præfatione uberius, instituta cum aliis Rebuspublicis regni-ve celebrioribus, quæ vel vigerunt olim, vel adhuc vigent, comparatione, ostendere conatur.

ORBIS SACER ET PROFANUS ILLUSTRATUS. *Pars secunda, Europam complectens. Volumen I, in quo de Italia, ejusque Provinciis, Pedemontio, Liguria, Insubria, Venetia, & Ditione Pontificia. Opus Ecclesiasticæ & profanæ Historiæ, nec non Geographiæ, studiosis apprime utile. Autore P. FRANCISCO ORLENDIO, Ordinis Prædicatorum Magistro, et in Universitate Pisana Theologicorum Dogmatum Publico Professore.*

Florentiæ, typis Bernardi Paperini, 1731, fol.
Alph. 9 plag. 3.

Si vino generoso hedera opus foret suspensa; tum Operi huic etiam præconia essent impertienda. Verum salva res est, quæ per sese loquitur ipsa, nec *Orlendum*, qui exigit hic monumentum ære perennius, mori unquam patitur. In *Parte prima* is, veterem Romani Imperii Notitiam secutus, eas duntaxat orbis terrarum partes, earumque Diœceses ac Provincias, exposuit, quæ vel Romano parebant Imperio, vel ejus finibus erant continendæ. Quæ de causa Autori tunc necesse quidem fuit, Europæ nonnullas, Asiæ vero & Africæ plurimas, Regiones ac Insulas præterire. Verum ecclesia Christi latius patet, quam olim Romanorum vexilla fulserunt. Ne qua igitur huic Operi desit ecclesiarum omnium, quæ ubivis gentium dispersæ sunt, cognitio; hoc Volumine & sequentibus Ven. *Orlendus* eas regiones & provincias lustrandas & exponendas decrevit, in quibus doctrina Christi vel radices egit, vel disseminatur. Primum igitur afferet ea, quæ ad Europam spectant; quo facto progredietur ad Asiam, Africam, & Americam, copiose edisserendam. Undenam *Europa* fuerit dicta, diversis distractum magis, quam evolutum, est sententiis. Ad fabulas origo refertur Europæ raptæ ultima. *Bochartus* ex lingua Palæstina expedit originationem, & Europam a candido incolarum vultu dictam, existimavit. Est, qui *Affricam* putat dici quasi *אפריקה* discretam ac divulsam, eo quod angustissimo Isthmo & mari Arabico separatur ab Asia, ab Europa vero determinatur Oceano mediterraneo. Idem, partem Anatoliæ olim cognominatam fuisse *Asiam*, putat, quasi *divinam*, a fertili solo, & incolis primis sat felicibus; *Europam* vero quasi *desolatam & disjectam*. Concluditur hoc *Volumen Libris tribus*. Primo exponuntur Italici nomina, situs, limites, portus, montes, lacus, flumina, ubertas, cominoda, populi veteres, antiqua & recens Provinciarum distributio. *Secundo* Provincie describuntur superioris Italici. *Tertio* explanatur pars Italici media. Ut, Europam descripturus, ab Italia primordium caperet, datum est dignitati Romæ, ac honori, quem quisque patriæ suæ præstare studet. Italia variis cognominibus quondam affecta fuit. Appellatur enim *Jani-*

Pag. 73 seq.
369 seq.

3 seq.

cula, Oenotria, Ausonia, terra Aboriginum, Saturnia, Camisene, Hesperia, Italia. Olim quidem Janicula exstitit pars Latii, si qua fuit Janicula: Oenotria a Siculo freto usque in finem Tarentinum & Possidoniatem patuit: Ausonia a Promontorio Lacinio usque ad Salentinos fuit extensa, urbe Calles memorabilis: Aborigines in Latio habitarunt, ab Ausonibus diversi. De *Camefe*, imperii consorte cum *Jano*, pleraque sunt incerta. *Camefene* terra ad fabulas spectat. *Hesperiam* dixerunt Græci terram omnem, quæ ipsis ad occasum objecta videbatur. Eadem ratione Phœnices appellarunt gentes ad Occidentem politas $\equiv \text{N} \text{D}$. Longitudo & latitudo Italiæ variat pro terminis, qui mensuram ingrediuntur. De dotibus Italiæ, situ, opportunitate contra hostium incurfus, de portibus, eorumque commodis, de Alpibus, Apennino, Lacubus Italiæ, Trasimeno, Vulturnensi, Albano, Nemorensi, Fucino, Fundano, Lucrino & Averno infra Campaniam, Verbano, Lario, Benaco, & Sebino, præcipue de lacubus Venetiæ & Istriæ, proferuntur exquisita. Nec indicta abeunt Italiæ flumina, eorumque princeps, Padus, & porro Athesis, Ticinus, Addua, Mincius, Tiberis, Arnus. Lacum Trasimenum nunc vocari *Lago di Perugia*, facile constat. *Vulturnensem* vero dici nunc *Lago di Bolsena*, haud adeo innotuit. Cæli temperiem, soli ubertatem, animantium, metallorumque, & vini copiam, oppida admodum multa, & Italicorum ingenia præstantissima, jure suo Autor evehit justissimis encomiis. *Noachum* in Italiam venisse, ei sit incredibile, rato, a *Cotia*, urbe Latii olim populosa, dictos fuisse *Chittim Dan. XI, 29, 30.* De Ausonibus, Opicis, Campanis, Sabinis, Picenis, aliisque Italiæ præcis gentibus, solide & fute idem commentatur. Romani Italiam diviserunt in XVII Provincias. Defuncto *Honorio*, forma Provinciarum illa fuit turbata. Ad superiorem Italiam, quam Ven. Autor *Libro secundo* luce gratissima perfundit, præter septem Ducatus ac tres Respublicas, referuntur Tridentinus Principatus, Metropoles Taurinum, Genua, Mediolanum. Præterea separatim hic exponi videmus Episcopatus sex, Venetiarum, Casalıs, Parmæ, Mutinæ, Mantuæ, & Tridenti. Eporrediam,

Pag. 13 seq.

25.

41 seq.

51.

69.

76.

rediam, nunc *Jurca* dictam, ejusque Marchiam, *Fridericus II*, Imperator, & *Wilhelmus*, Hollandiæ Comes, perhibentur A. 1242 *Thoma*, Sabaudix Duci, dono dedisse. Pisani a die annuntiationis B. Virginis annum diu computarunt. Pisanos inter & Genuensēs, de Corsica Insula decertantes, *Innocentius III* pacem ea lege composuit, ut ecclesiæ Genuensi jus Metro-
 poleos, Pisanæ autem primatum Sardinix, concesserit. De Vintimilia, *Aprosi* patria, afferuntur satis digna memoratu
 pag. 89. Lunensis ager, vulgo *Lunigiana*, appellationem urbis *Luna*, diu eversæ, indicat. Ex Lunæ ruderibus oppidum Sarzana
 exstructum tradunt. Casalis A. 730 a *Luitprando*, Langobardorum Rege, fuit condita. Succedunt origines, primæ sedes, migrationes, ac bella Langobardorum. *Rotbaris*, Rex Langobardicus primus, leges condidit, a *Luitprando* auctas. Fatis Mediolani digne percensendis integrum Caput fuit impensum, a Gallis quondam constructi, a *Carolo M.* exornati, a *Friderico Abenobarbo* eversi, ac nihilo secius reflorentis, quod ansam calamis terfissimis & scribendi copiam ingeniis præstantissimis suppeditavit. Adduntur Episcopi & Archiepiscopi, nec non Martyres. Primus Præfulum fuisse fertur vir Apostolicus, *Bar-nabas*. Cantum alternum, seu Antiphonas, in Oriente instituerunt Seculo IV *Diodorus* & *Flavianus* Antiochiæ, quos *Ambrosius* imitatus est Mediolani. Circa A. 1158 inventa hic fuerunt trium Magorum corpora, referente *Roberto de Monte*. Ad A. 1163 ea transtulit inde *Raimaldus*, Archiepiscopus Coloniensis, testibus *Neubrigense* & Chronographo Affligemensi. Merita S. *Caroli Borromæi* deinceps celebrantur. Scholæ Mediolani florent 190. Episcopi Mediolanenses nunquam duxerunt uxores. Schisma simoniacum exponitur copiose. Mediolanum *Athanasius* vocat *metropolin Italia*, quod Noster ita exponit, ut *Italia* denotet Diocesin ex septem Provinciis compositam, nequaquam vero Italiam latissime patentem. Summa orationis ad Ticinum procurrit. Additur ejus recensionis Appendix de inventione Corporis Divi *Augustini*, Hipponensis Episcopi, quod Ticini tradunt A. 1695 repertum, suffragante scriptorum veterum, quantum ad translatum eo corpus

Pag. 86.

90.

93.

94 seq.

110.

113.

137 seq.

164.

168.

171.

174.

209.

220 seq.

234 seq.

- Pag. 327 seq. corpus attinet, testimonio. Ad Venetias illustrandas nil operæ intermissum. Mulieres Venetæ, auro interdicto, in gemmas & uniones intendunt cûras permultas, nudumque pectus, 332. nudasque mammas in publico præ se ferunt & ostentant. Ad 344 seq. Aquilejæ originem, situm, & fata, afferuntur haud tralatitia. 366. De Tridento adjiciuntur haud pauca, *Jani Pyrrhi Pincii Catalogus Tridentinorum Antiflitum pro mendoso reputatur, ac ita Liber secundus clauditur. Liber tertius aperit amplissimam de Roma tractationem, de duplici Latio, veteri & novo, Romæ primordiis rudibusque initiis, Romulo, urbis conditore, curiis, tribubus, Regibus ipsis, forma reipublicæ varia, regionibus, amplitudine, Capitolio, collibus, portis, pontibus, viisque. 385. Inclyta illa urbs est *septicollis*. Exponitur porro ecclesie Romanæ exordium, exponuntur Regiones, exponitur origo Cardinalium. Numerus ex decreto *Sixti V* septuagenarium excedere haud debet. *Tituli* stilo ecclesiastico vocantur 456. Paroeciæ seu Diaconiæ erectæ, quibus præsunt Presbyteri & Diaconi. Unde *Baronius* ad A. 378 admonet, nec Presbyterum aliquem Cardinalem sine titulo, nec titulum quempiam sine Presbytero Cardinali, illic posse reperiri. Tituli demum luculenta fit mentio in Actis Concilii Romani, sub *Symmacho* 457. Papa convocati. Ad Secula VI, VII, VIII, & IX, occurrunt *Presbyteri* ac *Diaconi Cardinales* aliarum quoque, præter Romanam, ecclesiarum. Posthac autem solis Romanis ea gloria exstitit propria. 483 seq. Contra *Gilbertum Burnetum*, qui in *litteris de Itinere Italico* cœmeteria vulgo sic dicta, quæ *Seculum quintum* antecessisse tradantur juxta Romam, fuisse gentilium asseruit, Autor ex libro Pontificali evincere studet; cœmeteria illa omnino a Christianis fuisse in via Appia olim instituta. Utilissimum est lectoribus Bullarum Pontificalium, quæ vocantur protectoria, Caput quartum & octavum, quibus recensentur ecclesie seu tituli, unde cognominati fuerunt Episcopi, Presbyteri, ac Diaconi Cardinales. Cum titulus ecclesie idem significet ac paroeciam & ecclesiam ipsam, fit verosimile, compendium scripturæ, quo geminum *cc* vel appa- 487 seq.rens *tt* designatum est, initio ex voce *ecclesia* fuisse ortum.*

Lectum

Lectum vero fuit id *titulo* vel *tituli* jam inde propemodum a Seculo V & VI. Qualia mutatae lectionis exempla passim sunt obvia. Pontifices Romani recensentur Capite VI capitulatim. Pag. 528 seq.
 Catalogus Romanorum Pontificum, ab *Anastasio* conditus, quantum ad editiones spectat egressas in lucem, scet adhuc mendis & erroribus chronologicis. Decem catalogos collegit *Antonius Pagi*. *Benedicti XIII* vitæ Caput septimum est proprium. Egregie exposta est *Ursina* familiae vetustas, nobilitas, 576 seq.
 & Principatus, quæ certe cunctis elogiis est superior, dummodo ad studium promovendi insignes literas respicimus, & reliqua summa merita tantisper seponimus. Circus Flaminius Romæ dictus fuit *Agon*, ludique ibi initi vocabantur *certamina agonalia*. Inde cognomen ecclesiæ S. Agnetis in Agone. Auctor illam *Augusti* ex oraculo Delphico sciscitationem ac responsionem de Christo nato, a *Nicephoro Hist. Eccl. Lib. I Cap. 17* perscriptam, habet pro vera 503.
pag. 506. Episcoporum Cardinalium, Ostiensis, Portus Romani, Sabinensis, Prænestini, Tusculani, & Albanensis, templa ac urbes, unde exorta est cognominatio, egregie idem pertractat. Habemus hic quoque topographias historicas Tiburis, Signiæ, Anagninæ, Ferentini, Veruli, Alatri, Terracinae, Priverni, ac Setini. Qui Pontificum literas bullatas, earumque subscriptiones, perlustrant, inveniunt hic ea, de quibus sibi possint gratulari. Nulla enim ecclesia hic abiit intacta, cui *titulum* Episcopi Cardinalis, vel Presbyteri aut Diaconi Cardinalis, Romani quondam Pontifices adjunxerunt. Hinc Scriptor divertit ad civitates Tusciæ, Romano Pontifici subjectas, Sutrium, Viterbium, civitatem Castellanam, Balneoregium, Castrum, Montem Faliscum, Aquensem civitatem, Orvietum, Perusiam, easque copiose ac digne describit. 601 seq.
 Inprimis rerum ecclesiasticarum ubique ratio fuit habita. Eodem ordine Umbriam lustrat ac expedit, nec non Picenum, Flaminiam & Æmiliam, Ravennam, Ferrariam, ac cetera Papis Romanis subjecta loca, Bullis passim insertis, Diplomatum allatis, & catalogis Episcoporum hinc inde emendatis. 624 seq.
 Gratulamur Autori de laurea, tanto opere digna, proxime *Volume II* recensuri. 686 seq.

58 AD NOVA ACTA ERUDITORUM
HISTOIRE DES ROIS DE POLOGNE, &c.
h. e.

HISTORIA REGUM POLONIÆ ET RE-
rum notatu digniorum, quæ ab origine ejus regni ad
hæc usque tempore gestæ in eo sunt. Nova editio, cor-
recta, & aucta duobus Voluminibus, in quibus conti-
nuatio interregni sistitur, Tabulis Geographi-
cis exornata, Autore P. MASSUET.

Tomus V.

Amstelodami, apud Franciscum l' Honoré, 1734, 8.

Tom. I Alph. 1 plag. 5, Tom. II Alph. 1 plag. 10, Tom. III
Alph. 1 plag. 5, Tom. IV Alph. 1 plag. 2,
Tom. V Alph. 1 plag. 2.

Ediderat Autor Historiæ hujus, scribendi argumento a re-
centissimis temporibus sumto, vitam *Friderici Augusti*,
Regis Polonorum omnium decessorum suorum laudes longif-
sime supergressi, eique fufam interregni, quod post *Joannis*
III fata in Polonia obtinuit, narrationem præmiserat, addita
rerum, quæ sub initium novissimi interregni gestæ sunt, ube-
riori descriptione. Is liber, utcunque nævis suis, quos nimia
festinatio pepererat, non destitutus, non modo inter Batavos
cupidissimos emtores invenit, sed & Gallorum in se studia
convertit, qui duas ejus editiones procurarunt. Id permovit
Autorem, ut quarta eum jam vice, atque adeo haud paulo e-
mendatiorem, & duobus Voluminibus auctiorem, itemque Ta-
bulis Geographicis quatuor, Poloniam, Moscoviam, Germa-
niam, & Italiam, exhibentibus, exornatum prelo excudi jusse-
rit. Constat nempe *Tomis quinque* Historia hæc, quorum
primus sistit *Cl. Jollii* de regno Poloniæ magnoque Ducatu Li-
thuanicæ Commentarios, quos ille titulo Historiæ Polonicæ Li-
thuanicæque (*Histoire de Pologne & du Grand Duché de Li-
thuanie*) A. 1698 Amstelodami apud *Danielem Pain* edidit.
Duas in Partes divisi illi sunt, quarum prior Poloniam ipsam
ejusque statum civilem, posterior Ducum Regumque series
com-

complectitur, qui non tantum ipsi succincte perspicueque describuntur, sed & interregna, quæ non contemnendam Historiæ Polonicæ partem efficiunt. Nemo vitio Autori vertet, Historiam hanc *Jolianam* Operi eum suo attexuisse: contra plerisque gratum accidet, historiæ *Augusti* fusius descriptæ adjunctam habere totius historiæ Polonicæ epitomen non incongruam. Id desiderabunt nonnulli, non movuisse Autorem nostrum in notulis quibusdam subjectis, si quando narrat *Jollius*, quæ recentissimis temporibus non congruunt, cujusmodi est Russici regni descriptio, *Stephani Bathori* rebus gestis a *Jolio* subjecta, in qua *Petrus I* hodie Russis præesse dicitur. Alter jam Operis hujus *Tomus*, itemque *tertius*, vitam ac res gestas *Augusti* enarrat, ita, ut, quemadmodum prior ex ambobus ab interregno, quod *Joannis III* regnum excepit, orditur, ita posterior in eo, quod *Augusti* optimi fata secutum est, desinat. Plerumque equidem Autor tritam ab aliis viam calcandam duxit; insperat tamen hic illic, quæ alii taciti præterierit, aut commemorata a ceteris uberius enarravit. Inprimis scripta publica, quæ, ut ad omnem, ita ad recentissimorum etiam temporum, historiam clariori in luce ponendam plurimum momenti afferunt, ac neque initio in omnium incidunt manus, & deinde facillime se conspectui subducunt, & vel profus intercidunt, vel in magnis illis, quæ hodie tabernas librarias Bibliothecasque onerant, Collectionibus sub magna aliorum hujus generis libellorum strue delitescunt, subinde vel tota inferuntur hic, vel in compendium redacta exhibentur. Sic, ut hoc potissimum exemplo utamur, dum electionis ratio, quæ *Augustus* noster, depulso spe sua Gallico competitore & æmulo, *Condio*, regni possessionem adiit, ponitur, occurrit 1) elogium, quo Galli *Condium* Polonis candidatum commendavere; 2) Oratio *Polignaci*, Abbatis, ad proceres comitiorum; 3) Responso ejus ad literas Episcopi Cujaviensis, quibus is sententiam suam de *Condio* ad regnum Poloniæ frustra adspirante libere exposuerat; 4) Confutatio responsionis ejus; 5) *Litteræ Polignaci* ad Reginam viduam, ejusque responso, ut & *epistolum* Regis Gallorum ad eandem. *Quarto & quinto* hujus

Operis *Tomo*, qui editioni huic accessit, quid alterius sub interregno novissimo gestum in Polonia sit usque ad adventum *Munchii*, Comitis, summiq[ue] castrorum Russicorum p[re]fecti, Gedanum oppugnantis, Autor exponit ea ratione, ut & quid ceteris in partibus Europæ interea acciderit, suo loco ostendat. Neque hic monumenta publica desiderantur, minus tamen grata futura Lectoribus, quod passim prostant, & libri molem sine graviore causa augent. In exprimendis accurate nominibus locorum hominumque propriis, quod solemne est externis scriptoribus, non debitam ubique diligentiam Autor adhibuit. Sic *Tomo III Sommerstein* pro *Sonnenstein*, *Pagnafchi* pro *Lagnasco*, *Tippelovalad* pro *Dippoltsvalda*, *Einsfiden* pro *Einsedel*, & *Tomo V* aliquoties *Baronstein* pro *Baronstein* legas, ut alia taceamus.

COURS DE SCIENCES &c.

h. e.

CURSUS SCIENTIARUM, PRINCIPIIS
novis ac simplicibus superstructus, ad formandum sermonem, intellectum, & voluntatem, in communi vite usu, Autore P. BUFFIERIO,
e Soc. Jesu.

Parisii, apud Guil. Cavalier & Petr. Franc. Giffart, 1732, fol.
 Alph. 8 plag. 7.

Magnam humanorum literarum & Philosophiæ partem p[re]senti Volumine insignis Philosophus Gallus complexus est, *Buffierius*: collectis iis scriptis, & aliquantum auctis, quæ antea separatim, minori forma, non sine multorum applausu, ediderat. Disciplinas physicas partim propterea se omisisse ait, quod satis hodie exultæ suam operam non desiderent, partim quod meris constant conjecturis, magis vel minus ingeniosis: mathematicas vero ea de causa, quod ad communem vitæ usum non pertineant. Condonandum id putamus Viro de cetero sane docto, facundo, perspicaci, atque ingenio.

genio. De cujus præclaro Opere ut eo rectius judicari possit, nunc singulas ejus partes, earumque ordinem & nexum, secundum sciagraphiam, quam ipse Autor præmisit, succincte exponemus. Et primum quidem locum *Grammatica Gallica* occupat, satis per orbem celebrata, quam ita Autor composuit, vulgaria vitans incommoda, tanquam nulla ante eam *Grammatica* extitisset. Basin dicit omnium scientiarum, quod si haud agnoscant, quibus res minutæ videantur in plerisque *Grammaticis* obvix. Sermonem in ea sistit velut imaginem nostrarum idearum, quas rite cognoscere, discernere, & componere, docet. Ostendit, quid arbitrarij adjiciat usus ad voces primitivas, quæ primas idearum nostrarum simplicium imagines formant, atque id agit sedulo, ut termini accurate explicati non nisi ideas distinctas imaginationi exhibeant; quo fit, ut intellectus ambiguis expressionibus se decipi non facile patitur. Præterea ceteras plerasque hæc *Grammatica* magnopere antecellit, cum generatim, in studio linguarum reddendo faciliore, tum præcipue, in minuendis regulis linguæ Gallicæ, & in formando stilo atque elocutione: id quod veluti manu ducit ad duas facultates, in quibus usus *Grammaticæ* potissimum excellit, *Eloquentiam*, & *Poesin*. Ut enim *Grammatica* nos loqui docet, quo ab aliis intelligamur, ita *Eloquentia*, quam proinde post *Grammaticam* Autor explicandam sumit, consistere dicitur in facultate, aliorum animos, quo modo cunque velimus, sermone afficiendi. Hinc sæpe multum *eloquentiæ* apud ipsam plebem, & parum contra in certis se reperire *Orationibus*, Autor contendit, quæ usitatis *Rhetorices* regulis omnino sint conformes. Maximum *Eloquentiæ* momentum in *Expositione* ponit, hoc est, in eo, ut una eademque res vario adspectu illustrata repetatur. Nam talis *expositio*, inquit, dum eandem veritatem multis inculcat modis, animum auditoris ad id veluti affigit, quod primo intuitu haud satis persensisset: varietas illa & consensus non minus pungit, quam placet. Quod ad exempla attinet, integras variorum Autorum de vario genere *Orationes* affert, quo eo melius perspici possit tota dispositio & scopus, ostendens sub cujusque finem, quo

HISTORIA REGUM POLONIÆ ET RE-
rum notatu digniorum, quæ ab origine ejus regni ad
hæc usque tempore gesta in eo sunt. Nova editio, cor-
recta, & aucta duobus Voluminibus, in quibus conti-
nuatio interregni sistitur, Tabulisque Geographi-
cis exornata, Autere P. MASSUET.

Tomus V.

Amstelodami, apud Franciscum l' Honoré, 1734. 8.

Tom. I Alph. 1 plag. 5, Tom. II Alph. 1 plag. 10, Tom. III
Alph. 1 plag. 5, Tom. IV Alph. 1 plag. 2,
Tom. V Alph. 1 plag. 2.

Ediderat Autor Historiæ hujus, scribendi argumento a re-
centissimis temporibus sumto, vitam *Friderici Augusti*,
Regis Polonorum omnium decessorum suorum laudes longif-
sime supergressi, eique fufam interregni, quod post *Joannis*
III fata in Polonia obtinuit, narrationem præmiserat, addita
rerum, quæ sub initium novissimi interregni gestæ sunt, ube-
riori descriptione. Is liber, utcunque nazvis suis, quos nimia
festinatio pepererat, non destitutus, non modo inter Batavos
cupidissimos emtores invenit, sed & Gallorum in se studia
convertit, qui duas ejus editiones procurarunt. Id permovit
Autorem, ut quarta eum jam vice, atque adeo haud paulo e-
mendatiorem, & duobus Voluminibus auctiorem, itemque Ta-
bulis Geographicis quatuor, Poloniam, Moscoviam, Germa-
niam, & Italiam, exuberantibus, exornatum prelo excudi jusse-
rit. Constat nempe *Tomis quinque* Historia hæc, quorum
primus sistit *Cl. Jolii* de regno Poloniæ magnoque Ducatu Li-
thuanicæ Commentarios, quos ille titulo Historiæ Polonicæ Li-
thuanicæque (*Histoire de Pologne & du Grand Duché de Li-
thuanie*) A. 1698 Amstelodami apud *Danielem Pain* edidit.
Duas in Partes divisi illi sunt, quarum prior Poloniam ipsam
ejusque statum civilem, posterior Ducum Regumque series,

com-

complectitur, qui non tantum ipsi succincte perspicueque describuntur, sed & interregna, quæ non contemnendam Historiæ Polonicæ partem efficiunt. Nemo vitio Auctori vertet, Historiam hanc *Jollianam* Operi eum suo attexuisse: contra plerisque gratum accidet, historiæ *Augusti* fusiùs descriptæ adjunctam habere totius historiæ Polonicæ epitomen non inconcionam. Id desiderabunt nonnulli, non movisse Autorem nostrum in notulis quibusdam subjectis, si quando narrat *Jollius*, quæ recentissimis temporibus non congruunt, cujusmodi est Russici regni descriptio, *Stephani Bathori* rebus gestis a *Jollio* subjecta, in qua *Petrus I* hodie Russis præesse dicitur. Alter jam Operis hujus Tomus, itemque tertius, vitam ac res gestas *Augusti* enarrat, ita, ut, quemadmodum prior ex amobus ab interregno, quod *Joannis III* regnum excepit, orditur, ita posterior in eo, quod *Augusti* optimi fata secutum est, desinat. Plerumque equidem Auctor tritam ab aliis viam calcandam duxit; insperfit tamen hic illic, quæ alii taciti præterierunt, aut commemorata a ceteris uberius enarravit. Inprimis scripta publica, quæ, ut ad omnem, ita ad recentissimorum etiam temporum, historiam clariori in luce ponendam plurimum momenti afferunt, ac neque initio in omnium incidunt manus, & deinde facillime se conspectui subducunt, & vel prorsus intercidunt, vel in magnis illis, quæ hodie tabernas librarias Bibliothecasque onerant, Collectionibus sub magna aliorum hujus generis libellorum strue delitescunt, subinde vel tota inferuntur hic, vel in compendium redacta exhibentur. Sic, ut hoc potissimum exemplo utamur, dum electionis ratio, quæ *Augustus* noster, depulso spe sua Gallico competitore & æmulo, *Condio*, regni possessionem adiit, ponitur, occurrit 1) elogium, quo Galli *Condium* Polonis candidatum commendavere; 2) Oratio *Polignaci*, Abbatis, ad proceres comitorum; 3) Responso ejus ad literas Episcopi Cujaviensis, quibus is sententiam suam de *Condio* ad regnum Poloniæ frustra adspirante libere exposuerat; 4) Confutatio responsionis ejus; 5) Literæ *Polignaci* ad Reginam viduam, ejusque responsio, ut & epistolum Regis Gallorum ad eandem. Quarto & quinto hujus

Operis *Tomo*, qui editioni huic accessit, quid alterius sub interregno novissimo gestum in Polonia sit usque ad adventum *Munchii*, Comitum, summique castrorum Russicorum praefecti, Gedanum oppugnantis, Autor exponit ea ratione, ut & quid ceteris in partibus Europæ interea acciderit, suo loco ostendat. Neque hic monumenta publica desiderantur, minus tamen grata futura Lectoribus, quod passim prostant, & libri molem sine graviore causa augent. In exprimendis accurate nominibus locorum hominumque propriis, quod solenne est externis scriptoribus, non debitam ubique diligentiam Autor adhibuit. Sic *Tomo III Sommerstein* pro *Sonnenstein*, *Pagnaschi* pro *Lagnasco*, *Tippelovalad* pro *Dippoltsvalda*, *Einsfelden* pro *Einsedel*, & *Tomo V* aliquoties *Baronstein* pro *Baronstein* legas, ut alia taceamus.

COURS DE SCIENCES &c.

h. e.

CURSUS SCIENTIARUM, PRINCIPIIS
novis ac simplicibus superstructus, ad formandum sermonem, intellectum, & voluntatem, in communi vitæ usu, Autore P. BUFFIERIO,
e Soc. Jesu.

Parisii, apud Guil. Cavalier & Petr. Franc. Giffart, 1732, fol.
 Alph. 8 plag. 7.

Magnam humaniorum literarum & Philosophiæ partem presenti Volumine insignis Philosophus Gallus complexus est, *Buffierius*: collectis iis scriptis, & aliquantum auctis, quæ antea separatim, minori forma, non sine multorum applausu, ediderat. Disciplinas physicas partim propterea se omisisse ait, quod satis hodie excultæ suam operam non desiderent, partim quod meris constant conjecturis, magis vel minus ingeniosis: mathematicas vero ea de causa, quod ad communem vitæ usum non pertineant. Condonandum id putamus Viro de cetero sane docto, facundo, perspicaci, atque in-

genio.

genio. De cujus præclaro Opere ut eo rectius judicari possit, nunc singulas ejus partes, earumque ordinem & nexum, secundum sciagraphiam, quam ipse Autor præmisit, succincte exponemus. Et primum quidem locum *Grammatica Gallica* occupat, satis per orbem celebrata, quam ita Autor composuit, vulgaria vitans incommoda, tanquam nulla ante eam Grammatica extitisset. Basin dicit omnium scientiarum, quod si haud agnoscant, quibus res minutæ videantur in plerisque Grammaticis obvix. Sermonem in ea sistit velut imaginem nostrarum idearum, quas rite cognoscere, discernere, & componere, docet. Ostendit, quid arbitrarij adieciat usus ad voces primitivas, quæ primas idearum nostrarum simplicium imagines formant, atque id agit sedulo, ut termini accurate explicati non nisi ideas distinctas imaginationi exhibeant; quo fit, ut intellectus ambiguus expressionibus se decipi non facile patitur. Præterea ceteras plerasque hæc Grammatica magnopere antecellit, cum generatim, in studio linguarum reddendo faciliore, tum præcipue, in minuendis regulis linguæ Gallicæ, & in formando stilo atque elocutione: id quod veluti manu ducit ad duas facultates, in quibus usus Grammaticæ potissimum excellit; *Eloquentiam, & Positi.* Ut enim Grammatica nos loqui docet, quo ab aliis intelligamur, ita Eloquentia, quam proinde post Grammaticam Autor explicandam sumit, consistere dicitur in facultate, aliorum animos, quo modo cunque velimus, sermone afficiendi. Hinc sæpe multum eloquentiæ apud ipsam plebem, & parum contra in certis se reperire Orationibus, Autor contendit, quæ usitatis Rhetorices regulis omnino sint conformes. Maximum Eloquentiæ momentum in *Expositione* ponit, hoc est, in eo, ut una eademque res vario adpectu illustrata repetatur. Nam talis expositio, inquit, dum eandem veritatem multis inculcat modis, animum auditoris ad id veluti affigit, quod primo intuitu haud satis perfecisset: varietas illa & consensus non minus pungit, quam placet. Quod ad exempla attinet, integras variorum Autorum de vario genere Orationes affert, quo eo melius perspicari possit tota dispositio & scopus, ostendens sub cujusque finem, quo

loco regulæ magis vel minus fuerint observatæ. Similiter *Poesin* pertractat, quam ita definit, ut sit genus eloquentiæ, propter frequentes metaphoras atque allegorias incitatus, in quo versus loco prosæ, & fictiones pro ratiociniis, adhibeantur. Postquam de stylo poetico varia disseruit, utilitatem, & fines, & genera carminum persequitur, atque integra, exempli loco, poemata proponit & examinat. Grammatica, Rhetorica, & Poesis, cum circa sermonem occupatæ id doceant, quo pacto idæ nostræ sint verbis rite enuntiandæ, idærum vero accuratæ enuntiationes nullæ esse possint, ubi ipsæ idæ non fuerint exactæ, hinc istis disciplinis, quæ communi literarum humaniorum vocabulo comprehenduntur, Logica succedere plerumque solet. At Autor noster, intuens, quod Logica sit scientia consequentiarum, quarum omnis valor a principiis dependeat, quibus innituntur, scientiam principiorum scientiæ consequentiarum præmittendam duxit. Itaque ante Logicam de *primis veritatibus, idæarumque nostrarum origine*, tractat. Primas veritates dicit esse propositiones adeo claras, ut nec probari, neque impugnari, possint, per alias magis claras. Eas partim sensu interno, partim sensu communi, id est, consensu hominum, fundari memorat. Principium *sensus communis*, ante se minus celebratum, neque tamen non verum & necessarium, hoc modo definiendum putat, ut sit dispositio hominibus universis vel certe plerisque a natura indita, ad serenda, cum primum ad usum rationis pervenerint, judicia conformia, de iis rebus, quas per alia judicia priora cognoscere nequeunt. Ita non sensum internum, sed sensum communem, nos docere arbitratur, res alias in mundo præter nos existere: in iisque rebus esse aliquid haud mere arbitrarium, quod veritas, sapientia, & prudentia, dicatur: item, nos præter mentem etiam corpus habere, cujus proprietates a proprietatibus illius differant. Siccine vero talia scire nequeat, qui in solitudine constitutus consensum generis humani nescit? Siccine sensus & consensus communis sine sensu proprio & interno existat? Vidit Autor novæ suæ doctrinæ difficultates, atque ad eas nonnulla respondit: an *satisfecerit, orbis terrarum consensui re-*
lin-

linquendum est. Jam, quod ad *Logicam* attinet, eam generatim pro organo veritatis habendam esse negat. Sciri enim, inquit, & præclare exerceri Logica potest, quantumvis falsis conceptibus repleta mens sit. Nam, positis falsis principiis, quo accuratiores fuerint consequentiæ, hoc ineptiores easdem esse, necesse est. Ergo objectum Logices est connexio consequentiarum cum suis principiis. Quodsi consequentia recte se habet, falsum autem principium est, veritas logica existit una cum falsitate reali. Adeoque naturale, imo necessarium, Auctori videtur, ex principiis atque ideis, animo rite presentibus, justas necesse conclusiones, ut ne insanos quidem ac demones non recte ratiocinari censeat. Attingere te quispiam veretur, inquit, hanc afferens rationem, ne te forte frangat: amentem ideo putas: sed falleris: etenim rectissime rationem concludit, quippe qui te vitreum existimat. Legitima connexio, principium stultum est. Quid? si aliquis ex doctrina Cl. Autoris concludat, scientiam atque artem logicam, isto pacto consideratam, vel nullam esse, vel certe penitus superfluum, cum necessario ratiocinentur omnes? Nonne etiam hæc ratiocinatio, tanquam necessario vera & iusta, admitenda erit? Sed bene est, quod animum ad eam non attendit Autor, ne forte *Logicam*, vel potius *Logicas*, (nam duæ sunt) non edidisset suas, quibus tot res præclaræ continentur. Harum altera novem absolvitur Epistolis, ad Virum nobilem ac perspicacem, sed literis haud imbutum, sermone plano ac perspicuo exaratis. Altera paulo magis metaphysica est, multa exhibens consideratu digna. Sub finem, perinde ut in extremo Tractatu præcedente, adjectæ sunt observationes quædam criticæ, quibus Auctorem inprimis celeberrimum, cum veterum, tum juniorum, *Aristotelis*, *Cartesii*, *Gassendi*, *Malebranchii*, *Lockii*, *Crofa*, aliorumque, Opera metaphysica & logica examinantur. Sequitur Tractatus, qui *Elementa Metaphysica* exponit, ad captum totius generis humani accommodata: itemque alius, qui inscribitur, *Examen præjudiciorum vulgarium*. Alter principia tradit, alter exempla. Metaphysica in exacta ponitur idearum nostrarum analysi, ita, ut rem quam-

que,

que, quovis adſpectu, accurate & diſtincte conſideremus. Hanc artem ne a plebe quidem abeſſe, Autor contendit, in rebus ad eam pertinentibus: nec quidquam fere magis metaphyſicum videri, quam ideas quorundam rabularum in lite forenſi, & ruſticorum, in obſervandis ſuis commodis verſantium. Hic Liber ſex Dialogis conſtat, paulo liberiori ſtilo conſcriptis, ut principia ſenſim, ac velut ſine ſenſu, inſinuantur. In altero hæc, & quædam alia de hoc genere, argumenta pertractat Autor: fieri poſſe, ut duo, in contrarias partes de una eademque re diſputantes, ratione æque nitantur: fœminas omnium ſcientiarum capaces eſſe: gentes feras ac barbaras nihilo infeliciores eſſe, quam politas: Philoſophos juniores in eaſdem nugæ relapſos eſſe, quas veteribus exprobrarunt: omnes linguas in toto mundo æque pulchras eſſe: multitudinem malorum librorum perperam accuſari. De cetero non ſine ratione ſtatnere videtur, quicquid in plerisque Logiceis, metaphyſicis, aliisque ſcriptis philoſophicis, cum primis difficile occurrat, id fere quæſtiones eſſe aut frivolæ, aut complexas: quæ ſi clare exponantur, vel in chimæras abeant, nulla conſideratione dignas, vel res ejuſmodi comprehendant, quas quilibet e vulgo capere non difficulter queat. Succedit doctrina morum, una ex omnibus vel maxime neceſſaria, quam Autor inſcribit, *de Societate civili, ac de modo ad felicitatem perveniendi, per felicitatem aliorum, quibuſcum vivimus, a nobis promotam.* In hoc Libro oſtenditur, quo pacto felicitas hominum univerſorum ac ſingulorum inter ſe & cum virtute cohæreat. Summa eſt hujusmodi: felix eſſe deſidero: ſed vivo inter homines, qui etiam ipſi felices eſſe volunt: danda eſt opera, ut meam felicitatem promoveam, abſque eo ut obſim felicitati aliorum, vel ita, ut hæc ſimul cum mea procuretur. Hoc principium & virtutem amabilem, & diſciplinam morum, quæ auſtera videtur adſpectu primo, quam maxime expetendam reddit: quanquam, ad perfectam felicitatem in hac vita nullo modo perveniri poſſe, fatendum eſt. In quolibet hujus Libri Capite exempla afferuntur, ex variis hiftoriarum monumentis depromta, ad excitandam eo magis attentionem & virtutis

virtutis sensum. Sub finem iterum additæ sunt observationes plures de scriptis moralibus *Aristotelis, Ciceronis, Gassendi, Puffendorfi, &* aliorum. Principia hujus Tractatus introductionis loco serviunt ad alium, qui *vera religionis demonstrationes quam maxime sensibiles* complectitur. Hic ope trium propositionum docet Autor, nihil esse rationi magis congruum, quam ut fidem Christianam sequamur. Una est hujusmodi: nihil rationi magis convenit, quam ut ea credamus, quorum ipse Deus autor est. Altera ita se habet: nihil rationi magis convenit, quam ut Deum eorum autorem credamus, quæ dicta sunt a magistro, in quo tanta apparuit divinitus concessa autoritas, quanta fuit in Jesu Christo. Tertia hanc habet summam: nihil rationi magis convenit, quam ut, Jesum Christum ea docuisse, credamus, quæ nobis tradita sunt per ministerium, a Christo ipso constitutum. Hic Tractatus nondum antehac editus fuit. Restant scripta tria. Quorum unum illustrationes difficultatum, contra varios Autoris libellos propositarum, comprehendit: alterum Commentationem de methodo, sive studio, scientiarum: tertium Dissertationes septem varii argumenti, inter quas una est de Musica, & alia de origine & natura justæ atque æquæ. Finem Index rerum facit haud contemnendus.

GOTTFRIDI ERNESTI FRITSCHII JUS
Publicum Universale et Pragmaticum, methodo systematica nova ratione elaboratum, et ex uno principio indubio deductum. Accedit Meditatio ad Augustissimi Imperatoris Romanorum CAROLI VI Sanctionem Pragmaticam, anno superiori edita, nunc recognita, et plurimis novis argumentis firmiteribus aucta.

Jenz, apud Jo. Rudolphum Crockerum, 1734, 8.

Alph. I plag. 20.

Habet hanc præcipuam laudem Juris Publici Universalis scientiæ, ut neque rerum publicarum rectores, si recte fungi velint

velint suo munere, neque Jcti, qui jura imperantium defendunt, neque Pragmatici, neque Juris publici doctores & studiosi, ea commode carere queant. Hinc præstantissimi viri vel generatim pertractarunt hoc studium, vel singulares ejus materias justo persecuti sunt Commentario. Nihilo minus hoc nomen adhuc laborare videbatur Juris publici universalis scientia, ut alia ex aliis nexa, & omnes theses inter se aptæ colligatæque, quemadmodum systematis ratio postulat, essent. Cui malo medicinam parare hoc ipso libro studuit Cl. Autor. Per *Systema* intelligit *complexiorem veritatum Juris publici universalis, inter se quam aptissime coherentium*, idque in systema redigi posse, neque quemquam eruditum hujus Juris nominari posse, nisi qui hac systematica cognitione ornatus sit, late demonstrat Autor. In quo concinnando hunc fere tenuit ordinem. *Primo* generale aliquod principium, quod *jur imperantis conservandi rempublicam* esse, arbitratur, posuit, & ex eo conclusiones derivavit. Deinde proprio indulgit ingenio, neque aliorum scriptorum testimonia in consilium advocavit, vel, si quorum scriptorum mentionem fecit, eos hoc fine allegavit, ut harum rerum cupidus aditus ad cognoscendos bonos Autores pateret. *Exempla & facta* illustra desumpsit ex historia regnorum & rerum publicarum, adhuc hodie florentium, ut eo facilius Lector usum hodiernum Juris publici universalis ex ejus accommodatione ad singulas Respublicas intelligere queat. Opinionum allatarum veritatem firmis & invictis argumentis corroboravit, non additis adversariorum, qui contra sentiunt, argumentis. In primis elaboravit, ut, aliud ex alio nequendo, quævis res ex principiis, quæ præmiserat, conciperentur. Nonnunquam Jus Naturæ & Gentium in subsidium vocavit, sed raro & non nisi parcissime, deditque operam, ut non aliunde, quam ex principiis Juris publici universalis, exordium rei demonstrandæ repeteret. Demonstrationes ejus paulo longiores interdum sunt, ac methodi systematicæ ratio postulat, quod in eorum gratiam se fecisse affirmat Cl. Autor, qui methodo huic non assueti sunt, ne alioquin in obscuritatis suspicionem

cionem incidet. Aliorum Autorum ordinem studiose spre-
vit, ex suis principiis rem deduxit, neque ipse in Capita aut Se-
ctiones Opus suum partitus est, quia magnopere verebatur, ne
alioquin in intolerabilem servitutem se detruderet, & res alieno
prorsus loco proferendæ essent. Ut eo facilius caput quodque
Juris publici universalis reperiri queat, adjecit Indicem, & con-
spectum, in quo nexus materiarum exhibetur, binasque cautio-
nes, iis observandas, qui librum hunc perlegere volunt, addit:
primo ne ante legant aliorum sententias, quam penitus perpe-
xerint ipsius sententiam ac rationes; deinde iis certissime per-
suadet, tunc facilius de quibuslibet capitibus Juris publici, tam
universalis, quam particularis, præcipue Germanici, existimare
posse, siquidem, id unice se egisse, asserit, ut omnia ad Jus publi-
cum Imperii accommodari queant. Inde enata est tituli in-
scriptio, *Jus publicum universale Pragmaticum*, quia in eo ejus-
modi capita pertractavit, ex quibus difficiliora Juris publici
particularis momenta causæque controversæ publicæ dijudicari
queant. In quem finem adjecit Meditationem ad Augustissimi
Imp. *Caroli VI* Sanctionem Pragmaticam, quam superiori
anno sine nomine evulgaverat, in qua ea, quæ in Jure pu-
blico universali commemoravit, capita ad facta hominum ap-
plicuit. In utroque Opusculo satisfacit illis, quas sibi præscripsit,
regulis, eorum morem, qui omnia ex primis Philosophiæ
principiis inconsulto derivant, sollicitè evitavit, regulas illustri-
bus Principum magnorumque virorum exemplis confirmavit,
& ubique accuratum methodi systematicæ sectatorem egit.
Quapropter Viro bono & salutis communis amanti, ut Jus
Naturæ & Gentium, præsertim Jus gentium pactitium Euro-
pæum, simili ratione elaboratum, propediem in lucem pro-
ferre, & insignem illam, quam de egregia doctrina sua fecit,
spem ulterius sustentare, queat, otium valetudinemque ex a-
nimo comprecamur.

DISCURSUS MEDICUS DE ABORTU,
& medicamentis abortivis, item uterinis pellentibus,
quo medicamentorum uterinorum, et inprimis aborti-
vorum,

vorum, vis et qualitas, item an talia dentur? que pro talibus venditentur? et quid de illis sentiendum sit? disquiritur, varii casus recensentur et explicantur, atque alie quaestiones, ad hanc materiam spectantes, dilucidantur. Opusculum omnibus medicinam exercentibus necessarium et utilissimum. Autore

J. N. L. M. D.

Sine mentione loci, librarii, & anni, 4.

Plag. 10.

Vix equidem opus videbatur, ut, quandoquidem hæc Opusculi inscriptio sat ampla & magnifica est, ejusque cum argumentum, tum pretium, prima frontè præ se fert, præter istam, plura exponeremus. Quoniam tamen Lectorum, si non omnium, quorundam tamen, intererit, ut ea paululum nostris curis illustretur, id quidem paucis perficere constitutum habemus. Dolet ignotus Autor, post tot rejectas veterum Autorum fabulas, post tot in universa Medicina inventas excultasque veritates novas, veteribus incognitas, futilem tamen superesse de remediis ad movendum abortum idoneis opinionem, a nemine huc usque expugnatam, quam proinde velut alter Hercules, ad Auguræ repurgandum stabulum natus, aggredi decrevit. Idcirco *Capite I* de remediis, ut vocantur, uterinis, scilicet quæ menses, abortum, molas, partum, secundinas, & lochia, prolificare vulgo creduntur, agit, vel potius eorum nomina ex *Schræderiano* Indice, imprimis enumerat, eaque non singulari quadam & specifica, ut dici solet, virtute agere, sed generatim nunc sanguinem fluxilem reddere, nunc orgasimum ejus, qui in menstruo fluxu requiritur, augere, nunc uterum irritare vel roborare, &c. contendit. *Capite II* de abortu, ejusque causis, disquirit, quarum plerasque, ab Autoribus traditas, rarius sufficere morbo gignendo, nisi jam vitium quoddam & infirmitas in utero adsit, arbitratur. *Capite III* remedia uterina, quæ ad abortum concitandum ex vulgari traditione comparata esse feruntur, sigillatim, & potiora quidem, itemque

que medicamenta cathartica vehementiora, & venæ sectionem, sub examen vocat, eaque omnia, si unquam abortus causæ fuerint, id non per se, sed per accidens, effecisse, asseverat, cum inter complures, qui ejusmodi rebus uti consueverunt, paucæ admodum illarum vim fuerint expertæ, simulque varias observationes practicas, sive casus, exprimit. Denique *Capite IV* de tribus quæstionibus, an scilicet ex inspectione corporis ingravidatio, vel prægressus abortus, cognosci queat? an Medico honesto liceat, salva conscientia scæminæ suspectæ vel prægnanti medicamenta pellentia propinare? itemque mulieri gravidæ, in certis casibus & in morbo acuto periculoso constitutæ, servandæ matris causa abortum procurare? disquirat. Sane, ut miramur, aperte ab Autore nostro scriptum esse, neminem unquam de remediis uterinis & abortum concitantibus data opera egisse, ita non facile credimus, quemquam argumentorum hic propositorum robore convictum esse, ut in Autoris sententiam concedat, nisi eidem jam adhaerescat. Vires enim, uti omnium remediorum, ita uterinorum quoque, non absolutas, sed limitatas & relativas, esse, & pro certa corporis conditione agere, prudentiores Medici dudum profiterentur. Ut adeo ad hoc demonstrandum Opusculo hoc non admodum opus fuerit, quod partu non omnino maturo exclusum videtur, sive ipsius tractationis, sive verborum, rationem habeas, quæ, præter vitia gravia & numerosa, per errorem typographi irrepta (Autoris stilo utimur), *Prisciano* sapius *Stomachum* movebunt.

ATRIUM ASTRONOMIÆ, SIVE DE INVENIENDIS REFRACTIONIBUS, OBLIQUITATE ECLIPTICÆ, ATQUE ELEVATIONE POLI, TRACTATUS, CUI SUBJUNGITUR SCHEDIASMA DE ARTE INTERPOLANDI &c. Auctore PËTRO HORREBOWIO, Philosophiæ et Medicinæ Doctore, atque in Universitate Regia Havniensi Astronomiæ Professore.

Havniæ, apud viduam Hieron. Christiani Pauli, 1732, 4,
Plag. 16, cum Tab. æn. 1.

Qui ante hos decem annos *Clavem Astronomiæ*, a nobis in his *Actis A. 1726 Mense Novembr. pag. 506* commendatam, fabricatus est Cl. Autor, idem ille hoc *Astronomia Atrium* cœlestis illius artis amatoribus pandit, firmissimis substructum fundamentis, quippe quod nudis observationibus *B. Rameri*, Viri de astris immortaliter meriti, atque ab ipso Autore summa cum cura institutis, innitur. Cum Astronomiæ partem physicam in *Clave* sua illustrare aggressus esset, potuisset aliquanto indulgisse videri hypothésibus, quæ, licet ad veritatem ducant, assensum tamen vix ab omnibus impetrant. Nunc vero, missis factis omnibus hypothésibus, *Elementa Astronomiæ*, quod ad refractiones, obliquitatem eclipticæ, polique altitudinem, inveniendas attinet, ex solis observationibus tradere allaboravit.

- Cap. I. Parallaxin Solis 20 secundorum minorum assumit, quam *Cassinum* solum 10 secundorum supposuit. Nec vero parallaxis Solis sola sufficit determinandæ obliquitati eclipticæ, sed præter accuratissimas observationes ad hoc negotium expediendum requiritur cognitio refractionum, quarum inveniendarum ratio plurimis involuta est tricus. Nec leges *Physicæ & Mathematicæ*, quarum ductu, in nonnullis altitudinibus datis vel positis refractionibus, integram refractionum tabulam condi posse, nonnulli speraverunt, nec modus, per calculum ex observationibus altitudinem Solis extra meridianum refractiones ejusdem in variis altitudinibus querendi, satis se Autori commendant; quod utrinque per methodum eandem variæ refractionum tabulæ, variæ elevationes poli, variæ obliquitates eclipticæ, pro eodem observatorio producantur, observationes altitudinum extra meridianum, quippe solitaria, incertæ sint, nec sicuti illæ, quæ in meridiano convenienter habitæ sunt, suffragiis mutuis muniri queant. Has itaque methodos Autor, utpote partim falsas, partim minus tutas, linquit, meliora subsidia suppeditaturus, quorum ope, data parallaxi Solis certa, & certis observationibus institutis, ad eam rem requisitis, inveniri queant refractiones minime incertæ. Quem in finem nonnulla de affectionibus atmosfæræ, ejusdemque effectibus in producendis refractionibus, partim ex adversariis *Rameri* exponit,

II.

ponit, partim a se excogitata profert. Fatetur tamen, non esse ipsi methodum, quæ ope triangulorum refractiones radiorum explicet, atque determinet, quippe quam nunquam inveniri posse, plane sibi persuasum habet. E tribus *Ramert* regulis: 1) Si observatoris caput sit admodum vicinum atmosphæricæ superficiæ, refractiones fierent, quasi per superficiem planam, videretque ille in eo situ refractiones omnium maximas; 2) Si observator sit in centro atmosphære, videbit refractiones nullas; 3) In spatiis intermediis videbit refractiones crescentes, quo propius ad superficiem atmosphære ascendat, colligit, in verticibus montium refractiones majores esse, quam ad radices eorum, & in eadem urbe non ubique valere eandem refractionum tabulam; verum in plano platearum refractiones esse minores, quam in turri quadam. Observationum, tribus diebus, 21, 22, & 23 Octobris A. 1706 institutarum exemplar, nitide descriptum, ab ipso *Ramero* jam morituro Rev. Selandiæ Episcopo, *Christiano Wormio*, commissum, asservatur in Consistorio Academiæ, quo continentur observatio eclipsæ lunaris, quæ tunc accidit, atque observationes rectascensionum ac declinationum omnium planetarum, atque ultra octoginta fixarum, quod cum descriptione observatoriorum Danicorum propediem integrum atque intactum edetur, & hic ab Autore nostro solum, quod ad declinationes octo fixarum circum polarium pertinet, solerter excipitur, atque in usus præsentis egregie adhibetur, comparatione cum propriis Autoris observationibus, ante ferale incendium Havniæ habitis, instituta. Recenset deinde refractionum observationes, quas Tusculanas a prædio, in quo captæ sunt, appellat: earumque ope sistit stellas circumpolares cum Sole ad veras suas declinationes reductas: quo quidem in labore multum ipsi negotii successit error quidam machinæ, qua usus erat *Ramertus* in declinationibus observandis, quem admittum esse animadvertibat, sed eius quantitatem ignorabat, sine qua tamen illæ nullius usus esse poterant ad refractiones inde eruendas. Primo igitur declinationes polaris, in triduo *Ramertiano* observatas, reducit ad observationes, per quadrantem a

Cap. III.

IV.
V.

se

se captas, altitudinum ejusdem stellæ, five, quod eodem recidit, invenit variationem declinationis polaris inter triduum *Ramersi* & tempus observationum suarum. Deinde comparat declinationem polaris *Ramerianam*, hoc modo reductam, cum illa, quam ipse observavit, atque inde eruit differentiam declinationum harum, quæ complectitur errorem machinæ simul & refractionem polaris supra polum: atque hanc denuo cum differentia observata stellæ polaris infra polum & supra eundem conferens, investigat residuum, quod denuo tum errorem machinæ, tum refractionem polaris infra polum, continet. Cumque sic obtinuerit duas quantitates, quarum utraque errorem machinæ, sed altera refractionem polaris supra polum, altera ejusdem refractionem infra polum simul, comprehendit, deprehendit, refractionem polaris infra polum superare ejus refractionem supra eundem novem secundis: quod pluribus modis confirmatur. Jam Sol in solstitio æstivo & polaris culminans unam eandemque, ob rationes, ab Autore expostas, patiuntur refractionem, & vicissim lucida capellæ, quæ infra polum in eadem fere observatur altitudine, qua sol in solstitio brumali, eandem, quam hic, requirit refractionem. Supposuit itaque, refractionem polaris culminantis, adeoque & Solis, in solstitio æstivo ad minutum primum ascendere, sed dicta differentia novem secundorum non prodiit, quæ tamen obtenta fuit, simulatque pro refractione culminantis polaris 57 secunda reciperentur. Unde porro derivato machinæ errore, per illum cognitum octo circumpolarium fixarum declinationes observatas corrigere datur, atque sic earum refractiones certo determinare. Cum eadem methodo pro vera declinatione in solstitio æstivo prodeat $23^{\circ}, 28', 47''$, patet ratio, cur tantam quoque obliquitatem eclipticæ, connumerata parallaxi, statuat Autor. Tandem inquiritur, quanta futura sit Eclipticæ obliquitas, si vel nulla, vel cum *Cassino* $10''$, vel cum Autore $20''$, vel tandem suppositione pro lubitu facta $30''$ parallaxis Solis reciperetur pro vera, atque ostenditur, in prima hypothese fore dictam declinationem ejus maximam $23^{\circ}, 28', 48''$ in *Cassintana* $23^{\circ}, 28', 47''$, atque æque magnam

Cap. VI.

magnam in Autoris suppositione, in ultima vero 23° ; 28° ,
 46° . Sed, cum inter Astronomos conveniat, parallaxin solis,
 nec maiorem *Cassiana*, nec *Horrebowiana* maiorem, recipi
 posse, eademque maneat obliquitas eclipticæ in utraque hæc
 parallaxeos suppositione: patet, erutam obliquitatem eclipticæ,
 siue maximam Solis declinationem immotam manere, quancun-
 que parallaxin intermediam inter $10''$ & $20''$ recipiamus.
 Ingeniosus est modus, quo Autor utitur in detectione altitudi-
 nis poli pro turri Astronomica-Havniensi: licet ignorata refra-
 ctione Solis in solstitio æstivo. Scilicet residuum veræ distan-
 tiæ polaris sideris a polo, ab altitudine illius culminantis, ex-
 hibet eam altitudinem poli, quam Autor fictam appellat, pro-
 pterea, quod in illa abundat refractione polaris pro altitudinis
 58° , atque differentia obliquitatis eclipticæ ab altitudine centri
 Solis in solstitio æstivo, a parallaxi liberata, sistit altitudinem
 æquatoris, quam fictam simili compellatione vocat, quia de-
 nuo simul comprehendit refractionem Solis pro altitudine 58° ,
 quæ cum refractione polaris in eadem altitudine coincidit:
 deinde a summa fictarum altitudinum poli & æquatoris de-
 mit 90° , quæ summa verarum harum altitudinum esse debet,
 residuique dimidium, quod est in illius exemplo $31''$, exprimit
 refractionem Havniensem in altitudine 58° , qua ulterius dem-
 ta ab elevatione poli ficta, remanet vera 55° , $40'$, $59''$. Subjun-
 git huic aliam methodum idem præstandi, non minus scitam,
 hanc: Complemento altitudinis polaris sideris culminantis ob-
 servatæ addit distantiam veram ejusdem stellæ a polo, summa
 est altitudo æquatoris, sed in qua tamen desideratur refractione.
 Antea docuerat modum inveniendi fictam æquatoris altitudi-
 nem, quæ, præter veram, istam refractionem adhuc continet,
 quæ in summa modo indicata desideratur. Addendo adeo
 hanc summam, quæ ab altitudine vera æquatoris deficit re-
 fractione, sed quæ nondum cognita est, & fictam hanc æ-
 quatoris altitudinem; duplum veræ altitudinis æquatoris, adeo-
 que & ipsa altitudo æquatoris, obtinetur. Ex quibus constat,
 differre refractiones Solis in solstitio æstivo in observatorio
 Tusculano & turri Astronomica Havniensi, quæ duobus so-

lum miliaribus inter se distant, 26 minutis secundis; unde patet error eorum, qui eandem refractionum tabulam applicat ad observationes, in diversissimis climatis, atque a se invicem remotissimis observatoriis, habitas. Adderemus & tertiam methodum accurate definiendi altitudinem poli veram, nisi angustia spatii id prohiberet. Ad altitudinem poli & æquatoris pro observatorio Tusculano eruendam delapsus Autor, monet, *Rammerum* A. 1704, cum observatorium Tusculanum instauraret, serio cogitasse de illo in eadem latitudine cum turri Astronomica reponendo. Ex ipsis adeo observationibus tridui supra memorati, quæ solæ Tusculanarum, eheu! post incendium supersunt, gestiebat poli altitudinem eruere: quam ob rem, cum ipsi facta esset copia illas inspiciendi, nec quidquam huc conducens inibi reperiretur, hoc remedium adhibuit, ut inquireret, an eundem errorem machinæ, quem supra detexerat, admittant illæ observationes: quod cum sic se omnino habeat, eandem etiam poli altitudinem Tusculano & turri convenire iudicat, quod & instaurator Tusculani cupiverat. Si enim vel unico secundo augetur poli altitudo, ostendit, statim & errorem machinæ in captandis declinationibus augeri debere. Ex his omnibus conficitur tabula refractionum Tusculanarum, seu Pilenburgensium; hoc enim Tusculano nomen est: nec non Havniensium, seu Uraniburgicarum. Varietas refractionum in locis editioribus atque humilioribus evincitur ex comparatione refractionum deductarum, & observationibus, in turri Astronomica & domestico observatorio habitis, quod inde versus occidentem ducentos fere passus distabat: ubi ostenditur, refractiones Havnienses in turri & observatorio domestico in magnis altitudinibus convenire, in parvis differre; Tusculanas vero Havniensibus majores esse in magnis altitudinibus, in parvis minores: ut adeo certissimum sit, nullam refractionum tabulam alibi, quam ubi ex bonis observationibus condita sit, tuto adhiberi posse sine examine. Eadem methodo deducit Autor elevationem poli pro observatorio Petropolitano ex altitudine utraque stellæ polaris, & apparente altitudine Solis in solstitio æstivo, quas cum ipso Cel. *Infulanus*

Cap. VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

Ianus (de l'Isle) communicaverat, Petropoli a se observatas, quæ est $30^{\circ} 3' 50''$. His optimæ frugis propositionibus coronidem imponit Autor exhortatione ad instituendas observationes, illis similes, quæ Triduo *Ramersiano* continentur, quasque adeo fertiles ipse expertus est, ut per omnem hunc libellum earum non solum sit usus amplissimus, sed ipse eum ulterius ostensurum se esse polliceatur aliis similibus scriptis, quo per illas constare queat, an variationem per seculorum intervalla experiantur ecliptices obliquitas, quod haud ita pridem cura Astronomiæ detrimento defunctus Eques Gallus *de Louville* credebat. Ut ab instrumentis eodem in loco situque per plurima Secula detinendis parum adjumenti sperare liceat, & hujus rei difficultates, & ex observationibus Societatis Regiæ Parisiensis, *Flamsteedii*, *Ramert*, quin & *Horrebowii*, deprehensa oscillatio axis telluris vel annua, vel, quod multo deterius, anomalia atque irregularis, efficit. Annexa ars interpolandi, ab Autore ante aliquot annos jam typis evulgata, tradit rationem implendi seriem numerorum e differentiis secundis: quæ, quamvis mereatur peculiarem recensitionem, ita tamen comparata est, ut nisi si tota vix satis pro dignitate referri possit.

GEORG. ERH. HAMBERGERI, PHILOS.
et Med. Doct. Elementa Physices, methodo Mathematica, in usum Auditorii, conscripta, cum Figuris æneis atque Indice. Editio altera.

Jenz, sumtibus hæredum Jo. Meyeri, 1735, 8.
 Alph. 2 plag. 3, cum Tab. æn. 19.

Laudavimus hunc librum suo merito in *Actis* nostris *A. 1729 Mens. Decembr. pag. 540 seq.* Eum nunc Cl. Autor, priori methodo, ordine, & principiis servatis, prelo rursus subjicit, sed ita, ut multis partibus auctus & perpolitus appareat. Complura enim passim adjecta sunt, partim ex propria Autoris experientia & meditatione, partim ex optimis juniorum Physicorum, imprimis *P. Muschenbrækii*, monumentis desumpta, quæ argu-

Qui ante hos decem annos *Clavem Astronomiæ*, a nobis in his *Actis A. 1726 Mense Novembr. pag. 506* commendatam, fabricatus est Cl. Autor, idem ille hoc *Astronomiæ Atrium* cœlestis illius artis amatoribus pandit, firmissimis substructum fundamentis, quippe quod nudis observationibus *B. Rameri*, Viri de astris immortaliter meriti, atque ab ipso Autore summa cum cura institutis, innititur. Cum Astronomiæ partem physicam in *Clave* sua illustrare aggressus esset, potuisset aliquanto indulgisse videri hypothesebus, quæ, licet ad veritatem ducant, assensum tamen vix ab omnibus impetrant. Nunc vero, missis factis omnibus hypothesebus, *Elementa Astronomiæ*, quod ad refractiones, obliquitatem eclipcticæ, polique altitudinem, invenendas attinet, ex solis observationibus tradere allaboravit.

- Cap. I. Parallaxin Solis 20 secundorum minorum assumit, quam *Cassinum* solum 10 secundorum supposuit. Nec vero parallaxis Solis sola sufficit determinandæ obliquitati eclipcticæ, sed præter accuratissimas observationes ad hoc negotium expediendum requiritur cognitio refractionum, quarum invenendarum ratio plurimis involuta est tricus. Nec leges *Physicæ & Mathematicæ*, quarum ductu, in nonnullis altitudinibus datis vel positis refractionibus, integram refractionum tabulam condi posse, nonnulli speraverunt, nec modus, per calculum ex observationibus altitudinem Solis extra meridianum refractiones ejusdem in variis altitudinibus querendi, satis se Autori commendant; quod utrinque per methodum eandem variæ refractionum tabulæ, variæ elevationes poli, variæ obliquitates eclipcticæ, pro eodem observatorio producantur, observationes altitudinum extra meridianum, quippe solitariæ, incertæ sint, nec sicuti illæ, quæ in meridiano convenienter habitæ sunt, suffragiis mutuis muniri queant. Has itaque methodos Autor, utpote partim falsas, partim minus tutas, linquit, meliora subsidia suppeditaturus, quorum ope, data parallaxi Solis certa, & certis observationibus institutis, ad eam rem requisitis, inveniri queant refractiones minime incertæ. Quem in finem nonnulla de affectionibus atmosphæræ, ejusdemque effectibus in producendis refractionibus, partim ex adversariis *Rameri* exponit.
- II.

ponit, partim a se excogitata profert. Fatetur tamen, non esse ipsi methodum, quæ ope triangulorum refractiones radiorum explicet, atque determinet, quippe quam nunquam inveniri posse, plane sibi persuasum habet. E tribus *Ramérî* regulis: 1) Si observatoris caput sit admodum vicinum atmosphericæ superficiæ, refractiones fierent, quasi per superficiem planam, videretque ille in eo situ refractiones omnium maximas; 2) Si observator sit in centro atmospheræ, videbit refractiones nullas; 3) In spatiis intermediis videbit refractiones crescentes, quo propius ad superficiem atmospheræ ascendat, colligit, in verticibus montium refractiones majores esse, quam ad radices eorum, & in eadem urbe non ubique valere eandem refractionum tabulam; verum in plano platearum refractiones esse minores, quam in turri quadam. Observationum, tribus diebus, 21, 22, & 23 Octobris A. 1706 institutarum exemplar, nitide descriptum, ab ipso *Raméro* jam morituro Rev. Selandiæ Episcopo, *Christiano Wormio*, commissum, asservatur in Consistorio Academiæ, quo continentur observatio eclipsæ lunaris, quæ tunc accidit, atque observationes rectascensionum ac declinationum omnium planetarum, atque ultra octoginta fixarum, quod cum descriptione observatoriorum Danicorum propediem integrum atque intactum edetur, & hic ab Autore nostro solum, quod ad declinationes octo fixarum circum polarium pertinet, solerter describitur, atque in usus præsentis egregie adhibetur, comparatione cum propriis Autoris observationibus, ante ferale incendium Havniz habitis, instituta. Recenset deinde refractionum observationes, quas Tusculanas a prædio, in quo captæ sunt, appellat: earumque ope sistit stellas circumpolares cum Sole ad veras suas declinationes reductas: quo quidem in labore multum ipsi negotii facessivit error quidam machinæ, qua usus erat *Ramorus* in declinationibus observandis, quem admittum esse animadvertibat, sed eius quantitatem ignorabat, sine qua tamen illæ nullius usus esse poterant ad refractiones inquirendas. Primo igitur declinationes polaris, in triduo *Ramérîano* observatas, reducit ad observationes, per quadrantem a

Cap. III.

IV.
V.

se captas, altitudinum ejusdem stellæ, five, quod eodem recidit, invenit variationem declinationis polaris inter triduum *Ramersi* & tempus observationum suarum. Deinde comparat declinationem polaris *Ramerianam*, hoc modo reductam, cum illa, quam ipse observavit, atque inde eruit differentiam declinationum harum, quæ complectitur errorem machinæ simul & refractionem polaris supra polum: atque hanc denuo cum differentia observata stellæ polaris infra polum & supra eundem conferens, investigat residuum, quod denuo tum errorem machinæ, tum refractionem polaris infra polum, continet. Cumque sic obtinuerit duas quantitates, quarum utraque errorem machinæ, sed altera refractionem polaris supra polum, altera ejusdem refractionem infra polum simul, comprehendit, deprehendit, refractionem polaris infra polum superare ejus refractionem supra eundem novem secundis: quod pluribus modis confirmatur. Jam Sol in solstitio æstivo & polaris culminans unam eandemque, ob rationes, ab Autore expositas, patiuntur refractionem, & vicissim lucida capellæ, quæ infra polum in eadem fere observatur altitudine, qua sol in solstitio brumali, eandem, quam hic, requirit refractionem. Supposuit itaque, refractionem polaris culminantis, adeoque & Solis, in solstitio æstivo ad minutum primum ascendere, sed dicta differentia novem secundorum non prodiit, quæ tamen obtenta fuit, simulatque pro refractione culminantis polaris 57 secunda reciperentur. Unde porro derivato machinæ errore, per illum cognitum octo circumpolarium fixarum declinationes observatas corrigere datur, atque sic earum refractiones certo determinare. Cum eadem methodo pro vera declinatione in solstitio æstivo prodeat $23^{\circ}, 28', 47''$, patet ratio, cur tantam quoque obliquitatem eclipticæ, connumerata parallaxi, statuat Autor. Tandem inquiritur, quanta futura sit Eclipticæ obliquitas, si vel nulla, vel cum *Cassino* $10''$, vel cum Autore $20''$, vel tandem suppositione pro lubitu facta $30''$ parallaxis Solis reciperetur pro vera, atque ostenditur, in prima hypothese fore dictam declinationem ejus maximam $23^{\circ}, 28', 48''$ in *Cassini* $23^{\circ}, 28', 47''$, atque æque magnam

Cap. VI.

magnam in Aurtoris suppositione, in ultima vero 23° ; 28° ,
 46° . Sed, cum inter Astronomos conveniat, parallaxin solis,
 nec minorem *Cassiana*, nec *Horrebowiana* majorem, recipi
 posse, eademque maneat obliquitas eclipticæ in utraque hæc
 parallaxeos suppositione: patet, erutam obliquitatem eclipticæ,
 sive maximam Solis declinationem immotam manere, quam-
 cunque parallaxin intermediam inter $10''$ & $20''$ recipiamus.
 Ingeniosus est modus, quo Autor utitur in detectione altitudi-
 nis poli pro turri Astronomica-Havniensi: licet ignorata refra-
 ctione Solis in solstitio æstivo. Scilicet residuum veræ distan-
 tiæ polaris sideris a polo, ab altitudine illius culminantis, ex-
 hibet eam altitudinem poli, quam Autor fictam appellat, pro-
 pterea, quod in illa abundat refractione polaris pro altitudine
 58° , atque differentia obliquitatis eclipticæ ab altitudine centri
 Solis in solstitio æstivo, a parallaxi liberata, sistit altitudinem
 æquatoris, quam fictam simili compellatione vocat, quia de-
 nuo simul comprehendit refractionem Solis pro altitudine 58° ,
 quæ cum refractione polaris in eadem altitudine coincidit:
 deinde a summa fictarum altitudinum poli & æquatoris de-
 mit 90° , quæ summa verarum harum altitudinum esse debet,
 residuique dimidium, quod est in illius exemplo $31''$, exprimit
 refractionem Havniensem in altitudine 58° , qua ulterius dem-
 ta ab elevatione poli ficta, remanet vera 55° , $40'$, $59''$. Subjun-
 git huic aliam methodum idem præstandi, non minus scitam,
 hanc: Complemento altitudinis polaris sideris culminantis ob-
 servatæ addit distantiam veram ejusdem stellæ a polo, summa
 est altitudo æquatōris, sed in qua tamen desideratur refractione.
 Antea docuerat modum inveniendi fictam æquatoris altitudi-
 nem, quæ, præter veram, istam refractionem adhuc continet,
 quæ in summa modo indicata desideratur. Addendo adeo
 hanc summam, quæ ab altitudine vera æquatoris deficit re-
 fractione, sed quæ nondum cognita est, & fictam hanc æ-
 quatoris altitudinem; duplum veræ altitudinis æquatoris, adeo-
 que & ipsa altitudo æquatoris, obtinetur. Ex quibus constat,
 differre refractiones Solis in solstitio æstivo in observatorio
 Tusculano & turri Astronomica Havniensi, quæ duobus so-

Cap. VIII.

lum milliariibus inter se distant, 26 minutis secundis; unde patet error eorum, qui eandem refractionum tabulam applicant ad observationes, in diversissimis climatis, atque a se invicem remotissimis observatoriis, habitas. Adderemus & tertiam methodum accurate definiendi altitudinem poli veram, nisi angustia spatii id prohiberet. Ad altitudinem poli & æquatoris pro observatorio Tusculano eruendam delapsus Autor, monet, *Rammerum* A. 1704, cum observatorium Tusculanum instauraret, serio cogitasse de illo in eadem latitudine cum turri Astronomica reponendo. Ex ipsis adeo observationibus tridui supra memorati, quæ solæ Tusculanarum, eheu! post incendium supersunt, gestiebat poli altitudinem eruere: quam ob rem, cum ipsi facta esset copia illas inspiciendi, nec quidquam huc conducens inibi reperiretur, hoc remedium adhibuit, ut inquireret, an eundem errorem machinæ, quem supra detexerat, admittant illæ observationes: quod cum sic se omnino habeat, eandem etiam poli altitudinem Tusculano & turri convenire judicat, quod & instaurator Tusculani cupiverat. Si enim vel unico secundo augetur poli altitudo, ostendit, statim & errorem machinæ in captandis declinationibus augeri debere. Ex his omnibus conficitur tabula refractionum Tusculanarum, seu Pilenburgenrium; hoc enim Tusculano nomen est: nec non Havniensium, seu Uraniburgicarum. Varietas refractionum in locis editioribus atque humilioribus evincitur ex comparatione refractionum deductarum, & observationibus, in turri Astronomica & domestico observatorio habitis, quod inde versus occidentem ducentos fere passus distabat: ubi ostenditur, refractiones Havnienses in turri & observatorio domestico in magnis altitudinibus convenire, in parvis differre; Tusculanas vero Havniensibus majores esse in magnis altitudinibus, in parvis minores: ut adeo certissimum sit, nullam refractionum tabulam alibi, quam ubi ex bonis observationibus condita sit, tuto adhiberi posse sine examine. Eadem methodo deducit Autor elevationem poli pro observatorio Petropolitano ex altitudine utraque stellæ polaris, & apparente altitudine Solis in solstitio æstivo, quas cum ipso Cel. *Insulanus*

IX.

X.

XI.

XII.

Lanus (de l'Isle) communicaverat, Petropoli a se observatas, quæ est 30° 3' 50". His optimæ frugis propositionibus coronidem imponit Autor exhortatione ad instituendas observationes, illis similes, quæ Triduo *Ramertino* continentur, quasque adeo fertiles ipse expertus est, ut per omnem hunc libellum earum non solum sit usus amplissimus, sed ipse eum ulterius ostensurum se esse polliceatur aliis similibus scriptis, quo per illas constare queat, an variationem per seculorum intervalla experiantur ecliptices obliquitas, quod haud ita pridem cura Astronomiæ detrimento defunctus Eques Gallus *de Louville* credebatur. Ut ab instrumentis eodem in loco situque per plurima Secula detinendis parum adjumenti sperare liceat, & hujus rei difficultas, & ex observationibus Societatis Regiæ Parisiensis, *Flamstedii*, *Ramerti*, quin & *Horrebowii*, deprehensa oscillatio axis telluris vel annua, vel, quod multo deterius, anomalica atque irregularis, efficit. Annexæ ars interpolandi, ab Autore ante aliquot annos jam typis evulgata, tradit rationem implendi seriem numerorum e differentiis secundis: quæ, quamvis mereatur peculiarem recensionem, ita tamen comparata est, ut nisi tota vix satis pro dignitate referri possit.

GEORG. ERH. HAMBERGERI, PHILOS.
et Med. Doct. Elementa Physicæ, methodo Mathematica, in usum Auditorii, conscripta, cum Figuris æneis atque Indice. Editio altera.

Jenz, sumtibus hæredum Jo. Meyeri, 1735, 8.
 Alph. 2 plag. 3, cum Tab. æn. 19.

Laudavimus hunc librum suo merito in *Actis* nostris A. 1727 *Mens. Decembr. pag. 540 seq.* Eum nunc Cl. Autor, priori methodo, ordine, & principiis servatis, prelo rursus subjecit, sed ita, ut multis partibus auctus & perpolitus appareat. Complura enim passim adjecta sunt, partim ex propria Autoris experientia & meditatione, partim ex optimis juniorum Physicorum, imprimis *P. Musschenbræckii*, monumentis desumpta, quæ argu-

mentis pertractatis non exiguam lucem affundere videntur. In fluidis, magnitudinem guttularum, pari proportione cum altitudine illorum fluidorum in tubis capillaribus, crescere, Auctor existimat: neque tamen adhuc, institutis sufficientibus experimentis, sibi ipse hac in re satisfacere potuit. Regulam hydrostaticam *Leibnitii*, de imminuta gravitate columnæ fluidæ, propter descendentia corpora, quæ prius innataverant, veram illam quidem, sed ad explicandas causas mutationum barometri non satis idoneam, cesset. Quod ad novam *Cl. Gersheni* hypothesin de rore attinet, non dubitat quidem Nobiliss. *Hambergerus*, quin omnia ab eo allata phænomena recte se habeant; concedit etiam, maximam roris partem ipsarum plantarum quasi sudorem esse: imo ipse asserit, non omnem roris descensum fieri ex pondere particularum, sed & ex motu a calore versus corpora frigidiora; negat tamen, phænomena sufficere ad descensum roris ex pondere plane inficiandum, quippe cum, una re posita, alteram propterea non statim excludi, certum sit. Plura adderemus, nisi, ea ex ipso libro perdisci, satius videretur.

AN ABSTRACT OF SIR IS. NEWTONS
Chronology &c.

h. e.

COMPENDIUM EX ISAACI NEWTONI
Chronologia regnorum veterum; Autore REIDIO.
Editio secunda.

Londoni, apud Wilh. Innys, 1732, 8.
Plag. 8.

Non male collocasse operam suam in concinnando hoc Compendio, *Cl. Reidius* videtur. Nam & succincte & luculenter placita summi *Newtoni* proponit, & annotationibus non contemnendis illustrat. Adversariis separatim non respondet: quoniam satis esse putat, ad omnia eorum argumenta refellenda, si sententia Autoris recte intelligatur. Ceterum,
cum

cum plebis *Aristotelica* morem secutus, in extollendo magistro suo, haud dubie maximo, nullum modum servat, verendum sane est, ne ejus gloriam, quam augere conatur, etiam imminuat. Ita enim ille in extremo libro; Natus plane est *Newtonus* in honorem gentis suæ & universæ naturæ humanæ: gloria præsentis sæculi, & admiratio sequentium: procreatus, ut omne bonum humani generis perficeret, ut utilissimas & jucundissimas scientias hominibus traderet, atque ut errores corrigeret, antiquitate & autoritate summorum nominum tantum non factos: qui unus nos plura docuit, quam universi superiores Philosophi conjunctim: qui adeo perspicue explicuit naturæ mysteria maxime abscondita, & difficillima historiarum loca, ut vix quidquam nobis reliquerit, quod admiremur, præter se ipsum: cujus memoria, si temporibus antiquæ Græciæ vel Romæ floruisse, statuis aureis & summorum artionum specimenibus digna fuisset judicata: vel potius, qui inter ipsos Deos fuisset relatus. Et in Dedicacione, magnus noster magister, inquit, adeo sollicitè universas exhaustit scientias, ut summa, quæ nunc sperari possit, gloria in ea re una posita sit, ut ab ipso tradita intelligere, atque aliis interpretari, valeamus. Quæ vox, ut nihil aliud dicam, haudquaquam profecto ejus esse videtur, qui perspicit, quam angusti etiamnum sint termini scientiarum nostrarum, & quam parum iidem ampli sint futuri, si vel mille adhuc exstiterint *Aristoteles & Newtoni*. Condonanda tamen hæc Autori docto, & ingenioso, & Anglo, tum memoriam incomparabilis *Newtoni* perpetuo colendam, & vere magui faciendam, arbitramur.

Q. TULLII CICERONIS COMMENTARIOLUM ad MARCUM, Fratrem, cum Annotationibus JACOBI FACCIOLATI.

Patavii, typis Seminarii, apud Jo. Manfrè, 1732, 8 ch. maj.

Plag. 5.

K 3

Civibus

Civibus suis salivam Romanæ eloquentiæ moturus, melius-
 que docturus, quæ *Ludovicus Dulcis* patrio sermone per-
 peram reddiderat, *Cel. Facciolatus*, cui est cum *M. Tullio Cice-
 rone* æmulatio, prodire olim iusserat hujus *Orationem pro Quin-
 tilio*, simul cum sua *Oratione, Latinam linguam non esse ex
 Grammaticorum libris comparandam*, Patavii, 1713, 8, ut est vi-
 dere in *Actis nostris A. 1714 pag. 563 seq.* itemque cum Ora-
 tione *Ciceronis pro Sexto Roscio Amerino*, ibid. 1723, 8, quod
 constat ex iisdem *Actis A. 1724 pag. 237 seq.* quam bigam
 vel nuperrime denuo produxit. Jam æque bene de *Marcii* fra-
 tre, *Quinto*, meriturus, ejus *Commentariolum de Petitione ad
 M. Fratrem* emisit, Italica versione e diverso posita, de qua,
 ut ab homine Italo profecta, Germanos censere non decet,
 quibus tamen licet, de ejus observationibus, quarum perbreves
 ex more subjecit, judicare. In fine Capituli I dicti Commēn-
 tarii, *Si adduxeris, ut ii, qui non nolunt, cupiant; plurimum
 quidem* proderunt, vulgo legitur, scilicet ut per Prozeugma
 interpreteris, *ii, qui non nolunt*, proderunt, cujus loco *Quin-
 tum proderit* fortasse scripsisse, Interpretis noster putat, ita, ut
 ad integram antecedentem locutionem se referat, quod nostrò
 quoque calculo approbaremus, modo illud *proderunt* nullum
 sensum admitteret, quo cessante nullum emendandi jus reli-
 ctum arbitramur, vel ipso Nostro pag. 10 nota 1 contra
Muretum & Lambinum statuente. *Bona proscripita* non tam
vendita, quo modo Vir *Cel.* explicat, quam *ea*, sunt, *quorum
 auctoris dies, leges, conditiones, ex tabula publico loco posita
 indicantur tanquam proxime vendenda*. Sic *Quinti* frater,
*Marcus, Lib. III Off. Cap. XIII: Quod si, qui proscribunt villam
 bonam bene edificatam, non existimantur fefellisse, etiam si illa
 nec bona est, nec edificata ratione*. Et *Cap. XVII: Sic tu ades
 proscribas, tabulam, tanquam plagam, ponas, domum propter
 vitia vendas*. *Ad Quint. Fratr. Lib. II Epist. VI: Tabulam
 proscripsit, se familiam Catonianam venditurum*. *Curtius Ci-
 ceroni Lib. VII Epist. XXIX n. 1* scribit: *Si inter senes coemtio-
 nales venale proscripserit*. *Plinius Lib. VII Epist. XXVII n. 6: Do-
 mus proscribatur tamen, seu quis emere, seu quis conducere
 igna-*

Pag. 8.

10.

ignarus tanti mali vellet, quæ rē proscribere vis Nostro facile constare potuisset vel ex ipsa, quam ter edidit, Oratione pro Quinctio Cap. IV: Auctionem in Gallia Publ. hic Quinctius Narbone se esse facturum proscribit. Confer, præter Palermum ad Quinti locum, Cuperum Lib. I Observ. Cap. XVII, Interpretes ad Petron. Satyr. Cap. XXXVIII pag. 165 & 169, Cortium ad Cic. Lib. VII Epist. XXIX n. 1, & Brissonium Lib. VI de Form. n. 58. Proscribere enim in universum ex publico loco scriptum significare esse, vel in his ipsis Actis A. 1731 pag. 186 seq. docuisse nos meminimus. Cap. III sub finem, qui velit uno suffragio duas in rempublicam scas distringere, in suo suffragio, aut uno tempore suffragio suo, ut refingeret, non opus fuerit, cum saltem priori emendatione periret oppositio rē duas. Nec minus felici conjectura Cap. V. interiore pro honestiore vult. Distinguere enim videtur Quintus honestiores amicos ab interioribus, vel potius intimis, sed tamen, inquit, qui, sunt amici ex causa honestiore cognationis aut affinitatis, aut sodalitatis, aut alicujus necessitudinis, his carum ac jucundum esse, maxime prodest. Deinde, ut quisque est intimus ac maxime domesticus, ut is amet, atque felicissimum esse te cupiat, valde elaborandum puto, &c. Immo quoque ita amicos ex honestiore causa separat ab iis omnibus, qui vel, ut antea dixerat, ostendant aliquid in te voluntatis, qui colant, qui domum ventitent. Vindicat etiam, modo idoneo Autore, in nostris enim libris nihil tale obviam fuit, Cap. XV princ. Hac mihi veniebant in mentem de duabus illis commentationibus matutinis, quas tibi quotidie ad forum descendenti meditandum esse dixeramus, pro quo vulgo quod . . . meditandum. Quæ vero illa sit elegantia, ostendit vel nuperus Plinii Editor, Longolius, ad Lib. X Epist. LXII n. 2, distribuendum inter decuriones pecuniam. Ceterum labor iste Cel. Facciolati, omnibus fani Critici partibus felicissime perfungentis, laude publica & commendatione nostra utique dignissimus videtur.

Pag. 18.

22.

68.

**JACOBI FACCIOLATI ANIMADVERSIO-
nes Criticæ in primam literam Latini Lexici, cui titulus:**

lus: *Magnum Dictionarium Latino - Gallicum &c.*
 PETR. DANETII.

Patavii, typis Seminarii, apud Joannem Manfré, 1731, 8 ch. maj.
 Plag. 5½.

Tot undique circumstrepentibus Lexicis, quibus res literaria fere succumbit, injurium videtur, *Morbosio*, Polyhist. *Tom. I Lib. IV Cap. IX n. 7*, nec adhuc nos habere perfecta Lexica Latina, statuenti, cum *Facciolato* nostro non assentiri. Est ergo, ad quod doctiores, quam plerumque fit, sua conferant, quo tandem ex omni parte perfectum opus componatur. Rem ergo egregiam agit Cel. *Facciolatus*, qui inde ab aliquo tempore *Novis literariis*, in urbe Veneta, sumtu *Jo. Bapt. Albrizii*, sermone Italico, hebdomatim prodeuntibus, adjecit *Animadversiones istas criticas*, in quibus *Danetii*; quas in Lexico suo, Amstelodami A. 1711 novissime edito, proposuit, observationes sub accuratius examen vocavit. Ea vero, quæ ad literam A faciunt, in unum collecta, hocce, quem sub manibus habemus, libello denuo edidit, spe simul facta, eadem via in reliquis perrecturum. In perlegendis autem hoc docto libello variz & nobis subnatæ fuerunt animadversiones, quas Viri humanissimo excutiendas in commune ponimus. *Abs se Plautum* habere, negat Cel. *Facciolatus*; sed ita quædam editiones in *Captiv. A. III Sc. I v. 10*, itemque *Davisi Caesar Lib. I de Bell. Gall. Cap. XLVII*, præstant, quo pertinet *Livii ex Gronoviana Lib. XXXII Cap. I, abs Sueffa*, immo, *abs sequente c* autoritate non carere, patet ex *Plauto Pers. Act. I Sc. III v. 79*:
 — — — — —
 abs chorago sumito.

Pag. 8.

281

Danetius in Adultus dixerat: Eloquentia adulta. *Tacit. Uns eloquenco masle & vigoureuse. Facciolatus* contra: *Locus Taciti est in Dialogo de Oratoribus Cap. 25. Fateor, quædam eloquentiæ eorum nascenti adhibet, nec satis adultæ, defuisse. Loquitur igitur proprie de atate, non de viribus eloquentiæ.* Sed cur non? En tibi in *Vellej. Lib. II Cap. CX n. 2*, adulta viribus *Dalmatia*, quem ad modum fere veteres omne id adultum dicere amant, quod in suo genere summum ad gradum

dum euectum est. Sic Tacito Lib. II Ann. Cap. XXIII n. 1 a-
 stas adulta, sic eidem Lib. III Hist. Cap. XXIII n. 3 nox adul-
 ta, cui opponitur *adolescens*, quo modo illi ipsi Cornelio Lib.
 XIII Ann. Cap. XXXVI n. 1 *adolescens ver* pro ineunte, & Ci-
 ceroni Lib. IX Epist. VIII n. 2 *adulescentior Academia*. Confer
 Servium ad Virgil. Lib. I Georg. v. 43. Participium *adunatus*,
 de quo Danetio sermo, si Ciceroni, quod Facciolatus vult, in-
 cognitum, Justino tamen perfamiliale est, ut Lib. II Cap. XII
 n. 18, cum *adunata omnis sociorum classis esset*, Lib. VII Cap.
 II n. 12, *adunatae gentes variorum populorum*, Lib. XV Cap.
 IV n. 22, *adunatis omnium sociorum copiis*, Lib. XXIV Cap.
 I n. 5, *adunato exercitu*, cui accedit Palladius Lib. IV tit. X,
germen adunatum. Ad *aedona* citatis adde Nemes. Buc. Ecl.
 II v. 61:

Pag. 29.

Vocalem longos quae ducit aedona cantus,

& Catalect. Pith. p. 454 :

Tu facis, in lucis ut cantet tristis aedon.

Inde Lucani Carm. in Pison. v. 257, *vox aedonia*. Confule Virum
 Cl. Burmannum ad Petron. Satyr. Cap. CXXXI pag. 624. *Æmu-
 lari alicui*, præter Quintilianum Lib. X Inst. Orat. Cap. I pag.
 919 ed. Burm. quem locum Danetius forte in mente habue-
 rit, itemque Ciceronem, Facciolato excitatum, usus est Justinus
 Lib. VI Cap. IX n. 2, *amisso*, cui æmulari *consueverant*. *Æ-
 stimare* pro *existimare* poni non posse, existimat Facciolatus
 noster, a quo tamen, non paucis ejusmodi exemplis adductis,
 dissident Munckerus in Diss. de Hygino, Daviesius ad Cas.
 Lib. III de Bell. Civ. Cap. XCV, Burmannus ad Phadr. Lib. III
 Fab. IV. v. 5, Lib. IV Fab. XVII v. 15, Cortius ad Sallust.
 Cat. Cap. VIII n. 2. Quæ Danetius in *Affulgere Silio Italico*
 tribuit, nec nos invenisse cum Facciolato fatemur, præne tamen
 gemina forent illa *Silii Lib. VII Punic. v. 466 seq.*

30.

30.

30.

— — — *postrema nitenti*

Affulsit vultu ridens Venus.

Altercor, an *alterco*, usitatus sit, Facciolati argumentis nondum
 extra omnem dubitationem positum crediderimus, etsi, *alterco*

41.

L

non

non plane extra usum esse, arbitrari videtur, proferens *Terentium* in *Andr. Act. IV Sc. I v. 29*:

— *Cum patre altercasti dudum,*

quasi *Cicero* in *Bruto Cap. XLIII* eum ante oculos habuerit, ad quem *Terentianum* locum tamen *Donatus* jam olim appo-
 fuerat: *Legitur* abtercatus es, *non enim* alterco *dicimus*; quo-
 cum si jungas *Cas. Lib. III de Bell. Civ. Cap. XIX*, abtercari *cum*
Vatinio incipit, itemque *Apulej. Met. Lib. II pag. 38*, dum hunc
 & hujusmodi sermonem altercamur, non adeo a vero aberrasse
 videtur *Danetius*, deponens usitatus activo pronuntians. *Ambages*
 & *Ambagibus*, ut *Danetius* statuit, atque *Ambagum*,
Facciolato indice, veteribus dici non solum, sed etiam *Ambage*,
 arguitur ex *Ovidio Lib. VII Met. v. 320*, *VIII v. 761*, *XIV v.*
57, *III Fast. v. 337*, *Heroid. Epist. VII v. 145*, *Tacito Lib. VI*
Ann. Cap. XLVI n. 4, *Lucano Lib. I Pharsal. v. 638*, *Seneca Oe-*
dip. v. 214, *Statio Lib. IV Theb. v. 645*, *Plinio Lib. II Hist. Nat.*
Cap. IX, *Valerio Flacco Lib. I Argon. v. 227*, *Claudiano de Bell.*
Get. v. 451. Quæ *Facciolatus* noster de recto *Horatiani*
projicere ampullas sensu contra *Danetium* recte monet, jam
 olim pluribus adstruxit *Lambinus* ad istud *Horatii*. *Animam*
singultare etsi *Catullus* forte non habeat, non tamen ita du-
 rus dicendi modus est, qui quidem *Facciolato* nostro audit,
 ut non aureæ ætati cognitus fuerit. En *Ovid. Lib. V Met. v.*
133 seq.

Letifer ille locus, quem postquam vulneris autor

Singultantem animam, & versantem lumina, vidit, &c.

Quæ de apro differit *Facciolatus*, de scæmina pariter ac mare
 sæpè eandem vocem adhiberi, longe pluribus docuerunt *Pius*
Annot. poster. Cap. CII, & *Burmamms* ad *Valer. Flacc. Lib. VI*
Argon. v. 70, 347, ad *Phædr. Lib. II Fab. IV v. 9*, & quos hi
 magno num. citant. Autoritatibus, quas ad *Aphya* sive *A-*
pua Facciolatus idem produxit, addas, licet, *Apicium Calium*
Lib. IV de Art. coqu. Cap. II. Sic quoque ad vocem *Arborarius*
 a *Facciolato* allegatis jungas, si placet, alium locum ex *Cato-*
ne de R. R. Cap. XI n. 4, quod & ad *Arctatus* facias cum
Palla-

Palladio de R. R. Lib. XI tit. XII n. 6. Arma coquinaria nec nos in Plauto deprehendere potuimus, non tamen cum Facciolato contra Latini sermonis genium habuerimus, etsi autore Plinio Lib. XXXI Hist. Nat. Cap. XI vasa coquinaria dici possent. Nam arma vel Servio ad Virg. Lib. II Æn. v. 99 auctore quolibet instrumenta ac vasa significare, non est, quod dubites, si in Virgilio Lib. I Æn. v. 177 Cerealia arma, & Lib. V Æn. v. 15 nautica instrumenta arma dicta legeris, quibus tamen longe clarior est locus ex eodem Marone Lib. I Georg. v. 160 seq. Aves squamosas Plauti, quem Danetius provocavit, nec nos cum Facciolato pro certo affirmaverimus, forte tamen Danetius, sive quem ille secutus est, Columelle Lib. VIII de R. R. Cap. XVII n. 2 squamosos greges in mente habuit. Iis, quæ ad verbum Aurigo citata fuerunt, apponere possis ex eodem Tranquillo Cal. Cap. LIV, & Ner. Cap. XXII, quem ad modum Cap. IV non minus aurigandi arte clarus, & Cal. Cap. XVIII nec ullis, nisi ex senatorio ordine aurigantibus. Qua fiducia de isto dicendi modo: Autor tibi non sum profugere, ita Facciolatus censeat, Ciceronem non ita, sed profugiendi, aut ut profugias, dixisse, non videmus, Sanctio Lib. III Minerv. Cap. VI pag. 426, & Cortio ad Sall. Jug. Cap. LXXXIX n. 3, inter exempla aliorum, vel maxime Ciceronis bene multa afferentibus, ex quibus facile est cernere, & hæc ad Marci nostri ἀκρίδης pertinere. Merentur autem maxime evolvi, quæ Facciolatus noster de differentia τῶν Antes & Antæ perdocte multis disputat. Apposuit autem idem in fine hujus libelli: Hæc habui, quæ ad primam literam Danetii Lexico notare, ceteroquin bono & emendato. Ex his satis intelligis, quam facile hoc in genere vel a summis viris peccetur, quæ & nostra facimus.

Pag. 69.

64.

88.

90.

92.

50 seq.

TRACTATUS PHILOGICO - THEOLOGICUS, in quo Augustiniana Decalogi divisio stabilitur et vindicatur, editus a M. LUDOVICO HERCULE

DASERO, Ecclesie Bietigheimensis

Diacono.

Stuttgardiz, apud Mezlerum & Erhardum, 1733, 4.

Plag. 20.

L 2

Ansa

An in libro huic conscribendo subnata fuit ex *Georgii Othonis*, Professoris quondam Marpurgensis, Dissertatione de *Gemina Accentuatione S. Scripturae Ebraeae, praesertim Decalogi*, quam *Otho* direxerat in *B. Augustum Pfeifferum. Pfeifferus*, & post eum *Michael Beck*, Ulmenensis, destinaverant *Othonianae* Dissertationis refutationem. Sed conatus ipsorum, communi mortalium fato interceptus, lampada Rev. *Dasero* tradendam, docuit, qui haud ita pridem punctorum Ebraicorum antiquitatem publico stabilivit & vindicavit specimine, usus praepceptore Ven. *Joanne Reinbardo Russo*, Salanzæ ornatissimo, qui eodem fine de Decalogi divisione in Praefatione ad *Tomum III Harmonia Evangelistarum* nonnulla egregie monuit, Dissertationis *Othonianae* confutationem æque pollicitatus. *Othonis* id scriptum ab Autore confutante ipsum haud fuisse lectum, sed ejus loco eum in compendio, hisce *Actis*, & quidem *Supplem. Tom. I Sect. XII pag. 634 seq.* olim inserto, acquiescere debuisse, dolemus jure meritoque. Nam singula *Othonis* argumenta in recensione produci haud poterunt compendiaria. Per sese ad doctrinam fidei, obtinendamque æternam salutem, nihil facit utraque Decalogi divisio, fatentibus *Luthero, Pappo, Dannbauero, Calvino, Zacharia Ursino, Musculo, Hyperio, Altingio*. Ipsa ecclesia Argentinensis Lutherana aliique Evangelici sequuntur *Origenianam* Decalogi divisionem, a Reformatis approbatam. Durius in nostram *Augustinianam* distributionem praepceptorum Decalogi invecsti fuerunt *Gentilis, Anhaltini, Neo-Marpurgenses, Ursinus, Daniel Angelocrator, Marc. Frid. Wendelinus*. Sed duriorum pronuntiatorum memoria abolenda, ac nexi Theologorum sunt sepeliendi utrimque, quos æstus polemicus in transversum egerat. Criticorum igitur cancellis concludenda est illa divisio. Nec tamen hoc inficiari licet, divisionem *Augustinianam* æque esse probabilem, immo melioribus niti rationibus. Praecipue in censum venit accentuatio diversa objectique diversitas in nono decimoque praepcepto. In hoc argumentum copiose debiteque exponendum Autor Pl. Rev. omnes intendit nervos, complura re ipsa praestans, quam in fronte

fronte libri promisit. Promulgatio Decalogi ore facta quando contigerit, videtur incertum. Locus *Ebr. XII, 21*, dicitur allegatus ex traditionibus Ebræorum. Idem perhibetur de loco vexato *Matth. XXVII, 9*, quia ibi legitur *ἐν δὲ ἡμέρῃ τῇ πεντηκωστήῳ*. Festum Pentecostale, tunc nondum institutum, vulgo, sed obscure, promulgationi attribuitur Decalogi. Tabulas priores Deus per miraculum conscripsit ob *Ex. XXXII, 15*. Posteriores *Moses* videtur excidisse, Deus scripsisse. Facies *Mosis* Decalogum promulgaturi habuit *קֶדֶשׁ*, id est, splendorem, ob *2 Cor. III, 7*. Verba *עֲשֵׂה לְמִתְּוֶהָבָה* *Ex II, 10*, vertenda sunt: *extrahendum curasti illum*, ad matrem *Mosis*, non ad filiam *Pharaonis*, referenda. *Odbelius* in *Synagoga bifrons pag. 133 — 144* solidissime probat, synagogam vetustam æque ac hodiernam fuisse divisioni *Origeniana*. *Chaldæus Paraphrastes Pentateuchi* id distincte docet. Verba quidem: *Non erunt tibi*, in editione Veneta & Basileensi in *fol.* per negligentiam omissa ab editoribus, eruditus quidam restituta inferuit alieno loco, maleque in fine præcepti primi posuit, cum potius ab initio præcepti secundi sint ponenda. *Josephus* verba: *non erunt tibi Dii alieni*, præcepto primo annexuit, imagines secundo demum præcepto prohibitas esse statuit. Statuas, & simulacra, & id genus manu facta opera, ad secundum verbum seu præceptum itidem refert. *Reizius*, qui *vitas regentorum* scripsit, Fanaticis seculi nostri gratas & probatas, per Samaritanos typice præfigurari Lutheranos, docuit in *Notis ad Goodwini Mosén & Aaronem Lib. I Cap. II §. 16 not. 11*. Samaritani Decalogum incipiunt a verbis: *non erunt Dii alieni — servantibus præcepta mea*. Nonum præceptum omnem concupiscentiam prohibet. Decimum arcessunt ex *Deut. XI, 17, XXVII, 18*. *Athanasius* in *Synopsi Script. Sacr. T. II pag. 67 Opp. ed. Commelin*. *Origenianam* amat divisionem. Iple cum aliis Patribus verba præfationis: *Ego sum Dominus tuus, qui eduxi te ex terra Aegypti*, pro primo habet præcepto. *Judæi* præceptum de honorandis parentibus ad primam reducunt tabulam. *Hesychius & Origenes* in *Hom. ad Exod. Lib. III Homil. VIII*, aliique Patres, cum Reformatis faciunt.

Pag. 23 seq.

29 seq.
31.

34.

36 seq.

- Pag. 51 seq. *Augustinus* in variis locis nostram divisionem approbat, praeunte *Clemente Alexandrino*. Quae stabilitur ex eo, quod prohibiti Dii alieni ad primum praeceptum, instar illustrationis, ad praeceptum primum referendi sint. Duplex concupiscentiae genus videntur duae distinctae voces innuere. *Jacobus* ipse cupiditatem *δελαιζωσαν* a *συλλαβισθη* discriminat.
72. Diversa certe est activitas peccati ab actualitate, ideoque peccatum originale ab actuali differt. Argumenta adversariorum haud levi brachio attinguntur & diluuntur. Justo copiosiores essemus, si singula enarrare aggredieremur. Multus fuerat in eo *Orho*, ut a Diis alienis imagines & simulacra separaret, concupiscentiam vero originalem & actualem species esse ejusdem generis, evincere studeret. Provocant adversarii ad *Paulum Rom. VII, 7*, &, ab eo concupiscentiam ad unicum praeceptum relatae, credunt. Sed compendiarie contractio, qualis & Christo placuit *Matth. XXII, 37*, nondum constituit particularem praeceptorum enumerationem. Ponit Auctor, originem accentuationis Ebraicae esse divinam, ratus, ex gemina accentuatione Decalogi divisionem nostram scenerari lucem. Accentus, judice Nostro, affectum scriptoris sacri exprimunt, non prout cantorem, sed prout oratorem, decet, adeoque sententiam repudiat *Abichianam* ac *Jablonskianam*. Nobis vero videtur modulatio musica Judaeorum in causa fuisse, cur libellus *Jobi*, Psalmi, & Proverbia, accentuatione gaudeant peculiari. Nec obstat, quod cantica vetustissima *Ex. XV*, *Deut. XXXII*, *Jud. V*, haud simili ratione sint accentibus decorata. Quis enim demonstrabit, tum modulationem, *Davidis* aetate notam, jam innotuisse? Et quidni accentuatio musica cum hermeneutica in concordiam posset redigi? In modulatione profecto decenti sensus quoque est respiciendus, & affectus scriptoris primi retinendus. Quantum ad sententiam Auctoris de compositae accentuationis decalogicae origine attinet, ipse prae se fert, *Sam. Bahlum* in Tractatu *de vera divisione Decalogi ex infallibili principio accentuationis* lineas jam duxisse primas. *Aug. Pfeifferus*, *Beckius*, & *Weimarus*, eam latius exposuerunt atque perpoliverunt. Respectus vero in duplici illa
- 77 seq.
- 83.
- 86 seq.
- 91.
- 96.

illa accentuatione est duplex ob duplices terminos, versus scilicet & præcepti. Cum itaque præcepta quædam tam longa essent, ut uni versui, legitima quantitate constanti, & ad ceteros proportionato, commode includi non possent, uti primum & tertium; ideo digessit ea quidem Spiritus sanctus in plures pericopas, nempe primum in quatuor, tertium in quatuor, distincta accentuatione versuum instructas, ita tamen, ut ad unitatem præcepti demonstrandam per omnes istas simul pericopas contineretur nova & continua accentuatio præcepti. Contra, cum alia præcepta, nempe 5, 6, 7, & 8, tam brevina sint, ut versui non sufficiant, ea in unam pericopen sunt conclusa ad versus observandam proportionem, attamen, ne distinctioni præceptorum quid decederet, singulis præceptis, minutulis tamen, peculiaris accentuatio fuit destinata. Quando ergo vox duos habet accentus, unus est e nexu ordinario versus, alter e præcepti nexu peculiari. Præcepta vero cum secundum & quartum versui essent apta, una sufficiebat accentuatio, unde etiam ratio apparet, cur unicum syllabam duarum verarum vocalium animent, instar diptihongorum coalescentes, e. g. *Ex. XX, 3.* וַיִּבְרָא ו. 4 וַיִּבְרָא, & v. 13 וַיִּבְרָא, itemque cur הַרפָּחוֹת simul dageseh imprimatur in vocibus וַיִּבְרָא, וַיִּבְרָא ו. 13. Multa jam præstitit in hoc circulo *Varentius* in *Decad. Mosaic.* in *Exod. XX Dec. XIV pag. 291–320.* Ex hoc fundamento Autor proposito suo egregie defungitur, studens perspicuitati æque ac soliditati. Quodsi accentuum originem divinam & *Boblianum* illud fundamentum admiseris, non est, quod amplius de fundamento divisionis *Augustiniane* dubites. Accedit Appendix de nomine divino tetragrammato יהוה, quod Autor propriis suis punctis gaudere putat, invitis Adonistis. Nam Jehovæ vox nec literas nec puncta habet vocis Adonai. Præterea ex voce Jehovah composita fuerunt nomina, literas originarias cum punctis retinentia, e. g. Jehojakim, Jehochanan, Jehozadak, &c. Quis unquam legit Adoniakim? Pro Jehojakim alibi legitur *Eliakim*, ut certus sis, nomen Dei יהוה subesse. Difficultas equidem inde oritur, quod præfixa ה & ו voci *Jehova* haud præponantur per chirek, uti alias moris est, sed

fed per patach, quasi legendum esset *badonai, ladonai*. Sed monet Rev. Autor cum aliis, patach cum chirek raro alterna-re. Prædicamus merito in ipso doctrinam accentuationis solidam, & desiderium consulendi integritati Codicis Ebraici. Nobis vero liceat credere, eos, qui Keri addiderunt, Autores fuisse punctorum; accentus vero videri adhuc recentioris esse ætatis.

LE TEMPLE DU GOUT &c.

h. e.

TEMPLUM GUSTUS, OPERA DOMINI DE VOLTAIRE. Editio genuina, per Autorem curata.

Amstelodami, apud Stephanum Ledet, 1733, 8.

Plag. 4.

Nobilis ille & celebris *Voltaireus*, cujus acumen fuit tam ætuoſum, ut Autorem in fugam reditumque conjecerit, fingit, ſocietatem coiffe, vocatam templum guſtus. Fuerunt, qui in hoc libello varia notarent, contemptum videlicet in palatia Verſalienſia redundantem, & iudicia in perſonas illuſtres liberiora. Reſpondet Autor in Præſatione, eum, qui ſingula laudet, eſſe aſſentatorem: diſtinguendum eſſe inter *criticam*, *ſatyram*, & *libellum famoſum*. *Dacierius* & *Cl. Salmaſius* reprehenduntur ob inuſiles & parum gratas ſcriptiones. In prioris translatione *Horatii* notantur nonnulla. *Fenelonio* obiectum fuit, in *Telemacho* notari regnandi modum, qualis fuit ſub *Ludovico XIV*. *Racinii* *Satyra*, cognominata *Eſther*, viſa fuit miniſterium regium pungere. *Ruſſobio* tribuitur ſtilus *Maroticus*, & animus in amicos malignus, cujus verſus primi fuerint bene excepti, poſtremi haud æque. Celebratur *Godofr. Guil. Leibnitius* verſuum Latinorum pulchritudinem, cum *Meta-phyſica* & *Geometria* conjunctam. Domina *de la Fayette* laudatur, quippe quæ ſcripſit ſub nomine *Segræſi* libellos duos Romanenſes, *Zaide*, & *la Princeſſe de Cleves*. *Ædes guſtus ipſa* libellum ejusmodi reſert, varie ex verſibus & proſa commiſtum,

Pag. 4.

14.

19.

21.

30.

sum, ut utile dulci committeretur. Per *gustum* intelligitur *facultas* pervidendi & expediendi ea, quæ maxime ad rem & scopum spectant convenientem. Requiritur plerique ad hanc facultatem, ut sit celeris & naturalis, eamque ponunt in iis, quæ ad ingenium, quam judicium, faciunt magis, sensusque incurant. In horum numero nomen suum profitetur Autor, qui *Leibnitium* ædi gustus sacræ inserit, eo quod elegantes concinnaverit versus Latinos, licet fuerit Metaphysicus & Geometra, quæ tamen Critica hic locum invenire voluerit ad mitigandam hoc exemplo indolem duram plerorumque ejus sodalium. Nec præterea ullum Germanorum in templo gustus Autor reposuit, vel quia reliquos ea sede dignos ignoravit, vel quia eos Abderitis judicavit consimiles.

Bernünfftige und Christliche Gedancken über die Vampiers &c.
h. e.

PHILOSOPHICÆ ET CHRISTIANÆ CO-
gitationes de Vampiriis, seu Sanguisugis mortuis, ex-
positæ a JOANNE CHRISTOPHORO
HARENBERGIO, R. G.

Guelferbiti, impensis Jo. Christoph. Meisneri, 1733. 8.
Plag. 9½.

In Præfatione Cl. Autor scripta nonnulla de Vampiriis recenset, breviterque dijudicat, injiciens mentionem de spectro, quod olim clarissimo meridie ipsi apparuerit. Tractatio ipsa complectitur narrationes de Vampiriis, ex variis scriptoribus delibatas. Removet primo causas spurias. Negat enim, spiritus sanguini viventium imminere, eumque in corpora defunctorum hominum deportare. Eandem vim animis defunctorum denegat. Spiritum attractivum & astralem ad commenta rejicit. Nec largitur, aerem esse spiritum, conciliatorem *ætheris*. Enecationem, Vampiriis vulgo attributam, removet, & imaginationi perturbatæ ægrotantium transcribit. Experimentæ leges tandem dijudicat, & in usum rei præsentis

M

con-

convertit. Pœna in corpus homicidarum apud Slavonicas gentes exprompta fuit per palum, per cor transfadigi solitum. Vide *librum, neue Lausnitz- Bôhm- und Schleifische Chronica*, Autore *Henrico Koch A. 1687, 8*, Lipsiæ editum, ad *A. 1674 d. 3 Julii p. 113*. Confer eundem ad *A. 1403 pag. 358*. Eadem pœna in Vampirios ob homicidii suspensionem statuta. Exemplum apud eundem occurrit ad *A. 1337 p. 4 seq.* & ad *A. 1345 pag. 5 seq.* Ultima commemoratio occurrit itidem in *Wenceslai Hagecii Bôhmischer Chronica P. I fol. 419 seq.* Liber is editus est *Praegæ A. 1596 in fol. Matthæus Merianus* exinde eandem repetiit in *Topographia Bohemia p. 44 seq.* Creditum est a veteribus, defunctos in sepulchris adhuc edere & bibere, ut apparet ex instrumentis ad urnas una defossis, & ex *Augustino Serm. XV de Sanct.* Confer Annotationes *Henrici Christiani de Hennin* ad *Linera Joannis Arnoldi de Brand*, quæ prodierunt Germanice *Vesaliæ A. 1702, 8, p. 435*. De antiquis Borussia eandem opinionem recenset *Joannes Meletius* in literis ad *Georgium Sabinum*, & inde *Boxhornius* in *Rep. Mosc. pag. 164 — 179*. Spectro palum per cor fuisse adactum, ostendit *Broderus Boissen* in *Chronico Slesvicensi pag. 597, Tom. III Menckenii Scriptorum rerum Germ.* Antiquitas opinionis patet ex *Tertulliano*, qui sub initium libri *de Resurrectione*, paucis præmissis, ita disserit: *Defunctis parentant, & quidem impensissimæ officio, pro moribus eorum, pro temporibus esculentorum, ut, quos sentire negant quidquam, escam desiderare presumant.* Sed & Christianos *Augustini* ævo quibusdam in locis escas mortuis addidisse, arguit idem *Lib. VIII Cap. 27 de Civ. Dei*. Populi boreales ea laborabant opinione, ut statuerent, homines defunctos, post obitum, ea quoque agere, quibus efficiendis in vita fuerant intenti. Regnum post hanc vitam, ad quod animas transmitti credebant, vocabant *Walkalla*. Vid. *Edda Mytholog. 43*, & *Bartholinus* in *Antiqu. Dan. pag. 509*. Præter ea vulgaris vigeat opinio, morbos plerosque immitti a sortilegis & incantatoribus, qui, hac vita defuncti, quoque nocere pergant postea, nisi corpora ipsorum destruantur. Apud *Polonos* sententiam hanc esse adhuc frequentissimam, docet copiose *Chri-*

Christian. Henr. Erndtelius in *Warsavia physico illustrata*, edita *Dresdæ A. 1730, 4, Cap. 5.* Confer *Journal des Sçavans A. 1732 Octobr. pag. 261 seq.* Quæ ipsa si accurate pensaverimus, originem sententiæ de Vampiriiis, & pœnæ in eos ob homicidium irrogatæ, facile perspicimus. Est, qui opinatur, Autorem loca sacri Codicis nonnulla perperam exposuisse, & quidem id criminis fuisse admissum *pag. 30, 52, 69, 81, 99, 126, 131.* Evolvimus ea loca, ut Autoris mentem vel argueremus, vel defenderemus, vel intactam dimitteremus. Nullum divinius Codicis locum excitari *pag. 30,* vidimus. Ex latere Christi aperto sanguinem a lymphâ separatum fluxisse, idque indicio esse, Christum re ipsa fuisse mortuum, ibi docet Autor. Ea quidem sententia dudum approbata fuit a præstantissimis Doctoribus, nominatim a *Wedelio* in *Exercitat. Medico-Philolog. Centur. I Dec. III Exerc. I.* Nec eam damnat *Ven. Jo Christoph. Wolfius.* Porro *pag. 52* nullus laudatur locus Codicis sacri. Negatur ibi, vocem *παραλαµβάνων* est trahendam ad raptum violentum per aera. Sed idem sentiunt *Philippus Camerarius, Fridericus Hoffmannus, Jo. Christoph. Wolfius* in *Curis philologicis & criticis ad Matth. IV, 5, pag. 69.* Deinceps *pag. 69* nullum sacræ Scripturæ dictum deprehendimus, sed substantialis & fictus Fanaticorum *Christus in nobis* ibi rejicitur. Eadem ratione nil occurrit dictorum Codicis sacri *pag. 81.* Postea narratur, & quidem *pag. 99,* inspiratum quendam in ecstasi allegasse Caput *Micha* duodecimum. Tandem *pag. 126* docetur e locis *Matth. VII, 22, XII, 27, 1 Cor. XIII, 1, 2,* dona miraculosa quoque ab improbis hominibus fuisse aliquando exercita. Ad ultimum *pag. 131* ex locis *Jobi XXIV, 24, XX, 15 — 27,* inconstans comprobatur improborum felicitas.

M. MICHAELIS RANFTI, DIACONI NE-
brensis, von dem Rauen und Schmaßen der Todten
in Gräbern, &c.

h. e.

LIBELLUS DE MASTICATIONE MOR-

M 2

tuorum

tuorum in tumultis, in quo genuina ratio Hungaricorum Vampiriorum et Sanguisugarum ostenditur, addita recensio singulorum de hoc argumento emissorum libellorum.

Lipsiæ, in officina Teubneriana, 1734, 8.

Plag. 19 $\frac{1}{2}$.

Dedicatus est Libellus Triumviris summe venerandis, *Christiano Friderico Barnero, Henrico Klausungio, ac Salomoni Deylingio*, quibus Autor aures quondam accommodavit attentas. Hocce implorat & expetit libelli sui patronos ac tutores, asseverans, scripto suo nil contineri, quod gloriæ Dei ac Theologorum honoribus repugnet. An amorem & æquitatem in ejusdem Christianæ civitatis consortes ubique servaverit castam & intemeratam, illud quidem haud definit. Id eum Lectores ipsi facile dijudicabunt. Semina libello suppeditavit Autoris *Dissertatio de Masticatione mortuorum in tumultis*, A. 1725 d. 27 Sept. Lipsiæ ventilata. Refinxit & auxit cogitata Noster, & in chartam coniecit *de Masticatione mortuorum in tumultis librum singularem, continentem duas Dissertationes, quarum prior Historico-critica, posterior vero Philosophica est*. Prodiit opella A. 1728. Refinxit eum denuo, & Germanice loqui fecit, addita Parte tertia censoria, in qua dissentientes, veluti in cathedra disputatoria positus, variis abigit modulis. Illud autoritate plenum Nos a persona sua ita haud credidit alienum Autor, ut ab eo inchoet librum, & ab eo nunquam posthæc desistat. Libellus ipse est insignis tribus Præfationibus, quarum media est invectiva in Autores *Lipsiæ literata & Actorum Lipsiensium Academicorum*. Quid Lectores sperare debeant de hoc labore, id ipse haud dissimulat Autor, dum ad brevitatem temporis & impedimenta alia refugit, nisi ad salices fugerit, ut sese cupiat ante videri. *Qualitates occultas* haud penitus putat improbandas. Prodigia naturæ asserit. Verba ex Latino suo libello sæpius

Pag. 6.

9.

12.

sepius repræsentat ac repetit, haud contentus translatione, quam præbet, Germanica. Sympathiam & antipathiam extra dubitationem collocaturus, sese ad *attrahentem vim* magnetis recipit, & ad morbos hæreditarios provocat ac imaginarios. Effectus corporum mutuos ex *sympathia & antipathia* expositurus, hanc tandem exensione grata vel ingrata repetit *pag. 134.* Nil igitur restat, nisi ut Autor crediderit, corpora quoque singula sensibus esse prædita & apta. Laudat doctrinam de Magia naturali; eum tamen, qui eandem æque statuerat veram, nil vel parum dixisse, putavit *pag. 79.* *Hagenecium* vocat, qui *Hagecius* erat appellandus. Illustraturus erat Autor narrationes, de Vampyriis vulgo obvias. At de masticatione in iis altum est silentium. Quæ de miraculis doctrinæ & providentiæ afferuntur, sunt tritissima. Spectra, Noster negat, extra videntem vel audientem existere; *pag. 34 seq.* Exempla autem exstant fide digna; quæ arguunt, spectra nocuisse rebus extra homines positis, hosque insipientes, certe invitos, a noxa illa penitus abhorruisse. Ad diabolicas artes & machinationes negat effectus Vampiricos esse referendos. Dæmonas intermedios haud admittit. Sonitus subterraneos, voces & masticationes mortuorum subterraneas, & momenta connexa, vel ad fabularum rejicit numerum, vel ad terriculamenta imaginariorum refert. Serpentes per ora cadaverum attrahere lintea ac pepla defunctorum, eisque detrendis vorandisque inhiare, arbitratur. Quantum ad pilos unguesque defunctorum procrecentes attinet; ad vitam vel animæ vel hominis non est recurrendum. Vis vegetans, quæ in corpore defuncto permanet, pertinet ad neutram. Nasus mortui, licet corpus perduret in cohæsiōne firma, constringitur ex exsiccatione & decurtatur. Corpus *Adami*, antequam Deus ei indidit animam, jam vixit, iudice Nostro *pag. 107*, qui putat, fieri plane haud posse, ut Deus aliquid vita orbem creet. De pene erecto & Priapismo in lingua vulgari afferuntur nonnulla, quæ alii mallent Latine duntaxat fuissent prolata. Singularia sunt Autori dogmata, e. g. singulis corporibus inesse *sensum gratæ ingrataque rei, extra illa positæ: sagas acie oculorum,*

Pag. 18.

136.

21.

23 seq.

29 seq.

166.

39.

42 seq.

71.

122 seq.

128 seq.

- Pag. 136. lorum, in infantem directa, incantare eum posse: species Vampiriorum oblatas viventibus ex magicis viribus esse derivandas. Ubi modum possibilitatis in dato casu obvix demonstrat Autor, haud raro ad illud *fortassis*, tanquam ad portum, confugit p. 143, 154, alibique. Voracitatem mortuorum deducit ex viribus magicis, quæ remaneant in corpore defuncto, donec destruantur, largiens, superesse in mortuis aliquo actuosum, quod per intervallum satis disjunctum in viventes effectum suum valeat producere, & hocce possit enecare. Reconciliationem *infucata* dixit pro *non fucata* pag. 161. Libellus hic quemlibet lectorem allicere, & sua raritate ad se invitare, potest, Autore haud refragante pag. 166. Qui huc usque de Vampiriiis scripserunt, literati minorum gentium, ac scripta eorum sunt exigui momenti. Ipsi enim aut meram facti enarrationem repetierunt, aut unus ex altero sua transcripserunt, aut somniis tam portentosis laborarunt, ut ab eis sit magis metuendum, quam ab ipsis Vampiriiis. Incubos & succubos, ac diabolum per semen ab homine ablatum infantes generare posse, negat. In Autorem Bibliothecæ selectæ Theologicæ falcem criticam immittit p. 199. *Putonius*, seu D. *Meinigii*, scriptum recensens, crimine plagii eum onerat. Idem crimen reliquis quoque intentat, qui nonnullas propositiones earumque illustrationes protulerunt haud nuper inventas, a Cl. *Ranstii* sententiis haud abhorentes. Scriptum *Gottlobii Henrici Vogtii* Censori audit *imperfectum & perquam confusum schediasma, ex calamo festinabundo prolapsum*. Cum W. S. G. E. A. quem Medicum Hallensem vocat, haud secus agit, ac cum Garamanta quodam. Quam ob rem? Medicus ille Autoris nostris libellum haud laudaverat. An refutatio, qualis hic fuit prolata, Theologo sit digna, alii definiant. *Christoph. Frid. Demelius* tolerari potest, id unicum prævaricatus, quod M. *Rumfium* vocarat, qui *Ranstius* erat dicendus. Hic enim est ille, qui post M. *Robrium* de *Masticatione mortuorum* fuit commentatus. Medicus Vinariensis suspicionem præbuit plagio in Rev. Autorem admissio. *J. C. Hærenbergius* laudaverat scriptum Medici W. S. G. E. A. quare inclemen-

clementiam Autoris admodum promeruit, copiose expositam pag. 271 — 279. Quæ de locis Biblicis ab eo ad abusum detortis p. 279 tanquam ex tripode pronantiat, eam incusationem deprehendimus infirmo stare talo, uti paulo ante ostendimus. An Rev. Diacono *Harenbergius* sit responsurus, divinare haud valemus, credimus tamen, in re & obscura & exiguae utilitatis dissenfum tolerari posse. Omittimus reliqua, id addentes unicuique, Autorem sese inseruisse numero eruditorum, quos Galli vocant *Pétits-Maitres*. Pag. 180.

DONINI FIDALMI CONCEPTIONALE
Biblicum Anagrammaticum, sive Excerpta ex omnigeno sacro Textu purissima Anagrammata, pro purissima & immaculata conceptione
B. V. Mariæ.

Urbini, apud Antonium Fantauzzi, 1727, 8.

Plag. 12.

Ex suffragio Archiepiscopi aliorumque Urbini Præsidum, Equorum permisso hic liber est editus, *nihil in eo a catholica veritate dissonum, nil a recta fidei semita devium, reperitur; quapropter donum hoc, almo fidei ac devotionis corde immaculato Deiparæ conceptui oblatum, prelo dignissimum duxerunt.* Sed, quæ his gloriosa videtur industria, aliis, quibus majori curæ cordique est veritas, contemnenda erit vanitas. Dubitamus enim, an hæc Anagrammata se omnibus Romanæ fidei sociis sint probatura, cum nos non fugiat, quas turbas inter eos dederit controversia de *Mariæ* immaculata conceptione. In ea enim ipsi in partes abeunt, & Franciscani cum Jesuitis eam plane *ἀνευμαίετηρον*, seu omni peccato destitutam, statuunt; Dominicani vero, peccato quidem actuali carentem, originali tamen obnoxiam, fuisse, strenue defendunt. Nos immaculatam non *Mariæ*, sed *Messæ*, conceptionem extraordinarie a Spiritu sancto procuratam scimus, ejusque matri propriam vitæ integritatem ac sanctimoniam lubenter concedimus. Cum eam vero ex virili semine propagatam, adeoque culpæ originali *obnoxiam*.

Pag. 4.

- obnoxiam, nec omnis peccati expertem, asserimus, suffragatur nobis ipsius confessio, qua Christum pro Servatore suo agnoscit & recipit, *Luc. I, 47*. Accedit, quod nec mors ad ipsam transiisset, nisi peccasset: Interim non est, cur Autor nos convicietur
- Pag. 55. *cans mundi, qui re ipsa deturparemus natum, ni Mariam vocaremus immaculatam*. Ejusmodi loquendi & colligendi barbariem ipsi relinquimus, satis edocti, hoc eo magis ad honorem Christi facere, quod omnium universalis, atque adeo etiam matris suæ, est redeuntor, agnoscente id ipsa Virgine *Luc. I, 47*, *Petro Act. IV, 12*, & Servatore *Jo. XIV, 6*. Ne tamen desint specimina, ex quibus perversa Scripturæ sacræ corruptio & detorsio pateat, sequentia excerpisse juvabit. In loco *Genesios* tertio versionem ab Ebraica veritate dissonam, & ab antiquissimæ fidei semita plane deviam, tanti tamen facit, ut ex verbis: *ipsa conteret caput tuum*, ipsum non pœniteat hujus contortissimi Anagrammatis: *ut Acus, Pura, noctem petit*. Ad dictum *Prov. XX: Quis potest dicere: Mundum est cor meum, purus sum a peccato*, sequens Anagramma subjungit: *Cum poscit, quod tutum usurpas responsum mater Dei? Ecce me*. Cum iis, quæ *Act. XII* leguntur: *Verbum autem Domini crescebat & multiplicabatur*, sic lædit: *Jubebunt poli & terra cum tubis, crede immaculatam*. Nullum etiam conscientia Autori negotium facit, quod *Maria* ejusmodi cultus religiosi officia conferat, quæ soli Deo reservanda sunt, *Maria* etiam conditionem & naturam superant, & in manifestam abeunt idololatriam. Ex *1 Jo. II: Et nunc filiioli manete in eo, ut, cum apparuerit, habeamus fiduciam*, sequens distorquet Anagramma: *Bene juvat, honore prius affici immaculatam, tum plena Dei vincet*. Ex *Apoc. XI: Et apertum est templum Dei in celo, & visa est arca testamenti ejus in templo, & facta sunt fulgura & voces*, sequentia elicit: *Sedente Papa Clemente, immaculata virginis Mariae conceptio fulsit festum e statuto: Tu esse tuere, ut salvet te*. Nonne vero sic Jesus fons vitæ vivus relinquitur, & per calvas & jejunas allusiones & Anagrammatum transpositiones, non Christianorum saluti, sed quæstuosæ *Mario-λειτουργία*, consulitur? Faxit itaque Jesus, ut ipsi confidamus soli, sine hypocrisi & superstitione!

AD

NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio III.

HUGONIS GROTTII OPERA OMNIA
*Theologica, in quatuor Tomos divisa, ante quidem per
partes, nunc autem conjunctim & accuratius,
edita.*

Tomus IV.

Basileae, apud E. & J. R. Thurnisios fratres, 1732, fol.

Tom. I Alph. 9 plag. 14, Tom. II & III Alph. 16 plag. 9;
Tom. IV Alph. 8 plag. 22.

Editio Operum *Grotii* Theologicorum, quam jam summus
recondendam, recusa est ad exemplum editionis Batavae, quae
A. 1679 Amstelodami prodiit, servatis omnibus, si vel maxime
viderentur emendanda, quae in editione Operum priori reperie-
bantur. Praemittitur itaque Dedicatio *Petri Grotii, Hugonis filii,*
ad *Carolus II,* magnae Britanniae Regem, in qua defensionem O-
perum parentis sui humillime expetit. Post Praefationem haer-
edum *Johannis Blaeu,* Bibliopolae olim Amstelodamensis celebris,
sequitur vita *Hugonis Grotii.* Natus is Delphis Batavorum
A. 1583, ipsisque pueritiae annis miram ingenii vim ostendit,

N

adeo,

adeo, ut maximi ejus in Philosophia, Astronomia, Mathesi, Theologia, & Jurisprudencia, inque literatura Græca & Romana elegantiori, profectus existerent ante, quam duodecimum ætatis suæ annum complivisset. Doctoris itaque gradu, cum annum ægeret decimum quintum, condecoratus, mature admodum muneribus civilibus præfectus fuit amplissimis, quibus functus est egregie. Sed, cum ob vastam, qua pollebat, eruditionem Theologiæ quoque se sufficere opinaretur, libereque animi sensa, nunc ad Socinianos, nunc ad Pontificios, nunc ad alios, tuendos, aut saltem errores eorum mitigandos, aperiret, inprimis etiam ad Arminianos & Reformatos inter se conciliandos omnem ingenii vim, omnemque facundiam, converteret, ob id ipsum fuit adductus in suspensionem, ac si novatorem in rebus religionis agere vellet, multaque adversa, carceres, proscriptionem, bonorum suorum publicationem, tulit, & alii, & inprimis *Aubery* in *Memoires pour servir a l'histoire de Holland*, pluribus nos docent. Librorum, quos edidit *Grotius*, in quibus eruditissimi multi, hæc vitæ descriptio nullam inficit mentionem; alia autem domestica, inprimis *Petrum Grotium* attinentia, copiose narrantur. Obiit Vir summus, redux Holmnia animo & corpore æger, Rostochii A. 1645; cujus obitum *Quistorpius*, Ordinis Theologorum Rostochiensium senior, ad *Calovium* his significavit: *Hugo Grotius æger ad nos ex Suecia, postquam in Cassubia finibus naufragium passus esset, delatus est: nte ad se vocari curavit: accessi: in agone ferme constitutum offendi. Ut ad beatam emigrationem se componeret, monui. Peccatorem se confitebatur, & in solo Christo omnem suam spem repositam esse, asserbat, atque ita supremum vale mundo dicebat.* Annotata ejus in Libros Vet. & Nov. Test. multum, pro vasta, qua pollebat Vir summus, eruditione, conferunt ad emphasin verborum, ad sensum textus, ad historię illustrationem, sed immiscuit ille paradoxa varia, propterea a diversis atro notatus lapillo. Annotationes ejus in Pentateuchum, librosque historicos, multa referunt ex antiquis Scriptoribus deprompta, quæ non sunt nullius usus. Historiam *Jobi* veram esse,

esse, statuit, sed poetice tractatam; in *Psalms* multa accessisse Carmina, dicit, posteriorum temporum, *Esdra* addente; librum *Proverbiorum* ἔκλογην esse optimarum sententiarum, ex plurimis, qui ante *Salomonem* fuere, scriptoribus; quales multi Imperatorum Constantinopolitanorum conscribi in suos usus curaverint; חכמה non tam recte *ecclesiasten*, quam *coacervatorem*, verti, putat, ut intelligamus, redactas in hunc librum varias hominum, qui sapientes apud suos quisque habebantur, opiniones παρὶ τῆς εὐδαιμονίας: neque adeo mirari nos debere, si quaedam hic legamus, non probanda; omnes enim sententias cum suis argumentis recitanti, necesse fuisse, id accidere.

Salomonis esse librum, negat, quod multa vocabula, quæ non nisi in *Danielle*, *Esdra*, & Chaldæis interpretibus, habeantur, hic reperiantur. De *Cantico Canticorum* iudicat, esse garrimum conjugalem inter *Salomonem* & filiam Regis Ægypti, nuptiarumque arcana sub honestis verborum involucris hic latere; ille amor autem typus cum fuerit amoris Christi erga ecclesiam, Christianos ingenia sua ad applicanda ad eam rem hujus carminis verba exercuisse, laudabili studio, quod & Apostoli Christi cum ecclesia conjunctionem matrimonio comparaverint *Ephes. V, 32*, *2 Cor. XI, 2*, *Apocal. XIX, 7, 8*. Ceterum in explicatione hujus libri allegat *Catullum*, *Horatium*, *Theocritum*, *Virgilium*, *Tybullum*, *Martialem*, *Ovidium*, ex iisque impudicas loquendi formulas excerpit, explicationi phrasium hujus libri destinatas. Pergit dein ad *libros Propheticos*, inque eorum explicatione ita versatur, ut sæpius faveat Judæis, a multis eam ob causam reprehensus. *Libros apocryphos* etiam notulis, multam continentibus eruditionem, illustravit.

Horum Operum Tomo II habentur *Annotationes in quatuor Evangelia & Acta Apostolorum*. Fatetur in Præfatione *Grotius*, sibi, cum ista annotare, captivo, cum perficeret, privato, cum ederet, in aliquo jam honore constituto, propositum semper fuisse, non alicui earum servire partium, in quas ingenti seculi nostri malo divisi sumus Christiani, sed Christianis plane omnibus, suaque studia dirigere ad notitiam evangelicæ veritatis, & incrementum pietatis ejus, ad omnem omni studio debeamus

contendere. Satis fuse exposuit mentem Evangelistarum, eruditione rara ex antiquis desumpta; inprimis, quæ spectant ad dilucidandam orationem Christi montanam, copiose est persecutus.

Tomus III Annotationes complectitur in *Epistolas Apostolicas & Apocalypsin*. Epistolas *Paulinas*, in præloquio bene observat, non esse temporis ordine locatas ab iis, qui eas primi in unum volumen compegere, sed pro dignitate eorum, ad quos scriptæ sint: ideo præcedere, quæ ad ecclesiæ, sequi, quæ ad singulos, scriptæ sint. *Epistolam ad Romanos*, ob urbis ejus majestatem, primo omnium loco collocatam. Græce scriptam largitur; quod & ipse, & scriba ejus, *Tertius*, quanquam forte Latini sermonis non essent plane ignari, Græce tamen rectius ille dictaret, hic scriberet, quam Latine, & quod Græca lingua Romanis omnibus, etiam fœminis, ut ex *Juvenale* discimus, in usu esset quotidiano, peregrinis vero, Romæ morantibus, notior, quam Romana. Hanc etiam Epistolam, quanquam Romanis proprie missam, ita continere omnia religionis Christianæ monumenta, ut dignissima esset, cujus exempla etiam ad alias ecclesias mitterentur; Græca autem, ut *Cicero* ait *pro Archia*, leguntur in omnibus ferme gentibus, Latina suis finibus, exiguis sane, continentur. Multa ceteroquin carpit in hac Epistola: accusat enim *Paulum* obscuritatis, quod Hebraïsmis & Syriaisinis utatur; quod sermo ejus sæpe abruptus, sæpe intercisus, nec tam fluens præmeditato ordine, quam impetu dicendi, quicquid in mentem veniret, ruens; quod non instet proposito, & sæpe ab incepto sermone in alterum transvolet; quod generaliter enuntiet ea, quæ vera sunt ἐπὶ τὸ πολὺ, sive plerumque, quod manifestissimum sit *Cap. III, 10*, quod & ad alia pari jure porrigi debeat. Scriptores novos plerumque hujus Epistolæ sensum non satis bene esse allecutos. Sic *fidem* minus recte explicari, quæ re ipsa in Epistolis *Paulinis*, & in illa ad Hebræos, sit *existimatio, magnifice sentiens de Dei potentia, justitia, bonitate, &, si quisd promiserit, in eo præstando constantia*: hanc a Deo magni plane fieri, & hoc esse, quod in hac Epistola dicitur; *fidem*

dem ad justitiam imputari, aut justitiam imputari per fidem; non enim id significare, Christi obedientiam fide apprehensam haberi pro nostra, sed fidem cenferi a Deo rem egregie bonam. Quæ Viri doctissimi sententia quantopere abhorreat ab evangelica veritate, quivis facile intelligit. In notulis ad alias Epistolas multa eruditissima, sed & a communi interpretatione admodum abeuntia, deprehendes. Adjicitur huic *Tomo* copiosissimus Index rerum & verborum, vocum etiam Hebræarum & Græcarum.

Tomus IV continet *Opuscula diversa*, quæ seorsum prodierunt, conjuncta inter se & copulata: nempe illum *de veritate religionis Christianæ*, in quo ex veteribus ac novis selegit & exposuit, quæ sibi probabantur: ea, quibus assentiebatur, ordine certo disposuit, & exposuit, quam potuit maxime, populariter, versibusque inclusit sermone patris suæ, ut eo rectius memoriæ mandarentur, inprimis a navigantibus: ii deinceps in sermonem Latinum fuere conversi, sermoneque non ligato prolati. *Libro primo*, Deum esse, probavit, eundem esse unum, in eo esse omnem perfectionem, aliisque coruscare eum attributis, denique regi universum a Deo. Occurrit dein objectioni, quod tanta sit scelerum licentia, sæpe ut opprimantur boni. Animos, ex eo concludit, superstites esse corporibus, hominemque felicitatem post hanc vitam querere debere, ad quam comparandam indaganda vera religio. *Libro secundo*, religionem Christianam verissimam esse, atque certissimam, ostendit. *Liber tertius* auctoritatem libris Veteris & Novi Fœderis asserit. *Liber quartus* paganismi, *quintus* Judaismi, *sextus* Muhammedismi, refutationem continet. Sed, cum liber is præstantissimus omnium teratur manibus, in eo excerpto nolumus ambagibus studere. *Ordinum Hollandiæ ac Westfrisiæ pietas* vindicias horum Ordinum continet ab improbis multorum calumniis, præsertim vero a nupera *Sibrandi Lubberti* Epistola, quam ad Reverendissimum Archiepiscopum Cantuariensem scripsit. Depellit *Grotius*, eo tempore *Ordinum Fisci* Advocatus, criminationem *Sibrandi* ab Ordinibus Hollandiæ, qua, eos fautores esse Socinianismi, ea ex causa

clamat, quod *Conradum Vorstium* ad munus Professoris Theologiz, in Academia Lugdunensi obeundum, vocari permiserint. Sic & alterum accusationis caput, quod tolerandos judicaverint Ordines Hollandiæ eos Pastores, qui de prædestinatione a *Sibrando* dissentiunt, solidissime solvit. Huic *Grotii* scriptuunculæ cum quædam reposuisset *Sibrandus*, respondit ille in libello, quem inscripsit: *Bona fides Sibrandi Lubbevti demonstrata ex libro, quem inscripsit responsonem ad pietatem Hugonis Grotii.* Monstrandum fuisse, *Grotius* dicit, quos partus ferat tam fœda mater. Hinc illa sunt, negare dicta, quæ dixeris; alteri nec dicta, nec cogitata, impingere; errata tueri mordicus; aliena bene dicta depravare, conviciari muliebriter, Brevibus itaque *Sibrandi* responsonem cum sua confert, illiusque docet futilitatem. Exhibetur jam *Decretum Ordinum Hollandiæ & Westfrisiæ pro pace ecclesiarum, munitum sacra Scripturæ autoritate, & Conciliorum, antiquorum Patrum, confessionum publicarum, & recentiorum doctorum, testimoniis.* Publicatum fuit mense Januario A. 1614. Dignissimum ideo notatu, quod statum religionis, qui fuit isto tempore, insigniter illustret, cum lites Arminianos inter & Reformatos multas in istis locis turbas excitarent. Ita habent ejus inter alia verba: *Rebus diu multumque perpensis, religioseque & circumspecte examinatis singulis; quæ in colloquio duodecim Pastorum A. 1611 nostro in conventu primùm peracta, mox etiam cum ipsorum consiliis perscripta, nobisque tradita fuerunt; — — nos imperamus, ut Pastores insigant populo, salutem quidem nostram ex Deo solo esse, at nos nobis ipsis perniciem accersere, ac — — — principium, progressum, & finem humana salutis, atque ipsam adeo fidem, non nativis hominum viribus aut factis, sed soli, nec promerita, Dei in Jesu Christo, Servatore nostro, gratia accepta ferri debere: nullos a Deo omnipotente homines ad damnationem creatos, nullis a Deo peccandi necessitatem imponi, neque a Deo ad salutem instari quemquam, cui salutem omnino non dare decreverit.* Adjiciunt denique: *Qui supra nec docent, nec sentiunt, quam a Deo omnipotente ab aeterno ad salutem perpetuam electos,*

pro

pro benevolæ affectu voluntatis ipsius, fundato in Jesu Christo, redemptore ac servatore nostro, eos, qui per impromeritam gratiam Spiritus Sancti operationem in Jesum Christum, dominum nostrum, credunt, & in fide per similem impromeritam gratiam ad finem usque perseverant: contra vero ad damnationem rejectos eos, qui in Jesum Christum non credunt, & in incredulitate ad finem perseverant; hos nolumus eo nomine molestiam pati, aut urgeri, ut supra doceant aut sentiant, cum eam ipsam docendi formam judicemus ad salutem sufficere, & ad Christianam instructionem esse idoneam. Illud decretum erudite illustravit Grotius ex Scripturæ S. aliisque testimoniis.

Sequitur dein Oratio, ab Hugone Grotio in senatu Amstelodamensi nono Cal. Maji A. 1616 habita, ad informandum Consules, & Senatum ante dictum, de sincera Ordinum Hollandiæ Westfrisiæque mente, in conservanda vera Christiana reformata religione, deque probis & gravissimis rationibus, quibus moti in ecclesiastica re ea sanxerunt decreta, ad religionem atinentia: quam e Belgico in Latinum sermonem convertit Theodorius Schrevelius. Fatetur tamen ipse Grotius, se Collegasque non unius relatu didicisse, tam ante adventum, quam post, certum quendam per urbem dispersum fuisse rumorem, ac si eo missi essent ad religionem innovandam, neque prætermisisse ex adverso omnibus, quos convenire datum fuit, fidem facere de rumoris illius falsitate. Interferitur Defensio Decretæ Ordinum Hollandiæ pro pace ecclesiæ, quæ tantum fragmentum est. Tum legitur de imperio summarum potestatum circa sacra Commentarius posthumus, in quo & imperium summis potestatibus circa sacra solide asserit, & ad dubia respondet, quæ moveri forte possent. Subsequitur Defensio fidei catholicae de satisfactione Christi adversus Faustum Socium, Senensem. Deum vult in hoc negotio considerari ut rectorem, qui agat per dispensationem; reconciliationem, redemptionem, expiationem nostram per mortem Christi factam esse, concedit. Sequuntur nonnulla, quæ, ut pacem ecclesiasticam promoveret Vir eruditissimus, conscripsit: Conciliatio dissentientium de re prædestinaria & gratia opinionum; Disquisitio de dogmatibus Pelagianis, in qua, an

Pela-

Pelagiana dogmata ea sint, quæ nunc sub eo nomine traducuntur, disquirat. Excipit hos Tractatus liber: *Philosophorum sententia de fato, & de eo, quod in nostra est potestate, collectæ partim, & de Græco versa*. Adduxit *Hieroclem*, de usu Deorum, compendium *Hieroclis* de providentia, fato, & eo, quod nostræ est potestatis, ut & *Platonem, Tacitum, Plutarchum, Alcinoium, Cbalcidium, Maximum Tyrium, Plotinum, Jamblichum, Alexandrum Aphrodisiensem, Ammonium*; Stoicos, Epicurzos, Judzos, Christianos, Philosophos. Hinc legitur *Commentatio ad loca quadam Novi Testamenti, qua de Antichristo agunt, aut agere putantur, expendenda eruditiss;* addita est *Appendix, in qua via sternitur ad Christianorum concordiam*. Omnem *Grotius* eo confert operam, ut explanationem faciat Pontifici Romano faventem: uti in Appendice eam Christianis concordiam suadet, quæ cum veritatis studio, sollicito satis, componi nequit. Excipit hanc *Dissertationum* par, altera *de cœnæ administratione, ubi pastores non sunt*; altera, *an semper communicandum per symbola?* In *priori*, familiam sacerdotem esse sibi, ubi pastores non sunt, cœnæque administrationem in illa in casu necessitatis accipi omnino posse; in *posteriori* autem, a Symbolis, contendit, interdum abstinere nos posse; ipsam sacram cœnam non per modum præcepti esse institutam, sed ritum a Christo, more Hebræorum, observatum. Morem fuisse Hebræis, qui & nunc maneat festis diebus, vocare ad cœnam propinquos; cœnæ sine panem meliorem ac frangi facilem allatum fuisse; de eo particulas convivatorem divisisse convivis, allatum fuisse & calicem, qui & ipse a convivatore libatus iverit in orbem, additis verbis, Deo pro certo beneficiorum genere gratias agentibus; Christum adjecisse mortis suæ cruentæ commemorationem. Itaque illud *τὸ ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν* non esse definitum imperium, sed intelligendum hoc *ὅταν ποιεῖτε*, quoties festas cœnas habetis, & more solito, isto postcœnio illas clauditis. *Paulum* nusquam præceptum, sed institutum, vocare, nec quosvis invitare, sed eos, qui bene se exploraverint, an nempe in spiritu sint dilectionis, cujus symbolum habeat ista panis vini que participatio.

tio. Symbolorum autem eam esse naturam, ut facile ex causa probabili omitti se ferant; interdum igitur cum *Augustino* dicere licere: *crede, & manducaſti*. Sequuntur jam *Explicatio trium utiliſſimorum locorum Novi Teſtamenti, Capituli I Pauli ad Ephoſos, poſterioris partii Capituli II Jacobi, commatis 14. & ſequentium, Capituli III Epistoſa I Joannis, in quibus agitur de fide & operibus; Via ad pacem eccleſiaſticam, in quo Tractu continentur: Bulla Pii IV Pape ſuper forma juramenti profeſſionis fidei; Confeſſio fidei, exhibita invictiſſimo Imperatori Carolo V in Comitiiis Auguſtaniſ anni MDXXX; Georgii Caſſandri Conſultatio de articulis religionis inter Catholicos & Preſtantes controverſis; Hugonis Grotii Annotata ad Conſultationem Caſſandri; Ejuſdem Diſquiſitio de dogmatibus Pelagianis; Ejuſdem baptizatorum puerorum inſtitutio & euchariftia; Syllabus Autorum, qui de conciliatione controverſiarum in religione ſcripſerunt. Fuit Viri alioqui erudiſſimi conſilium, oſtendendi viam, qua Pontificii & Lutherani ad pacem religionis poſſent pervenire: ſcilicet polum arcticum cum antarctico copulare voluit, ſive pro ingenii pariter ac eruditionis amplitudine præſtare, quæ fieri non poſſunt. Legat modo, qui impoſſibilitatem inſtituti agnoſcere non vult, Bullam illam Pii IV, &, quam huic adjunxit ſtatim, Auguſtana Confeſſionem, hanc etiam conferat cum illa, ita, quæ eo in negotio verſatur, pugnam ſtatim quilibet deprehendet. Celebris olim Reformatorum Theologus, *Rivetus*, docuit eandem, & demonſtravit quam luculentiffime, ſed hypotheſi ſemel recepta ſaſcinatus *Grotius*, non vidit, quæ videre poterat, Vir alioqui ſagaciſſimus. Fidem hujus rei nobis faciunt, quæ hoc Tomo ſequuntur: *Animadverſiones Grotii in Animadverſiones Riveti, una cum voto Grotii pro pace eccleſiaſtica, contra examen Andrea Riveti, & alios irreconciliabiles; & Rivetiani Apologetici, pro ſchiſmate contra votum pacis facti, diſcuſſo*. Finem faciunt perbreves *Grotii* Diſſertationes, quarum *prima, de ſummo ſacerdotio*, derogat ſtatui eccleſiaſtico regnum, quod mira hujus viſ ſit animorum corruptrix; *altera, de dogmatibus, ritibus, & gubernatione eccleſie Chriſti*, his tribus*

vinculis ecclesiam Christianam contineri, defendit; *tertia, de dogmatibus, quæ reipublica noxia sunt, aut dicuntur, eos accusat inprimis, qui hominibus in spiritualibus liberum arbitrium concedere nolunt.* Hæc sunt Opera Theologica *Hugonis Grotii.* Vir ille summi ingenii, & doctrinæ ferme incomparabilis, fuit, sed sola ferme *πολυπραγμοσύνη* & vitæ suæ maxima incommoda, & nomini suo maculam non levem, attraxit. Qui sapit, *πολυπραγμοσύνην* ceu pestem fugiet.

HISTOIRE GENERALE DES AUTEURS SACRÉS & ECCLESIASTIQUES, &c.

h. e.

HISTORIA GENERALIS AUTORUM SACRORUM & ECCLESIASTICORUM, continens eorum vitas, catalogum, examen criticum, judicium, chronologiam, analysin, & recensionem variarum editionum Operum eorundem, &c. Autore R. P. REMIGIO CEILLIER, Benedictino.

Tomus III.

Parisiis, apud Phil. Nicol. Lottinum, 1732, 4 maj.

Alph. 4 plag. 5.

Postquam duo priores hujus Operis Tomi in *Supplementis ad Nova Acta Tom. I Sect. XI pag. 541, & Tom. II Sect. I pag. 7,* paulo fusius sunt recensiti, ita, ut de instituto Autoris, & ratione tractandi, Lectoribus jam constare queat, brevior nunc recensio Tomi tertii exhibetur. Habet autem Tomus iste, Autorum Ecclesiasticorum, præcipuorum Martyrum, & Conciliorum Seculi III notitiam tradens, Capita XXXVI sequentis argumenti. Capite I, valde copioso, & quartam Tomi partem constituyente, Autor *Artic. I* vitam S. *Cypriani*, doctoris Ecclesiæ, Episcopi Carthaginiensis, & Martyris, curate enarrat. *Artic. II & III* scripta ejus sigillatim recenset, inprimis librum ad *Donatum*, qui & nonnunquam Epistola dicitur,

tur, a *Cypriano*, recens converso, summo stili nitore scriptam; stilum autem libri de vanitate idolorum, ingruente persecutione, e *Tertulliano & Minucio Felice* raptim confarcinati, minus castigatum dicit; hujusque & reliquorum librorum atque Epistolarum omnium pleniori analysi varias observationes inspergit. *Artic. IV* de scriptis *Cypriani* deperditis, deque supposititiis, agit; hisque eos omnes, quos *Rivetus, Caveus*, & reliqui Scriptorum Ecclesiasticorum critici atque enarratores Protestantibus, inter supposititios referunt, accenset. *Artic. V*, de doctrina ejusdem exponens, divinitatem librorum Vet. Test. apocryphorum ab eo agnosci, more solito jactat; sententias etiam singulares, e. g. de angelis post hominis creationem ex invidia, quod ad imaginem Dei ille sit conditus, lapsis, mulierum deinde consuetudine pollutis, hasque ad lascivum cultum semper stimulantibus, de aqua, populum representante, vino, sanguinis Christi symbolo in S. Evcharistia semper miscenda, de Baptismo hæreticorum invalido, deque schismatico, rite consecrare S. Evcharistiam haud valente, de vestibus atris ob defunctos haud assumendis, quando illi indumenta alba jam sumserint, &c. commemorat. *Artic. V* judicium de *Cypriano* vere pauegyricum exhibet, & sententiam ejus de rebaptizandis, qui ab hæreticis essent baptizati, ab Ecclesia damnatam, verbis *Augustini* emollit atque excusat. *Artic. VI* scripta *Cypriani* summo opere laudat, & catalogum editionum addit. *Artic. VII* vitam *Cypriani* a *Pontio* Diacono scriptam, & diversa Acta martyrii ejusdem, examinat. *Caput I* per errorem, in ipsa tabula Caputum notatum, statim excipit *Caput VI*, Acta martyrii S. *Fructuosi*, Episcopi Tarraconensis, S. *Luca*, *Montani*, & sociorum, S. *Jacobi* Diaconi, & S. *Mariani* Lectoris, referens. *Cap. VII* Acta martyrii S. *Nicophori*, quæ a *Ruinarto* magis *γνωστος*, quam a *Surio*, representata dicit, item Acta S. *Cyrilli*, S. *Prisci*, & aliorum Martyrum Palæstinæ, exhibet. *Cap. VIII* Acta S. *Felicis*, Presbyteri Nolani, & Confessoris, tradit. *Cap. IX* S. *Dionysii*, Episcopi Alexandrini, & Confessoris, mortui A. 264, vitam & Acta *Artic. I*, tum & scripta, Epistolas nempe ad *Novatianum*, *Fabium Antiochenum*,

num, &c. *Artic. II*, fufe enarrat. *Cap. X* de *Beryllo*, Epifcopo Boftrenfi, ab *Origene* a Sabellianifmo revocato; deque *Tryphone*, *Origenis* difcipulo, quorum fcripta funt perdita; *Cap. XI* de *S. Stephano*, Papa & Martyre, ejusque Epiftolis; *Cap. XII* de Martyrio *S. Laurentii*, Diaconi Romani, & Martyrum CCC Uticenfiun, A. 258 in grandi fornace calcaria exuftorum, qui dicti funt *Massa candida*; *Cap. XIII* de *Novatiano*, Presbytero Romano fchifmatico, ejusque fcriptis, optime editis a *Jo. Jacksonio* Londini A. 1728, 8; *Cap. XIV* de *S. Sixto II*, Papa & Martyre, ejusque fcriptis fupposititiis: de *Nepote*, Epifcopo Ægypti, *Bafilide*, Epifcopo Pentapoleos, & *Malebione*, Presbytero Antiocheno, *Paulum Samofatenum* in Concilio Antiocheno erroris convincente; *Cap. XV* de *Eusebio*, Confeflore, & *S. Anatolio*, Epifcopo Laodicenfi, utroque patria Alexandrino, illiusque fcriptis fupposititiis, & hujus genuinis, fpeciaticim Canone pafchali; *Cap. XVI* de *S. Firmiliano*, Epifcopo Cæfarez Cappadociæ, acri *Pauli Samofateni* adverfario; *Cap. XVII* de *S. Gregorio Thaumaturgo*, Epifcopo Neo-Cæfarienfi, ejusque vita, *Artic. I*, de fcriptis ejus, Symboloque fidei, quod *S. Joannes* Evangelifta, hortante *B. V. Maria*, ei in vifione tradidiffe fertur, a quo diverfa eft expositio fidei ad *Ælianum*, Epiftolis denique, Paraphrafi in Ecclefiaften, & aliis Operibus, eorumque editionibus, *Artic. II*, fufius agit. *Cap. XVIII* de *S. Dionyfo*, Papa Romano, A. 259 orthodoxæ fidei defenfore ftrenuo; *Cap. XIX* de *Theognofte* Alexandrino, ab *Athanasio* inprimis laudato, ab *Hieronymo* vero in Catalogo Scriptorum ecclefie omiffo, cujus Orationes VII *Phafius* Cod. 106 recenfet; *Cap. XX* de *Archelao*, Epifcopo Cæfarienfi in Mefopotamia, non nifi ex Difputationibus adverfus *Manetem* noto, & *Hieronymo* in Catal. Script. Ecclef. Cap. 72 memorato, fimulque de origine & progreflu errorum Manichæorum; *Cap. XXI* de *S. Victorino*, Epifcopo Petavionenfi in Styria, Martyre, ejusque fcriptis, Cap. 74 ab *Hieronymo* laudatis, fpeciaticim de Commentario in Apocalypfin, commemorat, quem interpolatum, & cum regnum millenarium, teffe *Hieronymo*, ille ftatuerit, contrariam fententiam infertam, dicit, uti & in aliis Patrum fcriptis

scriptis factum haud dissimulat. Tum & de *Pierio*, Presbytero Alexandrino, ejusque scriptis deperditis, item de *Atbenogene*, Martyre, cujus Acta Martyrii, metaphrastii tributa, nullam veri speciem habere ait; *Cap. XXII* de Actis (iisque proconsularibus, h. e. a notariis Proconsulis consignatis, adeoque genuinis,) S. S. *Martyrum*, fratrum, *Claudii*, *Asterii*, *Neonis*, A. 285 crudelissimis suppliciiis exstinctorum; *Cap. XXIII* de Actis S. *Mauritii*, & aliorum Martyrum legionis Thebææ, quæ ab *Eucherio*, Episcopo Lugdunensi, medio Seculo V collecta, atque adeo fide digna, ea autem, quæ *Surius* exhibet, minus genuina, dicit; *Cap. XXIV* de Actis S. *Donatiani*, & S. *Rogatiani*, Martyrum Nannetensium, quæ originariis æquiparanda dicit, licet Seculo demum V consignata videntur; *Cap. XXV* de Actis Martyrii S. *Bonifacii*, & S. *Victoris*, Romæ circa A. 290 passorum, quæ dubia, certe interpolata, statuit, licet ea *Ruinartus* in Actis Martyrum sinceris, & *Bollandus* in Actis Sanctorum, pro genuinis habeant; item de Actis S. *Maximiliani*, Tebestæ in Numidia supplicio affecti, quæ genuina dicit; *Cap. XXVI* de Actis S. *Marcelli*, Centurionis, & S. *Cassiani*, tabellionis, in annum 298 incidentibus, quæ sincera agnoscit; *Cap. XXVII* de *Arnobio*, Rhetore, ejusque vita & libris VII contra paganos, quorum fufam dat analysin, & doctrinam *Arnobii* examinat, erroresque, quod neophytus adhuc, & parum in religione Christiana instructus, scripserit, excusat, editionesque recenset; *Cap. XXVIII* de *Lactantii*, Rhetoris, & defensoris ecclesiæ, vita & scriptis genuinis, (inter quæ librum de mortibus persecutorum in medio relinquit, nequæ asseveranter ei tribuit Autor) scriptis item deperditis & suppositiis, cum examine, doctrina, & catalogo editionum; *Cap. XXIX* de S. *Pampilo*, Presbytero Cæsarænsi, ejusque Apologia pro *Orygene*, cujus non nisi liber primus e versione *Ruffini* restat, aliisque scriptis, & doctrina, commentatur. *Capite XXX*, admodum copioso, & in *Articulis XIX* distincto, de Actis variorum Martyrum sub *Diocletiano*; *Cap. XXXI* de Conciliis, primis tribus Seculis in Ecclesia habitis, ample & erudite tradit. In his *Artic. I* agit de Concilio Apostolorum, A. C. 50 aut 51 Hierosolymæ habito,

bito, quod exemplar aliorum Conciliorum dicit. Concilium autem Apostolorum Antiochenum, & alia, quæ nonnulli fingunt, rejicit. *Artic. II* de Concilio contra Montanistas, A. 171 aut 172, incertum, in qua Asia urbe, habito; *Artic. III* de Conciliis in controversia Paschali Cæsareæ circa A. 196, Romæ eodem anno a Papa *Victore*, in Ponto, in Gallia, Ephesi, & alibi, habitis; deque *Victore* Ecclesias Asiaticas ob diversam Paschatos celebrationem excommunicante; *Artic. IV* de Conciliis Carthagine, Iconii, & alibi, ob quæstionem de baptismo hæreticorum, habitis; *Artic. V* de Conciliis, Alexandriæ in Numidia, Arabia, Asia, & Achaja, contra *Origenem* habitis; *Artic. VI* de Conciliis Carthagine A. 249 & 251, maxime in causa lapsorum, Romæ A. 251, & Antiochiæ A. 252 contra *Novatianum*, item Carthagine A. 252, ob lapsos in persecutione, habitis; *Artic. VII* de Conciliis, quæ Narbone & Romæ A. 263 habita, incerta fide feruntur: deque Concilio Antiocheno I, A. 264, 269, & 270, contra *Paulum Samosatenum* habito, diligenter agit. Sub finem Capituli non dubitat Autor falsum & fictum pronuntiare Concilium, quod *Baronius*, ex verbis *Athanasii* perperam intellectis, sub Papa *Dionysio* contra *Paulum Samosatenum* habitum, statuit. *Capite XXXII*, de Canonibus Apostolorum agens, eos ab Apostolis ipsis profectos, contra *Turrianum*, & alios, id asserentes, alatis rationibus negat; Concilio tamen Nicæno antiquiores, & si non citius, certe ineunte Seculo IV, collectos, statuit. Simul vero & *Dallai* sententiam, qui eos Seculo demum V confectos asserit, refutatam it, magnamque semper eorum in Ecclesia Latina æque ac Græca auctoritatem fuisse, ostendit; eosdemque cum analysi exhibet, & editiones recenset. *Capite XXXIII*, de Constitutionibus Apostolicis disquirens, has itidem supposititias, & imposturam omnibus paginis elucere, ait: quas *Epiphanius* citat, ab his, quæ hodie circumferuntur, diversas fuisse, monstrat; hasque a Scriptore quodam Seculi V e diversis scriptis, nomine Apostolorum insignitis, compilatas, & *Clementi* Romano falso tributas, docet, variaque ad disciplinam & ritus ecclesiæ pertinentia ex iis adducit. *Cap. XXXIV* Concilia Seculi IV persequitur. *Artic. I* de Concilio Elvi-

Elvirensi, in Bætica A. 300 aut 301 habito, cujus Canones LXXX recenset, & obscuriores explicat; *Artic. II* de Concilio Alexandrino in causa *Meletii*, quem circa A. 301 Episcopatu Lyopolitano in Ægypto ob crimina dejectum, atque eapropter, non autem ob dissensionem de receptione lapsorum, uti *Epiphanius*, forte a sectatoribus *Meletii* deceptus, narrat, schisma excitasse, dicit; *Artic. III* de falso Concilio Sinuessano tractans, quod in causa *Marcelli* deponendi, quod idolis sacrificaverit, habitum fingitur, & a *Somiero*, scriptore *Historiæ dogmaticæ S. Sedis*, sine dubio ob canonem ei adscriptum: *Prima sedes non judicatur a quoquam*, pro vero defendi, miratur Autor, illud ab homine insulso confictum, aliquot argumentis ostendit; objectionemque, historiam lapsus *Marcellini*, & Concilii Sinuessani, tamen autoritate Breviarii Romani confirmari, responsione vix dignam censet; cum omnes hodie, parum modo in arte critica versati, agnoscant falsitatem multarum narrationum, e quibus lectiones Breviarii Romani sint compositæ, e. g. illius de baptismo & donatione *Constantini M.* Consentit itaque *Constantio*, in *Append. Tomi I Epistol. decretal. Pontif.* statuenti, circa A. 502, tempore Concilii Romæ in causa Papæ *Symmachi* habiti, forte ad stabilendum, quod pro eo factum erat, decretum, a quodam semilatino Gotho totum illud Concilium Sinuessanum fuisse confictum. *Artic. IV* de Concilio Cirthæ in Numidia A. 305 habito contra Episcopos traditores; *Artic. V* de Conciliabulo Carthaginensi, a schismaticis contra *Cacilianum* Episcopum A. 311 vel 312 habito, unde origo Donatistarum repetenda; *Artic. VI* de Concilio Romæ in causa *Caciliani*, jussu *Constantini* Imperatoris, in palatio *Fausæ*, uxoris ejus, dicto domus Lateranensis, habito, quo *Cacilianus* absolutus, & *Donatus* condemnatus est, rescissaque sunt Acta Conciliabuli Carthaginensis; *Artic. VII* de Concilio Arelateni in causa Donatistarum, de Concilii Romani decretis conquerentium, auspiciis *Constantini M.* A. 314 habito, cujus & Canones XXII recenset, fufiusque de Africanarum Ecclesiarum more rebaptizandi hæreticos agit; ipsumque hoc Concilium præ omnibus eo usque in Eccle-

Pag. 685.

Ecclesia habitis illustre & venerandum appellat; *Artic. VIII* de Concilio Ancyrano in Galatia, anno, ut vulgo fertur, 314, certe ante annum 319, habito; cujus Canones XXV, maxime ad lapsos in persecutione pertinentes, recenset; *Artic. IX* de Concilio Neocæsariensi, circa A. 315 habito, ejusque Canonibus XIV, refert, item de Concilio Romano fictitio anni 315, in quo *Helena, Constansini M.* mater, Judæismi fuerit accusata, & cum Judæis disputatum, citato in Actis S. *Scholastici*, in decreto *Gelasii*, in Epistola Papæ *Hadriani* ad *Carolum M.* & alibi: cujus Acta absurditatibus plena nullam fidem mereri ait, paucisque refutat. Ceterum huic etiam *Tomo* additus est Index rerum copiosus.

M. ANTONII MURETI OPERA.

Tomus II — V.

Veronæ, apud Jo. Alb. Tumermannum, 1727 — 1730, 8.

Tom. II Alph. I plag. 3½, Tom. III Alph. I plag. 6½, Tom. IV Alph. I plag. 2, Tom. V Alph. I plag. 7½.

Est cum *Tomo V* nondum finita sit præstantissima hæc *Opera Mureti* Collectio, sed plures ejus Partes expectare nos jubeat Præfatio *Tomo V* præmissa, quibus an videre jam lucem publicam, post tot annorum decursum, contigerit, nos variis de causis dubitamus; non putavimus tamen ingratum nos facturos Lectoribus nostris, si horum, quæcunque ad hunc diem venere in manus nostras, *Voluminum* brevem ipsis notitiam suppeditemus. De *Tomo primo* dictum, quod satis fuit, in *Actis A. 1728 Mens. Jun. pag. 286*, quo in loco ipsum Editoris institutum, dotesque editionis hujus præcipuas, ex merito commendavimus. Jam igitur, dum *Tomos* Operis præclari reliquos percurrimus, illud nobis agendum restat, ut, quid scriptorum *Mureti* complectatur unusquisque, unde hæc petita Editori, quam is curam in edendo adhibuerit, paucis edoceamus Lectores. *Tomum secundum* dedicavit Typographus Rev. Patri *Carolo de Lodolis, Veneto*,

neto, Sacrae Theologiae Lectori, quem partim ob virtutes præclaras, partim ob id inprimis, laudat, quod ipsi non paucæ ad editionem hanc *Operum Mureti* adornandam subministraverit. Nulla præterea huic Tomo Præfatio Editoris accessit; ut de eo nihil nobis sit dicendum, quam quod ex ipso rubro discimus, contineri eo *Epistolarum Libros IV*, non earum tantum, quas in editione *Operum Mureti* Lipsiensi, A. 1714 a *Jac. Thomasio* publicata, legimus, sed aliarum etiam, quas, in fasciculum collectas, Lugduni A. 1661 *Jo. Mich. Brutus* edidit. Nec uberio- rem dicendi materiam suppeditat *Tomus III*, & ipse Præfatione destitutus, est Epistola non inoleganti in tutelam traditus *Jo. Antonii Astorii*, eruditissimi Viri, & in omnis generis anti- quitatibus, quod varia ejus scripta testantur, versatissimi. Habes hic *Variarum Læctionum Mureti Libros XV*, & Græcorum in his locorum Latinam interpretationem, quorum utrumque sua *Operum Mureti* editione exulare jusserrat *Jac. Thomafius*, sed quæ huc translata ex editione Parisiensi anni 1531, *Tomi* hujus rubrum indicat, nisi, mentiri, verius dicas. Fatemur enim, nullam nobis anni 1531 editionem Parisiensem esse cognitam; cumque in Præfatione *Tomo IV* hujus Col- lectionis præfixa, defunctos esse hos *Variarum Læctionum* li- bros ex editione Parisiensi anni 1606, nos doceat Editor, hinc, in illa indiciorum diversitate, parùm abest, ut in ti- tulo *Tomi* hujus errorem numerorum agnoscamus. Fron- tem *Tomi quarti* ornat Dedicatio ad Illustrissimum Virum, *Jo. Franc. Musellum*, Ecclesie Veronenfis Archi-Presbyte- rum, quam excipit Editoris ad Lectorem Præfatio, vicem ea- rum, quæ *Tomo secundo & tertio* accedere debuissent, susli- nens, quidque aut præstiterit huc usque, aut in posterum sit præstiturus Editor, strictim commemorans. Ex scriptis *Mureti* hic comparent *Variarum Læctionum Libri quatuor* posteriores, a *XVI* ad *XIX*, nec non *Liber singularis Observationum Juris*, ex *Lampade critica Gruteriana* petitus, præterea *Carmina Mureti*, non ea tantum, quæ *Thomafius* olim cum ceteris *Mureti* scriptis edidit, sed duo etiam alia, unum *ad Neram*, in *Aldina Orationum Mureti* editione obvium, alterum *ad Ful- viam, puellam*, non antehac editum, sed jam liberaliter concef- sum

sum Editori a *Catarino Zenone*, præclaræ doctrinæ & magnæ inter Venetos existimationis Viro. Duxit & e re Lectorum Editor, ex *Collectione Thomafiana* repetere *P. Syri Mimiambos*, quod eòs eleganter expressit *Muretus* in *Institutione puerili ad nepotem*, carmine festivo, cui eodem in Tomo inter alia Poetæ nostri locus est datus. Ultimus, quem præ manibus habemus, *Operum Mureti Tomus sextus* est, consecratus *Jacobo Comiti de Tassis*, Bergomati, continensque in *Ethicorum Aristotelis Libros Commentaria*, ea quidem mutila passim, nec satis ab Autore eliminata, at, si iudicem Editorem in Præfatione audias, ita comparata, ut *integros aliorum labores exsuperare videantur*. Ediderat hæc olim A. 1602 *Ingolstadii Adamus Sartorius*, cujus labore præsentis Editor *Collectionis* usus est in rem suam, etsi rejectis nonnullis, quæ ille addiderat suo libro, sed quæ ad *Muretum* prorsus nihil pertinebant. Editor noster, cum in Præfatione mentionem facit horum *Commentariorum*, præter morem suum affert aliquid, quod scitu jucundum sit *Historiæ literariæ* studiosis, ostenditque, *Oberto Giphano*, ad eadem *Aristotelis Ethica* *Commentarios* scribenti, laborem hunc *Mureti* prorsus incognitum fuisse. Operi huic subijuncti sunt *Commentarius in Oeconomica Aristotelis*, a *Jacobo Ludovico* versa, & *Interpretatio Commentariorum Alexandri Aphrodisiensis in Librum VII Topicorum Aristotelis*. Quam lubenter jam ad recensendos *Tomos Operum Mureti* reliquos pergeremus, si quid horum venisset in manus nostras! Nobis, ut supra diximus, ne id quidem satis certo constat, an profecutus sit institutum suum Editor, etsi, in animo id ei fuisse, sit certissimum, partim quod *Operum Mureti* corpus integrum daturum se sponderit passim, partim quod *Commentaria in Jus Civile*, & in *Græcos Latinoque Autores*, maxime *Poetas veteres*, expectare nos in *Tomis quarti & quinti* Præfatione disertis verbis jubeat. Quo promisso si nondum se exsolverit Vir, quisquis est, de Republica literaria meritissimus, ut propediem se exsolvat, meliorum literarum causa vehementer optamus.

L A

*MEDICINA THEOLOGICA, SIVE ME-
dicina creata, qualis ea conspicitur, profecta e mani-
bus Dei, naturæ conditoris, suisque legibus gubernata;
Opus, in quo Hygiene per principia mechanisimi expli-
catur, deinceps per similes notiones, ex scientiis, ad per-
ficiendam Medicinam maxime accommodatis, petitis,
ideæ genuinarum cujusque morbi causarum, ordinis, quo
se excipere solent, verorumque remediorum, eruuntur.
Accedunt in fine Theses medicæ ejusdem
Autoris.*

Tomus II.

Parisii, apud Guilielmum Cavelierum, 1733, 12 maj.
Tom. I Alph. 1 plag. 6, Tom. II Alph. 1 plag. 7.

Quare doctissimus Autor præstantis hujus & omnî erudi-
tionis genere referti Operis, quem Cel. *Hecquetum* esse,
ex Privilegio Regis cognovimus, librum suum Medicinæ
Theologicæ nomine inscribendum putarit, tum demum, ubi
summam argumentumque ejus breviter retulerimus, clarius
haud dubie intelligetur. In antecessum tamen monuisse suf-
ficiat, Medicinam Theologicam ipsi eandem esse, ac Medici-
nam divinæ institutioni conformem. Deum enim ipsum pri-
mum fuisse omnis medicinæ autorem, magistrumque, & do-
ctorem, toto hoc libro, & prima præcipue ejus Parte, Cel.
Autor contendit. Cum enim is ipse, cum reliquo mun-
di opificio, hominem condiderit; optime sine ulla contro-
versia cognovit, quid ad eundem hominem conservandum ma-
ximè idoneum esset atque accommodatum. Quam ob cau-
sam media, quibus vitam suam sustentaret, ei monstravit. At-
que hinc primus Medicinæ præcepta tradidit, quippe quam
non esse nisi artem vitam valetudinemque conservandi, inter
omnes constat. Præceptis autem homini, ut herbis, legumi-
nibus,

nibus, & fructibus terræ, vesceretur, carniū vero usum post diluuium demum, ex singulari benignitate, & propter cordis humani duritiem, ferè ut Judæis posteris temporibus divortia, indulsit. Ipsos etiam Judæos in locis desertis manna, non carnibus, nisi semel, admodum inuitus, aluit. Terra Canaan, quæ ipsis erat promissa, non ob carniū copiam, sed vegetabilium præstantiam, mellisque & lactis abundantiam, prædicatur. Quod ad potum attinet, aqua simplex potus fuit initio omnibus communis, haud dubie ex præceptione divina. Ante diluuium nullus concessus fuit vini usus, nec ipsum vinum potus causa creatum. Huic igitur victus vivendique rationi præcipue hominum ante diluuium vita tam longa, & valetudo tam firma & prospera, debetur. Qua occasione doctissimus Autor copiose de præstantia leguminum & vegetabilium præ usu carnis animalium, & de vita primorum hominum longiori, disputat. Atque primum hoc regimen, a Deo ipso profectum, commonstratūque, humanæ naturæ quam optime convenit, ut scilicet usu vegetabilium sustentetur ac recreetur, quæ a diluio neutiūquam mutata & in deterius fuerunt conversa. Carnes vero secundum primam divinam institutionem non conveniunt, & solidorum tonum, fluidorum autem fluiditatem, destruunt, hincque omnibus morbis occasionem subministrant, & vitam ipsam breviorē efficiunt, ut deinceps etiam hæc infirmitas & labes ad posteros magis magisque propagetur. Quare nunc utique hominis natura maxime est immutata, & velut inversa, ut legumina cum propter hanc mutationem, tum propter varias incrustationes, & condimenta, quibus corrumpi ea solent, nobis in præsentī non æque conveniant, quam olim, ubi simplici modo assurebantur. Idcirco hic regulæ exponuntur, ad quarum ductum simplex victus reducendus sit. Propter eandem mutationem ipsa etiam vegetabilia specifica non adeo efficaciter agunt in corpus, nec morbos tam prægrate profligant. Quoniam itaque has leges a Deo ad conservandam valetudinem sancitas Medicus semper in animo habere, & imitari, debet, atque corpus humanum, illud omnium perfectionum divinarum, in rebus creatis

creatis expressarum, velut compendium sibi perpetuo objectum propositumque habet, in quod intueatur, & cujus commoda curet, ubique Deum præsentem venerabitur, nec facile, ut nonnulli cavillantur, artis suæ exercitio omnem ejus memoriam cultumque animo exstinguet, sed medicinam velut catechismum ad fidem esse comperiet, quod alias *Cyrillus* apposite de Philosophia dixit. Idque argumentum Parte altera uberius persequitur, ubi corporis humani fabricam, atque omnium ejus partium structuram, elegantissime evolvit, & quæ ab oculatissimis recentioris ævi Anatomicis detecta fuerunt, concinne nitideque exponit, & simul quarumlibet partium officia ex rationibus mechanicis elegantissime explicat, eo scilicet consilio, ut, quibus machinamenti corpus nostrum secundum Dei conditoris fines moveatur, quibus motuum legibus omnes functiones peragantur & determinentur, exinde cognoscatur, simulque pateat, medicinam hæc quoque ratione viam ad cognoscendam Dei existentiam, inspiciendasque ejus perfectiones, parare. Ut non immerito hanc Partem Physiologiam corporis humani ad Theologiam naturalem applicatam dixeris. Illa ipsa etiam vis insita sanitatem corporis conservandi, & morbos sæpe depellendi sine externo auxilio, quam naturam medicatricem vocant, Noster autem Medicinam naturalem & domesticam subinde appellat, Deum autorem suam manifeste testatur, atque hic copiosa oratione explanatur. Ad extremum monet Autor, omnem illam perfectionum divinarum notitiam non posse non in Medico cultum amoremque Dei, & fidem, simulque amorem erga socios, accendere, perpetuam autem considerationem infirmitatis humanæ imperfectionisque, in theoria pariter atque praxi medica se manifestantis, omnem animi elationem suppressere, & modestiam conciliare. Nec a Theologia & religione alienam esse Medicinam, ut nonnulli calumniantur, inde potissimum probat, quod tot viri sancti Veteris Testamenti, Christus ipse, ejusque Apostoli, & tot Sancti, morbos curarunt, atque ea, quæ Medicorum esse solent, tractarunt. Pars denique tertia secundum principia & fundamenta, in prioribus Partibus posita, scientias, quæ ad perficiendam Medicinam valent,

adeoque ad ejus encyclopædiam pertinent, enumerat. Refe-
 runtur autem eo scientiæ proportionum. Unde jam veteres
 Medicinæ utiles esse dicebant Astronomiam, Arithmeticam,
 Musicam, pictoriam, & in lignum vel æs incidendi, ar-
 tem. Inprimis autem ei perficiendæ deserviunt Anatomia,
 Geometria, & scientiæ Mathematicæ, Botanica, Chymia,
 quam tamen non admodum honorifice appellat Noster, sed u-
 bique fere notat, & reprehendit, denique Philosophia morum.
 Horum itaque ad Medicinam habitu enodato, progreditur ad
 eruendas veras morborum causas, ex quibus tot morborum
 diversorum genera nascuntur, quorum varios generati:m excu-
 tit, in suas classes redigit, principem tamen fere causarum
 spasmus esse, multis propugnat. Omnis hæc tractatio Patho-
 logiæ cuidam generali non dissimilis videtur. Quemadmo-
 dum & mox, Therapiam quandam generalem tradi, facile quis
 crediderit, quando de variis medicationum generibus, quæ
 causæ illæ generales antea recensitæ exposcunt, & præcipue et-
 iam de remediis variæ indolis, ad componendos spasmos com-
 paratis, disceptat. Posthæc perquirat & exponit, qua ratione
 morbi se invicem in corpore humano excipere & succedere
 pro ætatis diversitate soleant, & quomodo alius in alium mu-
 tetur. Sequitur hic præcipue observationes *Hippocratis*, &
 theoriam *Cel. Stablii*, eo tantum ab hoc diversus, quod, o-
 mnem illum motuum variorum, qui modo ad hanc, modo ad
 illam, partem contendunt, apparatus non ab anima rationali
 proficisci, asseverat. In his itaque naturæ motibus attenden-
 dis omnem mentis aciem defixam habeat Medicus, & natu-
 ram ducem ubique consecutetur, nec quidquam suscipiat,
 quod salutaribus iis motibus repugnet, vitiosos e contrario
 motus in ordinem redigat, ubique autem in curationibus
 morborum studium industriamque debitum adhibeat. Quæ
 dum fusius inculcat Autor, permultas affert præceptiones,
 ad Medicinam pragmaticam præcipue generalem admo-
 dum fructuosas. Insistit vero & hic vestigiis *Stablii*, e-
 jusque sectatorum, quem magni admodum æstimat, ad e-
 jusque scripta lectores infinitis locis remittit. Quanquam uni-
 versum

versum Cel. Autoris candor a nobis laudandus est, qui non suæ gentis scriptores amat unice & admiratur, sed sine omni invidia præstantissimos cujuscunque provincie antiquiores pariter ac viventes adhuc rei medicæ Scriptores, præcipue & Germanis, admodum prædicat, & ipsorum libros commendat. Enimvero non unica hæc laus est, quam doctissimo Autori debemus, qui potius ob rerum prudenti selectu exquisitarum varietatem, quæ ad veram Medicinæ theoriam atque praxin illustrandam, ejus dignitatem amplificandam, & summi conditoris gloriam concelebrandam, multum momenti habent, judicii que, quo ex proponuntur, acumen, librum hunc ex elegantissimis esse existimamus, qui haud ita pridem apud Gallos editi fuerunt. Nunc vero facilius liquet, quare is Medicina Theologica inscribatur. Scilicet quod talem dare medicinam instituat, quæ cum ipsa institutione a Deo profecta convenit. Qualem vero medicinam Deus intenderit & constituerit, partim ex præceptione illa, qua homines ad comedendos terræ fructus & herbas, partim ex fabrica corporis humani, legibusque illis naturæ divinitus constitutis, secundum quas omnes humani corporis functiones peraguntur, atque res etiam externæ in corpus agunt, planum redditur atque manifestum. Omnem itaque medicinam, fabricæ corporis humani, & legibus illis divinitus constitutis, præceptoque illi divino, conformem, optime cum institutione divina conspirare, adeoque Theologicam esse, & ad scientias Theologicas optime referri, Cel. Autor ratiocinatur. Ipsum vero nomen hoc, a Theologia desumptum, Medicinæ honorificum esse, eandemque a sædissimis criminationibus vindicare, demonstrat. Restat, ut quæstiones, quæ in calce Operis Latino sermone excutiuntur, & dimidiam partem alterius *Tomus* conficiunt, paucissimis indicemus. Ita vero se habent ordine a nobis paululum immutato: An functiones a fermentis? an morbi a serosa colluvie? an remedium curta supellex? an potus ægris interdicens? an, quos morbos non sanat chirurgiæ ferrum, eos sanet chymicus ignis? an chronicorum morborum medicina in alimento? an impeditæ transpirationi
san-

sanguinis missio conducatur? an morbi a solidorum tritu? an creatoris & naturæ legum imago carnisprivii lex? Ad quarum quinque priores negando, ad quatuor autem posteriores affirmando, respondetur.

**DESCRIPTIONES TUBULORUM MARI-
norum, in quorum censum relati Lapides Caudæ Cancræ
Gesneri, & his similes Belemnitæ, eorumque Alveoli,
secundum dispositionem Musei KLEINIANI. Ad-
dita est Dissertatio Epistolaris de Pilis
marinis.**

Gedani, apud Marcum Knochium, 1731. 4.
Plag 5, cum Tab. 21. 10.

Maximam ab omnibus, qui veritati student, ineunt gratiam, quotquot rerum naturalium pseudonymias, si quæ præter rationem concretis suis inhærent, everrunt, & genuina, habito honore antiquis, qui aliter hæc dixerunt, modeste afferunt, declaratis, quæ mutationes nominum imperabant, argumentis. Si quis unquam, sane Cel. *Kleinus* id lumina industria, nec felici minus successu, peregit, tum variis, tum hoc potissimum argumento, quod petrefacta quæpiam, nomine Caudæ cancrinæ vel astaci ob qualemcunque similitudinem a *Gesnero* appellata, gaudere in posterum hoc titulo passus non fuerit. Sunt quædam & inaninatis fata rerumque vicissitudines, maxime quod nomenclaturas attinet, quas eruditi pro sui quilibet ingenii felicitate subinde varias excogitant. Inde mirum nemini esse debet, huncce, de quo eruditissimus libellus agit, lapidem diu sub nomine Vertebrarum petrefactarum aut Ichtyospondylorum a perspicacioribus circumferri haud potuisse. Excusari poterat quodammodo a similitudine petitus *Gesneri* terminus, verum nec ille placuit, quod non eo, quid esse possint, sed quid re ipsa existant, res creatæ sint explicandæ. Fatetur *Kleinus* noster, pro sua, qua pollet, modestia, se lapides hosce aliquando pro Alveolis Belemnitarum habuisse, quod tamen

tamen focus se habuisse, deprehensum fuit postea, etsi negandum non sit, inter Alveolos istos inveniri, qui pro ratione Belemnitis, quo concluduntur, capacitatis sint ad controversum lapidem proxime accedentis, ita quidem, ut minus oculatis perinde esse soleant. Dissarunt tamen eo, quod conicam figuram, quæ Belemnitis per essentiam inest, vix usquam attingant, & uno alterove modo ad obliquitatem vergant; quo factum sine dubio est, ut lapis ille caudæ astaci æmulus, visus sit quibusdam majoris Nautilitæ fragmentum esse, eo, quod & concamerationum multitudo, & siphunculi per eandem orationis præsentia, id innuere videatur. Interim solide demonstrat Noster, diversum quidpiam huncve lapidem sui generis existere, ex Tabularum scilicet genere, quorum diversitates in suo rerum naturalium thesauro præsto habet. Nihil enim impedit, quo minus sub alia classe collocandus sit, etsi mechanismo cum Nautilitæ eodem gaudet; nempe & in alveolis Belemnitarum siphunculus ille per concamerationes ad apicem exurgens deprehenditur. Neque vero cum omnibus Nautilia Testaceum istud marinum olim, nunc lapis, convenit, sed etiam illo saltem, qui Nautilus crassus *Rumphii* est, cum Nautilus alter, tenuis & papyraceus vulgo dictus, structura totus discrepet, ita quidem, ut parum absit, quin, Nautilus esse, negare quis posset. Nam multiplici ista camerarum serie, quæ Nautilus characterem facit, minime, sed unica tantum spira gaudet unicapalari, siquidem nec siphunculus ullo modo conspicitur. Exinde urget Noster, methodum conchyliorum a forma interna desumendam non esse, multo minus illam, quam Celeberrimus quidam Vir haud ita pridem excogitavit, quæ conchyliis alia monothalamia, alia, & primo quidem loco Nautili, Polythalamia appellantur. Duo sunt, quæ Noster contra eandem monet, unum, methodi istius angustia, nam excluditur ovum istud Polypi, prout *Aristotelis* dicitur, a Nautilis, eo, quod Thalamos plures non habeat; alterum, vagus thalami conceptus, qui Nautilus definire nequaquam possit, cum thalamus aut camera ab incolâ suo dici debeat, Polypus autem saltem in superiore Nautili cavo habitet, non in reliquis, utpote quæ cum si-

Q. phua-

phunculo neutiquam communicent. Vidēbant Doctissimi Viri, quomodo amicum istud diffidiam componi inter ipsos possit. Id certum est, a camerarum suarum serie hancce lapidem Tubulum concameratum Nostro dici, cum reliqui omnes, quotquot in historia Conchyliorum Tubuli nomine veniunt, unam cavitatem omni suo corpore fervent, Penicillos puta, seu Enthalia Cordi, Dentalia, Solenes vermiculares, lignorum, arenarios, anguinos, aut corallorum, dictos, quos hinc inde in lapide effictos magna sollicitudine & felicitate congestit. Nemo est, qui non exinde intelligat, a Tubulis istis, etiam concameratis, multum differre Belemnitas ipsos, in cohesione partium suarum consideratos. Belemnita enim, quem antiquitas Lyncurium, lapidem Lyncis, ex urina hujus animalis generatum, dixerat, alii vero superstitiosius Ceraunium appellant, tria consideranda exhibet, crustam externam, inde alveolum, de quo jam dictum fuit, qui sub tegmine belemnitis latet, & denique haud raro nucem. Apparet id ex lapidis istius facta per medium sectione, qui miram istam interiorum machinam patefacit. Quando adeoque Belemnitam, prout entrochi ex variis articulis factum, & hævi, aliquando etiam pellucida, crusta tectum, prout est, consideres; tunc miram iterum elassium varietate animos oblectat. Magna tamen & hic errorum genitrix æquivocatio in primo limine remouenda fuit; nempe non omnes conicz figuræ lapides, etsi prima facie haud absimiles, pro belemnitis habendi sunt, cum & Tophi haud raro hanc formam induant, neque desint, qui dactylos vel radios Echinitarum, articulo suo facile dignoscendos, pro Belemnitis habeant. Verus autem Belemnitis genuini character est radiorum a peripheria omnium segmentorum contingens ad centrum concursus, cum foramine, a basi ad apicem eunte, cujuscumque postea diversitatis fuerint, cylindrici, hemicylindrici, dimidiati, coniformes, fusiformes, cum alveolis & nucleis suis, & sic porro. Enata est ista classium series ex locuplete istiusmodi lapidum, quem possidet, thesauro, quo noluit solus uti Vir, sibi parum, plurimum patriæ orbique literati commoditati & emolumento, vivens. Accedit Epistolica

Ita ad Magnum in Lithognosta Virum, *Heucherum*, *Arachia-*
tram Regium, Dissertio de Pilis marinis maris mediterranei.
 Exponuntur primo loco diversæ eruditorum de origine istius
 sphaeræ marinae sententiæ. *Joannes Paulinus* ex alga vitriola-
 riorum ejusdemque fibrillæ fieri suspicatur, *Ferdinandus Impe-*
rator, ex minutis patris & pellibusvolvendo formari, asseverat,
Mercatus ex fitao, quo scarabæi sibi nidos composuerant, tex-
 turam impetrasse maluit; alii aliam amplectuntur sententiam.
 Singularis est eorum opinio, qui pilas hæc pro animalium
 marinorum extremitatis habent, inducti sine dubio ægagropi-
 larum, in Antelopum ventriculis inveniri solitarum, nascendi
 conditione. Huic variis argumentis erudite obviam ivit Noster,
 album suum *Bambinatae* sententiæ addens calculum, qui ex
 algarum fibris eandem eriri dixerat. Conspirant amice cum
 veritate phænomena, radices scilicet & folia algæ, pilis plerum-
 que istis intertextæ: mare autem historibus appulsurum artifex
 est, cujus impetu mire inter se complicantur radicum fibrillæ,
 & in pilæ modum, prout Figuræ ad calcem adjectæ declarant,
 effinguntur.

SCHIDIA CYRTONOSI. EPISTOLA, QUA
SIGISMUNDUS HAHN, D. Filio suo, JO.
GOTTFR. HAHN, Phil. & Medic. Doct. Societ.
Cesar. Leopold. Carol. Socio, Practico inter Vratisla-
vienses Celebris, S. P. D. Accedit Responsio Filii, Cyrtono-
si, que Glissonio Rhachitis est, tabulas aliquot
antiquas exhibens.

Vratislaviz, absque mentione Typographi, 1735, 4.

Plag. 6, Fig. æn. 1.

Schidiorum vocabulum, totius Epistolæ frontem ornans,
 Obscurius quibusdam visum iri, declarat doctissimus Autor,
 affulas appellans schidia, quibus fascinare cyrtonosorum curva-
 turas tentant Chirurgi. Substituitur pro Rhachitide Cyrtonosus,
 habeturque pro affectu articulorum maximæ spinæ dorsæ, quo
 incrementi vitalis symmetria depravatur, & actionum exter-
 narum

marum integritas læditur; neque vero connatus ille affectus est, sed paulo post a partu superveniens & admodum. Ex Hippocrate probatur, hunc morbum pueris cum primis solentem esse, non absurde pro arthritide habendum, nisi oraculo Hippocratis interdicti essent podagra aut alio morbo articulari infantes & pueri. Quo appareat inter Rhachitidem & hunc morbum existens differentia, Cyrtonosus spinæ æque ac aliorum artuum, Rhachitis vero solius spinæ dorsalis curvatura appellatur. Picturam apponit Autor lepidam, hic a nobis repetitam, quæ diversas Cyrtonosi ætates, prout ineunte, progressu, & decrepita, vitæ humanæ statione esse solet, definit. Sedes primaria mali sunt ossa, secundaria muscoli, quamvis & liquidorum in vasis non contemnendum sit vitium, quod malo huic nascendi vel adolefcendi commoditatem præbet. Quicquid id est causarum, quibus rectitudo salutarum & stabilimentorum corporis humani, ossa puta, depravatur, in eo conveniunt, quod vasa, quibus ossa & vires motrices corporis constant, varices patiantur aut aneurismata, vel profus mutantur, cum nascente hinc ossium & cartilaginum in substantia sua mollitie & flexilitate. Formalitas Cyrtonosi consistit in læsa incrementi proportionē in ætate maxime puerili, ob mollitiem ossium ipsorum, periosteï minus efficacem renisum, & cartilaginum æque ac epiphyseum luxuriam. Accusantur muscoli, tanquam causæ sociæ, in quantum; incremento ossium obfistentes, iisdemque breviores, ita quidem renituntur, ut flexiles ossæ fibræ in recta linea, uti decebat, persistere non possint. Homines, in quibus hæc contingunt, si proveciori ætate vis naturæ tandem vim Cyrtonosi superet, pusiones quidem manent, sed quadratis & robustis artibus instructi, ob musculos latiores factos, & ossium vitio sese apte accommodantes. Inveniuntur inter eos, qui hoc ossium vitio laborant, quos deprehendes nodos ad interarticulationes ossium enatos possidere; duplices artus appellant, qui vulgari dictionis generi assueverunt, *grosknorricht*, *gedoppelte Glieder*. Tophi haud raro sunt sub periosteïo enati, qui hanc ætate artubus deformitatem conciliant, multo magis, si caries ossium vel latens vel erosio musculis & cute erumpens concurrat.

TAB. I.

rat, non periosteum tantum, sed ipsa ossium medulla, suos cruciatus experitur, quo tempore spinæ ventosæ nomen nanciscitur morbus. Ea quandoque musculorum, morbosi ossis resistantiam sua virtute superantium, virtus, ut & ossa ipsa diffringantur, quod in variis observavit Autor. Ligamenta, quæ ossium arthrodiaz potissimum obfirmant, non leviolem culpam ferunt; illa enim laxa, &, prout Autor id eloqui amat, anevrismatibus diverzata, ita apophyibus ossium, quo sese mutuo attingunt loco, certos ponere limites haud possunt, ut non morbosum cartilaginum incrementum enascatur, cum symmetriæ corporis deformitate, & motus ipsius læsione, aut penitus facta suppressione. Prout istud proportionis læsæ vitium modo hoc, modo illud, corporis humani os invaserit, varix exiade enascatur læsiones. Sans, quibus os linguæ læsum organum loquæ ad-articulatum sonum effingendum ineptum prorsus reddidit. Aliis quadrata est capitis forma, occiput prægrande, aut frons patula, orbita oculorum immentis, mentum hinc inde distortum. Phænomena distortorum, quæ spinam atinent, non minoris momenti sunt; aut enim omnes vertebrae, aut quædam ex omni earundem tractu, curvitate, & exostosi, deformis fit, cui morbo non tantum causæ præternaturales, sed & pravus habitus, & consuetudo, aut indulgentia, quæ infantes inconvenientem corporis situm servare addiscunt, occasionem præbent. Cura malorum, quibus relictudo & elegantia artuum insigniter adeo depravatur, ardua omnino est, neque nisi in tenera, rarius in adolescente, nunquam in provectiori, ætate curationem morbus hic admittit. Non fasciæ, non ocreæ, aut thoracæ, sufficiunt, quamvis ulterius morbi incrementum impedire haud intermittant, sed altiori indagine opus est. Eluenda sunt infantum, & a fordibus viscidis acerbis liberanda, viscera, propinata aqua mellita, salita, aliaque; corrigenda sanguinis vitia, potus largior, dilutus, temperie inter calidum frigidumque medius, nervina oleosa, sub unguenti forma, non sine successu stipendium merebuntur, nec re infecta discedent vinosa, mediocri usu propinata, dulcia tamen, nec subacida, prout sunt canarinum & malvaticum. Respondet felix Filius fe-

liciori Parenti Epistola, qua *Medicorum Suidnicensium Seniori Practico per Silesiam Celebris, Doctori Sigismundo Habn, animi vere patris Patri, S. P. D. Filius omnia obediens, Jo. Godofredus Habn*. Illustre & prorsus jucundum dicendi genus, quo Doctissimus *Habnius* filius paterno amori respondet. Ex antiquitate magnorum viro-
rum imagines exponit, prout vel hoc vel illo curvaturæ & Cyrtionosi vitio laborarunt. *Paulus* de re medica spinæ inclinationem in interiorē partem *ἀσθενῶν*, in posteriorē partem *κύφωσιν*, in latera *σκολιῶσιν*, appellat. Rigidus magis cervicē, quam flexus, fuit *Tiberius*, obstipus *Suetonio* dictus, quamvis de cetero nullam vel vultus vel corporis deformitatem præ se ferret. Ossium vitio laboravit non minus *Caligula*, *Longurio* dictus, quod, depingente *Suetonio*, corpore esset enormi, gracilitate maxima cervicis & crurum, oculis & cervicē concavis, fronte lata & torva. *Pectorofus Jullianus*, delineante *Ammiano*, homo brevis fuit, humeros extantans angustos, & barbam præ se ferens hircinam, grandiaque incedens tanquam Oti Frater & Ephialtes, quorum proceritatem *Homerus* in immensum extollit. Sequuntur quædam ex antiquitate depromta, de variis Heroum effigibus, hac vel illa Cyrtionosi specie deturpatis. Depingitur *Galba* hybris, *Pericles* Schinocephalos. Rhachitidis vero ipsius alia est *Hippocratis*, alia *Gliffonit*, & recentiorum, declaratio. Exponitur utraque sententia. *Hippocrates* adeo in definienda hac puerorum distorsione solers est, ut nec venas collimatas relinquit, quin, easdem reliquis magis tumefactas esse, affirmet, id quod nostri temporis *Hippocrates Barbavius*, disertis verbis nos docet, dum, nullum vidisse se, ait, nisi tumentibus colli venis, rhagiticum. Naturalis quodammodo est Cyrtionosus, seu morbus ex curvatura spinæ, illis, qui decrepæ senectæ terminum attingunt; sunt tamen, quibus ex præcoci senio declive caput est, & juvenilia quandoque existunt Silicernia, quale adducitur exemplum feminæ ante diem gravi morbo senescentis, & Cyrtionosum passæ. Expectamus propediem Cl. *Habnii*, Filii, Vindicias, quibus Eruditissimi *Werlhoffi* contra Variolarum antiquitates emissæ tela avertere sedulo conabitur.

DISSER-

DISSERTAZIONE CRONOLOGICA

h. e.

DISSERTATIO CHRONOLOGICA DE
*quarta mundi etate, spectans ad solam Historiam sa-
 cram, & dedicata Eminentissimo Cardinali, JOSEPHO
 RENATO IMPERIALI, a Patre Magistro, F.
 Dominico SCIFELLI, Augustiniano, Expositore
 Scripture S. in Ecclesia Romana
 S. Augustini.*

Romæ, apud Jo. Zempel, 1732, 4.

Plag. 14.

Doctus Autor & in sacra Historia diligenter versatus, cum librum Judicum, Romæ, in templo S. *Augustini*, publice interpretaretur, atque in Chronologiam illorum temporum curatus inquireret, monitusque ab amico, etiam annales *Usserii* conferret, longe quidem plurima præclarissime tradi a summo illo viro, nonnulla tamen cum suo minus congruere, & cum genuino sacrorum Scriptorum sensu, judicavit. Ea in præsentî Dissertatione modeste proponuntur ac pertractantur, distributionemque annorum 480 respiciunt, qui ad quartam mundi ætatem referri solent, hoc est, ad tempus, inter exitum Hebræorum ex Aegypto, & ædificationem templi Salomonis, interjectum. Secuti *Usserium* magno consensu sunt homines doctissimi, iique cum ceteris, qui Rationarium temporum *Dion. Petavii* auctius ediderunt, annotationemque & Tabulam *Usserianam*, de quarta mundi ætate, præter multa alia, adjecerunt. Quam Tabulam cum ipsius *Petavii* esse, *Scifelhus* noster sibi persuaserit, miratur, tam perfecte in ea Viro magno, & usque ad dissensum a se ipso, cum æquali *Usserio* convenire. Ceterum, ut totius controversiæ summam quam brevissime compendiamur, utramque Tabulam, *Usserii* & *Scifelli* subjiciemus:

Tabula

128 AD NOVA ACTA ERUDITORUM

Tabula Ufferiana, annos exhibens quarta atatis:

<i>Moyſes</i> mortuus eſt, <i>Deut.</i> 34, 7, <i>Exod.</i> 7, 7, anno ab exitu	40
Hinc ad quietem, per <i>Jofuam</i> datam, <i>Jof.</i> 14, 10, ſunt anni	6
Hinc ad quietem, per <i>Othonielem</i> datam, <i>Jud.</i> 3, 11, anni	40
Hinc ad quietem, datam per <i>Aod</i> , <i>Jud.</i> 3, 30,	80
Hinc ad quietem, datam per <i>Deboram</i> , <i>Jud.</i> 5, 32,	40
Hinc ad quietem, datam per <i>Gedeonem</i> , <i>Jud.</i> 8, 28,	40
Postea filii <i>Israel</i> averſi ſunt ad <i>Baal</i> per aliquot annos,	
<i>Jud.</i> 8, 33,	9
Postea <i>Abimelech</i> præfuit, <i>Jud.</i> 9, 22, annos	3
<i>Thola</i> , <i>Jud.</i> 10, 2, annos	23
<i>Fair</i> , <i>ibid.</i> 3, annos	22
<i>Jephte</i> , <i>Jud.</i> 12, 7, annos	6
<i>Abefan</i> , <i>ibid.</i> 9, annos	7
<i>Abialon</i> , <i>ibid.</i> 11, annos	10
<i>Abdon</i> , <i>ibid.</i> 14, annos	8
<i>Heli</i> , <i>1 Reg.</i> 4, 18, annos	40
<i>Samuel</i> , annos 21½, vel	22
<i>Saul</i> , <i>Act. Apoſt.</i> 13, 21, annos	40
<i>David</i> , <i>2 Reg.</i> 5, 4, annos.	40
Templi fundamenta jacta ſunt, ineunte <i>Salominiſ</i> anno	4
Summa	480

Tabula Scifelli, ab ipſo Autore in compendium redacta:

A <i>Moſe</i> ad <i>Jofuam</i> , <i>Deut.</i> 29, 5, ſunt anni	40
A <i>Jofua</i> ad <i>Othonielem</i> , <i>Judic.</i> 3, 11,	40
Ab <i>Othonielem</i> ad <i>Aod</i> , <i>Jud.</i> 3, 30,	80
Ab <i>Aod</i> ad <i>Deboram</i> & <i>Baracum</i> , <i>Jud.</i> 5, 32,	40
A <i>Debora</i> ad <i>Gedeonem</i> , <i>Jud.</i> 8, 28,	40
<i>Gedeoni</i> ſuccedens <i>Abimelech</i> , <i>Jud.</i> 9, 22, regnavit annos	03
Huic ſuccedens <i>Thola</i> , <i>Jud.</i> 10, 2, judicavit annos	23
Huic ſuccedens <i>Fair</i> , <i>verſ.</i> 3, judicavit annos	22
Postea ſervitus ſub <i>Ammonitiſ</i> , <i>v.</i> 8, duravit annos	18
<i>Jephta</i> liberavit <i>Israel</i> , <i>Jud.</i> 12, 7, & judicavit annos	06
Huic ſuccedens <i>Abefan</i> , <i>v.</i> 9, judicavit annos	07
Huic ſuccedens <i>Abialon</i> , <i>v.</i> 11, judicavit annos	10
Huic	

Huic succedens <i>Abdon</i> , v. 14, judicavit annos	08
Huic succedens <i>Samson</i> , <i>Jud.</i> 15, 20, & 16, 31, annos	30
Huic succedens <i>Heli</i> , 1 <i>Reg.</i> 4, 18, annos	40
Postea judicavit <i>Samuel</i> , & regnavit <i>Saul</i> , <i>Act. Apost.</i> 13, 21, annos	40
Succedens <i>David</i> , regnavit, 3 <i>Reg.</i> 2, 11, annos	40
Succedens <i>Salomon</i> , templum œdificare cepit, <i>Cap.</i> 6, 1, anno	04

Summa 480.

HERMANNI ALEXANDRI ROELL COMMENTARIUS in principium Epistolæ ad Ephesios.

Tomus I.

Trajecti ad Rhenum, apud Gisbertum a Paddenburg, 1731, 4.
Alph. 6 plag. 3.

Licet hic *Tomus prior* tantum exhibeat principii Epistolæ ad Ephesios explicationem, a *Cap. 1 v. 1* usque ad *v. 14*, & sic *justum* Commentarii modum excedere videatur; tanta tamen benevolentia, cum olim, vivente adhuc Autore, ederetur, exceptus est, ut omnia, quæ privatis prælectionibus in totam Epistolam tradiderat, communicandi, & Commentarium sic perficiendi, Cl. Autori ingens adderetur animus. Sed, quod ipse voluit, nec morte præreptus potuit, ipsius Cl. filio contigit, nempe ut totius Epistolæ explicationem, a paterno ingenio profectam, elegantissime duobus *Tomis* impressam daret. De *priori* si nunc tantum agemus *Tomo*, non mirandum existimamus, eodem ab eruditissimis jam pridem magnam iniisse gratiam Autoreta, cum, quæ in genere de tota Epistolâ hic commentatus est, erudite sint disputata, & in uberiori selectorum argumentorum explanatione sic versetur, ut excellat. Primordia capiunt fontes, eisque adjuncta versio Latina. Subsequuntur observata, quæ ad totius Epistolæ argumentum ac dignitatem spectant, annexa totius Epistolæ analysi. His præmissis, ad Epistolæ exordium se convertit *Cap. 1 v. 1, 2*. Cum

Pag. 1 — 21.
33 — 39.
40 — 57.

R ibi

- ibi se *Paulus* non tantum a munere suo, ut *Apostolum Jesu Christi*, describat, sed etiam divinam muneris sui originem urgeat, addendo *per voluntatem Dei*; de duodecim Apostolorum munere ac characteribus, quibus se probarunt veros Dei legatos, nec non de duodenario ipsorum numero, multa lectu dignissima proferuntur. Demonstraturus enim, *Paulum* divina autoritate missum, ante omnia de veris missionis divinæ in
- Pag. 57 - 66. Apostolo signis ac requisitis disquirat, quibus tam ipse, quam alii, divinæ missionis reddantur certissimi. Omnis Apostolus id dignoscere potuit ex iis, quæ, cum divinitus vocaretur, circa se videbat, & audiebat, & intra se experiebatur, sentiebat, ac percipiebat, nec non ex stupendis & plane divinis effectibus in muneris sui administratione. Sic etiam se vox & manus Dei fati conspiciendam dedit Apostolo *Paulo*. Aliis vero innotuit, si, Apostolos vitæ ac fidei integritate conspicuos, audiverunt, ea Dei nomine annuntiare, quæ, teste ipsorum conscientia, non solum fuerunt vera, Deoque digna, sed etiam ab hominum sensu & cognitione remota, voluntatis divinæ mysteria, ad quæ cognoscenda divina revelatione opus fuit. Si porro doctrinæ maximum pondus ex miraculis, veram Dei cooperationem arguentibus, accedere cognoverunt, illud ipsis pro certissimo legationis divinæ argumento haberi potuit. *Paulum* vero his characteribus munitum invenimus. Probata enim vitæ ac morum sanctitate erat insignis, ac Evangelii mysteria ita tradebat, ut extraordinariam præ se ferat illuminationem, dum res divinas decenti explicat sermone, dictisque suis fidem conciliat tam miraculis, quam sua fide & constantia, ad patiendum & moriendum pro Christi nomine paratissima. Quæ omnia ut quam evidentissime cognoscantur, Cl. Autor eum in finem omnem *Pauli* historiam, ejusque vitæ, vocationis, factorum, factorumque, seriem sic examinat, ut inde manifesta divinæ vocationis *Pauli* argumenta sint perspicienda. Tot enim tantisque veritatis notis ac argumentis se commendat
- 80 - 85. *Pauli* historia, ut eam nemo, nisi qui omnem ejuret rationem, in dubium vocare, aut negare, possit: *Paulum* re vero eo, quo dicitur, tempore vixisse, docuisse, & est, quæ hodie supersunt,

perſunt, Epiftolas, ad varias eccleſias ſcripſiſſe. Quid magis enim a veritate abſonum eſſet, quam ſtatueri, tunc temporis omnes omnino homines, Judæos & Ethnicos, Græcos & Romanos, rerum Chriſtianarum tam negligentibus & incuriis fuiſſe, ut nescirent, verane, an falſa, ſint ea, quæ *Paulus* tam confidenter jaſtat, ſe ex acerrimo Chriſtianorum perſecutore in præcipuum Evangelii Chriſti confeſſorem ac præconem converſum, poſtea virtute Spiritus S. ab Hieroſolymis & circumjacentibus regionibus ad Illyricum uſque omnia adimpleviſſe Evangelio Chriſti. Quis *Paulum* ad ea, quæ publice a ſe geſta fuerint, provocari credat, niſi experientia ipſa, ſtultorum magiſtra, idem comprobaret. Concedenda ſic hiftoriæ ac doctrinæ *Pauli* veritate, progreditur ad examinandam ipſius doctrinam, vitam, mores, facta, & pro nomine Jeſu paſſiones. Conſideranti *Pauli* Epiftolas obveniet doctrina, qua nihil ad ingenerandam hominum animis veram religionem ac pietatem efficacius dici poterit. Dogmata ipſius ſi ſpeciatiim ſpectentur, ea docuit de Deo, de divinis virtutibus, conſiliis, & operibus, quæ non tantum Deo digna ſunt teſte conſcientia, ſed & ad quæ cognoscenda opus fuit ſupernaturali revelatione. Nec minus agenda, quam credenda, divino plane modo exponit. Quæ enim circa officia tradidit, tantam ſanctitatem, ac cultum tam rationalem, præſcribunt, ut eis ad perfectionem nihil addi, nihilque demi, queat. Quæ *Pauli* moralia ſi conferantur cum iis, quæ gentiliſſimi Philoſophi de morum institutione tradunt, pateſcit, eos nec veras virtutis officiorumque cauſas, nec verum finem, nec genuinam formam, neque veros ac vere ſalutares fructus atque effectus, ſatis habuiſſe perfectos. Certe non omnia a Deo deducunt, & ad eum reducunt, cum e contrario *Pauli* doctrina, proponendo Dei gloriam, hominumque felicitatem, ceu finem noſtrum ultimum, ſe ſolam eſſe divinam, demonſtret. Prædictiones ac Prophetiæ *Pauli*, eventu comprobantur, etiam divinæ miſſionis ſuz ſunt vindices. Nunquam enim, niſi Deus ipſi revelaret, itinervis in mari Adriatico ſociis prædicare potuiſſet, fore non tantum, ut naufragium facerent, ſed & ut ſalvi & incolumes

Pag.
87 - 94.

93 - 97.

125 - 137.

137 - 155.

97 - 99.

181 - 185.

Pag.
191 — 205.

206.

evaderent omnes. Et sic etiam sese res habet cum *Paulo*, optimo *Mosis* ac Prophetatum interprete. Sic enim Vet. Test. mysteria, allegorias, ac prædictiones, evolvit, ut omnia ad Christum, & ad veritatem, quæ in Christo est, referat, & ideo pro parte divino Evangelii revelatore sit cognoscendus. Accedunt etiam *Pauli* miracula, quæ omnem incredulitatem validissime expugnant. Quis enim tam dura fronte est, ut affirmare sustineat, hominis vel naturæ opera esse, claudis ab utero matris sola voce reddere gressum, impositione manuum, & sudarii etiam & semicinctii contactu, non tantum pellere febrem, dysenteriam, & quoscunque alios morbos atque infirmitates, sed & ejicere malos Spiritus, & communicare cum aliis Spiritum S. & varias loquendi linguas & prophetandi dona, denique restituere vitam mortuis, & quæ sunt id genus alia signa, prodigia ac virtutes, ad quæ *Paulus* ipse provocat. Certe, qui talia, tot, tantaque opera, eo tempore ad eum finem, ut per illa confirmaretur doctrinæ, quam *Paulus* tradebat, veritas ac divinitas, sine singulari Numinis divini vi fieri potuisse dicat, illum vel pudor vel ratio deseruerit, oportet. Nisi etiam *Paulus* certissimus ac persuasissimus fuisset, Jesum unicum mundi servatorem ac sospitatorem esse, nunquam tot persecutiones, virgas, flagra, carceres, vincula, tormenta, ac denique cruentam mortem, subiisset. Nullum denique ad probandam divinam *Pauli* missionem, & doctrinæ, quam tradidit, divinitatem, efficacius dari argumentum potest, quam illud, quod a stupendis & vere divinis effectis desumptum ac omnium oculis expositum est. *Pauli* enim, aliorumque Apostolorum, doctrina, propagato per totum terrarum orbem Evangelio, ea produxit effecta, quæ producere debuit. Conversio enim tot populorum, qui propter præjudicia, errores, superstitionem, idololatriam, ac impietatem, a Christiana religione alienissimi erant, exiguo tempore per solam Evangelii prædicationem suscepta & perfecta est, non obstantibus atrocissimis, quibus Apostoli omnesque Christiani obnoxii erant, persecutionibus, licet omni vi sua ii, qui in summis versabantur imperiis, reniterentur; hæc, inquam, conversio

secun-

secundum clarissimas Veteris Testamenti prophetias, Apostolorum tempore facta est evidentissimum divinæ cooperationis argumentum, & sic divinus Evangelii successus est miraculum longe maximum. Nec est, ut Christianæ religioni introductio Muhammedanæ superstitionis obijciatur. Nam immensum discrimen est non tantum inter doctrinam *Muhammedis & Pauli*, sed & in modo eam stabiliendi. Evidentissimum enim falsæ religionis argumentum est, si in ignorantia, vi, & armis, firmamentum suum querit. Tandem, an etiam de *Paulo* vaticinati sint Prophetæ, inquiritur, & tam *Jacobum Gen. XLIX, 28*, quam *Psalten Ps. LXVIII, 28*, ad Apostolum *Paulum* respexisse, ostenditur. Sic, satis copiose demonstrata missionis ac doctrinæ *Pauli* divinitate, ad ejus Epistolam redit, & omnia fere verba pleniori Commentario illustrat. Est enim, quod Autor noster singulariter præ se ferre videtur, id, quod non tantum in verborum ac phrasium genuinam significationem inquirat, sed ipsius materix ac rei, de qua agitur, indolem ac momentum quam planissime comprehendat. Sic, occasione salutationis *Paulinæ*, ut sanctis, qui sunt Ephesi, & fidelibus, in Christo Jesu sit gratia, & pax, a Deo patre nostro, & Domino nostro Jesu Christo, ibi quam amplissime considerat sanctitatem, tam in Deo, quam in hominibus, meditandam, quia sanctitatem Dei, qua omnia agit ad sui gloriam, pro norma habet omnis fidelium sanctitatis, qui forent sancti, si divinæ gloriæ essent quam studiosissimi. Sic etiam, qui sint fideles, egregie deducit. Deinde ad pernoscendam gratiam & pacem Dei confert, quibus verbis ad solennem benedicendi formulam *Aaronis Paulum* respexisse putat. Cum vero omnis benedictionis causæ sint Deus pater noster, & Dominus Jesus Christus, omnia hæc nomina quam uberrime explicat, edisserens etiam munera Christi, sacerdotale, regium, ac propheticum. Examinato exordio, ad Epistolæ argumentum *Cap. I, 3*, progreditur, duabus contentum partibus. Prior pars est institutio de Dei gratia in Christo, & beneficiis, inde proficiscentibus, seu de fidei Christianæ mysteriis, a *Cap. I, 3*, usque ad finem Capituli III. Posterior pars est informatio de Christianorum vitæ, gratia

Pag.

212 — 215.

216 — 236.

237 — 255.

257.

259 — 302.

302 — 314.

314 — 346.

353 — 455.

456.

- Pag. Dei & vocatione cœlesti digna. In institutione de Dei gratia
 457 — 525. cum primo hæc occurrat *δοξολογία*, *benedictus sit Deus & pater Domini nostri Jesu Christi*, divinitatem Mellæ copiose deducit, & contra omnes Socinianorum exceptiones vindicat.
- 525 — 538. Et sic devenit etiam in sacerdotium Christi ad ordinem
 538 — 545. *Melchisedeci*, de quo sibi imaginatur, eum non fuisse merum hominem, sed secundam personam Trinitatis in humana specie *Abrahamo* apparentem. Postea, quæ *omni benedictione spirituali, qua Deus nobis benedicat*, comprehendantur, primo generatim ostendit, deinde etiam speciatim perpendit. Et, cum *Paulus v. 4, 5, electionem Dei & prædestinationem ad adoptionem per Jesum Christum* constituat fontem benedictionum spiritualium, etiam de electione & prædestinatione ex Reformatorum mente sibi agendum duxit. In enucleandis verbis, *ut essemus sancti & inculpati coram ipso*
 635 — 698. *in charitate*, diu inultumque versatur, amorem Dei & proximi
 700 — 735. pluribus persequens. De adoptionis antiquissimo usu apud Hebræos & Athenienses etiam profert, quæ nostram ad Deum adoptionem illustrant. Occasione verborum *v. 5, dum prædestinavit nos ad adoptionem per Jesum Christum ad se secundum beneplacitum voluntatis suæ*, operose Reformatorum prædestinationem adstruit, & pro solius veræ religionis nota habet, pag. 836 de ea jactans; quod sola in inquisitione & explicatione causarum salutis omnia ad Deum referat, quod sola doceat, omnia, ut in natura, ita & in gratia, esse ex Deo, per Deum, & ad Deum, quod sacrilega sit omnis religio, quæ laudem hanc gloriæ & gratiæ Deo detrahat. Sed speciose huic sophismati Cl. *Roellii* opponimus ea, quæ apud *Tillotsonium* in concione de ordinariis Spiritus sancti operationibus in fine nobis conceduntur; nempe gratiæ divinæ nihil detrahi, si eam non fingamus irrefragabilem, aut coactivam, sed
 838 — 902. cui nos curemus relinquendos ac triumphandos. Ad *v. 7* progressus, de redemptione per Christi sanguinem, & remissionem peccatorum, diligentissime disputat. Sic etiam sese habent, quæ de abundantia gratiæ in omni sapientia & prudentia Christiana commentatur ad *v. 8, 9, 10*. Distribuate autem
 Deo

Deo beneficia Evangelii non solum Judæis, sed etiam gentilibus, de vocatione Judæorum, & quomodo hi in fortem assum-
 ti essent, ex *v. 11* expendit, & huic vocationem gentium sub-
 jungit, qui etiam communionis cum Christo per fidem, & obli-
 gnationis per Spiritum sanctum, facti essent participes, ex *v.*
12 - 14. Quæ omnia ita pertractat, ut explicandis verbis ac re-
 bus, quo diutius, eo plenius, immoretur. In *secundo* hujus
 Commentarii *Tom.*, qui non solum Epistolam ad Ephesios,
 sed etiam ad Colossenses, complectitur, brevior est, de quo
 proxime agemus. Pag. 993 - 1030. 1030 - 1093.

ALCIPHRON, OR THE MINUTE PHILO-
 sopher, &c.

h. e.

ALCIPHRON, SIVE PHILOSOPHUS MI-
 nutus, septem Dialogis comprehensus.
 Editio altera.

Tom. II.

Londini, sumtibus Jo. Tonson, 1733, 8.
 Tom. I Alph. 1, Tom. II Alph. 1 plag. 2.

Septem Dialogis Autor institutum suum perfecit: qua occa-
 sione sermones liberiores inferuntur Latitudinariorum, ho-
 minumque ejus furfuris, qui sectantur gloriolam in judiciis
 contemptim de Deo, & rebus divinis, de virtutibus, earundemque
 studio, proferendis. Sic *Dialogo primo* fraudes ministrorum
 ecclesie & magistratum recensentur, addita laude hominum
 atheorum, nihil credentium, qui felices prædicantur; sed Autor
 eos Philosophos miseros, hominesque nauci & nihili, esse
 docet, contradicente homine atheo, religionis contemptore. *Dia-*
logo secundo ejus generis hominibus occurrit, qui vitia com-
 mendant, voluptatem, luxuriam, contemptum regiminis ma-
 gistratus. *Dialogo tertio* de honore, virtute, pulchritudine,
 & vera sapientia eorum, qui, virtutem præmium esse virtutis,
 opinan-

opinantur, cum observationibus, huc pertinentibus, differit. *Dialogo quarto* de existentia Dei, ejusque probatione, agit, & eorum sententiam examinat, qui Dei cognitionem & sapientiam, proprie sic dictam, ceterasque res divinas, explicari posse, negant, periculumque, quod ex eo resultet, exponit, ut, Autorem analogiz divinæ refutari, facile pateat. *Dialogo quinto* ostendit excellentiam religionis Christianæ, ejusque usum, ex quo sola vera felicitas repetenda; ex ea naturalem religionem stabiliri, quæ revelatæ haudquaquam sit opponenda, sapienter docet. Denique de libertate sentiendi differit, quæ & utilis esse possit & noxia, prout quisquæ eadem utatur.

Tomii principium ornat *Dialogus sextus*, quo Scripturæ sacræ dignitatem asserit Autor, rejectis, quæ opponi possent, rationibus. Homines, docet, per ighorantiam divinæ œconomiz, difficultates augere, multaque asserit pro fide & autoritate *Mosè* vindicanda. Inquisitionem rationalem, concludit, probe ferre posse religionem Christianam. *Dialogo septimo* fidem Christianam defendit, cujus dogmata non sint absurda, sed a contentoribus religionis sæpius minus recte intelligantur; hominem omnino habere libertatem, adeoque teneri ad reddendam rationem actionum suarum; contemtores nonnullos sacrorum ad hæc extrema delabi, quod nec recte ratione utantur, nec fructibus gaudeant educationis prudenter institutz; difficultates, quæ adversus religionem cieantur, non tollere religionis veritatem & certitudinem; alioqui scientias humanas plerasque tollendas esse. Adjicitur *Specimen nova theoria visionis, sive potentia visiva*, primum publicatæ A. 1709.

COMPENDIUM ANTIQUITATUM
Græcarum e profanis sacrarum collegit CHRISTIANUS
BRUNINGS, Bremensis, Gymnasii
Crucenacensis in Palatinatu Rector.

Francofurti ad Mœnum, apud Franciscum Varrentrapp,

1734, 8.

Alph. i plag. 43.

Quan-

Quamquam nostræ ætatis Viri bene mali, iique doctissimi, cum ex Græca Autorum dictione, tum etiam ex ritibus veterum Græcorum, illustranda Novi Testamenti oracula non sine laude susceperant; nondum tamen huic negotio ita se accinxerunt, ut quemquam constaret, ut antiquitates Græcorum, per universum Fœdus Novum obvias, uno volumine exhiberet. Nam, quæ B. Stolbergius aliquæ in genere moliti sunt, ea vel interierunt penitus, vel in scriniis etiam nunc latent. Laudabilem igitur operam navasse censendus est Cl. *Christianus Bæumingus*, qui Compendium antiquitatum Græcarum, sacrarum literarum illustrationi accommodatum, non concinnavit solum, sed & juris fecit publici. Nam, quemadmodum nemo, nisi literarum Græcarum plane ignarus, negabit, plurima omnino Novi Fœderis dicta sine cognitione antiquitatum Græcarum, ad quas collineant, & dignum quasi intendunt, vix intelligi posse, ita hoc majorem laudem, qui huic operi manum adhibuerunt, merentur, quo faciliorem reddunt Novi Fœderis intelligentiam. Absolvit autem Cl. Autor hoc Compendium antiquitatum Græcarum Capitibus XXXV, in hisque exponit de partus ritibus, de cibo & potu, de vestitu, de educatione juventutis, de servis, de conjugio, de militia, de armis, de castris, de victoria, de militia navali, de magistratu, de concione, de judiciis, de pœnis & supplicis, de religione, de Diis, de sacerdotibus, de templis, de precibus, de sacrificiis, de convivis, de lustrationibus, de divinationibus, de oraculis, de festis, de mysteriis, de ludis, de sepulcris, de sepeliendi ritibus, de amore & honore defunctis exhibito, de testamentis, de temporis divisione, de pecunia, de mensuris Græcorum. Singulis Capitibus, in §§. distinctis, traduntur, licet pro instituti modulo brevissimis, ritus Græcorum varii, allatis, ad fidem dictis faciendam, vel ipsis veterum Autorum locis, vel recentiorum, qui antiquitates Græcæ data opera explicaverunt, testimoniis. In annotationibus vero, singulis paginis subjectis, indicantur Novi Fœderis loci, quorum verba & dictiones ex his ipsis antiquitatibus lucem foverantur. Qua tamen in re an semper rem seu tetigerit Autor, non immerito nobis videtur subdubitan-

Pag. 58. bitare. Nam, quando stigmatata *Galat. VI, 17*, cum Cl. *Elavro*, cui sæpiuscule suffragatur, ita accipit, ut iis indicetur, servos Jesu Christi sic immunos esse a jugo legis & hominum, ut Herculis Aegyptii cultui & servitio sese sacranes hominum servituti exenti credebantur, id nobis contra Apostoli mentem fieri videtur, cui non de libertate a jugo legis & hominum, sed de calamitatibus propter Christum sustinendis, in allato loco est sermo. Nec scimus, an vim verbi *dixorom* rite sit assecutus *Matth. XXIV, 57*, quando per illud separationem a servis fidelibus manifestari putat. Nam & origo vocis, & orationis series, majus aliquid graviusque, quam nudam separationem, requirere videntur. Sed, licet hæc ita se habeant, & in ipsis antiquitatibus quoque nonnulla vel rectius dici, vel sollicitius afferri, potuissent, tamen hæc ipsa nihil derogabunt præstantissimo Cl. Viri conatu, quem, si iterum limæ subjecturus sit ipse, elegantiore sine dubio & copiosiore proferet. Interim non possumus hoc Compendium antiquitatum Græcarum omnibus non commendare, qui, præeunte libello aliquo, sed fusius illustrando, antiquitates Græcas, in Novo Fœdere sorte obvias, vel addiscere, vel aliis tradere, cupiunt. Nec incommodos fore putamus Lectoribus Indices, qui res hinc inde pertractatas tam ex Græcis, quam ex Novo Fœdere, inventu reddunt faciliores.

REVELATUM SACROSANCTÆ TRINITATIS MYSTERIUM, METHODO DEMONSTRATIVA PROPOSITUM, & AB OBJECTIONIBUS DISSENTIENTIUM VARIIS, INDICE SIMUL ADJECTO, VINDICATUM, AUTORE JACOBO CARPOVIO, Phil. Mag.

Jenz, sumtibus Jo. Adam. Melchioris, 1735, 8.

Plag. 16½.

Dissertatio olim fuit, A. 1730, Præside D. & Prof. Ven. *Esaia Friderico Weissenbornio*, Jenz emissa ac ventilata, quæ nunc librum singularem constituit, Commentatio. In Præfatione Lectori nonnulla de usu rationis rectæ in exponendis Theo-

Theologiæ mysteriis instillantur, quorum hæc est summa, rationem rectam in mysteriis non esse normam, judicem, vel arbitrum, siquidem mysterium sit veritas supra rationem posita, respectu ad minimum cognitionis illius, quam in hac vita attingere licet. Datur equidem veritatum in sese nexus, quam infinita ratio Dei utique introspicit. At nos hic cognoscimus *ex parte*. Nec tamen negare licet, rationem sanam esse certo sensu normam, judicem, & arbitrum falsitatis mysteriorum. Quod enim rectæ rationi penitus repugnat, ita, ut contradictio ejus ac impossibilitas evidenter ostendi possit, id e numero verorum mysteriorum est eliminandum. Cave tamen, ne id habeas pro repugnanti doctrina, quæ talis non est. Usus rationis in mysteriis exponendis adhibendus duo complectitur momenta. Propositiones sacris literis patefactæ secundum regulas hermeneuticas sunt explicandæ. E propositionibus revelatis, earumque inter sese comparatione, eruuntur sæpius propositiones novæ, quas dicimus in diviniore Codice contineri *κατὰ διαιρέσιν*. Lectoris est imprimis, ad ea, quæ Autor de voluntate in Deo personali docuit, monitu ipsius animum attendere. Alii enim haud facile hæc pari evidentia edifferuerunt. Liber ipse complectitur Capita quatuor. Primo principia demonstrandi exhibentur; secundo & tertio mysterium ipsum verbis, & sacro Codici & ecclesiæ propriis, proponitur; quarto errores, in hac doctrina ab antagonistis commissi, succincte enarrantur. In calce Opusculi comparet Epistola *Wissowatii*, viri inter Socinianos satis clari, contra dogma de Trinitate directæ, in qua ipse Illustris *G. G. Leibnitzius* olim refellenda vires summi ingenii exercuit, cujus responsio æque ac *Carpoviana* nunc sunt conjunctæ. Qui norunt, Theologiam revelatam haudquaquam respicere methodum logicam, ii haud ægre ferent, sed potius Autori Clarissimo gratias habebunt, quod doctrina cardinalis tam accurate sit exposita, & ab insultibus adversariorum vindicata. Qui principium rationis sufficientis haud admittunt, eos, haud mirum est, citra rationem sufficientem & per saltum ac umbras larvasque philosophari. Merito celebratur hic *Ven. Joannes Gustavus Reinbeckius*, qui, pro ea, qua pollet,

Pag. 2.

- Pag. 11 seq. iudicij acie illud extra dubitationem collocavit. Deum existere posse duntaxat unicum, solide hic evincitur ex notionibus, quas recentior Philosophia de *aequalibus similibusque* supponit. Quis illud *αἰετός*, in quo Deus habitat *1 Tim. VI, 16*, Auctor vanitatis de perfectionum infinitate exponit. Quis est perfectio *Matth. V, 16*. Creationem esse actionem soli Deo propriam, solide ostenditur. Dei filium per *λόγον*, cujus *ἀνεπίστατος καὶ ἀνεξέλεστος* fuerint scriptores vitæ Christi *Luc. I, 2*, neque ac per *λόγον τῆς σαρκῆος Act. XIII, 26*, denotari, existimat. Locum *Col. II, 2*, pro omniscientia Christi comprobanda laudat, & adversus dissentientes vindicat.
28. Locum *Jer. XXIII, 6*, ita iudicat transferendum: *Es hoc est, quod predicabit germen Davidis, de quo v. 15, ipse Hierosolymæ, nempe Jehovam, justitiam nostram. Paulinum* dictum *Col. I, 16*, egregie contra *παρεσκευάσθαι* Joannis *Clopiæ* tætur. Approbat porro translationem Cl. Hoffmanni, qui locum *Pf. II, 7, Act. XIII, 33*, ita per circuitionem vertit: *Hodie, hoc est, in diebus carnis, me te, scilicet ab æterno, genuisse, demonstravi*, per testimonia cœlitus data, per innumera miracula, & ipsam ex morte resuscitationem. Voluntas Dei hic distinguitur in personalem & essentialem. *Personalis* vocatur ea, qua pater vult filium esse Deum; *essentialis* vero ea, qua omnibus divinitatis personis ex æquo est communis. Cum igitur voluntas personalis ad hoc ipsum tendat, ut essentiali divinitati cum quadam divinitatis persona communicet; Spiritus sanctus secundum hanc distinctionem caret voluntate personali. Nec putat inde perfectiones Spiritus S. violari, siquidem ex sint veessentialis, vel personales. Processionem Spiritus sancti, ejusque missionem, qua procedit & mittitur, ipse discernit, priorem ad acceptionem essentialis divinitatis referens, posteriorem ad dona hominibus conferenda. Ita missio singulis tribus personis erit communis, nec absonum erit, Spiritum sanctum a seipso ipso mittere, uti quidem sibi persuasit Auctor. Concedit tamen, *missionem naturæ & processionem illam sacrosanctam* haud differre, eamque a Christi humana natura esse deducendam, negat. *Missionem vero gratiæ* quæque spectare ad Christum qua hominem, scilicet per communio-

unionem divina cum natura arctissimam. Quæ Scherzeri fuit quondam opinio. Per vocem אֱלֹהִים pluralitatem personarum, quæ unicam essentiam divinam possident, significari, largiamur; id vero esse perpetuum, ille demum eredet, qui ignorat, personam patris dici אֱלֹהִים, haud secus, ac vicissim personam filii *Pf. XLV, g.* Errores eorum, qui dogma Trinitatis resellere audent, hic nervose solideque esse remotos ac enodatos, merito lætamur. Inprimis distincte ostenditur, Trinitati sacrosanctæ haud reclamare canonem illum tritissimum, quod illa, quæcunque cum uno tertio sint eadem, inter sese eadem esse consueverint. Qui in ea versantur hæresi ac ignorantia, ut, methodum demonstrativam & apodicticam constare lineis angulisque Geometrarum, vel doctrinis e recta ratione patentibus duntaxat inniti, existiment, eis haud arridebit Cl. Autoris labor. At perperam. Qui vero solidam rerum pertractationem amant & excolunt, eis ipse videbitur omne punctum tulisse. Nihil enim votis ardentioribus est expetendam, quam ut singula Theologiæ & dogmaticæ & moralis capita consimili instituto & diligentia elaborentur.

Pag. 127.

171 seq.

187 seq.

OBSERVATIONUM PHILOLOGICARUM
in Novum Fœdus ex Euripide collectarum Prolusio, ad
Virum Nob. CASPARUM ARLETIUM, Phi-
losophiæ D. & Gymnasii Vratislaviensis Professorem,
cognatum, gratulandi ergo missa a M. CAROLO
HENRICO LANGIO, Gymnas. Lubec.

Subrecl. & Biblioth. Publ. Præfeco.

Lubecæ, operis Willersianis, 1734, 4.

Plag. 2.

Ut a re ipsa illico enodiatur, brevitas Operisculi exigit, quod promissum apponit eorum, quæ Cl. Vir ad prelum ferme habet parata, & quæ ultimam duntaxat lineam expectant. Poetas Græcos usibus exegeticis sacræ inservire, haud inficiabimur; Historicos tamen, præcipue eos, qui paullo ante scriptores Novi Testamenti, cumque eis, & paullo post eos, scriptis condendis animum appulerunt, ei sui esse conven-

- nientissimos, credere licebit. Ad *Matth. I, 16*, annotatur, voces γεννᾶν & τίκτειν, haud secus ac Ebræorum illam 777, promiscue de viris ac mulieribus adhiberi. Μνησείσθαι dicuntur ii, qui sponsalia ineunt, licet domumductio haud sequatur. Δίκαιος apud *Matth. I, 19*, de *facili & misericorde* exponitur. At suspicamur, *Josephum* jure dissolvendi sponsalia fuisse usurum, quod haud secus, ac formulæ divortiorum, ab infamia & ignominia publica erat immune. Euphemismus ille γινώσκων γυναῖκα Græcis quoque sat est solennis. Id notatur ad *v. 25*. Porro ex *Cap. II, 6*, vox γῆ illustratur, & per *urbem* convertitur. Sed, γῆν sæpius telluris habitatz partem quantamcunque cultam denotare, quis dubitat? Incisum hinc decimum ejusdem Capituli ex *Euripide* exemplis similibus illuminatur, adeo, ut non opus sit, phrasia χαίρειν χαίρειν μεγάλην σφόδρα cum *Vorsio* ad Ebraïsmos rejicere. Si dicuntur ἔκ σίτου, *non existere*, qui mortem contraxerunt & obierunt. Ad *Matth. II, 18*, hic ultra duodecim exempla eam ob causam ex *Euripide* afferuntur. Ψυχὴ notat *vitam Matth. II, 20*, haud secus ac sæpius apud *Euripidem*. Quæ cum Cl. Autor exemplis illustravit, & de præconibus, κήρυξι, Græcorum nonnulla addidit, lectoris destituit desiderium, complures similis farinae dapes appetentis. Quare nil superest, nisi ut publico eum rogemus nomine, ne reliquas locorum Novi Testamenti ex *Euripide* illustrationes nobis invideat, sed primo quoque tempore in lucem ermittat.

Job. und Trauer. Reben, κ.

h. e.

M. MAURITII CAROLI CHRISTIANI
WOOGII *Orationes & Panegyrici funebres, cum
Præfatione de causis eliminata a quibusdam ex
umbone sacro Eloquentiæ.*

Lipsiæ, apud Jo. Mich. Teubnerum, 1735, 8 maj.

Alph. 1 plag. 6.

Cave, suspiceris, hic, recenferi, elumbes quosdam jejuna
Caut, sit venia verbo, postillaris facundiaæ foetus. Ven.
Autor, cujus eloquentia mascula & nervosa non nudius ter-
tius

que emicare cepit, in hisce Orationibus talis est, qualem Dresdena, ubi per plura lustra sacris operatur, cognitum dudum admiratur. Quamvis enim, id quod & præstantissimis Oratoribus ex ordine sacro solenne est, in ipsis Orationibus ad phrasas & exempla sacri Codicis sæpius alludat Noster, iisdemque, ad scopum suum sœite accommodatis, utatur; attamen discrimen inter Orationes & homilias funebres exactissime servare didicit, licet oscitans in paucis paginis typhotheta, invito, quod in proœmio diserte profitetur, Autore, loca sacrarum literarum in medio textu Orationum citaverit. Non pœnitebit hæc XXV cupressos, totidem enim sunt Orationes hujus voluminis, excussisse, quibus & exquisita pertractari videas argumenta, & eadem non contemnendis extornari observationibus, quarum nullas huc transferemus. Sic in *prima* statim Oratione, quæ in obitum *D. Gottlob Friderici Seltgmanni*, Ecclesiastæ quondam Anlici Dresdensis primarii, habita est, commemoratur, quod Celeberrimus ille Theologus famosum quendam Atheum ad meliorem frugem reduxerit, persuadendo eidem, ut tantummodo unicum ex Pandectis sacris Caput prælegi sibi pateretur, & attentè auscultaret. Id quod cum obtinuisset, ac primam aliquam occurrentem pericopen prælectam breviter explicuisset, obtestatus hominem, ut vel istud saltem secum reputaret, utrum verbis mere humanis tanta vis aut efficacia inest, tunc illum attonitum abiisse, post paucos autem rediisse dies, petentem, ut adhuc unum ejusmodi Caput, perinde ac nuper, sibi prælectum explicaretur, quo factò, hominem abunde convictum, sacris oraculis & Christianæ religioni fidem adhibuisse. Nec injunctum erit decerpisse ex *quarta* Oratione observationem de obitu *Victorini Strigelii*, Jenensis quondam Theologi, quem *Zieglerus* & alii mortem sub manibus lavantium, in ipsa lotione manuum, oppetiisse dicunt. Observat enim Ven. Autor, præter silentium *Freberi*, *Zeumeri*, & aliorum Biographorum, fabella huic adversari verba *Melchioris Adami*, qui referat, *Strigelium inter manus sublevantium* placidissime exspirasse, quæ verba minus recte intellecta fuisse, conjicit Autor, voti tamen *Strigelium* compotem redditum fuisse, quod sæpius ingeminarat, ut scilicet Deus ipsi mortem equestri velocitate insignem (*einen*
Rou-

Pag. 56 seq.

- Pag. 63. *Reuterischen Tod*) largiretur. *Quarta* Oratio, in exequiis *Mariae de Opper* habita, beatam analysin cum formo argute comparat. *Septima* mortem cum censu & vestigalibus exquisitè contendit. In *nona* ultimum D. *Jo. Boffekii*, Antistitis Oslentium, morientis verbum: Sufficit! Oratori nostro occasio-
 101. dem dedit varia egregie sermocinandi. *Decima tertia* evincit,
 125. Christianum debere stantem mori, quam thesa memorabili exem-
 177. plo *Hieron. Godofr. Bebrischii*, qui jucundos inter de morte
 182. sermones e vivis excessit, comprobat. Nec minus *decima sexta*
 215. Oratio, de meditatione mortis, tanquam pharmaco immortali-
 tatis, lectu jucunda est, uti & *decima septima* de viragine heroi-
 254. ca mortis victrice. In *decima octava* quaedam de *Petro Blesensii*
 annotantur tum ex antiqua Operis *Triebomiensis* de Scriptori-
 bus Ecclesiasticis editione anni 1494, tum ex Bibliotheca *Tello-
 rianae*, & maxime Patrum; item de Pyrrhia, seu saltationi-
 bus ornatissimis veterum, Oratione *decima nona*. In *vigesima*
 262. *Christoph. Henr. de Schleinitz*, & in sequente *Magda-*
 279. *lena Elisabeth. de Luckowien*, elogium comparet. Utrumque ty-
 303. pus poterit esse panegyrici personis illustribus dicendi. Famam
 325. & existimationem esse optimam homiliam funebrem, *vigesima*
 331. *secunda* Oratio demonstrat, in qua memorabilia sunt *Justi Lipsii*
 epitaphion afferuntur, uti in *vigesima tertia*, de hora mortis,
 ex antiquis Inscriptionibus observatur scrupulosa veterum cura
 347. in consignandis vitæ horis, semihoris, & scrupulis. *Vigesima*
quarta edisserit, beate obeuntibus nihil deesse, & *vigesima quinta*
 353. vitam humanam veluti nosocomium depingit, ubi etiam de Pa-
 365. rabolanis Ecclesie veteris quaedam afferuntur, cum primis de e-
 373. tymologia vocis. Præfatio his Orationibus præfixa conqueritur,
 Eloquentiam a multis inique contemni, quam tamen Ven-
 Auctor defendit, eamque definit præstantissimum Dei donum
 & habitum scite loquendi, qui sana ratione suffulcitur, & natura-
 lem loquendi facultatem corrigit. Hanc eloquentiam, cum doceat
 scite, i. e. perspicue, ac ordinate, cogitationes suas disponere,
 & easdem venuste exprimere, sicque adeo auditoribus optima
 quaque persuadere, non nisi injuste contemni. His præstructis,
 necessitas & utilitas hujus artis adstruitur, & deinde in causas
 eliminatæ a quibusdam ex umbone sacro eloquentie inquiruntur,
 quæ nimirum sunt varia præjudicia, & artis ipsius ignorantia,
 quæ false ridentur; omnia vero jucunde proponuntur, ut harum
 cupidiarum cupidi tum ad ipsas Orationes, tum ad Præ-
 fationem, nobis fiat ablegandi.

第 (145) 卷

AD

NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio IV.

ANNALES ECCLESIASTICI, AB ANNO
1566, quo ODERICUS RAYNALDUS desinit,
usque ad annum 1567 continuati, Autore JACOBO
DE LADERCHIO, Faventino, Congreg.

Orator. Presbytero.

Tomus XXII.

Romae, typis & sumptibus Hieronymi Mainardi, 1729, fol.

Alph. 6 plag. 10.

Hæc est altera Continuatio, a Rev. Autore adornata, ut *Baronio* Supplementa iusta ac legitima adjungantur. Hunc primum Continuationis secundæ *Tomum* ea fini instruxit ut præcipue Hæreticorum hujus temporis deliramenta patefiant, rejiciantur mendacia, ac, producta veritatis luce, tenebræ falsitatis dispellantur. Addit in fronte libri Autor magnificum promissum, sperans, fore, ut hac Continuatione munificentia Apostolicæ sedis erga egenos, in bellum Turcicum vigilia, adversus Protestantes & Concilium Tridentinum impugnantes providentia, Recessuum Cæsareorum præcipua argumenta, proposita credantur. Si querimus fontes, e quibus Autor hæc hau-

T

lit,

sit, tum ipse indicat, sese adhibuisse probatissimos Autores, monumenta originalia & Vaticana, arcana urbis Romane Archivæ, & celebriores Bibliothecas, Epistolas *Pii V* ad Imperatorem, Reges, Reginas, Archiduces Austriæ, & Principes, conscriptas, & aliorum literas, ad Pontificem illum Romanum, ejusque Pronepotem, Cardinalem Alexandrinum, vicissim missas. Commemorat adhuc, enodationem hic exhiberi duobus, ad Concilium Tridentinum & Confessionem Augustanam pertinentium. Scilicet dantur ideæ quoque relativæ, ex quarum applicatione profluunt judicia relativa ac hypothetica. Ponit Autor, dogmata, Romane ecclesie propria, esse verissima, eosque, qui illa haud admittunt, esse hæreticos, cæcos, miseros, & detestandos. Si fuisset ex consortio eorum, qui fundamenta dogmatica evidentis demonstrationis superstruunt, indubie stilum & sententiarum enarrationem aliter instituisset. Novos stili haud recensimus, e. g. *altera pro alterius, compleræ pro contineri, expiscarunt pro expiscati sunt, ad minus pro ad minimum* &c. Curatores & Correctores id jam culpant, quod Opus hoc parum Latine, vel etiam barbara dictione, sit elaboratum. Judicium Autor subjungit inculcationi huic tale: *Prevaluit ceterorum sententia, magis rem, & jure quidem, quam modum, spectantium, & istis Grammaticorum nugis longe preponendam, judicantium.* Tomus hic completitur duntaxat biennium, ob ubertatem materiarum quam maxime diffusam. Plura in hoc Opere obvia purgatissimo cuique oculo displicere posse, ultro fatetur Autor, cum ea ne ipsi quidem arrideant. Multos id male habebit, quod Decreta Pontificumque Statuta singula ad verbum Operi inseruerit, idoque Bullarium fere condiderit, immo Mensuarium, vel Diarium. Fatetur Autor id, quod *Baronius* dissimulat, nempe *Baronio* fuisse propositum, ut Historiam Centuriatorum Magdeburgensium everteret, ac dogmata deinde catholica confirmaret ex priorum Seculorum testimoniis, quæ Novatores illi (sic scribit,) subtraxerant. *Baronium* imitaturus Noster, animum in id intendit, ut scriptorum, præcipue hæreticorum hujus temporis, deliramenta ac commenta patefaciat. Dedicatum est Opus

Virginii

Virgini Mariæ *Scotica*, quam Autor docet Hierosolymis mortuam, & in valle Gethsemane sepultam, deinde gloriose redivivam, unaque cum corpore ad caelos assumptam, & super Angelorum choros erectam. Meminimus, *Agium*, Presbyterum, Seculi noni scriptorem, *Maria assumptionem* exposuisse per ejus mortem. Conferri potest *Papebrochii* Epistola in *Ausführlichen Berichte von neuen Büchern A. 1708 Parte VIII pag. 767*. Altera Dedicacionis formula respicit *Benedictum XIII*, Romanæ ecclesiæ Pontificem Maximum. In Præfatione & alibi *Baronii* fides admodum celebratur, de qua insignis est locus in *Guidonis Patini* Epistolis in partem contrariam, ex *Luca Holfensii* testimonio depromptus. Aggredimur nunc arcem causæ, ipsosque Annales. Primordia capiuntur a *Pii V* Pontificem electione. Refelluntur passim Autores Protestantium, quorum scripta & nomina ne quidem Autori satis fuerunt cognita. Initium fit a *Joan. Eur. Haidegero*, quem, ni *Historia Papatus* commemoraretur, ægre cognoscere & explicari liceret. S. *Philippus Nertus*, si *Petro Jacobo Bacceto* est fides in *Vita illius Lib. III Cap. 6 n. 6*, eligendum *Pium V* & electionis futurum diem in ecclasi prænovit. Signa idem præflagientia afferuntur unum & alterum, v. c. crinitus cometes, Londini per eos dies visus, ignisque de caelo terribilis. *Dio Cassus*, *Suetonius*, *Tacitus*que, solent similia ostenta ad illustrandum natalem obitumque suorum heroum proferre. *Elisabetha*, Britannorum Regina, hic exprobrantur *immania flagitia & tyrannis*. Porro *Jacobus Augustinus Thuanus* reprehenditur, qui rectius vocatur *Augustus*. *Archangelus Carraccia* de vita & gestis *Pii V* scripsit, ex quo præcipua denuo apponuntur. Elogia uberrima in *Pium* cumulantur. Decreta & Epistolæ Opus omnino commendant. *Pius V* ad Christianam religionem amplectendam adduxit *Eliam*, Judæum, Synagogæ præfectum, filium *Eliæ Levita*, qui libros complures scripsit. Carassis honores ac bona restituit idem. Durum Autoris est judicium, dum, *hereticos hujus seculi Turcis deteriores esse*, statuit. Memorabilis fuit A. 1566 concertatio, quæ inter *Gulielmum*, Mantuz Ducem, ac *Pium V*, Pa-

Pag. 2.

3.

4.

30 seq.

40 seq.

49.

61 seq.

- pag. ob Episcopatus Mantuani nominationem intercessit, si-
 quidem Dux a *Pio IV* Diplomate speciali jus patronatus ec-
 clesie ejus obtinuerat. Coarguitur ideo *Bzovius* erroris. Con-
 stituit *Pius V* seminaria nova pro pueris Helveticis in Medi-
 lanensibus aliisque provinciis. Omittimus consulationes de
 Turcis profligandis, & refutationes in *Thuanum* evibratas.
 Prædicantur *Hofii* machinamenta in Lutheranos & Calvinistas,
 per Poloniam invalentes. Attribuntur ab *Hofio* Cardinale
 122 seq. *Confessionistis*, i. e. Lutheranis & Calvinistis, *innumera frau-*
des, iniquissima adinventiones, & calliditates, ad Regem Po-
 lonie decipiendum excogitata. *Gentilis* Hæresiarcha, e Polonia
 abire jussus, Regi librum dedicavit, confertum in sanctissimam
 124. Trinitatem ac Dei filium horrendis blasphemis, caesus in
 Præfatione, profanas ac monstrosas voces *omninoque, persona,*
essentia, unitas, trinitas, in ecclesiam frivole esse investas.
 125. *Gentilis* inde Helvetios petiit, & articulis suis passim publico
 affixis, Bernæ supplicio capitis est affectus. Catechismus Ro-
 manus hoc anno typis descriptus publicis, *Pio* mandante, ad
 128. *Hofium* missus, ut, hoc curante, in Polonicam linguam trans-
 ferretur, Parochisque Poloniæ singulis aliisque traderetur. E-
 piscopus Sambienfis & Pomesaniensis in Borussia Ducali nunc,
 129. Rege *Sigismundo* vel decernente, vel consentiente, ab ecclesia
 Romanæ corpore sunt avulsi. In *Albertum* Brandeburgicum;
 130. primum Borussia Ducem, miræ emittuntur injuriæ. *Joachimus*
Marlinus, qui hic vocatur *Merlinus*, vocatur *perfidissimus hæ-*
rescos minister. Si vituperare & refutare haud differunt, Autos
 profecto dissidentes a Romana ecclesia & mascule & egregie re-
 lutavit. *Maria*, Scotiæ Regina, laudatur; *Elisabetha* contra, An-
 glorum Regiæ, tribuitur infana æmulatio, religionis cujusvis
 abdicatio, per quam, ope perditissimorum hæreticorum, sacrile-
 gas impiasque commolitiones in *Mariam* Aruxerit, porro inex-
 plebiles ambitionis conatus atque excessus. *G. Buchanan* Hist-
 132. oria Scotica a *Genebrardo* & *W. Cambdeno* autoritate sua fuit
 exuta. De *Thuano* singulare hic profertur judicium. En illud:
Thuanus, spurcissimi corvi instar, suas narrationes ex alio-
rum

rum narrationibus contexuit, bonisque ac probatis rejectis, calumniatorum putida commenta selegit. Buchanani libros falsitatis fuisse damnatos ab Ordinibus Regni Scotiz, ipsamque, Moranii munificentia abreptum, falsa seuisse, fama est. Inde tanten nondum patet, ubique eum fefellisse lectorem. Veritas plerumque odium parit Historicis. Mors, *Davidi Rizio* illata, inaudito imputatur sceleri ab Autore, cui ea sunt laudabilia, quæ ad Romanæ ecclesie incrementa qualiacunque faciunt, ea vero criminosa, quæ a sic dictis hæreticis fuerunt facta vel cogitata. *Bzovii* errores hinc inde esse detectos, e re omnino est publica. Vide pag. 139, 140, 141. Succenset Autor, quod *Georg. Buchananus* *Jacobo I* Regi, in pueritiæ annis versanti, datus fuit præceptor. Ea de causa *Buchananum* appellat *Minoritam excucullatum, Bacchicum bistriorem, & Athcum Poetam*. Rituale Anglicanum, sub *Eduardo VI* Rege confectum, hic vocatur *opus tenebrarum*. Judicent alii, num ex Autoris judiciis lectores artem conviciandi possint addiscere. *Thuanus* *semper hæreticorum facta & scelera confictis narrationibus contegere studuisse* perhibetur pag. 146 b. Calvinianorum dogmata de S. Cœna vocantur *impudentissimi satana ministri blasphemia* pag. 149 b. Lutheranorum doctrina de S. *Eucharistia* dicitur *infelix lutulenti Lutheri grunitus* ibidem. *Beza* appellatur *Calvinistarum Pseudo-Patriarcha, inficiatus Dei omnipotentiam*. Singulare profertur miraculum, quo transubstantiationem diabolus confirmaverit; siquidem refertur, diabolum in oblesso ad sacræ hostiæ conspectum horrore tremuisse, causamque interrogatum, respondisse, se ita tremere ob *Hoc est, Hoc est*, innuentem verba: *Hoc est corpus meum*. Malumus veritates cœlestes ex ejus verbis, qui est veritas, discere, quam a cacodæmone, mendaciorum patre. Omittimus vituperia, in Reginam Navarræ effusa. Obiit A. 1566 Saloni in Provincia *Michael Nostradamus*, sub cujus deinceps nomine plurimi alii versus recens conditos, ut plebeculæ imponerent, vulgarunt. Ad A. 1567 haud ita copiosus est Autor, ut ad annum præcedentem. Exitus criminofus *Petri Carnesechi*, Clerici Florentini, & Apostolici Protonotarii, hic tragice & fusc exponitur. Ipse fa-

Pag. 141.

150.

163.

198 seq.

verat repurgationi rei sacrae, ideoque odiis fuerat oppressus. Articuli, quos docuit, & ob quos misere perire debuit, sacris literis non sunt repugnantes, aut ab his diffoni. Testem veritatis caelestis eum merito appellamus. De *Michaeli Bajo*, Lovanii olim Doctore, Janfenistarum progenitore, afferuntur omnino jucunda & singularia. *Gabriel Gerberonius Baji Opera* A. 1696 in Belgio edidit. Colonienſis Academiz lites cum Imperatore *Maximiliano II*, precibus primariis ibi usuro, lectores plurimos docebunt incomperta. Et quid multa? Literarum ineditarum & decreta Pontificum, hic in lucem protrahuntur erroribus historicis passim delendis omnino medentur. Index rerum & verborum spirat industriam. *Tbuano* ubi oblatratur. Hæreticis portenta nomenclaturarum impinguntur, ut ipsi videantur solide refutati. Anglicorum Episcoporum ordinationem esse invalidam, operose adversus *Curajerum* monetur & contenditur. Qui historicam veritatem in sectario animo hospitari negant, eos hisce Annalibus, minus pure contextis, exiguum statuere pretium, haud ægre arbitramur.

CHRISTIANI SCHOETTGENII HORÆ
Hebraicæ & Talmudicæ in universum Novum Testamentum, quibus Horæ JO. LIGHTFOOTI in libris historicis suppleantur, Epistolæ & Apocalypsis eodem modo illustrantur. Accedunt Dissertationes quedam Philologico-sacræ, Indicesque locorum Scripturæ, rerum ac verborum, necessarii.

Dresdz & Lipsiæ, apud Christoph. Hekelii B. Filium, 1733. 4-
 Alph. 7 plag. 7.

Si verum est, quod nemo dubitat, *Jo. Lightfootum*, in Orientis literis olim ita, ut excelleret, versatum, editis in lucem Hebraicis suis Talmudicisque Horis de sacra Philologia egregie promeruisse; non erit inficiandum, Cl. *Schoettgenium*, qui eosdem præclaros mirum in modum auxit locupletavitque labores,

bores, magnam omnino gratiam a literata inisse civitate. Multi quidem, ut fit, *Lightfootianum* vituperarunt institutum, ejusdemque utilitatem non nimis magnam esse, jure sibi vixi sunt contendere posse. Sed hi erant fere, qui, expertes literarum Talmudicarum, peritaque judicandi facultate minus instructi, quemadmodum illæ in usum Novi Fœderis explanandi eruditum coarctentur sint, parum habebant exploratum. Quocirca non immerito Cl. *Schættgenius* male sana horum contempsit judicia, rationibus oranibus diligentius sapientiusque subductis ac circumspectis; id quod in docta, quam suis continuatis præmisit Horis, non parum luculenter declaravit Præfatione. Hæc duo enuntiata omni vacant dubio: 1) *Christus & omnes Nov. Test. scriptores Judæi fuerunt, & cum Judæis versati ac locuti sunt*; 2) *iidem cum Judæis illa lingua locuti, iisque apud eos dicendi formulis usi sunt, quæ tunc temporis omnibus patebant*. Ex quo consequitur, ut Dominus ejusque legati non potuerint facere, quin locutiones, in dialecto Syro-Chaldaica usitatas, sive nonnunquam admiscerent orationi. Hinc Judaici codices, in quibus hujus *διαλέκτου* perspiciuntur vestigia, dici non potest, quantum phrasin Novi Testamenti sacram illuminent. Sunt quædam dicendi genera, quæ, cum in Veteri Fœdere haud essent, lucem inde capiunt nullam, ut *exaltari a terra, suscipere jugum, odor vitæ ac mortis, celum tertium, Hierosolyma cælestis, justi perfecti, &* quæ sunt alia ejusdem generis. Hæc quidem exempla Vir doctissimus adducit. Verum, uti genuina trium ultimarum loquendi rationum significatio ex ipso *ᾠδαῶν* Apostolicæ usu, ac tota orationis coherencia, non vero ex ingenio Rabbinico, infelici per sepe dictionis sacrosanctæ imitatore, declaranda evolvendaque est, ita tres illæ priores in Vet. Fœdere omnino aut totæ, aut saltem ex parte, inveniuntur, ex eodemque suo quodam jure illustrari merentur. Sic verbum *יְהוָה* Jo. XII, 32 aut nulla eget luce, eo quod ipse divinus Historicus verbum istud Servatoris, qui loquens illic inducitur, luculenter explanavit, v. 33, aut, si egeret, ex typo serpentis znei a *Mose*, divino homine, erigendo illam noctura foret, Num. XXI,

XLI, 8, 9, *Joan. III, 14*, utpote quem ante oculos positum haud dubie habuit Dominus. *ἄσπυ τὸν ζυγὸν* expresse legitur *Thron. III, 27*. *בַּיָּד נָשָׂא* portare vel suscipere jugum. Nec minus dictio, *odor vitæ & mortis*, cum illa in historia *sacri- ficiorum*, *Gen. VIII, 21*, *Exod. XXIX, 18*, *Lev. I, 9, 13*, alibi- que, occurrente, cum cura & solertia componenda. Rem in- terim ipsam nescio vocabit in dubium, locutiones vere ac uni- ce Judaicas, si quæ in Novo reperiantur Fœdere, non ex Græ- cis Latinisque, sed ex Judaicis, scriptoribus enodandas esse. De his iisdem intelligendus est *Cel. Surenbushus*, in *Pref. ad Part. I, Mishna*. Habent igitur & Judaici, & veteris Græciæ Latineque, Auctores eximias suas utilitates, quas erudito Nov. Test. explanatori pollicentur. Scriptores divinitus acti eo ad scribendum consilio appulerunt animum, ut utrisque or- bis populis, Judæis & gentibus, quæ Deos olim venerabantur, viam monstrarent salutis. Hoc si nobiscum posueris princi- pium, haud fane paucos in Nov. Test. invenies dicendi modos, & Judæis, & profanis simulacrorum cultoribus, olim commu- nes, intellectuque faciles. Hac nunquam ratione Hebraismos Novi Fœderis augebis, nec scisces, nūnias in eo esse, quæ solis usitate Judæis sint, locutiones. Nec vero Hebraismos vitiosos eidem, quem ut sacrosanctum recipimus ac veneramur, Co- dici attribues, eo quod *Φερίων* quasdam Judaicas indoli ac ge- nio linguæ Græcæ adaptaverunt. Prius illud scitum ii ante- hac, qui Græce non nimis gnari erant, alterum contra illi, qui suas omnes vigilias Hebraicis Talmudicisque devoverant literis, acriter tuebantur. Ita vero sine negotio magna com- ponitur lis, quæ olim in literato adeo fervebat orbe, ut, tantas caelestibus animis fuisse iras, mireris. Neque tantum *Φερίων*, sed etiam 2) *allegationem dictorum Vet. Fœd. in Nov. Test. feliciter enodandam*, scriptorum Judaicorum plurimum juvat evolutio; quod gravissimum argumentum *Guil. Surenbushus* in *הַשְׁמַח בַּדָּבָר* seu *βιβλῶν παραλλαγῆς* ex instituto dili- genter studiosaque persecutus est. Exstant 3) in libris Judæo- rum *multa veritatis caelestis vestigia & reliquia*, cum dictis Domini & ejus amicorum non sine judicio conferendæ. Sic &

& 4) antiquitates populi Judaici, in N. T. obvias, nec non 5) allegoricas & mysticas Vet. Test. in Nov. explanationes, ex Judaicis monumentis illustrandas esse, res ipsa loquitur. Summe speciminis loco 1 Cor. X, 3, 4, ubi Divus Paulus de Manna & aqua ex petra manante in eandem, qua Judæi olim, loquitur sententiam. Appellat nimirum illud *βρώμα πνευματικόν*, hanc vero *πόμα πνευματικόν*. Scriptores Judæorum similiter, atque Paulus, Manna vocant *מִן רֶחֱמַי* cibum spiritualem, in Jalkut Rubeni fol. 48, 2, & fol. 90, 2, item *רֶחֱמַי* לחם panem spiritualem, Alfschech in Leg. fol. 238, 1, quo etiam eodem loco illa, quæ e petra olim profluxit, aqua *מִי* מַיִם רֶחֱמַי aqua spirituales dicitur. Vid. a Cl. Autore ad locum indicatum observata. Addimus nos divinam illam Jesu Christi appellationem, Col. I, 15, ubi dicitur *πρωτότοκος πάσης κτίσεως*. Solenne olim antiquis erat Judæis, quorum puriorem Theologiam intelligebat Paulus, ut verum illum supremumque Deum *כל עולם* כִּכְרוּ שֵׁן nominarent, teste R. Bechai in Leg. fol. 115. c. Istud igitur Dei veri nomen, ex pura gentis Hebrææ Theologia petiit, Christo dum vindicavit Apostolus, ipsum veri nominis Deum esse, certissimos nos esse jubet. Miramur, viri laboriosissimi diligentiam hanc effugisse observationem, quæ hominum, divinitatem Domino invidentium, unico ictu prosternit malitiam. Hisce usibus annumerandæ sunt 6) Traditiones quadam Judaica, a Spiritu S. diligenter servatæ, & usque ad nostram memoriam propagatæ. Quanquam igitur Vir Clarissimus usum Judaicarum scriptio- rum in explanatione Sacrarum Novi Fœderis Tabularum sobrium hæctenus jam satis corroboravit; nonnulla tamen binis, quas expertus est ipse, objectionibus præmunire, operæ fecit pretium. Eos, qui, scriptis Judaicis Novum Testamentum antiquius esse, autores item eorum Novus Fœdus perlegisse, & muta hinc, quo Christianis verba darent, petiisse, atque in suos convertisse usus, ipsi reclamant, hæc vult habere. Non est prior illa opinio veritati omni ex parte consentanea. Autor Mischnæ Seculo P. C. N. II vixit, opusque suum 2vo Apostolis proximo confecit. Liber Zohar, si non eadem se commendat antiquitate, sermones

Pag. 622
seq.

U

tamen

tamen ac doctrinas *R. Simonis*, filii *Joachi*, complectitur, qui A. C. CXX vixit, & Apostolorum discipulis æqualis fuit. Ceteri Judæorum libri recentiores quidem sunt, at scita tamen & opiniones antiquissimorum Hebrææ gentis doctorum continent, qui vel ante vel circa Christi vixerunt ætatem. Jam ii, qui aut ore aut calamo erudiebant alios, non solum in veterum sententias, sed & in ipsa jurabant verba. Tum vero non videtur ei credibile, Judæos antiquos, qui in Talmude & Midraschim excitantur, sacros Novi Fœderis libros perlegisse; obstitit enim illis odium adversus ⓂⓂⓂ capitale. Nec in Critica arte tantos fecere progressus, ut Christianis fucum incautis facere valerent. Nemo dixerit, Judæos ante tot Secula prospexisse, viros quosdam ipsorum sermonis peritissimos aliquando fore, qui dictionem Talmudicam ad usum Novi Fœderis conferant. Ipsi fatentur ac præ se ferunt Judæi, Gemaram insuperabili labore obscuritate, ejusque nodos difficiles nunquam a Christianis, quos ⓂⓂⓂ vocant, explicatum iri. Hoc denique silentio haud est prætereundum, libros Judaicos eadem Phariseorum vitia, quæ Salvator notavit, haud obscure commemorare. Quodsi ergo sacras Domini historias legissent; non est consentaneum, ipsos dicta Servatoris testimonio suo confirmaturos fuisse. Sed, quoquo modo se illud habeat, hoc verissimum est haud dubie, Horas *Lightfootiano-Schætzgenianas* illis, qui rectæ valent rationis judicio, plurimum intersituras. *Lightfootus* sola *Evangelia* illustraverat, *Schætzgenius* vero ab illo hic prætermissa supplevit, *Epistolasque* insuper *Apostolicas* & *Apocalypsin* haud absimili tractavit ratione. Ea imprimis, quæ ad *ἀποκάλυψιν* dicti celeberrimi, 1 *Joan. V. 7*, roborandam attulit, nova, ut vocat, argumenta tanti apud eum sunt, ut, hoc uno labore feliciter exantlato, sat magnum navatæ omnis operæ fructum se fecisse arbitretur. Cum hoc ea junxit, quæ ad *Matth. XXVI. 26*, scripsit, recentiorum aliquam verborum institutionis Sacræ Cœnæ expositionem enervaturus. Non neglexit quidem, officio suo facturus satis, recentiora meritorum virorum, *Seldeni*, *Wagenfeilii*, *Braunii*, *Witsii*, *Vitringa*, & *Edwardsi*, monumenta; sed fontes tamen ipse etiam

iam, id quod laude cummaxime dignum, adiit, quorum & confecit indicem, librorum, quibus usus est, editionibus accurate designatis. Ediderat jam A. 1719 in *Novis literariis Lipsiensibus Specimen Horarum Hebræo - Talmudicarum in Nov. Test. integrum, pag. 72 seq.* Quod cum placeret eruditus, in proposito suo tunc enixius alacriusque perrexit. Multa ex Judaicis libris collegerat olim *Lightfootus*, nec vero pauciora neglexerat. Sunt viri docti, qui hoc jam pridem observarunt, in quibus Cl. *Majus* præ ceteris numerandus. Nec dubitamus, quin aliqui dicturi sint, collectis a *Schattgenio* locis plura addi posse. His Vir doctissimus opes, quibus abundat, Judaicas haud sane invidet, sed eos orabit nobiscum, ut illas literatæ civitati etiam impertiantur. At nos tamen factemur confidenter, post hanc messem a *Lightfooto* & *Schattgenio* factam, non nimis largum aliis relictum esse spicilegium. Addimus, antequam hanc finimus recensionem, indicem Dissertationum Philologico-sacrarum, haud segniter elaboratarum, quas Vir Clarissimus Horis suis accedere voluit: 1) agit de regno cælorum; 2) de seculo hoc & futuro; 3) de Judaicis præputium attrahentibus, ad 1 Cor. VII, 18; 4) de iustæ carnis & spiritus, secundum doctrinam Hebræorum; 5) de Hierosolyma cælesti; 6) de Exergasia sacra; 7) de Sibilo Dominatore; 8) de Christo Rabbiorum summo. Quilibet, nobis etiam silentibus, intelligit, has Dissertationes argumentum in ipso Volumine declaratum propinqua contingere cognatione. Omnes igitur, qui sacram Philologiam in deliciis habent, toti huic lucernam olenti Operi tantum, quantum promeretur, statuent pretium; & in Novi Fæderis ex locis Talmudicis illustratione id sibi datum cummaxime credent, ut cultius iudicium, id quod in eruditum in primis cadit interpretem, ubivis vocent in auxilium.

MARCI HIERONYMI VIDÆ, CREMONENSIS, Albæ Episcopi, Poëmata omnia, quæ ipse vivus agnoverat, duobus Voluminibus comprehensa. Editio omnium

156 AD NOVA ACTA ERUDITORUM
mnium emendatissima, curantibus JO. ANTONIO
& CAJETANO VULPIIS, fratribus.

Volumina II.

Patavii, excudebat Josephus Cominus, 1731, 4.

Vol. I Alph. 2 plag. 10, Vol. II Alph. 2.

Quo quis artis est peritior, eo solentior utique videtur suum cuique dicere pretium. Iidem *Vulpis*, quorum scita tersaque ipsorum Carmina in *Supplem. Tom. IX Sect. IX pag. 366* commendavimus, jam pro sua, quam strenue pergunt Musis amœnioribus dicare, opera, *Vida* Poemata exhibent splendore curisque tantis superba, ut vel ex eo liceat conjicere, quanto assensu excipienda sint atque favore. Plures jam inde prostitisse hujus Poetæ editiones, satis constat, in iisque, quæ emendatior pleniorque ab ipso Autore fuit adornata, eminet Cremonensis. Tamen, cum hæc *Vulpis* rudior forma, quam pro operis dignitate, ceteræ vero mutilæ ac lacæ visæ fuerint, se operæ pretium facturum ratus est, si & nitore & perfectione majori studiosos ejus legendi reddidisset cupidiores. Si qui forent, quibus sua videretur interesse, plura de *Vida* nostro referri, jam paucis præfabimur, quis fuerit Vir, quaque ratione illud ingenii & eruditionis nomen sit assecutus. Fuit itaque, prout in exemplari Oxoniensi, & huic subjuncto operi, relatum legitur, *M. H. Vida*, Cremonensis, patre satis generoso natus, sed minus pro stirpis dignitate divite. Excellens tamen, quæ jam in puero fulsit, ingenii docilitas effecerat, ut omnibus doctrinis pater eum pro fortis conditione curaverit impertiendum. Rudimentis ita Mantuæ celeriter arreptis, Patavii & Bononiz studiis obsecuturus, præter divinarum literarum disciplinas, Poeticen inprimis attigit. Qua quidem naturali quadam venæ benignitate adeo profecit, ut Cygnum Mincii imitatus, jam adolescentulus ad Serii ripas carmina cecinerit suavissima. Postea Mantuæ & Romæ in Canoni-

nonicos, ut audiunt, lectus, per *Gibertum Leoni X* in deliciis & honore esse cœpit. Et hic quidem, cognita ingenii felicitate, non solum autor *Vida* extitit, ut numeris *Virgilii* Christi facta canenda susceperit, sed eundem etiam primatui *Tu- sculano* iussit præfici, quo paulo remissiori a negotiis plus otii esset ad opus, cui se accinxerat, perficiendum. Averterat paululum ab hoc labore animum mors, quæ intervenerat, *Leo- nis*. Sed alacrior ad rem gerendam factus est, cum a *Clemen- te* eodem exceptus favore, summo, quod *Albæ* est, sacerdotio præesse cœpit. Vixit hic in summa dignitate, civium favore, quem præter magnæ existimationem doctrinæ adeo sua auxerat liberalitate, ut summis pariter ac infimis carissimus, sine offensione per annos quinque & triginta omnium retinuerit benevolentiam. Inciderat ætas ejus in calamitosum illud tempus, quo tota ferme Italia armis Gallorum fuit vexata. Neque tum *Alba* expers fuit belli illius contagionis, sed, agris circum vastatis, urbs ipsa osidione cœpta est premi. Civibus jam metu desperantibus, ut, commeatu antea non convector, vim obsidionis sustinerent, parum absuit, quin urbs, annonæ maxime laborans inopia, hostium per deditionem cesserit libidini. Sed, animis ex subito terrore confirmatis, *Vida* noster inopiam publicam sua liberalitate consiliisque adeo sublevavit, ut hostes gradu depulsi, oppidanis acerrime se defendentibus, rem irritam omittere fuerint coacti. Sic unius ejus prudentia & consilio ex tot tamque gravibus procellis cives ad incolunitatem sese emerfero. Senio tandem confectus, prope annum nonagesimum diem obiit supremum. Situs est *Cremonæ*, urbe patriæ. Extat ejus monumentum ibi magnifice exstructum, cujus nitor, & exemplum incisum, desiderii civium testis est locupletissimus. Hic vir, hac virtutum & studiorum temperatus indole, famam sui reliquit literarum monumentis immortalem, quæ *Vulpus* duobus hisce emisit Voluminibus. Utriusque conspectum dare, haud alienum erit. Itaque *Libris VI*, quibus nomen indidit *Christiados*, miranda Servatoris facta *Virgili- ii*, ut supra dictum, cecinit numeris. In quo quidem utrum terteræ dictionis castitas, an felicissimi ingenii ubertas, magis

- fit admiranda, iudicatu videtur difficile. Rei indicio erit, si ejus studiosos, primum delibando librum, quid de ceteris sibi quisque queat polliceri, doceamus. Ab itinere Servatoris ad urbem cærum auspiciatus, *Christum* fisis discipulos, remotis
- Pag. 4. 5. 6. ex nemore secluso arbitris, de morte instanti monentem. Egresso inde, & a *Zachao* convivio Jerichunte comiter excepto, trifis incutitur numis de *Lazaro* mortuo, quem quidem, nescimus, qua fide, sœpra Bethanes tenentem, & patre itidem Rege Syriæ ortum, fingit. Scite hic intertextuit, pro instituto veterum Poetarum, quorum artem mira, quanquam dissimulata, imitatur arte, dæmonis concionem, quam de insidiis Christo struendis ad furias diras alternis suadendo & querendo habuit. *Lazarum* post auris redditum, multaue de statu & conditione manium referentem, inducit. Ad vivum postea vitiis pariter atque virtutibus illustrem depingit *Magdalenam*, ut hæc formarum sectatrix studio improbo formosum visendi Deum accesserit, ut Christi dictis tacta & immutata, ferocitatem cum muliebri ornatu exuerit, ut pedes hinc nardo lachrymisque unxerit, hinc suis ipsius deterferit capillis passis. Hanc ingeniose descriptam excipit ingressus Christi, favore comitumque pompa solennis, ejus quidem vestes jumento superstratas a pueritia neque obsoletas neque attritas tradere audet. Miraculis factisque inde, quæ Christus, ægrotos sanando, templumque profanorum sordibus purgando, perpetravit, narratis, eundem cum discipulis magnificentiam illam templi inclyti stupendam memorat contemplantem. Mira ingenii felicitate hic in marmore parietum fingit sculptas res a condito orbe terrarum memoratu digniores. Opificem mundi, arborem tristem Paradisi, pomaque vigilata draconibus, pœnas generi humano injectas, vivis ferme adumbrat coloribus. Quanquam non dissimulandum, Autorem cerimonias, Romanæ religioni immistas, hic secutum, cum inter pœnas lumbum illum, quo unius ob noxam patres teneri oporteat, meminerit. Aptiora lectu pariter atque gratiora sunt, quæ de natante *Nohe* machina, de immolando *Abrami* filio, de fatiis *Josephi*, *Mosis*, æneique serpentis typo, iisdem templi insculpsit parietibus. Christo ædem egresso, obviam fecit *Susannam*,

nam, quam adulterii convictam, & instar cervæ latratibus canum actam, contra acerbitatem actorum quæstionisque capitalis egregie defensionem reddidit. Vespere deinceps facto Christum in monte Tabor sedit precantem, cui cœlesti lumine & splendore circumfuso, Pater celsissima quæque præmia laborum promittendo responderit. Nec hic Autor dubitavit, quin pro patris religionis opinione Deum inducat promittentem, fore, ut ex sancta Christi gente, Vir ille descendat, qui viris late atque ipsis det jura sacerdos Regibus. Vox certe hæc, Pontifici per ambages blandiens, digna fuit visa, quæ plausu concentuque angelorum excepta, sine in Libro primo imponat lætissimum. Per instituti rationem limitumque carceres non licet nobis esse longioribus. De ceteris, ad quos relegamus *Vida* æstimatores, libris satis hoc dixisse videmur, in illis nihil esse absolum opinioni egregii Poetæ, sanæque, apud quosque eruditorum partæ, non felicitatem in rebus apte excogitandis, non dictionis blandientis artificium, non variis coloribus venuste exornandi ingenium, desiderari. Carmina, quibus huic Operi subjectis heroico hymnorum nomen indidit Autor, secundum divinas, sanctorum, & maxime Matris virginis, continent laudes. Nec suo hæc defraudanda sunt pretio, cum, præter floridam sermonis elegantiam, intemeratæ spirent pietatis ardorem; licet majore vix felicitate in heroico, quam lyrico, genere videatur usus. Quam cognitam certe & perspectam habuerit cuiusvis variz poetices artem, documento est egregium de arte poetica opus, quod altero in Volumine tribus contexuit libris. Accuratius, quid in ea re præstiterit *Vida*, exponit, quam præmisit *Tartessius*, Præfatio. Nec suis ipsum præceptis aberrasse ubique patet. Quæ de bombycibus solertissime duobus libris, item de Ludo Schachio, ingeniose cecinit, & admirationi & oblectamento haud vulgari sunt legentibus. *Virgili* ubique ubertatem imitatus gravissime, nullius se expertem fuisse venustatis, comprobavit. Eclogas simplicitas blanda commendat atque munities, nec ceteris, quæ sequuntur, carminibus sua deest gravitas officiosa, adeo, ut, nobis quidem arbitris, non fuerit, quod *Scaliger* invida obrectatione tanti laudem ingenii quondam

34.

34.

35.

dain detriverit. Pari denique sermonis ~~pro~~ ^{pro} elegantia contexti sunt libri duo, quos de Republica scripsit ad *Polum*, Purpuratum. In his æmulo quodam nisu *Tullia* dictionis divitias per dialogos, aut latius sese diffundentes, exprimere conatus est. Quæ verborum excurrens copia ne festinantibus fastidio sit, temperat eam tum orationis flumen, tum rerum gravitas, de quibus scite judicat atque verissime. Sub finem Operis Editores per appendicem Epistolas aliorumque de *Vida* laudibus orationes & testimonia curarunt adjicienda, ut qui peritissimi *Vida* æstimatores haud quidquam prætermisum voluere, quod quidem sciri, lectoris unquam interfore, fuerunt suspicati.

NOVA SCRIPTORUM AC MONUMENTORUM, partim rarissimorum, partim ineditorum, Collectio; Opus ad illustrandam Historiam civilem, ecclesiasticam, literariam, nec non Jurisprudentiam publicam & privatam, cum maxime comparatum. Tomus II, præter varia ad Cerimoniarum disciplinam pertinentia, Librum diurnum Romanorum Pontificum, & AUGUSTINI PATRICII PICOLOMINEI, Episcopi Pientini, Librum Sacrarum Cerimoniarum, quibus Romani Pontifices uti consueverunt, exhibens. Recensuit CHRIST. GODOFREDUS HOFFMANNUS, Jctus, Reg. Bor. Maj. Consil. Intimus, & Ordin. Juridici in Acad. Francof. Ordinarius.

Lipsiæ, sumtibus Hæred. Lanckisianorum, 1733. 4.
Alph. 4 plag. 19.

Apposuimus integrum libri titulum, ut eo brevioribus nobis jam esse liceat. Primum in hoc Tomo locum occupat *Liber Diurnus Romanorum Pontificum*, quem *Jo. Garnerius* primum typis exscribendum curavit, & Dissertatione de libri hujus fatis lucupletiozem auctiozemque reddidit. Minime ignotus fuit hic liber, quemadmodum nonnulli perverse existimant,

stimant, veteribus recentioribusque, sive Canonum collectoribus, sive aliis illustribus scriptoribus. Ex antiquis mentionem ejus faciunt *Ivo Carnotensis, Gratianus, Anselmus Lucensis, & Cardinalis Deusdedit*. Neque ille effugit recentiorum, *Ansonii Augustini, Baronii, Labbei*, diligentiam. Etenim *Labbeus* vetustissimi Codicis quaternionem unum alterumque vidit, & cum *Marca & Launojo* communicavit. Ab illo tempore magnopere atque vehementer expetiverunt librum Viri docti, sed frustra, usque dum *Garnerius* huic labori manus ad-moveret, ut notam illam, & insigni animorum contentione agitatam, de *Honorio* controversiam componeret. Codice *Garnerius* usus est optimæ notæ, & qui pæne nongentorum annorum ætatem tulit. Hunc Codicem sub imperio *Gregorii II* paulo post annum 714 collectum fuisse, formulasque in hoc libro diurno comprehensas usque ad Seculi noni primordia vim suam obtinuisse, non infeliciter suspicatur *Garnerius*. In emendandis corrigendisque librarii, quibus Codex turpiter scætebat, erroribus singularem cautionem adhibuit, illosque non aliunde, quam ex libris, unde formulæ istæ desumptæ sunt, præsertim ex Regesto *Gregorii M.* aliorumque Pontificum Epistolis, emendavit, nihilque non studii collocavit, ut quam nitidissime prodiret liber. Præcipue meliori ordini, quem mirifice perturbatum invenerat, consuluit, & in septem Capita partitus est Opus. *Cap. I* indiculum scribendarum Epistolarum complectitur. *Cap. II & III* ordinationem summi Pontificis & Episcopi suburbicariæ recenset. *Cap. IV* de usu pallii agit. *Cap. V* de præceptis summi Pontificis ad Episcopos suæ ordinationis, de sacris locis, & Sanctorum reliquiis, pertractat. *Cap. VI*, quomodo res ecclesiæ procuranda & alienanda sint, exponit. *Cap. VII* diversa privilegia Apostolica autoritatis, concessa Monasteriis, Diaconis, & Xenodochiis, commemorat. In fine hujus Operis compasent tres Dissertationes *Garnerii*, in quibus illa, quæ in notis *Cap. I, II, & III*, attulerat, suppletur, emendantur, corriguntur, ulteriusque illustrantur. Excipit hunc *Augustini, Patritii Piccolomini, Episcopi Pienocini, Liber sacrarum caeremoniarum, quibus Pontifices Romani usuntur, qui*

tres libros continet. In *Lib. I Sect. I, II, & III, de conclave, electione, ordinatione, & consecratione Pontificis, & convivio solenni Pontificis cum Cardinalibus & Pralatis; Sect. IV de cerimonia, si Pontifex extra urbem coronatur; Sect. V de adventu & coronatione Imperatoris; Sect. VI de canonizatione unius Sancti; Sect. VII de pluribus Benedictionibus; Sect. VIII de Cardinalibus; Sect. IX de Consistorio; Sect. X de Abbatibus; Sect. XI de publicationibus solennibus; Sect. XII de ritibus Pontificis equitandi per urbem, & itinera capessendi; Sect. XIII de receptione Principum Romam venientium; Sect. XIV de Concilio; Sect. XV de morte & exequiis Cardinalium & Pontificum, disseritur. Liber II Sect. I & II festorum & dierum Dominicorum historiam & res gerendas narrat. Liber III Sect. I varia reverentia generat; Sect. II ordinem sedendi, & officia Clericorum in capella; Sect. III habitum Pontificis, Cardinalium, & Pralatorum; Sect. IV rationem sermonem habendi in capella; Sect. V ceteras ceremonias, describit. Multa occurrunt in his duobus Libris memoratu digna, ex quibus pauca ex Libro diurno Pontificum Romanorum annotabimus. Olim Pontifices, quoties literas dabant ad Principes, Domini nomine eos salutabant, a qua laudatissima consuetudine iterum Seculo IX recesserunt. Vacante sede Apostolica, summa rerum gerendarum potestas antiquis temporibus penes Archipresbyterum, Archidiaconum, & Primicerium Notariorum, fuit. Singulari Privilegio olim usus fuit Episcopus Ostiensis. Antequam enim ulli Episcopi in numero Cardinalium essent, Episcopus Ostiensis novum Pontificem consecravit. Mos vetustis temporibus Romæ obtinuit, ut Pontifex singulis annis, Episcopatus sui natali die, Episcopos sedi Apostolicæ subjectos Romam convocaret, in eorum confesso Deo ob electionem suam demississimas gratias persolveret, ea, quæ disciplina ecclesiastica exigeret, confirmaret, & vicissim Episcopi obsequium suum ipsi testificarentur. Quid? quod nemo quisquam, nisi qui literis morbum vel senectutem suam docterat, & veniam a Pontifice impetraverat, a solennibus illis Comitibus abesse poterat; Singularis est ingenitatis, qua Pontifex, quem *Grego-*
*siunt**

Pag. 27.

48.

221.

265.

rium M. fuisse, verosimile videtur, aliquem in libertatem vindicat, formula. Cumulo enim libertatis largito, ab omni servili fortuna & conditione liberum esse censet, civem Romanum, solutum ab omni subjectionis noxa, decernit, nec aliud cunctis debere, declarat, nisi solam salutationem, perfecte, absolutus ab omni servili jugo, ritu possit degere, qua formula omnia ingenuitatis jura comprehenduntur. Bullæ Pontificum nondum coronatorum ab una tantum parte, illa nimium, ubi sunt capita Apostolorum, imprimuntur. Accedit Fasciculus scriptorum, quæ historiam curiæ Romanæ, imprimis controversias de ceremonias ortas, apprime illustrant. Quo pertinent I historica narratio litis cum Legato Casareo, Principe Eggenbergio, ob neglectos quosdam honores orta; II Incerti Autoris de Præsentionibus Principis Eggenbergii, Legati Casarei, Opusculum; III Relatio de controversia cum Principe Eggenbergio orta, annexo judicio Autoris; IV Informatio, porrecta Clementi VIII de justis causis obtinenda dispensationis matrimonii, contracti inter Principem Lotharingiæ Catholicum, & Catharinam, Franciæ Regis Christianissimi sororem hæreticam. Præmisit huic Tomo Illustris Editor, nunc ehen! non amplius in vivis, doctissimam, & valte diffusæque eruditionis plenissimam, de libris ceremoniarum & rituum ecclesiæ & curiæ Romanæ, illorumque usu & autoritate, nec non utilitate ex illorum lectione capienda, Dissertationem.

Pag. 298.

EXERCITATIONE PHYSICO-MEDICA
*virtutem Camphoræ refrigerantem, ac internis corporis humani incendiis restinguendis aptissimam, edisserit, atque ex genuinis artis principiis adstruit, D. BAL-
 THASAR LUDOVICUS TRALLES, Medi-
 cus Vratislaviensis. Comitatur Opusculum Præfatio D.
 FRIDERICI HOFFMANNI, Com. Pal. Caf.
 Consilarii & Archiatri Regii, Academiæ Halensis
 Senioris, cetera.*

Vratislaviz & Lipsiæ, apud Michaellem Hæbertum. 1734. 8.

Plag. 13.

X 2

Qui

Qui sua luce radiat libellus, & dicendorum ordine, & sermonis elegantia, conspicuus, eo majorem famæ accessionem acquirit, quo magis in gloriam cedit, Principis Medici nomen in fronte gerere, ejusdemque celebritatem partiri. Neque vero male respondet fiduciæ Præceptoris Discipulus, qui, ex magistri mente differens, ejusdemque principiis fortiter innixus, præfaminis honorem abunde annulus est promereri. Quo certiores faceret rerum ab Autore exhibendarum fiduciam Cel. Hoffmannus, Camphoræ, cujus virtus, sicut aliorum quamplurimum medicamentorum, incerta est dubique indolis, declarationem præmittit, succum istum vegetabilem nec resinam, nec sal oleosum volatile, sed oleum inspissatum, destillato simile, esse pronuntiat, quamvis negandum non sit, varias utrinque intercedere discrepantias. Neque enim, prout fieri solet cum oleis destillatis, camphoræ oleum spiritum Nitri fumentem inflammat, neque eadem camphora virtutem istam æthereorum possidet, qua sanguinem ad æstum concitant, quin potius contrarium observatur, ita, ut vis refrigerandi camphoræ extra omne dubium posita sit. Huic argumento natales suos debet Opusculum prorsus elegans, quod refrigerantem Camphoræ virtutem prædicat. Camphora eidem non resina est, sed oleum vegetabile spissius, quale, artificio naturam æmulante, ex omnibus aromaticis plantis præparare docet Neumannus. Hujus concreti miræ prorsus existant virtutes, alexipharmacæ expellentes, malignis febribus accommodatæ, quibus utrum vomitoria possint debeantque præmitti, quo Camphoratorum usus illustrior esse possit, spinosa proponitur quaestio; inde & adstringentes, tonicæ, emmenagogæ, & tantum non omnes. Cur intermitteret refrigerans esse remedium, quod Panacæ est, & certissimum oppositæ etiam indolis morborum præsidium? Refrigerat adeoque Camphora, quicquid ab inflammabilitate, volatilitate, vi expellendi, quæ nulli refrigerantium competit, in contrarium afferri possit, suadente refrigerantem virtutem sensu frigoris circa præcordia post assumptam Camphoram, pulsu non increbescente, nec urinæ sincluram accipiente post ejusdem usum. Cumque necessarium

rium duxerit, magnorum in arte Virorum discrepantes inter se de hoc negotio sententias quodammodo conciliare, limitat, relatione diversa ad causas morbificas Camphoram modo calefacere, modo etiam refrigerare posse, quæ ut clariora fieri possint, absolutas nullas esse medicamentorum virtutes, sed omnes relativas, asserit, habiturus fortiora allegatis causæ suæ adminicula, quo eludere possit quorundam satis efficaces de cathogorico quorundam remediorum effectu objectiones, e. g. Cantharidum, Antimonii salibus detonati, purgantium drastico- rum, Narcoticorum, quæ omnia, quamvis dosi imminuta aliquid virium amittant, qualitatem tamen spiculorum prorsus eandem obtinent. Reliqua de indole remediorum, inflammationibus & æstui oppositorum, adeoque ipsius Camphoræ, ad mentem Mechanicorum studiose & feliciter exponuntur.

GUILIELMI JACOBI Sr GRAVESANDE

Orationes tres; prima de Matheseos in omnibus scientiis, præcipue in Physicis, usu, nec non de Astronomiæ perfectione ex Physica haurienda: habita Leidæ in Auditorio majore, cum ordinariam Astronomiæ & Matheseos Professionem in alma Academia Batava, ex Illustriss. Curatorum & Consuluum decreto, auspiciantur, X Cal. Julii A. 1717, editio secunda; altera de evidentia, recitata VI Id. Febr. A. 1724, cum Rectoris munere abiret; tertia de vera & nunquam vituperata Philosophia, dicta, cum Astronomiæ & Matheseos Professioni adjuncta Philosophica ipsi fuisset, VII Cal. Octobr. A. 1734.

Lugduni Bat. apud Samuelem Luchtmaus, 1734, 4.

Plag. 13.

Quicumque æqui rerum æstimatores non voluminae, sed pondere contentorum, eruditos ingeniorum foetus dijudicant, inventuri sunt, de quo gratulari Cæl. Autori de Triade

de hac Orationum, in publicum emanante, possint. Dubium futurum est Lecturis, majorne sit sermonis elegantia, an argumentorum selectus magis exquisitus. Prima necessitatem Matheseos, quæ veritatis sensum indubitatum omnibus effectura est, imperat scientiis, si quæ demonstrationibus nituntur, & ad persuasionis gloriam adspirant, aut si visibilem & prorsus pragmaticum in Republica vel œconomia finem intendunt. Amplissimus futurus erat exspatiandi campus Oratori, qui, quo succincte & graviter peroraret, Astronomiam a Physica mathematica auxilia poscentem inducit. Nec alio quidem argumento fortius pro nobilitate mentis nostræ pugnatur, quam illo, quo clarum est, ad impossibilitatem errandi non adspirasse tantum, sed & pervenisse, sapientes, qui astra metiuntur, temporum minutias calculo ducunt, & ad divinitatis viciniam hoc ipso quam proxime accedunt. Ea est tum veritatis in genere, tum hujus, evidentia, ut cognatam judicandi de convenientia idearum aptitudinem ejurasse videatur, qui necessitatem veridicam, quæ cuique probe enuncto homini inest, negare sustineat. Regulæ sunt, quibus ratiocinia instituinus, quæ non vera esse, sic impossibile est, quam absurdum futurum erat, ideas *quatuor & quinque* ad *ideas novem* conspiraturas, denegare velle. Atque in hoc imperii limite amicas sibi manus porrigunt Logica & Mathesis, quarum si quæ est differentia, ea futura est, quod altera doceat, altera applicet, atque hoc ipso parentem suam dignitate longe exsuperet, quod distinctissimos simplicissimosque, quales in alia demonstrabili scientia vix existunt, conceptus, *de quantitate* puta, excitet. Verum enim vero & hujus scientiæ, sua evidentia superbientis, quidam est modus, sunt quidam limites, quos ultra notiones nobis familiares, & ad conceptum de quantitate tendentes, extendere aliquis non nisi cum manifesto erroris periculo ausit. Sufficit, eo usque humanitatis terminos egredi Mathesin, ut, quibus regulis Creator hoc universum adstrinxerit, jam cognitum sit & penitus perspectum. Neque enim in alia disciplina, quam, quæ conjunctissimæ sunt, Physica & Astronomia, clarius apparet, *quousque vis humani ingenii pervenerit*. Quod si qui

si qui futuri sunt, qui *hypotheses*, sententias illas, quas veras esse optant quidam potius, quam probant, demonstrationibus præferre audeant, nã illi Matheseos spurii sunt, non legitimi, filii. Actiones planetarum in sese mutuz, ab *Hallejo* aliisque definitz, & ex gravitatum calculo comprobatz, insignem sententiæ huic lucem fœnerantur. Cognatz est, quam altera Oratio declaratam efficit, materiæ: Evidentiæ methodi illius in demonstrando, quæ ignorandi aut dubitandi & contradicendi pertinaciam exturbat, ad quam equidem certitudinis felicitatem omnes adspirant, qui de sensibilibus disceptare solent notionibus disciplinæ, paucæ vero perveniunt, unica Mathesi, aut si quæ aliæ hac duce utuntur, existentibus, quæ de isto honoris genere gloriari possint. Sed longissime a virtute demonstrandi abesse videntur, si qui conceptus a quantitate & mensura remotos mathematicis artificiis declarare allaborant. Datur enim evidentiæ a mathematica remota, quales sunt historicæ & morales certitudines, quæ scilicet mathematicam evincendi methodum prorsus eludunt. Utraque evidentiæ moralis, quæ eloquentiæ, mathematica, quæ demonstrationis, res est, quamvis & methodo & fine, quem intendunt, diversissimi a se invicem habeantur, in eo tamen conspirant, quod veritatis genesis utrinque diversis ætatis fiat, progrediatur, adolescat. Idearum enim perceptio, sensu perpolitio contingens, earundem legitima combinatio, pro cognoscenda vel convenientia vel disconvenientia rerum facta, denique ad propositionum & conclusionum, quibus ad sciendum inducimur, evidentiæ collineant. Interim mixta quædam est ex evidentiæ mathematica & morali veritas, qualem Astronomia exercet, quandoquidem ea non tantum ex claris & perspicuis, sed & ex hypothesi, ratiocinatur. Æqualia utrinque officia exhibet ratiocinandi methodus, Logicam puta, quæ regulas idearum inter se comparandarum, & a simplicioribus ideis ad magis compositas progrediendi, subministrat, imo Mathematica ab ipsa Logica non nisi objecto differt, quandoquidem hæc circa objecta ipsa eorundemque quantitatem, mensuram, pondus, tempus, illa vero circa ideas, versatur, quæ si transcendentales factæ fuerint, Ontologiæ metaphysicæ terminos attingunt.

Ex

Ex ista Mathematices cum intellectualium scientia affinitate non parum certitudinis ad scientias redundat, quæ quantitate considerationis suæ objectum non agnoscunt. Neque enim vel Pnevmatologia, vel Ethica, hisce demonstrandi artificijs prorsus destituitur. Cum enim omnia ad idearum legitimum examen redeant, nulla autem vel simplicissima nobis visa sit, quæ non denuo in partes, qui conceptus est quantitatis, secari ingeniose possint, vel hoc unico satis superque clarum est, vastissimos esse Imperii Mathematicorum terminos, omnibus scilicet scientiis affines. Convenientiam sane idearum inter se, etiamsi ipsam divinitatem tangant, mens, qua Mathematices perita est, declarat. In omnibus enim scientiis, maxime vero Physica, magna intercedit diversitas inter moralem evidentiam, *dari phænomena, dari motus, & mathematicam*, quæ causas latebris suis extrahit, & agendi necessitatem emetitur, quam sciendi evidentiam si qui audacter negant, nã illi ad insipidas Scepticorum scholas quam proxime accedunt, qui ignorantiam impossibilitate recte sciendi, quæ omnibus rebus insit, excusant. Quodsi quis, evidentix felicitatem indeptus, mentis vires exercitatissimas artificio concludendi reddiderit, hoc ipso Philosophum nunquam vituperandum sese exhibebit. Hæc est illa vera & nunquam vituperata Philosophia, quam tertia Cel. *Gravesandi* Oratio desiderio dignissimam pronuntiat. Si quæ Philosophia veritatis nimiam & prorsus immodestam habet fiduciam, ita, ut de principatu cum oppositis sententiis contendere audeat, hoc ipso suspectam sui fidem reddidit. Est quædam rerum volubilitas, qua florentissimæ, eademque antiquissimæ, scholæ, suo tempore pro inexpugnabilibus habitæ, fastigio suo deciderunt. Hisce fatis expugnata fuerunt *Pythagora, Socratis, & Stoicorum*, placita, quamvis specie veritatis ita non careant, ut hæud raro cariola sententiarum fragmenta in ornamentum sectarum nostræ ætatis ex antiquissimis istis latebris in lucem denuo extrahantur. Neque vero in sentiendo, sed & in dicendo, quandam convenit esse modestiam, cum linguæ lubricitas, & quæ deficientem scientiam supplere quandoque solet, loquacitas, tumidum Philosophum a pudore male

male defensæ sententiæ immunem præstare nequiquam possit, adeo, ut, quos optime dixisse constat Sôphistas, sed pessimorum inorum doctores, & juventutis corruptores, haud raro publica castigatio & exilium conscios effecerit gloriæ suæ. Verum per omnes ætates adeo male sibi constitit desideratissima veritas, ut novæ scholæ ortus antiquioris fere semper fuerit excidium, continua fere mutationum serie, donec, qui Mathesin, fallere nesciam, se profiteri gloriantur Mathematici dicti, stabiliori sententia imperium suffulcire annisi sunt, quorum tamen celebrata facta, magno hiatu celebrata, inanitatis vitio non prorsus destituuntur. Definitiones, Axiomata, Postulata, Theoremata, tot machinæ sunt, quibus ignorantæ castra subruere allaborant, neque quidpiam magis in ore est, quam Pæan iste, *id quod erat demonstrandum*, quem haud raro ante victoriam canunt, maxime si de rebus omnes conceptus mathematicos e-ludentibus sermo sit, ut si Deum definire audeant, quod sit *sphæra intelligibilis, cujus centrum ubique est, & circumferentia nullibi*. Alio sane, eodemque magis evidenti, signo philosophantium vituperia cognosci nequeunt, quam dissentiendi & innovandi libidine, qua omnem Philosophiæ utilitatem ever-tunt. Ea tantum est vera & non vituperata Philosophia, quæ societatis commodum visibili & indubio effectu evehit atque adauget, in qua thesi stabilienda Celeberrimus Autor & Philosophum se exhibet & Oratorem.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES
Sciences A. MDCCXXV.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIEN-
tiarum A. 1725, una cum Commentariis Mathemati-
cis & Physicis ejusdem Anni.

Parisiis, e typographia Regia, 1727. 4.

Alph. 2 plag. 19, Tabb. æd. 14.

Inter observationes physicas generales hæc extat: d. 13 Julii, circa 3 lunæ, ad portum Villæ Flaminæ in Normannia, ex opposito Insularum Grenezejæ, motus maris extraordinarius sentiebatur ad hæc littora, & in toto sinu trium leucarum

Y

latitu-

latitudinis, a Villa Flaminia usque ad Jobour. Regnante inalecip,
 ventoque debili libonoto, (*Sud-Sud-West*) mare coeperat elevari
 hora 3 p. m. In hisce vero oris, ac talibus fluxibus, ad 10 pedum
 altitudinem ascendit. Quinque jam pedes creverat, horas inter
 6 & 7, cum uno quasi momento hisce fere 5 pedibus resultabat, &
 in spatio octavae horae parte minore, non modo ad horum 5, sed
 & ad 10, pedum ultra altitudinem assurgebat, ita, ut 5 pedibus
 excederet maximam, quam tunc temporis habere debebat, al-
 titudinem. Altera octava horae parte iterum decrescebat ad 5
 istos pedes, quibus elevabatur motu irregulari incipiente.
 Tandem hora septima pergebat ordinarie scandere horis cir-
 citer 2 & dimidia, & nil præter ordinem observabatur nec in
 fluxu, nec in refluxu, nec hoc, nec sequentibus diebus. Asseri-
 tur, hujus motus nil extitisse, nec Caroburgi (*Cherbourg*) 9 vel
 10 leucis per mare ad dextram Villæ Flaminiae nec Cartereto
 6 leucis ad sinistram, immo nec Rozelis non nisi 3 leucis di-
 stanti. Ejusdem fere naturæ hoc est phænomenon cum isto,
 quod d. 29 Junii, 14 diebus ante, Massiliæ observatum, tot an-
 sam præbuit scriptis. Possentne causa assignari generalis, e. g. ven-
 ti longo tempore ex uno rhumbo flantes, ac mare littora ver-
 sus propulsantes, elevantesque, quibus vero cessantibus, ventia
 contrariis impeditis, mare necessario uno momento quasi cade-
 ret ad suam ordinariam altitudinem? In moletrina Foulonii (*Fou-
 lon*), urbis Uticæ, Languedociæ inferioris, multi panni levioris
 texturæ, (*Serge blanche d'Alais*) sibi incumbentes, 12 vel 15 diebus
 excandescebant, sine igne tamen & fumo, sex omnium inferiores
 fundebantur quasi, exhibentes massam nigram, friabilem, luci-
 dam, cornu ustum redolentem, ad ignem liquefientem, & ad can-
 delam ignem concipientem. Horum sex tres priores perfecte
 carbonem, vel bituminis referebant speciem, nil plane panni
 formæ retinentes, sed in 3 posterioribus stratorum, imo & fi-
 lorum, agnoscebatur ordo. Altitudo pluviae A. 1724 Parisiis
 erat 12^d. 4 lin. minima thermometri altitudo 28 partium 26
 Nov. maxima 82 partium 1 Septembris. Barometri maxima
 elevatio 28^d 4 lin. septem primis Januarii diebus, minima 26^d
 4 lin. $\frac{1}{2}$ decimo nono Decembris. Declinatio acus magneticæ
 obser-

observata 9 Novembris A. 1724 & 9 Januarii A. 1725 actu 4 digitorum, 13; stationaria ergo jam ex 16 Oct. A. 1720.

In Anatomia *Pests*, Chirurgus, novum epiploco assignat usum, quo impedit, ne motus muscularum abdominis irregularis evadat, nunc pleno, nunc vacuo ventre & intestinis. Occupat epiploon ex hujus sententia loca vacua, detelinquit plena, ac proin totum abdomen & intestina in eodem circiter continet volumine. *Pessit*, Medicus, de cataracta Dissertationem inseruit, ubi, *Helfero* meritas tribuens laudes, *Celsi* operationem reliquis præferre videtur. *Senac* aqua submerlos solo aeris defectu mori asserit. Cur vero tument, hanc qui subiere mortem? In corpore vivente aer compressus est, & aere externo, & tono partium. In cadaveribus, cessante tono, prima tantum subsistit causa. Partes omnes aqua madentes laxatæ, aerem non amplius continere valent, qui proin eo dilatatur, quo externus id permittit. *Senac* hinc nova cosmetica sexui sæminino proponit; quis credat? Tonus faciei juvenis nivea lilia tensione cutis, & puniceas rosas plenitudine vasorum sanguineorum, producit. Impediatur ergo in facie transpiratio, hinc felix orietur in vasis capillaribus lymphæ & sanguinis obstructio, ac cutis semper extensa. En, quale rosæ fulgent inter tua lilia mista, nullæ rugæ, quid amplius optandum? oleo vero transpirationem impediente, vultus eo illiniendus, ac media tantum applicanda, quorum basis oleum. In Anglia observarant, hominis longitudinem die diminui, nocte adaugeri. Sed Abbas *de Fontenu*, A. R. Inscriptionum, detexit, post prandium & cœnam nos semper crescere, vasis novo perpetuo accedente succo nutritio magis magisque extensis, donec repetitis circulationibus ad transpirationem usque attenuatus humior, avolando, iterum diminutionem aliquam corporis causetur. Inseruntur *Winslowi* Dissertationes duæ de circulatione sanguinis in foetu, ubi *de Vieussens*, *Meri*, *Roubaulti*, disputationes de hac circulatione, foramine ovali, & valvula *Eustachii*, pensitantur, re tamen adhuc in dubio relictæ. *Sarrazin*, Medicus Regis, Kebeci de mure muscato multa transmisit annotata, ac anatomicam ejus inspectionem attente peregit, magno tamen incommodo, bis nimirum

latitudinis, a Villa Flaminia usque ad Jobour. Ragnante malacia, ventoque debili libonoto, (*Sud-Sud-West*) mare coeperat elevari hora 3 p. m. In hisce vero oris, ac talibus fluxibus, ad 10 pedum altitudinem ascendit. Quinque jam pedes creverat, horas inter 6 & 7, cum uno quasi momento hisce fere 5 pedibus resultabat, & in spatio octava horæ parte minore, non modo ad horum 5, sed & ad 10, pedum ultra altitudinem assurgebat, ita, ut 5 pedibus excederet maximam, quam tunc temporis habere debebat, altitudinem. Altera octava horæ parte iterum decrefcebat ad 5 istos pedes, quibus elevabatur motu irregulari incipiente. Tandem hora septima pergebat ordinarie scandere horis circiter 2 & dimidia, & nil præter ordinem observabatur nec in fluxu, nec in refluxu, nec hoc, nec sequantibus diebus. Assertitur, hujus motus nil extitisse, nec Caroburgi (*Cherbourg*) 9 vel 10 leucis per mare ad dextram Villæ Flaminie nec Cartereto 6 leucis ad sinistram, immo nec Rozelii non nisi 3 leucis distanti. Eiusdem fere naturæ hoc est phænomenon cum illo, quod d. 29 Junii, 14 diebus ante, Massiliæ observatum, tot ansam præbuit scriptis. Possentne causa assignari generalis, e. g. venti longo tempore ex uno rhumbo flantes, ac mare littora versus propulsantes, elevantesque, quibus vero cessantibus, ventia contrariis impeditis, mare necessario uno momento quasi caderet ad suam ordinariam altitudinem? In moletrina Foulonii (*Fouillon*), urbis Uticæ, Languedociæ inferioris, multi panni levioris texturæ, (*Serge blanche d'Alais*) sibi incumbentes, 12 vel 15 diebus excandescabant, sine igne tamen & fumo, sex omnium inferiores fundebantur quasi, exhibentes massam nigram, friabilem, lucidam, cornu ustum redolentem, ad ignem liquefientem, & ad candelam ignem concipientem. Horum sex tres priores perfecte carbonem, vel bituminis referebant speciem, nil plane panni formæ retinentes, sed in 3 posterioribus stratorum, imo & filorum, agnoscebatur ordo. Altitudo pluvie A. 1724 Parisiis erat 12^d. 4 lin. minima thermometri altitudo 28 partium 26 Nov. maxima 82 partium 1 Septembris. Barometri maxima elevatio 28^d 4 lin. septem primis Januarii diebus, minima 26^d 4 lin. $\frac{3}{4}$ decimo nono Decembris. Declinatio acus magneticæ obser-

observata 9 Novembris A. 1724 & 9 Januarii A. 1725 acui 4 digitorum, 13; stationaria ergo jam ex 16 Oct. A. 1720.

In Anatomia *Pestis*, Chirurgus, novum epiploon assignat usum, quo impedit, ne motus muscularum abdominis irregularis evadat, nunc vacuo ventre & intestinis. Occupat epiploon ex hujus sententia loca vacua, detelinquit plasma, ac proin totum abdomen & intestina in eodem circiter continet volumine. *Pestis*, Medicus, de cataracta Dissertationem inseruit, ubi, *Hofstero* meritas tribuens laudes, *Celsi* operationem reliquis præferre videtur. *Senac* aqua submerlos solo aeris defectu mori asserit. Cur vero tument, hanc qui subiere mortem? In corpore vivente aer compressus est, & aere externo, & tono partium. In cadaveribus, cessante tono, prima tantum subsistit causa. Partes omnes aqua madentes laxatæ, aerem non amplius continere valent, qui proin eo dilatatur, quo externus id permittit. *Senac* hinc nova cosmetica sexui sæminino proponit; quis credat? Tonus faciei juvenis nivea lilia tensione cutis, & puniceas rosas plenitudine vasorum sanguineorum, producit. Impediatur ergo in facie transpiratio, hinc felix oriatur in vasis capillaribus lymphæ & sanguinis obstructio, ac cutis semper extensa. En, quale rosæ fulgent inter tua lilia mista, nullæ rugæ, quid amplius optandum? oleo vero transpirationem impediante, vultus eo illiniendus, ac media tantum applicanda, quorum basis oleum. In Anglia observant, hominis longitudinem die diminui, nocte adaugeri. Sed Abbas *de Fonseca*, A. R. Inscriptionum, detexit, post prandium & cœnam nos semper crescere, vasibus novo perpetuo accedente fuco nutritio magis magisque extensis, donec repetitis circulationibus ad transpirationem usque attenuatus humor, avolando, iterum diminutionem aliquam corporis causetur. Inseruntur *Winslvi* Dissertationes duæ de circulatione sanguinis in foetu, ubi *de Vieussens*, *Meri*, *Roubault*, disputationes de hac circulatione, foramine ovali, & valvula *Eustachii*, pensitantur, re tamen adhuc in dubio relicta. *Sarrazin*, Medicus Regis, Kebeci de mure muscato multa transmittit annotata, ac anatomicam ejus inspectionem attente peregit, magno tamen incommodo, bis nimirum

rum ad extrema fere redactus nimio animalis odore, qui a paucissimis, ejus anatomiam scrutantibus, absque detrimento fertur. Multa huic animali cum castore sunt communia. Pondus ejus 3 circiter librarum. *Sarrasin* certe persuasum sibi habuit, odorem animalis muscatum non deberi nisi calamo aromatico, quo ut plurimum vescitur, quodque hinc probabilius adhuc fit, quoniam muris odor hyemis sine multo est fortior, siquidem tunc fere solo hoc vixit calamo, quam quidem æstate & autumno, ubi & aliis herbis nutritur. Hoc huic animali est proprium, quod organa ejus, generationi inservientia, post tempora cæstri venerei attenuentur, testiculi, epididymides, vesiculæ seminales, vasa deferentia, & ipsi folliculi, retrahantur, adhæreant propemodum renibus, & insensibilia fere reddantur, quod omnino profus est singulare. In Observationibus Anatomicis duo vulnera vesicæ non lethalia adducuntur.

In Chymicis *Reaumur* multum circa ferrum stanno illitum (*fer blanc*), ac *Geoffroy* circa cœruleum Berolinense, laborarunt. Hic tria requirit ad hunc colorem; lixivium sanguinis bovini calcinati cum sale alcali, dissolutionem vitrioli, & dissolutionem aluminis. Substituit tamen in locum sanguinis carbonem. *Geoffroy junior* in metallum, cupro ac zinco mixtis, productum, (*Metal de Prince*, nunc *Tombac*), inquit. *Fizes* enarrat, qua ratione crystalli tartari præparentur depurenturve Montispeffulani.

In Botanicis articulus A. 1722 jam tractatus confirmatur, de arbore in America septentrionali cerifera. Arbor hæc, vel potius frutex, floret mensibus Februario & Martio, & grana matura sunt ab Octobri in Januarium, habent in medio nucleum osseum, rotundum satis, semen continentem. Nucleus vero hic circumdatus est cera, implente totum granum vel fructum, lucida, sicca, friabili, & squamarum instar disposita in cortice nuclei. Frutex, fructibus bene onustus, 6 fructuum libras, libra vero una quartam partem ceræ, subministrat.

In Geometria solvit *Nicole Leibnitii* problema, Anglis propositum: Quære curvam, secantem ad angulos rectos curvas datas numero infinitas, quibus omnibus

bus idem sit vertex. Aequatio hujus curvæ est $\frac{xdy - ydx}{\frac{1}{m}}$

fed in determinatis mixtis non satis clara; hinc tandem ad

$$\text{Bernoullii æquationem pervenitur } S \frac{a \frac{1}{m} dy}{\frac{1}{m} y^{\frac{1}{m}} V_a \frac{2}{m} - y^{\frac{2}{m}}}$$

$\frac{1}{m}$ *Mairan* de inscriptione Cubi in Octaedrum, & vice versa, contra *Lamy Elem. geom. Lib. V n. 184 & 185* disputat, ac in fine dissertationis monstrat, esse distantiam laterum Octaedri, aut altitudinem ejusdem positi in uno laterum, ad diagonalem, ut latus cubi ad diagonalem, quæ jungit hujus angulos duos oppositos solidos. *Laghy* novam Goniometriam, cujus jam mentio facta A. 1724, amplius exaravit, spes tamen nondum affulget, fore, ut, rejectis tabulis trigonometricis, ejus introduceantur inventa. *Nicole* monstrat, si ad quodvis trianguli cujuscunque latus fiat quadratum, ac hæc tria quadrata jungantur, trium hinc exorientium triangulorum quodvis esse æquale triangulo primario datò. *Pitot* vero evincit, in polygonis irregularibus circulo circumscriptis esse summam dimidiam laterum alternatim sumtorum æqualem summæ alterius dimidii. *Saurin*, occasione loci e *Croufaz* Commentario ad analysin, observationes circa maxima & minima exhibet.

In Astronomia cometæ annorum 1707 & 1723 pro eodem, spatio 16 annorum redeunte, habentur, & a *Cassino* omnis movetur lapis, quo theoria cometarum, circa solem ut focum revolvantium, in dies magis stabiliatur, remque eo deducat, quo cometæ in æquali celeritate moti, eclipticam non in eodem puncto, nec æquali inclinationis angulo, secantes, tamen iidem possint esse cometæ. Istud enim non accidere debet, nisi cometis eodem anni die observatis. Hinc cometa in loco cœli apparere prorsus alterius cometæ loco opposito, & tamen

cum eodem unum potest esse idemve. Valde probabilia sunt, quæ, *Cassini*, magni parentis, vestigia æquis fere premens passibus, adducit. *De Fay* machinam describit, pro determinanda hora solari vera singulis anni diebus, in qua *Dissertatione*, præter ipsam machinæ descriptionem, & nonnullorum artificum labores, in eundem scopum intendentium, enarrantur.

In *Geographia de L'Isle* senior Lutetias magnitudine Londinum, Romam, Cairum, Aspahanum, Constantinopolim, Ninivam, Babylonem, Ecbatanum, & Susam, excedere vult, ad id tamen efficiendum opus habet, ut hortos omnes, muris quanquam certissime inclusos, his urbibus detrahat.

In *Mechanica de Fay Leopoldi* nostri machinam pro extinguendis incendiis imitatur. *Pitot* autem determinat vim omnium machinarum aqua motarum, ac cum *Mariotto* concludit, ut vis pulsus venti sit æqualis pulsui aquæ, requiri celeritatem venti 24 celeriore æris velocitate. Hinc sequitur, suppositis celeritatibus horum fluidorum æqualibus, vim pulsus aquæ 576 vicibus esse majorem æris pulsus.

Inter *Elogia Petrus I*, Russorum Imperator, primum exhibet exemplum Academici Principis, ac *Fontenellius* ut Panegyrista, ut Historicus, ut Biographus, tanta suada, tanta eloquentia, Herosm laudavit, ut hoc elogium exempli loco haberi mereatur. Sed ex eo nil excerpimus, cum totum legi mereatur. *Alexis Listerius* natus d. 21 Julii A. 1658 Cordesii in Albigeni tractu, moriebatur d. 3 Februarii A. 1725 apoplexia. A. 1702 singularem casum foeminae gravidæ, ac per anum ossa infantis mortui excernentis, intestino recto perforato, ægra summe debili, pure, sanguine effluente feliciter tamen direxit, ac totum infantem, noviter inventis machinis discerptum, audaci fortuna extraxit. *Nicolaus Hartfackerus*, Gudæ natus d. 26 Martii A. 1656, Physicæ imprimis addictus erat. Primus fuisse fertur, qui animalcula seminalia detexerit. Non silentio prætereundum est, *Petrum I* ex ore ejus hausisse principia physica, Landgravium Castellani eum accessisse domi suæ, & præcipue *Jo. Guilielmum*, Electorem Palatinum, suum constituisse Mathematicum primum, & Professore honorarium in Academia Heidelbergensi. Tentamina ejus physica, tentamina

Dioptri-

Dioptrica, conjecturae physicae, & harum continuationes, elucidationes conjecturarum, & harum continuationes, cursus physici, vel discursus sunt, coram Electore habiti, vel criticae, eaque ut plurimum satis acerbae, animadversiones in *Newtonum*, *Leibnitium*, *Bernoullium*, Editores diariorum, ante omnia vero contra *Academiam Parisiensem*. Singulares illi erant quaedam meditationes; animas plasticas, intelligentias, vorticivae Cartesii, restituere magno allaborabat nisu. Diem obiit 10 Dec. A. 1725.

A NEW SURVEY OF THE GLOBE &c.

h. e.

NOVUS CONSPECTUS GLOBI, SIVE
accurata dimensio omnium regnorum, statuum, provinciarum, tum quod ad magnitudinem & proportionem, tum quod ad longitudoem, latitudinem, & distantiam, pertinet, cum collectione notabiliorum portuum, & annotationibus politicis de numero incolarum, &c. Auctore

THOMA TEMPLEMAN. *Opus erit incisum a JO. COTE.*

Londini, sumptibus Auctoris, fol. transvers.

Constat 8 foliis impressis, Tabulis 21. 35.

In Opere hoc posthumo, perficienda Geographiae destinato, id summa cum diligentia laboravit Auctor, ut succinctis Tabulis uno obtutu exhiberet regnorum & statuum universorum partes ac provincias, earumque magnitudinem, milliaribus quadratis Anglicanis expressam, urbiunquae praecipuarum nomina, longitudes, latitudes, & distantias a Londino vel alia metropoli. Subjecit cuilibet Tabulae breves quasdam annotationes politicas, de rebus ad statum quemque pertinentibus, & de probabili incolarum numero. Anglia complectitur milliaria quadrata 49. 450, Scotia, 27. 794, Hibernia 27. 457. Numerus incolarum in Anglia est circiter 8. 000. 000. Londinum continet 105. 000 domos, & 840. 000 incolas, circui-

circuitumque habet 35 milliarium. Res navalis Britannica tanta est, ut 1000. 000 doliis ferendis sufficiat. Gallia comprehendit 131. 095 milliaria quadrata, & circiter 13. 000. 000 incolas: Hispania 150, 243 milliaria, & 5. 100. 000 incolas. Totus terrarum orbis constat milliariibus quadratis 148. 510, 627: maria & terræ incognitæ mill. 117. 843. 921: orbis habitabilis mill. 30. 666. 806: Europa mill. 2. 749. 349: Asia mill. 10. 257. 487: Africa mill. 8. 506. 208: America septentrionalis mill. 3. 699. 087: America australis mill. 5. 454. 675. Imperium Persicum sub Dario complexum fuit milliaria quadr. 1. 650. 000: Imperium Romanum in summo flore, mill. 1. 610. 000. Præsens Imperium Russicum continet milliaria quadr. 3. 303. 485: Chinense mill. 1. 749. 000: Magni Mogolis mill. 1. 116. 000: Turcicum mill. 960. 057: Persicum mill. 800. 000. Curiosus etiam fuit Autor in distinguendis, interque se comparandis, provinciis Protestantium & Romano - Catholicorum. Sub finem vero collectionem adjecit omnium portuum in toto terrarum orbe, itemque locorum in Asia, Africa, & America, in quibus Europæi sedes suas & commercia stabiliverunt.

SYNTAGMA DE REBUS RUSTICIS ET æconomicis, ex mandato, Serenissimi Celsissimique Principis ac Domini, ERNESTI AUGUSTI, Ducis Saxonum Vinariensis &c. e potioribus rei rusticæ æque ac aliis Scriptoribus, perpetuum in usum Gymnasii Vinariensis, conscriptum, & cum Indice quadripartito editum, a WOLFFGANGO ADOLPHO SCHROENIO, Ill. Gymnas. Vinar. Subconr.

Erfordiz, sumtibus Caroli Frid. Jungnicolii, 1735, 8.
Alph. 1 plag. 7.

Ex quo inter eruditos tacito quodam consensu convenit, Latine inter se uti linguæ commercio, non defuere ingenia, quæ in illo instaurando pariter ac proferendo laudabilem ponerent industriam. Unicum istius rei adminiculum unicusque fons visus est

est usus lectioque scriptorum, quos e Latinis olim injuria temporum ad nostram ætatem reliquit superstites, posteaquam cum Republica Romana & genus sermonis inter gentes effloruit. Si quis norit, quæ cuique sit linguæ ubertas & copia insita, facile concefferit, ad integritatem sermonis Latini perinagni interesse, si quamplurimi, iique varii, nobis exhibeantur scriptores. Fallitur, qui, ex libris obviis, & usu scholarum vulgo tritis, eandem se haurire posse copiam, temere opinatur; latior certe est ejus diffusa ubertas, quam pro istorum angustiis. Optime hinc pro virili parte meruit de cultura Latinæ linguæ Cl. Editor hujus fasciculi, quem de re rustica ex veterum monumentis sollicitè collectum sistit. Levior quidem querela videtur, quod agriculturæ scientia, prima secundum Dei notitiam, vulgo in scholis negligatur, sed, aptam & pulchram certe esse, quivis intelliget, & de illa posse scite & copiose ad exemplum veterum differi. Huic omnino consuluit rei Autor, cum Græcis passim & Latinis excerpserit, quæ unquam de rebus agriculturalibus agere visa fuerint. Erant quidem *Cato, Varro, Columella, Palladius*, quibus proprium Scriptorum rei rusticæ jam inde fuit nomen, imo, quos serior tulit ætas, extant *Petrus* quidam *de Crescentiis* & *Hererbachius*, eandem rem nuperius peragentes. Sed, si ad ceteros referas, infrequens eorum est numerus. Hæc paucitatem expleri posse quodammodo, ratus est Autor, quodsi ex ceteris proxima quæque ac idonea excerpisset. Invenies itaque in hoc volumine non solum, quæ *Cicero, Casar, Ovidius, Maro, Horatius*, & alii forsan, per occasionem suis intertexuerunt scriptis de re rustica, sed & ipsos Græcos, *Hesiodam, Xenophontam, & Theognida*, offendes delibatos, Latinaque donatos interpretatione. Si Lector aliquid forsan offenderet prætermisissimum, mirari vetatur, cum eam instituti Autor habuerit rationem, ne aut moles aut pretium libri majus excreceret, quam pro parabili scholarum usu. Haud ambigitur, multa, eaque lectu dignissima, potuisse desiderari; sed non est, cur, subministrando loca passim omissa, librum mancæ arguamus inopiæ, cum altera, quam ex promissione Autoris expectare licet, editio & huic desiderio factura sit satis. Interim labo-

Z

rem

rem hunc in tenui non tenuem mereri laudem, haud iniquus concedat aestimator. Præter mandatum & auspicia Serenissimi Principis Vinariensis Opus ipsum commendat tum potior rerum locorumque selectio, tum vero ordo ac series apte digesta. Non solum suo quæque loco, quæ de variis rei rusticæ momentis agunt, inuenies scite disposita, sed & adjunctus Index apprime voces exponit, quæ alias paululum viderentur abhorrentes. Neque e re Lectoris aut nostro congruum erit instituto, si in recentendo singulas partes longiores effemus; satis videtur, si præcipuarum rerum conspectum dederimus & distributionem. Priore itaque Parte generatim agriculturam commendat, & quæ ad ejus descriptionem faciunt, præmittit. Altera vero fufius octonis Speciatim Sectionibus naturam villæ, agrorum, vineæ, piscinarum, hortorum, plantarum, pecudis, piscium, apum, & quæ sunt alia domestica animalium veterum præceptis exponit. Ceterum nec ipse Editor negat, formam libri & mole & nitore aliquanto esse remissiorē; præsertim cum jam splendida illa *Gesneri* de Scriptoribus rei rusticæ editio seorsim prodierit. Sed, quanquam multum splendore & dignitatē hæc emineat, tamen nec illa laude sua defraudanda est, cum præter variarum rerum ubertatem & pretio & usui iuventutis provide sit consultum.

*EPISTOLÆ QUATUOR THEOLOGO-
morales P. B. P. V. adversus Dissertatorem S. J. seu
Censura quatuor Dissertationum, e dictata fue-
runt contra libellum Italice inscriptum: Risposta alla
Lettera del P. PAULO SEGNERI, della Com-
pagnia di Gesù, su la materia del Probabile. Acce-
dit Italice sermone Confutatio Epistolæ cujusdam Theo-
logi, adversus eandem Responsonem e clandesti-
nis typis recens vulgata.*

Veronæ, typis Dionysii Ramanzini, 1734. 4.
Alph. 1 plag. 4.

Scri-

Scripterat antehac P. Paulus Segnerius, Ignatianæ Sodalitatis addictus, Epistolam de Probabilitate, in qua usitatam Probabilistarum, ut vocantur, doctrinam acriter defendit, & novis, ut putavit, rationibus vallavit. Hanc postea convellendam ac diluendam sumisit Petrus Ballerinius, Presbyter Veronenſis, in Responsione ad Epistolam P. Pauli Segnerii de Probabilitate, quam Italico sermone elaboratam in lucem exire iussit. Post id tempus multorum invaluit opinio, variis in locis eximii hujus Autoris vindicias paratum iri. Namque ex eadem Societate, quæ Veronæ floret, is, qui moralem Theologiam docet, eximii vir ingenii atque doctrinæ, illam Responsionem ad P. Segnerium, non quidem typis dando, sed dictando tantum in scholis, quatuor Dissertationibus impugnandas sibi proposuit: quarum prima de *Conscientia erronea*, altera de *Conscientia dubia*, tertia de *conscientia probabili*, & quarta denique de *doctrinis Anonymi*, inscripta est. Intra hoc temporis spatium multi impellere ausi sunt *Ballerinium*, ut eas legeret Dissertationes, & in iis secundum veritatem, refellendis calumniam exerceat. Verum initio, id ut perficeret negotium, multis de causis adduci non potuit, quarum in numero hæc erat præcipua, quod secum constituerat, nihil in libelli sui patrocinium chartis evulgare, nisi quis formis aliquid adversus eundem molitus esset. Tum vero vicit ipsum, & ut mutaret consilium, induxit Amicus, cui multum tribuit. Atque ad eum etiam has quatuor, quarum indicem dedimus, exaravit Epistolas, & in lucem orbis sacri & literati emisit. Nec dubitavit has publicis typis committere, cum quatuor illarum Dissertationes in publicis scholis dictatæ, & quadraginta circiter calamo exceptis exemplis ita per urbem circumlatæ fuerint, ac si publicis typis editæ essent. Præfatione *Ballerinii* præmissa, in qua propositum suum nuntiavit, singulas has Dissertationes eo, quo eas recitavimus, ordine sub iudicium vocat. Ut quatuor exstant Dissertationes sibi oppositæ, ita ipse in *quatuor*, quas vocat, *Epistolis* respondit, quæ vero rectius *Dissertationes erudite* appellantur. In his id sibi cum maxime datum credidit Autor, ut & communes Probabi-

hilarum errores, & singulares adversarii sui opiniones, ut, nimiam invincibilis ignorantiae finium prolationem, propiorem ad doctrinam de peccato philosophico accessionem, & alias, exponat ac dissipet, suamque cum cura pereret causam. Atque hoc postremum in ultima potissimum agit Epistola, quam sibi, sub *Anonymi* voce, ex instituto oppositam intellexit.

Pag. 119.

Confutatio, quae subjungitur, Italice confecta, ad eum pertinet Autorem, qui se *Theologum* vocavit. Epistola nimirum aliqua Italica, sine mentione loci & Autoris, nec non sine ullo vestigio cujusdam aut sacrae, aut civilis, approbationis, clandestinis typis evulgata, *Ballerinii* venit in manus, quam rationes suas infirmare, ex ipso perspexit indice. Adversus hanc igitur sese tueri, consultum ille duxit in hac ipsa, quam significavimus, *confutatione*. Constat haec, praemisso *Proaemio & tribus Capitibus*. In illo quidem ratio tractandi non nominati

12 — 153

Theologi minus Theologica vituperatur. Tum vero *Cap. I* consequitur, in quo ea, quae ipsam de probabilitate controver-

154 — 180.

siam contingunt, convelluntur. In *Cap. II* id, quod ad

180 — 206.

ignorantiam invincibilem spectat, diluitur. Et in *Cap. III*, eoque postremo, principia Theologiae Moralis confutantur, & accuratius ostenditur, quousque S. S. Patrum valere possit au-

186 §. 3.

toritas. Qua oblata occasione, Praefatio Cl. *Barbeyracii*, *Sam. Pufendorffii* libro de Jure Naturae & Gentium praefixa, *crudita* vocatur, & in usus praesentis argumenti convertitur. Ea etiam, quae ex ista illustris *Pufendorffii* pertractatione illuc pertinent, non negliguntur, hincque liber ejus *liber singularis doctrinae moralis secundum solidissima naturalis ratiocinationis principia* dicitur. Accedunt ad quasdam paginas Addenda, & iis, quae hic uberius tractata sunt, velut in tabula representatis, eruditus explicit libellus, quem sine interposito arbitrio iudicioque nostro in haec *Acta* referre nostrum erat.

THE REALITY AND AUTHORITY OF OUR
Blessed Saviour's Miracles defended &c.

h. e.

VERI-

VERITAS AC AUTORITAS OPTIMI SERVATORIS nostri Miraculorum defensa: ita, ut ad omnes, quæ alicujus momenti sunt, dubitationes, adversus illa motas, antiquas pariter atque recentiores, respondeatur, ab ALEXANDRO JEPHAN, A. B. V. D. M. Dagenhamensi in Essexia.

Londini, apud J. Knapton & T. Astley, 1731, 8.
Plag. 15.

In Magna Britannia libertas sentiendi tam late patet, ut, quicquid in buccam venit, chartis mandare, ac in orbis eruditi lucem edere, nemo vereatur. Hinc usu evenit sæpenumero, ut scripta exirent, quorum autores etiam sacrosanctas res conturbare, & tantum non funditus evertere, moliti sunt. Verum & hoc cultioris Angliæ veluti proprium est, ut viros ferat idoneos, qui insidias, quas insulsi homines cœlesti parant doctrinæ, ullo sine negotio dissipent. Illud, ut alios omittamus, vel unius *Thomæ Woolstoni* erudimur exemplo, qui ante aliquot annos, historiis sacris, in quibus res Domini gestæ narrantur, allegoricum sensum adaptando, omnem earum veritatem in dubium vocavit, magnoque adeo conatu magnas egit nugæ hodie proscriptæ amandatæque sunt. Hoc autem literatissimus *Jephanus* indicata confirmat scriptione, utpote qua haud parum declarat luculenter, se ex iis unum, eundemque haud postremum, esse, qui in confutando *Woolstano* cum cura & solertia elaborarunt. Nos in eo nunc erimus multi, ut summam libelli velut in tabula representemus. Bina sunt momenta, quæ in eo pertractantur. *Primo* veritas miraculorum a Servatore editorum adversus potiores objectiones vindicatur. Ubi quidem ad eas initio respondetur, quæ ab iis profectæ sunt, qui veritatem ac certitudinem ipsorum factorum aut in dubium vocarunt, aut negarunt. Ex horum erat

- numero *Woolstonus*, cui hic potissimum obviam itur. His præfulsis, objectiones illorum solvuntur, qui, etsi veritatem rerum Christi gestarum largiuntur, hoc tamen negant, quod iis consequi sacræ nos docent historiz, Salvatoris in *Legatum ac doctorem a Deo missum* esse, inde cognoscitur. Altero loco tres utiles observationes, ex antecedenti sermone ducuntur, quæ veritatem & certam rationem Evangelicæ corroborant historiz, in qua miracula Domini relata leguntur. Prima: *quatuor Evangelia ab iis scripta sunt, quorum præ se ferunt nomina.* Secunda: *eadem ab iis scripta sunt, qui oculis facta, quæ commemorant, usurparunt, testesque adeo sunt αὐτοῦ ἰσχυροῦ.* Tertia: *Apostoli atque historici divinitus acti tam robustam fidei ac sinceritatis suæ dederunt demonstrationem, ut nulla major & robustior in causam alius cujuscunque historici excitari possit.* Quod reliquum est, illud observatu inprimis dignum videtur, quod *Jephsonus* noster veram ac probatam lectionem loci *1 Tim. III, 16*, tueatur, nec minus meliori ejusdem patrocinetur interpretationi. Nec vero idem facere potuit, quin opinionem *Grotio-Clarckianam* hac oblata infirmaverit occasione.

JUSTI MARTINI GLÆSENERI, HILDES. & in patria ad *D. Andree Pastoris*, *Dissertatio de Demonstratione Spiritus Sancti, Jesum esse verum Messiam, ad illustrandam*
Jo. XVI, 8 — 11.

Helmstedii, typis Pauli Dieterici Schnorrii, 1733, 4.
Plag. 7½.

Inauguralis hæc fuit Commentatio, quæ haud indigna est elogio libelli singularis. Quod ministri ecclesiæ, exemplum Spiritus Sancti & mandatum ejusdem sequentes, diligentissime præstant in obeundis suis sacris muniis, id hic nova ratione & copiosæ lectionis ostenso apparatu ingeritur. Quænam enim est summa, prima origo, & pestis vitiorum humani generis?

neris? ea est pertinacia animi, fide Christo, ejusque naturæ, officiis & doctrinæ, detrectans. Hoc vitium Philosophi non pertractant & ejiciunt. Vi divina opus est, ut ἀπιστία eradice- tur. In quoniam homines, suæ indoli innatæ relictæ, confi- dunt? In justitia operum suorum, excusationibus, pallisque peccatorum, & reluctatione, in eam justitiam exercita & ir- ruente, quam Christus nobis peperit, inprimis abitu, in mortem subeundam promississimo, & confirmavit triumphante in cælos evectione. Excussa nativa hominis ἀπιστία & justitiæ propriæ fiducia, homo sese demittit, & Christum suscipit, ju- stitiam ejus induit, & imperio Satanz sese subducit. Incre- mentum regni Christi ea ratione efflorescit; Satanz vero po- tentia frangitur, & enervatur. Hic est ille prodromus con- demnationis, quam Deus intra ecclesiam militantem in caco- dzmonem exercet, testem instantis judicii severioris. Hæc est summa ejus doctrinæ, de qua Spiritus Sanctus per ministe- rium verbi animos hominum erat convicturus. *Lutherus* vo- cem ἐλέγχειν convertit in vernaculam *strafen*, quæ tum temporis convictionem animi, per argumenta laudum valida & vitiorum demonstratam turpitudinem corrigendi, denota- bat. Promisit Autor pag. 30 librum *pro stabilienda veritate Christiana ex solis Judæorum libris*. Si sæpius non vidi- mus rationem, cur varia passim ad eruditionis sælama spargen- da sint adjecta & compaginata, id ad diversitatem gustus vide- tur referendum. An libri, laudati copiose, ad illustrationem dictorum admodum faciant, id Lector facile subodorabitur. Nonnunquam hiatus & omissiones vocum, ac neglectus moni- torum *Thomæ Linacri*, occurrunt. Christum in monte *Tabor* gloria cœlesti fuisse a patre concelebratum, id Autori non facile largientur ii, qui *Lichtfooti* & *Relandi* opinionem co- gnoverunt. Sed hæc sunt minoris momenti. Apprecamur potius Viro maxime Reverendo vires in posterum, ut promissi publice dati fidem servare velit & possit, nec tanto promissor hiatu excidat.

**HISTORIA APOSTOLICA, EX ANTI-
quis monumentis collecta ab ANTONIO SAN-
DINE,**

D'NYI, J. U. D. *Scilicet* Seminario Patavino Historiæ Ecclesiasticæ & Geographiæ Lectore.

Patavii, apud Joannem Manfrè, 1731, 8.

Alph. 1.

Tradit Autor historiam Apostolicam, inter rogantem & respondentem discissam, ita, ut loquatur de Apostolis Christi generatim atque univèrse, potiora deinde cujusque gesta singularim enarret, subjungat deinde aliqua de *Joanne* Baptista, tum de duobus & septuaginta discipulis, &, quoniam in horum numero Evangelistæ *Marcus & Lucas*, septemque diaconi, ab aliquibus habentur, idcirco de his etiam pauca; addidit quoque *Titi & Timothei*, virorum Apostolicorum, vitam; sed, cum nemo consignaverit, præter *Lucam*, acta Apostolorum, plurima sunt incognita, multa incerta. De Apostolis in univèrsum descriptionem præmittit, alioqui notissimam: eorum nomina recenset ex *Matth. X*, necitque ex eo argumentum ad primatum *Petri* probandum, quod omnes Evangelistæ *Petrum* primo loco ponant, *Judam* postremo, reliquos non eodem ordine recitent. Refert eorum etiam sententiam, qui, *Joannem* Baptistam, æterni Patris, duodecim viros collegii Apostolici, *Filii*, *Paulum & Barnabam*, Spiritus Sancti, Apostolos fuisse, crediderunt. Solum *Petrum* putat maritum fuisse, etsi vel maxime uxores reliqui duxerint, assumptos tamen in Apostolatam, reliquisse officium conjugale, teste *Hieronymo* in *Commentario in Cap. I Gal.* quod ab ipso *Baronio* ad annum 69 *Annalium* confirmetur. Apostolos creatos fuisse sacerdotes eo tempore, quo celebrata cum ipsis agni paschalis cœna; sancto evcharistiæ sacramento instituto, eisdem præcepisse Christum, ut tali modo ipsius memoriam celebrarent, &, confecta sub utraque specie evcharistia, sacrificium offerrent: id quod probat Tridentinæ Synodi testimonio, quæ aliter sentientibus anathema inflixerit. Plura addit alia, quæ rigorosum examen vix sustinerent. Symbolum ab Apostolis compositum esse, credit, nec repugnat admodum, quin singuli singulos articulos Symboli pronuntiarint, autoritate innisus *Baronii* in *Annalibus*.

Cano-

Canones & Constitutiones Apostolorum longe post illorum tempora prodisse, concedit: Sacramentum confirmationis ab Apostolis administratum esse, ait, accedente usû chrismatis, nulla allata probatione idonea. Apostolorum nonnullos feminas secum duxisse, docet, ut auxilio essent ad Christi doctrinam evulgandam, etiam iis in locis, ad quæ solis mulieribus aditus patebat. Deinceps agit de *Petro*, Apostolorum principe, cui imponit primatum, & episcopatum Romanum, annorum *XXV.* ahaque; de *Paulo*, cui uxorem abjudicat, stimulum carnis: *1 Cor. XII, 7*, fuisse pravo concupiscentiæ motus, angelum vero Satanæ dæmonem, motus illos excitantem, asserens; dein de *Andrea*, *Simonis Petri* fratre, *Jacobo* majori, *Joanne*, Apostolo & Evangelista, *Philippo*, *Bartholomæo*, *Thoma*, *Matthæo*, Apostolo & Evangelista, *Jacobo* minori, *Thaddæo*, *Simone Cananæo*, *Juda Ischariotbe*, *Matthia*, *Barnaba*, *Joanne* Baptista, de duobus & septuaginta discipulis, *Marco* Evangelista, *Luca*, septem Diaconis, *Stephano* Protomartyre, *Philippo*, qui est Evangelista dictus, de *Nicolao*, *Tiro*, Cretensium Episcopo, *Tymotheo*, Antistite Ephesiorum. Multa de singulis doctè collegit Autor ex monumentis antiquitatis; sed fundamenta, quæ producit, non sunt semper æquæ firma & robusta, quæ examina sustineant sollicitum. Additus etiam fuit Index, qui scopo, cui est destinatus, omnino sufficit.

ELOGIUM GILBERTI BURNETI, Episcopi Salisburiensis.

Cum in *Actis* nostris de *Gilberti Burneti* vita atque scriptis ex instituto nondum egerimus; Lectoribus nostris rem gratam facturi, ex vita celebratissimi hujus Episcopi, *Volumini* *II* ejus *Historiæ* sui temporis ab Editore, *Thoma Burneto*, addita, quæ ad posteritatis memoriam præcipue insignia sunt, commemorabimus. Natus est Edinburgi A. 1643 die 18 Septembr. parente *Gilberto Burneto*, qui Jurisprudentiæ civili in Gallia navavit operam, ob summam in pauperes liberalitatem celebris. Is, licet Episcopali ecclesiæ esset addictus, Purita-

mus tamen plerumque habitus est. Matrem habuit sororem *Archibaldi Johnstouni*, strenui Presbyterianorum defensoris. Anno ætatis decimo Latinam linguam ab ipso parente suo præceptore jam didicerat, quo in Collegium Aberdeenense mittebatur, ut Græcas literas & *Aristotelicam* Philosophiam sibi redderet familiarem. Quarto & decimo anno Magister artium evasit, & licet integrum annum Jurisprudentiæ civili jam impenderat, de sententia tamen parentis Theologiæ studio tanta cum diligentia suam dicavit operam, ut octavo atque decimo ætatis anno omnium cum plausu inter Ministerii Candidatos reciperetur. Cum vero eodem anno verbi divini Minister eligeretur, maluit aliquot adhuc annos literarum studiis atque peregrinationibus tribuere, quam nimium juvenis alios docere. Parente, eoque una optimo præceptore suo, tum orbatu, Episcopi *Leightouni* auspiciis in Theologia Patristica atque Ecclesiastica Historia non temnendos fecit progressus. A doctissimo autem viro *Charteris* Historiam civilem atque Geographiam didicit, & quemadmodum *Nairnis*, V. D. M. Edinburgensis, eloquentiam sacram admirabatur, sic *Hokeri* ecclesiasticam Politiam magni faciebat, & præ reliquis libris sedulo evolvebat. A. 1663 in Angliam, & A. 1664 in Galliam atque Hollandiam, iter instituit. Cumque in hoc itinere inter Arminianos, Lutheranos, Unitarios, Brownistas, atque Anabaptistas, præcipuè dignationis viros conveniret, animadvertit, in omnibus hisce sectis esse, quibus virtutis atque pietatis laus debeatur. Itaque, si quis alius, deinceps perpetuo a dissentientium persecutione abhorruit. Id quod ei læpius vitio verterrant, qui ultra præceptoris sui verba, quæ memoriæ mandarunt, vix sapiunt. Sub finem hujus anni a *Roberto Murray*, Societatis Regiæ Scientiarum Præfide, inter Socios relatus, & in Scotia verbi divini Minister Saltouniensis omnium cum plausu constitutus est. Quovis die solis bis, & præterea quavis hebdomade semel, e cathedra sacra verba faciebat, cathechesationibus qualibet hebdomade tres dies dicebat, visitationibus etiam domesticis institutis, progandisque eleemosynis, muneri suo sacro faciebat satia. A. 1669 Professor Theologiæ Glasgoviensis.

Groviensis evadere, ubi nonnunquam & Episcopales & Presbyterianos ob suam in controversiis Theologicis moderationem adversarios habebat. At vero, cum A. 1672 Vindicias autoritatis, constitutionis, & legum ecclesiasticarum in Scotia scriberet, tam bene merebatur de Episcopalibus, ut non solum Episcopatum illi offerrent, sed & Archiepiscopatus spem facerent. Noster autem Episcopatum recusavit. Cum A. 1613 Londinum peteret, præter spem suam inter Regis Capellanos numerabatur. Rex *Carolus II* & Dux Eboracensis sæpe eum ad se vocabant, summique favoris signa dabant, quo tamen eximio favore in eum tantum finem utebatur, ut & *Stillingfleetum* Regi commendaret, & colloquium inter se, D. *Stillingfleetum*, & duos pontificios doctores, instituendum proponeret. Glasgoviam cum rediret, odio ejus ardebat Dux *Lauderdale*, infensissimus Ducis *Hamiltoni* inimicus, de cujus vita *Burnetus* Commentarios ediderat. Quare munere Professorio se abdicat, & licet Regi amplius acceptus non esset, Londinum repetit. Ibidem A. 1675 verbi divini Minister eligitur, & magno cum plausu sermones sacros habet. Eodem tempore *Historiam Reformationis* scribit, quo quidem libro utriusque Judicii in Magna Britannia summi, quod *Parliamentum* vocant, plausus tulit; eum enim publice rogarunt, ut, quam scribere cœperat, emendationis sacrorum historiam sedulo continuaret. Etsi munus sacrum, *Burneto* demandatum, ab eo non requirebat, ut ægrotos conveniret; ad omnes tamen venit, quæ ejus præsentiam sibi expetierunt. Convenit etiam moribundam aliquam Comitissæ de *Rochester* meretricem, cum qua tam prudenter agebat, ut Comes cupiditate arderet singulari in notitiam *Burneti* perveniendi. Qua quidem opportunitate *Burnetus* usus, integram hiemem impendit, ut Comitissæ contra Christianam religionem objectiones solveret, divinitatemque ejus ei persuaderet. Quavis enim hebdomade horis vespertinis semel minimum Comitissam adiit, deque rebus ad Theologiam pertinentibus egregie prudenterque disputavit. Cum eodem tempore Pontificii doctores id agerent, ut Protestantium sacra

everterent; *Carolus II Burneto* Episcopatum Chichesterensem hac lege obtulit, ut a suis partibus nunquam non flaret. At Noster respondit, se non intelligere, quid Rex addita hac conditione sibi velit, & Episcopus hac lege esse noluit. Anno autem 1678 die 29 Januar. gravissimas ad ipsum Regem dedit literas, eumque serio & multis argumentis hortatus est, missa faceret impia consilia, quæ tum in sibi subditorum interitum meditabatur. A. 1682 Chemicis vacavit operationibus, & publicos vitavit conventus, anno autem 1683 Regia autoritate illi interdictum est e cathedra sacra amplius verba facere. Cumque non ita multo post *Jacobus II* Rex evaderet, veniam e regno exeundi demisse petiit. Qua impetrata, Parisios primum proficiscitur, dein Genevam petit, atque magna cum gravitate non sine felici successu contra eos disputat, qui *Consensui doctrinae Helveticæ* nimium statuebant pretium. In Italia etiam per aliquod tempus egit, & diversas in Germania civitates vidit; anno autem 1689 Ultrajectum rediit. Meruit ibi summum Principis Arausionensis, *Wilhelmi*, & ejus Conjugis, *Mariæ*, favorem, quo constanter gavissus est. Licet enim *Jacobus II* omni severitate id ageret, ut Principes Arausionenses *Burnetum* missum facerent, licet criminis læsæ Majestatis eum in Anglia accusarent; Principes Arausionenses tamen illi nunquam defuerunt. Cum enim Batavi eum inter cives suos numerassent, ab omnibus Regis Angliæ persecutionibus immunis esse poterat. Vitæ etiam ejus Pontificii doctores struebant insidias. Sed Nostro amici non deerant, qui ejusmodi consilia in tempore revelarent. Quæ tempore magnæ in Anglia Revolutionis a *Burneto* nostro *Guilielmo & Mariæ* vicissim exhibita sunt officia, tam multa atque magna sunt, ut paucis exponi nequeant. Sufficit hoc loco, dixisse, sine *Burneti* consiliis nihil magni ponderis atque momenti *Guilielmum* atque *Mariam* suscepisse. Merita etiam ejus maxima in domum Hannoveranam hoc loco tacemus, cum eadem copiose celebrent, qui de historia civili Magnæ Britannicæ recentiori commentati sunt. Temperare autem nobis non possumus, quin, quomodo se

se Episcopum gesserit, summam doceamus. Ab anno enim 1689, quo Episcopus Salisburienſis a *Guilielmo III* constitutus est, non oratione solum, sed & vita, non dictis solum, sed & factis, non sermonibus solum, sed & moribus, alios instituit, & omnes Episcopi partes pro virili implevit. Quovis triennio in sua diocesi *Visitationem ordinariam* instituit; in ea autem illa tantum sub examina vocabat, quæ ad Jurisdictionem pertinebant ecclesiasticam. At vero *Confirmatio infantum* in fide Christiana illi singulari curæ cordique erat. Neque enim solum, scripto quodam edito, docebat, quomodo juvenes Christiani sint docendi, ut fidei suæ rationem publice reddere queant, verum etiam quavis ætate duobus mensibus quovis die in hoc vel illo loco sermonem sacrum habebat, catechumenos confirmabat, & cum verbi divini ministris de rebus gravissimis disputationes atque colloquia instituebat. Præ ceteris autem in catechezatione voluptatem inveniebat singularem, aliosque Clericos exemplo suo anteibat. In Candidatorum ministerii examine summam præstabat fidem, neque aliquem dignum judicabat, quem non ipse de præcipuis fidei articulis interrogaverat, atque alios cum fructu docere posse probe intellexerat. Insigne pastoralis ejus curæ documentum est, quod suis sumptibus Salisburi decem Theologorum studiosos aluerit, qui ejus sub auspiciis ad munus sacrum se præpararent. Cum autem Oxonienses Doctores hanc Theologos educandi rationem *Burneto* summo verterent vitio, diu hac ratione civitati Dei prodesse non potuit. Missum enim fecit pium institutum, quod sine gravissimis impedimentis persequi non poterat. Feliciori cum successu commodis verbi divini ministrorum in Anglia consulebat prudentissimis & sæpe iteratis consiliis suis. Aliquot centum Oratores sacri in Anglia 20 tantum libras Sterlingas, & aliquot mille 30 tantum libras Sterlingas habebant annuos redditus; unde commode atque honeste vivere non poterant. Autor igitur suæque Britannorum Regi extitit, *Decimas* atque *Annatas* pauperioribus concederet Clericis. Hi enim annui redditus a tempore bellorum

cum crucis signo susceptorum Pontifici, ab anno autem sexto atque vigesimo regiminis *Henrici VIII* Regi, solvebantur, qui hocce numos principibus quibusdam viris *pensionis* nomine dono dare solebat. Dudum frustra hæc agitavit consilia. Anno autem 1704 *Anna* Regina petitis ejus clementissime concessit, & pauperiores Clericos, inter quos hi reditus, h. e. 16000 circiter libræ Sterlingicæ, quotannis distribuuntur, immortalis beneficio sibi devinxit. Quemadmodum vero *Burnet* noster, ad mortem usque suam, quam A. 171 $\frac{4}{5}$, ætatis secundo atque septuagesimo, mense Martio, subiit, Theologiæ Doctorem atque Episcopum dignissimum pro virili sese præstitit; sic boni etiam patrisfamilias atque optimi fidelissimique amici nomen promeruit. Quas quidem partes suas majori cum voluptate explevit, cum illi liceret esse tam felici, ut trium exoptatissimarum conjugum esset maritus. Primum enim A. 1671 duxit *Margaretham Kennedy*, prudentissimam scæminam atque piam, quæ Presbyterianorum principiis admodum favebat, tum A. 1688 *Mariam Scott*, Batavam, animi corporis atque fortunæ bonis eximiam, dein A. 1698 *Berkeleyam*, ob *methodum devoitionis*, a se editam, quam Cel. D. *Goodwinus* cum ejus Vita recudi curavit, celebrem. Quæ cum ita sint, nostrum facere non dubitamus elogium, quod Marchio *Hallifax* in *Burnetum* nostrum consentit, in quo ejus animi characterem scite expressit atque venuste. *Burnetus*, inquit, illis similis est, qui extraordinario plane ingenio sunt præditi. His mediocres non competunt virtutes. Vel enim risum provocant, vel admirationem. Sicuti natura raro permittit, ut satis habeamus, quin aliqua ex parte abundemus; ita *Burnetus*, cum imaginatione gauderet plane singulari, cogitationibus suis imperare semper non poterat, quin extra oleas vagarentur. Multa igitur agitabat consilia, quæ se verus Criticus vix probasset. Primæ ejus meditationes nonnunquam majorem requirebant accuratorem, non quod judicium illi deerat, sed quod ingenio abundabat. Ab amicis tantopere amabatur, ut ejus nævos vix observarent, & cum anno-

tarent,

tarent, tuerentur, ipsi ob egregias eximiasque virtutes alias privilegium competere a regulis quibusdam ordinariis recedendi, judiciumque aliorum evitandi. Tantam etiam, quæ cogitate scripsit, illi promerebantur admirationem, ut aliquot ejus erroribus ii tantum denegent excusationem, qui aut ejus virtutes ignorant, aut nunquam sine pravis affectibus judicant. Aliorum nomen prius non revelabat, quam eos illis condonarat, & tam paratus erat ad suos errores emendandos atque corrigendos, ut ipsi errores ei ornamento cedant. Iis enim rarioribus eruditis annumerandus est, qui, etiam cum halucinantur, excellentissimæ suæ doctrinæ dant documentum. Cum ab adversariis suis provocaretur injuriis; palam declaravit, quam benevolo atque egregio esset animo. Dolebat enim adversariorum suorum vicem, & quo vehementius ab iis vexabatur, eo majus amicis suis statuebat pretium, illosque beneficiis cumulabat, qui præter suam culpam patronis atque amicis destituti misere vivebant. Cum cogitata sua nullo negotio verbis exprimeret, ejus scripta non sine voluptate legas. Sponte enim omnia fluunt, naturalemque habent pulchritudinem. Quæ quidem ejus Commentationes ab aliis, obscuræ cum diligentia elaboratis, maximopere se distinguunt. Propterea multos habuit inimicos, quoniam optimi Episcopi dabat exemplum, quod imitari volebant. Parum de promotione sua erat sollicitus, non splendorem solum, sed etiam omnem non necessarium luxum, contemnebat, muneris sui partes etiam minimas sibi datas esse credebat, neque sine summo labore iis satisfacerebat. Quæ quidem virtutes tantopere a dignitate Prælati atque Episcopi abhorrent, ut, si vel maxime in reliquis orthodoxus fuerit, in his Dissidentibus sit annumerandus. Ejusmodi virtutes totidem sunt hæreses, illorum Theologorum judicio, qui præcepta Numinis sibi data explicatione sua ita emollunt, ut Deo & voluptati suæ una servire queant. Quid mirum igitur, quod *Burnetus* eis odio fuerit atque dolori? Suam enim causam agunt, & semet ipsos defendunt, dum virum opprimunt, cujus mores illis pudorem incutiunt, & cujus vita illis est opprobrium.

Index

Index scriptorum, a Gilberto Burneto Anglico sermone
editorum.

- I. *Dialogus inter Conformistam & Non-Conformistam*, 1669, 8.
- II. *Vindicatio Constitutionis Ecclesie & Status Scotiae*, 1672, 8.
- III. *Mysterium iniquitatis Romae revelatum*, 1675, 8.
- IV. *Examen relationis T. Ken, Jesuitae, de veritate religionis*,
1674, 8.
- V. *Commentarii de vita Ducis Hamiltoni*, 1676, fol.
- VI. *Relatio Colloquii cum Colemanno instituit*, 1676, 8.
- VII. *Historia Reformationis Anglicanae*. Vol. I, 1679, 8.
Vol. II, 1681.
Vol. III, 1715.
- VIII. *De morte Comitis de Rochester Dissertatio*, 1681, 8.
- IX. *Vita Matthaei Hale*, 1682, 8.
- X. *Examen methodi conversionis Clericorum in Gallia*, 1682, 8.
- XI. *Historia Regalium*, 1682, 8.
- XII. *Interpretatio Utopiae, a Thoma Moro edita*, 1683, 8.
- XIII. *Vita Episcopi Bedelli*, 1685, 8.
- XIV. *Interpretatio Commentarii de mortibus Persecutorum a
Laetantio scripti*, 1687, 8.
- XV. *Epistola Itineraria*, 1687, 8.
- XVI. *de Cura Pastoralis Tractatus*, 1692, 8.
- XVII. *Quatuor Epistola ad Clericos*, 1694, 8.
- XVIII. *Character Marix, Mag. Brit. Reginae*, 1695, 8.
- XIX. *Vindicatio Tillotsoni, Archiepiscopi*, 1696, 8.
- XX. *Expositio Articulorum 39 Ecclesiae Anglicanae*, 1700.
- XXI. *Collectio sermonum atque minorum scriptorum, tribus
Volum. in 4 ab A. 1678 & 1706 editorum*.
- XXII. *Expositio Catechismi Ecclesiae Anglicanae* 1710, 8.
- XXIII. *Sermones sacri*, 1713, 8.
- XXIV. *Historia sui temporis*. Opus posthumum, Vol. I,
1724, fol. Vol. II, 1734, fol.

E quibus quidem Burneti Commentationibus nonnullae saepius recusae sunt, & Gallico etiam, Latino, atque Germanico sermone prodierunt.

⚙ (193) ⚙

AD

NOVA ACTA ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio V.

**ANACREONTIS OPERA, GRÆCE, CUM
Versione Latina, Notis & Indice.**

Londini, exudebat Guilielmus Bowyer, 1725, fol.

Alph. 2 plag. 3.

Splendidissimam hanc *Anacreontis* editionem nobis exhibuit Doctiss. *Michael Maittaire*, cujus nomen, licet in titulo Operis non appareat, nec Præfationi ad Lectorem sit præmissum, tamen ex Dedicacione ad *Joannem Carteret Baronem de Hawnes* diserte cognoscitur. Textus Græcus sic est typis exscriptus, quemadmodum eundem *Henr. Stephanus* in 4 elegantissime dedit expressum. Ipse Editor interpretationem Latinam Odarum LXI, eamque metricam, de novo confecit, in qua Græcos versus totidem Latinis satis feliciter reddidit. Nam, quamvis hac ratione non integrum ipsi fuerit, voces Græcas semper satis apposite exprimere, tamen a sensu Poetæ vero haud facile discessit. Contra Fragmentorum & Epigrammatum soluta tantum est adjecta interpretatio, & ad optimorum interpretum exemplum conformata. Quo vero *Anacron* etiam sine interpretatione ab amatoribus suis legi posset, textum Græcum ita im-

B b

pri-

primendum, & paginarum numeros ita disponendos, curavit Doctiss. Editor, ut separatus a Latina versione & legi posset & compingi. Ipsum *Anacreontem*, ejusque interpretationem Latinam, excipiunt observationes Virorum doctissimorum in eum, diversis editionibus publicatæ, quo in numero sunt *Henrici Stephani*, *Longepierre*, *Anna Dacier*, *Tanaquilli Fabri*, *de la Fosse*, *Regnerii Desmarais Barneffi*, *Baxteri*, in vatem nostrum Commentationes. Sequitur index omnium, quæ in *Anacreonte* inventuntur, vocum locupletissimus, in quo Cl. *Maittaire* sæpissime aliorum Autorum testimonia adducit, quibus non parum lucis ipsi textui *Anacreontico* affunditur. Indici subjicitur Tractatus de *Anacreontis* vita, moribus, scriptis, ac stilo, partim ex ipsis Autoris verbis, partim ex aliorum scriptorum, qui *Anacreontis* mentionem fecerunt, voluminibus confutatus. Succedit Commentatio, de metris, quibus usus est *Anacreon*, ubi carmina Dimetra Catalectica, Dimetra Acatalecta Jambica, Dimetra Acatalecta Trochaica, Dimetra Brachycatalecta Jambica & Trochaica, Tetrametra Heroica Catalectica, Tetrametra Heroica Acatalecta, Trimetra Heroica, Dimetra Heroica, Trimetra Jambica, Tetrametra Trochaica Acatalecta, Tetrametra Hypercatalectica, exhibentur, & de Odis *Anacreonticis*, ac de variante syllabarum quantitate, exponitur. His denique subjungitur Spicilegium in *Anacreontem*, Epigrammatum, una cum *Henrici Stephani* Præfatione Græca, & Catalogus editionum *Anacreonticarum*, quæ Doctiss. Editori ad manus fuerunt.

NONNULLI E LUCIANI DIALOGIS SE-
lecti, & in duas Partes divisi, omnes Scholiis illu-
stratiab EDUARDO LEEDES.

Londini, impensis J. & B. Sprint, 1726, 8.

Plag. dimid. 49.

Meritis condecoranda est laudibus eorum industria, qui utriusque linguæ cognitionem animis juvenum tenellis familiarem reddunt, inprimis vero discipulos suos ad Græcæ lin-

linguæ bellaria alliciunt. Fecit huic officio, si quisquam alius, ex asse satis Cl. *Edwardus Leedes*, qui, etsi provinciam non satis amplam nactus, in schola tamen Buriensi partes suas pro virili gessit, invigilavitque adeo laudabiliter elegantiarum Græcarum culturæ, ut non exiguus ad ingenia adolescentum redundaret fructus. Non mirum igitur, avide exceptos fuisse a popularibus ipsius selectos ex *Luciano* Dialogos, opera eruditissimi Viri evulgatos, quippe qui in extricandis Græcæ linguæ particulis artificem se præstitit, earumque usum non ex turbidis Grammaticorum lacunis, quas ipse non raro spernit, sed ex limpidis scriptorum fontibus, commonstravit. Non dubitamus equidem, fore plerosque, qui laborem hunc levem & non satis dignum existiment nova elucubratione, utpote a viris magni nominis, *Gravio*, *Gronovio*, *Jensio*, *Bourdelotio*, diu susceptum: sed hi nesciunt fere, eos plerumque neglexisse minutias vocum, non captui puerorum, sed subactioris jam ingenii viris, scribentes. Quapropter Autor politissimus spicilegium instituit eorum, quæ omissa sunt ab aliis, & non tantum, quod Cel. *Fabricius* in Bibliotheca Græca optavit, operam dedit, ut Græca emendatius excuderentur, versioque hinc inde emendaretur, sed etiam multis eruditam lucem ex ingenio & doctrina sua attulit. Eam ob rem, ubi interpretem nimis elegantæ Latinæ studiosum, aut a Græco textu aberrantem, deprehendit, mutavit verba, aptioraque menti scriptoris, *Luciani*, substituit. Quod vero ad librum ipsum spectat, dispescuit eum in duas partes, quarum altera in se continet Dialogos olim ab eodem publici juris factos, altera vero nunc additos lectoribus offert, & fatendum ingenue, utrumque optimæ frugis libellum non posse non ad palatum discantium esse. Nam, uti supra jam monuimus, particulæ, quæ in significato non admodum usitato obveniunt, sedulo annotantur, &, quod in laudibus Cl. *Leedesii* ponendum, plerumque ex *Luciano* ipso vindicantur. Ut verbis fidem conciliemus, paucis delibabimus ejus annotationes, ex quibus industria ipsius facile patescet. *Pag. 2* explicat *εἰ μὴ* non, ut vulgo, *si non*, sed quod non, eadem *pag. ὅτε μὲν* per veruntamen quando, *pag. 6* reddunt

dunt alii interpretes ἐπεὶ per *tametsi*, sed Cl. Editor arbitratur, se rem acu tetigisse, si interpretetur per *verum, sed*, loco aliquo *Luciani* adductus: ἐπεὶ τὴν ἄλλην ἀντὶ τῆς δ' ἔξης σοφῆν pag. 61 ὡς per *nam* explicat. Sæpe enim, ait, ita apud atticissimos scriptores occurrit. *Pag. 97* *εἶτα* pro interrogativa particula *num* sumit. De cætero omnia tam aperta & expedita redduntur, ut parum absit, quin voveamus plures adhuc a Cl. Editore ejusmodi dapes juventuti apponendas, quo, ipsa demum dulcedine Atticarum elegantiarum capta, majores aliquando fructus metere incipiat.

HISTOIRE GENERALE DES AUTEURS SACRÉS & ECCLESIASTIQUES &c.

h. e.

HISTORIA GENERALIS AUTORUM SACRORUM & ECCLESIASTICORUM, continens eorum vitas, Operum catalogum, examen criticum, judicia, chronologiam, analyfin, & recensionem variarum editionum, &c.

Autore R. P. REMIGIO CEILLIER,
Benedictino.

Tomus IV.

Parisii, apud Phil. Nicol. Lottinum, 1733, 4 maj.
Alph. 4 plag. 5.

Pergimus in recensendo Opere præclaro, ex cujus lectione his, qui Historiæ Ecclesiasticæ student, multiplices expectari fructus possunt. *Tomus* iste *quartus*, quæ ad res ineunte Seculo IV in Ecclesia gestas pertinent, & superiori *Tomo* haud comprehenduntur, addit, neque nisi dimidii, & quod excurrit, hujus Seculi Acta, Scriptores, Martyres, & Concilia, exhibet hoc ordine. *Capite I*, admodum copioso, & in Articulos XIII diviso, continuata sub imperio *Galerii, Maximini, & Licinii*, persecutio, multorumque Martyrum Acta, enarrantur, & genuina a supposititiis discernuntur. Speciatim autem *Artic. V* Acta martyrii

tyrii S. *Petri*, Patriarchæ Alexandrini, & Martyris, quæ in A. 321 referuntur, supposititia pronuntiat Autor, ejusque Canones 14 de pœnitentiâ, aliæque scripta, recensentur. *Artic. VI* de S. *Methodio*, Episcopo, doctore Ecclesiæ, & Martyre, ejusque libello, *convivium virginum* inscripto, *Photio*, qui interpolatum statuit, contradicens, addita ejus analysi; deque aliis ejus scriptis, cum genuinis, quorum fragmenta exstant, tum supposititiis, cum episcrifi de doctrina, & editionum catalogo, agit. *Artic. VII* de S. *Luciano*, Presbytero Antiocheno, & Martyre, ejusque scriptis deperditis, differit. *Cap. II* de S. *Alexandro*, Archiepiscopo Alexandrino, ejusque certamine cum *Ario*, habitoque contra eum Alexandriæ A. 321 Concilio, & superstitionibus duabus Epistolis ad Episcopos, fuse tractat. *Cap. III* de S. *Reticio*, Episcopo Augustodunensi, ejusque scriptis deperditis, breviter differit. *Cap. IV* de *Juvenco*, Poeta Christiano, ejusque poemate de vita Christi, seu Historia Evangelica, ejus & editionem Altorsinam A. 1710 laudat; *Cap. V* *Artic. I* de *Constantini M.* primi Imperatoris Christiani, vita, quem morti demum vicinum ab *Eusebio*, Episcopo Nicodemensi, A. 337 baptizatum, & reliquis sacramentis instructum, ait; *Artic. II* de ejusdem orationibus sacris; *Artic. III* de Epistolis ad Episcopos, Tomis Conciliorum partim insertis; *Artic. IV* de Edictis, pro religione Christiana promulgatis, fuse commentatur, donationemque illam confictam explodit. *Cap. VI* de *Commodiano*, cujus Acrosticha inter Opera *Cypriani*, quibusdam in editionibus, & in Bibliotheca Patrum exstant, de *Macario Magno*, scriptore obscuro, deque Itinerario Burdegalensi, cujus Autor incertus iter Burdegala Hierosolymam A. 333 factum describit, ejusque editionibus; *Cap. VII* de S. *Eusebio*, Episcopo Antiocheno, confessore nominis & divinitatis Jesu Christi, ejusque scriptis contra *Arium*, aliisque libris deperditis; *Cap. VIII*, omnium amplissimo, Articulis XXI a pag. 184 ad 445 agit de *Eusebio*, Cæsareæ Palæstinæ Episcopo, ejusque libro contra *Hieroslem*, Chronico, partim a *Joh. Scaligero* restituto, Præparatione & Demonstratione Evangelica, Historia Ecclesiastica, in cujus recensione Autor sententiam

tiam *Eusebii* de Therapevtis, pro Christianis eos habentis, inserta enarratione totius libri *Philonis* de vita contemplativa, refutat, eosque Essæorum aliquod genus facit; & librum singularem de Martyribus Palæstinæ incongrue Lib. VIII Hist. Eccl. adjectum dicit. Porro sigillatim de Panegyrico in *Constantinum M*; Libris V contra *Marcellum* Ancyratem; Libris IV de vita *Constantini*; Commentariis in Psalmos & in *Esaiam*; XIV Opusculis, *Eusebio* adscriptis a *Sirmondo*, & Latine tantum editis, (Tom. I *Opp. Sirmondi Paris. 1696*) dubitante Nostro, an *Eusebii* omnino sint; de Canonibus Evangelicis, Harmoniam Evangelistarum respicientibus, atque ab *Hieronymo* versis, quorum omnium jungit analysin; opere de locis, quæ in Evangelio contradicere sibi videntur; Eclogis propheticis; operibus deperditis aut ineditis; diversis eorum, quæ exstant, editionibus; doctrina per singula fere Theologiæ capita, & *Arianismo* denique, fuscè exponit: atque hujus quidem dicam *Eusebio* impingendam esse negat, cum subscripserit Concilio Nicæno, & expressis verbis præcipuos errores *Arii* in scriptis suis damnaverit: interim, amicitiam cum capitibus factionis *Arianae*, violentiam adversus *Athanasium*, *Eustathium*, aliosque Episcopos, & alia pro *Arianis* acta, minus excusari posse, fatetur. Cap. IX de Actis Martyrii S. *Simeonis*, multorumque aliorum Sanctorum sub *Sapore*, Rege Persiæ, circa A. 344; Cap. X de S. *Pachomio*, primo Abbate Tabennesi, autore vitæ cœnobiticæ, ejusque regula monastica, aliisque scriptis; Cap. XI de S. *Jacobo*, Episcopo Nisibensi, e vita anachoretica ad Episcopatum illum evedto, inque cultu & victu austeritatem anachoretarum retinente, ejusque scriptis, e lingua Syriaca Græcè haud translatis, & liturgia eidem falso tributa; Cap. XII de S. *Julio*, Papa, Actisque ab eo in causa *Athanasii* contra *Eusebianos*, in Concilio, quod postulaverant, Romæ comparere abnuentes, habituque ibidem A. 341 Concilio, in quo *Athanasius* & *Marcellus* Ancyranus innocentes declarati sunt, commemorat. Addita est analysi præclaræ, ut ait Autor, ejusdem Papæ *Julii* ad Orientales Epistolæ, & reliqua, quæ hac in causa sub eo contigerunt, enarrata; adjecta etiam disquisitio de Epistolis

pistolis *Julij* suppositis. *Cap. XIII de S. Antonio*, primo patre Anachoretarum in Ægypto, qui, solitudinem circa A. 285 ingressus, per annos XX in arce desolata vixisse, circa annum 305 demum discipulos admisisse, frustra martyrium Alexandriæ quæsisse, multa miracula patrasse, & A. 356, ætatis 105, obiisse traditur; deque ejus Epistolis ad *Constantinum M.* pro *Athanasio*, item de Epistolis ad diversa monasteria scriptis, deque supposititiis, & editionibus; *Cap. XIV de Hosio*, sive *Oso*, Episcopo Cordubensi & Confessore, cujus studium in sopienda controversia paschali, compescenda hæresi *Ariana*, consilium *Constantino M.* datum, de convocando *Nicaea* Concilio, autoritas in eodem, præsidis in Concilio Sardicensi A. 347 partes, firmitas adversus *Constantium* Imperatorem, in partes *Arianas* ipsum pertrahere nitentem, Epistola gravissima ad eum scripta, lapsus in concilio Sirmiensi per decrepitæ ætatis infirmitatem, &c. commemorantur; *Cap. XV de Actis* complurium Martyrum in persecutione sub *Juliano* Apostata, præmissâ narratione de hujus vita, institutione, hypocrisi ante apostasiam, profopographia, moribus, restitutione paganismi, & persecutione Ecclesiæ, *Articulis VI* copiose agit; inque his Acta *S. Joannis*, & *S. Pauli*, item *S. Gordiani*, quæ sunt apud *Surium*, supposititia promuntiat. *Cap. XVI de Conciliis* Alexandriæ & in Phrygia habitis contra *Arium*, cujus vitæ, & plenior hæreseos historia simul enarratur; *Cap. XVII de Concilio* Nicæno, differit, in cujus Actis plenius enarrandis, mirum fere est, quod Autor, a Theologia Italica, turpique adulatione erga Pontificem Romanum, cetera alienus, asserat, *S. Sylvestrum* Papam per suos Legatos, quorum princeps fuerit *Hosius*, Cordubensis, præsedisse, uti & præfederit in tribus sequentibus Conciliis generalibus, id quod bona fide agnoverint Orientales, Constantinopoli A. 552 congregati. Canones etiam hujus Consilii XX genuinos exponit: eos autem, quos Ecclesiæ quædam Orientales, nec non *Turrianus*, & *Abrab. Ecchellenfis*, pro genuinis venditant, quique Arabici dicuntur, numero LXXX, quibus ipsi genuini Canones XX intermixti, rejicit. Denique de *Constantini M.* Epistolis synodalibus, deque Epistola sup-

posititia & Actis suppositiis Concilii Nicæni, disputat. *Cap. XVIII* de Conciliabulis *Arianorum*, Antiochiæ contra S. *Eusebium* A. 331, Cæsareæ contra *Athanasium* A. 333, Tyri A. 335, Hierosolymis A. 335, Constantinopoli contra *Marcellum* Ancyranum A. 336, item contra *Paulum*, Episcopum Constantinopolitanum A. 338, & Antiochiæ contra *Athanasium* A. 339, habitis, exponit. *Cap. XIX* de Conciliis Alexandriæ A. 339, & Romæ A. 341, pro *Athanasio* habitis; *Cap. XX* de Concilio Antiochæno, quod Dedicatio dicitur, congregato quippe auspiciis Imp. *Constantii* A. 341 ad deducendum templum magnificentissimum, quod *Constantinus M.* Antiochiæ ante decennium exstruere cœperat, formulis fidei ibidem concinatis, & Canonibus XXV, disciplinam ecclesiasticam dirigentibus, perque Epistolam synodalem ad Ecclesias missis; *Cap. XXI* de Concilio Antiochiæ A. 345 ab *Eusebianis*, novam & latam amplam formulam publicantibus; Mediolani A. 345 aut 346 pro formula illa Ecclesiis occidentalibus obtrudenda; & Coloniz A. 346 contra *Euphratam*, Episcopum Coloniensem, habitis: cujus Acta Autor supposititia dicit; *Cap. XXII* de Concilio Sardicensi, tradit, A. 347 consensu fratrum Imp. *Constantii* & *Constantis* in causa *Athanasii* & *Eusebianorum* convocato; in quo *Hosium*, Cordubensem, (quem supra in Concilio Nicæno Legatum Pontificis Rom. fecerat,) & post illum Legatos *Julii* Papæ præsedisse, Autor haud dissimulat: & *Eusebianorum*, male sibi conficiorum, & compasere detrectantium, artes ac violentiam, & turpem denique fugam, Actaque Concilii in absolvendo *Athanasio*, communionem sacra excludendis *Eusebianis*, & Canonibus XIII sancientis, perque literas synodales publicandis, enarrat. *Cap. XXIII* de Concilio falso dicto Sardicensi, sive Conciliabulo *Eusebianorum* Philippopolitano, eorumque Epistola, quam Sardicæ datam finxerunt, genuinum Concilium Sardicense impugnante. *Cap. XXIV* de Conciliis Mediolani A. 347 & 351 contra *Photinum*, cujus inferitur historia, deque Conciliis Carthagine A. 348 aut 349 contra Donatistas & Circumcelliones, habitis, hujusque posterioris Canonibus, item de Conciliis, Hierosolymitano & Alexandrino,

drino, A. 349 pro *Athanasio*; alteroque Mediolanensi, A. 349 contra *Phostinum*; Sirmienti Ariano, A. 350, Sirmienti orthodoxo, A. 351, celebrato, quo sede deserta, & in exitum actus *Phostinus*, atque celebris formula condita, quæ tota inseritur; *Cap. XXV* de Concilio Laodicæno, cujus incerta, at intra annum 341 & 381 incidens, epocha: quod ante Concilium Nicænum *Barnobus* ponit, a Nostro refutatus; ejusque Canonibus LX, quos cum explicatione inserit; *Cap. XXVI* de Concilio Gangrensi, cujus itidem epocha incerta, ad annum circiter 380 ex sententia Autoris, quam argumentis quibusdam contra *Socratem & Sozomenum* probare satagit, referenda; ubi simul *Eustathii* Sebastensis historia, & hujus Concilii Canones XXI, enarrantur; *Cap. XXVII* de Conciliis, Romæ A. 352, quo Papa *Liberius*, & congregati aliquot Italiæ Episcopi, pro *Athanasio* responderunt orientalibus; Arlati, anno eodem, quod vere fuit conciliabulum *Arianorum*, quibus in condemnationem *Athanasii* turpiter consentit *Victor* Capuanus, Pontificis *Liberii* Legatus; Mediolani, A. 355, Imp. *Constantio Arianorum* partes tyrannicevante, habitis, exponit. Quod ultimum Autor, atque ac *Ephesium* 449, jure meritoque *Λησημόν* appellandum censet. Denique hoc etiam Tomum Index luculentus claudit.

**DOCTRINA CATHOLICA DE SEPTEM
Ecclesie Sacramentis, Libris VIII comprehensa, in quibus
res præcipue, non solum ad Dogmata, sed etiam ad
Historiam, Criticam, Chronologiam, Leges civiles, ad
Ecclesie Orientalis & Occidentalis disciplinam, perti-
nentes, ordine suo recensentur, a FR. BENEDICTO
ANGELO MARIA CANALI, Ordinis Seruorum
B. M. V. in lucem edita.**

Venetis, apud Jo. Baptistam Recurti, 1734, fol.

Alph. 5.

Id Operi huic est singulare, quod ad Deum Optimum Maximum Dedicationis formula fuerit directa eum in finem, ut

C c

nullus

nallus omnino sit, quin putet, *illum librum magni esse facien-*
dum, quem viderit Ensi omnium maximo ac perfectissimo in-
scribi. In Praefatione docetur Lector, quis fuerit P. Ma-
 gister *Antonius Castellus*, Mantuanus, ejusdem Ordinis a-
 lumna, qui haud parum laboris ad Opus hoc concinnandum
 contulerit. Ipse *Castellus*, A. 1714 generalem Ordinis sui e-
 phoriam nactus, & A. 1716, aetatis suae anno 57, defunctus, in
 templo *Mergellina* obtinuit sepulturam ac monumentum se-
 pulchrale. Quantum ad Opus ipsum attinet, id in Disputatio-
 nes, & haec rursus in Quaestiones, Quaestiones autem in Capita, di-
 stribuantur. *Liber primus* Disputationes quatuor exhibet, pri-
 mam de nomine, natura, & definitione Sacramenti, secundam
 de materia & forma Sacramentorum, ejusque immutabilitate,
 tertiam de autore Sacramentorum & ministro, & quartam de
 effectu principaliori Sacramentorum, id est, gratia sanctificante.
Liber II de Baptismo agit. *Tertius Sacramentum confirma-*
tionis exequitur. *Quarto sanctissimum Eucharistiae Sacra-*
mentum exponitur. Parte secunda de sacrificio *Missae* varia
 edisseruntur. *Liber quintus* inscriptus est de *Poenitentia*. Parte
 prima de *Poenitentiae virtute* agitur, altera de *Poenitentiae Sa-*
cramento. *Liber sextus* complectitur *extremae unctionis Sa-*
cramentum. *Libro septimo* exponitur *Sacramentum Ordinis*,
 & quidem Disputatione prima de Sacramento Ordinis, genera-
 tim accepto, edisseritur, Disputatione secunda de Ordinibus
 in specie, speciatim de tonsura clericali, Ostiariis, Lectoribus,
 Exorcistis, Acolythis, ad Ordines Sacramenti proprie haud re-
 ferendis, Subdiaconis, Diaconis, Presbyteris, & Episcopis, agitur.
 Nominatim asseritur Quaestione 13 & 14, Episcopus solos or-
 dinare posse Clericos sibi subditos, & conferre Sacramentum
 Ordinis. *Liber octavus de Sponsalibus & Matrimonio* fuit in-
 scriptus. Maxima disciplinae ecclesiae inter Romanenses
 receptae habetur ratio ubique, & Historia Ecclesiastica creberri-
 me consulitur. Aditus libri vix recluditur, cum *Leobornus* jam
Germaniae passis, & Protestantes *perdita affectarum cohortis*, sa-
 lutantur. Lapis *Lydius* tractationis ponitur in eo, quod con-
 forme

forme judicatur Scripturæ, Patribus, Conciliis, Ecclesiasticæ traditioni, & Romanarum Pontificum definitionibus. Næo tamen reprobatum humanæ rationis adiutorium, sed *admittitur, ut gregarius miles, subsidio legionariis, non pugnandi virtute, sed apparatus multitudinis, futurus.* Sacramenti vox pro re sacra & latente in Vulgata sanctur. *Tortullianus, Cyprianus,* aliique Patres, Baptismum & Eucharistiam sic vocarunt. Quid ad septenarium istum Sacramentorum numerum Protestantes monere soleant, ex *Joanne Dallæo, Christiani Korbachi* Disquisitione Anti-Baroniana quarta, & *Joannis Francisci Buddei* Institutionibus Theologicis dogmaticæ Lib. V Cap. 1, imprimis *Jo. Benedicto Carpzovio* in *Isagoge ad libros Symbolicos*, patet. Ubi in Novo Testamento de impositione manuum fit mentio, Autor illico Sacramentum confirmationis intelligit, uti *Act. VIII, 17, XIX, 6, 17. Addimus Act. VI, 6, XIII, 3, 1 Tim. IV, 14, V, 22, immo Gen. XLVIII, 13, 14, Num. XXVII, 18, 23, Deut. XXXIV, 9.* Quæ vellemus, de ritu illo aliatum fuisse mandatum divinum, & promissum de gratia divina vel conferenda vel obsequenda! Miramur, locum *Jac. V, 14*, denuo ad extremam unctionem trahi, cum oleum Apostoli adhibuerint iis, quorum valetudo spera convalescendi præbebat, ut ex *Marc. VI, 13*, liquet. Matrimonium esse Sacramentum, probatur rursus ex *Eph. V, 32*, cum tamen ibi de mysterio inter Christum & ecclesiam Vulgata vocem *sacramenti* substituerit voci *mystris*. Sacramentis inesse vim sanctificandi, docetur ex *1 Cor. VII, 14*, ubi *sanctificatus* prohibetur *vir infidelis per mulierem fidulam.* Methodus scholastica & syllogistica an omnibus probetur, & varietate pulchra distinctaque eluceat, id quidem in medio relinquimus. Sacramentum definitur per *signum sensibile gratiæ, stabili lege institutum, ad homines sanctificandos.* Invocatio Numinis & beneficentiæ in ægenos num eadem ratione possit in numero Sacramentorum deputari, Autori deliberandum permittimus. Si Sacramenta hominem sanctificent, mirari expedit, cur matrimonium per se hæud sanctificet. Impositio manuum, *1 Tim. IV* memorata, hic ad Sacramentum trahitur confirmationis.

Pag. 2

3.

3. 16.

5.

7.

9.

- tionis. *Bellarminum* Autor refellit, sententiam, Apostolos non
 in solo Jesu nomine, sed Trinitatis, baptizasse, ratus, secum
 omnino facere *Cyprianum*, *Ambrosium*, & *D. Thomam*. (*)
 Canones Apostolicos non esse ab Apostolis editos, sed falso eis
 adscriptos, docet. Recte quoque monet, per impositionem
 manuum in prima ecclesia haudquaquam inuani porrectionem
 ac traditionem calicis & patinae, licet multi Doctores conati
 fuerint eo uti suffugio, ut tradent, haud immutatam esse ab
 ecclesia Romana materiam essentialem Sacramenti Ordinis.
 Concilio certe Carthaginensi IV de Subdiacono traditur, quod
 ipse impositionem manus haud accipiat, patinam de Episcopi
 manu accipiat vacuum & calicem vacuum. Porro operose
 contenditur, verba, quae ab ecclesia tanquam formae Sacramen-
 torum adhibentur, consecrationem duntaxat involvere, inutilia
 prorsus esse ad fidem vel robosandam vel excitandam. Illu-
 strationis gratia adducitur demoniorum ejectio. Quod ipsa
 atique valeret, ni sanati, per miraculum, verbis Christi simul
 ad fidem fuissent excitati. *Intentionem* Presbyteri circa Sa-
 cramentum esse de constitutivis Sacramenti, Autor negat, af-
 ferens cum Concilio Tridentino, Sacramenta septem esse a
 Christo instituta singula, eo quod ecclesia tamen in pro talibus
 ab Apostolorum temporibus. Refugiendum hic esse ad
 traditiones nec scriptas, nec demonstrabiles, quis iudiciabitur?
 De extrema unctione profecto laborantur sorupuli, quos &
 Autor pervidet. Potestatem conferendi Sacramenta homini-
 bus quibusvis haud patere, ipse statuit. Nos distinguamus de
 jure inter jus proximum ac remotum ad rem & in re. De
 secundo singulis ecclesiae membris, praesertim masculinis, li-
 tem movendam esse, haud videmus. *Augustinus* laudatur,
 statuens, jam inde ab Apostolis creditum, infidelitatem vel impietatem
 ministri nihil viribus Sacramenti officere, nec bapti-
 zatos ab haereticis ac schismaticis, ad praescriptum Christi, esse
 rebaptizandos. Assertur conjectura de origine Canonis Apost. 45
 & 46, quorum uterque videtur in Concilio Iconiensi conditus,
 in quo, fatente *Firmiliano* in Epistola ad *Cyprianum*, de haereticis

(*) Alibi tamen sibi contradicit, scilicet pag. 84 seq.

Uta rebaptizandi fuit decretum. Ea propositiorem horridiusculam: Poterunt etiam sine Spiritu Sancto, ut sanctificante, valide ministrare Sacramenta. Eodem referendum videbitur pronuntium: Sufficit in ministro intentio ipsius Sacramenti, etiamsi nihil cogitet de effectu, hoc est, de gratia sanctificante. Ad definitionem Sacramenti Autor utique requirit propositum & finem, in sanctificandis hominibus ponendum. Dolendum est, iis, qui Sacramenta suscipiunt a Parochis, nullam potare signum certum, que ipsis innotescat, ad ministratores Sacramenti cum intentione debita officium suum obierit. Si criterium ejusmodi deest, deest quippe convictio de valida confirmationis & ordinis ecclesiastici autoritate. Quis igitur sacerdotum erit certus, sese legitime & cum intentione Episcopi debita fuisse ordinatum? Mittimus ideas connexas reliquas, que non nisi Scepticismum progenerant in fundo rei sacre. Antea dilucide ita: Potest et ministrandi Sacramenta data est hominibus, ut ea utantur humano modo; sed non possunt ea uti humano modo, nisi habeant intentionem faciendi saltem, quod facit Ecclesia, ergo requiritur in Ministris intentio faciendi, quod facit Ecclesia. Nihilominus tradit Autor cum Concilio Tridentino, per Sacramenta posse legem gratiamque opere operato conferri, consentiente Thoma, inclusis tamen dispositionibus animi salutibus ex parte suscipientis. Etichas esse orantes, & entusistas vi vocis sacrificii mones, id quidem insulsum est, & ignorantiam lingue Græcæ indicat. Egulum rebaptizandi baptizatos a Joanne Baptista, ex Act. XIX, 4, 5, comprobare audeat. Id certum est, Cyprianum, Origenem, Hieronymum, & Augustinum, id affirmasse. De modo, quo Sacramenta afferunt sanctificationem, subtilia & implicata satis traduntur. Circumcisioni non inhærisse vim tollendi vel enervandi labem insitam, nec conferendi gratiam sanctificantem, Autor, fuse exponit. Licet nobis recordari promissionis divinæ, que circumcisioni fuit ipsa: Ego ero Deus tuus & seminis tui post te, Gen. XXII, 7, 10. Abrahamus certe accepit circumcisionem in signum justitiæ fidei Rom. IV, 11. Videt Autor Pl. Rev. quomodo. hanc loca cum pronuntiato sup

Pag. 35.

41.

42.

43.

53. seq.

53

53

- conciiliare possit. Copiosus idem est, ut comprobet, *Israëli-*
 tis nil incommodi subisse, quo minus in solitudine Arabiz
 55. *infantes suos circumcidisse potuerint. Inde porro colligit, circum-*
cisionem fuisse merum populi Judaici criterium genti-
le, raras, remedium extinguendum, labis infitæ & justitiæ pro-
curandæ pertinuisse etiam merito ad masculos infra octiduum,
a natali elapsum, ipsasque femellas; circumcisionem vero ad
utrosque horum haud pertinuisse, ideoque rem esse conclama-
 56. *tam. Nec tamen audeat Auctor negare, sententiam Augustini*
sibi obflare, qui contra Pelagianos ex pœna in Masen ob in-
termisam filiorum circumcisionem irroganda, peccatum dari
originis, quod circumcissione enervatum sit, colligit. Addi-
mus autoritatem Innocentii, quæ habetur Lib. III Decretalium
 57. *Titulo 42 Cap. 3: Originalis culpa remittebatur per circumci-*
ssionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur. Au-
 76. *tor eam ipsam non admittit, laudans propositum Innocentii,*
quo aliud quid per circumcissionis exemplum innotuerit. Ba-
p-tisimum Spiritus Sancti & ignis opposuerunt Baptismo aquæ,
ceu inutili, Cajani, Hermiani, Seleuciani, Manichæi. Ste-
phanus II Papa vinum admittit loco aquæ in casu necessitatis,
Tom. XVII Concil. Labbei pag. 576. Nodum huic Gordium
 79. *Autor ense Alexandri M. resecidit. Antiqua monumenta in*
picturis expriment Joannem Baptistam, aquas super caput
 84 seq. *Christi effudentem. Inde Auctor asperisionis ritum tanquam*
validam post argumenta aliâ evincit. Apostolos in nomine
Jesu baptizasse, ita, ut invocationem trium personarum divini-
 85. *tatis omiserint, idem felse negat. Nicolaum I Romanum, qui*
 87. *Baptisimum, in nomine Christi duntaxat administratum, ha-*
buit pro valido, ad gregem privatorum Doctorum in hoc mo-
 88. *mento rejicit. Errores proinde Pontificum hac distinctione*
facile possunt tegi, dummodo quis eos privatim sentientes &
loquentibus ex cathedra discreverit. Baptisimus definitur hic
per Sacramentum regenerationis spiritualis per aquam in
verbo. Confessionis genuinæ specimen Auctor edit, docens, in ne-
cessitatis casu licere omnibus, non tantum Presbyteris, instruere,
prædicare, & horum populos infidèles ad veram religionem.

Ananias,

Ananias, qui *Paulum* baptizavit, fuit certe nec Presbyter, nec Diaconus, nec Episcopus, nec ab Episcopo ordinatus. Baptis-
 mum, ab Hæreticis collatum, pro invalide reputarunt *Ter-*
tullianus, *Agrippinus*, *Carthaginensis Episcopus*, *S. Cyprianus*,
Basilus M. Opsatus Milevitanus, & fortassis *Athanasius* re-
 spectu Baptismi ab *Arianis* collati. Errorem hunc ad disci-
 plinam meram, non ad fidem, pertinuisse, Autor arbitratur,
 quod ipsum tamen negavit *Cyprianus*. Copiosè subtexuntur
 pro *Stephano*, Papa, *Cypriani* antagonista, vindicæ adversus
Marcum Antonium de Dominis, & *Blondellum*, ac *Dupinium*.
 Ex hisce in compendium missis facile est judicari, quo trami-
 te Autor per totum operis præstituti spatium decurrat. De-
 finit videlicet, probat, argumenta adversariorum adducit, & ex
 genio ecclesiæ suæ profligit, historiasque errorum & erran-
 tium nonnunquam admiscet. *Authore* tamen sæpius mentem
 supponit alienam, & Protestantium doctrinam haud æstimat ex
 Symbolis eorum, sed ex scriptis doctorum, quæ nunquam pro
 confessione publica fuerunt agnita, cum tamen privatas Papa-
 rum doctrinas a dogmatibus, ex cathedra Petri definitis, solici-
 te secernere conetur. *Eximius* nec hostibus denegandam
 esse, putamus. Operi tandem suffusus est Index accuratus
 & plenus. Diligentia ubique elucet: methodus scholastica
 utranque facit paginam: & omnia magis lucernam, quam
 vitium, redolent.

Pag. 90

92 107

HERMANNI ALEXANDRI ROELL, S. S.
 Theol. & Philof. Doctoris & Prof. Commentarii in
 Epistolam S. Pauli ad Ephesos Pars altera. Ejus-
 dem brevis Epistola S. Pauli ad Colossenses
 Exegetis, Opus posthumum.

Trajecti ad Rhenum, apud Gybertum a Paddenburg, 1731, 4
 Alph. 5. plag. 10.

Recen-

Recensito nobis haud ita pridem *priori Tomo Commentarii* rii, quo *Roell* Epistolam ad Ephesios explicatam dedit, facienda etiam est mentio *Tomii posterioris*, ut sic perfecti Operis exhibeatur delineatio. Licet hic *Tomus posterior* decimo tertio post Autoris obitum anno, ab ejus Cl. Filio, publicè juris sit factus; testante tamen Praefatione, totius Epistolæ expositio a paterno ingenio profecta est. Lectoris enim oculis ea subficiuntur, quæ Autor olim discipulis suis privatim in totam Epistolam dictaverat. At, cum justè Voluminis modum ista Commentatio explere non posset, consiliùm fuit initum subjungendi Epistolæ ad Colossenses Exegesin, æque in scholis domesticis cum auditoribus suis ab Autore communicatam. Uterque labor iis sese probabit, quibus arrident Commentarii, nullis inanibus minutiis criticis, nec dubiis variorum interpretum sententiis, referri, sed quæ profertur veram, commodam, totique contextui convenientissimam, interpretationem, & sic solius veritatis, quæ ad pietatem est, demonstratione sese commendant. Eorum in numerum hunc referre Commentarium nulli debitamus. Textum enim reverenter habet, ejusque veritates egregie demonstrat & illustrat. Speciminis loco sit amplissima explicatio fidei salutaris in Dominum Jesum, a pag. 3 usque ad 44 extensa, & occasione Apostolicæ gratiarum actionis pro Ephesiorum fide v. 16 conscripta. Cujus summa eo redit: *Fides in genere significaret assensum ex argumentis a re ipsa, sive dicentis ἀξιοπιστία, petitis exortum. Ad ejusmodi assensum vel judicium de rei veritate prærequireretur credendum cognitio, & subsequeretur ac conjungendus esset conformis natura rei animi affectus, amor, desiderium, spes, motus. Certe Scriptura sacra ita ubique loqueretur de πίστει, ut nemo dubitare possit, amplissimam esse vocis hujus significationem, eaque una totam religionem Christianam, omniaque ad communionem cum Christo requisita officia, exprimi. Ab ea enim vita & salus omniaque hujus & futura vite bona pendent. Estque adeo fides in Domino Jesu vera & sincera ὑποταγή τῆς ὁμολογίας εἰς τὸ εὐαγγέλιον τῷ Χριστῷ, per quam ex corde obedimus typo doctrina in eo nobis tradito &*

propósito, 2 Cor. IX, 13. Rom, VI, 17, & tam conditiones, quam promissiones, fœderis gratiæ amplectimur, atque ita sanctissimum cum Deo fœdus facimus, in pacem cum eo atque amicitiam redimus, & jure quodam omnia ad vitam æternam & pietatem necessaria respicere ab eo possumus. Ad explanationem prioris Epistolæ partis, quæ est institutio de gratia Dei in Christo, observat, Paulum sibi quidem proposuisse Ephesios de toto salutis mysterio instruere, & divina in ipsos ad fidem conversos collata beneficia distinctius enarrare, sed eorum contemplatione & consideratione pia Pauli animum sic affectum & velut extra se raptum esse, ut eorum causa in continuam gratiarum actionem erumperet, & sic suo simul exemplo, ad beneficia Evangelii tum grato animo celebranda, tum ulterioribus precibus conservanda ac perficienda, alios excitaret. Cum gratiarum actione pro Ephesiorum fide & caritate in omnes sanctos, in versu 15 Cap. I (a quo hic Tomus II progreditur,) conjunguntur preces, ut Ephesii, a spiritu revelationis illuminati, illa tria versu 18 propofita cognoscerent: 1) spem divinæ vocationis, 2) divitias gloriæ hæreditatis ipsius in sanctis, & 3) magnitudinem potentie ejus in omnes sanctos. De quibus egerat & supra, & egit in sequentibus plenius, & quidem de potentia a v. 20 ad Cap. II, 10, de divitiis gloriæ &c. a Cap. II, 11, usque ad Cap. III, 14, de spe denique vocationis inde ad v. 20. In vocatione divina, qua per verbum suum jubet hominem, per peccatum a se separatum, ad suam redire gratiam, sese demonstrat excellens divinæ potentie robur. Quemadmodum enim illud sese exseruit in Christi ex mortuis resuscitatione, in cœlis collatione, & ad summum imperium evectione; sic æque conspicuum est in Ephesiorum ex morte in peccatis vivificatione & resuscitatione, imo in omnium fidelium ad salutem conversione, in eorum ex potestate diaboli, & dominio concupiscentiarum carnis, & ex statu iræ & reatus, liberatione, & gratuita per fidem sine operibus salvatione, ac nova creatione ad bona opera. Inde Cap. II v. 11 usque ad 22 Apostolus progreditur, ut ostenderet opulentiam gloriæ hæreditatis Dei in sanctis, proponendo tam præteriti temporis

Pag. 47.

54.

62 - 74.

74 - 82.

83 - 106.

107 - 140.

- miseriam, quo gentiles sine Christo alieni a testamentis Israe-
lis, & Athei, fuissent, quam presentis temporis felicitatem, ubi
sub Evangelio gauderent propinquitate ecclesiastica in sangui-
ne Christi, reconciliatione cum Deo, & cōnitione cum fideli
Israele per crucem Christi, Evangelii pacis annuntiatione, &
accessu ad Deum ut patrem per Spiritum, jure civium ac dome-
sticorum Dei, ac inædificatione in Christo, ut sint templum &
domus Dei. Cum etiam ex gentilibus cōversis singularis œ-
conomiz gratia contigerit, grata mente illud vult agnosci, &
licet jam Romz vinculus esset, pro hujus gratiz administro
- 141 - 171. Pag. 171. Hilce subjungit petitionem, ut
172 - 195. ipsi corroborentur interiori homine, ut inhabitaret Christus
in eorum cordibus, ut in amore radicati & fundati ejus cō-
gnitione proficerent, & sic omne *πλήρωμα* Dei complerent.
196. Ex qua petitione spes divinæ vocationis elucet. Commemo-
ratis sic priam parte beneficiis Dei, grato animo agnoscendis,
in secunda parte ad officia, quæ Deo debentur, explicanda per-
git. Ea autem vel spectant vitam Christianam *Cap. IV, 1*,
usque ad *Cap. VI, 10*, vel militiam Christianam *Cap. VI, 10 -*
197 - 256. 20. Inter ea, quæ spectant vitam Christianam, primo incul-
cat concordiz & pacis studium, validissimis argumentis, ab
unitate ecclesiz & variorum charismatum distributione peti-
tis. Deinde ad mutationem vitæ adhortatur, indicando tum
257 - 366. deponenda vitia, tum exercendas virtutes. Vitia deponenda,
quæ hic commemorantur, sunt mendacium, ira, furtum, ser-
monis putredō, amarulentia, clamor & convicium cū omni
malitia, scortatio, & omnis impuritas, avaritia, obscœnitas, stul-
tiloquium, scurrilitas, idololatria, tenebrarumque opera. Virtu-
tes exercendæ, quas præscribit, sunt veracitas, benignitas, libe-
ralitas, & misericordia, sermo, qui ædificet, & det gratiam au-
dientibus, ignoscentia, imitatio Dei & Christi in charitate,
ambulatio in luce, exploratio voluntatis divinæ ad ferendos
fructus Spiritus, bonitatem nempe, justitiam, & veritatem, fuga
operum tenebrarum, eorumque reprehensio & correctio, vi-
gilantia Christiana, accurata & sapiens vitæ institutio, rectus
malī temporis usus secundum voluntatem Dei, temperantia &
sobrie-

sobrietas, exercitia pietatis in cantionibus & gratiarum ac-
 ne, reverentia & subjectio mutua. In exercenda subiectione Pag. 366.
 mutua adhortatur uxores ad obedientiam erga viros exemplo
 ecclesie: viros ad amorem & curam uxorum exemplo Christi, 370 - 400.
 cujus arctissima sit cum ecclesia sua conjunctio: liberos ad 401 - 412
 obsequium & reverentiam erga parentes: parentes ad man-
 suetudinem erga liberos, eorumque educationem in disciplina
 Domini: servos ad obedientiam, erga Dominos in timore 412 - 420.
 Dei: Dominos ad pietatem erga servos, ex reverentia Dei,
 summi Domini ac Judicis. Militia Christiana autem provo- 421 - 450.
 cat omnes ad fortitudinem in Domino, ad certamen spirituale
 contra Diabolum aliosque hostes, ad rectum armaturæ Dei u-
 sum, ad quam pertinent cingulum veritatis, thorax justitiæ,
 scutum fidei, galea salutis, gladius verbi Dei. Nec minus po- 451 - 456.
 stulat continuas preces pro omnibus, quas *Paulus* sibi etiam
 expetens, omnia tandem pacis, charitatis, & gratiæ, voto conclu- 457 - 461.
 dit. Hæc omnia, binis tantum verbis indicata a nobis, in Com-
 mentario accuratius investigata & explicata inveniuntur. Cum
 ejusdem Autoris brevis *Epistola Pauli ad Colossenses* Exegesis sit
 adjuncta, ex ea nonnulla nos recensere oportet. De Colossensi- 6.
 bus, ad quos hæc Epistola scripta est, refert, eorum urbem in Asia
 minore, & quidem Laodiceæ & Hierapoli vicinam, juxta cum
 iis, anno Christi 66, imperante adhuc *Nerone*, & paulo post
 mortem *Pauli*, magno terræ motu concidisse, & absorptam
 fuisse, *Orosio*, *Eutropio*, & *Eusebio*, credendum est. Occasionem
 scribendi fuisse, quod *Paulus* ex Epaphra intellexerit, ma-
 gnum ipsis imminere periculum cum ab iis, qui legem cum
 Evangelio, tum ab iis, qui Philosophiam gentilem cum Theo-
 logia Christiana miscere volebant, atque adeo & fidei & vitæ 30 - 72.
 ipsorum insidias struebant. Proinde id agit Apostolus, ut non tan-
 tum vitam & mores Colossensium credentium laudet; sed & ad
 fidem & pietatem eos magis magisque informet, & tali modo ab
 erroribus & vitiis, & simul ab *ἡεροδωτικῆ*, & fucata pietate, &
 Angelorum cultu, ac legis observatione, abstrahat, Cap. II, 18.
 His erroribus enim opponit sermonem veritatis Evangelii, in
 toto mundo prædicati, orans Deum, ut impleantur cognitione
 D d 2 volun-

Fig. 87.
93.

no seq.

31 - 496.

voluntatis ipsius in omni sapientia & prudentia spiritali, quam sine dubio opponit Græcorum sapientiz 1 Cor. I, 22. Docente etiam Paulo Cap. I, 14, nos in Christo habere redemptionem, & remissionem peccatorum, & Christum v. 15 describente, ut imaginem Dei invisibilis, primogenitum omnis creatura, per quem omnia condita sint in cælis & in terra, etiam throni & dominationes, &c. quique fuerit ante omnes & omnia, & in quo omnia subsistant, qui sit caput ecclesie, principium & primogenitus ex mortuis, primus tenens in omnibus, & in quo omnis plenitudo habitet, verisimile est, has veritates opponi totidem erroribus. Tales enim errores tum de expiatione peccati & reconciliatione cum Deo, tum de minoribus Diis & Angelis, ex gentilium Philosophia primum in Judaismum, deinde in Christianismum, fluxisse, notum est. Quæ enim veteres ex Scriptura de Angelo fœderis cognoscere debuissent, ea non satis recte intelligentes, in Pythagora & Platonis errores sese dabant præcipites. Plato enim, Deunculos quosdam a Deo summo creatos esse, dicebat, per quos reliqua essent creata. Hujus Platonismi manifestissima sunt vestigia in Judæorum Cabala, ubi etiam fit mentio thronorum, dominationum, potestatum, principatum, & variorum ita ordinum Angelorum, quæ Pseudo-Dionysius Arcopagita postea exornavit, & ad Scholasticos transmisit. Horum jactatam sapientiam Paulus proscribit, quia hi homines ingrederentur in ea, quæ non vidissent, Cap. II, 18. E. contra ratio Christum proponit, non tantum ut Angelorum creatorem, sed & ut unicum ecclesie caput, in ejus solius sanguine sit remissio peccatorum, nec alii inter Deum & homines mediatores sint querendi. Dux vero totius Epistolæ partes constitui possunt, quarum priori commemoratio & commendatio veræ fidei Evangelicæ, posteriori vero præcepta vitæ Christianæ, continentur, in oppositione ad falsa illa hominum dogmata, de quibus jam mentionem fecimus. Utrique Tomo adjuncti sunt Indices necessarii.

DIFESA SECONDA DELL'USO ANTICO
delle Pandette, &c.

L. C.

h. e.

CONTROVERSA SECUNDA DE USU
*antiquo Pandectarum, ac inventione famosi Codicis ma-
 nu scripti in oppido Amalfi, Autore BERNARDO
 TANUCCI DA STIA, Advocato, & Lectore Que-
 sturæ. civilis apud Pisanos, contra Vindicias P. D.
 GUIDONIS GRANDII, Abbatis Camaldulensis,
 ac Lectoris Mathematices in Gymnasio Pisano. Libri
 II, ad Illustrissimos & Nobilissimos Dominos
 Procures populi Pisani.*

Florentiæ, imprimente Bernhardo Paperini, 1729. 4.
 Alph. I plag. 14.

Autor, antiquitatum Juris Civilis æque ac Canonici peritissi-
 mus, plagulas formis descriptas passim per curas postero-
 res emendavit. In Præfatione amolitur autoritatem testimo-
 nii, adversus ipsum ex *Accursio* depromti, quem in historia
 & antiquitate cœcutiisse, variis eruditorum testimoniis contra
 adversarium suum, Doctiss. *Grandium*, contendit. Addit, *Pom-
 ponium Libro II de Origine Juris* sæpius fuisse halucinatum, si-
 quidem *Tarquinius Priscum* habuerit pro patre *Tarquinit
 Superbi*, notante jam *Budæo*. *Muretus* aliam quoque notavit
Pomponis aberrationem. Quæ præterea in *Pomponio* repre-
 henduntur ac emendantur. *Joannes Baptista de Vico* libris
 duobus editis ostendere fuit conatus, *Hermodorum* Ephesium
 Romæ existere haud potuisse; fictum potius esse, quicquid
 de legibus illis e Græcia petitis, missisque eo a populo Roma-
 no legatis, olim a majoribus traditum fuerit. Hoc male ha-
 buit *Grandium*. Sed ipse *de Vico* est adhuc in vivis, & *Gran-
 dio* respondebit. Ostendit Autor porro, *Demsterum* confin-
 xisse libros & Autores rerum Scoticarum, Hibernicarum, &
 Wallicarum. *P. Grandius* abjudicat *Ivoni* Carnuteni *Opus De-
 cretorum, Pannormiam* vero ei attribuit. Prius Opus Noster
 ei restituit vindicatque. *Imperatores* dictos quoque fuisse Re-

Pag. r seq.
 12 seq.

Dd 3

ges.

- ges, fufe comprobat. Per *Constitutiones Catholicorum Regum*, e quibus inter alia *Ivo* compilavit Decretum, intelligit Codicem *Theodosianum*, & *Justiniani* libros, ac Regum Franciæ Capitularia. *Ivo* certe in *Ep. 242 Justiniani* ac Codicis Novellarum meminit. Autor *Lib. I Cap. 3* multorum scriptorum e testimoniis evincit, Pandectas in *Pannormia* citari seu laudari. Idem fit in Decreto etiam, iudice *Natali Alexandro*.
24. Id sese ex collatione alias esse demonstraturum, promittit.
26. *Guilielmus Malmesburienfis* jam ad annum 1125 memorat leges *Justiniani*. Contendit porro Autor, *Gratianum* jam Digestis fuisse usum. Codex certe *Theodosianus* in Gallia magnæ fuit autoritatis, teste *Petro de Marca de Concordia Sacerdotii & Imperii Lib. III Cap. 6*. Fama, multitudinis testimonium, nihil probat. De *Petri Blasensis* Epistola XXVI critice disputatur *pag. 83 seq.* Liber secundus Autoris inventionem Amalfitanam copiose persequitur, quam Ven. *Guido Grandi* destruere tentavit. *Viglius, Volaterranus, Torellus, Sigonius*, aliique scriptores recentiores, tradiderunt, Pandectas vetustissimas circa A. 1136 Amalfi esse inventas, & a *Lotbario Cæsare Pisanis* donatas. *Torellus* ad antiquos Pisanorum Annales, apud *Plotium Griffum* obvios, provocavit. *Lotbarium*
- 121 seq. Jus Civile in scholas introduxisse, *Conradi Urspergensis* Continuator, ni ipse, ac *Sigonius*, clare docent, haud secus ac *Florentinus* cum *Vizzanio*. At primus ait, rogatu *Matilde, Comitissæ, Lotbarium* id instituisse, quæ tamen A. 1115 obiit. At *Florentinus*, Pisanas Pandectas ab *Irnerio* nequam usui adhibitas fuisse, sentit. Negat *Fridericus Lindenbrogius*, restitutam a *Lotbario* Saxone Jurisprudentiam, siquidem Edictum *Lotharii* super ea re deficiat, & *Sigonius* a *Conrado Urspergensi* in errorem fuerit inductus. Idem contenderunt *Georgius Calixtus* ac *Hermannus Conringius*. At Edictum Cæsaris haud erat necessarium, quia leges *Justiniani* apud Italos dudum valebant ac vigeant, ideoque nova introductione haud indigebant. *Brencmannus* fidem Annalibus *Griffi* denegat, quippe qui falsa tradant de Pisanorum ad Amalfin gestis; inventionem tamen Amalfitanam haud vocat in dubium, distinguens

guens Amalfin Neapoli adjectam, quæ hic in censum venit, a Meli Apulix. Noster vere totus in eo est, ut Annalium Grif- Pag. 139 seq.
fi autoritatem tueatur, quam averfatur *Grandius* una cum *Bo-
 lognino*, quem vocat *hominem simplicem ac ineruditum*, si-
 quidem eis Annalibus fidem habuerat. Exemplum Annalium
 Pisanorum, in publica & authentica forma, ut quibus-
 que pateat, huc transponemus: *In nomine Domini Amen.* 245 seq.
*Noverint universi & singuli presentem paginam inspecturi,
 visuri, & audituri, quemadmodum apparent & reperiantur
 in libro Chronica Pisana Civitatis existente in Domo magni-
 fici Viri Philippi Comitis, Filii quondam Nobilis & insignis
 deaurati militis, & Comitis Joannis de Griffis Pisani Chro-
 nice inscripto. Tenor ejus est videlicet: Incomincia la guer-
 ra contro il Re Rogerio di Sicilia inimico della Chiesa Roma-
 na. Per la qual cosa del anno MCXXXVI li tredici di Zu-
 gno, si fece il Concilio in Roma, al quale furono molti Cardina-
 li, Archiepiscopi, Episcopi, Abati, & Sacerdoti con molti Si-
 gnori & Oratori. El quale Concilio durò insino all' octavo
 Idus Junii. E per comandamento di esso sommo Pontefice Pa-
 pa Innocenzio II, li Pisani pridie nonas Augusti armorono 46
 Galee, e furono alla costa de' Malsi, e quello di per forza lo
 presero con sette Galee, e due Nave, in la quali ritroverono
 le Pandette composte dalla Regia Maestà di Justiniano Impe-
 radore, e da poi quella brusorno, e l'altro di a Trani, e quello
 presono a forza, &c. Ego Raphael olim Joannis Pacis de Ca-
 scina civis, & Notarius publicus Pisanus, prædictas Chroni-
 cas de libro Chronicarum dicti Magnifici Viri Philippi Comi-
 tis de Griffis fideliter & veraciter scripsi &c. Particulæ
 huic Annalium opponuntur momenta quinque: 1) quod
 eo anno Concilium Romæ haud fuerit convocatum; 2) quod
 haud potuerint Pisani unico die parare copias, simulque advo-
 care ad littus Amalfitanum; 3) quod Amalfis falso perhibeatur
 tum exusta; 4) quod unico die haud liceat Amalfi inde pro-
 gredi Tranium; 5) quod scriptor confuderit bellum primum
 Amalfitanum cum secundo. Ad hæc doctè & diligenter di-
 luenda Autor nulli parat operæ, robustiori manu pugnaturus,
 si*

si testimonia ex Seculo XII genuina fideique plena in lucem protrahere valeret. *Lotharium* Saxonem dici *tertium*, egregie idem ostendit, ac ubique eam impendit moderationem, quæ viro erudito & amplissimo est digna. Errare enim est humanum; et erroribus aliorum morose, & sepositis decori regulis, insultare, fatuitatem prodit & arrogantiam, ingenii liberalibus parum convenientem.

HERMANNI BOERHAAVE DE MERCURIO Experimenta.

Trajecti ad Rhenum, apud Jurrianum a Paddenburg, 1735, 8. Plag. 3.

Quam obscure etiam mysteria sua exponant, quam sollicitè eadem tegant, Alchimie cultores, assidua tamen librorum ab iis editorum lectione Illustris *Boerhaavius* cognovit, unam esse mentem omnibus, qua scilicet putant, metalla suis in venis naturaliter generari, ali, crescere, & multiplicari, ut cetera naturalia, suo quæque loco; alimenta etiam metallorum, alienæ prius indolis, vi genitali feminis metallici verti in naturam vere metallicam, ita, ut sola hac seminali potestate pristinam proprietatem exuant, & novam hanc consequantur, uno temporis prægnantis fotu, eadem penitus ratione, ut animantium & stirpium semina suum in nutrimentum accepta alimenta mutant. Quod vero ad hujus generis pabulum attinet, ajunt plerique, esse argentum vivum materiem omnibus communem metallis; hoc potentia vitalis feminis mutatum reddere metallum definitum, juxta singularem proprietatem seminalis efficaciam; singula ergo metalla argento vivo & hac vi metallifica (sulphur vocant) mature percoctis perducì in speciem perfectam singularis metalli; hinc & in bina hæc resolvi iterum unumquodque metallum. Ipsi tamen argento vivo a prima nativitate inhzescere originalem labem, intime concretam, miris cum eo modis inolecentem, hinc difficillime ab eo separandam; non esse ideo argentum vivum simplicissimum,

num, neque liberum, sed per alienum illud, quod inhaeret, jam definitæ naturæ, & propterea vix pati, ut obsequiosum virtuti particularis seminis metallici, in naturam unius metalli singularem perducatur; si vero arte difficillima repurgetur penitus ab ea peregrina macula, tum demum haberi liquidum metallicum ponderosissimum, simplicissimum, nulla arte, nec natura, unquam in diversa divisibile, in quo soluti cujusque metalli semen vivificatum se perfectissime multiplicaret, & in quo aurum ipsum deliquescens, fotum, maturatum, foret laboris supremum pretium, quæsitum adeo atque decantatum. Quare Cel. *Barbaave* diu in eo elaboravit, ut experiundo perdisceret, quonam tandem artificio tam sincerus parari mercurius, & an ex metallis ille elici queat; quæ metalli illa pars altera sua sub juga liberum trahat mercurium. Experimenta itaque, eam in rem instituta, cum effectibus & corollariis, quæ inde promte consequantur, literis mandavit, Transactionibus Londinensibus inserta. Ut vero ad plures eorum utilitas redundaret, eadem separatim, præclarorum quorundam Virorum auctoritate motus, Typographus excudit. Utraque, cum experimenta, tum corollaria, breviter nervoseque pro more Illustris Autoris proponuntur, ut, si nonnulla ex iis excerpere, & in summa redigere, nobis esset animus, ipsum potius libellum integrum huc transcribere necesse haberemus. Ipse tamen Autor, omni fide quam maxime dignus, hæc experimenta tam certa esse, & tam bona fide a se narrari, refert, ut pro veris haberi queant, nec opus fore deinceps aliis, ut ea repetant, sed tantum pro veris jure meritoque utantur, ad quæ proinde legenda & nostros Lectores harum rerum cupidos invitamus. Utinam vero & alia, de educatione mercurii ex metallis, de actione ejus in metalla, de metallis ipsis, experimenta propediem lucem publicam viderent, quæ in calce hujus Opusculi Cel. Autor pollicetur!

Angenehme, curiöse, und nützliche Nachrichten von Physical- und Medicinischen, auch dahin gehörigen Kunst- und Literatur - Geschichten.

h. e.

E e

MISCEL-

MISCELLANEA PHYSICO - MEDICO-
Mathematica ad Annum 1730.

Erfordia, apud Carol. Frid. Jungnicolium, 1734, 4.
 Alph. 3 plag. 4, Tabb. zn. 2.

Quam in se suscepit Cl. *Büchnerus* operam colligendi, & in ordinem redigendi, varias eruditorum, qui huic favent instituto, Observationes, ea strenue defungitur, & quæ A. 1730 notatu digniora visa sunt, hoc Tomo complectitur. Prima Classis cujusvis mensis ordine recepto Observationes meteorologicas continet, & diarium tum Norimbergense, tum Lœbaviense, exhibet, cui simul varæ tempestatis prædictiones e diversis ephemeridibus junctæ sunt, ut, quantum illæ veræ aeris constitutioni responderint, inde liceat judicare. Prioribus mensibus etiam Observationes Barometricæ Tigurino-Gothardinae, a Cel. *Scheuchzero* olim communicatæ, de quibus in commemoratione antecedentis Tomi plura diximus, adhuc comparent, quas vero obitu viri laudati interruptas esse, merito dolemus. Has excipiunt varia fragmenta mutationum tempestatis, variis locis annotatarum. Altera Classis morborum epidemicorum, ab aere plerumque pendentium, historiam continet, atque, cum olim Vratislaviensium morborum relatio, utpote qua in urbe *B. Kanoldus*, hujus instituti olim director, praxin exercebat, primo loco comparerent, jam Erfordienfes in eorum vicem succedunt, præmissa erudita, de aeris in sanitatem morbosque influxu, digressione. His aliarum regionum morbi, quorum a sociis transmissa est notitia, succedunt. Post hæc singularia phænomena, tam in macrocosmo, quam microcosmo, observata, fusius recensentur, artis etiam inventa communicantur. Singulæ Classes varia notatu digna continent, quorum aliqua ad acuendum lectorum desiderium commemorasse sufficiet. *Pag. 825* tempestatis insignis, mense Januario insolito tempore ingruentis, fulvine crebro, perpetuo fragore, terribilis, ventorum impetu varias regiones peragrantis, mentio injicitur. *Pag. 1071* non minus memorabilis, quæ mense Majo Berolini contigit, & recens exstrui cœptam turrim ter petiit, fusius re-

cen-

censetur; luminis borealis, phænomeni, olim rarioris, nunc per-
 vulgati, frequens injicitur mentio, simileque fere in regione
 Siamensi, at in opposita cæli plaga, observatum, quod a situ
 lumen australe (*Südschein*) dicendum videtur, notatur. *Pag.* 1130,
 mercurium in barometro per totum mensem Junium infra
 gradum trigesimum substituisse, observatur, ejusque ratio ex pe-
 culiari planetarum positu petitur. *Pag.* 1260, duplicem lunam eo-
 dem tempore visam, legimus, quarum alteram repercussioni
 radorum lunarium in plaga opposita, & dispositioni tenuium
 intermediarum diaphanarum nubium, originem debuisse, evin-
 citur. *Pag.* 1327, de pluviis sulphureis, veris æque ac putatitiis,
 disquiritur. De remediorum variorum historia, præparatione,
 singulari virtute & efficacia in certis morbis, varia hinc inde in-
 feruntur. *Pag.* 826 marum verum in ophthalmia, 871 oleum ma-
 stichis externe applicatum in tenesmo laudatur, 1010 salis Sed-
 licensis in epilepsia sedanda usus docetur, 1131 nonnullæ cautelæ
 in paranda tinctura tartari traduntur, 1019 boletus phalloides
 botanice describitur, ejus principia, indeque pendentes vires, ex-
 aminantur, 1330 de distincto vegetabilium sexu fusius agitur,
 1008 remedia ægrotantibus per insomnia patefacta, & cum
 levamine adhibita, commemorantur. Morborum causæ, meta-
 schematismi eventus rariores, larga manu exhibentur. *Pag.* 829
 de melancholiæ in epilepsiam, hujus in apoplexiam lethalem,
 transitu legimus, 835 passionis hystericæ & colicæ singularia
 quædam notantur, 869 noxa potus frigidi post motum corpo-
 ris fortiolem, præsertim in fœminis menstruatis, exemplis fu-
 nestis docetur, 892 Asthmatis, per biennium infestantis, plena
 per icterum facile sanabilem solutio narratur, 1062 hæmorrhæ-
 gia e sectis venis raninis insignis relata, cujus occasione de u-
 su & noxa hujus venæsectionis differitur, 1975 singularis me-
 lancholiæ causa a plumis nocturæ vestis insutis adducitur, 1087
 de calculis in intestinis generatis, atque per alvum excretis, agi-
 tur, 1117 mulieres quoque podagra laborare, exemplo ostendi-
 tur, 1137, hæmorrhagia enormis ex ulcere penis venereo, aliaque
 e dente carioso non minoris momenti, allegantur, 1402 e tu-
 more fallopianæ tubæ diu gestato, per sectionem frustum ma-
 xillæ

xillæ, itemque dentem molarem & pilorum fasciculum, extracta legimus. Sed, si singula vellemus enarrare, totius nobis Operis Index effet conficiendus. Speramus tamen, vel ex his Lectoribus de reliquarum Observationum valore posse constare, utilissimæque hujus Collectionis continuationem avidissime expectamus.

LEZIONI TRE SOPRA IL TREMOTO.

h. e.

LECTIONES TRES DE TERRÆ
motu.

Romæ, apud Jo. Mar. Salvionium, 1733, 8.
Plag. 6.

Doctiss. Autor, *Jo. Bottarius*, occasione novissimi terræ motus, qui Florentiam A. 1729 terruit, tres istas Lectiones in Academia de Crusca recitavit. In quibus principio id agit, ut ostendat, quantam habeat difficultatem proposita quaestio, & quam incertæ planeque falsæ narratiunculæ de terribili illo phænomeno vulgo circumferantur. Deinde præcipuas Philosophorum sententias affert & redarguit. Postremo, quid sibi verisimillimum videatur, exponit. Non placent, ingentes illæ frequentesque speluncæ, quas plerique, cum alibi in terrestri globo, tum maxime sub iis regionibus & locis, imaginantur, quos terræ motus concutit. Docet, celebratissimas cavernas multo minores esse, quam narrantur: nec fieri posse, ut vel propter fulcra speluncarum, ætate subruta, vel propter impetum aquæ fluviorumque, per eas labentium, vel propter accensos ibi vapores igneos, vel propter vim aeris inclusi, terra contremiscat. Non negat, probabilissima eorum esse placita, qui causam terræ motus quaerunt in halitibus sulphureis, bituminosis, & salinis, sub terra accensis, quos imitatur pulvis noster bellicus, in cuniculis, arte paratis, inflammatus. Sed multa tamen non minus huic sententiæ, quam ceteris, opponit: & illud maxime, quod, cum quidam terræ motus latissime

me.

me pateant, ad hoc non sufficere videantur cavernæ mediocres, angustis quibusdam viis forte inter se connexæ, sed tales, quæ vallissimæ sint, & sub ipsis maribus porrigi longe lateque debeant: itemque illud, quod nonnulli, tempore terræ motus, in libero agro commorati, se nihil tremoris sensisse, retulerint; & quod ædificiorum fornices ac tecta rumpi identidem ac lædi observentur, salvis partibus inferioribus. Denique de variis, & potissimum de quatuor illis, motuum generibus disputans, quorum unus tremor vocari solet, alius motus ad perpendicularum, tertius horizontalis, quartus inclinatio, ad nullum eorum aptam esse terram solidam & minus elasticam, contendit. Itaque hæc ejus est suspicio, non terram ipsam, sed sola ædificia, & res, quæ superficiæ terræ adhærent, a causâ quadam, supra potius, quam subtus, quærenda, atque, ut breviter dicamus, a certo motu æris externi, conquassari. Hunc motum, ejusque causam, non quidem perfecte definire audet, sed tamen exemplis quibusdam illustrat, minutisque & infinito numero celerrime repetitis ictibus particularum aerearum attribuit: perinde scilicet, ut validissimæ tures ædesque, cum vel campanæ majores in iis pulsantur, vel tubæ fortius inflantur, item ædificia quæque, cum tormenta bellica proxime exploduntur, vel plaustra onusta per vias lapidibus stratas prætervehuntur, notabiliter contremiscunt: quas res omnes, aliasque similes, homini surdo perquam difficile esset a terræ motu distinguere, licet, eas cum nullo ejusmodi motu ipsius telluris conjunctas esse, satis certum sit. Negari non potest, omnes sonos ac fragores tremorem aeris excitare, cum aliis quibusdam rebus, imprimis notabiliter elasticis, facile communicandum. Utrum vero satius sit, hujusmodi tremorem necio quem tacitum atque adeo vehementem fingere, ut ædificia plurima ac robustissima puncto temporis vel evertere, vel rumpere & labefactare, possit, an cavernas subterraneas passim imaginari, etiam sub mari inter se pervias, & ab accensis vaporibus, pulveri bellico similibus, ex ipsaque terra non sine fragore interdum erumpentibus, hoc est, a veris fulminibus ac tonitribus subterraneis, concussas? utrum porro eorum major

ior esse autoritas debeat, qui in apertis campis nihil de terræ motu se sensitse memorant, an eorum, qui contrarium testantur? postremo, an extra dubium posita sint, quæ assumere Clarissimus Autor videtur, cavernas potius singulares vastissimas ad terræ motum late patentem requiri, quam plures minores, inter se quoquo modo connexas; & eosdem concussus, eodem temporis puncto, ad loca longissime distita pertingere; & ædificiorum solida fundamenta citius a vero terræ motu, quam tecta, fornices, & partes quasque altiores, minusque validas, lædi debere? hæc omnia Lectoris iudicio relinquenda putamus.

PHILOSOPHIA MATHEMATICA NEWTONIANA illustrata per DOMICKIUM.

Londini, 1731, 8.

Alph. I plag. 3, Tabb. æn. 16.

Nemo nisi culpa sua ignorat, *Newtonum*, Virum summum, in Principiis Philosophiæ naturalis mathematicis, de quibus toties dictum est in his *Actis*, cognitionem naturæ mathematicam per illustria specimina promovisse, in quibus intelligendis & expoliendis ingenium suum exercere Mathematici præstantissimi. Cum vero Opus illud intellectu difficile sit, plurimorum industria id agitur in Anglia, ut tyronibus, a quorum captu valde remotum est, reddatur magis accessum. In horum numero est Cl. Autor, qui, ut nihil prætermittat, quod huc facere possit, ab ovo tractationem suam orditur. *Tomo* igitur *primo* præmittit Introductionem, in qua algorithmum communem, tam in numeris vulgaribus, quam literalem, & ubi ad potentias progreditur, non modo formulam generalem radicem binomiam ad potentiam aliquam indeterminatam evehendi, quæ vulgo *theorema Newtonianum* dici solet, verum etiam potentiarum characterificam, explicat, qua quantitates irrationales ad rationales reducuntur. Ex formula ista deducit formulas generales pro Logarithmum, quas tam ad

Nep-

Neperianos, quam *Briggianos*, applicare docet. Progreditur deinde ad Algebram, ubi de æquationum reductione, & radicum extractione ex iisdem, agit, & tandem quoque calculum fluxionum declarat, tam directum, quam inversum. In his omnibus, etsi concinna brevitate utatur, in perspicuitate tamen nihil desiderari patitur. Absoluta omni Arithmetica, eadem brevitate & perspicuitate præcipua Geometriæ elementaris theoremata demonstrat: quod ut fieri possit, methodo generica utitur, quæ ad contrahendas demonstrationes plurimum facit. Rationem diametri ad peripheriam circuli demonstraturus, ope Arithmeticæ fluxionum elicit formulam ex data tangente inveniendi arcum. Quoniam vero series infinita pro circulo, quæ prodit substitutione tangentis 45° , & vulgo *Leibnitiana* vocatur, propterea, quod parum appropinquet, in elicienda ratione diametri ad peripheriam circuli nimia calculi tædia procreat, cum *Sharpio* potius tangentem 30 graduum adhibet. Similiter ope methodi genericæ palmarias sectionum conicarum, in ipso cono spectatarum, proprietates deducit, earumque quadraturas per calculum fluxionum inversum, seu integralem, expedit. Addit de cycloide & spirali, quæ ad Opus *Newtonianum* intelligendum requiruntur. Denique Trigonometriæ quoque planæ principia tradit, ubi ad inveniendos sinus & tangentes ex dato arcu & contra elicit formulas, hodie notissimas, ope calculi integralis. Principiis præmissis, quæ sufficiunt ad Opus *Newtonianum* intelligendum, Tomo secundo ad ipsam hoc Opus enucleandum pedem promovet. Hic non minus, quam in priori Parte, ea utitur brevitate ac perspicuitate, ut nec copiosus in rebus per se claris sermo lectori tædium, nec in obscurioribus nimis concisus, multum laboris & negotii faceffat. Ea autem capita illustrat, quæ ipse *Newtonus* tanquam præcipua sedulo legenda & ruminanda commendavit, & quibus intellectis ad cetera proprio Marte perlustranda satis instructus redditur lector. Suam igitur tractationem decidit in tres Partes. Prima continet definitiones Autoris, in quem commentatur, & leges motus generales, ex phænomenis erutas, ex quibus deinde, exemplo Autoris, deducit, quæ ad æquilibrium gravium, & motum

cor-

corporum, tam elatere carentium, quam elasticorum, pertinent. *Parte secunda* progreditur ad argumentum, quod præcipuum est in Opere *Newtoniano*, vires nempe centripetas, & attractionem, seu gravitationem, corporum in se invicem. In attractionibus actionem æqualem esse reactioni, ex phænomenis elicit. Considerat hic primo motum projectilium in medio non resistente, & motum penduli in cycloide oscillantis. Deinde exponit motum corporum, in sectionibus conicis gyrantium, & quæ traduntur in abstracto, ad motum tam planetarum primariorum circa solem, quam secundariorum circa suos primarios, applicat. Denique corporum sphericorum mutuam attractionem seu gravitationem in se invicem contempletur. Tandem *Parte tertia* principia in *secunda* demonstrata, ad reddendas rationes physicas motuum cælestium, ac pendentium inde phænomenorum, totiusque adeo systematis mundani, transfert. In hisce singulis recensendis ut verbosi simus, opus non est, cum *Newtoniana* inventa, quæ in Opere præclaro Principiorum continentur, dudum recensuerimus in his *Actis*. Ipse autem Autor monet, se pleniorum Lunæ theoriam & Planetarum calculum, nec non lucis & colorum, sonorum & fluidorum, phænomena explicanda, in aliud tempus reservare, ut nihil desideretur eorum, quæ ad cognitionem naturæ mathematicam amplificandam dedit *Newtonus*.

HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ COMPENDIUM, a Christo nato usque ad annum MDCC, Autore JO. ALPH. TURRETINO, in Ecclesia & Academia Genevensi Pastore, S. Theologiæ & Historiæ Ecclesiasticæ Professore.

Genevæ, typis Fabri & Barrillot, 1734, 8.

Alph. 1 plag. 7.

Coryphæus suæ Ecclesiæ, *Turretinus*, quem scripta limata, ac moderationis Theologicæ studium, dudum immortalitati consecrarunt, in usus publicos adeo sese demisit, ut Compendio

dio Historiæ Ecclesiasticæ elaborando animum appulerit. Ut vero ex digito gigantis de integri corporis proceritate & robore iudicium ferri potest; ita facile ex nomine Editoris patescit, Compendium hocce habere aliquid eximii & inexpectati. Præfatio causam scriptionis, & adhibitas in scriptione regulas, exponit. Causæ locum occupant evitatio laboris, qui in describendo a tironibus erat ponendus, tentamen, quod ex Historia Ecclesiastica imponitur apud Genevenses adspirantibus ad ministerium sacrum, nec non adhortationes Amicorum. Præcipua Autori cura fuit veritatis, secunda utilitatis & momenti. Ipse enim jam inde ab A. 1697 publicas ad Historiam Ecclesiasticam prælectiones suppeditavit in pubis Academicæ salutem. Hic habentur selectiora & præ ceteris notatu digna, nempe primordia Christianismi, ejusdem propagatio, motus in eum persecutiones, varius per varias ætates Christianæ rei status, varii mores, consuetudines, instituta, præcipuè controversiæ unoquoque Seculo agitæ, errorum ac superstitionum, nec non tyrannidis Pontificiæ, natales atque progressus, denique Christianismi instauratio per beatam reformationem. Non dissimulat eorum culpas, a quibus orbis Christianus in partes, persæpe ob res levissimas vel obscurissimas, fuit scissus. Pragmaticæ pleaque, & nexu eventuum cum causis copulato, sunt perscripta. Exulat hic anxia rerum cujusque Seculi in classes distributio, ne interrumpatur filium historiæ pragmaticæ. *Duas in Partes dividitur hocce Compendium. Prior de XV primis Seculis agit; posterior Seculis XVI & XVII enarrandis fuit assignata.* Perspicuitas stili, brevitatis commemorationis, sanitas iudiciorum, ubique exsplendescunt. *Joannes*, in oleum ignitum coniectus, hic in classe veritatum eminet. *Pascbasius* primus de eucharistia sacrosancta ad hodiernum ecclesiæ Romanæ sensum scripsit Seculo IX, *Bellarmino* & *Sirmondo* id agnoscentibus. Celebris illa de *Joanna* Papissæ Pontificatu historia stare non post cum chronologicis historicisque rationibus. Cœlibatus a Clericis sacerdotibusve fugiendi mandatum turbas Seculo XI excitavit bene multas. Clerici Mediolanenses haud pauci, cum uxores dimittere nollent, ab ecclesiæ Romanæ

Pag. 8.

91.

96.

140.

pag. 199.
194.

communione secesserunt, & in loco Patarea dicto sibi peculi-
res instituerunt conventus. Hæc fuit origo Patarinorum, sive
Waldensum, si Autoris conjecturæ probabilissimæ assurgimus.
Nicolaus de Lyra reputatur pro Judæo, qui deinceps doctrinæ
Christi nomen dedit. *Wiclefus* traditur in dogmate de
sacro sanctæ eucharistia docuisse consubstantiationem. *Pars po-
sterior* exponit ea, quæ antecesserunt reformationem, refor-
mationem Germaniæ per *Lutherum*, reformationem Helvetiæ
per *Zwinglium*, jam A. 1516 Evangelio prædicando intentum,
reformationem Sueciæ & Daniæ, Angliæ & Scotiæ, atque eam,
quæ in Gallia fuit tentata, nec non in Belgio. Carptim porro de
Concilio Tridentino, de Imperatoribus & Papis post Concilium
Tridentinum, de Ordinibus religiosiis & Jesuitarum societate,
de discrepantibus super prædestinatione & gratia sententiis, de
bello rufficorum & Anabaptistarum Monasteriensium tragœdia,
de dissidio inter Lutheranos & Reformatos, de dissidio Britan-
nico inter Episcopales & Presbyterianos, de ecclesia Græca,
Antitrinitariis, Judæis, & re literaria ad Seculum XVI differi-
tur. Protestantium cognomen haud occulte Reformatiis pri-
mis quoque vindicatur pag. 350. Hæreticidia *Michælis Ser-
veti* & *Valentini Gentilis* ad reliquias Papatus referuntur pag.
377. Eadem ferme est *Jansenistarum* & rigidiorum *Calvini-
starum* sententia pag. 415. Fusius de eruditio Seculi XVII Au-
tor Ven. fuit commentatus in *Oratione de Seculo XVII erudi-
to*. Si nobis de Compendio hocce liceat iudicium ferre, id
haud præcipitabimus, perhibentes, eminere in eo historiam
Papatus, gliscentis, irvalescentis, potentis, & reformatione dis-
sidioque intestino uno & altero latifcentis.

M. DANIELIS GODOFREDI WERNE-
RI, Colleg. Grœning. Rect. & Profess. Regii, Medi-
tationes sacræ, ad excitandam fidem, & formandam
piam vitam, jam ante publice propositæ, nunc in unam
collectæ. Accedit de Messia caput obnubente
Dissertatio.

Star-

Stargardizæ, typis Joannis Tilleri, 1735, 8.

Plag. 13½.

Fasciculum, e Programmatibus, separatim ante editis, collectum, Autor publicis consecraturus usibus, decem suppeditat meditationes, spem injiciens, fore, ut Dissertationes suas Academicas, easque potissimum; quas de *Eleemosynis Ebraeorum* publicare cœpit, suppletas auctasque in fasciculum novum colligat, atque in lucem adspectumque proferat. Meditationes argumenta hæc præferunt: 1) *de Ortu ex altitudine, ad Luc. I, 78*; 2) *de Habitatione verbi Dei, quod caro factum intrer homines*; 3) *de eodem momento*; 4) *de Messia e morte ad vitam ineffabilem assumto, Jesh. LIII, 8*; 5) *de Paulo, teste Jeshu oculato, qui e mortuis revixerat, ad 1 Cor. XV, 8*; 6) *de Christo suscitato e mortuis die tertio, ad Hof. VI, 2*; 7) *de Spiritu ardente, ad Jesh. IV, 4*; 8) *de Rore calæsti, ad Hof. XIV, 6*; 9) *de falsa Judæorum opinione de Spiritu Sancto*; 10) *de sacro unktionis oleo, typo donorum Spiritus sancti, ubi simul de ratione typos allegandi & investigandi breviter describitur.* Ανατολήν ἐξ ὕψους exponit de sole justitiæ, Christo, qui doctrina sua umbras typicas Vet. Test. & caliginem gentium profligavit. Illud ἐσκήνωσεν ἐν ὑμῖν Jo. I, 14, ex antiquitatibus Judaicis & illis de Schechina dogmatibus illustrat. Locum *Ef. LIII, 8*, a somniis Judæorum liberat, ibique primordia & continuationem status exaltationis Christi recenseri, demonstrat. Locum *1 Cor. XV, 8*, illustrat ex *Act. IX, 3, 4, 5, XXII, 2, 11*. Paulus enim viderat Jesum illustrissima luce conspicuum in via Damascena, ejusque, quem obiisse, nec dum revixisse, putabat, vocem audiverat. Ἐκτρομα se appellavit Paulus, eo quod prima vitæ spiritualis stamina, de quibus disferit *Gal. I, 15*, pravitate suâ ante conversionem sui amisserat. Ob eam miseriam se omnium peccatorum vocavit maximum *1 Tim. I, 13*. Christus cum dicitur e mortuis suscitatus die tertio, κατὰ τοὺς γεγραφέας, *1 Cor. XV, 4*, id ad *Hoseam VI, 2*, Autor trahit, idque ut debite ostendat, nil facit reliqui. Locus *Hoseæ in Breschith rabba ad Gen. XXII, 4*, ita exponitur, teste *Raimundo Martini in Pugione fidel. fol. 877*. At e-

- ditio Francofurtana, a Judæis ibi adornata, locum illum, quem
 Pag. 75. *Raimundus Martini* attulit, omisit. Propheta non quidem
 numero singulari, sed plurium, loquitur de resurrectione.
 Quare Autor post alios credit, Scripturam sacram de Christo &
 corpore ejus mystico velut de una persona loqui, cui quædam
 77. tribuantur, quæ tantum in caput, quædam, quæ tantum in cor-
 pus quadrent, quædam vero in utrumque. Ad *Es. IV, 4*, notat
 idem cum *R. Kimchio*, voces מָוֹתַי בְּיָמַי ad Messieæ tem-
 84. pus in terra conspicui respicere. *Jonathau* מָוֹתַי per Messiam
 transtulit. Nam יָוֵהּ, מָוֹתַי divinam Christi naturam notat,
 91. sed פְּרִי הָאָרֶץ humanam, ob *Es. LIII, 2*. *Spiritus judicii*
 fati indicatur *Jo. XVI, 8, 11*, qui purgat, convincit, corrigit,
 101 seq. & obstantia delet in modum ignis. *Ror cælestis*, de quo *Hoseas*
XIV, 6, agit, exponitur hic per imaginem divini sanctique Spi-
 ritus, effusi super Apostolos & fideles *Act. I, 11, II, 1 seq.*
 Quorum quoque trahit locum *Pf. CXXXIII, 3*. *Stillantem &*
rorantes vocantur doctores ecclesiæ, piis gratiam Dei, impiis
 iram Dei, exponentes, *Micb. XX, 46*, *Amos. VII, 16*, *Ezech. XXI, 2*.
 Judæorum *Φλυαγέας* de Spiritu sancto hic habes recensitas ac
 convulsas pag. 112 seq. *Dissertatio de Messia obnubens caput*,
 141 seq. ad *Es. LIII, 3*, diligentiam & lucernam spirat. Damnatis facies
 olim fuit obnupta penes Romanos, Græcos, Persas, aliasque
 gentes, uti ex *Ezech. XXI, 6*, apparet, inprimis parricidis &
 perduellibus, ut significaretur, ipsos indignos esse hominum
 conspecta. Christus enim a primæribus populi Judaici da-
 mnatus fuit perduellionis. Illud מָוֹתַי exponitur per *a nobis*.
 Ipse enim permisit, ut caput sibi obnuberetur, quo mi-
 nus a populo Judaico conspiceretur. Obvelatam fuisse Chri-
 155. sti faciem, constat ex *Marc. XIV, 65*, *Luc. XXII, 64*. Locum
Ezech. XXI, 6, ita ex *v. 15, 20*, exponit Autor: *Ab! paratam*
fulguri gladiatorum! obductam & obvelatam ad cadem! sci-
 licet Hierosolymam & Israël's terram. Apud *Es. XXII, 17*,
 ostenditur, *Sebnam obvelandum* esse tegumento, quippe qui
 divino supplicio erat afficiendus. Idem ritus videtur *Job. IX,*
24, XL, 8, significari. Gratulamur Autori de cogitatis hinc,
 animo & pio & publicæ utilitati intento dignissimis, plura &
 majora in dies ab ejus ingenio calamoque speraturi.

RITU-

**RITUALIS ROMANI DOCUMENTA DE
Exorcizandis obsessis a demonio, Commentariis, ex
S. S. Patribus & Ecclesiasticis Scriptoribus potissimum
depremtis, illustrata, per Fr. PAULUM MARIAM
CARDI, Regiensē, Ordinis Servor. B. M. V. Sacre
Theol. Magistrum, S. Officii Consultorem Theologum, &
in Provincia Lombardiæ Priorem Provin-
cialem.**

Venetiis, apud Josephum Corona, 1733, &
Alph. 1 plag. 10.

Autor Rev. lucubrationem suam Præceptori quondam suo, P. Petro Maria Pteri, Senensi, Priori suo Generali, Viro eruditissimo, & muniis sacris inter suos gravissimo, inscripsit, eo fine elaboratam, ut Exorcista in sacro muneri sui exercitio luculenter instruat, ac ministerio re ipsa perfungatur suo. Sunt quoque intra Italix terminos nonnulli, qui documenta quædam rituum in hoc momento vel negligunt, vel rejiciunt, ni impugnant. *Exorcizare, & spiritum immundum per divina expellere adjurando*, hic sunt unum idemque. *Adjuratio* definitur per *obtestationem nominis divini ad aliquid faciendum vel intermittendum*. Adjuratio distinguitur in *solennem*, quæ fit ad formam ab ecclesia institutam, & *privatam*, quæ a privatis exerceri potest. Adjurationis modus dispescitur in *deprecationem & compulsionem*; illa ad non subditos spectat, hæc ad subjectos. Ad adjurationem licitam requiruntur tria, nempe ut fiat per veram rem sacram, haud falsam: ut procedat ex vero adjurandi animo, causaque ut subsit non ficta nec falsa: ac ut ipsa fiat consideratione debita. Solent alias eadem momenta ad formam legitimi jurisjurandi requirere Casuistæ. Adjurantur juste demones, ut discedant abeantque, nec non res creatæ, rationis impotes. Ridiculum tamen est, si constituitur accusator, advocatus, procurator, & judex, qui sententiam proferat, tanquam lis intentaretur, quando animalia adjurantur. Ridicu-

Pag. 3 seq.

6.

- iam ejusmodi sententiam A. 1516 ab Officiali Diœcesis Trecentis
 Pag. 8. latam memorat P. *Theophilus Raynaudus Tom. XIV Tr. Monitoris ecclesiastici excommunicationum Cap. XII n. 2.*
 10. Ipsa sententia fuit stricta in bruchos, erucas, & similes bestio-
 las, quas solent Pontificii, ut quidem opinantur, alioqui fuga-
 re vel Sanctorum reliquiis, vel sacris Exorcismis. *Anastasius*,
 Bibliothecarius, *Stephanum VI*, exeunte Seculo IX Pontificem,
 tradit aquam benedictam per fata vineasque spargi jussisse ad
 profligandas locustarum clades. *Theodoretus* in Hist. Eccl.
 de S. *Aphraate* refert eadem. In festo corporis Chri-
 sti solent Pontificii, per Germaniam borealem incolentes, a-
 quam ejusmodi segetibus adspargere eodem scopo. Reli-
 quiis circumlatis mures e segetibus a S. *Ursmaro* fuisse fuga-
 tos, traditur in Vita hujus Episcopi *Cap. 5*, in Actis Sancto-
 rum *Bollandianis* ad XVIII Aprilis. Exorcismis eadem ten-
 tata quoque averruncatio, uti est in Vita S. *Bonifacii*, Episcopi
 Ferentini, in eisdem Actis ad XIV Maji. Exorcismo aqua lu-
 stralis fuit sæpius adjuncta, quemadmodum exstat in Vita S.
 13. *Francisci Solani Cap. 4*, in Actis iisdem ad XXIV Julii. Lu-
 natici exponuntur per eos, qui divexantur a diabolo in pun-
 ctis lunæ vel crescentis vel decrescantis. Approbat Autor
 sententiam *Bonaventurae*, qui *Energumenos* sic dictos putavit
 14. ex *ergon* & *menē*, id est, labor & defectus. Qui Græce cal-
 15. lent, ad hæc ægre sibi a risu temperant. Obsessos nunc quo-
 que dari, Autor colligit ex *Luc. X, 9*, *Matth. X, 1*, *Marc. XVI,*
 18. *17*. Admittit idem diabolos incubos & succubos, adscitis festi-
 moniis *Augustini de Civ. Dei Lib. XV Cap. 23*, *Hieronymi* in
 Vita S. *Pauli Eremitæ n. 10*, *Beda Lib. III in Lucam Cap. 8*,
Innocentii VIII in Bullario Romano *Tom. I, Antonini Part.*
II Hist. tit. 16 Cap. 7 §. 5, *Arnoldi Bonavallensis* in Vita S.
Bernardi Lib. II Cap. 6, Autoris vitæ *Dionysii Carthu-*
siani Cap. II ad XII Martii in Actis Sanctorum *Bollandianis*,
Petrique Ferri in Vita S. *Joannis de Cruce Roma Lib. III*
 23. *Cap. 7, A. 1726* edita. Addit Autor, dæmones effingere posse
 ex aere corpora humana, quod ex subita disparitione colligit,
 corpora, inquam, eorum construere sæpius, qui obierunt.

Largitur idem cum *Thoma*, diabolos posse semen hominis auferre, eoque inde ad uterum delato generare homines. Meretricies num ita a coitu cum homine masculino sese purgare possint iis intentato, judicent forenses patroni. Diaboli possunt operari in hominis imaginationem, & voluntatem, persuasionibus quidem, nec tamen necessitatem afferendo. Ob simplex balnei lavacrum Deus perhibetur homines obsessionibus Satanae permisisse. Jejuna est ratio, cur *Hieronymus* virgines usu balnei prohibeat. Ipse enim putat, nefas esse, virginem videre sese nudam. Vide ejus Epist. VII ad *Latam*. Auctor recenset varias causas, cur Deus diabolo potestatem obfidendi homines permittat, nempe ob obstinatorum damnationem, peccantium purgationem, fidelium probationem & exercitationem, gloriae Dei manifestationem, & ad peccantium punitionem, peccantium videlicet & proæretice, & ex infirmitate. Adduntur exempla eorum, qui ob peccata aliena fuerunt a diabolo obfessi, verbi causa filiorum, qui ita fuerunt ob peccata parentum, eorumque speciatim imprecationes, puniti. Exempla, quibus hæc illustrantur, maximam partem ex Actis Sanctorum sunt desumpta. Obiter monemus, *Wigbertum* & *Berwardum*, Episcopos Hildesienfes, rei medicæ existisse peritissimos, eorumque in Vitis recenseri nonnullas dæmonum averruncationes. Commemorat deinceps Auctor Exorcistarum virtutes & dotes, pietatem, prudentiam, vitæ integritatem, fiduciam in Deum, constantiam & charitatem, maturam ætatem, mores graves. Exorcistam debere esse Sacerdotem, ipse sic docet, ut tradat, majorem huic ex vi characteris sacerdotalis esse potestatem in diabolos, & hunc exactius satisfacere ministerio in energumenos exercendo. Refellere studet porro *Natalem Alexandrum* & *Nicolaum Aletensem*, Episcopum, qui Exorcistis adolescentibus hoc munus deputatum volunt, non item Presbyteris Episcopis. In prima ecclesia donum exorcismi erat fidei miraculosæ præmium & charisma, tum laicis, tum ministris ecclesiæ, sæminis maribusque, commune. Id innotescit ex *Marc. XVI, 17*, *Tertulliano*, aliisque. Concilio *Laodiceo Can. 26* tum deinde, ne eos adjurare debeat, qui ab Episcopis promoti non sint, neque in ecclesiis, neque

Pag. 26 seq.

31.

33.

51.

72.

80.

- que in diebus. Requiritur cœpit primo potestas ordinis, deinde etiam jurisdictionis. Exorcistarum singulare munus jam commemoratur in Epistola S. Ignatii ad Antiochenos, in Constitut. Apostol. *Cap. 26*, Tertulliano libro de Præscript. *Cap. 41*, Cypriano *Ep. 77*, Eusebio Hist. Eccl. *Lib. VI Cap. 43*. Ordinationem, Exorcistæ impertiendam, Autor habet pro Sacramento. P. Christianus Lupus asserit, Exorcisationis munus haud esse ordinem. Clare satis in *Romani Clementis Constitut. Lib. VIII Cap. 26* habetur: *Exorcista non fit ordinatione*. Ad charismata, fidelium communia, id munus olim pertinuisse, Lupus egregie ostendit ex *Joanne Chrysostomo, Tertulliano, & aliis*. Distinctionem interponit Autor inter exorcisationem, ex gratia gratis data fluentem, & eam, quæ per ordinationem imposita fuit. Adjunguntur ea, quæ Exorcistis sunt intermittenda. Criteria obsidentis dæmonis afferuntur hæc: ignota lingua pluribus verbis loqui, vel loquentem intelligere, distantia & occulta patefacere, vires supra ætatis seu conditionis naturam ostendere. At vero miraculo coruscabantur divino Apostoli, cum utrumque præstarent. An diaboli quoque miracula possunt præstare? Omitimus reliqua indicia, quorum multa exiguo probabilitatis gradu sese commendant. Admittit Autor, dari infantes a diabolis suppositos, quos jam novimus a rhachitide infestari, ab obsessione autem & supposititia indole immunes. Fuimus jam in delibando Viri Reverendi Opere satis multi. Monebimus duntaxat, exorcistæ multa præscribi officia, & ei cautiones ingeri fere innumeras: eumque ad orandos viros sanctos incitari eos, qui olim in hac vita dæmonibus imperarunt. Quem in finem integer eorum ad ordinem alphabeti recensetur catalogus. Subnectuntur litanix, ac adjurationum formulæ, atque preces psalmique. Vovemus & optamus, ne morbis affecti habeantur pro energumenis, ne perfectiones soli Deo propriæ communicentur cum spiritibus noxiis, ne miracula adscribantur diabolo, ne actiones molestæ, ab angelis profectæ, illico assignentur diabolis, & tandem diabolo tanta posthæc in genus humanum sit potestas, ut eamquam tenere possit constrictum.

MISCEL.

MISCELLANEA DUISBURGENSIA.

Tomi II Fasciculus I & II.

Amstelodami & Duisburgi, 1734, 8.

Alph. I plag. 2½.

Prioris horum Fascicularum primum locum occupat *Jo. Henr. Suiceri Specimen, adhuc ineditum, Commentarii in Epistolam ad Ephesios*. Est hæc illustratio trium primorum Capitis primi versuum, scripta quidem tironum potissimum Theologorum in gratiam, sed tamen nec indigna, quæ legatur a doctioribus. Quæ sequitur, *Frid. Ad. Lampii ad Genes. XV, 8-17, Meditatio de sacrificio Abrahami*, pariter hic primum editur. Continet ea non solum historiz hujus in suas partes resolutionem, sed etiam interpretationem mysticam typicamque, *Coccejani* Theologis jucundissimam. In *tertia & quarta* Dissertationibus exhibentur *Gulielmi de Water*, Theologi in Flandria, Annotationes perdoctæ ad *Caput XXV Actuum Apostolorum*. *Quinta* est *Jo. Jac. Schillingii*, Math. Prof. in Acad. Duisburgensi, interpretatio physica verborum *Patri 2 Epist. III, 5*. In *sexta* describitur Celeberrimi Theologi Francofurtani, *Jo. Georgii Pristii*, vita, cujus scriptorem esse novissimus ejus successor, Doctiss. *Christianum Mundanium*, qui & adjecit Catalogum 1) librorum alienorum, a *Pristio* editorum, adhibita cura non mediocri; 2) librorum a *Pristio* ex aliis linguis translatorum in Germanicam; 3) librorum ac libellorum ab ipso elaboratorum. *Septima* est *Jo. Balch. Barchardi* Diss. de *Judæis corruptionis Vet. Test. iniquitate insimulatis*. In *octava & nona* continentur *Jo. Grynci & Jo. Rud. Battieri* Collectanea ex Philologia Hebraica. Ac hic quidem *Ps. XXII, 17*, pro *וְיָרֶם* legendum esse contendit *וְיָרֶם*, id est, *foderuns*: multa item versianis Nov. Test. Syriacæ notat vitia. *Decimo* loco recensetur Doctiss. *Dan. Gerdesii* (editoris horum *Miscellaneorum*,) *Observationum ad Historiam Patriarcharum Pars V & VI*. Obscurissima hic illius historiz loca enodantur. E. g. *Gen. XX, 16*, *velamen oculorum Sara* refertur ad ipsam illud argentum, atque hic eruitur sensus: *Ecce, dedi fratri tuo mille argenteos,*

G g

qui

qui in tuum destinabuntur usum, ut is tibi emat, quoddam fasci-
 ciei velamen, unde agnoscere te queant omnes, qui tecum vel
 sunt, vel posthac conversabuntur; ne cui ex illis denovo illa ma-
 trimonii dissimulatio fraudis sit. Cetera verba non Abimele-
 cho, sed Mose, historico, tribuuntur, iisque hic assignatur sen-
 sus: Et totum hoc accidit, quia Sara fuit maritata. Sic
 pag. 147 acutissime conciliantur duo loci *Evangelio Quercis Gen.*
XLVI, 27, & Act. VII, 14, ostenditurque, diversam his locis
 exhiberi supputandi rationem, non unam eandemque. Un-
 decimum locum tenet recensio Disputationis *J. C. Kirch-*
meyeri, Theologi Marburgensis primarii, ad *2 Petri II, 1*,
 quaquam nova, quæ affertur, interpretatio paucos nactura vi-
 detur subscriptores. Sequitur recensio prælectionum *J. H.*
Hottingeri, Theologi Heidelbergensis, in *Caput IX Genesis*,
 ejus & nova hic exhibetur versio Germanica. Hinc recen-
 setur *Hieronymi van Alphen*, Theologi Ultrajectini, nuper
 edita Dissertatio ilagoga in *Epistolam ad Ephesos*: in qua
 potissimum refellitur *Millii* aliorumque sententia, statuentium,
 non ad Ephesos, sed ad Laodiceos, scriptam esse hanc a
Paulo Epistolam. Subsequitur recensio duarum Disputatio-
 num *Jo. Honerti*, Ultrajectini item Theologi, quarum in
 priorè is per *septem Spiritus Apoc. I, 4*, intelligi censet ipsam
 Spiritus S. personam; in posteriori judicat, per *diem Do-*
mini Apoc. I, 10, non intelligi diem solis, sive primam heb-
 domadis diem, sed illud tempus, quo Deus per Romanos a Ju-
 daeis expetierit pœnas excidio Hierosolymæ: cum illo tempo-
 re adhuc vixerit *Joannes*, & æquum fuerit, ut ipso illo tempo-
 re tantas Evangelicarum rerum visiones acciperet. Ultimo loco
 profertur Relatio de liquefactione sanguinis, Berolini nuper a *Cl.*
Neumanno facta, ad imitationem Neapolitanæ liquefactionis
 sanguinis *S. Januarii*, scilicet ut inde appareret, Neapolita-
 nam illam liquefactionem non miraculo, sed arti humanæ, tri-
 bui oportere.

Fasciculæ secundi prima est *Jo. Frid. Miegii* Disputa-
 tio de *Stemmate Christi Davidico*, in qua ostenditur, *Mari-*
am æque, ac *Josephum*, fuisse stirpis *Davidicæ*, & ad ob-
 jectiones curatissime respondetur. Altera est *Petri Zornii*
 Diller-

Dissertatio de Dæmoniacorum in sepulchris habitantium (Matth. VIII, 28. Marc. V, 2. Lucae VIII, 27.) lycanthropia. Contendit videlicet Cl. Autor, istos homines laborasse lycanthropia, id est, eo furoris genere, quo qui corripiuntur, luporum more noctu egrediuntur, & circa mortuorum corpora versantur. Sequitur ea in re sententiam *Guil. Aderi, Francisci Vallefi, & Jo. Freindii*, concedens tamen, morbo illi adjunctam fuisse obsessionem Diabolicam. Idem in sequenti *Diss. Matth. VI, 22*, per ὁφθαλμῶν ἀπλῆν intelligendam esse contendit *liberalitatem*. *Quarta* loco procedit *Anonymi* Observatio in *1 Thess. V, 23*, & quidem ad verba hæc: ἀγιάζου ὁλοτελής. Putat nimirum, respici a *Paulo* sacrificiorum in Vet. Test. perfectionem, innuere perfectionem in proposito voluntatis per Spiritum Sanctum excitatam ad evitandum omnis generis malum, & peragendum bonum. *Quinto* loco fiuntur *Jac. Rbenferdii* Theses Theologicæ de *via Dei, seu vera religione*: Hæ quia non sunt insertæ ejus *Opusculis*, A. 1722 editis, ideo hic exhibentur ob singularem suam elegantiam. Illustrantur autem hic loca illa sacræ Scripturæ, quibus mentio fit *via Domini*. Sequitur *Vita Frid. Adolphi Lampii & Theodori Hæsei*, Theologorum nuper Brenensium. Utrique adjunctus est Catalogus scriptorum. Sequitur *Jo. Phil. Heinii* Epistola de edenda Cl. *Vignolii Chronologia sacra*. Hic non solum synopsis exhibetur hujus Operis, sed majorem etiam in modum id laudatur, summaque ejus prædicatur utilitas. Ac speramus, tanti laboris, tantique acuminis, Opus brevi exiturum esse in lucem publicam. Proximum locum tenent *Novæ literaria Annorum 1733 & 1734*, quæ tamen exegetica potissimum & historica scripta nominatim laudant. Ultimo loco *Antistropa* prædit ad *Stropham Rever. Mosheimii*: quæ est brevis responsio ad dilectima, quæ is nuper excepit doctrinam Reformatorem de absoluto Dei decreto.

LA BIBLIOTHEQUE DES PHILOSOPHES &c.

h. e.

BIBLIOTHECA PHILOSOPHORUM AT-
que Eruditorum, antiquorum non minus, quam recentiorum,

Gg 2

tiorum,

*niorum, cum miraculis nature, qua ipsorum exponuntur
opinionēs de omnis generis argumentis physicis & uni-
versa micrographia, &c. Autore H. GAUTIERO,
Architecto, & Seniore Inspectore majorum via-
rum, pontium, & aggerum Regni.*

Tomus III.

Parisii, apud Andream Cailleau, 1734, 8 ch. maj.

Alph. 1 plag. 12.

Cum toto hoc libro, cujus *duos* priores *Tomos* in *Actis A.* 1724 *Mens. Jan. pag. 46* recensuimus, varias eruditorum virorum sententias, observationes, atque placita, Autor referat; eam haud dubie ob causam splendido Bibliothecæ Philosophorum nomine insigniendum illum putavit. Mira autem Operi inest rerum varietas, ex variis scriptoribus, quorum nomina nunc indicantur, nunc præmittuntur, excerptarum, & sub variis titulis recensitarum. Neque tamen existimandum est, Lexici instar esse hunc librum, in quo, quicquid de iis rebus, quæ in eruditorum & Philosophorum scholis tradi solent, breviter summatisque dici potest, suis sub titulis afferatur. Neutiquam id egit Autor, ut earum rerum, quarum nomina separatim & majoribus literis præfixa exstant, brevis quædam idea & descriptio exhibeatur. Sed, quicquid in lectione variorum Autorum observatu præ reliquis dignum judicavit, id quidem in adversaria sua excerptando retulit, præfixoque titulo ab aliis distinxit segmentis, ut, quo de argumento agatur, statim in oculos incurrat, atque eadem ratione sine alio ordine selectuque nunc publicis usibus exponit. Ut adeo Collectaneorum, quæ vulgo vocantur, faciem liber hic præ se ferre videatur. Maxima hujus *Tomus* pars res Astronomicas atque Physicas complectitur, imprimisque ex micrographia Observationes præstantissimorum Virorum, præcipue *Leuwenhæckii*, repetit. Pauciora ex morum disciplinis desumpta hic exstant, sicut & alios Articulos sat longos & copiosos, alios breves curtosque, esse, vel primo conspectu satis patet. Ceterum & alii loci

loci ex Autoribus excerpti tantum repetuntur, alii simul sub
examen revocantur, Autorisque *regiam* sustinent.

JOANNIS CHRISTOPHORI HARENBER-
GI, E. B. Diatribæ de Lothario illo secundo, Rege &
Imperatore, cujus respectu Lotharius Saxo, Rex Ro-
manorum & Imperator, sese in Diplomatis ac Sigillis
appellavit tertium Romanorum Regem, item tertium
Imperatorem sui nominis.

§. I. **L**otharius ille Saxo, qui cum Ducatu Saxonie amplitu-
dinem regiam, ac tandem Imperatoriam, conjunxit, in
Diplomatibus, tum suis, tum aliorum, nec non in ipsis Sigillis,
verbisque monogrammati in fine Diplomatum adscriptis, sæ-
pius, imo plerumque, appellatur *tertius*. Sigilla ejusmodi
produxit Cel. quondam *Joannes Michael Heinse* in Syn-
tagmate de *Veteribus Germanorum aliarumque nationum si-
gillis*, Tab. VII n. 4, 5. Aliud protractum apparet in *His-
toria Ecclesie Gandersheimensis Diplomatica*, Tab. V Fig. 25, quam
jussu Abbatissæ Serenissimæ inter otia angustissima conscripsi.
Aliud occurrit præterea penes Cel. *Meichelbeckium* in *Historia
Frisingensi*, quod inde exhibuerunt nuperi editores *Heissii* Tom.
II Tab. III n. 21. Diplomata autem, e quibus id patescit,
haud anxie sunt conquirenda, obvia quippe apud *Schannatum*,
Schabatum in Annalibus Paderbornensibus, *Meichelbeckium*,
Hedam, *Heinse* in Antiquitatibus Goslariensibus, *Leuck-
feldium* passim, ac *Joh. Christianum Lünigium*, aliosque Diplo-
matum collectores. Res enim ipsa apud peritos est in confesso.
Adelbertum, Archiepiscopum Moguntinum, eadem appellatione
in scriptis suis publicis affecisse honores *Lotharii* summos, per-
spici potest ex *Christiani Urstisi Script. rer. Germanic. Part.
I pag. 576*. *Bertholdus*, Episcopus Hildesimensis, tum eandem
adhibuit nominis numerique adjecti designationem. Id quod
diluget ex *Heinse* modo laudati *Antiq. Goslar. Lib. I
pag. 124*.

§. II. *Lotharius* idem in Sigillis nonnullis regis sese *Regem* vocavit secundum ejus nominis. *Wilhelmus Heda* in *Historia Episcoporum Ultrajectinorum* Diploma Episcopi *Andree* producit, cui subnotata sunt hæc verba: *Actum est anno dominice incarnationis MCXXXI regnante Rege Lothario II.* Notissimus enim erat *Lotharius* ille, *Ludovici Pii* filius, Rex Italiae ac Romanorum, & Imperator. Hujus respectu *Lotharius Saxo* vocatus fuit *secundus*. Italis autem *Lotharius*, *Hugonis Arelatensis*, Regis Italiae, ac Imperatoris, filius, regni que ac imperii confors, haud erat incognitus. Quam ob causam *Otto Morena*, Lodiensium scriptor historicus, *Tom. VI* Script. Ital. *Muratorii pag. 89* ita disserit: *Hunc libellum a me Ottone judice, qui dicor Morena, ac Missa Domini Tertii Lotharii Imperatoris ac II Corradi* — — — Quis abnuet, *Lotharium* Saxonem per illum *Tertium* intelligi? Conf. *Franc. Hottomannus* in *Feud. Lib. II tit. 52 §. 3.*

§. III. Merito proinde quaerimus, quid causæ subfuerit, cur *Lotharius Saxo* tertium sese vocarit, & eadem appellatione ab aliis fuerit affectus? Quis ille fuit *Lotharius secundus*, ad quem *Lotharius Saxo* respexit, cum tertius audire maluit, quam secundus? *Simon Fridericus Habnium*, egregius quondam Historicorum princeps, in *Parte III Introduct. plen. ad Hist. Imp. Cap. IV §. 1 pag. 168* in eam prolabitur sententiam, designari per illum *secundum* haud alium, ac medium *Lotharii* primi filium, patri cognominem. *Habnium* prævit *Heineccius* laudatus in *Syntagmate de Sigillis Part. I Cap. 9 §. 46 pag. 100.* At nodus restat, difficilis admodum, qui hac ratione extricari haud potest. *Lotharius* enim ille junior & medius Imperatoriam majestatem haud obtinuit. Imperator & Rex Romanorum fuerit ille *Lotharius secundus*, necessum est, cujus respectu *Lotharius Saxo* sese vocavit *Imperatorem & Regem Romanorum tertium*. Id dubium jam prævidit *Heineccius*, at, dum perspicere haud valuit, qui *Lotharius*, *Hugonis Arelatensis* filius, Imperator dici possit, *Lotharium* Saxonem potius & Cancellarios ejus ævi accusavit barbariei & imperitiæ. Veruntamen, quantopere barbaries historica a *Lothario* Saxone fuerit aliena, ostendi satis, opinor,
in

in *Historia Ecclesie Ganderibemensis Diplomatica pag. 192.* Et quomodo sit verosimile, Archiepiscopos, Cancellarios, aliosque viros summos, qui Diplomatibus scribendis, ac sigillo muniendis, tum præerant, in ferie Regum Italiz ac Imperatorum recensenda ad unum omnes cœcutiisse?

§. IV. Hisce enim indubie innotuit, *Hugonem* Arclatensem regno Italiz fuisse potitum, ac Imperatorio diademate ornatum, atque in ejusdem dignitatis consortium quadriennio elapso assumisse filium *Lotharium*. Uterque sane in Diplomatibus scriptisque publicis vocatur *Rex Italia & Imperator*. In monumentis tabularii Archiepiscopalis Pisani ad num. 45 occurrit Diploma, cujus hoc est initium: *Ugo gratia Dei Rex anno Regni ejus Deo propitio octavo & filio ejus Dominus Lothario itemque Rex, anno Regni ejus, Deo propitio, tertio, quartum nonas Martii Indictione septima.* Hugo ille Arclatenlis, cujus adventum in Italiam *Luitprandus Lib. III Cap. 4* commemorat, trajecit ad regnum Italiz capessendum A. 926, id quod tum ex Diplomate ejusdem tabularii num. 37, tum ex *Pagio* ad A. 926, (*) patet. Idem porro *Hugo Lotharium* filium in regni consortem-allegit A. 931, teste eodem *Luitprando Lib. IV Cap. 1.* Etsi enim is ibi annum minime definiat, hic tamen ex iis, quæ *Hieronymus Rubens Lib. V Histor. Ravenn.* refert, facile eruitur. *Rubens* enim refert, in multis Seculi decimi monumentis Ravennatenfium annum primum regni *Lotharii* dici quintum *Hugonis*, eisque respondere sequentium annorum tabulas quamplures. Initium regni *Lotharii* cecidisse inter *Martium & Majum* anni 931, accurate ostendit *P. Franciscus Orlandius*, Italiz sidus fulgidissimum, in *Orbe sacro ac profano illustrato Part. II Vol. II Lib. III Cap. 25 §. 28 pag. 937 seq.* *Lotharius* hic præterea in Pisani Diplomatibus æque ac Pater dicitur *Rex* ad annos 934, 937, 942, & quidem in tabulario Archiepiscopali num. 42, 49, 53. Idem *Orlandius* loco laudato *Cap. 41 pag. 1326 seq.* ex papiraceo autographo donationis tabulam profert, ab *Hugone & Lothario* Regibus A. 936 profectam, cœnobio S. S. *Elora & Lucilla* traditam. In ea

vocan-

(*) *Annalista Saxo pag. 250* ad annum 928 hæc refert, sed qui sepius in annorum determinatione labitur.

vocantur *Hugo & Lotharius divina favente clementia Reges*. In subscriptione annus *Hugonis* octavus dicitur *Lotharii* tertius. Uterque porro, tum *Hugo* pater, tum *Lotharius* filius, in Diplomatum fide dignis vocatur Imperator. *Galvano della Fiammo*, Historicus Mediolanensis, in *Fasciculo forum Cap. 130. Tom. II Script. Ital. pag. 605 seq. & Cap. 131* ibidem, produxit Diplomata, quorum est initium: *Hugo Imperator & Lotharius Imperator*. Eandem appellationem utrique tribuunt *Sicardus* in *Chron. pag. 583, Tom. VII Script. Ital. Muratorii*, ac *Autor Chronici Fossa nova pag. 865* ibidem. *Rich. Malespini* in *Storia Fior. Cap. 49* filium *Hugonis* vocat *Lottieri secondo Imperadore*. *Ptolemaus Luccensis Hist. Eccl. Lib. XVII Cap. 16* refert, *Adelaidam* fuisse relictam *Lotharii Imperatoris*. Progenitores *Lotharii* in medium produxi in *Historia Ecclesia Gandershemensis Diplomata pag. 1225*. *Adelbeida* autem, ejus uxor, erat filia *Rudolphi*, Burgundionum Regis, ac *Berta*, ex *Burchardo*, Alamannorum Duce, genitrix, quam, *Rudolpho* defuncto, Rex *Hugo* in torum adsciverat, filiamque ipsius filio suo nuptum dederat. *Otto Magnus Bertam* A. 953 conobio Ereslein in Alsatia sito præfecit Abbatissam. *Adelbeidam* vero, *Lotharii* viduam, in uxorem duxit, & in ejus gratiam *Berengarium*, qui *Lotharium* de regno Italix pepulerat, insectatus fuit ac devicit. Intererat *Otonis*, ut *Lotharius* crederetur fuisse legitimus Italix Rex & Imperator, quippe per ejus viduam jura regni ac Imperii Italici in ipsam videbantur devoluta. Haud est probabile, *Lotharium* Saxonem progenitores suos ignorasse, Principem quippe rerum Historicarum Germanix ac Italix peritissimum juxta ac cupidissimum. Ipsius enim genus ex *Adelbeida*, *Lotharii* uxore, ita est deducendum:

Adelbeida, uxor *Lotharii*, dein *Otonis Magni*.

Otto II, Otonis & Adelbeida filius.

Masbildis, nupta *Ehrenfrido*, Comiti Palatino ad Rhenum.

Otto, Comes Palatinus, & postea Dux Sueviz.

Filia, uxor *Gobhardi*, Comitis, occisi in prælio ad Unstrutam
A. 1075 d. 9 Jun.

Lotharius Saxo, Dux Saxoniz, dein Rex Germaniz, post quoque Romanorum, & Imperator.

AD

NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,

SUPPLEMENTA,

Tom. II Sectio VI.

HENRICI NORISII, VERONENSIS, AUGUSTINIANI Tit. S. Augustini, S. R. E. Presbyteri Cardinalis, & Sanctae sedis Apostolicae Bibliothecarii, Opera omnia, nunc primum collecta, atque ordinata.

Tomus IV.

Tomus I, continens sacra, 1729, Alph. 8 plag. 10, c. Fig. xn. 1.

Tomus II, continens Chronologica, 1729, Alph. 7 plag. 6, c. Fig. xn. 2.

Tomus III, continens varia, 1729, Alph. 7 plag. 11, c. Fig. xn. 2.

Tomus IV, continens nondum vulgata, 1739, Alph. 8 plag. 2.

Veronae, ex typographia Turnermanniana, fol.

Cum neminem inter eruditos tam ignarum rerum omnium, & in re literaria adeo hospitem, existimemus, qui de nomine scriptisque *Henrici Norisii*, Viri etiam post fata celeberrimi, nihil unquam aut legerit, aut fando acceperit; tum supervacaneum esse putamus, de ejus vita meritisque in omnem fere eruditionis ambitum multa jam com-

Hh

memo-

memorare. Nam, quemadmodum jam antea vitam ejusdem editam non ignoramus, sic, quam denuo *Petrus & Hieronymus fratres Ballerini*, Presbyteri Veronenses, concinnarunt, & *Tomo IV* Operum, de quibus mox agemus effusius, *Norisi* præmiserunt, summa cura studioque conscriptam esse, quilibet concedet. Ex ea igitur æque atque ex Præfatione, eidem *Tomo* præmissa à Duumviris doctissimis, nullo potest negotio intelligi, quantus Vir fuerit, quantæque eruditionis, *Henricus Norisius*. Cujus verò doctissima Opera cum plurimi quidem ab eruditis facta, sed partim exiguis libellis dissipata, partim adeo rara essent ut frustra quæsitæ a multis desiderarentur; non ingratiam sibi orbi literato se præstituros esse duxerunt fratres *Ballerini*, Viri doctissimi, si omnia Celeberrimi Cardinalis Opera in unum corpus collecta, diligenter atque accurate digesta, in lucem producerent. In quo quidem negotio ita versandum sibi censuerunt, ut in edendis *Norisi* Operibus rationem Chronologicam præterirent. Ea enim cum in vita Autoris satis nota sit & perspicua, tum in editione ipsa non exiguam sane confusionem peperisset. Sic enim, quæ ad unam eandemque controversiam pertinent, disjungenda fuissent, iisdemque interferenda Opuscula, quæ ad disparatam prorsus materiam spectant. Quæ re ne molestiam ingratiam legentibus crearent, Operum ejusdem argumenti potius, quam Chronologicæ, rationem tenendam esse, suo jure existimarunt Cl. Editores. Singuli autem *Tomi* cum ipsis visi essent a grandiori quodam Opere inchoandi; factum inde est, ut *Tomo primo* Opera sacra infererentur, Chronologicis in *alterum* conjectis. Cumque *Tomus primus* Opuscula quædam sacra complecti non potuisset, ea, quæ vel ad vindicanda *primi Tomi* Opera non pertinent, vel, si pertinent, postremo omnium ab Autore edita sunt, collocata sunt in *Tomo tertio*, cui cetera diversi generis, antea jam edita, adjecta leguntur. In *quarto* denique *Tomo* eduntur inedita, præter Dissertatiunculam de sanctitate *Sirici* Pape, quæ Editoribus sero innotuit, & præter aliquot Epistolas, quæ a reliquis separandæ non erant. Quo vero hæc Operum *Norisianorum* editio eorum, qui gradibus literis delectantur, ingenio

genio gratior atque adeo jucundior quodammodo fieret, cum in editorem aliquid sui, quo res augeantur atque illustrentur, conferre in novam collectionem desiderent; Cui Editores, auctore Marchione *Scriptore Maffeo*, aliquot Animadversiones Dissertationesque, quibus res a *Noriso* disputatae meliori in lumine collocentur, ejusdem Operibus adjicere conati sunt. Multa sane, ex quibus & *Pelagiana* Historiæ & Dissertationi de Synodo V adjici nonnihil potuit, Editoribus doctissimis suppeditarunt *Marius Mercator*, cujus Opera integra ex Vaticano & Bellouacensi codice ediderunt *Joannes Garnerius* & *Stephanus Baluzius*, Synodicon adversus Tragediam *Irenæi*, quod primus evulgavit *P. Lupus*, *Vigilli* Papæ Constitutum, & *S. Columbanus* Epistolas, libellum de mortibus persecutorum, qui *Lactantii Firmiano* vulgo inscribitur, & alia ejus generis plura, *Noriso*, dum scriberet, ignota, documenta. Cumque plura longe veterum nummiorum inscriptionumque monumenta e tenebris eruta sint, unde Dissertationes de Anno & Epochis Syro-Macedonum, Epistola Consularis, Dissertationes de duobus nummis *Diocletiani* & *Licini*, & de Votis decennialibus Imperatorum ac Cæsarum, nec non Cenotaphia Pisana, augeti & illustrari potissimum possent, ea, quæ ex his in *Noriso* desunt, Animadversionibus vel Dissertationibus, ad calcem appositis, subjecerunt. Nos igitur instituti nostri memiores indicamus brevi, quæ singulis *Tomis* continentur.

Atqui *Tomo I*, cui præter Dedicacionem Typographi ad *Comites Gombertum Justum* & *Bartholomæum Sparaverium*, Duumviros, & Nobilium consilium urbis Veronæ, & brevissimum quoddam monitum, præmittitur *Elenchus* Associatorum Operibus *Henrici Norisi* Cardinalis, hæc habentur: *Historia Pelagiana*; *Dissertatio historica de Synodo V œcumenica*, in qua *Origenis* ac *Theodori Mopsuesteni*, *Pelagiana schola doctorum*, iusta damnatio exponitur, & *Aquilejense schisma* describitur; *Vindicia Augustiniana*, quibus *S. Doctoris scripta* adversus *Pelagianos* ac *Semipelagianos* a recentiorum censuris asseruntur; *Adventoria P. Francisco Macedo*, in qua de inscriptione libri *S. Augustini de gratia Christi* disertitur; *Responsio-*

nes P. Francisci Macedi adversus propositiones parallelas Fratris Jo. a Guidiccio, ab Annibale Riccio collectæ; *Confutatio Palinodie sub nomine P. Henrici Noris publicata: Responso P. Francisci Macedi adversus gerras germanas Germanitarum Cornelii Jansenii & Henrici Noris: huic accedit Confutatio pseudepistola, sub nomine P. Henrici Noris per dolum publicata.*

Tomo II, cui iterum, præter Dedicacionem typographi ad Comitem Hieronymum Portum, Cataphractorum ductorem, præmissa est additio ad priorem *Elenchum Associatorum Operibus Henrici Cardinalis Norisi*, quorum extant nomina initio Tomi I, sequentia continentur Cardinalis monumenta: *Annus & Epocha Syromacedonum in vetustis urbium Syria nummis, præsertim Mediceis, quinque Dissertationibus exposita; Fasti Consulares Anonymi, ex manuscripto Bibliotheca Cesarea depromti; Dissertatio ad eosdem fastos; Epistola ad V. C. Antonium Pagium de nummo Herodis Antipæ; Dissertatio de Paschali Latinorum Cyclo annorum LXXXIV; Dissertatio de Cyclo Paschali Ravennate annorum XLV; Epistola Consularis, in qua collegia LXX Consulium ab anno Christianæ Epochæ XXIX usque ad annum CCXXIX, in vulgatis fastis hætenus perperam descripta, corriguntur, suppleantur, & illustrantur; Dissertatio de numismate Imperatorum Diocletiani & Maximiani; Dissertatio de numismate Liciani Licinii Augusti; Dissertatio Chronologica de votis decennialibus.*

Tomo III, cui typographi pariter præmissa est Dedicatio ad Comitem Æmilium Æmilium, Equitem Ordinis Hierosolymitani, & Prætozem urbanum, exhibentur *Cenotaphia Pisana Cæjii & Lucii Casarum, Dissertationibus illustrata, in quibus Colonia Julia Pisana origo, vetusti magistratus, & sacerdotum collegia, Casaris utriusque vita, gesta, & annus eorundem inferriæ, exponuntur, ac aurea utriusque Cenotaphii Latinitas demonstratur: cum parergo de annis regni Herodis, de Præsidibus Syriae, ac Romanis in Asia provinciis; Historia controversæ de uno ex Trinitate passo; Apologia Monachorum Scythiæ; Anonymi Scrupuli circa veteres Semipelagianorum sectatores evulsæ & eradici; Responso ad Appendicem Auctoris Scrupulorum;*

*torum; Janseniani erroris calumnia sublata; Censura in-
notas Jo. Garnerii ad inscriptiones Epistolarum Synodali-
um XC & XCII inter Augustinianas; Somnia quinquaginta Fr.
Macedi in Itinerario S. Augustini post baptismum Mediolano
Romam excussa; Parænesis ad V. C. Jo. Harduinum.*

Tomo IV æque ac prioribus præmissa quidem est Dedicatio,
non autem a typographo, sed ab Editoribus ipsis, quæ conse-
crata est Comiti *Ottolinio Ottolinio*. Dedicacionem vero uti
proxime excipit Præfatio in universam *Norisi* Operum edi-
tionem, in ultimum Tomum exemplo maxime Monachorum
Congregationis *S. Mauri* rejecta, qui, in editione *S. Augustini*
eadem ratione usi, Præfationem in universa Opera, & *S. Do-*
ctoris vitam Tomo undecimo atque ultimo collocarunt; ita
Præfationi subjicitur *Cel. Autoris vita, & copiose & eleganter,*
nec minus accurate, descripta. His succedit *Cel. Editorum*
Præfatio ad Historiam *Donatistarum, & Index Capitum* utri-
usque partis Historiæ *Donatistarum*. Atque hæc Tomo IV
quasi præmittuntur. Initium enim ipsorum Operum in hoc
Tomo fit ab *Historia Donatistarum, ex Norisiani sæculi ex-*
cerpta, & in ordinem digesta, & suppleta. Absolvitur hæc
Historia duobus Partibus, quarum utraque habet *Capita XIV*.
Ipsi Historiæ *Donatistarum* subjungitur *Appendix* ad eandem,
seu *lectiones Norisiane*, habitæ in *Academia Pisana*, quæ ta-
men potius adversaria lectionum, quam ipsæ lectiones, appel-
landæ sunt. Instar enim summarii seu silvæ ab *Autore Ce-*
leberrimo congestæ fuerant, ut sibi, dum recitaret, adjumento
essent, materiamque lectionibus congruam suppeditarent. In-
terim *Lectionibus* omnino decem omnis hæc *Appendix* absolvi-
tur. Continentur porro alia *Opuscula Norisiana* in hoc Tomo
ultimo, nimirum *Historia Gothescalcanæ synopsis; de sanctitate*
Siricii Papa Dissertatio; Corrigenda & Addenda ad Historiam
Pelagianam, & Epistola variæ. Atque hæc tenus quidem de
ipsis *Norisi* Operibus. Restat, ut & ea paucis indicemus, quæ
Cl. Editores de suo hac in editione scriptis *Celeb. Cardinalis*
addiderunt. Accesserunt vero ad *Operum Norisi* editionem ap-

pendicis loco observationes, quæ non in omnia *Norisi Opera*, sed in illos saltem libros, qui ad sacram eruditionem pertinent, tempore ad longiores annotationes longiori destituti, concinnarunt Doctiss. Editores. Dixerunt hæc observationes in Libros tres, quorum in primo collocarunt, quæ primum Librum *Pelagianæ Historiæ* illustrant, & *Capita XIII* conficiunt, in altero apparent, quæ secundum Librum *Historiæ Pelagianæ*, nec non *Adventuram Norisi ad P. Macedum*, ulterius explicant, quæque *XV Capitibus* constant, in tertio denique exhibentur, quæ Dissertationem de Synodo quinta confirmant, & *Capita efficiunt X*. Et, quoniam in hanc ipsam Dissertationem de Synodo quinta singularem Dissertationem ejusdem tituli & argumenti scripsit Pater *Garnerius*, quæ præcipuam *Norisi* sententiam multis, iisdemque gravissimis, atque inter se copulatis, difficultatibus impugnavit, separatam Dissertationem seu confutationem, quia intelligebant, *Garnerio* se junctis animadversionibus non posse ex voto satisfacere, conscripserunt, ac *Norisanam* Dissertationem defenderunt. His tandem omnibus accedit Appendix, seu *de Aquilejensis Patriarchatus origine Dissertatio*. Finem vero universæ Operum horum editioni imponit rerum memorabilium, quæ in *quatuor Tomis* Cardinalis *Norisi* continentur, locupletissimus. Ceterum hæc editio non chartæ solum typorumque elegantia, sed etiam operarum errantium penuria, quin se lectoribus commendatura sit, ut rerum ipsarum præstantiam taceamus, nihil nobis videtur esse, quod dubitemus.

THE WORKS OF WILLIAM DAWES, &c.

h. e.

OPERA GUILIELMI DAWES, ARCHIEPISCOPI Eboracensis, Primatis Angliæ, atque Metropolitanæ; cum Præfatione de vita, scriptis, atque charactere Autoris.

Volumina III.

Londini, apud Jo. Wilford, 1733, 8.

Alph. 3.

Non

Non sine voluptate mentionem facimus Operum a *Guilhelmo*
Daves, Archiepiscopo Eboracensi, affabilitatis, eruditio-
 nis, prudentiæ, atque pietatis, laude insigni, elaboratorum. In
 his enim Commentationes invenias, quæ, cum cogitate sint scri-
 ptæ, cum utilitate leguntur. In *primo* atque *secundo Volumi-*
ne sermones extant, quos Reverendissimus atque Illustrissimus
 Autor e cathedra sacra quondam habuit. Qui quidem sermo-
 nes sacri totidem sunt Dissertationes, quibus de argumentis
 maximi ponderis disputatur, quæque non tam eloquentiâ,
 quam perspicuitate, non tam magno eruditionis apparatu,
 quam cum iudicio conquistis solidis argumentis, se comen-
 dant. Utique operæ est pretium, ut indicem Orationum sa-
 crarum hic exhibeamus, speciminis loco summam quarundam
 exhiberi. In *primo Volumine* quindecim reperias Conciones.
 Earum prima de summo Numine impiorum consiliis resistentem
 agit. Non dubium est, quin omnia, quæ in hoc mundo
 eveniunt, summi Numinis auspicio gerantur. At vero non
 semper eodem modo planius atque perspicuum est, quid sum-
 mum Numen hoc vel illo eventu intendat. Fœtur igitur Il-
 lustriss. Autor, tum negari nullo modo posse, de ipsius Dei sen-
 tentia impiorum consilia turbari, cum 1) illa ipsa mediâ, qui-
 bus impii utuntur, ut alia noceant, in ipsorum cedunt perni-
 ciam; 2) cum impii eadem infortunia fabire debeant, quæ aliis
 tentabant; 3) cum eo ipso momento impedimenta se offe-
 runt, quo minus sua consilia implere queant, cura jam omnia
 sunt præparata, quæ felicem exitum promittere videbantur;
 4) cum eo ipso tempore impiorum fraudes deteguntur, quo-
 rum summi Numinis auxilium precibus suis implorabant;
 5) cum numero vultus circumstantiæ fortuitæ atque inexpectatæ
 impiorum consilia evertunt; & cum 6) extraordinario
 modo, quocumque demum sit, impii impediuntur, quo minus
 ex voto agere queant. In *secunda* Oratione sacra de commo-
 do, quod ex divini Numinis cultu in nationem redundat, ma-
 ximo disserit. In *tertia* declarat, piam Christianorum vitam
 optimum infideles convertendi medium esse. In *quarta* phi-
 laviam reprehendit. In *quinta* de insigni usu, quem sapien-

pendicis loco observationes, quæ non in omnia *Norisi Opera*, sed in illos saltem libros, qui ad sacram eruditionem pertinent, tempore ad longiores annotationes longiori destituti, concinnarunt Doctiss. Editores. Digerunt hæc observationes in Libros tres, quorum in primo collocarunt, quæ primum Librum *Pelagianæ Historiæ* illustrant, & *Capita XIII* faciunt, in altero apparent, quæ secundum Librum *Historiæ Pelagianæ*, nec non *Adventuriam Norisi ad P. Macedum*, ulterius explicant, quæque *XV Capitibus* constant, in tertio denique exhibentur, quæ Dissertationem de Synodo quinta confirmant, & *Capita efficiunt X*. Et, quoniam in hanc ipsam Dissertationem de Synodo quinta singularem Dissertationem ejusdem tituli & argumenti scripsit Pater *Garnerius*, quæ præcipuam *Norisi* sententiam multis, iisdemque gravissimis, atque inter se copulatis, difficultatibus impugnavit, separatam Dissertationem seu confutationem, quia intelligebant, *Garnerio* se junctis animadversionibus non posse ex voto satisfacere, conscripserunt, ac *Norisanam* Dissertationem defenderunt. His tandem omnibus accedit Appendix, seu *de Aquilejensis Patriarchatus origine Dissertatio*. Finem vero universæ Operum horum editioni imponit rerum memorabilium, quæ in *quatuor Tomis* Cardinalis *Norisi* continentur, locupletissimus. Ceterum hæc editio non chartæ solum typorumque elegantia, sed etiam operarum errantium penuria, quin se lectoribus commendatura sit, ut rerum ipsarum præstantiam taceamus, nihil nobis videtur esse, quod dubitemus.

THE WORKS OF WILLIAM DAWES, &c.

h. e.

OPERA GUILIELMI DAWES, ARCHIEPISCOPI Eboracensis, Primatis Angliæ, atque Metropolitanæ; cum Præfatione de vita, scriptis, atque charactere Autoris.

Volumina III.

Londini, apud Jo. Wilford, 1733, 8.

Alph. 3.

Non

Non sine voluptate mentionem facimus Operum a *Guilhelmo*
Dalves, Archiepiscopo Eboracensi, assabilitatis, eruditio-
 nis, prudentiæ, atque pietatis, laude insigni, elaboratorum. In
 his enim Commentationes iuvenias, quæ, cum cogitate sint scri-
 ptæ, cum utilitate leguntur. In *primo* atque *secundo Volumi-
 ne* sermones extant, quos Reverendissimus atque Illustrissimus
 Autor e cathedra sacra quondam habuit. Qui quidem sermo-
 nes sacri totidem sunt Dissertationes, quibus de argumentis
 maximi ponderis disputatur, quæque non tam eloquentia,
 quam perspicuitate, non tam magno eruditionis apparatu,
 quam cum iudicio conquisitis solidis argumentis, se comen-
 dant. Utrique operæ est pretium, ut indicem Oratorum sa-
 crarum hic exhibeamus, speciminis loco summam quarundam
 exhibitari. In *primo Volumine* quindecim reperias Conciones.
 Earum prima de summo Numine impiorum consiliis resiste-
 te agit. Non dubium est, quin omnia, quæ in hoc mundo
 eveniunt, summi Numinis auspicio gerantur. At vero non
 semper eodem modo planum atque perspicuum est, quid sum-
 mum Numen hoc vel illo eventu intendat. Tuetur igitur Il-
 lustriss. Autor, tum negari nullo modo posse, de ipsius Dei sen-
 tentia impiorum consilia turbari, cum 1) illa ipsa media, qui-
 bus impii utuntur, ut alia noceant, in ipsorum cedunt perni-
 ciam; 2) cum impii eadem infortunia subire debeant, quæ aliis
 intentabant; 3) cum eo ipso momento impedimenta se offe-
 rant, quo minus sua consilia implere queant, cum iam omnia
 sunt præparata, quæ felicem exitum promittere videbantur; 4)
 cum eo ipso tempore impiorum fraudes deteguntur, quo-
 ppi summi Numinis auxilium precibus suis implorabant; 5)
 cum numero multæ circumstantiæ fortuitæ atque inexpectatæ
 impiorum consilia evertunt; & cum 6) extraordinario
 modo, quocumque demum sit, impii impediuntur, quo minus
 ex voto agere queant. In *secunda* Oratione sacra de comodo,
 quod ex divini Numinis cultu in nationem redundat, ma-
 ximo disserit. In *tertia* declarat, piam Christianorum vitam
 optimum infideles convertendi medium esse. In *quarta* phi-
 lantiam reprehendit. In *quinta* de insigni usu, quem sapien-

tie præcipue dignationis atque divitibus viris præstat, commentatur. In *sexta* diversos atque nefarios Pontificiorum doctorum conatus, politicam atque ecclesiam Anglicanam evertendi, recenset. In *septima* de erogandis elemosynis verba facit. In *octava*, tempora belli tempora publicæ poenitentia esse, propugnat. In *nona* de conversione gentilium agit. In *decima* de præmiis in altera vita beneficiis in pauperes dicatis disputat. In *undecima*, majorem felicitatem esse dare, quam accipere, tenet. *Duodecima* memoriz Caroli I, Regis Magnæ Britanniz, dicata est. In *decima tertia* de pietate Principis ejus subditis salutari disserit. In *decima quarta* de resurrectione Servatoris nostri sermonem instituit. In ultima autem id agit, ut commoda eximia scholarum recenscat, quibus pauperum liberi aliorum sumtibus educantur. Videlicet declarat 1), insigni charitate in ejusmodi scholis miseris infantes affici; 2) ex educatione infantum nummis destitutorum in numero multos alios & in ipsam atque universam rempublicam commoda redundare maxima; neque dubium esse, quin Deus O. M. communis omnium hominum parens, singulari præmio & in hac & in altera vita hanc charitatem sit remuneraturus.

In *secundo Volumine* principe loco de terroribus vulneratæ conscientiz disserit; in sex sequentibus Orationibus sacris æternitatem pœnarum infernarum solidis argumentis erudite atque perspicue data opera propugnat. Neque enim solum ex Scriptura sacra, verum etiam ex ratione, argumenta repetit, quibus causam suam strenue agit; atque, historicis observationibus appositè additis, argumentum, quod persequitur, illuminat. Sigillatim Socinianorum sententiam sub examen vocat, qui, damnatos pœnis scelerum persolutis annihilari, sibi aliisque persuadere annuntur. Sermone *octavo* de beatitate eorum, qui pauperes sunt spiritu, agit; *nono*, in rebus ad hanc vitam spectantibus homines sapientiores esse, tenet, quam ubi de altera vita solliciti sunt; *decimo* de Christo sufficientissimo Christianorum sacrificio disputat; *undecimo* felicitatem ejus exponit, qui ut vir justus diem obit supremum; *duodecimo* de bona conscientia futu-

futuram beatitatem certo promittente verba facit; *decimo tertio* de victoria fidei; *decimo quarto* de periculo loquacitatis, & prudentia filendi; *decimo quinto* de mundi amicitie Dei inimicis; atque *decimo sexto* de vita Christiana, ex instituto commentatur. Ultimo autem sermone de usu atque abusu rerum, quæ ad hunc mundum pertinent, observationes utilissimas profert.

In *tertio Volumine* primum locum occupat de cultu summi Numinis domesticus Commentarius, egregium Illustriss. Autoris nostri infucatae pietatis documentum, quod nondum unum & viginti annos natus edidit. In eo multis argumentis & magno cum fervore cultum Dei privatum commendat, & quo animo Scriptura sacra sit legenda, vitæ ratio sub examen vocanda, preces fundendæ, gratiæ agendæ, & quæ huc pertinent, singulari industria edisserit. Sequitur de frequentiori sacræ cœnæ usu, idoque ad illum præparatione, Commentatio pia atque erudita, quam Pœma Anglicano sermone exaratum excipit, ejus index: *Anatomia Aëbëtræmi*. Illud admodum juvenis octottecim annos natus contextuit, & licet in eo forsitan sint, quæ reprehendi usque deberent, quodsi ad examen regularum artis poeticæ illud vocaveris, laudari tamen vel hoc nomine merebitur, quod & existentiam Dei solide atque perspicue demonstrat, & objectionibus atheorum ita satisfaciat, ut unusquisque eorum dementiam nullo negotio queat intelligere. Sub finem hujus *tertii Volumini* extat Oratio sacra, quam Rev. *Guilhelmus Milner*, M. A. solenni ritu habuit, cum Illustriss. Autor noster Episcopus Chelmsfordensis A. 1707 die 8 Febr. consecraretur; in qua quidem de verbi divini ministro scandalum non præbente, ad *2 Cor. VI, 3*, agitur. Additum etiam est Supplementum Commentationis ab Illustriss. *Daweso* de religione domestica conscriptæ. Elaboravit illud Rev. *Stackhouse*, & preces complectitur, diversis occasionibus recitandas.

Reliquum est, ut de vita Illustriss. Autoris nostri observationes aliquot addamus, ex Præfatione Operibus ejus præfixa excerptas. Natus est A. 1671 die 12 Sept. in Comitatu Effexiensis, parente *Abrahamo Dawes*, Barone, viro

excellentissimo, & multis meritis claro, matre *Jana, E-*
lia unica *Richardi Hawkins*, ditissima scortina. Londi-
 ni literas humaniores & Hebraicæ linguæ fundamenta addidit,
Joanne Hartscliffio, & *Ambrosio Bonivike*, & præcipue Rev. D.
Kiddero, Philologo celeberrimo, præceptoribus. Ab A. 1687
 Oxoniæ in Collegio Joanneo auspiciis D. *Lee* literis operam
 navavit. Cujus quidem Collegii socius post aliquot annorum
 spatium evasit. Post majoris natu fratris obitum Cantabrigiam
 petiit, atque in defuncti fratris museo in aula *Catharina* litera-
 rum studiis vacavit, atque Artium evasit Magister. Admo-
 dum juvenis, cum ob ætatem sacris ordinibus nondum posset
 initiari, duxit uxorem *Franciscam, Thoma d'Arcey* filiam na-
 tu majorem, quæ & ob animi corporisque dotes eximias mul-
 torum tulit plausus, pietateque eminebat. Cum per ætatem li-
 ceret, Diaconus atque Presbyter ordinatus est ab Illustriss. Lon-
 dinensi Episcopo, D. *Compton*, & non ita multo post ad De-
 canatum Ecclesiæ Bockingensis in Comitatu Essexiensi vocatus,
 A. 1697 inter Capellanos ipsius Regis relatus est, cumque eo-
 dem anno die 5 Nov. coram Rege e cathedra sacra verba face-
 ret, Regi ita placuit, ut Canonatum Worcesterensem illi ob-
 tulerit. Anno ætatis septimo atque vicefimo S. Theologiæ
 Doctor renuntiatus, Magistri nomine Aulae Catharinæ in Aca-
 demia Cantabrigiensi præfectus, atque post exiguum temporis
 spatium Academix Vice-Cancellarius electus est. Quibus
 quidem muneribus suis gravissimis summa cum prudentia præ-
 fuit. Illi debetur, quod *Anna*, Magnæ Britannix Regina, Ma-
 gistrum Aulae Catharinæ Cantabrigiensis in posterum Canoni-
 cum Norvicensem sine prævia electione esse debere, statuerit.
 Episcopus Lincolnensis evasisset, nisi, ipsa Regina præfente, ex
 cathedra sacra veritates aliquas professus esset publice aulae
 tum ingratas. Anno igitur 1707 demum ad Episcopatum Che-
 stremsensem evehctus est, & post sexennium ad Archiepiscopatum
 Eboracensem. Illustriss. enim *Jo. Sharpius*, Archiepiscopus
 Eboracensis, eum sibi successorem ante obitum suum poposce-
 rat. Ab illo tempore etiam Reginx a Consiliis intimis fuit,
 & post ejus obitum Magnæ Britannix Regno una cum aliis
 præcipuis dignationis viris præfuit. Anno autem 1724 die 30
 April

April. ætatis 53, Illustrissimus Præful diem obiit supremum, qui ob humanitatem eximiam, eruditionem solidam, perspicue de rebus gravissimis commentandi peritiam, egregiam argumentis philosophicis veritates cœlestes atque divinitus revelatas defendendi facultatem, ad posteritatis memoriam insignis nominari utique meretur.

BIBLIOTHECA RHETORUM, PRÆCEPTA
 & *exempla complectens, quæ tam ad oratoriam facultatem, quam ad poeticam, pertinent; Autore*
P. GABR. FRANC. LE JAY,
e. S. J.

Tomus II.

Excusa Parisiis, 1725, recusa Monachii, sumptibus Andree de la Haye, Bibliop. Acad. Ingolstadt. 1726, 8.
 Alph. 5 plag. 6.

Diu multumque inter eruditos disceptatum est, num institutio oratoria debeat fieri per præcepta, an vero animis inculcari exemplorum ope; nec adeo longum temporis spatium effluxit, quo doctissimi in Gallia viri, *Rollinus & Gibertus*, litem denuo motam acrius, quam unquam antea factam, persecuti sunt. Quamvis nostrum jam non esset, de utriusque partis sententia ferre iudicium; media tamen via incedendum esse arbitramur, & cum rei veritate adducti, præcepta magni faciamus, exemplis etiam suum esse statuendum pretium, non injuria contendimus, sine quibus mutila, imo difficilis & impedita, erit præceptio. Ita fere nobis persuasit elegans admodum & perpolitæ Rhetorum Bibliotheca Clariss. *le Jay*, cujus eo omnis cura tendit, ut, præceptorum sacragine paululum posthabita, exemplorum venustate salivam juvenibus ad Eloquentiæ studium cum fructu excolendum moveat. Inscriptio quidem illius Operis peregrina, & primo intuitu non adeo quadrare videtur ad rem, siquidem

dem ejusmodi appellatio illis vulgo libris tribuitur, qui Scrip-
 torum in quacunq[ue] arte & scientia indicem ac seriem conti-
 nent, nec tamen ipse unquam quidquam de priscis aut nostri-
 aevi Rhetoribus memorat. Sed, si rem paulo accuratius pen-
 sites, omnem ibi comparere invenies Rhetorum supellec-
 tiliam, quæ juveni, bonarum literarum amanti, & magistris, non
 potest non esse librorum instar. Nam omnia multis volumi-
 nibus sparsa atque disjecta tam improbo labore, tamque per-
 tinaci industria, collegit, ut de re quacunq[ue] sciscitantibus &
 requirerentibus abunde ea satisfacere possint. Divisit totum O-
 pus in duas Partes, quarum altera ad oratoriam facultatem,
 altera ad artis poeticæ cognitionem; viam pandit. Utraque
 suos iterum complectitur Tomos & Libros, ex quibus pauca
 decerpemus, & Lectori degustanda apponemus, penes quem sit
 judicium, quid in unaquaque arte præstiterit Cl. Autor. In
 primo igitur principe certe & optimo totius Operis, Tomo no-
 va plane institutione utitur, & cum alii Rhetores primum de
 inventione, dein de dispositione, porro de elocutione,
 differant, ultimum primo loco ponit, & incipiens ab elocutio-
 ne, amplificatione, & pigmentis in oratione adhibendis, de-
 mum ad argumenta, quibus expugnare debet orator audito-
 rum animos, delabitur. Nulla re profecto fortius & effica-
 cius præcepta insinuantur animis, quam si ad usum frequen-
 tem revocata in succum & sanguinem convertuntur. Id sibi
 electum esse putavit Cl. Autor, & enarratis carptim succincte-
 que præceptionibus, largæ manu suppeditat exemplâ, ex Cice-
 rone, locupletissimo elegantiarum Latinarum promo condo, de-
 sumpta, ubi tamen non invadit alienos labores, sed, quod in-
 primis in laudibus ipsius ponendum, habitum tantummodo &
 totum velut ambitum orationis, adducto quodam alio argu-
 mento, & verbis subinde aliis, felicissime imitatur. Liceat
 nobis hic unicum afferre specimen, quod præstantius reliquis
 nobis visum est. Nam pag. 17 Ciceronis verba, quæ in Orat.
 pro Marcello de virtutis indole ita fluunt: *Tantum est splen-
 dor in laude vera, tanta in magnitudine animi & consilii di-
 gnitas, ut hæc a virtute donata, cetera a fortuna commodata
 esse:*

esse videantur, hac ratione æmulatur: *Tanta est inculpata mentis suavitas, tam gravis conscientia, mala stimuli, ut bene execrari penitus, illam expetere votis omnibus, nemo non debeat.* De cetero optimæ frugis totus est hic liber, nec cuiquam satis commendandus, qui dictionem suam expolire, & ad genium bonæ notæ scriptoram componere, annititur. Reliqua prioris Tomi scripta non minore industria, nec minori dexteritate veterum cimelia usibus nostris aptandi, concinnata sunt. Dum enim ad Amplificationem progredimur, itidem Ciceronem sequitur ducem, qui in Libro *Partit. Orator. n. 53.* ait, *Amplificationem orationis fieri & verborum genere & rebus; verba ponenda esse, contendit, quæ vim habeant illustrandi, nec ab usu suis abhorrentia, gravis, plena, sonantia, junctæ, factæ, cognominata.* Negari non potest, verba hæc aliquid obscuritatis secum ferre; interim tamen iis lumen optime affundit Cl. Autor exercitatione quadam, super *luctus Jacobi ob sanctam Josephi sui sanguine tunicam, pag. 68* exarata, quæ nobis maxime arripit propter dictionem concitatam, & perturbationes animi spirantem. *Tertius Liber* clarissime demonstrat, quomodo ex mente *Ciceronis* sit orate dicendum, ubi Cl. Autor tropos & figuras recenset orabes, & secundum singulas quæque magnam Orationum copiam necesse est, præ reliquis digna est ea Exercitatio, qua per Antithesin representat, *Christianos heros profanis herbis præferre.* Nam ejusmodi comparatio, uti conveniens est maxime orationi argumentum, sic commovet etiam mirifice animos lectorum, præsertim si accedat mascula & virilis eloquentia. *Liber quartus* de vi orationis, seu de inventionem, agit, sine qua, ut ait *Cicero*, elocutio inanis est ac pæne puerilis. Nec perfunctorie illud argumentum, sed ita, ut communi dignus plausu videatur, tractat, optimos speriens fontes, ex quibus materia dicendi peti possit. Nimirum refert huc definitionem, enumerationem partium, locos a notatione nominis, a genere, specie, simili, & quæ sunt alia rerum, inveniendarum adminicula. Quas apponit, Exercitationes non minus elegantes sunt prioribus, imo aliqua ex parte hæc superant, quia illas

Pag. 117.

sibi vindicare poterat *Tullius*, hæc autem proprio Marte satis culte sunt elaborata. In *Tomo* altero *Partis primæ* ampla satis & fusa *Orationum*, cum profanarum, tum sacrarum, collectio est, qua, si quid divinare possumus, plerorumque errorem taute confutavit, qui putant, Latinam linguam non posse terfa dictione sacris argumentis accommodari. Probata ibi Latinitatis studiosus est, quamvis non per omnia immunis a stribilagine & barbarie, Pontificiis etiam nostro adhuc ævo familiaris. Nam non perpicimus, quomodo possit salva Latini sermonis castitate dici pag. 409, quibus utendis fas votorum compos, & in magnum oratorem evadas. In *Tomo tertio* illis consuluit, qui aliquando adspirare cupiunt ad munus aliquod forense, inprimis vero multam præsidii attulit causarum patronis ad concertationes aliquando cum successu instituendas. Quibus expositis, sequitur liber *Epistolarum*, ubi plane nulla attulit præcepta, sed statim juvenum oculis varia *Epistolarum* genera jam elucubrata obtulit, utpote objurgatorias, consolatorias, gratulatorias, commendatitias, in quibus, fatentur ingenue, pulcherrimas verborum lautitias, & officiosas urbanitates, occurrere. Nec supervacaneum esse putavit Cl. Autor, dare specimen aliquod illius stili, quem sibi fabulæ vindicant, quia probe novit, Rhetorem in omni scribendi genere diligenter versatum esse debere, & ejusmodi exercitationes alere nonnunquam ingenia adolescentum, utpote delectamenti & utilitatis plenas, præsertim si doctrinis morum illustrentur. *Oratiunculae*, quæ agmen felicissimorum ipsius ingenii lectum in hac *Parte* claudunt, eorum sunt usibus consecratae, qui disceptationes publicas aliqua proluione auspiciari solent, ne etiam in hac re, ipsis deficiat exemplar, quod ad imitandum sibi proponere possint. Pleraque enim spinosas *Philosophorum* doctrinas excutunt, alie circa abditas præscorum ceremonias occupatae, alie denique penitus moratae sunt, quibus aura & benevolentia auditorum captatur. *Alteræ Pars* *Bibliothecæ Rhetorum Poësis* illustrat, nec deflectit Cl. Autor a via, quam sibi ab initio calcandam sumxit. Scilicet præcepta abivis obvia, & jam dudum ab *Aristotele* & *Horatio* tradita, plane

Hanc omittit, specialius vero ostendit summa perspicuitate Epici, Bucolici, Elegiaci, Comici, Lyrici, Epigraphici, carminis virtutes, quibus enarratis, statim non solum addit brevem vitæ cujuscunque Poetæ delineationem, verum etiam non invita Minerva pangit versus, quos sub titulo Libri Carminum publici fecit juris. Tandem Cl. Autor coronidis loco adjicit librum de ænigmate in picturis, cujus explicationem etiam ad Rhetoricam pertinere arbitratur: quam quidem sententiam ipsi soli relinquimus. Nam, si fatendum, quod res est, Rhetorica ipsa perspicuitatem in oratione commendat, & quicquid obscuritatem parit, exulare jubet. Quid vero magis offendit auditorem, quid magis lectoribus remoram injicit, quam ænigmatica dictio? Ast dissimulare non possumus, utilitatis multum hanc rem afferre scrutantibus res gestas & monumenta priscorum; quapropter etiam ea, quæ Cl. *le Jay* dedit, specimina lubenti grateque mente accipimus, nobisque de tanto artis Rhetoricæ emendatore gratulamur, qui & utilis dulcibus miscuit, & felicissimo cannubio præcepta cum exemplis conjunxit.

ENCOMIUM ARGENTI VIVI: A TREATISE
upon the use and properties of Quicksilver, &c.

h. e.

TRACTATUS DE USU ET PROPRIETATIBUS hydrargyri, seu Historia naturalis, chymica, & medica, mirabilis istius generis, optimorum Physicorum, Chymicorum, & Medicorum, scriptis extracta, qua varis ejusdem operationes recensentur, ususque laudatur, cum Annotatis quibusdam ad D. TURNERI in Bellostium Animadversiones; Autore Nobili quodam Collegii Trinitatis Cantabrigiæ Socio.

Londini, sumptibus Jo. Roberts, absque mentione anni, &
Plag. 9 dimid.

Qui

Qui, laudibus immensis auctus, jam dudum in Anglia universalis cujusdam remedii dignitatem sumsit hydrargyrus, jam novos capit spiritus, ex quo industrios successuum suorum præcones invenit, qui, parum contenti, fluidam istud metallicum a suspitione venenosæ qualitatis, qua hæctenus laboravit, vindicasse, eo usque progrediuntur, ut ultra virium, quæ eidem denegari non debent, terminos grassantem, plurimum gravissimorumque morborum debellatorem agnoscant. Possit laude ista frui generosissimum istud remedium, quæ dignissimum est, quod scilicet majus efficaciusque se ipso medicamentum in depurando sanguine, & venerea macula eidem eximenda, non agnoscat, quodque, utut pares vitriolo vires adscribere susceperit olim magnum Medicorum lumen, *Weidolius*, unicum inter remedia interna salivæ in os confluxum concitare possit, verum aperientibus etiam sese immiscet medicamentis, & humorum æritum, imo, quod mirum videri omnibus poterat, acidi, correctionem suscipit, partim specifico molecularum suarum pondere, partim earundem globositate sphericæ, & lapidi defectu. Novam isthanc mentem suam Cl. Autor statim in Præfatione prodit, efficacius quodpiam aliud remedium contra acidum saltemque sanguinis intemperiem vix dari assertens hydrargyro, quandoquidem a sphericarum particularum contactu non possint non spicula humorum hastata infringi. Opus sane fuisset, removere, quod sententia ejus obstat, dubium, cur hydrargyrus iste cum spiritibus acidis & sale culinari in corrosivum mutetur venenum, prout ex præparatione sublimati patet, si tam egregius est acidi dormitor; quandoquidem in praxi tragicis evictum est casibus, iisdemque haud paucis, tantum abesse, ut acidum & scorbutica sanguinis acrimonia temperetur a mercurialium usu, ut, nisi ejusmodi intemperies probe elota fuerit ante susceptam curam, gravissima mala, hæmorrhagiæ, caries ossium, coælitus gingivarum, subsequantur, nisi forte Britannicus aer hæc omnia diversissima esse jusserit. Constantem enim semper jucundissimus adpectu hydrargyrus rotunditatem istam corpusculorum, qua tantopere laudatur ab Autore, & qua ipse a venenosa

nenosa qualitate longissime abesse dicitur, fervaret, modo non metallicus ille Proteus, prout experimentis Chymicis abunde demonstratum est, suam istam splendidissimam superficiem ferocissimis armaret telis; quibus salus humana subruitur frequentissime. Mirari convenit, adeo nullam esse hujus remedii suspensionem, ut Cl. Autor, non tantum inter delicias esse apud Anglos, asserat in Præfatione, hydrargyrum crudum, ore susceptum, deglutire, sed & porro affirmet, existisse, qui quadraginta libras istius metallici fluidi hauserint, cum primis in asthma ex vitio primarum viarum. Equidem extra dubium positum est, pondere suo in gravissimis magni istius canalibus obstructionibus saluti esse posse hydrargyrum, quandoquidem evictum adhuc non esse arbitramur, possitne, quod pro vero asserit Autor, subire hydrargyrum venas lacteas, cum a crudo per os sumto salivatio nulla subsequi soleat, manifesto indicio, argentum vivum confluere in intestinis, majoremque massam formare, quam ut subire capillaria vasa possit, eo magis, quo clarius sit, celerrime hydrargyrum canalem intestinorum percurrere, nullo in loco subsistere, nisi in crassis, posse, ubi vel nulla, vel parcius, lactearum esse solet copia, adeoque impetum motus peristaltici eludere, quo videbatur exprimi in lacteas aut absorbentes venas posse, quo ipso speratus effectus, acrimoniam sanguinis hydrargyro crudo per os assumpto corrigere velle, nullus est, quin imo metus existit, ne ex decem, qui salutarem istius generosi remedii effectum experiuntur, ultra dimidium futuri sint, qui longo tempore post de latentis in herba anguis morflu conquerantur, cum, sic facillime docente Chymia, & ipso Autore fatente, salium connubia appetat istud minerale, & sub hac denique forma sanguinem lubens in vitalibus hæere partibus suscipiat. Monenda hæc esse visa sunt ob familiarem nostris externos imitandi libidinem, ne domestica clade, curiosius, quam verius, dicta in alterutram veri aut falsi partem experiamur. Ingenii de cetero & industriz plenus est, maxime qua parte naturalem hydrargyri historiam recenset, libellus, dignusque, qui curiosorum Bibliothecis inseratur.

AD NOVA ACTA ERUDITORUM
THE NURSES GUIDE, &c.

h. e.

HODEGUS NUTRICUM, SEU GENUINA
methodus educandi infantes; cui accedit Tentamen de
conservanda valetudine & prolonganda vita, cum Tra-
ctatu de Podagra; studio excellentis cujus-
dam Medici.

Londini, sumptibus Jo. Brotherton & Lawton Gilliver, 1739, 8,
Pag. 12.

Libellus iste, eruditionis & industriz practicz plenus, tanto
Lomnium applausu exceptus est, ut paulo post, A. 1733, in
eorundem typographorum officina, idem mutato saltem titulo,
prodiret: *The art of Nursing, &c. h. e. Ars nutriendi, seu me-*
thodus educandi infantes secundum regulas Medicina ad con-
servandam sanitatem & vitam prolongandam. Altera editio,
cui pramittitur Arcutio cum ejus Leone & Mensura, cujus
apud exteros ad evitandam infantum distorsionem usus est.
Quo omnibus humane vite etatibus industriam suam com-
probaret Autor, *incipientis* errores corrigere, *subsistentis* tran-
quillitatem & robur continuare, *deficientis* dolores & tardia
sublevare, suscepit, quorum utilissimorum laborum haud ob-
scurus inter sese nexus est, quandoquidem primæ etatis cir-
modum nutriendi vitia virus suum cum virilibus annis commu-
nicare solent, unde malorum semina ad decrepitam senectutem
proficiscuntur. Prima Autoris cura est, legitimam recens na-
ti a secundinis separationem imperare. Inter alia docet, mul-
tum interesse, quomodo umbilicalis chorda reseccetur, maxime
in fœmellis; nam fieri posse, si illa ab umbilico infantis extra-
hatur fortius, ut simul cum eadem urachus, qui paulo post est
suspensorium vesicæ vinculum, strictior evadat, sicque simul
cum ejus cervice uteri orificium internum extensius fiat, cum
manifesto conceptionis impedimento. Jucunda etiam miscetur
utilibus, neque sine magno libelli ornamento ritus aliquorum
recens

recens natos frigida immergendi recensentur. De navis ma-
 ternis, & si quid aliud per vitium infantilis nascitur, proxi-
 mo loco agitur, habenturque eorum nobilissima remedia;
 Quandoquidem vero tactis genuina inobles tenerrimæ ætatis
 plurimum falocis afferre solet, de ejus origine ex sanguine utri-
 ri, & hujus ad mammas motu, differit, ejus rei argumenta ha-
 bet varia, inter quæ perplacet observatio, ægrotantis embryo-
 nis signum esse lac ultimis gestationis mœnibus in mammis
 gravidæ abundantior, itidemque, matrem ipsam infantis sui nu-
 tricem esse decere, rationibus evincere conatur, qui, quæ conve-
 niant colostrationis (quem terminum ex antiquitate medica
 habet,) tempore, quæ post, maxime quam periculosum sit,
 acida lactantibus propinare, edisserit. Perplacet modus nu-
 tricem selectum instituendi, cum, præter vulgaria bonitatis
 indicia, vivido colore, capillis ad rubedinem non vergentibus,
 dentibus ærugine exutis, spiritu oris innocente, nec fœtido,
 mammis turgidis, non propendentibus, neque etiam adipe dif-
 formibus, feligendam esse, docet, quæ pueri fuerit mater, plu-
 ribusque puerperis exercitata. Reliqua valetudinarii istius
 infantilis capita expectationi respondent, quo ipso dubitari
 neutiquam debet, virilis senilisque ætatis scandalum, ne quis in his-
 dem offendat, sedulo annotata fuisse. Maxime alterius istius
 pueritæ, si verum est, senes bis pueros esse, sedulam suscepit
 curam, senectutis scilicet, quam primam, mediam, & ultimam,
 & quod eodem redit, floridam, deficientem, & decrepitam, ap-
 pellat, cujus singulæ inseparabilia mala, a spontaneo naturæ de-
 cursu provenientia, enumerat, addito regimine, quo marasmus
 iste senilis aliqua tædii sui parte sublevari possit. Adeoque æ-
 ris temperaturam huic ætati suadet, quæ calidæ frigidæque me-
 dia interest, victum vero, deficiente sero strictiori corporis ha-
 bitui convenientem, quo alvus laxa servari, somnusque, qui tur-
 bulentus esse solet, tranquillior effici, possit, cui negotio cor-
 poris exercitia, quæ modum non excedant, commendabilis
 reddentur. Ast senilis amor & sera venus redduntur quam
 suspectissima, quibus scilicet parentibus solennes isti decrepiti
 ætatis cruciatus, plurimæ hominum parti per se inevitabiles,

articularem morbum putat; progignuntur. Haec male ingeniose excogitata opponit remedia, tum quibus imminens evitari, tum quibus praesens aut curari aut sopiri certe possit. Copiosus est in praescribendis topicis, quorum usum nonnulli pro merito suspectis habent. Ut aliquo beneficio Lectores nostros obstringamus, ex omnibus unum apponendum esse censemus. Recipe olei Saturni seu lithargyrii, quod ex sale Saturni seu saccharo plumbi solutione fit, spermatis Ranarum drachnam, mercurii dulcis drachmam dimidiam, olei opii vel lupuli guttas duas, spiritus salis totidem, fiat mixtio; quo, si qui sunt, quibus uti necesse sit, ut cum successu utantur, venimus.

JO. FRID. HENKELII, S. REG. POLONIAE Majestatis & Electoris Saxoniae Collegii Metallici Consiliarii, Idea generalis de Lapidum origine, per Observationes, Experimenta, & Consecraria, succincte adumbrata.

Dresdae & Lipsiae, in officina libraria Hekeliana, 1734. 8.

Plag. 6.

Qui *Floram saturnizantem & Pyritologiam* in dias luminis auras exire jussit, ad lithogenesiam eruderandam nunc sese accinxit. Concludit Opusculum suum genuina a *Boethio* petita confessione: *Mibi ipsemet non satisfacio*. Ad dicit: *Qui vero erroris me est purior, is primum in me lapidem conficiat*. Quod Christus ab adulteris in adulteram fieri postulabat. Abstinemus proinde cum ceteris a censura & virgula dictatoria. *Quaedam non intelligentur*, adjungit idem, *sed aliena forte culpa, vel ob historiae mineralium realis ignorantiam, vel ob praconceptam opinionem, vel ob negligentiam, qua in libris tanquam hinc se volutare, non ordinis, nec attentae, legere, multi solant*. Ipse Autor, per viginti annos in sudetibus Misniae degens, terrae viscerum non superficiali inspectione instructus, analysi & synthesi cum & sine igne usus, ex laboribus suis fructum aliquem reddere in harum rerum curiosos jubet. Generations in occulto,

sulto fiunt. Ex observationibus igitur & experimentis ea sunt elicienda, quæ ad doctrinam solidam in hoc momento facere queunt. Initio telluris superficies retinuit passim mollitiem. Viscosa materia successu temporis coit. Stalactitæ & schisti id satis loquuntur. Lufus naturæ haud favet Noachico diluvio. Nec dendritæ favent illi naturæ lufus, siquidem illi nihil corporum unquam involvunt. Cornuus & calcarius lapis induruit, piscesque & conchyliæ ex inundatione servavit Noachica. Quadrupedum exempla ex figura quadrupodis laudati, simiam exacte referentis, & eis, quæ *Swedenborgius regni subterranei Tom. III de cupro §. 17 fol. 168 seq.* attulit, innotescunt talia, quæ veritatem diluvii Noachici satis evincunt. *Saxum fabulosum* ideo etiam venit in censum. Martem seu ferrum in vegetabilium cineribus hospitari, demonstravit *Lemmerly* cum aliis. Corallia adhuc in mari crescere, ostendit *Comes Marsiglius*. Osteocolla fistulosa Massiliensis Silesiorum & Sonneburgico ex sabulo enascitur. *Turcois Romurii* eodem referri potest. Ligna haud pauca lapidescunt. Calculus, in animalibus obvius, ex liquore limpidissimo prodiit & generatus fuit. *Ceramisius* pro lapide meteorico indubie haberi nequit. Origines filicis debentur antiquissimis temporibus. *Marga* per ignem indurantem in statum pyritæ & filicis redigi potest, substantiæ alioquæ vitreæ. Gemmarum status olim præexistit fluidus. Per ignem lapidum substantiæ Autor divellere & diducere conatus, deprehendit, alios lapides permanisse, alios reperit induruisse, alios in pulverem redactos, alios redditos fuisse fusiles. Expertus est idem, essentiam hypostaticam lapidum esse vel margam vel cretam, vel inter utramque aliquid medii, vel metallici quidquam. Materia adjuncta est vel salina, vel oleosa, vel metallica, vel salino-sulphurea. Methodus synthetica huc usque fore fuit inaccessa. Communis petrificandi methodus huc usque fuit *vitricatoria*. Per urinam humanam, seu liquorem terrenum saliumque, beneficio longinquæ, ejusque insensibilis, evaporationis, Autor pervenit ad modum syntheticum quendam. Ex hoc aliisque experimentis didicit idem, lapides induruisse

Pag. 9 seq.

13 seq.

33 seq.

38

42 seq.

54 seq.

63 seq.

66 seq.

69 seq.

93 seq.

Kk 3

vel

vel per congelationem, vel per coalitionem, vel per germinationem, uti in coralliis; vel per cristallificationem, vel per petrificationem. Gemmæ ex congelatione fuerunt ortæ, quod apparet ex gemmis in gemmis, & ex arena in gemmis. Nam quis dubitat, gemmas fuisse elaboratas per modum, quo totum continuum sensim simulque exaruit? Superest, ut Autor de lapidibus figuratis fusus suam edisserat illustretque sententiam. Id enim in quæstionem trahitur, an conchitæ & cochlitæ, ichthyitæ & consimiles figurati lapides, ad unum omnes sint diluviorum reliquæ, an vero adhuc in udis terræ cavernis procrecere queant. Illud si fecerit, ultra Indimagistrum sapere eum, omnes prædicabunt.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES
Sciences A. MDCCXXVI, &c.

h. e.

*HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIEN-
tiarum Anni 1726, una cum Commentariis Mathema-
ticis & Physicis ejusdem Anni.*

Parisii, e typographia regia, 1728, 4.

Alph. 2 plag. 9, Tabb. æn. 16.

In *Physica generali Reaumur* de Saturno sonoro observavit, regulum (*culos*) hujus metalli in cochleari ferreo fustum, non nimis nec in medio, nec in margine, crassum sonum edere, quanquam plumbum alias nullum producere credatur; perditur tamen sonus, si metallum malleo cudatur, vel circa marginem nimis sit tenue. *Lemery* primus, post eum *Reaumur* exactius, observationem instituit. Auroram borealem d. 26 Septembr. *de Maisran*, d. 29 Octobr. autem & hic, & *Godinur*, observarunt. Ex aliquot diebus 26 Septembris antecedentibus cælum perferenum, tempestate satis calida, die tantum antecedente, die eclipsis, occidentem versus, circa horam 4 & 5, nubeculæ nonnullæ apparebant, sol tamen ita clare postea, ac ab omnibus vaporibus immunis, occidebat, sicut alias circa meridiem splendebat. Lumen ad 85 vel 86 graduum longitudinem zonæ instar extendebatur, latitudo in medio quar-
tara

lam circiter longitudinis occupabat partem, extrema versus
 attenuabatur, decreſcente & ibidem claritate. Columnas quod
 attinet, hoc maxime notandum, eas nunquam ad horizontem
 perpendiculares, ſed punctum verſus convergentes, fuiſſe, quod
 indicabatur tantum ſub horizonte depreſſum, quantum polus
 ſupra eum elevatur, videbatur & totum phaenomenon ortum
 verſus aliquantisper promoveri, redibat ſequenti die, caelo ſz-
 pe nubibus tecto, ab hora ſexta praecipue vespertina ad 11 us-
 que, aurora, eodem plane loco, iisdemque circumſtantiis, ut
 praecedente. Quae d. 19. Octobr. obſervabatur; itidem clarissi-
 mum ſereniſſimumque inſequebatur caelum, tempore tamen
 nonnihil frigidiore, altior iſta, latiorque haec luminosa zona, al-
 tiſſima duarum in pectore urſae majoris, ac tres, quae in cauda,
 apparebant, ceterae huius conſtellationis ſtella nimio limbi
 ſplendore occultabantur; ſtella tamen in toto reliquo caelo
 mirum ſciintillabant, ad 102 gradus diſtabant arcus crura, quae
 lucidiora cetero limbo, cum in aurora praecedente arcus hori-
 zontem verſus paulo obſcurior fieret. Circa horam 8 totum
 phaenomenon coronam referebat, cujus centrum ad ſtella *e*
Audromedae, in annulo catenae, unde concluditur, centrum
 huius coronae, punctum unionis vibrationum, undarum, fumi
 luminosi, fuiſſe 7 vel 8 gradus a puncto verticali ad meri-
 diem, declinans unum circiter gradum occaſum verſus, in pago
Breuilleponto, ſito inter *Pacium* & *Iberium*, in Dioceſi *Ebori-*
caſi. *Mairan* ad 70 leucas evehit meteoron. In obſervatione
Godini hoc maxime notandum videtur, apparuiſſe die ſequenti
 eodem proſus in caeli loco hanc nubem, quae tot excitat ob-
 ſervatores. Nonnullis, quae ſequebantur, noctibus, in eodem
 perfecte loco apparuit iterum. *Godinus* multas particulas ab or-
 tu in occaſum, nullas hinc, inde in zona promotas vult. Po-
 lum coronae iſtius poſt horam 8 *Godinus* nonnihil a puncto
 verticali *S. E.* verſus ſtatuit, non tamen atmophæram egredi
 patitur phaenomenon. Annectit hiftoriam multorum antee-
 dentibus ſeculis obſervatorum, cum nonnullis chymicis, huc
 ſpectantibus. *Reaumur* multum laborat, ut, eſſe martem, ad-
 ſtruat, omnium metallorum id, quod optime exprimat ſigu-

ras vasis recipientis, & majus occupare spatium post refrigerationis initia, quam in summo caloris gradu. *Bougucur*, Hydrographus, comparando lumen lunæ a charta, & unius cerei ab eadem exceptum, admoto vel remoto cereo, post comparando lucem solis & lunæ per foramen cameræ obscuræ transeuntem, concludit Phœbi radios 30000 circiter fortiores Dianæ lumine. A. 1725 summa pluviz 17^d 6 $\frac{1}{2}$ lin. Thermometri altitudo ima 26° d. 23 & 26 Febr. summa 60°, d 5 Julii - 14, sed d. 13 hora 3 p. m. 76°. Barometri elevatio summa d. 3, & 4 Martii 28^d 4 lin. tempore sereno, ima d. 19 Decembr. 26^d 10 lin. Declinatio acus magneticæ d. 6 Nov. & 30 Dec. acu 4^d erant 13° 15' N. W. Anno 1726 summa pluviz, 11^d. 4 $\frac{1}{2}$ lin. Thermometri altitudo ima 20°, d. 19 & 21 Jan. summa 77°, d. 27 & 28 Aug. Barometri elevatio summa, d. 27 Decembr. 28^d. 8 lin. ad quam 40 non pervenit annis, ima d. 7 & 21 Dec. 27^d. 2 lin. tempore obscuro. Declinatio acus magneticæ d. 5 Dec. 13° 45' N. W. Ergo jam iterum, post stationem 4 annorum, adaugetur.

In *Anatomia Petit* multas circa oculum exhibet observationes, ut ostendat, nervi intercostalis propagines ad oculum pertingere; in bove, equo, & vervece, oculos minus esse convexos ad posteriores, quam ad anteriores, partes, avium contra luna paulo planiora ad anteriores, homini, cani, feli, & lupulo fere rotundos esse oculos; in cornea negri lines profunde rubras observari, cujusmodi in unius modo albi cornea deprehendit, crystallinum in homine lente variari, & qua colorem & qua duritiem, eundem temper pellucidiorum esse in postica parte. Inveniebatur in corde Patris e S. I. os 4 $\frac{1}{2}$ ^d longum, uno latius pollice. Non tamen in ventriculos cordis penetrabat, sed intra medium eorum transibat, æger mortuus 72 anno. Psittacus 40 ætatis suæ anno Parisiis ovum exclusit. *Winslow*, de motu humeri differens, quatuor motuum ejus constituit classes, in altum, ad inferiora, in antecedentia, & retrorsum. *Pessit*, de loco pro operanda cataracta agens, tandem unam & dimidiam lineam pro tute perforando permittit oculo.

In *Chymia Geoffroy junior*, post nonnulla tentamina, oleum tere-

terebinthinæ spiritus nitri fumentis & olei vitrioli concentrati æqualibus portionibus inflammari, immo & oleum thymi, juniperi, & menthæ, inflamma ac explodi deprehendit modo dictorum liquorum commixtione. Aquæ minerales Passienses, examinatæ jam Annis 1701, 1720, 1724, *Boulduc*, filio, iterum de iis differendi ansam præbuerunt. Componuntur hæ aquæ ferrocrocum referente, pulvere albo subtilissimo, crystallis translucidis, & massa albicante, ac salina, quæ aeri exposita fluida evadit.

In *Botanica* a *Danty d'Isnard* methodus corrigendi olei sagi, & a *Reaumur* animadversiones proponuntur in plantata chinensem, vermis, cujus radix tempore hyemali in vermem transformari creditur, deprehensum vero est, annecti radici vermem cauda sua tam arcte, ut idem cum planta videatur corpus.

In *Arithmetica* *Mairan* observavit, ordine numerorum permutato, e. g. 21 & 12, 52 & 25, differentiam quorumlibet binorum semper esse 9, vel ejus multiplum.

In *Geometria* *Maupertuis* differuit de curvis parabolicis, quarum areæ datæ respondeant abscissis datis. Idem *Maupertuis* de maximis & minimis in trapezio commentatur. *Cauplet* de impulsu terræ contra munitionem externam, & de hujus vi, contra *Bullat* præcipue Architecturam præcticam, impressam Parisiis A. 1691, ejusque pag. 171, multa monuit. In hac Dissertatione munitiones perfecte politas supposuit, præclare de harum crassitie locutus, in alia autem considerabit munitiones, quarum superficies inæquales, vel glareosæ. *Pitot* sub examen vocavit resistentiam arcuum, quibus utimur in construendis magnis fornicibus vel arcibus, pontes sustinentibus. Supponit, ligno quercino lineæ quadratæ unius in directum tracto, ordinarie plus 60 libris requiri ad id divellendum; hinc uni lineæ quadratæ tuto superstrui autumat 50 libras, ac exin pro arcu 60 pedum diametri, & depresso 80 pedum diametri, pondera calculo subducit, quæ arcus ligneus terre debet, donec tota claudatur fornix.

In *Astronomia* *Maraldi* ex R. P. *Gaubil* & *Jacquet*, S. J. communicatione cum R. P. *Souciot*, observationes Astronomicas Pekini factas cum Parisiensibus comparat, Cometæ anni 1723, quæ tamen non satis exactæ, eclipsium jovialium.

A. 1724 & 1725, unde differentia meridianorum Pekinum & Luteias inter eruitur $7^{\circ} 36', 20''$. De *l'Isle* longitudinem ostii fluvii Mississippi determinat, differens 11° a *P. Laval*, qui ea tot gradibus vel 200 leucis occidentiora facit. Idem ex altitudinibus solis meridianis elevationem poli Berolini statuit $52^{\circ}, 32' \frac{1}{2}$. *Cassini* occultationem martis a luna in observatorio d. 18 Jan. $7^{\circ}, 15', 11''$, ac tempus $12''$ observavit, quo martis semidiameter lunæ discum subintravit. Idem d. 25 Sept. initium eclipsis solis Thunii prope Claramontium in Bellovacensi agro $4^{\circ}, 35'$, medium $5^{\circ}, 35'$, summam eclipsin $6^{\circ}, 10'$, *Godinus* vero in Observatorio Regio summam eclipsin $5^{\circ}, 35', 29''$, digitorum 6 $16'$, observavit.

In *Catoptrica du Fay* in speculo plano quadrato imaginem solis exceperit, & speculum sphericum ad 600 pedum distantiam positum, his reflexis radiis tamen adhuc ignem excitavit, unde adhibitis pluribus speculis planis *Tzetzæ*, de *Archimede*, naves Romanorum comburente, mentionem facienti, aliqua lux accendi possit.

In *Mechanica* Abbas *de Molieres* de impulsu corporum perfecte elasticorum, post inserta Annis 1706, 1721, & 1723, multa disseruit. Si corpus infinite parvum celeritate finita impingit in corpus finitum quiescens, corpus infinite parvum conservat post impulsum eandem vim, quam ante habebat, & finitum, quod omni destituebatur, duplo fertur corporis infingiti; hinc quantitas motus totalis triplicatur impulsu. Unde nascitur post impulsum tam mira vis augmentatio? Si utrumque corpus sit finitum, non præcise tripla evadet motus quantitas, valde tamen adaugebitur. In tres partes dividit hunc tractatum. In prima status questionis, ac præcisum determinatur difficultatis punctum. In secunda corpora perfecte elastica considerantur, adhibitis solius Mechanicæ principis. Tertia eruit effectum elasticitatis in omni reliquo corporum impulsu, ubi corpus pulsus celeritate finita fertur. Spectant & hac *Complèti* & *Pisot* Dissertationes, quarum in Geometria meminimus.

Elogium *Guilielmi de l'Isle* nos docet, illum natum Parisiis A. 1675, ultimo Februarii, A. 1699, ætatis 25, primam ejus mappam, mundi nempe universalem, prodidisse, hanc 90 post

post, & omnes elegantes, infecutas; A. 1718 primarium Regis Geographum cum salario annuo factum, ultimum vero opus, mappam Maltæ, ad Abbatis *Vertot* Historiam Maltæ, finiisse d. 25 Jan. A. 1726 mane, post meridiem eodem die in platea apoplexia ictum. In Academiam receptus est A. 1702. Rex Sardiniz, tunc temporis Siciliz, jubebat mappam Siciliz serio examinari, ac tam exacte veritati congruam deprehendebat, ut & Epistola, & Regio dono, illum dignaretur. Legatus, utrumque ei tradens, vehementer insistebat, velit in Regis sui castra transire, quod vero nunquam persuasit. Ac *Petrus I* sæpius cura illo collocutus est de propriis Regionibus. Duo fratrum, uterque Academicus Parisiensis, Petroburgum vocati sunt. Tertius Historiarum studia profequitur.

LETTERA DEL SIGN. GIUSEPPE

Valletta, &c.

h. e.

EPISTOLA JOSEPHI VALLETTÆ, NEAPOLITANI, ad CLEMENTEM XI, P. M. qua Philosophia hodierna & ejus cultores defenduntur. Accedit in hanc Epistolam Observatio.

Rovereti, apud Petrum Anton. Bernum, 1732, 8.

Plag. 14.

Hanc Epistolam Autor, A. 1714 defunctus, jam A. 1700 ex-
 Hæretic. Quam cum eisdem descriptam multis probari
 Editor animadverteret; prelo subjiciendam edendamque cen-
 suit: addita Anonymi Observatione, nequaquam spernenda.
 Id autem agit in sua Epistola *Valletta*, ut *Aristoteli*, ejusque
 Philosophiam, tanquam religioni adversam, & Patribus Eccle-
 siæ repudiatam, omnium hæresium fontem, planeque perversam,
 & nullius pretii, omnibus modis vituperet, *Cartesium*
 contra, & *Cartesianam* Philosophiam, ad cælum laudibus tol-
 lat: nec dubitare videtur, quin *Cartesius* cum sanctissimis ac

præstantissimis veterum Philosophorum, *Pythagora, Platone, Democrito*, apprime consentiat, atque ea tradat, quæ verè religioni egregie suffragentur. Jam Autor Observationis adjectæ, quanquam generatim institutum *Valletta* minime improbat, duo tamen rectissime monet. Prius, rem facilem esse, ostendit, similibus, quibus *Valletta* utitur, argumentis *Aristotelem* laudare, *Platonemque & Cartesium* accusare. Deinde negat, Philosophiam hodiernam cum *Cartesiana* pro re una atque eadem habendam esse: veram enim Philosophiam hodiernam, hoc est, eam, quam recentiores Philosophi, diu neglectam & oppressam, in lucem & ulum denno protraxerint, in hoc maxime consistere, ut, excusso jugo *Aristotelis* & cujusque unius Philosophi, veritatem libere persequamur, &, ubicunque se offerat, rite amplectamur: hujus defensionem Philosophiæ meritissimo suscipiendam, haudquaquam vero in laude *Cartesii* & vituperio *Aristotelis* fundandam esse.

GENEALOGIA LUTHERORUM, ober Historische
Erzählung von D. Martini Lutheri heutigen Anver-
wandten, &c.

h. e.

NARRATIO HISTORICA DE D. MARTINI
LUTHERI 1) hodie superstitiis cognatis; 2) die
connubiali, conjugisque generosa stirpe editæ familia,
liberis, & viduatu; 3) hodierna posteritate, & Di-
plomatibus Cesarum Principumque; Epistolis ineditis,
aliisque monumentis memorabilibus, concinnata & Fi-
guris æneis exornata a M. DAVIDE RICH-
TERO, Gymnas. Gustrov. Rectore.

Berolini & Lipsiæ, apud Jo. Andr. Rüdigerum, 1733. 4.
Alph. 2 plag. 10, Tabb. xx. 12.

la

In Præfatione Operis sui incunabula atque incrementa enarrat Autor, atque Ven. *Jo. Martino Luthero*, Canonico Cizensi seniori, hodie inter *Lutheri* posteros familiam ducenti, (cui & Opus dedicavit,) ejusque genero, *Jo. Christiano Grubnero*, Advocato Saxonico, permulta se debere, gratus profitetur. Tabulam autem genealogicam *Lutherorum*, a *Dav. Koil.* Ecclesiaste Burckartshaynenfi prope Wurzegam, *Collectioni rerum Theolog. nov. antiq. A. 1731 pag. 526* insertam, hujusque hac in re agendi rationem, minime probat. Tum & prævios sibi hoc in argumento scriptores nonnullos sub censuram vocat, scriptoque suo ex emendationibus, & accessionibus, a jam laudato seniore Canonico, *Jo. Martino Luthero*, profectis, majorem accuratorem accessisse ait. Idem se profitetur Autorem libri, cui titulus, *Ausführliche Historie und Rechts eines Evangelisch - Lutherischen Jubilæi*, qui A. 1717, sub nomine *M. Gottbold Præzerti, Veneti*, Jenæ prodit. Præfationem verbosiorẽ excipit Operis *Parti I*, de parentela *Lutheri*, seu de ipsius parentibus & fratribus ac sororibus, affinibus & propinquis, qua ostendit Autor, jam tempore *Lutheri* in varios ramos diffusam fuisse, e qua originem duxit, stirpem, fateturque, hanc partem maxime omnium supplementis egere. Mirifice hic commendat *Scriptorum publicorum Academia Wittebergensis, ab A. 1540 ad 1560 editarum, Tomos VII*, optatque, ut ineditæ *Lutheri* Epistolæ, liber ordinandorum in Academia Wittebergensi, Annales Collegii Wittebergensis, & liber MStus Academiæ Wittebergensis, in lucem prodeant. Appendicis loco huic *Parti* adjungit varios *Lutheros*, quorum cum stirpe *Martini* nostri cognatio est inuenta. *Parte II*, præntissimis nonnullis notioribus de studiis & fatibus *Martini Lutheri*, diem, quo matrimonium ille iniiit, accuratius, quam a *Matheſo, Seckendorſo, Mullero, Fræckio, Mayero*, factum, determinans, nuptias non ipſo festo Trinitatis d. 11 Jun. ut illi tradunt, sed, anti e *Lutheri* ad *Saſſelium* & *Melancthonis* ad *Camerarium* Epistola patet, d. 13 Jun. A. 1525, celebrasse; easque nec clandestinas, nec illicitas, aut præcipiti impetu festinatas, sed honestissima ratione & deliberato consilio consummatas fuisse, multis probat. Simulque errorem ostendit, & evitare jubet,

Pag. 6.

174

Pag. 305.
seq.

340.

359.

quo in Tomis Operum *Lutheri* omnibus, etiam recens editis Lipsiensibus, versiones Germanicas exhibentibus, perperam saepe notantur dies, quibus Epistolæ a *Luthero* sunt scriptæ: quando e. g. *Feria III post Judica* redditur *Diansag nach Judica*, cum reddendum sit, *Mittewoch nach Judica*, siquidem *feria* diem profestum notet. Porro de stirpe & cognatis *Catharina de Bora*, *Lutheri* conjugis, ejusdemque indole, disquirat, tamque imperiosam & morosam fuisse negat, ut cum *Xanthippe* comparari queat. Frugalitatis etiam laudem ei tribuit, &, qui prodigam criminantur, (inter quos & est Ill. *Jo. Petr. de Ludewig Tom. V. Reliqu. MS. pag. 350.*) refellit in *Additam. pag. 751.* Tum accuratam narrationem de progenie *Lutheri* exhibet, e qua paucula notasse sufficiat. Primogenitus *Martini Lutheri* filius fuit *Joannes*, natus d. 7 Jun. A. 1526, Ducum Saxonie, *Jo. Wilhelmi & Jo. Friderici H & III*, Consiliarius, Gotha ante turbas *Grumbachianas* dimissus, at in turbatam eo tempore a *Scalichio* aulam *Alberti*, Prusie Ducis, delatus, & Regiomonti A. 1575 d. 29 Octobr. defunctus. Conjux ejus fuit *Elisabetta*, *Casp. Crucigeri* filia, quæ canticum, *Herr Christ der einig Gottes Sohn*, composuit. *Joannem* hunc excepit *Elisabetta*, nata d. 10 Dec. A. 1527, extincta d. 3 Aug. A. 1528. Inde in lucem prodiit *Magdalena*, natæ d. 4 Maji A. 1529, mortua d. 20 Septembr. A. 1542. Porro d. 7 Nov. A. 1531 natus est *Martinus*, Theologie primum studium, at deinde ob valetudinem vitam privatam, amplexus. Hic A. 1560 duxit *Annam*, *Jo. Heiligeri*, Consulis Wittebergensis, filiam, & improbis decessit d. 3 Mart. A. 1565. Denique d. 28 Jan. A. 1533 natus est *Paulus*, unicus stirpis propagator. Novissime accessit *Margaretha*, nata A. 1534, nupta *Georgio de Kuhnbeim*, Consiliario Prusico, cum quinque liberis Mulhusii in Prussia sepulta, de qua notitiam uberiolem Autor desiderat. Idem adjungit testamentum *Lutheri*, ejusque confirmationem, autoritate *Jo. Friderici*, Saxonie Electoris, consignatam; nec non supplementum quoddam Dissertationis *Gazziani de domesticis Lutheri*; item nonnulla de factis tristioribus, quæ familiam *Lutheri* post ipsius obitum, (Witteberga a *Carolo V A.*

1547

1547 occupata, & peste A. 1552 grassante, quo anno & Torgavia obiit *Catharina de Bora*,) afflixere. *Pars III* Capitibus IV tota agit de *Paulo Lutbero*, ejusque profapia, quatuor nempe filiis & duabus filiabus, quorum mater fuit *Anna de Warbeck*, filia *Viti de Warbeck*, Consiliarii Saxonici; quam ille non nisi annos natus viginti uxorem duxit; id quod magno animi signum Autor interpretatur, & hujusmodi nuptiarum plura exempla adducit. Ceterum *Paulus* hic creatus est Medicinæ Doctor Regiomonti. A. 1557, fuitque primo Archiater *Jo. Friderici II*, Saxoniz Ducis, eique in obsidione Gothana fidelissime adhaesit, at ipsius ruina haud est involutus. Mox enim in aula *Joachimi II*, Electoris Brandeburgensis, & post hujus obitum, in aula *Augusti*, Saxoniz Electoris, Medicum primarium egit, Principumque horum, & imprimis *Augusti*, quem & artis Chymicæ & Spagiricæ arcana docuit, gratia eximie floruit, obiitque Lipsiz d. 8 Mart. A. 1593. Inter filios ipsius familiam solus propagavit *Johannes Ernestus*, Canonicus Cizensis, natus d. 24 Aug. A. 1560, mortuus d. 30 Nov. A. 1637, de quo Autor agit *Capite IV*. Inter hujus octo liberos *Jo. Martinus Lutberus*, Consiliarius regiminis episcopalis Misnensis, & Collegii Canonorum Misnensium Decanus, natus Cizæ A. 1616 d. 11 Nov. mortuus d. 13 Jul. A. 1679, de quo *Capite V*. Pater fuit quatuor filiorum; e quibus itidem solus stirpis propagator, & numerosæ familiæ parens, exstitit *Jo. Martinus II*, Canonicus Cizensis, natus d. 27 Jul. A. 1663, Autoris in concinnando hoc Opere patronus & adjutor insignis; de cujus vita & familia *Caput VI* a supra laudato *Grubnero* conscriptum est. *Pars IV* complectitur varia addenda & corrigenda, quibus inter alia e *Georgii de Kubnbeim*, generi *Martini Lutberi*, funebribus memorabilia quaedam, supra desiderata, aequè Cl. *Lilienthalio* suppeditata, inserit, unde patet, ipsum cum *Margaretha* sua *Luthera* nuptias celebrasse d. 5 Aug. A. 1555, annos XV in matrimonio vixisse, & liberos novem genuisse, anno autem 1611, ætatis 79, obiisse. Accedit denique Index, ea diligentia concinnatus, ut *Lexicon genealogicum Lutberi* ab ipso Autore dicatur. Icones vero additæ sunt, eæque affabre sculptæ, *Martini Lutberi*, & conjugis,

gis, *Catharina de Bora*; *Pauli Lutheri*, & conjugis *Anna de Warbeck*; *Jo. Ernesti Lutheri*, & conjugis, *Martha Blumenfengelia*; *Jo. Martini Lutheri I.*, & conjugis, *Margaretha Sophia Hulsemannia*; *Gabrielis Lutheri*, Consiliarii Aulici Baruthini; & denique, in fronte libri conspicua, icon *Margaretha, Martini Lutheri* filix, conjugis *Georg. de Kubnbeim*. Haud absque ratione optat Autor, ut hoc exemplo ad scribendam Genealogiam etiam *Leysarianam, Ofsandrinam, Olearianam, Carpozianam*, &c. hic vel ille excitetur: ac, si forte Reformatorum cuidam in mentem veniat *Zwinglii* aut *Calvini* Genealogiam exhibere, hanc æmulationem facile ferri posse, judicat.

HISTOIRE D'UN VOYAGE LITTERAIRE, &c.

h. e.

HISTORIA ITINERIS LITERARII, ANNO MDCCXXXIII per Galliam, Angliam, atque Bavariam, facti, cum Epistola perquam curiosa, de venditatis vulgo Abbatis Parisii miraculis, ridiculisquæ Folardi, Equitis, convulsionibus.

Hagæ Comitum, apud Adrianum Moetjens, 1735, 12 maj.

Plag. II.

Magnam semper fuit faciendi itineris in Autore eleganter docto desiderium, neque tamen ulla ejus explendi oportunitas obvenit ante annum in libelli inscriptione indicatum, quo iter suum in Galliam, Angliam, atque Belgium, sex mensium spatio absolvit. Quod quemadmodum eo animo præcipue iniit, ut ingenium Historia literaria, nostri potissimum temporis, excolendi haberet occasionem; ita & observationes varias, quas eo pertinere existimabat, in commentarios suos, quamlibet festinanter, retulit, atque nunc, multorum rogatu, in publicos usus expromsit. Nomen suum nusquam diserte, sed in fine Dedicationis primis tantum literis *C. E. J.* notavit. *Jordanum* autem

itaque vocari Autorem, eundemque verbi divini præconem ad Reformatorum quendam in terris Brandenburgicis coetum esse, nobis aliunde est compertum. Pro instituti igitur sui ratione cum Academicarum quarundam statum & conditionem exponit, & hinc inde de antiquitatibus, picturis, marmoribus, renum naturalium, & numerum rariorum, thesauris, aliisque rebus, quæ aliquo modo ad literarum studia spectare videntur, agit, tum vero præcipue notitiam virorum nostræ ætatis eruditione meritisque in civitatem literatam illustrium, quos ipse convenit, non minus, quam librorum varii generis, illustrat & auget. Sicut enim illorum, quos hic enumerare omnes longum nimis & tediosum foret, imprimis cum nomina ex Indice satis pateant, characteres scite admodum, simulque ingenue & libere, exprimit, libros jam editos perinde atque promissos, destinatos, & affectos, item controversias, maxime verò etiam varios sermones cum ipso coram habitos, commemorat; ita etiam Bibliothecas, quas vidit, publicas privatasque, Codices MStos earundem præcipuos, libros rariore, imprimis sub typographiæ iunctura excultos, sæpe etiam a *Mattatio* præterminissos, aliisque illarum decora, enarrat, & varios simul scriptores *divinissimos* revelat, nonnullos etiam rariore libros a se visos vel editos diligenter percenset, & locos notabiliores eadem ex illis excerpit. Ita enim, ut rem exemplis probemus, copiosius eum differenter videas de Psalmis a *Marso* & *Beza* versis, & apud *Plantinam* A. 1564 in 12 excusis; de *Gælli* Nectibus Atticis, summa accuratione *Joannis Comnelli*, Carnotensis, ad recognitionem *Beroaldinam* repositis, cum Alphabetico Indice, Parisiis, apud *Joannem Petitem* A. 1511 editis, quam editionem B, *J. Alb. Fabricius* non cognitam habuisse videtur; de *Mari Philolphi* Epistolis, octoginta Epistolarum genera complectentibus; de *Pomponatii* libris de immortalitate animæ, & incantationibus, ex quibus & Epitaphium ejus referunt, quod ita se habet: *Hic sepulchrum jaceo. Quare? Nescio: nec, si scis, mihi nescis, curro. Si vales, bene est; vivens valeo. Fortasse nunc valeo. Si autem non, dicere nequeo*; de quodam hymnorum Canonicorum, sive horarum, libro antiquo;

Pag. 20.
 24.
 28.
 38.
 40.

- de Tragi-Comœdia Domini *de la Croix*, quæ *Climens* inscripta, maximam partem vero ex *Isabella Pauli Fery* per platum excerpta fuit; de Antidoto *Maroti*, Autore *Arto Deffrio*; de Poematibus *Baiffi*; de libro Conformitatum, impresso Mediolani per *Garbardum Ponticum* A. 1510; de Clave Epistolarum *Grotii* manu exarata, cujus etiam duo specimina afferuntur; de Decreto *Gratiani*; A 1479 excuso, ex cujus fine locus repetitur, pro gloria artis typographicæ inventæ Germanis asserenda; de Operibus *des Portes*, ex quibus verba recitantur, quibus vale Poloniæ dixit, hujusque Provinciæ non adeo honorificam & commendabilem descriptionem exhibet; de libro *Antigarassus* inscripto; de libris quibusdam Gallicis: *Le Catalogue des Villés des Gaules de Gilles Corvozet, 1540, 12*, ex quo origines urbis Parisiorum speciminis loco repetit; *Singularitéz des Gaules par Claude Champier; les Declamations, procédures, & arrêtz d'amours par Martial d'Auvergne, Paris. 1555, 12*; de *Olivieri Matilardi* Sermonibus; de Poematibus *Vauquellini*, & *l'Oreille du Prince, par G. du Buys*; de *Crucimanti & Verdierii* Bibliothecis Autorum Gallicorum; de *Serveti* restitutione Christianismi; ex qua locus ille hic repetitur, quo *Servetum* de sanguinis circulo jam tam locutum esse, vulgo putant, isque hic observationibus criticis illustratur, multa veterum Autorum segmenta, quibus res novissime inventæ jam significari videntur, complexis; de quibusdam libris Gallicis *Jaannis le Maire*, ut: *les Illustrations de Gayle & singularitéz de Troye &c.* ex quibus specimina Pœleos recitantur; item: *de la difference des Scismes*, &c. unde varia etiam excerpuntur, imprimis ubi de rebus Papatis non admodum honorifice existimat ille, & quando historiam de *Janna Papissa* pro vera & indubia habet, item quando de conjugio & uxoribus Clericorum in papatu disputat. Præter hæc vero data occasione doctissimus Autor observat, librum Gallicum *Repos de Cyrus* Autorem habere *Abbatem Pernetti*; Gallicam versionem *l'Essai sur la Critique de Mons. Pope* *Abbatem du Renel*; *Observations curieuses sur toutes les Parties de la Physique* Patrem *Bougeans* ratione Tomi primi.

Ant., ratione *secundæ* autem & *tertiæ* Tomi patrem *Gros-*
lier, qui & ipse Tomum *quartum* jam tum prelo destinavit;
 Diarium literarium *Journal des Savans* in præfenti Medicos
Buissonum & *Andrium*, itaque *Hericurtum* & Abbatem
du Rasnel; Translationem Hypotyposeos *Sexti Empirici*, apud
 Batavos A. 1725. editam, *Huarum*; librum Gallicum, *Les avan-*
tures de Pomponius, Benedictinum quendam D. F. D. P.; libel-
 lum itidem Gallicum, *Reflexions sur la Poëse*, *Rambudum de*
St. Mard; ut de alijs taceamus. Restat enim, ut nonnullas
 alias quoque res, quas meliorum artium & Historiæ literariæ
 cultoribus non minus jucundas fore credimus, notemus. Ita
 enim ex hoc libello multa cognoscimus, quæ ad celeberrimum
 Poetam Gallum, *Voltaireum*, attinent, maxime vero, quam va-
 riis & acerbis censuris ejus *Templum Gustus* fuerit exagita-
 tum. Abbas *du Bos* retulit, se libellum *Huetii* de infirmitate
 intellectus humani, post illius mortem editi, manu ipsius *Hue-*
zii, sibi quam optime cognita, scriptum, habuisse in manibus,
 & cum exemplo typis excuso accurate comparasse, plenamque
 omnino convenientiam utriusque deprehendisse, ut adeo de
 vero ejus Autore dubitare non liceat. *Bandurius Harduinum*
 vocavit *le Pere sternel des petites maisons*. Parisiis in Cata-
 logo hominum, quorum imagines æri incidit Vir sua arte ce-
 lebris *des Rochers*, non sine admiratione Autor reperit in clas-
 se Protestantium Theologorum *Consuetum*, *Arium*, & *Ma-*
dometum. De convulsionibus *Folardi*, Equitis, & miraculis
 Abbatis *Parisi*, agitur Epistola bene longa, ab Autore ad A-
 micum perscripta. Non primus fuit errorum socium ar-
 chitectus *Woolstonus*, cum eodem *Spinoza* primum excogi-
 tasse videatur. Vir Cl. *des Maisieux* Theodicæm a *Leib-*
nitio putat per jocum, lusumque ingenii, esse confictam.
 Quam opinionem cum celebris quidam Theologus etiam cor-
 roborare contenderit; Doctiss. Autor: ea de re summos in
 republicâ literariâ viros, *Wolffium*, *Bergersum*, qui Neocomi a-
 git, & *la Croze*, interrogavit, utpote quos pro ea, qua *Leib-*
nitio conjuncti fuerunt, necessitudine, ipsius mentem optime
 cognitam perspectamque habere, sibi persuaserat. Ab omnibus

Pag. 148.
168.

63.

102.

105.
106.

121.

142.

150.

Pag. 151.

272.

260.

vero responsum tulit, falso hæc *Leibnitio* tribui, & causam illam serio ab ipso semper esse actam. *Cel. Massonus* perhibuit, Codicem manu exaratorum veterum ætatem determinatum non adeo esse facilem, quin supputatio interdum ad 50, vel 100, imo 200, annos fallat, quoniam scriptores sæpius literas veterum codicum accurate imitari multa opera elaborarunt, exceptis monumentis Sæculi XII, quæ facile distinguantur a reliquis, nec Codicem Alexandrinum tantæ esse antiquitatis, ut vulgo putatur. Qua occasione hic inferitur Epistola quædam *Cl. la Croze*, quæ auctoritas commatis *Joannis* de tribus in celo testibus 1. *Jo. V, 7*, denno convellitur. Quamvis enim pro doctrina de Servatoris nostri deitate, utpote ex pluribus Novi Fœderis locis plana & manifesta, vel capitis periculum se aditurum esse, Celeberrimus vir profiteatur; eam tamen non ex dubiis, incertis, & falsis argumentis demonstrandam esse, contendit. Locum vero illum *Joannis* genuinum esse, negat, propter veterum Patrum & Scriptorum Ecclesiasticorum, imprimis *Athanasii*, qui nunquam ad eundem provocavit, etsi magno ipsi usui futurum, modo in ejus ætatis codicibus extitisset, silentium, & haud aspernam antiquarum versionum auctoritatem, atque maxime etiam *Occumvii* Commentarium in Epistolam illam *Joannis*, in qua ipse textus integer legitur, sine eo tamen commate, cujus propterea etiam nulla sit in Commentario mentio. Simul vero probat, Codicem Græcum Bibliothecæ Berolinensis, ad quem etiam provocant, ex Complutenâ editione manu plane recenti descriptam, in versionem vero Arminenam comma illud *Joannis* jam ante Sæculi XIV initia ab *Heitbone* ex versione Latina vulgata translatum esse. Londini *Cl. Autori* certo est narratum, vita excessisse ibi ante aliquot annos Virum quendam eruditum, natione Anglum, *Hampden* cognominatum, eundemque scheda relicta omnes eas sententias, quibus antea fuerat addictus, retractasse, omnem vero errorum, in quos seductus fuisset, culpam conjecisse in famosum illum *Richardum Simonem*, qui in sermone quodam privatim secum habito *advocatus* librorum sacrorum, veritatemque religionis Christianæ, pernegasset.

set, variisque argumentis subvertere contendisset. Verum his particulis, credimus, Lectores, quorum interest, allectum iri, ut libellum ipsum, sic satis bonum, etsi, quod in ejus generis libris fieri plerumque solet, inter res selectiores vulgaria etiam & inutilia narrantes, evolvant.

LE MEMOIRE PIU SINGOLARI DI ROMA E
sue vicinanze, &c.

L. e.

MEMORABILIA MAXIME SINGULARIA
Romæ ac vicinæ, descripta literis FRANCISCI FI-
CORONII ad Illustr. Equitem BERNARDUM,
Anglum, datis, quibus explicatio numi maximi
moduli, Homerum exhibentis,
adjecta est.

Romæ, apud Jo. Mariam Salvioni, 1730. fol.

Plag. 8.

Rogatus, ut, quæ caput quondam orbis terrarum, Romæ, ejusque vicinia, spectatu digniora hodiernum complectitur, memoriz sublevandæ causa breviter exponeret, Cel. *Ficoroni*, enumerat libello hoc, Romam visentibus perutili, antiqua templa, thermas, circos, mausolea, arcus triumphales, theatra, amphitheatra, obeliscos, columnas, statuas, atque alta, quæ hodiernum sive integra, sive temporum injuriis corrupta, spectantium ad se oculos in urbe convertunt, non prætermittit, quæ in vicinia notatu digniora reperiuntur. Brevi *ætiologum* *moneta* horum recensui, in quo nec mentio operum antiquiorum statuarumve aut picturarum recentiorum, quæ nomen ferunt, deest, subjungitur disquisitio de conturniatio numo *Homeri*, cujus aduersa in parte expressa est Dirce cum Zeto & Amphione tauroque. Nempe querenti, an expressus in eo vultus *Homeri* eundem ex vero reddat, quo tempore, quaque in urbe, cusus sit numus, quam ob causam Dirce cum privignis, & cus non eadem ratione, atque in marmore *Farnesiano*, scul-

Mm 3

pta

pta occurrat, ita respondet Cl. *Ficoronius*, ut ex ipsa indole numerum conturniatorum, qui labente demum Imperio Romano prodire, quid de vultus similitudine, de tempore item & loco, deque nexu, qui vultui *Homeri* cum historia Dirces intercedit, arbitrario prorsus, & nihil arcanæ significationis habente, sentiendum sit, expendendum sagacioribus relinquat. Quod vero ad ipsam Dirces repræsentationem attinet, ab ea, quæ in marmore Farnesiano sistitur, prorsus diversam, observat, illam convenire *Pliniana* descriptioni, a qua cum in diversum abeat illustre gentis Farnesiae monumentum, perinde id, atque alia antiquorum opera, plus semel, atque adeo dissimili habitu, fuisse sculptum, sibi persuadet. Conturniati hujus numi meminit *Spanhemius* de usu & præstantia Numismatum *Diff. I pag. 26. Cujusmodi*, inquit, *equidem Laocoon Vaticanus, jam Plinii ævo pro supremo artis conatu habitus, Zetus & Amphion cum Dirce, Tauro, ac vinculo, ex uno similiter lapide, ab illo quoque inter insignia advecta Rhoda opera commemorati, ut veterem ac singularem numum, Roma nunc conspicuum, qui idem illud simulacrum exhibet, in altera autem parte Homeri caput, addito nomine: ΟΜΗΡΟΣ, obiter hic tangam, indice mihi ejus rei, qui cum in urbe ac pro vœusto ibidem habitum vidit apud Franciscum Ferroni, rerum antiquarum studiosum ac peritum, his quoque artibus ac studiis dedito Robert Sharp, Scoto. Ferronum appellat Ficronium Illustr. Spanhemius, ad cujus verba illustranda ipsam hujus numi delineationem ex Ficroniano libello subjiciendam arbitramur.*

TAB. II.
Fig. L.

M. JULII CAROLI SCHLÆGERI DISSERTATIO Epistolaris de Europæ raptu ex Gemma antiqua.

Hamburgi, apud A. van den Hœeck & J. Mirgelberg,
1734, 4 maj.

Plag. 5, cum aliquot Fig. zn. & numis.

EJUS-

TABII ad Supplem. Nov.

Fig. III.

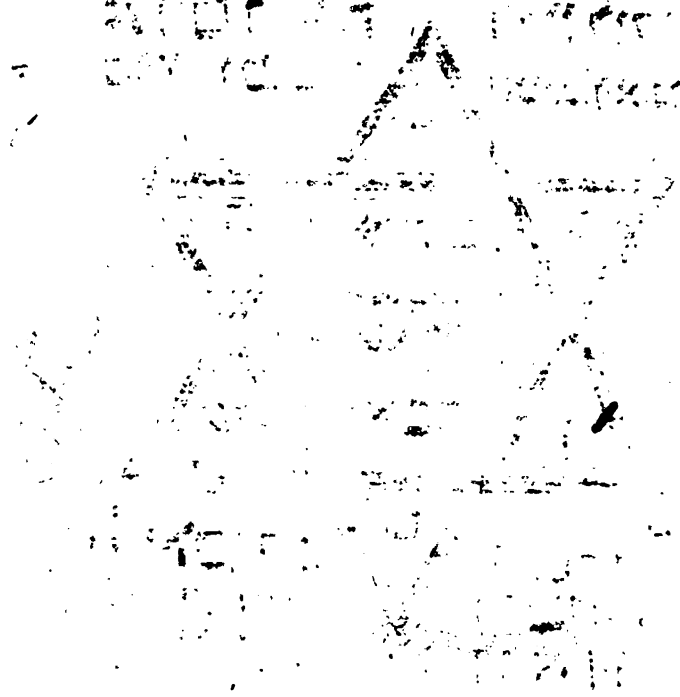

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

1. 50

III

Handwritten text in the middle section, possibly a list or description.

EJUSDEM DISSERTATIO EPISTOLARIS
de Diana λυσισόωνω.

Hamburgi, ex officina Jo. Ge. Piscatoris, 1735, 4 maj.
 Plag. 9, cum Tabula aenea & numis.

Merito conjungimus Gemmas has duas Dissertationes Cl. Autoris, sese inutuo illustrantes, quarum priore Viro Illustri ac Magnif. Jo. Anderson, Hamburgensis Reipublicæ Consuli Primario, posteriori autem Illustri D. Nicolao Stampel, ejusdem Senatori, utrique immortaliter de civitate sua merito, utrique filiam elocanti feliciter, hæc solemnia gratulatur. Prior Dissertatio illustrat figuram Europæ raptæ, conspicuam in antiqua Musei *Andersoniani* gemma ectypa, desumpta ex archetypo lapidis Onychis ἀσφαλύφω, quem Cimeliarcheum Regis Galliz affervat. Post Præfationem, ad Illustr. *Andersonium* directam, memorat Noster, *Philippum*, Aurelianensem Ducem, quondam Galliz Regentem, gemmarum antiquarum cupidissimum, viam facilem indagasse, varias gemmarum antiquarum figuras magno numero, exiguo pretio & labore, colligendi. *Wilhelmus* quippe *Homburgius*, Chemicus Germanus, qui Principis valetudinem curabat, artem, in Anglia forsitan repertam, gemmas in vitro, igne liquefacto, exprimendi, ita perfecit, ut gemmarum nitidissime fabricatarum ectypa & simillima essent archetypis, & vitrum ipsorum lapidum tintum esset colore. Hujus artis beneficio tam Dux ipse, quam *Homburgius*, suas peculiaries habuerunt collectiones ejusmodi gemmarum ἐκτύπων. *Homburgiana* collectio, numerum superans millenarium, transit posthæc emtionis juræ ad Ill. *Andersonium*, qui tunc Reipublicæ suæ causa legatione apud Regem Galliz fungebatur. His commemoratis, ipsam figuræ in gemma explicationem aggreditur Autor, rejicitque suam priorem, quæ etiam ipsius *Homburgii* fuit, opinionem, speciose licet ac docte illustratam, Deam Syriam videlicet, *Astartem*, sive *Venerem* triumphantem, hac gemma representari. Præclara hic est observatio Autoris circa πολυθεότητα gentilium. Antiquitus sacrificuli læri causa Deorum numerum

TAB. II
 Fig. 2.

Pag. 6.

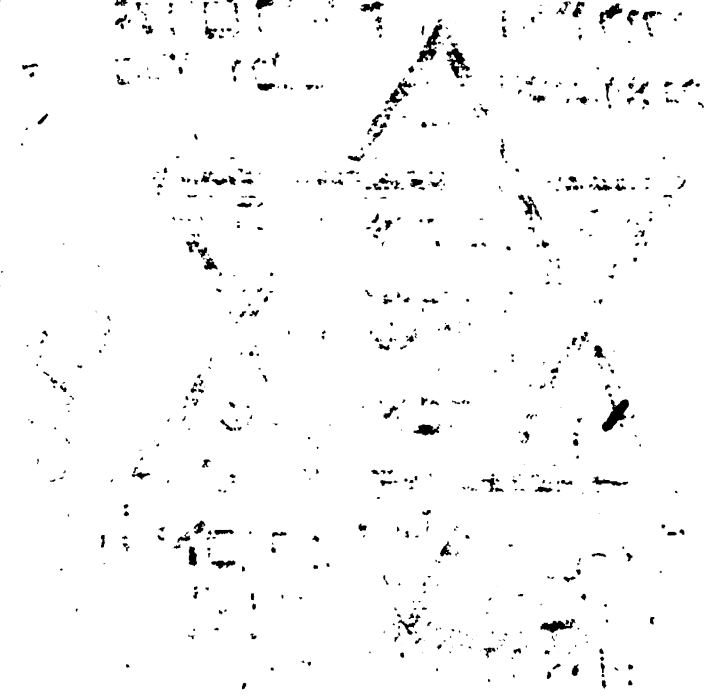
7.

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

107

III

Handwritten text in the upper middle section, possibly a list or index.

EJUSDEM DISSERTATIO EPISTOLARIS
de Diana *λυσιζώνω*.

Hamburgi, ex officina Jo. Ge. Piscatoris, 1735, 4 maj.
Plag. 9, cum Tabula aenea & numis.

Merito conjungimus Gemmas has duas Dissertationes Cl. Autoris, sese mutuo illustrantes, quarum priore Viro Illustri ac Magnif. Jo. Anderson, Hamburgensis Reipublicæ Consuli Primario, posteriori autem Illustri D. Nicolao Stamppeel, ejusdem Senatori, utrique immortaliter de civitate sua merito, utrique filiam elocanti feliciter, hæc solemnia gratulatur. Prior Dissertatio illustrat figuram Europæ raptæ, conspicuam in antiqua Musei *Andersoniani* gemma ectypa, desumpta ex archetypo lapidis Onychis *ἀνάγλυφω*, quem Cimeliarcheum Regis Galliz affervat. Post Præfationem, ad Illustr. *Andersonium* directam, memorat Noster, *Philippum*, Aurelianensem Ducem, quondam Galliz Regentem, gemmarum antiquarum cupidissimum, viam facilem indagasse, varias gemmarum antiquarum figuras magno numero, exiguo pretio & labore, colligendi. *Wilhelmus* quippe *Homburgius*, Chemista Germanus, qui Principis valetudinem curabat, artem, in Anglia forsitan repertam, gemmas in vitro, igne liquefacto, exprimendi, ita perfecit, ut gemmarum nitidissime fabricatarum ectypa & simillima essent archetypis, & vitrum ipsorum lapidum tinctum esset colore. Hujus artis beneficio tam Dux ipse, quam *Homburgius*, suas peculiaries habuerunt collectiones ejusmodi gemmarum *ἐκτύπων*. *Homburgiana* collectio, numerum superans millenarium, transit posthæc emtionis jurè ad Ill. *Andersonium*, qui tunc Reipublicæ suæ causa legatione apud Regem Galliz fungebatur. His commemoratis, ipsam figuræ in gemma explicationem aggreditur Autor, rejicitque suam priorem, quæ etiam ipsius *Homburgii* fuit, opinionem, speciose licet ac docte illustratam, Deam Syriam videlicet, Astartem, sive Venerem triumphantem, hac gemma representari. Præclara hic est observatio Autoris circa *πολυθεότηρα* gentilium. Antiquitus sacrificuli læri causa Deorum numerum

TAB. II
Fig. 2.

Pag. 6.

7.

sua in immensum fere auxerant. Posteriori autem tempore, cum Christiana religio incrementa cepisset majora, illudque de uno vero Deo dogma postliminio quasi terrarum orbi vindicaretur; iidem astuto consilio varia illa *Jovis, Junonis, Martis, Bacchi, &c* Numina ad unum fere reduci oportere aiebant. Neque enim istis temporibus antiquiora crediderimus signa Panthea, quorum nec vola apud vetustiores Christianismo scriptores exstat, nec vestigium. Postea suam certiore de ista gemma sententiam Autor proponit, eamque ab ipso Illustri *Anderfsonio* jam olim adoptatam, *Europam* fortasse, *Agenoris*, Phœnicum Regis, filiam, raptamque ejus a *Jove* patratam, ibidem listi lustrandum. Hanc sententiam præmunit contra duas objectiones, & simul, modo libellum de Dea Syria *Luciano* Samosatensi docte abjudicat, & alteri cuidam *Luciano* Syrio tribuit, modo de lascivia *Jovi* tributa ex mente veterum caste disserit, modo in causas ejusdem inquirit. Deinde & adoptatam sententiam adstruit ex figuræ in gemma similitudine cum aliis, quibus *Europa* raptus depingitur. Post *ἀμύρῳνα* veterum vestimenta, & vitreas sic dictas togas pellucidas, considerat, tandemque in sensum fabulæ de raptu *Europa* inquirit, & in votis pro salute gentis *Anderfsoniana* desinit, quibus & nostra jungimus, summum Numen obtestati, ut Ill. *Anderfsonium* Hamburgensi non minus, quam universæ Reipublicæ *Litteraræ*, in seros annos servet.

Progredimur ad alteram Dissertationem de *Diana* *Λυσιζώων*, quæ a laudibus Ill. D. *Nic. Stampeel* meritè orditur. Post etymologiam denominationis *Λυσιζώων* indagans, de utriusque vocis, ex qua componitur, notione disserit, deinceps autem *ζώων* in hoc *Diana* epitheto metonymice significare & iter, & virginitatem, & partum, quibus omnibus tribus solvendis *Dianam* præfuisse evincit, cum primis autem duobus posterioribus, Non diffiteri tamen potest, præter *Dianam* & alias Deas v. c. *Junonem, Venere, Palladem, Fortunam*, dictas fuisse eisdem de causis *Λυσιζώων*, sive *Cinxias*, idque iterum ex avaritia sacrificulorum; ubi Cl. Autor ea, quæ de hoc argumento in priorè Dissertatione indicaverat, hic uberius probat & deducit, nunc

has

has iterum conjunctim in unam Deam coagmentatas, ex eorundem sacrificulorum vasa simulatione, quasi unitatem Dei profiterentur cum Christianis, qua imperitos decipiebant. Inquiri deinde in causas, quare tot cognomina Diis suis tribuerint gentiles, quod ad imitationem Principum multis titulis anachatorum evenisse, observat & probat. Postea pergit ad cultum, quo *Diana Cinxia* placabatur, qua occasione de cingulorum dedicatione, de duplici sceminarum apud veteres cingulo, strophis nimirum, seu tenuis vel mitris, ac zona sive cestro, de nodo Herculario, de pago Βεαύρον, & festo Bramnorum, de anno pubertatis apud veteres, de cingulo, pudoris intemerati signo, de sacrificio *Diana Cinxia* adolendo, de tonsura comæ in ejus honorem, agit Autor, scite de omnibus ac docte. Tandem de *Diana* etiam in puerperiis λυσιζώνω differere instituit, deque ipsius peculiari templo, a gravidis & enixis prodeuntibus frequentato, & epitheton *Diana*, qua vocatur ειλωδία, cum fictitia Judæorum striga Lilit quoad nomen & rem comparat. Qua occasione docte commentatur de more Judæorum, a lecto mulieris partum enixæ abigendi strigem illam, & in parietibus conclavis hinc & illinc inscribendi literis Hebraicis: *Adam & Chava: apage te, Lilit*; quibus & verbis addunt nomina trium Angelorum, arti salutari præsectorum, *Senoi, Sansenoi, Sammangeloph*. Ejus formula, parietibus affixa, schema, in ære expressum, addidit Autor, quod nos in Tabula adjecta repetendum in gratiam Lectorum duximus. Omnem opellam claudit gratulatio ad Ill. *Stampel*, quam & nostram facimus. Duplici nomine cumprimis commendandus est Cl. Autor, ex institutione Cl. *Lakemacheri*, Helmstadiensisimæ doctoris, sed nuper, magna literarum elegantiorum jactura, ex hac vita evocati, prorens; primo quod non macras tantum Criticorum dapes apponat, sed earundem usum in omni Antiquitatis studio & in illustratione S. Codicis, cumprimis quibusdam locis vaticiniorum *Jesaiæ, Ezechielis, & Apocalypseos*, subinde monstrat in annotationibus suarum Dissertationum; deinde quod in explicandis spurcitiæ paganæ mysteriis amet verecundiam & castam modestiam. Comprecamur Cl. Autori vitam, Patronos diutissime superstites, & otium,

Pag. 21.

30.

31.

43-44-46.

50-52.

54-56.

61.

64.

67.

TAB. II

Fig. 3.

53-65.

Na

que

quo promissas in posteriori Dissertatione Tractationes de sacrificiorum & epulationum analogia quoad ritus utrinque observatos, & de Orientalium superstitione magis ex Græcia, quam Ægypto, derivanda, elucubrare queat.

LETTERA SCRITTA ALL' ILL. ED ECCELL.

Sig. GIACOMO Lord JOHNSTONE, &c.

h. e.

EPISTOLA, SCRIPTA AD ILLUSTRIS-
simum & Excell. JACOBUM JOHNSTONIUM,
a FRANCISCO FICORONIO, Antiquario Ro-
mano, Socio Acad. Reg. Parisiensis, fundatore Co-
lonie Esquilinae. Incultorum in urbe Roma, & Pro-
motore generali, dicto Acameto, de Sardonyche, vul-
tum Marcelli, nepotis Augusti, exhibente.

Neapoli, 1726, 8.

Plag. I, cum Fig. æn. I.

Quæsierat per literas Ill. Jac. Johnstonius a Francisco Ficoro-
nis, celeberrimo Antiquario Romano, de gemma, juvenile
caput galea testum, exhibente, quam ille, dum & has & alias
veteris ævi elegantias, imprimis & numos cujuscunque metalli,
conquirat, comparaverat. Hanc Eruditiss. Ficoronius dum
curatius expendit, temporum Augusti sculptorem facile agno-
vit, nec dubitavit, quin vultum nepotis ejusdam illius refer-
ret. *Cajus* vero & *Lucius Casares* cum alia prorsus facie
spectandos se distant in antiquis monumentis, neque os sævum
hic, quale *Caji Casaris*, *Caligulae* dicti, sed blandum quodam-
modo, & ad necessitatem præclive, compareat, *Marcello* eam assi-
gnat, de quo princeps Poetarum

Egregium forma juvenem & fulgentibus armis,

Sed fronte lata parum, & dejecto lumina vultu.

Neque

Neque procius alienum a vero arbitratur, *Dioscoridi*, cujus opera *Augustus* in sculpendis gemmis usus est, eam deberi, ac forte illam esse ipsam, quam in templo Apollinis Palatini post victoriam Aethiaticam dedicatam, *Plinius* memoriz prodidit. Eam lectoribus aere expressam hic damus, ut conferre possint cum gemma *Ursini*, qua is *Marcellum* pariter representari credidit, unde eam repetendam duxit *Trifanum*, qui, de *Marcello* dum pluribus more suo commentatur, *Crinagora* ex Anthologia Græca Epigramma profert, eique versione Gallicam subjungit, quæ, si ab una voce *Marcelli* discedas, ne verbum quidem, quod Græcis respondeat, completitur. Mirum est, qui poemation huc irreperit, quod, ad *Marcellum* quendam scriptum, *Callimachum*, ejusque ingenii monumenta, celebrat, neutiquam vero de *Marcello*, *Augusti* nepote, agit. Hæc enim non *Libro I*, ad quem provocat *Trifanum*, sed *Libro VI*, pag. 573 extat, & ita habet:

TAB. II
Fig. 4.

Ἐσπερὶς Μάρκελλος ἀνερχόμενος πολέμοιο
 Σκυλοφῶρετ κρωαῆς τέρμα παρ' Ἰταλῆς,
 Ξανθὴν πρῶτον ἔπειρε γενναίαι. Βέλετο πατρὶς
 Οὕτω καὶ πέρφαι πῦδα καὶ ἄνδρα λαβεῖν.

h. e.

Occiduo bene re gesta Marcellus in orbe
Dum redit ad Italos non sine laude suos,
Ante genas cepit tondere, vir ille reversus
Viseret ut patriam, qui puer exierat.

Pinguiori id quamquam *Minerva* translatum, versus tamen totidem, quot in Græco sunt, reddit, cum sex admetiatur versio *Trifani*, quot scilicet in Epigrammate illo sunt, præter rem huc adducto, unde malignam de sua Græcarum literarum peritia suspicionem injicere fortasse poterat Vir eruditissimus,

N n 2

mus,

mus, nisi ex altero versu ejus ipsius, quod huc spectat, & cujus versionem non ineptam profert, Epigrammatis verba:

Κραναῖς τέρμα παρ' Ἰταλίας

exhiberet mox, & observatione critica illustraret. Vertit enim: *aspera ad metam Italia*, censetque, Italiam hic asperam ob descensum ex Alpibus appellari, unde bello apud Gallos sub *Marco Vinicio* gesto in Italiam *Marcellum* rediisse arbitratur. Gratulamur Italix decus illud Virorum, *Ficorontium*, cui tantum debet ætate nostra rei antiquariæ studium, quantum inter externos paucissimis, cujus & elegantiora scripta si sermone legerentur illis literis familiari & plane proprio, hoc est, Romano, nihil fere esset, quod ad eorum dignitatem & præstantiam desiderari jure posset, nihil, quod exterorum multi, Italici sermonis parum gnari, tam exquisitæ doctrinæ se desitutos fructu quererentur.

J. C. S. CORRECTIONES LOCORUM quorundam JOSEPHI.

Josephus *Antiqu.* I, 2, 2, cum *Caini* res gestas memorat, inter alia ita scripsisse putatur: Καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην μὲν, ἢ πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοία καὶ θαυμάων μεταστήσατο. ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας, καὶ τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν παραγωγόν. Ὅρως τῆς γῆς πρῶτον ἔδοτο, καὶ πάλιν ἰδεύματος κ. τ. λ. Hæc lectio multis modis peccat. Primum enim minus coherere videntur verba ἀκέραιον ὄντα τὸν βίον-- καὶ τὸ μεγαλόψυχον. Barbari quiddam sonat talis constructio. Deinde res ipsa repugnat. An enim magnus & excelsus animus ad versutiam adigitur inventionem mensurarum & ponderum? Non videtur. Facile autem ad calliditatem induciatur, cum, præsidii clientium & munitis urbibus fretus, impune omnia se facturum, viderit. Commodior ergo sententia existet, interpunctione mutata, hunc in modum: καὶ τὴν ἀπραγμοσύνην μὲν, ἢ πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοία καὶ θαυμάων μεταστήσατο.

ἐλάτο ἀπέβαιον αὐτοῖς ἔντα τὸν βίον ἐκ τῆς τούτων ἀμα-
 ρτίας. Καὶ τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν μετρωγαγῶν δεῖξαι
 τῆς γῆς πρῶτος ἔδειξε, καὶ πόλιν ἐδοῦρατο, κ. τ. λ. *Ac sim-*
plicitatem, in qua homines prius vivebant, mensuris excogi-
tandis ac ponderibus immutavit, quorum ignoratio tamen vi-
tam eis praestiterat innociam, seu (ut rom Græcæ constructio-
ni convenientius dicam,) cum ex eorum ignoratiōis visa ipsi
innocua esset & proba. Magnitudine item animi in astutiam
conversa, terminos agris posuit, & urbem condidit. Scilicet
 magni animi erat, terminis agros nullis circumscribere, & par-
 vam vel accessionem, vel detractionem, agri contemnere;
 versuti contra, fines agrorum anxie designare, ne forte gleba
 detraheretur, aut, si detracta esset, contendendi bellandique fa-
 cultatem habere per speciem recti & æqui.

Josephus Antiqu. Jud. I Cap. 19 f. 6 pag. 52 adhuc ista
 verba exhibet: πᾶσι δὲ γὰρ ἡμῶν ἀδελφοὶ τυγχάνοι καὶ
 πλέον τοῦ κατ' ἐκείνων συγγενῆς ἢ μήτηρ προσλαμβάνει. Hæc
 verba nullam fundunt sententiam. Nec mirum est, interpre-
 tes hic hæsitasse. Non est enim credibile, *Josephi* hæc verba
 esse integra. Προλαμβάνει sine dubio scripsit *Josephus* & ἡμῶν
 ἀδελφοῖς. Ita sententia existit illa: Vos, cum cognati sitis,
 multo mater antequam cognationi illorum (Cananzorum, cum
 quibus *Esavus* se conjunxerat,) Ac, si maxime ἡμῶν retineatur,
 tamen etiam sententia existit commoda, & quidem ista: Cum
 nos omnes sumus cognati; etiam mater mea veterem hanc no-
 vx ipsorum cognationi præfert.

Josephus ita scripsisse videtur *Antiqu. II Cap. 6 f. 7 pag.*
 84: Πονθάνειδαί τε τι παρόντες ἄνημον, ὡς ἐκ ἀδέτας γνά-
 σιδαι μέντοι καλοζόμενοι αὐτίκα. In notis monetur, *Epi-*
phanium legisse videri πονθάνειδαί τε τ. π. ε. ω. ο. ε. γνά-
 σιδαι μέντοι κ. α. Quæ haud dubie una omnium verissima est
 lectio, & digna, quæ in contextura orationis recipiatur. Sed
 sæpe alibi quoque hoc ipsum, quod hic optamus, factum esse
 velimus.

Non est enim dubium, quin *Antiqu. Jud. II Cap. 6 f. 8*
 pag. 86 pro πᾶσι ἐπὶ &c. in contextum inferenda sit lectio Co-
 dicis

dicit *Big. Samb. & Cav.* Pauca deinde alia litera si immutata fuerint; sententia emerget Autoris nostri ingenio dignissima. Ecce modum, quo ego refingi verba velim: Καὶ ἔγωγε εἰ μὴ πατήρ ἦν ἢν, ὅς (ὡς) ἐπὶ παιδῶν ποσοβολῆς κατασκευασθὲν διὰ τῆς ἐπὶ Ἰωσήφῃ καλοῦσθαι ἐκπαιδευμένους, ἐκ αὐτῶν τῶν καὶ ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγους ἐποιήσαμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σὺ χαριζόμενος ἦδες, σώζων (non σώζων) αὐτὸν τε καὶ ἡμᾶς ἔχοις (non αὐτὸν καλῶς ἔχοντι) καὶ τῆς, οἱ λυπησονται τεθνηκότων ἐκ ἔχοντας. *Aequo ego quidem, nisi pater nobis esset ob liberorum amissionem tam miser, ut propter Josephi mortem omnibus pro exemplo infelicitatis monstraretur, nostra causa de salute ne verbum quidem fecissem, nisi quatenus tua indulgens lenitati praeclare ageres & hunc servando, & illos, qui post mortem suam non haberent, a quibus lacerentur.*

Paulo post malim ita legere: Καὶ τὸ ἄδοξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας κατασεφῆς φησεται διαχερσόμενον, (non διαχερσάμενον,) καὶ κακὴν αὐτῷ ποιήσας τὴν ἐκ τῆ ζῆν ἀπαλλαγὴν, πρὶν εἰς ἄλλας φοιτῆσαι τὰ καὶ ἡμᾶς σπέυσοντος (non σπέυσαντος) αὐτὸν εἰς ἀναίδησιαν μεταγωγῆν. *Et insperatus obitus nostrum ipse antevertes ejus obitum, exitumque vitæ acerbum ei efficias, ut qui festinaturus sit, prius ut sensum omnem amittat, quam id, quod nobis usu venit, in vulgus spargatur.* Sententia verborum clara est. Misericordia scilicet filius Jacobum patrem, qui mortem filiorum suorum ipse suum obitum auditurus, & propterea fortasse inedia vel zgri-tudine sibi finem vitæ acceleraturus sit.

Josephus Antiqu. III. Cap. 2 f. 1 sic legendus est: οἱ δ' ἀρεχομένην δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθοὶ συνιένσαι μᾶλλον, ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. Nam συνιένσαι hoc loco nihil sonat, nec *Cooterj* conjectura de συνιένσαι sententiam adjuvat. Ipsa verborum subsequentium constructio satis indicat, verbum finitum hic postulari. Sententia est: qui nascentem hostium potentiam opprimere tentant, meliores intelliguntur esse, quam qui auctam crescere prohibeant.

Ibidem mox f. 2 pag. 223 paulum emendata sententiam dabunt

bunt talem, ut omnes fatiantur, versionem vulgarem abjiciendam esse. *Moses* videlicet adhortatur suos ad pugnam Amalecitarum: Εὐδέναι δ' οἷος ἄτας ἐπιλομενος, ἐν πολλῶν πεπερασμέναις καὶ δεινότερον τῆ πολέμου· τῆται μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνδραπέτας· ἃ δ' ἦν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἀπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ἐν ἔχρσι Φυγῆς, τῶντ' αὐτῶς διὰ τὴν εὐμένοσαν τὴν παρὰ τῆ Θεῦ νουκῆδοσ. Scire quidem Israelitas, qualis Deus esset auxiliator, utpote quem a multis & gravioribus belli periculis cognovissent. Talem enim in ipsos cum fuisse, ut quæ propter famem & sitim desperationem ipsis injecissent, & propter montes ac mare viam fugæ non habeant, hæc Israelitas propter benevolentiam Dei erga se superasse facile. Lege igitur τοῖστον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνδραπέτας. Ἀνδραπέτας autem hic pro pronomine ponitur, ut sæpe alias. *Cicero* quoque & alii Romani idem faciunt, Græcos imitati. Sic enim in *Lib. IV Ep. 3 f. 10* scribit: *Hæc tamen existimo, nostram consolationem recte adhibitam esse, quod certior ab homine amicissimo fieres de his rebus, quibus levari possent molestia tue.* Id est, a me, qui tibi sum amicissimus. *Nepos* *Datam. Cap. 10 f. 3:* *Hæc diu faciendo persuasit homini, se infinitum adversus Regem suscepisse bellum.* Id est, persuasit illi. Sic alibi alii sæpe loquuntur. Et *Josephus* præsertim ἀνδραπέτον pro. *is, ille &c.* ponere solet laxissime.

Josephus Antiqu. IV Cap. 8 f. 2, parva correctione adhibita, belle scripsisse intelligetur. Θάρλον ἢ Φρονιμώτερον ἐγχεῖσεν ἔγνω τοῖς λόχοις (non λόγοις). Cum Balacus videret, potentiam Israelitarum crescere; citius, quam prudentius, insidiari illis statuit.

Josephus Antiqu. IV Cap. 8 f. 2 pag. 227. σωΦρονῆσεν legitur. Malim σωΦρονίσαν. Nam verbum activum postulant antecedentia & consequentia. Ταῦτα, inquit *Moses*, ἀπεθελήσαν ὑμῶς προσδέμν· ἀλλ' ὡς τῆ σωΦρονίσαν ὑμῶς ἔς τὸ μέλλον κατ' αὐτορε τῆτ' ἀσφαλδὲ εἶναι. Hæc non, exprobrans vobis proposui: sed ut vos corrigendo per se hoc vobis in futurum sit salutare.

Jose-

Josephus VI Cap. 3 f. 6: καὶ δύσπολον ἐξελθεῖν τῆς διανοίας κρείων ἢ τὴν παραλογισμῶν (πρὸν παρὰ τῷ λογισμῷ) καθιδεσμένην. *Et difficile erat, e mente iudicium eximere, prava ratiocinatione confirmatum.*

Josephus Antiqu. VI, 6, 1, in textu est ἵππων ἑξακισχιλίων. In notis liber Samb. ἵππων ἑξακισχιλίων habere dicitur. Quæ sine dubio verior est lectio.

In *Josephus Antiqu. VI, 6, 4,* adhuc ita legimus: Πάτερ, ἄπειρον, ἄλλο μὲν εἶδέν, ὅτι δὲ χθρὸς ἀγνοῶν τὴν αἰρὴν αὐτῆ καὶ τὸν ἔθρον, μεταξύ δώκων τὰς πολεμίας ἐγεύσατο κηρῆς. Corrupta videtur jam antiquitus oratio, quia MSta nihil variant. Malim pro ἐγεύσατο substituere ἐγευσάμην. Prima enim persona multo hic aptior est, neque ea fortasse commutata esset, si librarius particulam αὐτῆ intellexisset. Sententia est: *Nihil, inquit Jonathan, aliud me fecisse memini, nisi quod heri exorationem & iurjurandum tuum ἐγεύσας, in persequendis hostibus favum degustavi.*

Josephus Antiqu. VII, 5, 2, ita scripsit: Ἀνδρῶν δὲ ὁ Δαμασκῆ καὶ Σύρων βασιλεὺς Ἀδάδος, ὅτι πολεμῶντα Δαυίδης τὸν Ἀδράζαρον φίλος ὦν αὐτῷ μετὰ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρῶς συμμάχησάν, ἀπαλλάξαι δ' αὖς προσεδόκα. Καὶ συμβαλὼν πρὸς τῷ Ευφράτη ποταμῷ, πταίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλὰς ἀπέβαλεν τῶν στρατιωτῶν. Hæc verba quamvis perpenderit; commodam tamen sententiam reperire non potui. Neque illud καὶ MSta agnoscunt. Malim lectionem Vaticanam probare. Ita enim & lectio commoda existet & sententia probabilis. *Ἀνούσας δὲ ὁ Δαμασκῆ καὶ Σύρων βασιλεὺς Ἀδάδος, ὅτι πολεμῶντα Δαυίδης τὸν Ἀδράζαρον, φ. ω. α. μ. δ. ἦκεν ἰ. σ. ἀπῆλλαξε δ' αὖς ἐ προσεδόκα. Συμβαλὼν πρὸς τ. Ε. ἔκ. Cum Damasci & Syrorum rex Adadus audisset, Davidem cum Adrazaro bellare, amicitia ductus, cum magnis venit optibus, auxiliaturus: sed non, ut speraverat, ita discessit. Ad flumen Euphratem congressus, male & cum magna suorum jactura pugnavit.*

AD

NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Que Lipsie publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio VII.

CONSTITUTIONES APOSTOLICÆ ET
*Decreta Consistorialia, quæ jurantur, ac Formula ju-
ramenti præstari solita a S. R. E. Cardinalibus,
dum ad Cardinalatum promoventur.*

Urbini, apud Anton. Fantauzi, 1728, fol.

Alph. 2 plag. 9.

Confessum Pontificis Romani cum suis Cardinalibus vocari
Consistorium, promulgatasque ibi leges dici *Constitutiones
Apostolicas*, qui non ignorat, is facile sensum capiet hujus tituli,
futuri tamen rectoris libroque convenientioris, si ita fluxisset:
*Formula juramenti a novis Cardinalibus præstari soliti, una
cum Constitutionibus Papatum, ad quas religiosissime obser-
vandi illo juramento obligantur.* Scilicet, qui cooptatur in
Cardinalium Collegium, ei jurandum est, se observaturum
1) Constitutionem *Sixti V* de visitandis liminibus Apostolorum;
2) Constitutionem *Pii V*, ab *Innocentio IX* & *Clemente
VIII* repetitam, de civitatibus & locis S. Romanæ Ecclesiæ non
infundandis seu alienandis; 3) Constitutionem *Clementis VIII*

Oo

de

de civitate & Ducatu Ferrarizæ per mortem *Alphonſi*, ultimi Ducis, ad sedem Apostolicam devolutis; 4) Constitutionem *Urbani VIII* de Ducatu Urbini & locis quibuscunque per mortem ultimi Ducis ad Sedem Apostolicam devolutis; 5) Constitutionem *Alexandri VII* de Ducatu Castri Statuque Roncioni Cameræ Apostolicæ vendito; 6) Constitutionem *Sixti V* de terdecies centenis millibus nummorum aureorum in arce S. Angeli repositis, & nullo unquam tempore detrahendis, nisi in certis casibus; 7) Constitutionem *Innocentii XII*, quo is moderatus est largitiones in consanguineos vel affines Papæ; 8) Constitutionem *Urbani VIII* de rite eligendo Papa; 9) Constitutionem *Gregorii XV* de juribus annuli Cardinalitiæ Congregationi de propaganda fide concessis. Hæc igitur formula jurisjurandi Cardinalitiæ initio statim hic exhibetur in decem paginis, exscripta literis majusculis, iisdemque splendidis. Tum sequuntur istæ Constitutiones singulæ integræ, non minori typorum nitore expressæ. Harum illam, quæ ceremonias electionis novi Papæ a pag. 87 usque ad pag. 135 continet, reculam A. 1732 esse in Germania cura S. Rev. *Mauschemii*, Theologi Coburgensis, ex his ipsis *Actis Eruditorum A. 1732 Mens. April. pag. 165* cognosci potest.

D. PAULUS APOSTOLUS IN MARI;
quod nunc Venetus Sinus dicitur, naufragus, & Melita,
Dalmatensis Insula, post naufragium hospes, sive de genuino significato duorum locorum in Actibus Apostolicis
Cap. XXVII, 27, XXVIII, 1, Inspectiones Anticriticæ, Autore D. IGNATIO GEORGIO, Benedictino,
e Congregatione Melitensi Ragusina. Adjicitur brevis
Dissertatio ejusdem Autoris de Catellis
Melitæis.

Venetis, apud Christophorum Zane, 1730, 4
 Alph. 1 plag. 21½, cum Tabb. æn. 6.

In Præfatione, Triumviris Illustriſſimis, Academiæ Pataviæ Curatoribus, inſcripta, ſignificat Autor, ſe Veneto ſinui reſtituere Apoſtolum *Paulum* naufragum, quem hæcenus alia ſibi inaria gentesque per injuriam vindicarunt. Bella eſt elegantia, quando ipſe adjungit, enatantem gentium doctorem ſuo discrimine, prodigiis reſerto, conſecraſſe mare Adriaticum, quod Republica Veneta ex remotiſſima vetuſtate ſummoque jure poſſideat, jure, inquam, quod ſola temeritate eripi & infringi poſſit. Dolet idem, poſt annum 1529 vix unum ſcriptorem ob oculos habuiſſe Meliten Dalmaticam in exponendis Apoſtolorum Actibus. Cauſam conjicit in celebriſſimam, quam per Equites Joſanitas Melita Sicula increbuerit. Fidem dubitantibus fecerunt tabulæ illæ *Prolemaice*, *Straboni* per *Guilielmum Xylandrum* adpictæ, in quibus maris Adriatici limites in Siculum uſque protenduntur. Cardio rei in duplici momento conſiſtit. Primum eſt, quousque tum patuerit *ſ' Adriæ*, *mare Adriaticum*. In eo enim jacebat inſula Melite. Alterum eſt, quid conveniat cum ventis, naufragium & delationem ad inſulam efficientibus. Si ad Maltam Africanam adhuc locum invenit mare Adriaticum, veriſimilius eam pro hoſpicio *Pauli* naufragi habemus, ſiquidem proxima ſtatio, *Syraculæ*, ſtatim eſt ob oculos poſita. Non curamus equidem, Autori accedentes, lapillos e Melita Africana delatos, quos vulgus pro oculis linguiſque ſerpentum *Paulino* miraculo in ſaxa converſis reputat: nec curamus æque terram Melitenſem, antidotum adverſus viperas & venena, ſi Diis placet. Hæc anſam Noſtro ſuppeditarunt, difficillimam de antiqvis Adriæ & maris Ionii terminis quaſtionem ſolicite exponendi, nec non de glioſopetris & terrarum alexipharmacis, & traditionum meritis, curatius exponendi. Ordiendum erat a natura & ſitu Melites Illyricianæ, quæ nunc *Meleda* vocatur. Subjacet ditioni Reipublicæ, quam vocant *Ragulam*. Uſumfructum præne totum percipiunt Monachi Benedictini, quorum Congregatio ab inſula cognomen obtinet. Ab occaſu adjacet inſula *Corcyra Melana*, nunc *Corzola*; ab ortu ſolis *Jupana* inſula, quam *Plinius Elaphiten*, *Hirtius Tauridem*, appellat, interjacet. Melita præaltes habet montes, arva feracia & paſcua, ſilvaſque

deniffiminas, fcateutes viperis vel ammodontibus, veneno poſſit lentiffimo infectis. Qui ab hiſce viperis percuffi ſunt vel compuncti, paullo poſt in tumorem vertuntur, livenſeſque morte occumbunt. Maritimæ oræ pars pleraque horret cantibus, ſcopulisque aſperis, ita tamen, ut haud deſint & leniores ap- pulſus, & acclivia litora, quorum non unum eſt *διδάκτωρον*, magnisque navibus inſidiola, dorſis paſſim ſub mari prominan- tibus. Incolæ ſunt plurimam partem rudes, attamen perquam hoſpitales ac humani. *Auguſtus* Melitinos deficientes domuit. *Oppianus Anazarbeus* librum *πελιουριῶν* cenſetur in hac inſu- la conſcripiſſe. Teſtis eſt vetus ſcriptor vitæ *Oppiani*, Ha- lievticis & Cynegeticis hujus vulgo præfixus. Civitas ibi ex- ſtitit, fortaliſ *Melituffa*; at nunc ne veſtigia quidem ſuper- ſunt. Pagus Coriœanſis e quinque jam eſt præcipuus. Caſuli Melitæi a Melita hac fuerunt denominati. E *Callimacho Pli- nius* rei autor eſt *Lib. III Cap. 26*. Pro Malta, ad Siciliam ſita, hoſpitio *Pauli* naufragi, militant triginta & tres ſcriptores, immo complures, quod Autor ipſe haud inſiciatur, probe per- pendens, quam ponderoſis argumentis ea, quæ per ætates non- nullas communi aſſenſu credi cœperunt, ſint evincenda, quam- que valide ſententia vulgo recepta ſit arietanda ac reſellenda. Nil certe eorum omiſit Autor, quo utrumque ſinem ſeſe alle- qui poſſe intellexit. Quot libros ideo non excuſſit? Quantum e ſcientiis variis non adſcivit, ut digne moveret lacertos? Ar- gumenta nunc candide per cenſebimus, ut Geographi & Criti- ci nulli non valeant ipſi de hac controverſia ferre iudicium. Primum deſumitur ex natura inſulæ Melitæ, ejuſque Africanz, quippe quæ viperis ſerpentibuſque venenatis vacat. *Joaſchimus Vadianus* & alii Proteſtantes facile largiuntur, Malte hanc indolem fuiſſe a prima rerum creatione, certe inde a ferali in- undatione Noachica. Catholicorum nonnulli ad miraculum *Pauli* confugiunt, qui indolem inſulæ Malte immutaverit, vi- pera abjecta. Ex eo enim factum contendunt, ut viperæ eva- nuerint, vel in ſaxa ſint converſæ. Melita e contrario Illyrica viperis venenatis eſt frequentiffima, & illud miraculum *Pauli* a ſera ætate ex conſpectu gloſſopetrarum, alibi quoque obvio- rum,

rum, fuit confectum. *Erasmus Rotoredanus* ne quidem situm Maltæ novit, quod a tanto viro vix expectassemus. Alii utraque Melitam inscienter confuderunt: alii permiscerunt *Clauden*, Cretæ adjacentem, quam *Soldas. Caudo & Mala Gaudes* vocant, cum *Gaudo* seu *Gozo*, insula, ad Siciliæ oram australem & Maltæ occidentalem posita. Melitonas, regionem Cappadociæ & urbem, unde *legio Melitena* fuit cognominata, perperam a viris magnis cum Malta fuisse confusam, mirari satis non possumus. Concilium Milevitanum, A. 416 habitum, nonnulli, in Malta coactum fuisse, somniant. Secundum argumentum desumitur ex eo, quod *Melida* a veteribus appellata fuerit *Melita*, ut a *Scylace*, *Apollonio Rhodio*, *Plinio*, *Agathemere*, *Stephano*, *Porphrogeneta*, Autore Græco vitæ *Oppiani*, Scriptore Etymologici magni, immo *Melitena*, & *Melitina*, ac per metathesin *Mitylene*. Maltam Africanam dici a veteribus Melitenen vel Mitylenen, quis ostendet? At nonnulli Actuum Apostolicorum Codices habuerunt *Μιτυλήνη*, loco vocis *Μελίτη*. *Hieronimus & Beda* sic legerunt. Æthiopica translatio habet *Melita*, quæ vox in *Itinerario Antonini* Meliten Illyricam notat. Procedimus ad argumentum tertium, quod utique omnium est validissimum. Naufragium *Pauli* contigit in mari Adriatico, & in eodem sita fuit *Melita* insula, enatantibus præbens hospitium. At *δ' Αδριας*, id est, mare Adriaticum, olim iisdem terminis conclusum fuit, quibus hodieque continetur. Quodsi hoc sit veritati consentaneum, Malta Africana nequaquam intelligi poterit. Non queritur, quid recentiores de terminis maris Veneti statuunt antiquis. Antiqui scriptores, *Luca* ætate supæres, salutandi sententiamque rogandi sunt. *Christophorus Cellarius*, nuperus magni nominis scriptor, (ita enim vocatur Autori,) maris Adriatici, Ionii, & Aulonii, narrationes terminosque, difficultate absterrius, de industria prætermisit. Adrianum mare a *Tergesto* ac *Aquilejæ* orditur, & ad *Ceraunios* usque montes, qui Illyricum ab *Epiro* dividunt, terminatur, quibus ex altera Italiæ parte obiacet *Iapygium* seu *Salentinam* promontorium. Pauci terminos ad fretum Siculam extenderunt, ad Maltam Africanam certe nemo ante *Pro-*

Pag. 8.

12.

16.

20.

22 seq.

24.

26.

- Somaeum*, Seculi demum secundi Geographum. Promontorium Salentinum *Straboni* appellatur *ζόμεα*, *Σκυμνω εἰσοβολή*, Latinis fauces, introitus, fretumque Adriæ. Ad notum portu cepit sinus Ionius. *Scylax* in Periplo: Τὸ δὲ ζόμεα τῆ Ἰονίᾳ Κόλπῃ ἐστὶν ἀπὸ Κεραυνίων ὄρεων μέχρι ἁκρῶς Ἰαπυγίας . . . τὰ δ' ἐντὸς ὁ Ἴωνος. *Strabo Lib. VII*: Ταῖς Κεραυνίας ὄρη ἢ ἀκρῆ τῆ ζόμεατος τῆ Ἰονίᾳ Κόλπῃ καὶ τῆ Ἀδρίας. *Scymni Cbii*, *Dionysii Chacarani*, & ad eum *Eustathii*, & aliorum, testimonia idem confirmant. *Strabo* quidem *Libro H* videtur *Adriam* posuisse pro genere, & *mare Ionium* pro specie. En verba: Ὁ δ' Ἴωνος κόλπος μέρος ἐστὶ τῆ νῦν Ἀδρίας λεγομένης. Sed *Libro VII* ita sensum suum exponit: Διαφέρει δὲ ὁ Ἴωνος, διότι τῆ πρώτῃ μέρος τῆς θαλάττης ταύτης ἔνομα τῆτο ἐστὶ. Ὁ δὲ Ἀδρίας τῆς ἐντὸς μέχρι τῆ μυχῆ. At fere videntur ob stare Autori, quæ sequuntur: Νῦν δὲ τῆς συμπόσεως, universum autem id mare nunc *Adriæ* nomen gerit. *Periegeta* & *Vellejus Paterculus* in eadem latitudine vocem adhibent. *Scylax*: Τὸ δ' αὐτὸ Ἀδρίας ἐστὶ, καὶ Ἴωνος. Distinguit Autor inter Ionium mare interius & exterius, illudque, non hoc, cum *Adria* permistum esse sabinde, docet. De Ionio exteriori & magno *Plinius IV, 11*: *Græci* ἔ Ἰonium διδιδουντ ἐν Σικυλοῦ ἔ Κρετικῶν ἀπὸ ἰνσουλῆς. Idem *III, 11*: *Hydruntum* — — ad discriminationem Ionii ἔ Ἀδριατικῆς μαρῆς, qua ἐν Γρακίαν brevissimus transitus. *Propertius Lib. III Eleg. 19*, *Adriacum* æquor fuisse navigatum, tradit, dein Ionium mare, a perrecturo *Lechæum*. *Ptolemaus Pelusiotæ* auctacter *Adriaticum* mare usque ad *Cretam* prolatavit, vir, cujus negligentiam & errores *Geographi* dos notarunt *Marcus Vellejus*, *Gerardus Mercator*, *Jobus Ludolfus*, *Christophorus Cellarius*, *Bernardus Lamy*, *Athanasius Kircherus*, & *Paulus Merula*. Ante *Ptolemaum* nemo *Græcorum* vel *Latinorum* sic sensit, fatente ipso *Cluverio*. Quia potius *Orpheus* mare, quod *Græciam* & *Siciliam* intersluit, *Trinacrium* vel *Siciliense* vocat, *Sophocles* *Ionium*, nec non *Æschylus*. *Scylax* *Hydruntinum* portum constituit terminum maris *Adriatici*, seu *superi*, ac *Ionii*, seu *inferi*. *Euripides* *Adriam* locat versus *Eridani* fluenta. *Isocrates* *Adriam* *Illyri-*

co applicat. *Aristoteles* in Epistola de mundo Adriam superius locat, in cuius terminis sequatur Siculum mare, in obliquum patens, & in hujus confinio Creticum. *Theophrastus* Adriam locat juxta Illyricum. *Scymnus Chius* ponit *Ἰαδάρτου Ἀδριακῆν* supra sinum Ionium, incipiens a Brundusio montibusque Cerauniis. Omittimus testimonia scriptorum reliquorum, quæ plenis manibus effundit Autor, Geographia peritissimus. *Cicero* certe a mari Adriatico distincte separat Siculum *Epist. Lib. X* ad Atticum *Ep. 6.* Confer omnino *Melam Lib. II Cap. 4, 2, Lib. I Cap. 2, Florum Lib. II Cap. 5, Lib. III Cap. 6, Lib. IV Cap. 2, Tacitumque Annal. Lib. II.* Quodnam igitur mare & quantam hujus partem *Lucas* per *Adriam* denotaverit, Autor hinc satis elucere existimat. Hinc ad venentæ viperæ, mordentis *Paulum*, indolem & patriam sese convertit, & adversus *Baronium*, aliosque suæ ecclesiæ viros, ostendit, Makam semper caruisse viperis serpentibusque, Melitam Illyricam eis scaterere: elidit traditionem de miraculo, quo serpentibus Malta Sicula per *Paulum* perhibetur expurgata. Quin potius ab eo adempta fuisset mari Adriatico natura procellosa? Accurate comprobari illa traditio non potest. Natura Maltæ Siculæ alexipharmaca est ex virtute soli, non ex miraculo, derivanda, siquidem citra miraculum eadem aliis quoque inest terris. Causa physica deducenda est ex exhalationibus sulphureis & metallicis, immo ex salibus. Quare *Paulus* autor non existit Maltensis alexicaciz. Sequitur inserta *Equitis Vallisniensis* ad Autorem Epistola Italica, de morfu viperarum, Novellaræ A. 1728 d. 8 Aug. date. Glossopetras & oculos serpentum luteos, in Malta Sicula obvios, nonnulli ex miraculo *Paulino* derivant. At glossopetræ sunt dentes carchariarum & lamiarum petrefacti, qui alibi quoque sunt frequentes. Veritas patet ex inspectione rictus carchariarum. Ocelli serpentum genus sunt Achatis lapidis, succo cristallizante exsaturatum. Circulatores multa garrunt de miraculo *Paulino*, ut glossopetras & ocellos illos eo carius vendant. De vento typhonico deinceps afferuntur non contemnenda, quæ Autori videntur novum suppeditare robur. Euræ & Euro-

Pag. 75

78.

87.

90 seq.

104 seq.

119 seq.

126 seq.

135 seq.

145.

152.

159.

167.

169 seq.

193 seq.

aquilo

Pag. 216. aquilo Adriam tundant, iudicibus *Dionysio Periegete & Virgilio*, aufer vero Siciliam & Maltam Africanam. Nec tamen huic argumento confiditur admodum ex ingenio veritatis studio. De *Publio Meliteno* disquisitio intexitur nova & commendabilis. Fuit is *πρωτος*, id est, autoritate pollens præ ceteris, nequaquam Maltræ Africanæ Episcopus. *Publius* quidam Martyr exstitit potius Episcopus Athenarum, teste *Eusebio Hist. Eccl. Lib. IV Cap. 23*. Suspiciatur Autor, Malteses fatis fero ad Christi doctrinam accessisse. Traditiones eorundem varias curate examinat & profligat. Adjectum est Opusculo Parergon de Catellis Melitenensibus, & tandem succedit Index sat commodus. Gratulamur Autori de exantlato tam difficili ac intricato labore, venerantes notitiam ejus theologicam, philosophicam, geographicam, & Græcarum literarum penitentiorem peritiam, ac cummaxime ingenuam sentiendi confidentiam. Nunc post carecta latebimus, inaudituri, quo vultu & assensu sententia hæc, plerisque inaudita, ab aliis quoque videatur suscipienda.

219.
 222.

262 seq.

296 seq.

A CRITICAL-ESSAY ON THE ANCIENT INHABITANTS of the Northern Parts of Britain, or Scotland, &c.

h. e.

DISQUISITIO CRITICA DE ANTIQUISSIMIS Magnæ Britannie partis, quæ septentrionem spectat, sive regni Scotici, incolis, quo de Romanis, Britannis, Caledoniis, seu Pictis, præcipue autem de Scotis, disputatur; cum Appendice antiquorum monumentorum, e MSto editorum; Autore
 THOMA INNES, M. A.

Volumina II.

Londini, apud Guil. Innys, 1729, 8.

Alph. 2 plag. 8.

Plau-

Placidius utique insuato doctissimi *Inssit*, Viri de historia patriæ meritisissimi, quod in antiquissimorum regni Scotici incolarum rationem singulari cum industria, neque sine summa accuracione, inquirere, suarum partium esse duxerit. Neque enim solum multos errores Historicorum, qui ante eum hoc argumentum persecuti sunt, solide profligavit, verum etiam varias antiquitatis tabulas tanquam e naufragio conquirit undique & conservavit, observationibusque eruditissimis antiquissimi regni Scotici illuminavit historiam. Præcipuum est jus propositum est, *Hæctorem Boetium*, *Jo. Fordunum*, & *Georgium Buchananum*, refellere, qui in celebranda Monarchiæ Scoticæ antiquitate veritatis limites maximopere excedunt. Perperam enim sibi persuadent, si a Pictis discedas, reliquos in Britannia incolas antiquitus Scotos fuisse. Quocirca, quæ de *Meatis*, *Briganctis*, *Caledoniis*, *Horrestis*, &c. traduntur, omnia Scotis tribuunt; eorumque antiquitatem præter omnem modum evahunt. Sigillatim, quæ *Jo. Fordunus* de quadraginta primis Scotiæ Regibus, eorumque Monarchia, disputat, fabulis annumerat, quibus *Hæctor Boetius* novas addidit, *Georgius Buchananus* autem, cum eleganti stilo eas retulerit, ut publice stat receptæ, effecit. Ceterum quinque diversas nationes in Scotia vixisse statuit; Britannos, Caledonios, seu Pictos, Romanos, Scotos, Saxones. Saxones, Britannos, atque Caledonios, successive cum Scotis in unam gentem coaluisse. Scotos igitur præsentis eorum facinora suorum majorum res gestas jure dicere posse meritoque. *Cap. I* de Romanis in Scotia habitantibus differit, de quibus tamen late non agit, propterea quod eruditissimus civis ejus, *Alexander Gordon*, in *Itinerario septentrionali* ipsi otium fecit; ubi de monumentis Romanorum, in partibus Britannicæ, quæ Septentrionem spectant, obviis, ex instituto commentatur. *Cap. II* de Britannis verba facit, qui antiquitus *Meata* dicebantur, diversasque, quæ in eorum regno evenere, revolutiones recenset. *Cap. III* de celeberrimis olim Caledoniis, quæ deinceps Picti appellabantur, latius differit; deque eorum lingua, imperio, Regum numero, origine, atque unione cum Scotis, disputat. *Cap. IV* da-

Pag. 1 - 23.

29 - 37.

41 - 145.

ta opera de Scotis agit, atque *Fordunſi, Bocoſi, Buchananſi*, de
 iis relationes ſub examen vocat. Certam etiam Scotorum in
 Pag. 234. Britannia Monarchiæ æram figit. Videlicet a *Fergo*, filio *Eo-
 chi*, Monarchiam lineæ Scoticæ inchoat. A quo ad *Jacobum
 VI*, ultimum Regem Scotiæ, ſex & triginta Reges, qui hæredi-
 tario jure undecim ſeculis ſe invicem exceperunt, numerat.
 De Saxonibus ſigillatim verba non facit; quæ enim de iis no-
 tata digna in veterum ſcriptis obſervavit, Pictorum atque Sco-
 torum hiſtoriz interſeruit.

Alterum Volumen Scotorum antiquitatibus ſub examen vo-
 candis unice dicatum eſt. Cum autem inter omnes conſtet, Sco-
 tos ex Hibernia in magnam veniſſe Britanniam, non poterat
 non & in Hiberniæ antiquitates inquirere, difficultatesque, quæ
 402 ſeq. antiquiſſimam hanc hiſtoriam premunt, ex momento ſuo pon-
 derare. Singularem etiam, eaque erudiſſimam, Diſſertationem de
 765. Scriptoribus hiſtoriz Scoticæ agit. Sub finem autem e Mſtis di-
 verſa monumenta, hiſtoriam Scoticam illuminantia, attexuit. In
 768. iis eſt 1) Catalogus Regum Scotiæ. Diverſimode eorum nomi-
 na a diverſis Hiſtoricis ſcribuntur. Operæ igitur fecit pretium
 variantes uniuſcujuſque nominis lectiones indicando. 2) Mo-
 numentum ex Mſto Bibliothecæ Colbertiæ Codice 601 de-
 promiſit, quo de ſitu *Albania*, qua in ſe figuram hominis habet,
 quomodo fuerit primitus in ſeptem regionibus diſiſa, quibusque
 773. nominibus antiquitus ſit vocata, & a quibus inhabitata, agi-
 782. tur. 3) Ex eodem Codice Mſto Bibl. Colbert. *Cronicam de an-
 tiquorum Pictorum origine* exhibet. 4) *Excerpta ex ueteri
 789. Chronico de regimine Scotorum a Kennetho Mac-Alpin ad Muc-
 Malcolm* ex Mſto Codice Colbertino ſiſtit. 5) *Chronicum Re-
 gum Scotorum 314 annorum* ex Codice Mſto Colb. recenſet.
 797. 6) *Ex Regiſtro Prioratus S. Andrea nomina Regum Scotto-
 rum & Pictorum* tradit. 7) *Breve Chronicon Scoticum, ſive
 805. Chronicon Rythmicum*, quod ad calcem Scoti Chronici Mſti
 820. Collegii Scotorum Parienſis extat, reperias. 8) *Excerpta
 Chronici Andrea Wintoniſi, Prioris Lochlevenenſis, Anglicis
 826. verſibus conſcripti*, ex Codice Mſto Bibliothecæ Cottonienſis
 repetiit. 9) *Inſtrumentum publicum, continens copiam & exem-
 plar de verbo in verbum quarundam literarum Eduardi, Regis
 Angliæ.*

Anglia, super renuntiatione & quista clamations omnium obligationum, jurium, pactorum, & conventorum, factorum inter Reges Scotia & Anglia, aut suorum regnorum Status, super subjectione & jurisdictione Regis Scotia & ipsius Regni, ex ipso authentico instrumento, in Collegio Scotorum Parisiensi, describi curavit. 10) & 11) Monumenta duo exhibet, quæ ad historiam rebellionis, contra Jacobum III, Scotia Regem, susceptæ, pertinent. Primum est Propositio de publico certamine contra Regem suscepo, ex Actis Parliamenti Jacobi IV d. 6 Octobr. A. 1488, Cap. 4, petita. Alterum est Rescriptum Innocentii Papa VIII, quo facultatem impertis, absolvendi eos, qui in Jacobum Regem III insurrexerant, & de perpetrato crimine ab intimis se dolere protestabantur.

Animus est doctissimo diligentissimeque Auteri nostro, de origine atque progressu religionis Christianæ in Scotia commentandi. Quod quidem institutum ut felici cum successu exequatur, ex animo votamus.

JOANNIS CAJII, BRITANNI, DE CANIBUS Britannicis Liber unus; **de rariorum animalium & Serpium historia** Liber unus; **de Libris propriis** Liber unus; **de pronuntiatione Græcæ & Latine lingue, cum** *scriptione nova, Libellus; ad optimorum exemplarium fidem recogniti a S. JEBB, M. D.*

Londini, impensis Car. Davis, 1729, 8.

Plag. 17.

Habet, cur ab omnibus elegantioris doctrinæ amatoribus sibi gratiam promittat, Vir Clarissimus, *Sam. Jebb*, quod digna existimaverit varii argumenti Opuscula doctissimi olim civis sui, *Jo. Caji*, quæ nova formâ, solícite correctæ, in lucem prodirent, postquam à magni viri, *Conradi Gesneri*, cui æqualis & e paucis carus *Cajus* exstiterat, tempore ad nostram ætatem rariora facta fuissent. Adjutor scilicet eidem *Gesnero Cajus* fuerat, cum animalium historiam condere susciperet, suntque in *Gesnerianis* loca, quæ *Cajo*, Medico Britanno, accepta referuntur. Nempe de Canibus Britannicis libellus nomen *Gesneri* in fronte gerit.

Pp 2

rit, cui, Epistolæ modo, ab amico transmissus fuerat. Editorum eundem erat *Gesnerus* ob argumenti dignitatem, sed impeditus ab Autore distulit id negotium, donec nova lima ab ipso *Cajus* perpolitus lucem adspiceret. Dividuntur canes in generosos, rusticos, & degeneres. Horum duo genera *Cajus* constituit, alterum, quod feras investiget, alterum, quod aves persequatur, utrumque venaticum. Venatici omnes quinque sunt generum. Aut enim odoratu, aut visu, fatigant feras, aut pernicitate vincunt, aut odoratu & pernicitate superant, aut dolo capiunt. Qui odoratu ferarum vestigia legunt, sagaces alii, alii leporariis, alii lutram, mustelam, sectantur. Sunt, qui teprarii audiunt, quod effossa terra vulpes taxonesque venentur. Sanguinarij cruentatam ictu feram persentiscunt, inter quos sunt, qui vestigia hominum legunt. Singulis canibus suum *ἰδίωμα*, quo appetunt seliguntque, secundum *Athianum* inest, habuitque ampliam *Autor de agalxis*, leporariis, levinariis, vertagis, indicibus, aquaticis seu inquisitoribus, melitxis, pastoralibus, villaticis seu catepariis, monticibus, aliisque canibus, dicendi materiam, id quod jucundo sermonis genere ita peragit, ut nemo sit, qui non magnam exinde oblectamentum sit capturus. Idem iudicium esto de ejusdem rariorum animalium historia, quorum indolem pro temporis illius ratione curate satis describit. Recenset porro *Cajus* peculiari Libro proprios, quos edidit, libros, quorum series adductur, ita quidem, ut dubium supersit omnibus, an arte sua magis, an rerum ad philosophiam spectantium studio, clarus exsiterit. Similiter cum voluptate legitur de profuntiatione, Græca & Latina *Libellus*, quo acriter invehitur Autor in novatores, qui divinare, quem oris rictum labii linguæque contorsionem antiquum duxerit Latium, literas suas in vocem effingendo, audent. Ridiculos hos esse, eo ipso declarat, quod meliora afferre nequeant aliis, qui consuetudini patrii sermonis aliquid largiuntur, quandoquidem jurato aliquis vix assereret, sic Romæ, sic Athenis, sonasse literarum elementa. Abortus sunt ingeniorum ejusmodi disceptationes, magni quidpiam crepantes, sed ab omni eruditionis indole prorsus remotæ, quo ipso vera sunt, quæ *Phavorinus*, Philosophus, juveni, inusitatus loquenti, dixisse fertur, *scius esse, non loqui, quam non intelligi.*

NOVA

NOVA PLANTARUM GENERA, JUXTA
*Tournefortii methodum disposita; quibus plantæ
 MDCCCC recensentur, scilicet fere MCCCC, nondum ob-
 servatæ, reliquæ suis sedibus restitutæ; quarum vero fi-
 guram exhibere visum fuit, eæ ad DL æneis Tabulis
 CVIII graphice expressæ sunt: Annotationibus atque
 Observationibus, præcipue Fungorum, Muscorum, affi-
 niumque plantarum, sationem, ortum, & incrementum,
 spectantibus, interdum adjectis. Regiæ Celsitudini JO-
 ANNIS GASTONIS, Magni Etruriæ Ducis. Au-
 tore PETRO ANTONIO MICHELIO,
 Flor. Ejusdem R. C. Botanico.*

Florentiæ, typis Bernardi Paperinii, 1729, fol.

Alph. 2 plag. 18, cum Tabb. æn. 108.

Magna fuit Cel. Autoris industria in augenda rei herbariæ
 suppellectili, quam millenario, & quod excurrit, plantarum,
 a se primum observatarum, ampliorem reddidit, speciebus sci-
 licet in genera mutatis, nominibusque ingeniose excogitatis,
 quæ plantæ ab aliis jam antea descriptæ, sed conveniente mi-
 nus, prout visum fuit, termino declaratæ, indolem, florendi
 maxime modum, aptius exponerent. Fecit id pro more seculi,
 cui antiquitas sordet. Neque enim tantum Cel. Autor, sed & in
 Britannia Cl. *Dillenius*, & in Germania Cel. *Heisterus*, novis ge-
 neribus ex antiqua specie constituendis impense student, quo
 ipso in immensum excrescens giganteum herbarum systema
 mole sua multos misere exercet, plurimos deterret. Diver-
 sa ingressus via magni nominis Vir, *Tournefortius*, cujus me-
 moriam frontispicium Operis recolit, contrahere potius &
 in angustias redigere vastissimos florum campos studuit, non
 minore hinc fama celebrer, quam si, quod per ingenium præ-
 stare potuerat, speciebus, aliqua, utut levi, quoad florem fru-
 ctumque diversitate discrepantibus, novos fecisset titulos. In se
 cymbalaria & elatine ipsi linariæ sunt, staphisagria delphi-
 nium.

nium. Mirum non est, magnis in arte viris, qui sibi, non tyronibus, gloriæ suæ, non utilitati discipulorum, scribunt, minus placere syntheticam methodum, quæ magnum terræ orbem parva charta depingere, memorizque hoc ipso auxilium ferre, studet, sed analyticam, quæ conceptus rerum auget, ex partibus totum, ex cive rempublicam, conficit. Nolumus hæc contumeliose dicta putari, siquidem haud difficile intelligimus, si acutius philosophari quis vellet, ob levissimam characteris dissimilitudinem nomen mutari debere plantarum, quæ ceteroquin prope se invicem satis bene steterant. Verum, si lynceis adeo esse quis vellet oculis, plurimum generum, parva specierum, habituri essemus. Virgas aureas omnes certis quidam florendi modus disjunctissimas efficeret; ecce nova genera: Veronicæ pleræque jam divortium fecerunt Lychnis, unica foret reliqua Lychnastra, & Lychnoides, & pseudo-Lychnidea, & Lychnidibus affines; nec male, dummodo inter omnes conveniret, quibus per meritum famæ principum in re herbaria elogium debetur, concilium agere, quo denique certi aliquid statui possit in maximi momenti materia, ne, quæ huic Lotoides, alteri Trifolium, cum lotus hortensis odora non male audiret hæcenus, appelleretur, dubiumque supersit, cui inter æqualis ponderis viros calculus addi debeat. Ceteroquin optandum foret, omnes, quæ male coherant, species separatas existere. Nos, qui hæcenus in hortis nostris cum Cl. *Michellio* haud semel locuti sumus, cujus nova genera ex parte colimus, facile largimur, non sine ratione contra antiqua nomina plurimum declamari, dummodo assuescere alii nostris hæc notionibus velint. Consensu plurium in arte peritorum opus est, quo nomina mutantur, sed nec deerunt, qui in partes Cl. Autoris ire parati sint. Nacti certe sunt immortalis famæ viri occasionem inclarescendi, quorum nominibus nova plantarum genera ad modum *Plumerii* aliorumque inscribuntur. Facere ceteroquin non possumus, quin publicum testemur gaudium de culmiferarum historia optime nunc illustrata, postquam id tentatum a variis, maxime vero ab illustribus Viris, *Scheuchzero* & *Monti*, fuerat, quorum labores digerantur, disponantur, & methodo clara,

con-

constante, universali, illustrantur. Eodem ingenio, eademque dexteritate, Cel. Autor Lichenes digessit, inter quos legimus varios, Lipsia transmissos, etsi nomen reticeatur. Muscorum series elegantissime instruuntur, & quod primo loco dici debebat, fungorum familias post *Steebeckium* nemo feliciter adornavit Nostro, ita quidem, ut classicæ autoritatis librum huncce rei herbariæ studiosis magnopere non possimus non commendare. Fungi eisdem sunt simplices, unicolores, lateritii, rufi, lacte vel succo coloris particeps turgentes, eoque ipso acres, nec veneni expertes, nec non bicolores, versicolores, quos sequuntur, qui nec lactescere, nec acres esse, deprehenduntur, variorum colorum, inter quos potissimum esculenti sunt, qui farinam molarem olent, multo magis illi seligendi præ reliquis, qui fragrantia sua bonitatis signum edunt. Luxuriant præ hisce fungi, qui ex uno pede multiplices procedunt, pileolo modo conico, modo sursum reflexo, modo inæquali, clypeato, aliisve modis conformato, colore etiam croceo, aureo, albo, uno vel pluribus. Cespitosos hos aliquando etiam soboliferos appellat. Quidam ex conceptaculo seu volva erumpunt, quidam secus. Fungidastri, phalli, phalloboleti, ipsique boleti, a fungis magnopere discrepantes, agmen claudunt. E fungidastris quidem alij semen in superiore, alij in inferiore parte ferunt; phallus autem, etsi semine carere videatur, eodem tamen gaudet, latente intra gelatinam foetidam, quam exsudat, utpote quæ aquæ mixta rei fidem facit. Icones omnes artificiosissime exsculptæ, & celeberrimorum Virorum, quorum dona Autori missa sunt, nominibus, & operis elegantia, superbiunt. Totum Opus, Autore suo dignissimum, plurium annorum, indefessi studii, itinerumque per omnem Europam susceptorum, labor, omnibus bonis perplacebit, nec carere eodem Bibliothecæ hortenses vel botanicæ poterunt.

JOANNIS DANIELIS GOHLII, MED. D.
*Fontis Soterici Freyenwaldensis ac Circuli Ober-Barnim-
 bensis Physici quondam ordinarii, Acad. Nat. Cur. &
 Societ. Scient. Berolin. Sodalis, &c. Medicinæ Pra-
 Fica,*

Etica, Clinica, & Forensis, sive Collectio casuum variorum ac notabiliorum Medico-Clinicorum, Chirurgicorum, ac Forensium, partim responsis ac epicrisibus, partim sectionibus Anatomicis, & depositionibus, illustratorum; quam, præmissis beati Autoris vitæ curriculo, in lucem edidit

SAMUEL SCHAAERSCHMIDIUS, Med.

Licentiauis.

Lipsiæ, impensis Casp. Jac. Eysleri, 1735, 4.

Alph. 4.

Magna utique hæc seculi nostri felicitas est, quod non solum variis experimentis Physicis; Anatomicis, atque Chemicis, in naturam corporis humani inquiratur, verum accurate etiam morborum historiarum, more præstantissimorum Medicorum veterum, enarrentur. Laborem hunc strenue, post alios subiit Cl. *Goblius*, Medicus ex aliis libellis non incelebris, cujus historia morborum aliquot difficiliorum casuumque, ut vocantur, forensium, in publicam lucem nunc post mortem ipsius prodit. In *tres Sectiones* divisum fuit a Cl. Editore Opus, ad quarum quamlibet casus quinquaginta referuntur. *Prima* maximam partem complectitur historias morborum, & observationes clinicas, medicas æque ac chirurgicas. Ex iis nunc morbi funesti recensentur, sectionesque cadaverum subnectuntur; nunc consilia & responsa *Goblii* ad *Stablianam* medendi rationem consignata referuntur, & subinde remedium successus, quod maxime placet, iterum iterumque ab ægrotantibus descriptus, cum novis consiliis, morbi vicissitudini accommodatis, notatur; nunc simplex traditur morborum historia cum epicrisi; nunc morbi aliqui pathologicè pertractantur. Præter hæc vero interdum & consultationes aliorum Medicorum venustiorum, quorum schedæ in *Goblii* manus inciderunt, frequenter vero responsiones Illustris Collegii Medici Berolinensis ad morborum historias, hinc inde interjectas esse videas. Aliquando etiam plures una responsiones exhibentur, quando scilicet præter *Goblium* & alii Medici in consilium adhibiti

libiti fuerunt. Notatu maxime videntur digni supremi aliquot summorum Principum morbi, atque eviscerationes, ex quibus ipsorum historia, quantum ad vitæ exitum attinet, suppleri queat. Historiam quoque feminæ Berolinenfis, non ita pridem a diabolo obsessæ, commemorabilem esse iudicamus. Altera Sectio sistit varii generis responsiones ex Medicina forensi. Tertia vero nunc morborum historias, ut prior, enarrat, nunc forenses disceptationes, nunc vero etiam quasdam observationes de remediis simplicium viribus, admiscet. Accesserunt his Quæstiones medico-practicæ, quas *Goblius* in coeuentu quodam hebdomadali, a Medicis quibusdam Berolinensibus eam ob causam, ut alios alteri casus rariores & quæstiones intricatiores explicandas proponeret, habito, suis responsionibus enucleavit. Tandem appendicis loco subnexa est tractatio de lue bovina, A. 1729 per circulum Barnimensium superiorem grassante. Bene multa in hoc Syntagmate inesse intelligimus, quæ a Medicis Pragmaticis in succum & sanguinem converti mereantur.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE
des Sciences, A. MDCCXXVII, &c.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIEN-
tiarum A. 1727, una cum Commentariis Mathe-
maticis & Physicis ejusdem Anni.

Parisiis, in Typographia regia, 1729, 4.
Alph. 3 plag. 3, Tabb. æn. 17.

In *Physica generali* Eques *Hans Sloane*, Socius Academiæ Parisiensis, & Londinensis Societatis Præses, exhibet Dissertationem de ossibus elephantis in terra repertis, quæ sæpius pro gigantum ossibus habita asserit. Idem Præses duo cornua enormis magnitudinis pro cornubus jumentorum Æthiopiæ, quorum *Strabo*, *Plinius*, *Solinus*, & *Ælianus*, e neotericis vero *Ludolfus* inprimis, meminuerunt, habet. *Maupertuis*, Salamandram attente

Qq

exami

examinans, invenit, eam vix mordere posse, dentes citius emotos, quam & valida manus compressione gallinæ plagas inflixerint; Salamandram, in partes sectam, comestam a cane, & totam deglutitam a gallo Indico, ne minimum quidem mali nec canis, nec gallo, induxisset; in igne illam perire satis cito, at lac, quod sub cute ejus continetur, qua compressa & hinc inde diffusit, statim, cum animal ignem sentit, regurgitare, parumve abfuisse, quia una vice hoc lac ignem extinxerit. *De Reaumur* ex communicatione *Sarrasini*, Medici regii, de Hystryce nonnulla inserit, ubi hoc inprimis curiosum, spicula ejus tenui tantum radice adhaerere cuti, quæ vero, si manum vel vestem tetigerint, multo fortius his annectantur, quam animali, non vero eadem vi a se sagittarum instar rejicere. Biterris observata est tuba marina 21 Aug. quod in Terra firma mirum phenomenon. *Saurinus*, *Amontani* insistens vestigiis, barometrum rectificare studet, ita, ut, quanquam, præter aeris gravitatem, & ejus frigus calorque influat, turbetve, error tamen in barometro simplici non nisi 1 lineæ sit. In duplici præter supra dictas irregularitates, & diversa vasorum capacitas & rarefactio liquoris accedunt, unde non, nisi adhibita analysi, resolvi poterat problema correctionis mercurio adhibendæ, quod tamen perbene a *Saurino* præstitum. Summa pluvie Parisiis 23^d, 8 lin. thermometri altitudo ima d. 7 Febr. 28° maxima, d. 7 Aug. 80° barometri elevatio summa d. 1 Dec. 28^d 4 lin. ima d. 28 Dec. 27^d 1 lin.

In *Anatomia Petitus* longius disquirat de nervo intercostali cum oculis communicante. Observavit, in infantibus modo natis visum debilem pendere a nimis crassa cornea, & deficiente humoris aquei quantitate; in crystallino vituli observabat, eum quasi glaucomate laborare; statim, ac in manu calefiebat, iterum pellucidus ac naturalis, frige factus de novo quasi glaucomate obductus, & ita alternative, apparebat. *Malacæ* & *Senac* de motu labiorum differunt, ac curiosum videtur, in mundanis urbis *S. Germani* Hispanum os quadratum exhibuisse. Inter Observationes Anatomicas *du Puy*, Medicus Regis in urbe Rupeforti, cologn tractavit, cujus interior tunica separata ab exteriori, & incrementum summa proprium, tandem mortem subire ægrum coegerat.

In

In *Chymia* *Geoffroy & du Fay* de dissolubilitate vitrorum, vino, & aliis acidis, multa instituunt experimenta. *Geoffroy* invenit, olea essentialia mixta cum spiritu vini reale frigus producere. *Boulduc* sal, e terra prope Gratianopolim in Delphinatu extractum, sal *Glauberi* esse naturale, monstrat. *Lemery* de dissolutione diversorum salium successiva in aqua communi disierit. Pars hæc est secunda Dissertationis, A. 1724 jam impressæ, cui & hoc ipsa anno tertiam adjunxit. Multus est in inquirendis proprietatibus salis imprimis tartari. De *Reaumur* multum operæ impendit elaborandis vasis murrhjinis, & si fateri verum licet, forsan non longe a scopo abest. Saxonia nostra in tam eleganti & magnifico artefacto Galliam ac *Reaumurii* scientiam chymicam non spernere debet, non tamen & statim ad eum perfectionis gradum evehet imitationem, si & maxime in inveniendis felices fuerint, qua nos sub tutela *Augusti* gloriari possumus.

De *Reaumur* in *Botanica* in corallia inquisivit, ac refert inter alia systema de hoc corpore, observationibus *Marsiglianis* directe oppositum, ab innominato propositum, ubi & corallium & omnia lithophyta insectorum sunt productiones, species conchyliorum, aut massæ concharum unitarum. Flores a *Marsiglio* observati insecta evadunt, corallium generantia. A *Reaumurio* contra cortex coralliorum pro planta habetur, cetera tota eorum substantia pro massa lapidea. Elegantissima hæc est tractatio, quam harum rerum studioso plene satisfacturam, certi sumus. *Marchant* in vegetationem inquisivit, quæ nascitur in cortice querno a coriariis usitato. *Marchant*, dubius hærens, ad quod plantarum genus hanc æemine adhuc observatam vegetationem referret, tandem ei nomen imponit Spongiæ fugacis, mollis, flavæ, & amœnæ, in pulvere coriario nascentis. De *Jussieu* historiam enarrat plantarum & animalium in membranis vitulinis pictorum, quæ in Bibliotheca regia asservantur. Manibus elegantissimæ hæc icones debentur *Nicolai Roberti*, *Jouberti*, *Aubriati*, ac maximi, idque merito, thesauri instar habentur.

In *Aritbmetica* *Beaufort* novam numerorum detexit proprietatem. Numero cujuscunque potentiz dato, si duplum exponentis, plus 1 est numerus primus, hic idem numerus pri-

mus exacte dividet numerum positum plus vel minus unitate. E. g. duplum exponentis potentia primæ est 2, quod plus 1 est 3, hinc omnis numerus (excepto ternario & ejus multiplis) plus, vel minus 1, divisibilis est per 3. 25, e. g. plus 1, vel 26 minus 1 = 27, vel 24 dividitur per 3. Omnis numerus quadratus, vel auctus, vel imminutus, unitate dividitur per 5, excepto numero 5 & ejus multiplis. *Nicole* methodum exhibet summendarum serierum, quarum summa viis ordinariis haud inveniuntur.

In *Geometria* notum est, cycloidem generari a circulo super linea recta provoluto. Si cetera corpora æquilatera, triangulum æquilaterum, quadratum, pentagonum &c. itidem super recta promoveantur, spatia formata provolutione polygonorum erunt ad spatium polygoni generantis, aut ut cyclois ad circulum, i. e. in ratione tripla, aut minimum ratio modificata erit, ut deveniat tripla in infinito. In genere hoc demonstrat *Mauportuis* de primo polygono, triangulo, ad ultimum usque circulum. *Fayus* demonstrat, si circulo inscribatur & circumscribatur polygonum regulare, deinde sumto latere circumscripti pro diametro describatur circulus, cui inscribatur ejusdem formæ polygonum, aut sumto latere inscripti pro diametro, describatur circulus, cui circumscribatur tertium ejusdem formæ polygonum; esse spatium, huic tertio polygono inclusum, æquale differentia spatiorum, primis polygonis inclusorum. *Mauportuis*, observans, radios evolutarum semper tangentes non permittere, ut curva evolvatur, nisi a latere convexitatis, eas ita evolvit, ut radius semper sit perpendicularis ad curvam, ideo curvam evolvit & ex convexitatis, & ex concavitate, latere. Novæ hinc exoriuntur curvarum species, ab *Huguanianis* evolutis diversæ. De *Lagny* tertium differit de goniometria, & de analytica. Opus vero est, ut angulus querendus semper minor sit sexta recti anguli parte, vel 15 gradibus. Longæ & hic apparet recensio Abbatis *Terrasson*, sumta ex *Diariis eruditorum* (*Journal des Savans*) Mensibus Julio & Octobr. A. 1728, a *Fontenellio* publicati libri, *Elements de la Geometrie de l'Infini, ou Suite des Memoires pour l'année 1727*. *Fontenellius* enim laudando consilio abstinuit a sui Operis recensione. In *Astronomia* *Maraldus* Tabulas primi satellitis Jovis explicavit.

vit, ac de omnibus principiis, in eas influentibus, perbene elocutus est. Mirum, sidera hæc 83 annis ab eorum detectione legibus calculorum melius parere, quam luna 56 circiter seculis sæpissime observata. Postquam R. P. *Jacobus Alexander Benedictinus* Burdigalis A. 1726 Dissertationem publicarat, æstum maris a terra circa lunam (non vice versa) mota deducentem, de *Mairan* geometrice fere falsitatem demonstrat hujus Opusculi, quod tamen maximis cetera effert laudibus, quodque in Academia Burdigalensi præmium adeptum est. *Balianus*, Genuensis, in Epist. ad *Ricciolum*, quæ in ejus *Almagesto* habetur, idem jam meditabatur. En superbiam terricolarum satis punitam, qui, cum olim solem circa se revolvi credebant, jam & circa minimum forsan omnium celestium corporum circulari videntur. De *la Croyere* motum proprium fixarum accuratissime rimatus est, comparando observationes a se habitas circa arcturum & solem per meridianum transeuntes cum iis, quas olim *Picardus* fecerat, ast motum in longitudinem annuum non nisi $47''$ & $16''$, vel $20''$ eruit, ex A. 1669 in hunc A. 1726, cum certo certius $50''$ minimum sit; mirum tamen, 57 annorum spatio eadem fere accuratatione hunc lentissimum prodire motum, qua olim 16 & 17 Secula comparando. *Cassini* theoriam cometarum sub examen vocavit, ac facilem elegantemque proponit methodum tum calculo tum figura determinandi distantiam cometarum & a terra, & a sole, quantitatem & directionem motuum, tum in propria orbita, tum ad eclipticam reductorum, inclinationem orbitæ, & verum ejus motum. Eclipsis d. 17 Sept. observata Thuriis prope *Clermontium*, a *Cassino*, maxima obscuratio 7^b , $8'$, $43''$. 33^d , $50'$, finis 7^b , $48'$, $59''$. Initium ex fine erutum 6^b , $26'$, $4''$.

In *Mechanica Couplet* secundam exhibuit Dissertationis partem, tractantis de impulsu terræ contramunitionem externam, cujus superficies verticalis in Commentariis Anni præcedentis pag. 58 granorum vel parvulorum globulorum instar perfecte rotunda supponebatur. Jam vero, eandem inæqualem & glareosam considerando, crassitiem munitiamenti externi determinat, quod non horizontaliter, ut in prima parte, sed verticaliter, impulsum, terræ resiste-

re valeat. *Pitot* commentatur de impulsu obliquo fluidorum in superficiem planam; maxime hæc conducunt ad rem nauticam, & post *Renaudum*, *Hugenium*, *Bernoullium*, *Guineum*, & *Hoffium*, iterum demonstrat Autor, esse sinum situs optimi spinæ navis (*la quille*) & situs optimi veli complementa unum alterius. Inter Elogia *Nicolaus de Malezieu* vehementer laudatur, quod, præter *Mathesin*, quæ sola totum hominem occupat, tamen & humanioribus literis, historiz, nec non linguis Græcæ ac Hebraicæ, operam dederit, imò nec poeseos experts fuerit. Natus Parisiis A. 1650, ducem Burgundiz A. 1696 *mathesin* secundum *Elementa Geometriz Arnaudi* docuit, & quæ *Dux* ipse repetitionis gratia sub ejus ductu scripsit, A. 1715 *Buisserius*, Ducis Bibliothecarius, sub titulo *Elementorum Geometriz Ducis Burgundiz* publicavit. A. 1701 honorarii Socii *Academiz Regiz* titulo ornatus, tandem apoplexia obiit A. 1727. d. 4 Martii, ætatis 77. *Isaacus Newtonus* lucem adspexit A. 1642 *Vollstropis* Lincolniz. Nemini ignotus est hic heros, & elogium ejus pro specimine *Fontenellianæ* eloquentiz veritatis & suadz habendum. Quantisquantis illum extulerit laudibus, nullo tamen modo pro adulate censendus videtur; siquidem hic Anglus in tantum laudandus, in quantum humana scientia laudari potest. *Fontenellius* tamen, de inventione calculi differentialis disserens, expresse, idque ex ipso *Societatis Londinensis* commercio, *Leibnitium* plagii haud arguit, siquidem & ipsa *Societas* id vix aliquantulum indigitat. Sciunt vero & eruditi, non omnes e castris commercii stare. Mortuus d. 20 Martii, tantis fuitibus sepultus est, qui abunde testantur, eum externis divitiis non minus, quam animi abundasse dotibus.

LES EPITRES HEROIQUES D'OVIDE, &c.

h. e.

EPISTOLÆ HEROIDUM OVIDII, IN
versus Gallicos translate studio *Virginis Illustris*
HERETIERIÆ.

Parisiis, impensis *Andræ Cailleau*, 1732, 8.

Alph. 1.

Epistolæ

Epistola spectatissimæ Autoris, qua Opus ipsum Illustrissimæ Comiti, de *Verteillac* dictæ, dedicatur, poeticam venam, & limpide & naturaliter & jucunde Galliceque manantem, probat & comprobat. Opus ipsum consimilium singulis palmam, ni præripit, certe reddit dubiam. Periculum quidem alii quoque in hac palæstra fecerunt jam pridem; verum Minerva minus propitia. *Octavianus de S. Gelasio*, Episcopus Angolismensis, A. 1510 Epistolas heroidum *Ovidii* Gallica pœsi induit ediditque. Sexaginta post annis Cardinalis *Perronius* Epistolam primam poetice transtulit, secundam vero oratione pedestri, reliquas reliquit intactas. Clarissimus *Mezeriac* A. 1626 octo Epistolas heroicas, poetice in Gallicum conversas, notisque suis ornatas, edidit. Abbas *de Marolle* translationem dedit in prosa elaboratam. *Cornelius junior* A. 1670 septem Heroidum selectas carmine Gallico vestivit, forasque exire in lucem iussit. Aliquot annis post apparuerunt sex Epistolæ *Ovidii*, versu Gallico expressæ per Abbatem *B.* quas inter nonnullæ a *Cornelia* translatae exsisterunt. Eruditus quidam Rothomagensis præterea nonnullas in versus transfudit Gallicos. *Ovidii* hisce Epistolis inest affectus conveniens, stilus tersus ac natus, imprimis concisus, multumque compositionis ac elegantia. Unicæ sæpius voci inest insigne pondus, ac cogitationum quasi congeries. Quanta inde oboriatur interpreti difficultas, nemo non intelligit. Quo impedimento Virgo Illustris sese deterreri haudquaquam fuit passa, morem gestura generosissimis duabus foeminis, id potissimum laborans, ut cogitata *Ovidii*, eorumque vim, affectum, nexumque, debite affectaretur ac exprimeret, si minus verba, eorumque structuram & brevitatem, imitando adæquare posset. Versus, ut varietate delectaret lectorem, adhibuit ipsa mensuræ haud unius. Modulus scribendi literas ejusmodi heroicas, ab *Ovidio* inventus, sese probavit *Cofaro*, ac nuper magno *Fonsenellio*, quorum posterior Epistolas quatuor ejusdem generis composuit. Nostra argumentum Gallice contextum singulis literis præmisit, quarum haud paucas quoque ex integro dedit translatas oratione pedestri, suoque loco insertas. Qui translationem conferent cum
Lati-

Latinis *Ovidii* Epistolis, ii nobiscum arbitrabuntur, summam cogitationis ac affectus fuisse retentam, facili perspicuitate expressam, ac stilo terfo ita exornatam, ut *Hirissaria* enuntiationes sæpius sint planiores ipsis *Ovidianis*. Nervus vero *Ovidii*, paucissimis vocibus, uni sæpe, insitus, quemadmodum aliquid linguæ Latinæ & genio *Ovidiano* habuit commune; ita is a translatore, qualiscunque is sit demum, nunquam viva & æque pulchra imitatione ad liquidum perducetur. Eadem doctissima æque ac illustris Virgo aliis quoque scriptis sese vulgo eruditorum exemit. *Scriptorum suorum ipsamet hunc dedit indicem: Oeuvres mêlées tant en vers qu'en prose, 12; L'Apothéose de Mademoiselle Scudery, 12; la Tour ténébreuse, ou Histoire de Richard I, Roy d'Angleterre, surnommé Cœur de Lion, Contes Anglois, 12; la Pompe Dauphine, 12; les Caprices du Destin, 12; les Epîtres héroïques d'Ovide; le tombeau de M. le Dauphin de Bourgogne, Brochure in 4.* Sic flos eruditionis ac Galliz delictum ac sidus

Præradiat stellis signa minor a suis.

APOLOGIE DES BETES OU LEURS CON-
noissance & raisonnement, &c.

h. e.

APOLOGIA PRO BESTIIS ET IPSARUM
notitia ac ratiocinatione, vindicatis adversus systema
Philosophorum Cartesianorum, contendentium, animan-
tia bruta esse non nisi machinas automatas. Opus versu
Gallico concinnatum, opera Cl. MORFUACII
DE BELLEMONTI.

Parisius, impensis Petri Præti, 1732, 8.

Plag. 14.

Illustris Autor a dignitatis generisque sui splendore haud alienum existimavit, philosophum agere poetam. Opus ipsum
Comi.

Comiti, de *Argensolis* cognominato, fuit inscriptum, Cancellario Ducis Aurelianensis, & Academiæ regiz scientiarum Præsidi. Verequur, ne poeticus stilus longius in alterum latus subinde deflexerit, ac ex bestiis redditi sint rationes humanæ consortes. Nam secunda statim pagina nos docet, bestiarum actionibus inesse sensum & moralem doctrinam. Ipse *Systema Cartesii* vocat superbum, ac Genealogiam Dominorum, ac Comitum *Argensoliorum* inde ab A. 877 deducit. Præfationem magnifice exorditur verbis e *Lucretio* desumptis: *Avia Pteridum peragro loca, nullius ante Trita solo: juvat in segros accedere fontes Atque haurire.* Tractatio ipsa fuit coagmentata e diversis historiis de actionibus animantium brutorum, quibus Autor docet ac efficit, animantia illa gaudere imaginatione, memoria, docilitate, imitatione exquisita, & judicio. Id, quod de judicio iis tribuendo tradit, assignari potest regulæ associationis idearum clararum, & expectationis casuum eventuumque consimilium. Patefcit omnino exinde, animantia bruta e numero machinarum automataram esse eximenda. Verum ratiocinationes, quæ sunt ope idearum universalium & meditationis, inde nonnumquam colligi possunt.

Leben und Geschichte des heil. Märtyrers Stephani, &c.

h. e.

ACTA, S. STEPHANI VITAM, EXCEL-
lentiam, & cultum S. Protomartyris, primi ac præ-
cipui Patroni urbis Imperatorie Viennensis,
complexa.

Vindobonæ, typis Joannis Adami Schmidii, Bibliopolæ No-
rimbergensis, 1736, 8.

Plag. 15.

Eo eminent splendore Vindobona, caput gentium, ut haud
immerito Patronus tantæ urbis tutelaris in cœlum veniat,
quem

R r

quem aliis quoque ecclesiis cathedralibus præesse, haud ignoramus. Autor libri, qui Dedicacionis formulam, ad Reverendissimum Principem & Dominum *Sigismundum*, Cardinalem de *Kolloniztsch*, Archiepiscopum Viennensem, Consiliarium Cesareæ Majestatis intimam, directam, classit nominis sui significacione, existit Pl. Rev. Pater *Magnoaldus Ziegelbauer*, Ordinis Benedictini confors. Templum S. *Stephano* Vindobonæ sacrauit condiditque *Henricus I*, Dux Austriæ. Liber ipse in tres Partes est distributus. *Prima* complectitur vitam & facta sancti Diaconi & Protomartyris: *secunda* prærogativas & principatum ejusdem: *tertia* continet institutionem, qua doctetur lector imitationem virtutum S. *Stephani*, & observantiam, ei ex sententia Autoris præstandam. Prærogativæ illæ ad numerum duodenarium fuerunt productæ, ac sunt hujusmodi; scilicet quod 1) Acta S. *Stephani* in albo martyriorum & martyrum antiquitate & fide excellent reliquis; 2) *Stephanus* in sacris literis prædicetur plenus fuisse gratiæ, haud secus ac beatissima Christi mater, *Maria*; 3) *Stephanus* virtutem Christianam animo habnerit infixam ad gradum singularem usque & excellunt; 4) ipse primus Diaconorum & Martyrum exsiterit; 5) formam angeli representaverit; 6) similis fuerit Sospitatori optimo; 7) intra vitæ hujus cancellos fructus fuerit divina contemplatione; 8) Deus ipse spectatorem egerit martyrii, a *Stephano* profligati; 9) *Stephanus* intra & post hanc vitam magna ediderit miracula; 10) ipse sit gratiosissimus beatissimæ Deiparæ; 11) gloria cumulatissime in Ecclesia triumphanti plenus; 12) concelebratus in Ecclesia Romana & Latina sit usquequaque. *Joannes Baptista Solerius*, qui Acta Sanctorum, a *Bollando* cœpta, continuat cum *Conrado Janninoga*, hæc in Notis ad Martyrologium *Ussardi* habet: Nullius certa Sancti reliquia tot prodigiis, tot certissimis miraculis, ab *Augustino*, aliisque sanctis Patribus, sunt celebrata. Eis, qui credunt, illos, qui in honorem Sanctorum celebrant Missas, rebus creatis immolare, & sacrificia offerre, Autor respondet, Pontificios haud immolare sanctis Martyribus, repetens illa *Augustini* ex Lib. XX contra *Faussum* Cap. 21: *Quis Antistitum, assistens*

affluens utri, aliquando dixit: Offerimus sibi Petrus, aut Paulus, aut Cyprianus. Sed, quod offertur, offertur Deo, qui Martyros coronavit. Desiderant nihil mirum offerentes, ut deprecetur pro ipsis sancti Martyrea. Hæc, utro, verba sunt Auctoris, a nobis non sit ea, quod illa, dederimus, sed, ut Augustinus scripsit Act. 45. *De Tomo ut opem ipsi pro nobis, et eorum vestigiis inhaeremus.* Idem tamen alibi dilucide satis eum tribuit honorem S. *Stephani*, relictus ex præstantissimis numerum, qui in eo consistat, ut cultores Ecclesie Romane in diversis necessitatibus, rebus adversis, & morbis, ardentissima fide adoret eum, & eum humana fiducia ad summa confugiant. Idem, ut comprobet, S. *Stephanum* in imaginibus & numismatibus esse honorandam, felse ad commentum illud recipit, quod *Bozetta* in *Admirandis orbis Christiani* memorie prodidit, ratæ, imaginem S. *Stephani* divinitus in saxum fuisse impressam eo in loco, ubi ipse lapidibus fuit obrutus. *Evodius*, Episcopus Uzalensis in Africa, retulit *Lib. II Cap. 4*, genios coelestes imaginem picturamve S. *Stephani* coelitus deportasse, ut eos, qui tutelæ ipsius sunt commendati, docerent ipsi, quomodo hunc Divum tutelarem in imagine conspicuum caste ritæ que colerent. Miramur, qui fieri potuerit, ut Autor tradat, in singulis & universis necessitatibus, omnibusque rebus adversis, ad S. *Stephanum* esse confugiendum, precibusque festinandum; cum tamen alibi (p. 151) moneat, *Maria Xeritonis* id privilegium esse proprium, quod in omnibus morbis miseris, que adjuncta præstare opemque ferro queat. Ipse contendit, Deum in uno loco libentius certiusque precibus supplicantium annuere, quam in alio. Viennæ ostenduat in æde primaria argenteum receptaculum, reliquiis ex brachio S. *Stephani* decerptis eximium: imaginem S. *Stephani* argenteam, manu tenentis lapidem, unum ex iis, quibus obrutus fuisse traditur: cranium protomartyris, a *Leopoldi*, Cæsaris gloriosissimi, munificentia profectum: in cænobio Capucinorum digitum minimum ex dextra S. *Stephani*. Si Auctoris vestigia sequimur, *Stephanus* neci eodem anno, quo Christus in cruce diem suum obiit, fuit datus. Pleraque, quæ circumferuntur de S.

Pag. 154.
140.
162.
p. 153
165.
156.
168.
174 seq.
23.

Pag. 18.
40.

Stephano, in sacris literis haud obvia, defumi solent ex *Luciano*, Presbyteri, *Epistola de inventione S. Stephani*, apud *Augustinum* in Appendice Tomi X Lovanienfis, & Tomi VII-Benedictinorum, ac *Libro de miraculis S. Stephani, quem Augustinus concinnavit varavis ad Evodium, Episcopum Uzaleusem*, obvio inter *Augustini Opera Tomo VII* in Appendice. Floruit *Evodius & Lucianus* circa Seculi quinti primordia: ille fuit Antistes Uzalis, urbe intra Africam Proconsularem, haud procul Utica; hic vero circa Hierosolymam Presbyter. Quantopere jam tum in cultum reliquiarum sese effundere coeperit orbis Christianus, haud est obscurum. Qui scire avert, qua ratione dextra, ejusque digitus minimus, pervenerint Constantinopolim & in alias regiones, eorum est, attente perlegere *Partis prima Caput 11 & 12*. Nos vero veteres canimus querelas cum *Prudentio* ex ejus Hymno de SS. Martyribus *Emestherio & Chelidonio*:

67 seq.

*O vetustatis silentis obsoleta oblivio!
Invidetur ista nobis, fama & ipsa exstinguitur,
Chartulas blasphemae olim nam satelles abstulit,
Ne senacibus libellis, erudita secula,
Ordinem, tempus, modumque passionis proditum
Dulcibus linguis per aures posterorum spargerent.*

Job. Erhard Kappens, Professoris in Leipzig, Kleine Nachlese etc.
h. e.

JO. ERHARDI KAPPII, IN ACAD. LIPS.
Eloqu. Prof. Publ. Extraord. Spicilegium quorundam,
maximam partem ineditorum, & Historiam Reformationis Lutheri illustrantium, Documentorum.

Pars I & II.

Lipsiae, apud Jo. Frid. Braunii haeredes, 1727, 8.

Alph. 5 plag. 1.

Quem-

Quemadmodum flos dignitasque sacrorum cultura literarum elegantiorum assidua tam firmiter nititur, ut affluentibus ingeniis polissimis in dies majus firmamentum nanciscatur, irruente vero teterrimo illo barbariei monstro maculis suis & naevis omnino non careat; sic, sejungi posse sanctiorem disciplinam a studiis humanitatis, Celeberrimus noster O-rator Lipsiensis non ratus, sed, præter merita in omni generis bonas literas prorsus eximia, sacrorum etiam a *Lutbero* instauratorum decus illibatum sartumque prælitit. Eo duntaxat omnis ipsius contentio, omnesque vigilæ, tendunt, ut non tantum, protractis ex umbra Documentis, dubia plerumque historiæ monumenta fulciat, & abstrusis vetustate sua rebus lucem affundat, sed etiam ut lacunas, virorum de Historia Reformationis immortaliter meritorum, *Sleidani*, *Seckendorffii*, *Lascheri*, *Tenzelii*, exemplo laudabili, suppleat. Dedit jam dudum hac in re illustris eruditionis specimina, in *Actis* nostris A. 1720 *Monf. Nov. pag. 523*, & A. 1721 *Monf. Aug. pag. 340*, cum elogio indicata. Nunc autem novum plane spicilegium luci publicæ exposuit, in quo colligendo illustrandoque quid assiduitas & notitia rei literariæ solida efficere possit, videtur experta. Post eruditissimam enim Præfationem, qua cum instituti rationem, tum *Henrici ab Einsidel* fata, virtutesque, commemorat, statim brevem Documentorum delineationem Lectori offert, ex qua videre licet, quanta cimelia interitu suo casuque certissimo liberaverit. Munificentia quidem Mæcenatum adjutus, quorum summa, qua eminent, modestia passim mentionem injicit, feliciter atque expeditius peregit opus; interim tamen quamplurima profecto loca offenderent Lectorem, nisi Cel. Autor iis medicam admovisset manum, multasque altius repetita eruditione refertas adjecisset notas. Pars igitur prima XCVI peculiaribus scriptis constat, quibus per censendis omnibus si inhærere vellemus, amplum satis & amoenissimum haberemus campum, in quem exspatiari possemus, sed nobis vela contracturis liceat ea tantum strictim succinctæque memorare, quæ sup se antiquitate, argumenti gravitate, autoris que fama, commendant. Principem sine controversia

locum obtinent *Edicta lustrandarum adium sacrarum causa* a Principibus Saxonie evulgata, nec minoris esse pretii videntur *Consultationes Lutheri, Jo. Bugenbagii, Justi Jone, Philippi Melancthonis, & Henrici ab Einsidel*, utpote monumenta manu exarata, & testimonia de ratione temporum illorum omni exceptione majora. Ne quid nunc dicamus de aliis literis familiaribus, quæ illorum temporum tenebras luce sua plerumque collustrant, & rebus non adeo liquidis certitudinem roburque afferre solent. Nos vero in enumerandis iis omnibus ita versabimur, ut, Cel. Autorem presse secuturi, a *Consultationibus* ordiamur, & quæ deinceps splendidiora videntur, iis velut superstruamus. Num. 2 comparat *Lutheri Consultatio, an sacra cæna hominibus rudibus sub una tantum specie sit administranda*, quam nonnulli quidem a *Philippo Melancthone* profectam esse ajunt, præeunte *Seckendorffo*, sed Cel. Autor nititur testimonio *Georgii Spalatini*, *Luthero* quondam carissimi, tum ipsa inscriptione, quam profecto *Spalatinus*, illarum rerum optime gnarus, manu sua non adjecisset, si alienus fuisset labor. In Annotationibus, cuiuslibet fere scriptioni adjectis, monet Cel. Autor, *Cochlaum, Bellarminum, Coccium*, accusasse *Lutherum* inconstantiae ejusdam, propterea quod dubitaverit, sitne sacra cæna sub utraque specie administranda, an secus: sed provocat Cel. Editor ad *Aug. Pfeifferum*, strenuum *Lutheri* vindicem, qui diffusa eruditione explosit secus sententium calumnias. Vix autem sopitum erat certamen illud nostra ætate, cum *Jac. Benignus Bossuetus* controversiam denuo moveret, & acerrime, ex sententia Cel. Autoris, inveheretur in *Lutherum*, non solum in libro, qui inscribitur *Histoire des variations des Eglises Protestantes, Tom. I pag. 46*, sed etiam in scripto peculiari, hunc præ se ferente titulum: *Traité de la communion sous les deux especes*, sed nactam fuisse adversarium cordatissimum ait *Pfaffium*, qui Dissertationibus Anti-Bossuetianis fraudes & commutationes verborum *Lutheri* præfractas ostendit. Num. 9 extat *Martini Lutheri & Jo. Bugenbagii Epistola, ad Henricum ab Einsidel* exarata, qua uterque rebus ipsius trepidis consulit, & ne se iniquo fortunæ afflatu frangi

patiau-

patiatur, admonet. *Num. 10* se nobis offert *Lutheri & Jo. Bugenborghii Theologica consultatio*, vexationes & injurias Ducis *Georgii*, genti *Einsideliana* illatas, graphice describens, quæ quidem *Tom. IK Alsenb. fol. 370 seq.* occurrit, sed, cum videret Cel. Autor, multis eam scaterere mendis, ex re publica esse duxit, avtographum *Lutheri* ipsam prelo subjicere. *Num. 18* Lectori curat Cel. Editor quinque Consultationes *Einsideliorum*, quomodo his cum Duce *Georgio* hæctenus agitata peragi possit, quibus profecto luoulenta virtutis prudentiæque specimina edidere. Dicit enim vix potest, quam circumspicte se gerant, quam generoso contemptu minas hostium vindicent, quam æquo erectoque animo illecebras Ducis *Georgii* dolosas despiciant. *Num. 75* denique eorum harum egregiarum Consultationum claudit *Georgii Spalatini* Epistola de veteribus servitiis, & opere publico faciundo, in quibus autor est genti *Einsideliana* inasorque, ne morem illum diu receptum, legesque prisca, per cuniculos, nedum publice, infringere ednaretur, sed, quæ instituta ad ipsam transmiserit vetustas, religiose asservaret. His igitur Consultationibus expositis, ulterius nos progredi jubet, dignitas & elegantia monumentorum, quæ illustrationes templorum, *Lutheri* tempore institutas, tam fuse, tamque copiose, delineant, ut, qui aliquandq *Historiam visitationum in Saxonia*, dudum a viris doctis exoptatam, excubrare velit, multum sibi inde præsidii comparare possit. Scripta de hoc argumento exponentia eo magis in deliciis haberi merentur, quo certius nobis persuademus, historiam sacrorum, suis nondum difficultatibus enodatam, hac ratione jucundiorẽ certiorẽque reddi. Levi quapropter penicillo adumbrare studebimus ea, non pede sicco annotationes Cel. Autoris, bonæ frugis plenissimas, transiture. *Num. 23* nobis exhibetur Electoris *Joannis*, Saxonie Ducis, Mandatum, visitationis instituentis causa exaratum, & *Henrico ab Einsidel* transmissum, ubi Cel. Autor liberalitatem domus *Gnandheimiana* laudibus effert, & quamplurimos nobiscum scriptores communicat, v. c. *Schlegelium* in *Vita Spalatini*, *Schneideri* Cronicon *Zwickaviense Lib. II pag. 301.* *Hann*

Pag. 102.

146.

184.

172.

- nii* Coburgense Chronicon Lib. II pag. 119, & *Rudolphi* Gotham diplomaticam P. I pag. 151, ex quibus aliquando opus illustrationis illius saluberrimæ delineaturus multum commodi haurire poterit. Nec vilioris est pretii illa *Henrici Einfeldii*, manu propria delineata, expositio eorum, quæ visitatores ad Nobiles, Altenburgi commorantes, detulerunt. Palman vero reliquis omnibus præripere videntur sequentia Documenta, quorum tantum inscriptiones attulisse juvabit, ne terminos, quibus inclusi circumseptique sumus, transilire videamur. Num. 183. 26 legitur Rogatio Consiliariorum, aliorumque ab Electore *Johanne* ad visitationem rite peragendam delegatorum virorum, ad *Einfeldios* directa, ut cum Pastoribus suis Altenburgum die Mercurii post *Nicolai* diem venire non dedignentur. Si quis nosse velit virorum illorum, at quanta, nomina, hunc ablegandum esse censuit ad *Seckendorfi* Historiam Lutheranismi & *Hebbsii* solidam Reformationis historiam pag. 505. Post Rogationem conspiciendos se nobis præbent num. 30 Articuli visitationis Electoralis in Saxonia, quos sancte dehinc revereri jubentur Nobiles & equestri stemmate orti. Nam severissima lege cautum erat, ne quis otio, libidini, comissionibus, aliisque liberali & Christiano hominæ indignis se dedat vitis, nec lubrici juventutis mores corrumpantur, sed ut unusquisque virtutem colat, eamque velut indivisus comes sectetur. Num. 222. 43 extat Convocatio *Einfeldiorum* Altenburgum, a visitoribus, Electorali autoritate constituti, exarata. Num. 231. 49 sequuntur Articuli & leges, a visitoribus Electoralibus latae, secundum quas Nobiles, Pastores, Senatores in urbibus pagisque, & quæstores, mores suos effingere, vitamque agere nullis pollutam facinoribus, jubentur. A pag. 267 — 273 thesauros ferme omnes referat Cel. Autor, & larga manu suppeditat nobis Epistolas *Georgii Spalatini*, ad idem argumentum pertinentes, ex quibus vix liquido apparet, quænam scriptio alteram utilitate pariter atque jucunditate sua superet. Nam omnes fere argumentorum gravitate & dictionis suavitate ita se nobis commendant, ut, utrum eas eloquentia, ut tum erant tempora, virilis, an doctrina, sibi vindicare possit, non perspectum satis atque

que cognitum habeamus. Ita etiam comparatæ sunt literæ ejusdem *Spalatini*, quas *num. 80* reperimus, ubi impense ab *Henrico Einsfeldio* flagitat, ut quamprimum viros purgandis in Saxonia sacris præfectos de numero Pastorum certiores reddat, cujus etiam petitis locum reliquit *Henricus ab Einsfeld.* & in peculiari Epistola, quam attextendam curavit Cel. noster *Kappius*, nomina pagorum, conditionem, fortunæque eorundem, & cujuscunque Pastoris mores, descripsit. Restat nunc, ut paucis etiam reliquas delibemus Epistolas, quæ vel circa res familiares versantur, vel etiam argumenta ex sanctiori disciplina repetita ad vivum refecant. *Num. 2* exhibetur autographa *Henrici ab Einsfeld* descriptio litium illarum & simultatum, quas aluit ipse & frater ejus *Abrahamus cum Duce Georgio*. In Annotationibus hic adjectis Cel. Autor enarrat vatiniarum Ducis *Georgii* odium in *Lutheri* doctrinam, ejusque affectas, inter quos *Henricus ab Einsfeld* constantia sua inclaruisse dicitur. Illustrat porro numum, in *Tenzelii* Saxonia numismatica obvientem, ubi se Dux *Georgius veteris fidei assertorem constantissimum, & Ecclesie filium obedientissimum*, nuncupavit. Attextuit insuper Cel. Editor vitæ *Einsfeldiorum* quorundam, *Hildebrandi, Henrici, & Hauboldi*, nomine venientium. De isto præclare dudum judicasse ait *Laurentium Peckensteinium* in Theatro Saxonico pag. 77; de utroque posteriori si quis pleniorē comparare sibi cupiat notitiam, illum remittit ad *Relationes innoxias, & Cyriaci Spangenbergii* Speculum nobilitatis. Porro hunc in consuetum venire jure meritoque debent *num. 13* nobis indicatæ *Henrici ab Einsfeld* literæ, ad patruelē datæ, in quibus eum Cizam venire jubet, consilium ejus in controversia cum Duce *Georgio* agitanda expectaturus. *Num. 79* oculis se nostris fuisse *Spalatini* Dilquisitio de confessione auriculari, quæ profecto tam firmis stabilita est argumentis, tantis Patrum testimoniis corroborata, ut ne hiscere quidem Pontificii contra hanc scriptiunculam, parvæ quidem molis, at magni spiritus, magnique cordis, auderent, si eam accuratius perlustrare velent. *Num. 83* memoratu dignæ sunt ejusdem literæ, ad *Henri-*

Pag. 303.

31.

120.

296.

310.

cum ab *Einsidel* perscriptæ, in quibus moribundus gratias ipsi & fratri ejus decentissimas agit pro beneficiis in eum collatis, suamque uxorem & liberos ulteriori benevolentiz ipsorum de meliori nota commendat. Nec prorsus spernendæ *num. 84* obvenientes ejusdem literæ, ad *Henricum ab Einsidel* uxoremque ejus directæ, in quibus filium præmatura morte abreptum deplorat. Nam detexit hic Cel. Autor felicissime errorem, quem erravit *Georgius Fabricius* in Poetis Germanis & exteris sub nomine *Gerardi Faustii*, hunc in modum canens:

*Cum tulit hunc juvenem violento Gallia fato **

Hæu quantum amisit Teutonibus ora decus!

Hinc plerique eruditorum in eam ingressi sunt sententiam, ut putarent, *Wolfgangum* illum *Einsidelium* morti violentæ succubuisse, sed, si hoc veritati conveniret, nullo utique pacto conciliari possent verba *Spalatini*, idem sibi met mortis genus voventis. Quæ certe expectatio, quod votum, habetem sine controversia animum, imo prorsus impium, innueret, si atrocis belli fato, aut alio funestiori casu, periisset. Agmen harum Epistolarum claudunt literæ amœbæ, a *Luthero* & *Einsidelio* exarata, ubi sua quisque dubia de exigendis ab agresti homine servitiis ingenue profitetur. Ut taceamus emendationes & additamenta, quæ postea Cel. Vir de summo illo Pontificum Romanorum sacrilegio, calice scilicet laicis erepto, elucubravit.

Læti jam transitimus ad alteram hujus *Spicilegii Partem*, ubi sere sedes lautitiarum, & dapum suavissimarum congeries, quibus inescari penitus ii poterunt, qui dulcedinem Historiæ sacræ jam aliqua ex parte degustarunt. Non opus habent scripta illa laudibus, non indigent hedera aut pigmentis orationis, sed sufficit tantum, nomina *Krafftii* & *Uffenbachii* indigitasse, a quibus commodata, & quorum munificentia luci commodisque publicis donata fuerunt. Nam quem fugit utriusque in conquirendis rarioribus Documentis labor, quis est adeo hospes in Historia literaria, ut nesciat, per omnem Germaniam, exterasque regiones, famam eorum peragrassæ, quod tam splendidas, tamque eximia prorsus librorum copia exornatas, Bibliothecas considerint. Cum igitur ea fuerit *Krafftii* & *Uffenbachii*

bachii liberalitas, ut communicarent cum Cel. nostro *Kappio* libellos manu exaratos, facile exinde Lector colligere potest, quæ sit scriptorum conditio, quæve pulchritudine se commendent illorum argumenta. Multitudo libellorum ad eum fere numerum pertingit, quo *prior* exsplenduit *Paris Spicilegii* nostri. Nam scripta hic numero XCV multo studio, pertinacique industria, collegit Cel. Autor, quorum præcipua eo perlustrabimus ordine, quò se invicem excipiunt. Num. statim 1 videmus memorabilem *Erardi de Marcka, Episcopi Leodiensis, Epistolam, ad Imperatorem Maximilianum I, & alios in Constitiis Augustanis A. 1518 commorantes Principes Imperii*, exaratam, in qua abusus Ecclesiæ Pontificiæ omni sine fuce delineat, &, ut medela iis aliquando afferatur, rogat. Ad hanc commentaturus Cel. Autor, non injuria colligit, incognitam plane fuisse antehac Epistolam *Erardi a Marcka*, quia nec *Struvius* in nova *Freberi* editione, nec *Cheapeavillius* in Tomo Autorum præcipuorum, qui de vita & rebus gestis Pontificum Leodiensium exposuerunt, illius mentionem injecerunt. Num. 3 Observatores suppeditat Cel. Autor in *Universitatis Witebergensis Epistolam ad Illustrissimum Principem pro Doctore Martino*, ubi profitetur, literas illas, multoties typis exscriptas, S. Reverendum *Læschorum* Actis suis Reformationis pag. 503 inseruisse. Propterea, cum in omnium manibus versentur, ex re sua tantum esse duxit, varias indicare lectiones. Sic pro *Archimarschallo* legit *Archimarschalco*, pro *Landgravio Langravio*, pro *Thuringiæ Thoringiæ*, pro nostræ Academix *nostræ Universitatis*. Num. 4 binas *Ulrici Hutteni* Epistolas, ad *Melanchthonem* datas, ubi autor est suasorque *Luthero*, ut, si a liquo liberatore opus habeat, *Franciscum Sickingium* in auxilium consiliumque vocet, pro ineditis habet, quia *Jac. Burchardus*, ille eruditissimus vitæ *Huttenianæ* conditor, ne verbo quidem ejus meminit. Num. 10 reperitur *Hermannii Buschii* notatu dignissima ad *Ulricum Huttenum* Epistola, in qua minas furoresque Pontificiorum, & insidias *Hutteno* hactenus structas, enarrat. Hic a fortuna sibi datam occasionem celebrandi laudes *Jac. Burchardi* non prætermittit Cel. Autor, sed il-

Pag. 409.

420.

422.

446.

- lius merita in manes *Buschianos* ea, qua solet, eruditione prædicat. Adjunxerat is etiam *Vallo humanitatis*, Francof. A. 1719, 8, edito, Commentarium de natalibus, ingenio, meritisque Viri illustris, *Hermanni Buschii*, fortissimi humanitatis assertoris. Num. 16 Epistola conspicitur *Nicolai Hausmanni*, Parochi Czuiccaviensis, ad *Nicolaum Tilomannum*, Cuslodem, Canonicum, & Vicarium Cizensem, in causa Evangelica, ubi vitæ suæ & muneris rationem depingit, sperans, fore, ut ipse sit primus in *monte nivali*, seu, uti præclare interpretatur Cel. Autor, urbe *Schneeberga*, verbi divini præco animis civium suorum doctrinam cœlestem inculcare possit. Num. 22 longo descriptas ordine videmus Theses *Henrici Zutphanensis* contra Missam privatam, ubi Cel. Autor *Henrici Muhlîi* operam cum laude memorat, quam vitæ & gestis *Henrici Zutphanensis* præclare A. 1724 impendit. Num. 23 lepidi non minus, quam elegantes, rythmi nobiscum communicantur, in *Jo. Cochleum* Wormatiæ affixi. Proficiscebatur ille sponte sua Wormatiam, &, nimio abreptus amore erga Pontificiorum sacra, *Lutherum* in partes suas trahere studebat, sed ille homuncio, ad tantos conatus plane ineptus, risui & sibilo exponebatur versibus in vulgus emissis, quibus profecto tantum bilis, tantum amaritudinis, inest, ut nullam meminerimus nos acerbiores legisse Satyram. Num. 33 suppeditantur *Jo. Lomolli*, Secretarii Rugensis, literæ, ad *Lutherum* scriptæ, in quibus ei confirmat, populares suos ad sacra ipsius amplectenda pronos esse. Num. 34 evulgatur fratris *Henrici Zutphanensis* Epistola ad *Jacobum Hyperensem* & *Reynerum*, de captivitate ejus pariter & vinculorum liberatione memorans. Initium harum literarum Celeb. Autor ab ipso *Spalatino* esse concinnatum putat, reliqua autem ab amanuensi, rerum omnium ignaro, esse descripta. Num. 41 quinque doctissimorum virorum, *Lutheri* scilicet, *Mich. Linckenii*, *Philippi Melancthonis*, *Pomerani*, & *Amsdorffii*, judicia leguntur, an a Principibus Christianis bella geri possint. Num. 52 Excerpta traduntur ex *Erasmi* literis de *Christiano II*, Rege Danicæ, nec minus ex *G. Farelli* literis de incrementis sacrorum puriorum

rum in Gallia, & inconstanti *Erasmi* animo, qui non una vice versipellis & Evangelii pestilentissimus hostis appellatur. Num. 66 apparent Evangelistarum Argentinensium literæ ad *M. Lutherum de Carolostadii* conatu contra *Eucharistiam & Baptismum*, misso in hoc, sumtu eorum, peculiari nuntio *Witebergam* ex *Tribotibus* in *Saxones* *24*. Primum jam lucem publicam adspexit scriptum illud, & referendum inprimis est ad *Historiam motuum*, in qua fusc describenda *S. Reverendus* noster *Læscherus* omnium optime desudavit. Num. 67 Epistola legitur *Jacobi Hyperensis* ad virum Dei *D. Mart. Lutherum* de *Henrici Zutphanensis* martyrio, nuper ob ministeriam Evangelii gloriæ Dei in *Ditmarchia* crudeliter interemti. Hoc memorabile scriptum propterea ineditum putat *Cel. Autor*, quia neque in *Tomis* & *Epistolis Lutheri*, neque in *Eberbachii* Confessione fidei *Henrici Zutphanensis*, extat. Num. 85 *FridERICI Aurbachii*, Ludimoderatoris *Coldicensis*, literæ ad *Conradum Clugum*, Parochum *Lausicensem* proferuntur, quæ scriptio ea de causa annotari meretur, quod sicite & apposite docet rationem tractandi articulos fidei. Num. 94 arridet nobis quammaxime solida *Cel. Editoris* disquisitionis, quo tempore, & cujus instinctu, verba fuerint adjecta *Litaniz*: Ut nos a blasphemis, libidinibus, & homicidiis *Turcarum* & *Papæ* liberare digneris, Te rogamus, Audi nos. Autorem fuisse dicit *Jo. Bugenbadium*, *Pomeranum*, illudque probat ex Epistola illius ad *Antislites* sacrorum data, (vid. *Hortlederum* in causis belli *German. Tom. II Cap. 22 fol. 3*.) est hujus additamenti ansam præbuisse arbitratur foedus *Schmalcaldicum*, cui adhuc florenti *Turcarum* exercitus & *Pontificiorum* liga interitum minitabatur. Hæc igitur quamvis ita excogitata a *Celeb. Auctore* sint, ut suis nitantur *historiæ* fulcris, nihilo tamen fecius *Rev. Schamelius*, *Antistes* Sacrorum *Numburgensis*, ei hac de re litem movit, quem refutare nec animus, nec operæ pretium est, præsertim cum *Doctiss. Ermelius* jam in *utilissima Litania* consideratione pag. 257 causam *Cel. nostri Kappii* masculcule defenderit, cui assentiendum esse, quilibet haud iniquus rerum arbiter videbit.

Pag. 641.

660.

704.

754.

Gründliche Grammatica der Hebräiſchen Sprache, u.

h. e.

GRAMMATICA FUNDAMENTALIS LIN-
 guæ Ebraicæ, in qua Lingua hæc ſecundum ipſius in-
 dolem, excluſis regulis inutilibus, perſpicue explicatur,
 & ex genuinis principiis omnia derivantur; Autore
 ANDREA GEORGIO WÆHNERO.

Gottingæ, apud Chriſt. Henr. Cunonem, 1736, 8.

Plag. 10, & Paradigun. Tabb. 12.

Novam in tradendis Grammaticæ Ebraicæ præceptis viam in-
 greditur Clariffimus Autor, atque, rejectis fere omnibus
 veterum & recentiorum Grammaticorum regulis, methodo
 philoſophica, uti ipſe in Præfatione innuit, atque ex certis qui-
 busdam poſitionibus obſervationes ſuas deducit, multis, quæ in
 aliis ejuſmodi libellis occurrunt, e. g. doctrina de ſchva mobili
 & quiſante, ſimplici & composito, penitus omiſſis. Totum
 autem libellum in duas diſpartitus eſt *Sectiones*, quarum prior
 in ſe complectitur rationabiles theſes (*vernünſtige Sätze*) de
 affectionibus ſive attributis Linguae Ebraicæ, quorſum doctri-
 nas de conſonantibus, ex quibus gutturales nominat ſpiritus,
 lenem (N), aſperum (N̄), obſcurum (ʿ), exilem (ˆ), neque mi-
 nus vocales, notas diacriticas, & denique accentus, refert. *Pe-
 ſterior* autem *Seſtio* ſiſtit paradigmata linguae Ebraicæ, videli-
 cet Nominum, Pronominum, Particularum, & Verborum,
 quorum anomalias præter neceſſitatem augm̄e in multis videbi-
 tur, dum ea verba, quæ gutturalem literam, vel ab initio, vel
 in medio, vel in fine, habent, ſingula ſeorſim conſiderat. Ce-
 terum illud omnino laude dignum eſt, quod paradigmata No-
 minum & Verborum, tam perfecti, quam imperfecti, Ebrai-
 co-Germanica adiecit. Num vero rem acu tetigerit, quando
 Accentibus Ebræorum officium tantummodò attribuit orato-
 rium, ſtatuens, eos ſupra vocabulis collocatos, vocis elationem,
 infra eadem, ejus demiſſionem: ſi vero a ſiniſtra ad dextram
 monſtrarent, in pronuntiando moram, a dextra vero ad ſini-
 ſtram, in loquendo celeritatem, indicare, aliis dijudicandum
 relinquimus.

AN

AN ANSWER TO A LATE BOOK INTITULED
Christianity as old as the creation, &c.

h. e.

RESPONSIO AD LIBRUM RECENS EDI-
tum, cui titulus: *Christianismus eque antiquus ac mun-
di creatio; Autore JOANNE LELANDO.*

Partes II.

Dublino, sumtibus Abrahami Bradley, 1733, 8 maj.
Alph. 2 plag. 18.

Premisit Autor Praefationem, in qua, quem necessarium sit, ut religio revelata adversus ejus aggressores defendatur, ostendit. Scripsit *Tindalius* librum suum multo labore & arte, eoque modo, ut approbationem forte reperiat apud homines, non adeo exacte instituentes meditationes suas; quales plerique esse solent. Ordinem secutus est non adeo accuratum, quare etiam factum est, ut Cl. *Lelandus* eundem *varrâ modo* sequi non potuerit, sed *duas* potius *Partes* constituerit, probaveritque *Parte I*, ejus systema legis naturalis cum ratione componi non posse, virtutisque & hominum bono adversari; *Parte II* autem ostenderit autoritatem & utilitates revelationis, in Scriptura Vet. & Nov. Testamenti comprehensæ, responderitque ad objectiones Autoris. Sequuntur deinde post Praefationem contenta *Partis I* & *II*; contenta excipit introductio. In Praefatione causam pro ducit Autor, cur huic sese controversiæ immiscuerit, quam esse ait causam Dei & religionis purissimæ. Speciem, profitetur, assumere *Tindalium*, qua, qui superficialiter cogitant, facile decipiantur, re vera revelatam religionem impugnare, ipsiusque Scripturæ autoritatem; ordinem accuratum negligere, tautologis laborare, ut, nisi in societatem confusionis & tautologiae quis pertrahi velit, conquerere debeat conquirenda. Quibus præmissis, propius ad ipsum negotium accedit. In introductione satis ampla proponit Vir Clarissimus observationes quasdam de Autoris consilio, tractandi methodo, & statu controver-

Gründliche Grammatica der Hebräïſchen Sprache, x.

h. e.

GRAMMATICA FUNDAMENTALIS LIN-
 guæ Ebraicæ, in qua Lingua hæc ſecundum ipſius in-
 dolem, excluſis regulis inutilibus, perſpicue explicatur,
 & ex genuinis principiis omnia derivantur; Autore
 ANDREA GEORGIO WÆHNERO.

Gottingæ, apud Chriſt. Henr. Cunonem, 1736, 8.

Plag. 10, & Paradigun. Tabb. 12.

Novam in tradendis Grammaticæ Ebraicæ præceptis viam in-
 greditur Clariffimus Autor, atque, rejectis fere omnibus
 veterum & recentiorum Grammaticorum regulis, methodo
 philoſophica, uti ipſe in Præfatione innuit, atque ex certis qui-
 busdam poſitionibus obſervationes ſuas deducit, multis, quæ in
 aliis ejuſmodi libellis occurrunt, e. g. doctrina de ſchva mobili
 & quiete, ſimplici & composito, penitus omiſſis. Totum
 autem libellum in duas diſpertitus eſt *Sectiones*, quarum prior
 in ſe complectitur rationabiles theſes (*vernünſtige Sätze*) de
 affectionibus ſive attributis Lingux Ebraicæ, quorſum doctri-
 nas de conſonantibus, ex quibus gutturales nominat ſpiritus,
 lenem (N), aſperum (N̄), obſcurum (N̄), exilem (N̄), neque mi-
 nus vocales, notas diacriticas, & denique accentus, refert. *Pos-
 terior* autem *Seſtio* ſiſtit paradigmata lingux Ebraicæ, videli-
 cet Nominum, Pronominum, Particularum, & Verborum,
 quorum anomalias præter neceſſitatem augmētis multum videbi-
 tur, dum ea verba, quæ gutturalem literam, vel ab initio, vel
 in medio, vel in fine, habent, ſingula ſeorſim conſiderat. Ce-
 terum illud omnino laude dignum eſt, quod paradigmata No-
 minum & Verborum, tam perfecti, quam imperfecti, Ebrai-
 co-Germanica adjecit. Num vero rem acu tetigerit, quando
 Accentibus Ebræorum officium tantummodò attribuit orato-
 rium, ſtatuens, eos ſupra vocabulis collocatos, vocis elationem,
 infra eadem, ejus demiffionem: ſi vero a ſiniſtra ad dextram
 monſtrarent, in pronuntiando moram, a dextra vero ad ſini-
 ſtram, in loquendo celeritatem, indicare, aliis dijudicandum
 relinquimus.

AN

AN ANSWER TO A LATE BOOK INTITULED
Christianity as old as the creation, &c.

h. e.

RESPONSIO AD LIBRUM RECENS EDI-
tum, cui titulus: *Christianismus æque antiquus ac mun-
di creatio; Autore JOANNE LELANDO.*

Partes II.

Dublino, sumtibus Abrahami Bradley, 1733, 8 maj.
Alph. 2 plæg. 18.

Præmisit Autor Præfationem, in qua, quam necessarium sit, ut religio revelata adversus ejus aggressores defendatur, ostendit. Scripsit *Tindalium* librum suum multo labore & arte, eoque modo, ut approbationem forte reperiat apud homines, non adeo exacte instituentes meditationes suas; quales plerique esse solent. Ordinem secutus est non adeo accuratum, quare etiam factum est, ut Cl. *Lelandus* eundem *verba prædæ* sequi non potuerit, sed *duas* potius *Partes* constituerit, probaveritque *Parte I*, ejus systema legis naturalis cum ratione componi non posse, virtutique & hominum bono adversari; *Parte II* autem ostenderit autoritatem & utilitates revelationis, in Scriptura Vet. & Nov. Testamenti comprehensæ, responderitque ad objectiones Autoris. Sequuntur deinde post Præfationem contenta *Partis I & II*; contenta excipit introductio. In Præfatione causam producit Autor, cur huic sese controversiæ immiscuerit, quam esse ait causam Dei & religionis purissimæ. Speciem, profitetur, assumere *Tindalium*, qua, qui superficialiter cogitant, facile decipiantur, re vera revelatam religionem impugnare, ipsiusque Scripturæ autoritatem; ordinem accuratum negligere, tautologiis laborare, ut, nisi in societatem confusionis & tautologiæ quis pertrahi velit, conquirere debeat conquirenda. Quibus præmissis, propius ad ipsum negotium accedit. In introductione satis ampla proponit Vir Clarissimus observationes quasdam de Autoris consilio, tractandi methodo, & statu con-
trover-

troverſæ, ad quem in præſenti quæſtione attendendum eſt. E-
legit *Tindalius* modum Dialogorum, in ſe ſatis bonum & inno-
centem, ſed re vera minus recte & candide applicatum. Chri-
ſtianæ religionis ſe rationem habere, teſtatur; Scripturam eſſe
externam ſolam revelationem, naturalem autem ſibi nuncupari
internam, eaſque non niſi modo communicationis differre, ſed,
cum re vera Chriſtianiſmum & religionem naturalem pro ſy-
nonymis habeat, poteſt ille amicos Deiſtas inſignire nomine
Chriſtianorum, ſimulque impugnare revelationem Chriſtianam,
eundemque etiam honorem tribuere *Juliano & Porphyrio*, in-
ſenſiſſimis Chriſtianæ religionis hoſtibus, Chriſtumque haben-
tibus impoſtorem. Metuit ille, ſibi imputatum iri cogitandi
libertatem: ſed eam ſibi quilibet homo æque vindicat, mo-
do recte adhibeatur, id quod minus obſervant homines illi;
qui appellantur *Freebinkers*, cum evidentiam facti impu-
gnent rerum Biblicarum, quam in librîs aliis valere concedunt.
Carpit in eodem *Tindalio Lelandus* encomia, quæ ſibimet ipſi
inponat. Inprimis, prout ſolent ejus generis homines, fraudes
& artes Clericorum, quibus promoventur ea, quæ pertinent
ad promovendam autoritatem revelationis, exagitat: quaſi ve-
ro ſtatus Clericorum minus eſſet neceſſarius, & eo carere poſ-
ſimus. Fieri non poſſe, contendit, ut homo careat omni inſtru-
ctione revelationis. Secuturam enim tunc univerſalem ignoran-
tiam hominum, & ſummam eorundem perverſitatem. Non o-
mnes certe cognitionem Matheſeos ſublimem, & quæ cum hac
connexa ſunt, fundamenta alia, ex ratione derivare poſſunt, licet
Matheſis in natura rerum fundamentum habeat, & ex eadem pro-
betur, quod eodem jure de quarumvis veritatum nexu affirma-
ri poſſet: id quod omni experientiæ adverſatur. Quod male
attulit de revelatione in genere, male ad revelationem Scri-
pturæ accomodavit. Quæ affert de incerto verborum ſigni-
ficatu, de variis eorundem ſignificatibus, de ſuſpicionem fraudis,
qua commaculati Scriptores nonnullis vidèantur; de deficiente
teſtimonii evidentia, & quæ ſunt hujus furfuris alia, aut plane
falſa ſunt, aut dudum ab aliis confutata; & quæſumus, cur ejus ge-
neris homines tantopere urgent teſtimoniorum incertitudinem
in

In rebus sacris, in rebus-historicis autem aliis ne audent quidem proponere criticam suam, sed assumunt ex monumentis antiquitatis probata? Sane non indicant nisi mentis suæ perversitatem. In diversis interpretum opinionibus, tantum abest, ut lucrari possit aliquid *Tindalius* cum suis, ut potius sententiarum divortia in ipsa lege naturali, quam judicat ille certissimam & evidentissimam, deprehendantur: ergo per revelationem debet distinctius cognosci lex naturæ. Male etiam ille paganis, revelatione destitutis, aditum ad notitiam præcludit: poterant enim legis naturalis notitia duci ad investigandam revelationem. Falso pugnam sumit inter rationem & revelationem, nec quidquam testimoniis Patrum efficit. Male fidem in auctoritate aliorum collocatam simpliciter rejicit, male Apostolos enthusiastas habet; sine causa Philosophos in cælum effert laudibus: cum Scriptorum revelationis nostræ & dogmata & mores quam longissime superent omnia illa placita, quæ in scriptis Philosophorum habentur. Finita introductione, ad rem ipsam proprius accedit *Lelandus*, & *Parte I Capitibus 11* operose examinat legem naturæ, quam sibi ille concepit, ostenditque, ejus systema nec cum ratione, nec inter se, coherere, & consequentis laborare in ordine ad virtutem & bonum commune pessimis. *Parte secunda* autoritas & summa utilitas revelationis, comprehensæ in factis scriptis Vet. & Nov. Testamenti, ostenditur, vindicaturque ab objectionibus & falsis representationibus *Tindaliis*; quod negotium *Capitibus sedecim* egregie persequitur. Concludit tandem, *Tindalium* admodum esse culpabilem, qui media gratiæ repudiet: se secundum vires sibi datas pro revelationis veritate scripsisse, & objectiones refutasse; quocunque tandem successu illud factum fuerit, sibi sufficere, intendisse defensionem veræ religionis.

CHRISTIANITY DISTINCT FROM THE

Religion of nature, &c.

h. e.

RELIGIONEM CHRISTIANAM A NATURALI differre, tribus Partibus ostendit PHILELEUTHERUS CHRISTIANUS.

Tt

Londini,

Londini, sumptibus Weaver Bickerton, 1733, 8 maji.

P. I plag. 8, P. II plag. 6, P. III plag. 7½.

Praefatio monet, si Auctori Libri: *Christianity as old as the Creation*, (*Tindalium* putat) habenda fides esset, & religio Christiana non esset nisi naturalis, secutusum inde, *Tindalio*, singulari fato, hunc honorem destinatum fuisse, ut reperiret id, ad quod nullus Scriptorum potuerat attingere; sic Apologetas omnem in refutandis paganis, cum ex *Tindali* sententia inter religionem naturalem & revelatam non detur nisi differentia nominalis, lasisse operam. Dialogorum methodum, quam credidit & scopo suo convenientissimam, & veterum corroboratam autoritate, elegisse *Tindalium*; sed veteres nullo partium studio adductos usos fuisse Dialogis; id quod frustra quaesiveris in *Tindalio*. Adjunxisse tandem scopum *Tindalium*, quem sit in sua opella secuturus, se nempe ostensurum, naturalem & revelatam religionem non, nisi in modo communicandi, differre; *Parte altera* sibi eundem proposuisse everfionem hypotheos, qua praeccepta positiva divina statuantur, quae tamen nec sint, nec esse possint. Re vera *Tindalium* intendisse everfionem religionis revelatae, ejusdemque a naturali distinctionem judicasse inutilem & noxiam, licet expresse fateri illud noluerit, *Epicurum* cum vestigiis insistere, qui verbis Deum adstruxit, re ipsa sustulit. Probe itaque refutationis hujus Auctor dicit: Si religio naturalis omnibus iis sufficit perficiendis, quae incumbunt homini, quid, quaeso, opus est revelata? id quod pluribus etiam in ipsa *Parte prima* persequitur. Eleganter ostendit, utriusque religionis esse unum eundemque finem; sed inde non sequi utriusque identitatem, religionem naturalem esse tam perfectam, ac principium, ex quo fluit; existente itaque ratione perfecta, infert, naturalis religio fuit sufficiens, in statu corruptionis autem potuit evadere imperfecta, ergo opus habet revelatione, quae defectus suppleat. De statu corruptionis existens cum ratione dubitare non potest: narrationibus quippe illis historicis fides omnino habenda erit. Nec quidquam obstat, quod revelatio plura proferat, quam naturalis religio; differunt quippe

pe utraque inter se, non autem pugnant, tandemque concludit: se vera *Tindalium* nihil intendere aliud nisi revelationis destructionem, quam nullius esse usus opinetur. Ad hæc reducuntur commode ea, quæ *Parte prima* continentur.

Parte secunda Autor, *Thomas Broughton*, (ita enim nomen suum profertur,) in legum divinarum positivarum existentiam inquirit, quas pertinere ait ad praxin religionis inter homines conservandam. Sic duo præcepta positiva, Baptismum & sacramentum Cœnam, ad religionem Christianam pertinentia, talem ostendit præstare usum, quo carere nequeamus. Baptismo enim hominem admitti in fœdus gratiæ; sacra Cœna revocari in memoriam beneficia, quibus Christus universum genus humanum affecerit. Deo autem indignum esse, præceptis arbitrariis instruxisse genus humanum, modo recte explicetur legum positivarum conceptus formalis, nunquam posse effici, sive ostendi, ulla ratione probabili; illa enim præcepta, quæ positiva sunt, non amplius esse arbitraria post factam eorum publicationem. Sic & dubia reliqua nullius momenti esse docet.

Parte tertia in objectiones inquirit, quibus finem & auctoritatem divinæ revelationis infringere voluit *Tindalium*. Revelationem quidem omnem diserte non negat ille, uti monet Autor nos; attamen, cum omnes leges positivas rejiciat, istam re vera evertere conatur. Quæ assertum *Tindalium*, non dari nisi cognitionem probabilem revelationis; primos revelationis propagatores decipi potuisse, aut deceptionem aliorum intendere; dubium valde esse, an revelatio pure ac integre ad nostram ætatem pervenerit; plebejos homines de versionibus recte factis non esse satis certos; multas etiam circumstantias, quarum fuit manifestatio perquam necessaria, ommissas, & reliqua, non adeo magni momenti habenda esse, cum aut manifesto falsa contineant, aut laborent consequentia. Quando revelationem particularem esse clamitat *Tindalium*, multum fallitur. Licet etiam Evangelium non consequatur omnes effectus, quos debebat, id ipsum tamen hominibus imputandum erit, non Evangelio. Israelitas carpit, arrogantes extirpationem Canaanzorum, gentis innocentissimæ, quasi vero Deus, supremus omnium dominus, minus pos-

fit disponere in pœnis huic illivē genti infligendis. Jesum dicit loqui per parabolas, ut ne ab omnibus intelligatur; at vero exposuit illas omnibus, qui parati erant ad interpretationem auscultandam. Denique plane fallitur, cum in Scriptura judicia de rebus naturalibus contineri opinatur, quæ a vero obhorreant, quod manifesto falsum est. Annectit eundem Autor noster defensionem *Clarkii*, & illius merita ita celebrat, ut, minui eadem his dubiis posse, neget.

ENCHIRIDION, SEU MANUALE, HEBRAICUM, ad usum Regii Seminarii Matritensis, in duas Partes distributum, quarum altera Grammaticam cum aliquot Dissertationibus continet, altera utrumque Lexicum, Hebræum, & Latinum. Autore P. DIDACO DE QUADROS, Societatis Jesu, Matritensi, olim Philos. ac Theol. Professore Primario, nunc in Imperiali Collegio Matritensi SS. Bibliorum & Lingue Hebraicæ Professore.

Partes II.

Romæ, typis Antonii de Rubeis, 1733, 8.

Alph. I pag. 20.

Postquam Autor eruditissimus ad literas Hebraicas, quarum usus in Academiis & Scholis publicis Hispanicis ex decretis sanctissimis retineri debebat, publice docendas in scholis publicis Matritensibus delectus fuit, Institutiones has Grammaticas, tum propter diversitatem, tum propter aliarum ipsam penuriam, conscribere cœpit. Has *prima Libri Pars* completitur, in quibus, amputatis iis, quæ obscuriora & rariora sunt, præter paradigma verbi perfecti, alia etiam omisit, tum ut spectra hæc terrificæ præcidantur, tum ut discipuli de regulis nude acceptis, sub directione magistri, paradigmata defectiva & quiescentia, sibi elaborent, quo aptius hæreant; solent enim, ut ait, hac in re esse discipuli, qui potius mente, quam memoria, reguntur. Præmisit illis *duas Dissertationes* proœmiales, alteram

teram apologeticam, contra *Maslesum*, Canonicum Ambianensem, & *Sectio I* exponit novam ejus methodum, legendi Hebraica sine punctis, quam & in Epistola adjecta ad praefatos *Diario Trevoltiano* copiosius censet, & *Gilberti Genebrardi* Isagogen ad legendum Hebraice sine punctis simul proponit. *Sectio II* responsionem *Maslesii* ad literas suas tradit ac diluit, & argumenta ejus reliqua percurrit. Altera vero Dissertatio proœcialis est Scholastico-Hebraica, de moderato usu punctorum, ac instar lectionis certatoriae, qua hujus linguae cathedra in aliis Academiis fundata peti possit, prolata. Grammatica autem ipsa Hebraica *duodecim Capitibus* absolvitur, ubi de figura, nomine, & vi literarum, de vocalibus, de ratione legendi & scribendi, de nomine & pronomine, de mutatione punctorum, de verbo perfecto, & imperfecto, de suffixis verborum & adverbiorum, ac de literis paragogicis, de investigatione thematis, de syntaxi, de figurata constructione rhetorica, & Poesi, agitur, & triplex Exercitatio adjungitur Grammatica, quarum *prima* docet thema cum punctis, vel sine illis, ad leges trahere & investigare, *secunda* hominiam quandam Hebraico-Latinam *Jacobi Mariae Aioli*, & *tertia* textum Hebraicum alicujus partis tam Nov. quam Vet. Testamenti proponit. Dein duplicem aliam Dissertationem adjecit, quarum *prima* est de lectione Hebraica & Rabbinica sine punctis, ubi regulas, quae illi possunt suffragari, compendiosa Hebraica per capita literarum, Rasche Thebhoth dicta, aliaque specialius ad intelligentiam & lectionem Rabbinicam observanda, usum Rabbinismi quoad formationem & notionem nominum, & reliquas Grammaticae Rabbinicae anomalias, vocum breviaturas, numerandi, ac temporis computandi, rationem, exponit. *Secunda* Dissertatio est Didascalico-Hebraea, in qua de œconomia & observatione textus Hebraici, de literis, quae notabili figura ac situ reperiri solent in textu, & de Accentibus, de Hebraica elucidatione per alios libros praestita, disserit, & in fine indicem librorum Rabbinicorum ex *Gilberto* & *Genebrardo* addit. *Alteri Libri Parte* Lexicon Hebræo-Latinum manuale & simplex, & simile Lexicon Latino-Hebraicum,

cum, continetur, ubi, nudis significatis per columellas & parallela subjecta, discipulorum commoditatem maxime Autor respexit, ut non solum usui facillimo esse queant, sed & memoriæ magis adhaerescant, ac ut, quisquis Hebraice scire percipiat, hoc solo Volumine contentus esse possit; quæ omnia in Præfatione, huic Lexico præmissa, fufius persequitur.

L'ESPRIT DE L'EGLISE DANS LA RECITATION
de cette partie de l'office, qu'on appelle Complies, &c.

h. e.

SPIRITUS ECCLESIAE IN RECITATIONE
Completorii, per modum Dialogi inter Magistrum & Discipulum.

Parisii, impensis Andreæ Calliavii, 1734, 12.

Plag. 187.

2. **C**ompletorium vocatur pars extrema officii divini, seu ejus pensis, quod in templis interdiu penes Romanæ Ecclesiæ affectatores decantatur. Autor hoc Opusculum eorum condidit in gratiam, qui horam completorii frequentant, deditque eis precum singularum expositionem, quæ officii divini illam partem ultimam constituunt. Carthusiani soli hoc pensum in Ecclesia non recitant, sed quisque solus in oratorio suo preces illas ad Deum dirigit. Eadem ratione alii etiam egerunt, donec S. Benedictus illud per Cap. 42 regule publico usui consecravit. Completorium ipsum constat Proœmio ex 1 Petr. V, & quatuor Odarum Davidicarum, IV, XXX, XCI, CXXXIII, decantatione, Hymnis quatuor, ac formula precandi una vel altera. Hisce singulis hic expositio destinata ac adjuncta fuit clara & perspicua, ad vitam recte instituendam accommodata. Id unum in Autore desideramus, quod sæpius præceptorem sum cum discipulo colloquentem repræsentaverit concionatorem diuturnum, qualis a colloquiorum indole abesse debet. Ipse præterea accedit ad Augustini sententiam, qui illud cœci quondam, cui lumina a Jesu fuerunt data, dictum Jo. IX, 37, de Deo, precibus peccatorum haud annuente, parvi fecit, ratus, verba hæc fuisse ejus, qui nondum lumina animi fuerit adeptus. Verum in loco designato non quis peccator, nec is, qui peccata sua introspicit & dete
3. 33 seq.

detestatur, intelligendus est, sed ἀμωρεταλός, is, qui flagitiis oblectatur, animumque virtuti præfracte opponit.

BREVE NOTIZIA DELLE ANTICHITÀ
di Viterbo, &c.

h. e.

BREVIS NOTITIA ANTIQUITATUM VI-
terbii, dicti Etruria, Turrenia, & Tuscania, ac ca-
thedra Episcoporum; Autore FRANCISCO MARIANI,
Beneficario, & Scriptore Græco Vaticani,
Abbate Venerabili.

Romæ, impensis Joannis Zempelii, 1730. 4.

Pag. 97.

Ven. Autor, qui in Opere suo Latino de *Etruria metropoli* e-
git, hic pro certo reputat, Etruriam, seu Turreniam, fuisse
caput urbium Etruriæ ac Italiæ, sedemque Episcoporum Tu-
scanensium, qui iidem fuerint ac Viterbienses. Innititur vide-
licet Inscriptioni, quam in Opere illo Latino pag. 128 produxit.
In ea civitas Viterbii vocatur *Etura*, seu *Aturia*. Quæ quidem,
dummodo est genuina, confirmat Illustrissimi *Scipionis Maffei*
sententiam, qui Hetruscorum initia ex הַרְשֻׁשׁ Num. XXXII, 34,
deduxit. Vide *Acta nostra A. 1727 Mens. Dec. pag. 537*. Autor
posterius progreditur, ac originationem Hetruriæ ex *Assure*, seu
Ature, deducit. *Cam - sfen*, qui cum *Jano* terram Latii tenuit,
habet pro *Chamo*. Suspiciamur, sub *Camefe* latere שָׁמֶר , vini ac
festivæ Deum. Gallos Autor a שָׁמֶר , *suæfibis*, derivat, quo-
rum nomen a *wallen, vagando*, nobis videtur defluxisse: ori-
ginationem Pelasgorum ex גַּלְלַי , *divisione*, deducit: *Janum* ex
 יָנַי , *vino*: *Saturnum* ex שַׁטְרַן , *abscondito*: *Latium* ex לָט , *la-
tendo*: *Perustum* ex פֶּרֶשׁ , *ungula*, insigni urbis Perusii: *Farne-
sum* ex Chaldaico פֶּרְנַס , *alendo*. *Etruria* in Inscriptione, a *Rei-
neso* producta, legitur. *Desiderii* decretum continet *Tirrenam
Volturnam dictam Etruriam*. *Plinius* memorat *Tuscanen-
ses*. *Stephanus*, in compendium missus ab *Hermolao*, Gramma-
tico, distincte satis: "Ἐστὶ Τυρρηνία πόλις, ἢ λῆγεται καὶ Τυρρηνί-
η. *Marcianus*: Τυρρηνίαν ὁ Λυδὸς Ἄγριος ἐκτίσεν Τυρρηνὸς ἐπὶ
Ὀμβρῆκῆς ἐλθὼν πῆρε. *Tyrreniam Lydus, Argor filius, adifi-
cavit*

Pag. 7.

8.

9.

22.

28.

- cavit Turrenus, cum ad Umbros venisset quondam. Dionysius Lib. I de Pelasgis Tyrrenis: Κρωτόνα πολλὴν εἶλον ἐν μισσηγείῳ καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενοι τὴν κῶν καλεσμένην Τυρρηνίαν ἔκτισαν. Crotonem urbem in continenti ceperunt, ac præcipites inde acti condiderunt urbem, quam nunc vocant Tyrrheniam.* Exstitit igitur omnino urbs quædam Tyrrhenia. Etruriam urbem Autor sibi invenisse videtur in *Livio Lib. II Cap. 28. Lib. VI Cap. 9, Lib. IX Cap. 25.* In tabulis Capitolinis, in quibus ad annum 472 memoratur *triumphus ex Etrusceis, ex Vulsiniensibus, & Vulciensibus.* In Concilio VI Sess. 4 a S. Agathone habito occurrit memoria *Vitaliani*, Episcopi τῆς ἐκκλησίας Τέσκης. Autor *Tuscam* pro peculiari urbe reputat. Viterbii quondam fanum Volturnæ fuit. Pars urbis adhuc *Vicus Vetulonius* appellatur. Arx Vetulonia & Vetulonii quondam erant celebres. Arx *Longula*, seu *Terbo*, ibi pariter quondam exstitit, nec non *Arbea*, castrum quartum. Insignia Viterbiensia præferunt literas F. A. V. L. hoc est, *Fanum, Arbanum, Vetulonia, Longula.* Hæ literæ in numis antiquis, eorumque uno latere, occurrunt, addito nomine: *Vetulonia.* In altero latere *Hercules* cum leone solet esse conspicuus. *Desiderius* Rex tandem castella communibus cinxit mœnibus, ianciens, ut urbs tota Viterbum pronuntiaretur. In Bulla *Leonis IV* fit mentio *Comitatus Viterbiensis.* *Otto* Imperator in Diplomate ad annum 999 commemorat obviam *in civitate Viterbiensi Ecclesiam S. Mariae* — cellam *S. Mariae juxta fluvium Minionem.* *Benedictus VIII* quoque ad annum 1013 *Comitatum Viterbiensem juxta fluvium Minionem* memorat. Jam ad A. 883 in Annalibus Fuldensibus *Vitto, Comes Tuscianorum*, occurrit, & apud *Anastasium* in Vita *P. Zacharie Ramingus Castaldus Tuscianensis.* Autor Tuscianensem & Tuscianum pro Viterbiensi habet, alii pro Tuscanellesi. In Decreto *Desiderii præfectus Viterbiensis* omnino habetur. Id nonnulli mirabuntur, quod *Noſter Annis Viterbiensis* fidem propugnare, ac *Latiniun* improbare, contendat. Nos vero tam exiguo sumus ingenio, ut ex hisce nondum certum simus de eo, quod Viterbium idem sit ac Tyrrhenia & Thuscia. *Desideramus* quoque in nobis fidem, quam alii Decreto illi *Desiderii* habere solent. De cetero gratulamur Autori de labore feliciter exantlato, rati, e re nostra & communi fore, si ingenio culto & polito porro uti velit ad investigandas Italiæ antiquitates, nondum omni ex parte claras tenebrisque suis liberatas.

* * *

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio VIII.

ACTA MARTYRUM, P. THEODORICI
RUINART opera collecta.

Veronæ, ex typographia Tumermanniana, 1731, fol.
Alph. 7 plag. 3.

Retinuerunt Veronenses in hac editione Præfationem, quæ in Actorum horum editione secunda *Wetsteniana* A. 1713 accesserat. Recensetur in illa vita *Ruinarti*, qui natus est A. 1657, denatus A. 1709. Presbyter & Monachus S. *Germani à Prætiis*, adjecta etiam recensione librorum, qui ejus studio fuerunt in medium prolati. Sequitur dein Præfatio generalis in Acta Martyrum quadripartita, in qua agitur 1) de ipsis Actis, eorumque descriptionibus ac collectionibus; 2) habetur Dissertationis XI *Cyprianicæ Flor. Deditii* de paucitate Martyrum confutatio, quantum ad ejus argumenta, sive rationum pondera; 3) ejusdem confutatio, quantum ad res facti, ex recensione singularum persecutionum; 4) disseritur de persecutionum causis & effectis, Martyrum fortitudine & honoribus, ac cautionibus, circa eosdem adhibitis. Non vult approbare *Ruinartus* hominum nonnullorum perversum Acta Martyrum

U n

colli-

colligendi studium, colligentium, quotquot occurrunt, de Sanctis recensiones, sive spuriz illæ fuerint, sive veræ. Sibi itaque constitutum dicit, sincera Martyrum Acta colligere, non solum perquirendo urbis Parisiensis in monumenta, sed etiam alia, quæ in aliis urbibus & locis habentur. Deinde *Dodwellum* de paucitate Martyrum confutat, & de ipsis persecutionibus erudite agit. Asservantur etiam Indices Actorum, passionum, &c. quæ in editione *Wetsteniana* habentur. Accessere igitur tantum in hac editione Acta S. S. *Firmi & Rustici*, quæ tria folia complect, jam demum lucem videntia. Deprehendebantur illa in *Historia critica diplomatica Marchionis Scipionis Maffei*, ubi Italico sermone legebantur; hic Latine reddita, cum notis iisdem. Factum est hoc Martyrium probabiliter A. 305, Imperatore *Maximiano* sæviente. Referunt eadem, *Rusticum* sponte ad martyrium accessisse: quæ hic secundum circumstantias singulas commemorantur.

ORBIS SACER ET PROFANUS. PARS
secunda, Europam complectens. Volumen secundum,
in quo Etruriæ Regalis, sive Annonariæ, Metropoles,
tum Ecclesiasticæ, tum Civiles, earumque urbes, & loca
etia, explicantur. Opus Ecclesiasticæ & profanæ Historiæ
studiosis apprime utile; Autore P. FRANCISCO ORLENDIO,
Ordinis Predicatorum Magistræ, & in Universitate Pisana Theologiarum
Dogmatum publico Professore.

Florentiæ, typis Bernardi Paperinii, 1732, fol.

Alph. 9 plag. 6.

Opus hoc splendidissimum, cujus *Tomum III* nunc indicamus, ære perennius, lucernamque olens, immortalitati Autorem suum consecrat, consecratum quippe Regiæ Celsitudini *Caroli*, Hispaniarum Infantis, Parmæ & Placentiæ Ducis,

Ducis, nec non Etruriæ Magni Principis, ad Etruriæ littora ap-
 pulsi. Amor patriæ dignitasque eo compulit Autorem, ut
 civitatum ejus initia, incrementa, dominationum vices, ipsius
 quoque regionis limites, partes, flumina, soli ubertatem, bo-
 naque cetera, latius exponere contenderit. Etruscæ itidem
 gentis antiquitas, & supra hominum memoriam in eas terras
 propagatio, in sui origine perscrutanda aliquantulum otii exe-
 git. Multarum vigiliarum magnique laboris in hisce Volu-
 minibus conficiendis opus aggressus est Autor, quod ne qui-
 dem invidia inficiari ausit. Voluminis hujus initia in continpa-
 tione *Libri tertii* versantur, Caputque aperiunt XVII. Etru-
 riæ antiquitas, origo, nominisque significatio, Tusciæ & Tyr-
 rhenorum nomen, Tusciæ, per Italiam coloniæ, & civitates E-
 truriæ, olim florentes, nunc excisæ, primas in sese provoca-
 runt curas. *Thomæ Dempsteri*, Scoti, Opus posthumum de
 Etruria regali, in septem Libros distributum, laudatur, Flo-
 rentiæ A. 1723 studio *Thomæ Coke*, Angli, formis descriptum.
 Eandem Dissertatione eruditissima illustravit Cl. *Philippus*
Bonarota, Patricius & Senator Florentinus. *Tages* gentem pri-
 mus docuisse haruspicinam fertur, testibus *Cicerone*, *Ovidio*,
Martiano Capella. *Vossius* eum inserit fictionibus. Thura in sa-
 cris adhibita ad ultimam antiquitatem haud sunt referenda.
 Quare inde haud dictæ Thuscia & Tyrrhenia, quarum incolæ
 primi ex Lydia haud sunt repetendi, siquidem monumenta pas-
 sum in Etruria effossa literis constant prorsus singularibus,
 quibus cum Asiaticis, Syriacis, & Palæstinis, nulla est affinitas. In
 12 Tuscorum coloniæ enumerandis Autores admodum discor-
 dant. Mons Janiculus, unus e septem Romæ collibus,
 nunc vocatur *Aureus*, a flavis arenis ita dictus. In tres partes
 olim Etruria descripta. Antiquiorum ejus Regum quatuor
 fuerunt stirpes. Insignia regalia a Tusci ad Romanos tradu-
 cta. Romani suos nobiles adolescentes literis erudiendos in
 Tusciam misere. Adduntur Vejentum & Tuscorum in Ro-
 manos bella. Secundo bello Punico Etruria in provinciam
 consularem conversa. *Ludovici Pii* donatio, Tusciæ subur-
 . U u 2 bica-

Pag. 791.

792.

796.

807.

- bicariæ a *Pipino & Carolo* facta, vindicatur ceu confirmata
 adversus contraria *Pagii* argumenta. Creditur Autor, Comi-
 tissam *Matildem* patrimonium *Petri* concessisse ecclesiæ Ro-
 manæ. Sub Langobardis præfuerunt Tuscis Duces, sub Caro-
 lingis ac post hæc Marchiones, ac tandem Magni Duces. Pi-
 farum originibus, historiæ, fatisque, integrum inseruit *Caput*
 XIX, quod est instar speciminis, secundum quod alias historias
 urbium aliarum elaborare decet. Pisis est gratulandum de
 tot viris, fortitudine & eruditione præclaris, quibus inde ab æ-
 vo Carolingorum præstitit. Hi A. 1016 Sardiniam occu-
 parunt. Pisani primordia ecclesiæ suæ ac doctrinæ Christi-
 anæ ad ipsos allatæ tribuunt *Petro*, Apostolo, atque ab eo ædem
 sacram ad litus Pisanum erectam ferunt, dum ex Oriente
 Neapolim Campaniæ pervectus, navi Romanam voluisset con-
 tendere. Exstat locus, quem vocant *Sanctum Petrum ad*
Gradus, in Pisano litore, ubi *Petrum* erexisse altare sacrum
 ferunt, quod a *S. Clemente*, *Petri* discipulo & successore, con-
 secratum fuerit. Id apparet ex Chronico apud *Ugbellum*
Tom. III pag. 401, & ex Scriptore Chronologo Pisano *Tom. VI*
Muratorii, aliisque quamplurimis. Expeditionem eam *Pe-*
tri ad annum 44 referunt *Baronius* ac *Caccinius*. Rem
 ipsam quoque habet vetus Chronicon, quod *Pantbeon* voca-
 tur, & nuper in lucem prodit *Tom. VI Muratorii pag. 165*
seq. Innocentius II in Epistola ad Consules Pisanos, A. 1137 scri-
 pta, perhibet, Pisanos gloriari, sese a *Petro* edoctos primordia
 fidei, ac salutaris Baptismatis lavacro regeneratos esse. *Inno-*
centius VI ejusdem famæ in Bulla meminit. Ecclesiam *D.*
Petri ad Gradus a Pisanis ædificatam *S. Clemens* Papa conse-
 crasse perhibetur. Addunt, tres guttas sanguinis e *Clementis*
 naribus tunc in aram delapsas. Ostendere conatur Autor ex va-
 riis exemplis signiles templorum dedicationes, factas divinitus.
 Annales Pisani dedicationem illam *Clementinam* memorant, licet
 rei gestæ ab ætate satis dissent. Ara lapidea, guttis *S. Clemen-*
tis sanguineis adpersa, cultui divino patuit postmodum. Bis
 ea, nec sine prodigiis, furto subtrahita: invitentibus ecclesiam
 &

& aram plures fuerunt concessæ indulgentiæ. *Petrus*, Pifurum Archiepiscopus, A. 1116 decretum dedit pro debita modestia ac devotione, in eodem templo servanda. Copiosus est Autor in hisce percontendis, quæ fortius cuique extorquerent assensum, si perscripta fuissent a primis ecclesiæ scriptoribus, rei gestæ propinquis & supparibus. *Petri* adventum *Florentinus* in annum 51 Christi collocat, ut Lucensi ecclesiæ principatum initii Christianæ doctrinæ vindicaret. Verum fusc ad ejus momenta ac argumenta respondit Autor, docens inprimis, Lucam olim haud fuisse Etruriæ metropolin, multoque minus luce Evangelii ante reliquas Tusciæ civitates collustratam, licet ita *Florentinio* fuerat visum. Primus Pifurum Episcopus fuit *S. Perinus*. Qua occasione Autor refellit *Dodwelli*, Angli, errorem, de paucissimo Martyrum numero, & monet, Calendaria ecclesiarum, quibus Martyres descripti fuerint, jussu *Diocletiani* esse combusta. Calendaria illa erant singularum ecclesiarum; martyrologia universæ prope modum ecclesiæ. *S. Perinus* Pifanis porro data opera vindicatur. Succedit catalogus antistitum Pifanorum, qui rei sacræ præfuerunt, ab Autore ex monumentis Archiepiscopalis tabularii exornatus. Catalogus ejusmodi jam Seculo superiori concinnaverant & *Dempsterus*, & *Paulus Troncius*, & tandem *Ughellus*, quem suppleverunt *Ughelli* Continuatores. Quartum A. 1705 contexuit *Josephus Martinius*, Canonicus Basilicæ Pifanæ, post pag. 156 editus. Quintum, eumque ineditum, exaravit *Octavius Angelus de Abrahamo* ad annum 1716. Postremum adornavit Vir Clarissimus *Guido Grandius*, in Academia Pifana Matheseos Professor, & *S. Michaelis* in Burgo Abbas Camaldulensis, in Appendicæ Veterum Monumentorum, post Epistolam de Pandectis, 2 edit. Florentinæ A. 1727, num. 2, in Notis, pag. 114 seq. Singulos hosce consuluit Noster, & permulta studiose supplevit, ac pro virili emendavit. A *Gaudenzio* Sec. IV certum ingotescit exordium. Restant tamen hinc inde adhuc lacunæ. Describitur hinc Basilica Pifana, ac Capitulum Canonicorum, ei adjunctum, ecclesiæ aliæ innexæ, Cœnobia, Archiepiscopale palatium, xenodochia, & lo-

Pag. 867

seq.

831 seq.

906.

908.

915 seq.

954 seq.

- ca alia, nec non Collegia sacra. Canonici Pisani olim iisdem in ædibus morabantur, eadem communi mensa, iisdem cibis ac vestimentis utentes, nil proprium, sed communia omnia, habentes. Additur donatio famosæ Mathildis in Canonicos Pisanos. Mons Pisanus, vallis gratia, Liburni civitas, arx & portus celeberrimus, insula Gorgonia, & alia, describuntur. *Alexander III* Canonicus Pisanus extitit, nunquam Monachus. *Nicolaus V* non Pisis, sed Sarzanæ, natus est. Pertextatur viri Pisani, sanctimonia & doctrina illustres. Succedit Academia Pisana, Seculo XII exorta, Jurisprudentiæ studio incluta. An *Bulgarus* fuerit civis Pisanus, inquiritur. *Burgundio*, civis Pisanus, omni fere disciplinarum genere fuit excultus, plura Græcorum opera Latine reddidit, legationibusque pro patria Constantinopoli fuit functus. *Bandini* gloria enarratur, Jurisconsulti Pisani. *Bartoli* & *Baldi* vitæ edisseruntur. Sequitur Luna, vetus Etruriæ civitas, eaque maritima, Seculo XII a Normannis excisa. Ei succedit Luca, nec non urbs Volaterræ, ac catalogus Episcoporum Volaterranorum. Diplomata *FridERICI BARBAROSSÆ* pag. 1056 seq. *HENRICI VI* pag. 1059 seq. & *CAROLI IV* pag. 1062 seq. sunt memorabilia, inprimis ob subsignata Principum Germanicorum nomina. In Florentiæ origine, incrementis, & historia, Noster est admodum accuratus & copiosus. Florentiam Triumviri deduxere coloniam. A *Totila* non fuit everfa, nec a *Carolo Magno* reædificata, uti *Borghinius* valide contra *Dempsterum* evicit. Tusciæ Duces, Marchiones, Comitesque, recensentur, inter quos eximii sunt progenitores Ducum Brunsvicensium masculi. Deinde gesta Florentiæ sacra exponuntur fufe. Additur brevis Commentarius historicus & chronologicus de Mediceæ gentis viris illustribus, Principibus, & magnis Etruriæ Ducibus. Tempa Florentina porro perçensentur. Succedunt Fæsulæ, Romanorum colonia & municipium. Diœcesis Fæsulana continet Mugellum, Vallem superiorem Arni, & Clusentinum. Pistoriam & Pratum hinc traxerunt Autorem ad enarrationem sacram & profanam. Adjecta est Piscicæ explanatio. Ipsa habuit olim ecclesiam plebaniam, post collegiatam.

nam, tandem Episcopalem. Fata Aretii, oppidi vetustissimi, copiose concinnantur, ornatè proferuntur. De Cortona originibus diversæ Autorum sententiæ expenduntur. Ipsa, plurimis bellis oppressa, tandem dominatum Florentinorum suscepit. Montis Politiani exordia subjiciuntur. Ipse a Senensibus & Aretinis sæpe occupatus, demum Florentinis paruit, sede Episcopali spectabilis. Catalogus Episcoporum Aretinorum comparat exhibitus pag. 1349 seq. Porro gradum promovet Autor ad describendas Senas & illustrandas. Seriem Senensium Episcoporum, ab *Ughello* editam, rejicit. Exordium Episcopatus Senensis, judice Nostro, Seculum VII haud præcessit, suadentibus ita & *Liutprandi* Regis Diplomate, & aliis monumentis. *Pius II* Senas constituit metropolin. Urbis origo est vetusta, & natalem Christi transcendit. Clusii fata, nec non *Russellæ*, *Populoniæ*, *Massæ*, *Suanæ*, *Pientiæ*, *Montis Ilcini*, subjunguntur. Operi subjectæ sunt tres Appendices, quibus ea, quæ supra fuerunt exposita, illustrantur & emendantur. Ad ultimum additur *Dissertatio historica canonica legalis* Illustrissimi ac Reverendissimi D. *Francisci Frosini*, Patricii Pistoriensis, Pisanum Archiepiscopi, in qua veterem Ecclesiæ suæ traditionem de appulsu *Divi Petri*, Apostolorum Principis, ad littus Pisanum, quarto circiter ab urbe lapide, eo loci, ubi antiquissimum templum, a prisca Pisanum civibus ejus nomini consecratum, hodieque cernitur, *S. Petri ad Gradum* nuncupatum, aram illam, sacramque ædiculam, continens, in qua divinum sacrificium Deo omnipotenti islitasse perhibetur, omni probationum genere luculentissime exponit atque illustrat. Concludimus cum Archiepiscopo, adhibentes etiam illud *Cbrystostomi*: *Traditio est, nihil querar amplius.* Index Operi subjectus lucernam olet, diligentiamque spirat, sua luce coruscantem. Ecquid tandem? Gratulamur Autori de nervis, studio, judicio, & patientia, nilque in votis habemus magis, quam ut Geographos tempus proferat consimiles, qui urbium fata historica, literaria, sacra, politica, & reliqua, ad eandem formam evolvant & exponant.

Pag. 1334
seq.

1375 seq.
1391.

1395 seq.

1400 seq.
1435 seq.

1441 seq.

1472.

HISTO.

h. e.

HISTORIA ROMANA, ET QUIDEM IMPERATORES, quorum nunc exhibetur e serie Julius Cæsar, una cum Notis Historicis, Geographicis, & Criticis, Figuris in æs incisís, Chartis Geographicis, & pluribus Numismatibus genuinis, opera Rev. Patrum CATROU & ROUILLE, Societatis Jesu. Tomus XVII, ab A. U. C. 705 usque ad Annum 710.

Parisiis, sumtibus Rollini, Delespinæ, Connardi, & Delespinæ filii, 1733, 4 maj.

Alph. 3 plag. 8, cum Tab. æn. 7.

Patres admodum Reverendos *Catrou & Rouille Historiam Romanam Libris seu Tomis XVI* a prima origine ad ætatem imperantis *Julii Cæsaris* enarrasse, nemini est obscurum. In præsens accedit par nobilissimum ad exponendos *Julii Cæsaris* annos primos, existimans quippe, studium historicum a summis Monarchis ad monopolii leges haud esse adstrictum, limitibusque ab Historiographorum uno & altero, qui exinde per ætatem vitæ tolerandæ consulit, coerceri non posse. Adeo a Theologorum personis historicæ rei peritia haud abhorret. Suo exemplo, suaque libertate, id egregie testatum faciunt Duumviri religiosi. Ipsi in Præfatione lectorem docent variam reipublicæ Romanæ faciem, Opus hoc inædificant *Tomis* præcedentibus, significant institutum exponendi in posterum vitas & res XII priorum *Cæsarum*, atque deinde paululum a labore respirandi: exhibent nunc characteres morales ac politicos, *Julio Cæsari, Augusto*, reliquisque ad *Domitianum* Augustis proprios, pragmaticumque scribendi historiam modulum a sese perspe-

perfectam esse, re ipsa ostendunt. Cum Romæ vigeret res publica popularis, consilia & consiliorum rationes in vulgus emanabant. At *Cesarum* destinationes, earumque rationes, detegere, ardui est laboris. Qui vitas priorum *Cesarum* scripsere, laborant vel amore pristinae reipublicæ, vel cupiditate regnandi Monarchis. *Dio Cassius* Duumviris æquiparare dicitur *Titum Livium*, ideoque eum potissime in scribenda de *Cesaribus* historia sequentur. *Tacitum* dein collaudant & *Suetonium*. *Vellejus Tiberium*, promotorem suum, delineavit insar herois, metuens veritatis præmia viliora, & adspirans per *Sejanum* ad sublimiora virtutis ornamenta. Duumviri *Tacitum* inter & *Vellejum* medio ibunt tutissimi. *Josephus*, in gratiam Romanorum genti suæ minus fidelis, illorum res gestas per Syriam & Judæam curate delineat, & ad annos alligat. *Aurelius Victor* & *Eusebius* nonnunquam ea in compendio attingunt, quæ gravissimorum & copiosissimorum Autorum effugerunt diligentiam. Quare Duumviri ne hos quidem negligent, consultis passim *Macrobio*, *Athenæo*, & *Strabone*, Geographo. Initia rei Christianæ non seponant, credentes, *Christum destinasse Romam in sedem suæ religionis*. Numismata illustrabunt seriem factorum, quæ a cœvis fuerunt narrata. Tandem agunt Duumviri gratias eis, qui Opera ipsorum in Anglicam & Italicam linguam transfulerunt, *Bundy*, Anglo, & *Zannino Marfeco*, Italo. Italus quidam notas criticas Duumvirorum notavit obelo, non veritatem historicam, quocum de gustu disputare nolunt, velificaturi tamen pro virili desiderii ejusdem. Jam ad præfens Opus properamus. *Libro primo* exponunt conatus *Pompejanorum* post pugnam Pharsalicam, *Cicconis* indolem, nec non *Quinti* fratris, *Catonis* Uticensis, *Cnei Pompeji*, junioris, & *Labiæni*, expeditiones *Fufii Caleni*, *Cæsaris* in *Ægypto*, *Milonis* & *Celti* contra *Cæsarem*, adventum *Cleopatra* in *Ægyptum*, & *Cæsaris* erga eam amores, *Alexandriam*, *Pharum*, *Dictaturam Cæsaris*, incendium *Bibliothecæ Alexandrinæ*, interitum Regis *Ptolemæi*, gesta *Cæsaris* per *Syriam*, *Phœnicen*, & *Judæam*, bellum *Pharnacis* adversus *Cæsarem*, hujus acta monarchica per *Asiam*

Pag. 32.

33.

minorem, poenam in Regem *Dejotarum*, characterem historicum *T. Pomponii Attici*, moderationem *Casaris* in deditios, fata *M. Antonii*, bellum *Casaris* Africanum, iter *Pompeji* filiorum in Hispaniam, reditumque *Casaris*, Romæ celebratum. *Libro secundo* recensent prærogativas extraordinarias *Casari* Romæ concessas, alementiam *Casaris*, *Marcelli* spectacula, & largitiones militares, reformationes corruptelarum publicarum & calendarii veteris, studia & eruditionem *Casaris*, leges nuptiales licentiosas, ab eo approbatas, nativitatem *Casariensis*, bellum Hispanicum, tractum ad Mundam, tabula Geographica expressam, mortem *Tullia*, *Ciceronis* filio, triumphum *Casaris*, titulum Imperatoris, Dictaturam ejus perpetuam, rebellionem *Pseudo-Marii*, munificentiam & magnanimitatem *Casaris*, depressionem ordinis senatorii, senatorum insultus in contrarium, characterem *Casaris* historicum, vitam familiarem, natos, ac virtutes, in primis studia & in ea amorem, accessionem & incrementum numeri Prætorum, Ædilium, Triumvirorum Monetarium, Quæstorum, Quindecimvirorum, & Epulorum. Addunt insidias, veniam *Ligario* datam, & *Ciceronis* Orationem ea super re habitam, amorem *Casaris* erga *Servilia* filiam, molimina belli Parthis inferendi, modestiam in declinato Regis nomine conspicuam, ambitionem in dies crescentem, diadema regium in festo Lupercalium ei a *M. Antonio* oblatum, conspiracyonem a *Bruto* & *Cassio* initam, necem *Casari* ab eis illatam, & comparisonem inter *Casarem* ac *Alexandrum Magnum* institutam. *Libro tertio* enarrant motus senatorios, consilia *Ciceronis* ac aliorum pro republica in integrum restituenda, indolem *Lepidi*, furorem *Cinna*, *Antonii* cum *Lepido* concordiam, conatus *Bruti* & adversariorum, & quidem primo Romæ ac deinde foris, consecrationem *Casaris* datam manibus, discordias *Antonium* inter & *Ciceronem*, *Caji Octaviani* destinationes, genusque & indolem, ejusque conjunctionem cum *Cicerone* contra *Antonium*. *Libro*, qui sequitur, *quarto* persequuntur *Octavii* res gestas urbanas, artesque, quibus in favorem populi sese insinavit, simultates *Antonii* in sum susceptas, *Ciceronis* secessum Athenas

thenas institutum, reditum ejus & inimicitias cum *Antonio* agitatae, *Antonii* insultus in *Brutum*, Philippicarum fata, *Hirtii* Consulis facta, *Pansa* conatus in reconciliandis *Antonio* ac *Octavio*, confederationem *Octaviani* cum *Antonio Lepido*que, consilia senatus; *Bruti* iter in Macedoniam susceptum, ejusque interitum. Index, Operi subjectus, singularem accurationem diligentiamque spirat. Nec tamen est, quod exilimes, singulas enuntiationes in Opere obvias allatis veterum testimoniis, eisque distincte protrahis, anuniri ac comprobari, siquidem Galli rusticissimae ad eas, sese demittunt molestias, rati, lectores haud reputandos esse pro imperitis & ignavis tironibus, quibus singula curate demonstranda sunt ac ingerenda. Licet nunc pauca subdere specimina, e quibus indoles Duumvirorum patet. *Cicero*, cum a *Pompejo* staret, eique in Graecia esset praesto, a *Casare* sibi semper metuebat, ejusque extollebat vires. *Cato* sequebatur *Pompejum*, fato magis & numero nobilium ductus, quam certo consilio, amicus quippe reipublicae. *Cicero*, elapsus minas *Cneji Pompeji*, junioris, *Casaris* ad gratiam appellebat animum, eamque recuperabat, calami studio, quam armorum. *Cesar* ubique moderabatur suam victoriam, ac Atheniensibus ignoscebat, felix ultra vota in *Cassio* captando, & ad suas partes flectendo. Duumviri in characteribus animorum delineandis utramque complent paginam, & miro gaudeat judicio. *Casium*, urbs ad montem *Casium* sita, nunc est vetus castellum, & appellatur *Elquas*. Jovis *Cassii* effigies exhibetur in nummo prima *Tab. I.* *Pelusium* nunc est oppidulum seu pagus *Thine*, 300 stadiis distans a monte *Casio*. Recantant Duumviri errorem suum, qui olim *Pelusium* invenisse sese putarant in *Balbeide*, tum secuti *Guilielmum Tyrium*. At haec olim vocabatur *Pharboothus*. *Milo* absentem *Casarem* seditionibus excitatis fatigare studuit, vir audax & factiosus, quem *Cesar*, cum Romae esset, ex exilio *Massiliensi* reducere neglexerat. *Cleopatra* pulchritudo tanquam in imagine representatur a Duumviris, ita, ut post obitum amari possit. Situs & amplitudo *Alexandriae* edisseritur nitide & succincte. Adjungitur descriptio insulae turrisque *Phari*, locus *Marzotidis*,

Pag. 6.

8.

9.

12.

17.

18.

25.

37.

44 seq.

47.

- dis, nunc dictæ *Buchaira*, Bibliothecæ ac Musei Alexandriæ, translationis LXX Interpretum. Recensetur indoles & fortitudo *Misbridasis*, junioris, quem famosus ille *Misbridates* ex concubina iustulerat. Onix templum Heliopolitanum succincte exponitur pag. 68 seq. *Titi Pomponii Attici* indoles & vita pragmaticæ exhibetur. Dolendum est, periisse *Attici* labores literarios, quibus animum appulerat ad scribendas origines familiarum Romanarum illustrium, & exponendam Græce Consulatum *Cicero*ntis. Exquisita est descriptio belli Pontici ac reditus *Cæsaris* Romam. *M. Antonii* vitæ candidè enarrantur. *Afinius Pollio* representatur vivis coloribus. Imperatoris dignitas strictim declaratur. Mimorum officium insulsum attingitur pag. 214. Crocodilus in numis notat Ægyptum. Assertur eo sine in *Tab. II. Fig. 3* icon numi aurei, in quo postica crocodilum gradientem erecta cauda exhibet, adscriptis vocibus: AEGIPTO CAPTA. Jam *Ezech. Spanhemius* hoc symbolo Regem Ægypti designavit. *Sosigenis* merita circa rem calendariam fuere magna, digna, quæ, hic copiose proferrentur. *Cæsari* vindicantur Commentarii de bello Gallico. Subtexuntur deinde cetera *Cæsaris* acta & sagata & togata. Stylus est tersus, natus, sponte profluens. Ordo naturalis & chronologicum servat complexum. Testimonia, e Scripturibus singulis conquisita, in pragmaticum historię corpus sunt coagmentata, ita, ut non centones testimoniorum, sed contextum haud invita Minerva decurrentem, ubique deprehendas. Qui propositionum singularem veritatem ad fontes ipsos exigere solent, id unum dolebunt, testimonia particularia haud fuisse producta, ac rarius fontium sedes singulares apparere. Index Operi est ornamento ac perfectioni. Nitor ac dignitas impressionis seu typographiæ sese citra elogiorem accessiones commendat. Icones numerorum ad varias antiquitatis species illustrandas faciunt. *Leptodus* galea alata indutus, in *Tab. I. Fig. 2* exhibitus, suspicionem suggerit, heroes veteres gessisse galeas, cornibus arietum instructas, ac inde Arabibus esse dictos *sule karnain*. Unde fit verosimile, *Mosen* radiasse ex monte *Sinai* redeuntem instar *harouni*, galea ahenea nova ac fulgen-

gentissima, arietum cornibus prædita, effulgentium. *Jupiter Casius* repræsentatur bracteato in numo *Tab. I Fig. 2*, nec dubitandum, incolas Casiotidis fuisse eos, e quibus *Moser* uxorem duxerit, eorumque partem constituisse Midianitas. Stella fuit signum *απρωδωσσεως*, uti patescit ex *Tab. IV Fig. 8, 9, 10*. Lituus auguralis figura ipsa sua prodit, quod in baculum antistitum sacrorum Christianorum pastorem Abbatum ac Præpositorum abierit. Nuncupamus vota pro incolumitate Autorum admodum Reverendorum, sperantes, fore, ut promissa publice data publicè etiam exsolvant.

MOYEN FACILE DE CONCILIER LES

Esprits &c.

h. e.

MODUS FACILIS RECONCILIANDI Animos super difficultatibus, quæ spectant ad Bullam Unigenitus, Autore R. P. AUBERTO ROLLANDO, Franciscano, Capucino, emerito Professore Theologiæ.

Tomus I.

Luxenburgi, typis Andreæ Cavalierii, 1732. 4.

Alph. 2 plag. 11.

Scriptum hoc irenicum Eminentissimo Cardinali *Lercario* est inscriptum ac addicatum, magis tamen inservit auctoritati Pontificis Romani, quam eorum studio, qui robar Bullæ illius pro nullo reputant. In fronte enim Præfationis confessum Autor Rev. præ sese fert animum eis addictum, qui intra Galliam adversus dissidentes causam Bullæ illius famosissimæ agunt ac tuentur. Dissidentes illi norant Bullam duobus imprimis nominibus; siquidem dicitant, per eam Semipelagianismo, imo Pelagianismo, frigidam esse suffusam, qui articulo de gratia Dei sit noxius, & Theologiæ morali prorsus pestifer. Priorem maculam hoc Opere a sede Apostolica amoturus fuit: posteriorem ita abstergere contendit, ut spem simul fa-

Xx 3

ciat peculiaris eo fine refutationis a sefe edendæ. *Jansenistas* vocat *sectam ambitiofam, obftinatam, abutentem ferociter nomine incomparabilis Augustini, immifcentem venena hærefeos, artificiofe implicata, in dogmata pietatis Chriftiana*. Exprobrat eis inauditam fententiam de libero arbitrio prorfus in fervitutum compaeto, & de omnipotentia divina fic per gratiam operante, ut fubftantiz eam recipientes per fefe debeant effe inftar truncorum & omnino fervorum. Statuminat proinde Nofter indifferentiam liberi arbitrii, id eft, facultatem hominis, qua gratiam operantem recipere potefit, ei tamen, fi maluerit, obicem quoque ponendi ac repugnandi. Deus tamen homini, five *Adamo*, in peccata prolapfo, tantum delectationis ac fuavitatis per gratiam infinuat, ut ipfe, ei obfecundans, fomitem peccati animo ad funus infidentem devincere & ia dies enervare poffit. Quæ fententia imperio ac perfectionibus Dei nequaquam eft infefta. *Janseniftæ* indigne ferunt, in Bulla illa gratiam divinitus *Adamo* collatam dici confequtionem & connexionem creationis, naturæ fanæ ac integræ debitam: dicunt, ita imaginem Dei haud fuiffe aliquid fupernaturale, fed naturale. Eadem olim controverfia de puris naturalibus donis *Adami* fuit inter *Califtinos* & eorum adverfarios agitata, tandem vero per benignam interpretationem fententiarum utriusque partis fublata. Autor *Janseniftis* attribuit multas confequentias, quas ipfe ex dogmatibus eorum elicit, easque ipfis tanquam dogmata domestica assignatas. Ita docet, *Janseniftas* gratiam per redemptionem Chrifti omnibus partam & oblatam, eamque a parte Dei feriam, & fufficientem effectui producendo, convertere in velleitatem & voluntatem figni, quæ plerunque a voluntate beneplaciti, id eft, feria & efficaci, difcrepet. Imputat eis dogmata Prædeftinationorum. E contrario copiofe evincit, meritum Chrifti effe univerfale, & per illud gratiam Dei fefe ita exerere, ut Deus ferio, fincere, & efficaciter, expetat falutem fingulorum hominum citra ullam exceptionem. *Janseniftæ* actiones ethnicorum habent pro peccatis. Autor contendit ex oppofito, hominem peccato originali corruptum citra gratiam in Chrifto & Spiritu Sancto

Sto oblatam posse cognoscere complures veritates, imo, quod majus est, effectui dare opera moraliter bona, adde, *secundum naturam ordinem*, & pietatis philosophicæ terminos. Moralitas hæc indubie est civilis & philosophica, nequaquam vero ejus indolis, ut ex genuini scopi debita contemplatione, per adminicula divinitus revelata, & per gratiam à Christo partam oblata, atque per vires Spiritus Sancti suscepta, profluant. Si quid judicamus, dissensus hic inter *Jansenistas* & dissidentes erit vel nullus, vel certe pertenuis. Fatetur enim Autor, opera ejusmodi, secundum naturæ ordinem ac philosophicam moralitatem edita, inhabilia esse ad consequendam gloriam vel gratiam. Id vero est singulare, quod idem addit, dari vires gratiæ primæ, quæ antecedant fidem explicitam, & quæ producant in ethnicis actiones supernaturaliter bonas. Sunt, qui universalitatem gratiæ divini, ejusque efficacis, haud alia ratione sese propugnare posse putant, nisi ita sentiant. Sed ita fides præcedit annuntiationem verbi divini, quod extrinsecus auditui ingeritur. Hoc nobis videtur repugnare perspicuis *Pauli* verbis *Rom. X, 14 – 17*. Qui cum Autore faciunt, non possunt, quin *verbum internum*, ab externo diversum, admittant, ac *lucem* statuunt, in animis jam fulgentem, antequam Evangelium a præconibus annuntietur. Meminimus vero, conditionem animerum ante fidem ex verbo extrinsecus applicato fuisse tenebrosam, Deoque rebellem. Si vero Autor in eo est, ut statuatur, Spiritum Sanctum in ethnicis per leges morales, naturaliter cognitatas, convictionis munere fungi, & per legem, atque inde conceptum spei metusque temperamentum, ad Christum expetendum, qui ex externo verbo duntaxat cognoscitur, compellere & manu ducere; tum non invenimus, quod copiose moneamus, rati tamen, ad bonitatem actionis supernaturalis requiri fidem præcedentem, fidem vero oriri ex verbo extrinsecus annuntiato *Joh. XVII, 20, XX, 31*. Autor deinde de contritione & attritione commonet haud pauca. Deinde pergit ad lectionem sacrarum literarum, quam universis permitendam putat, si sine salutari, desiderio proficiendi, ex Spiritu, submissionis & obsequendi interpretationibus ecclesiæ ac directoris

- ctoris orthodoxi illuminatique consiliis, fiat lecturi. Affe-
 runtur deinde nonnulla de linguæ vernaculæ usu in peragen-
 dis rebus sacris. Additur tandem digressio, qua discutitur sen-
 tentia, quæ quaeritur, an homo ad conservationem sui possit
 agere contra legem, quam Deus in utilitatem hominis tulerit.
 Volumen hoc primum constat e *Dissertationibus sex*. *Prima*
 examinat vim omnipotentem gratiæ Dei & libertatem homi-
 nis, quam vocant indifferentiæ, quamque Autor it compro-
 batum ex sacris literis, Conciliis, Paparum decretis, Patribus
 Græcis & Latinis, *Augustino* imprimis, Doctoribus porro scho-
 lasticis, ac ex ipso rationis lumine. Refutationes, quas Autor
 struit, directæ sunt contra Autorem libri: *Reflexions morales*.
Quesnellium fuisse ejus Autorem, nemo ignorat. Hunc putat
 in eo fuisse totam, ut gratiam Jesu Christi redderet necessitan-
 tem, ratus, *Quesnellium* de libertate hominis eadem sensisse
 ac *Jansenium*, & Constitutione Unigenitus stabiliri dogmata
Augustini & Thoma. *Dissertatione secunda* expenditur gra-
 tia divinitus *Adamo* collata, & excutiuntur singula momenta
 doctrinæ stabilientis puræ naturæ statum. *Tertia* agitur de
 afflictionibus, & nota inuritur *P. Quesnellio*, quippe conten-
 denti, afflictionem esse semper mercedem & consecutionem ex
 peccato fluentem. *Quarta* tractatur de gratia status innocen-
 tiæ contra *Quesnellium*, statuentem, reportationem gloriæ col-
 lectis & adminicula necessaria ad eo perveniendum olim de-
 beri obligationi strictæ, quæ innocentiam *Adami* respexerit.
Quinta exponitur voluntas Dei ad salvandos omnes homines
 propensa, & ea universalis, serena, & salvandis sufficiens, eis
 quoque, qui salvari poterant, dummodo gratiam oblatam haud
 respuissent. In re luculentissima admodum copiosa Autor
 coacervat argumenta, tum ex diviniore Codice, tum ex Patri-
 bus, tum ex Conciliis, Pontificumque sententiis & Scholasticis,
 ac ipso rationis lumine, quod docet, bonitatem Dei in uno e-
 lucere, quod singulis rebus creatis is tantum perfectionis dare
 serio velit, quantum ex capere possunt. *Sexta* tandem *Dis-*
sertationis omnes intendit nervos, ut, meritum Christi, compro-
 bet, ad singulos homines, peccato corruptos, pertinere, ideoque
 esse

esse universale: ratus, *Quernellio* hanc sententiam haud arripisse, statuentis potius, Deum salvare velle tantum predestinatos, Christumque pro solis mortuum fuisse electis. At o terque quaterque beatos, qui gratiam gustant divinam, eam citra disputationes sequuntur, operationemque retinunt, licet modum illabendi ac egendi haud intelligant. Judicant alii, an disputantes de modo, quo gratia Dei in nostrum agit animum, gratiam magis acquiramus, an amittamus. Pag. 415 seq.

R. R. PAULI A. LUGDUNO, CAPUCCINI,
S. Theologiae Ecclesiaris, ac Provinciae Lugdunensis Defensoris, Moralis Theologiae Specimen, ad usum Theologiae Candidatorum, Scholastica methodo compendiose delineatum.

Venetis, ex typographia Balleoniana, 1733, 4.

Alph. i plag. 194.

Sectatus est Autor Venerandus non expolitam eloquentiam, sed religiosam simplicitatem, non curiosam subtilitatem, sed dilucidam perspicuitatem, non uberem literaturam, sed concisam breviter, sermonisque contractionem. Alii sunt fastidio lecloribus copiosa & distenta scribendi ratione, mole allegationum, ac prolixitate operum. Quare Autori placuit hocce evitare scopulos, ac Theologiae duntaxat Enchiridion quasi dare. A Morali Theologia primordia cepit, in scholis plerumque neglecta. Latamur merito, divinitus alibi quoque excitari ingenia, quae speculativis positionibus totum vitae tempus consumi nolunt. Opus ipsum in *quinque Tractatus*, seu *Partes*, est distributum. *Tractatu primo* agitur de actibus humanis; *altero* de legibus; *tertio* de variis humanae vitae statibus; *quarto* de virtutibus & vitiis; *quinto* de Sacramentis. Singuli *Tractatus* divisi sunt, in aliquot *Dissertationes*. *Primus* consistat ex *quatuor*, quarum *prima* est inscripta de fine actuum humanorum, videlicet beatitudine; *secunda* vero exponit actuum humanorum naturam, elicitorum, imperatorum, volun-

- Pag. 35. luntariorum, necessariorum; *tertia* complectitur moralitatem eorundem, ac actus humanos, in individuo spectatos, negatque, dari medios & indifferentes; *quarta* de conscientia agit, variisque ejus speciebus, recta & erronea, certa & dubia, lata & scrupulosa, probabili ac improbabili. *Tractatus secundus* consistit ex *Dissertationibus duabus*, totidemque Appendicibus. *Priori* Dissertatione exponuntur leges generatim, earumque divisiones, materia, norma, promulgatio, obligatio, legislator, *excoisus*, dispensatio, privilegia, tolerantia, derogatio, abrogatio, imitatio, consuetudo. *Posteriori* tractationem instituit Autor de Legibus in specie, siveque aeternis & naturalibus, immutabilibus, *veteri & nova*, seu Evangelica, positiva humana, jure civili & canonico. Appendice *priori* agitur de precipuis ac communioribus ecclesiarum preceptis; *posteriori* de censuris, irregularitate, degradatione, &c. *Tractatus tertius* complectitur *Dissertationes duas*, una de statibus Deo dicatis, clericali, beneficiato, & Simonia eis opposita, de statu religioso pag. 177 seq. ejusque obedientia & paupertate, ac Pralaturis, pag. 194 seq. *Alter* complectitur status seculares, politicum & subditorum, Ducum, militum, oeconomorum, parentum, liberorum, tutorum, pupillorum, dominorum ac famulorum, magistrorum ac discipulorum, Medicorum, Chirurgorum, Pharmacopoeorum, rusticorum, artificum, & operariorum. *Tractatus quartus* exhibet *Dissertationes duas*, totidemque Appendices. *Priori* Dissertatione exponuntur virtutes & vitia generatim; *posteriori* particulatim pag. 243 seq. ubi de fide, infidelitate, blasphemia, spe, timore Domini, charitate, dilectione inimicorum, odio Dei & proximi, superbia, avaritia, aedia, ira, bello, schismate, scandalo, religione, oratione, voto, juramento, superstitione, irreligiositate, prudentia, justitia & jure, usu, & dominio, contractibus, injuria & restitutione, fortitudine, temperantia, gula & luxuria, impudicitia, & immodestia, agitur. Appendix *prior* quaestiones investigat regulares pag. 368 seq. *posterior* tractat indulgentiarum, & Jubilaeorum, materiam pag. 374 seq. *Tractatus ultimus* consistit *Dissertationi praemiali* de Sacramentis in

in genere, & *septem Dissertationibus*, totidem Sacramenta ecclesie Romanæ explanantibus. Lex naturalis non potest mutari a potestate humana per derogationem vel abrogationem, suppleri tamen potest per additionem, & materiam subtractionem, ut in præscriptione. Est ipsa porro immunis a dispensatione, eaque divina. Subtractio materiam non efficit dispensationem, ex quo fonte solvuntur, quæ de spoliis Israelitarum, Egyptiis afferri solent, de occupatione Palestinæ, scortatione *Hæsa*, polygamia, Judæis permissa sub certis modulis, ob minus malum, evitandum & tolerantiam. Lex Mosaicæ solis Judæis data. Evangelium proprie esse legem novam, Autor, contendit, ac præterea ubique doctrinas ecclesie suæ sequitur, adeo, ut non opus sit, ea excerpere ac delibare, quibus cæteris alii Christiani repugnant. Distinctiones Scholasticæ ubique utramque faciunt partem, & doctrina de concomitantia eucharistica copiose aperitur. Adjungitur illud quoque, animam totam esse in qualibet oppositis parte. Diaconi possunt eucharistiam in necessitatis articulo administrare ex mandato sacerdotis, etiam citra illud in mortis periculo, ex præsumpta sacerdotis voluntate legitima. Lutheranos Autor, exillimet hæc potestatem, singulis eam Christianis communicare. Sed, id licere extra necessitatis casum, negant Evangelici, imo maxima eorum pars ne hoc quidem admittit. Si ad consuetudinem & præxim attendimus, Laicis omnino eam potestatem novimus esse denegatam. Observavimus adhuc, alibi quoque nostris ecclesiis ea tribui dogmata, que repudiamus. Optandum sane foret, ut ex Confessionibus & Agendis nostris doctrina nostra hauriretur. Opus ipsum Indica carere, dolemus, gratulantes Autori, quod utilia a speculativis removendi periculum fecerit.

Pag. 421
169.

113.

115. 117.

120. 169.

455. 169. 7
456.

457.

FREE. PARLIAMENTS, &c.

DE LIBERTATE SUMMI IN MAGNA

Britannia Senatus Commentario, edita ab Autore Britannicæ Constitutionis.

1720

Lon-

Londini, apud D. Browne, 1731, 8.

Alph. 1.

Pag. 18 fol.

247.

Cl. Auctor, cujus nomen *Rogeri Asherley* sub finem Dedicat-
 tionis extat, illud precipue agit, ut summum Magnæ Bri-
 tanniz Senatim e tribus Statibus consistere declaret, Rege,
 præcipue dignationis Nobilibus, quos *Lords* vocant, & com-
 muniti Concilio, sive selectis civibus, quos *Commons* dicunt.
 Atque, etsi Regis potestatem Oceanum referre thetur, ejus li-
 mites nequeunt curate definiti, reliquos tamen sub Status et-
 iam Independentes esse propugnat. Quod quidem de potesta-
 te electorum civium, quos *Commons* vocant, præ ceteris de-
 fendit. Cum autem existimet, eorum independentiam diver-
 sis temporibus diversimode violatam esse, ex Historia Anglica-
 na ab *Eduardi I* temporibus ad nostram usque ætatem ea re-
 perit, quæ hæc argumentum illud præ posse videbitur. Pre-
 cipue autem singulari cum etiam oblata occasione *Marlbo-
 roughii* casum agit, atque, ejus ætate *Parliamenti* independen-
 tiz vim illatam esse, arte tenet. Ipse Cl. Auctor illo tem-
 pore Serenissimo Principi Electorali *Hanoverano*, qui Ducis
Castabrigensis nomen gerebat, factor fuit, ut Londinum pe-
 teret, atque in summo Magnæ Britanniz Senatu locum sibi
 vindicaret, quod ejus presentia jus succedendi in regno Britan-
 nico Domini *Hanoverani* concessam stabiliretur. Opere igitur
 præsum & e re sua esse dicit, omnes Epistolas huic Com-
 mentationi inserere, quas et Romæ ad viros illustres, *Barb-
 merum*, *Leibnitium*, aliosque, scripsit, vel ab his vicibus recepit.
 Ceteram voti ejus summa est, ut nemo *Parlamento* inferiori
 interfit, qui Regi annuos redditus acceptos refert. De ejus e-
 nim sententia alia ratione *Parliamenti* Independentia atque
 populi libertas sibi non consistit, nisi quælibet civitas Anis ad
Parlamentum deputatis stipendia solvat. Sub finem obser-
 vat, ex *Cæsaris* Commentariis antiquitatem Britannicæ Consi-
 tutionis probari posse. Is enim *Lib. 7 Cap. 9* Parliamentum
 commune Concilium appellat, & ubi de magna Britan-
 nia loquitur, *Summa*, inquit, *imperti bellique administrandi com-
 muni Concilio permessa est Castellano.*

OBSER-

OBSERVATIONES MEDICÆ RATIONALES & PRÆCTICÆ, cum Tractatu de Variolis. Auctore THOMAS APPERLEY, M. D. Collegii Joannitici Cantabrigiæ olim Socio.

Londini, typis W. Innys, 1731, 8.

Plag. 20.

Cl. Autor, effi, rationalem Medicinam methodicæ & empiricæ omnino superiorem esse, judicet, facere tamen non potest, quin insignem dissentendi, novasque hypotheses excogitandi, libandinem pro peste salutaris artis agnoscat, qua scilicet efficiatur, ne ipsorum morborum historia, curationes, & juventiam nocentiumque contemplatio, luci suæ propius admoventi possint. Vago utitur dicendi genere Autor, variassque, prout causas tulit, materias in utramque & theoriæ & praxeos medicæ partem discutit, quo demonstrat, conjunctissimas eas esse debere. Dissimulare tamen non potest doctissimus Autor, se causæ mathematicarum in Medicina demonstrationum non admodum favere, quas verbis *Baghivii* non aliter medicæ arti utiles esse asserit, quam pictoria ars est Musica. Prædicat insignem verborum apparatus, quo scholæ Mathematicorum adiecti eleganter admodum causarum nexus, quos optant potius, quam demonstrant, veros esse, definire solent. Quis dubitaret, vera esse, inquit, quæ *Frensdus* de causa fluxus emmeniorum periodicæ assert: bilis cystica stato tempore, quod ab intestinorum vicinorum pressione definitur, subit sanguinem, eisdem motum intestinum auctiorem efficit; inde est arteriolarum in substantia arteriæ apertura & fluxus mensstruus. Hæc ingeniosa satis sunt, sed, si plethora & effervescentia hujus fluxus causa est, dubium Autori superest, quomodo dici possint, salva hac hypothesi, opiata emmenagoga esse & lechiorem evacuans, sicut sunt, teste *Hippocrate* Anglico, uti eundem appellat, *Sydenhamo*, cujus oracula & nos veneramur. Parum sane

Pag. 7.

sane interesse videtur Atori, quam sublimis sit theoria, dammodo indubitatas in praxi regulas in mente formare possit. Quis dubitat de veritate normarum, quas sine dubio omnium primas agnoscimus: *quo natura inclinatur, eo est ducenda; insisterdum, quantum ejus fieri potest, natura trahit; natura humores per vomitum, dejectiones, sudores, transpirationes voluntarias, evanare suscipiente, idem est tendendum.* Parum sane interest, quo termino æquivalente, quoque orationis genere, quis τὸ τὶ naturam declarare suscipiat. Non sine ratione de presentis Medicinæ statu conqueritur, quod philosophicis, anatomicis, botanicis, chymicis, veritatibus, penitus intenti seculi illius principes Medicorum, ipsam Medicinæ scholam, cujus prædictæ disciplinæ non nisi præcolum sicut, practicam scilicet intactam relinquunt, magisque sibi gratulari sit, qui, prout quidam Germanus in Academia Montepessulana detexisse dicitur ab Autore, declaraverit, esse vias chyli ex ductu pequetiano immediato ad mammæ, quam quæ febriacæ causas detegere forte potuerit, aut indubitatum earundem remedium invenire. Parum studii collocari, prout id cum laude fecerunt antiquissimi Medici, Hippocrates, Cælius, Avicenna, in signis diagnosticis & prædictionibus symptomatum; Botanicum de infinitis rerum suarum augmentis, Chymicum de mensuræ activitate, sibi gratulari, neminem animam Medicinæ, historias morborum & observationes, attingere velle, cui malo doctissimus Autor pro virili parte medellam allaturus, felici successu gravissimorum malorum ætiologias methodumque medendi, non tamen omnino neglecta re anatomica & physica, eruere tentavit. Cujus industriz illustris est documentum erudita de Variolis Commentatio, Opusculum huic annexa, cum additis Aphorismis, hujusmodi curam declarantibus. Quo libello Cl. Autor in nullius verba se jurasse asserit, nihilque ob stare, quod plures, ante ipsum de variolis commentati sint, quo minus in juniorum Practicorum commoditatem suas soli propriæ experientiz innixas observationes condere aggrediatur. Ad Theopiasiam statim ab initio sese convertit, ne nimium indulgisse Theoriz videretur. In variolis

lis, sit, distinctis *nil dandum, vel parum*. In confluentibus vero nisi quarta post eruptionem die nihil tentandum, nisi forte expectando Medicus Julebum quendam æquivocum innocenter præscribere velit. Neque tamen omnino nullum levioris purgantis usum ante eruptionem fore pollicetur; venæ sectionem, nisi ætatis vel aliarum circumstantiarum rationes contrarium statuunt, commendatissimam efficit, in quo quemque ingenio suo abundare patimur. In prognosi cito vel tarde erumpentium variolarum contra mentem *Sydenhamii* cum *Sennerio* sentit, melius esse, variolas cito, quam tarde, erumpere. Hæmorrhagiam narium pro salutari signo agnoscit, qua haud raro viginti uncias sanguinis evacuatas fuisse asserit cum euphoria, miraturque, quomodo tanta sanguinis quantitas impune secessum facere possit, cum quis vix octo uncias venæ sectione dimittere audeat. Vomitiones, quibus humores noxii rejiciuntur, eo usque mali ominis non sunt, ut potius in caochymicis permittenda sint ex mente *Sydenhamii*, ne fatalis plerumque dysenteria post eruptionem supervenire possit. Epidemicam hujusmodi propagationem haud obscure, quamvis aperte fateri non audeat, acaris & insectis respiratione attractis fieri posse, innuit, quo loco de verminatione erudite disserit. Salivæ in os confluræ, ejusdemque crebrior evacuatio, nemo post invasionem die plerumque ingruens, ejus ponderis est Auctori, ut in salutis præsidium a natura emotam certo arbitretur. Urinæ vel suppressio vel cruentatio haud insolita hujus mali symptomata sunt, quibus efficacia remedia opponuntur. Alvi fluxus in declinatione morbi lethalis esse observatus est, inde, quamvis laxantis a *Frestadio* salutaria esse judicata fuerint, abstinendum tamen esse pronuntiat a suppositoriis, in casu necessitatis adhibendis. Aphorismi ad normam *Hippocratis* facti sciendorum agendorumque compendium exhibent.

A DISSERTATION UPON TEA, &c.

h. e.

DISSERTATIO DE THEA, EXPLICANS

ejus

ejus naturam & proprietates plurimis experimentis novis, & demonstrans ex principiis philosophicis varios ejus in diversis corporum constitutionibus effectus; cui addita est naturalis historia Theæ, & detectio fraudum, quibus in præparandâ eadem uti solent; itemque Dissertatio de virtute salviæ & aquæ, & inquisitio in causas, cur iidem cibi non æquales in omnibus corporum constitutionibus effectus edant: Epistola ad honestam Matronam MARY MALTON. Autore THOMA SHORT, Med. Doct.

Londini, impensis Fletcher Gyles, 1730, 4.
Plag. 17.

Cl. Autor tum aliis tum hoc potissimum argumento inductus, quod herbæ Theæ mercatura immensum lucrum genti suæ pariat, cum plura tribus millibus thermopoliæ Londini existant, celeberrimæ istius plantæ historiam physicam medicamque condere suscepit. Thea Japonensibus Tcha, Tchia, Thia, Chinesibus Thea, seu Tea, frutex est, cujus folia cum foliis evonymi vel cerasi fructu cordiformi foliis conveniant. Patria fruticis est Tartaria, Japonia, China, cujus folia recentia diversissimum ab exsiccatis effectum edunt; nam narcoticæ virtutis tremorem partibus, maxime manibus, induxisse dicuntur ab Autore, exuunt hanc efficaciam exsiccatione. Florem fruticis describit rosaceum, sex petalis rotundis cavisque constantem, calyce squamato, sed incerto squammularum numero. Stamina floris sunt albida, antheris superoxidantibus flavis cordiformibus, sequente fructu tricapsulari instar ricini, singula capsula nucleum continente rubentem, amari nauseosique saporis. Diversis anni temporibus Japonenses hujus fruticis folia colligunt, quæ colligendi diversitas nominis differentiam huic plantæ non levem parere solet. Primi, post vernale æquinoctium, mensis medio primam messem instituant, caventes, ne tres dies ætate superent foliola recens erumpentia, quæ adeoque & tenerrima sunt, & sapore plurimum diversa

versa. Prima isthæc Theæ species dicitur Vovi, seu Bohea, al-
 terius collectionis Thea, adultioribus jam foliis, adeoque du-
 rioribus, magisque amaricantibus, primæ propior est, sed pro-
 miscue cum eadem usurpatur selectis & remotis latioribus fo-
 liis. Vulgaris Thea est, quæ adultis foliis mense Junio colligi-
 tur. Imperialis Thea eo nomine differt a jam descriptis spe-
 ciebus, quod fertiliore solo, nempe in regione Udsi, nata, per
 eminentiam imperialis dicatur, quodque eadem non nisi Impera-
 tor ejusque domus utatur. Quem in finem collectores folia non
 nisi armata chirothecis manu carpunt, corpore etiam loto pisci-
 ungue victu abstinentes, ne sacratissimis foliis macula inuratur.
 Chinensis Thea eadem bonitate & valore differt quadrifariam,
 prout vel juniora, vel adultiora, fruticis folia fuerint. Toots-
 ja hunc suum fruticem, ex qua Thea Chinensis, appellant incolæ.
 Communissimus est foliorum ad summam ætatem ad-
 ductorum usus pro plebe, quæ Ban Tssao dici solent. Folia
 igne parum tosta ab artificibus palma manus convolvuntur in
 cylindrulos, quo tempore succus quidam flavus adeo acris ex-
 sudare deprehenditur, ut manus etiam laborantium adurat.
 Chineses decoquunt folia parum pro exuenda iisdem narcoti-
 ca qualitate. Aliquot post peractam primam tostionem men-
 sibus ad plenariam siccitatem denuo torrentur. Observat Cl.
 Autor, a Batavis altero Chinensi itinere sub initium commercii
 salviz folia pro Theæ foliis permutata fuisse, eademque apud
 Chineses dignitate salviam, qua nobis Thea est, extitisse. Boheæ
 seu Vovi, variz subordinatæ existunt species, 1) Pekoe, cui, hila-
 rioris coloris existentibus foliis, floris etiam immixti deprehen-
 duntur; 2) Congo, quæ latioribus foliis a priori differt; 3) Pe-
 koe cum Congo mixta, quam omnibus modis Autor approbat.
 Thea viridis, a foliorum colore vel tinctura, quam decocta
 exhibet, sic dicta, itidem diversissima est, pro modo collectio-
 nis foliorum vel patriz. Habetur enim 1) Hysson, 2) Thea
 imperialis viridis, 3) Thea viridis vulgaris, 4) ordinaria Thea
 viridis, 5) Dutch Bloem flores Batavi. Fraudes Chinesium
 in adulteranda Thea detegit paulo post, modumque detegendi
 artificia apponit. Immiscentur scilicet interdum similia pere-
 grinorum fruticum folia, quod si factum fuerit, decoctum ad-

alterata Thez injecto vitrioli cœrulei grano in varios colores mutatur, verè autem viridis decoctum in cœruleum colorem mutat, Bohea in nigro proximum. Singularis ista Cl. Autoris in excutiendis historiæ hujus momenti industria laudem meretur prolixissimam, quam auctiorem efficit theoreticis suis practicisque de usu Thez Observationibus, quam, ab adversariorum calumniis vindicatarè, optimorum Autorum, Chinesis itinere clarissimorum, testimoniis munire contra insultus malevolorum tentat. Cum prius oppugnat *Kempferum* & *Pechlium*, strenuos hujus mirabilis plantæ contemptores, & betonicam, vel veronicam, indigenasque alias plantas, præferentes. Argumenta, quibus Thez specificas qualitates exponit, non profus contemnenda sunt, redeuntque ad specificam olei falisque levitatem, qualem in nostris reperiri vix posse asserit, in cujus rei gratiam Betonica, Thez, aliæque plantarum nostrarum decocta invicem comparat experimento, vitrioli solutione, spiritu Cornu Cervi, aliisque, infusatis, instituto. Quæ omnia legentibus jucundissima & utilissima fore pollicemur.

AMOENITATUM NATURE, oder der curiosen
und nützlichen etc.

H. E.

COMMENTARIORUM HISTORICORUM
atque Physicorum, curiosorum & utilium, de rebus naturalibus quibuscunque notatu dignis, Pars prima, usus
& oblectamenti causa in lucem edita, a JOANNE
FRIDERICO CARTHEUSERO,
Med. Doct.

Halæ, apud Joannem Andream Bauerum, 1735, 4.

Alph. 2 plag. 10.

Tria potissimum in hoc Opere conscribendo Cl. Autor habuit proposita; 1) ut varias observationes atque experimenta, quæ per tot Autorum libros reperiuntur dispersa, & præcipuas Physicorum sententias, ad illustrandam Philosophiam naturalem maxime accommodatas, colligeret, & habito delectu, in ordinem idoneum coagmentaret, ne ad-
verfa-

versaria tantum physica, sine ordine & nexu, sed Historia naturalis, secundum recentiorum principia, ederetur; 2) ut ipse magis magisque in Physica scientia progressurus, quid jam erutum detectumque, & quid absconditum adhuc esset, hac ratione intelligeret; 3) ut libellum haberet, quo in prælectionibus historico-naturalibus fundamenti loco uteretur. Tractat in hac *Parte*, quam ideo generaliore appellat, capita Physices, ut itidem vocat, generaliora, de astris videlicet, de aere, de montibus, cavernis, fontibus, metallis, plantis, animalibus. In *Partibus* posthæc prodituris aliam atque aliam speciem, prout suo ordine ad octo hæc genera summa referuntur, persequitur. Ne in *Partibus* his specialibus unam eandemque rem sæpe iterumque repetere necesse haberet, *Partem* hanc generaliore, quæ communes singulorum corporum rationes jam accurate expositas complecteretur, præmittendam putavit. Speciminis loco ex doctrinis physicis specialioribus caput de Sole, ad illustrandam doctrinam de stellis fixis, fuit hic insertum. In singulari specimine, seorsim edito, eadem ratione tonitru & succinum pertractavit. Primum vero Commentarios de rebus naturalibus memoratu maxime dignis ad umbilicum perducet, & figuris, ubi opus erit, illustrabit, antequam ad explicanda artis opera procedet. Ceterum ipsa sæpius Autorum, quibus usus est, verba retinet & allegat, inprimis *Wolffii*, *Derhami*, atque *Schouchezri*. At, methodum quod attinet, in singulis capitibus primo *Græcè* breviter proponit, quam deinde uberius *extensè* explicat, illustrat, rationibus confirmat, aliorum quoque sententias recitat, & vel refutat, vel in medio relinquit. Nos quidem non dubitamus, librum hunc a rerum naturalium cultoribus magna cum voluptate lectum iri, inprimis iis, qui varias observationes & opiniones Physicorum in unum corpus collectas cupiunt. Et, cum facile quilibet rerum intelligens videat, quid quovis Capite proponatur, singula momenta hic non excerpemus. Interim tamen exempli causa, quæ de montibus commemorat, quam brevissime repetemus. *Sectione* scilicet *quarta*, quæ de terra & montibus agit, primo, quantum ad montes attinet, disquirat de eorundem origine, an fuerint ante diluvium, an verò post diluviū, geniti. Propo-

nitur hinc sententia *Burneti*, & strictim in ejus fundamenta inquiritur. Proponitur deinceps sententia eorum, qui, montes a mundo condito pedetentim, potissimum ex terræ motibus, aliisque ejus disruptionibus, ortos esse, opinantur. Proponitur denique sententia istorum, qui, montes quidem a Deo conditos in principio rerum, per aquas diluvii autem, aggestis terra, lapidibus, &c. auctos mole, & figurâ mutatos esse, contendunt. Ex Nostri sententia montes non minus, quam valles, in principio rerum a Deo sunt conditi, adeoque jam ante diluvium extiterunt. Per hoc tamen multi montes vallesque novi geniti, quidam ex prioribus demersi, disrupti, per aquas dispersi, qui vero superfuere, ratione magnitudinis & figuræ mutati fuerunt, ut adeo plurimi montes a diluvio producti, & superficies terræ insigniter alterata, videantur. Quam opinionem, a *Woodwardo* & *Scheuchzero* defuntam, copiosius illustrat, multisque rationibus confirmat. Ut vero montes eximie altitudinis merito omnium in se convertunt oculos, ita hic de variis eruditorum calculis, ad quos summam montium altitudinem definiverunt, itemque de ipsis, qui altissimi omnium putantur, montibus, agitur. In summis montium cacuminibus aer tenuior, levior, purior, atque magis salubris, frigus intensius, plantæ exiliores, animalia magis robusta & compacta sunt, quam in planitie & vallibus, quarum rerum causæ etiam enarrantur. Post montes perexcellsos ignivomi commemoratu præ aliis videntur digni, quos Noster affirmat instar spiraculorum terræ esse, quorum ope aer terræ internus, æstu subterraneo admodum expansus item fumus & vapor, & quæ ex materiis bituminosis in terra accensis abundant, educantur & exhalent, ne justo frequentius terræ motus, aut hiatus, in ejus superficie oriatur. Hinc phænomena montium ignivomorum recensentur, & cum alibi jam evicerit Noster, esse in terra aerem inclusum, sed eundem, calore expansum, magnam vim elasticam & corpora disjiciendi acquirere, ignem subterraneum variis argumentis confirmat, magnamque esse materiarum inflammabilium in terra copiam, atque ignem subterraneum diu, abditum, ali & sustentari posse, asserit, donec variis ex causis veluti instauratur, & violentius exardescat. Terræ motus repetuntur ab in-

incarcerato subtili elastico, & repente accenso vapore sulphureo, per quem aer itidem incarceratus in cavernis telluris subito expanditur, ut adeo, dum se extendit, & cum impetu majus spatium exitumque affectat, tremores terræ, disruptiones ejusdem. milesque effectus, prodeant. Quæ sententia ab Ill. *Wolffo* probari ostenditur, & variis observationibus corroboratur. Montes generatim considerati hunc usum habent, ut terræ ornatum augeant, oculos hominum delectent, ad reparandam sanitatem in multis magnum momentum habeant, secessum hominibus tempore persecutionum & perfugium præbeant, hospitium bestiis quibusdam commodum & speluncas locent, quæ in planitie non diu admodum perdurant, multasque plantas ac vegetabilia generent. Aere etiam frigidiori temperant æstum quorundam locorum humiliorum, interceptiunt ventos ægidios & acres, ne hinc inde nimium desæviant. Cataclysmos & fluentia impetuosa cohibent, multumque ad varietates temperatum tribuunt, quas & sæpius prænuntiant. Vapores aqueos, in aere collectos, sustentant, nec minus etiam origini & motibus lacuum & fluviorum, item generationi metallorum & mineralium, inserviunt. Tandem & terræ firmitatem & æquilibrium conservant, & alia permulta emolumenta afferunt. Nec sine usu sunt montes ignivomi, dum per eos ignis subterraneus adeo necessarius alitur, terræ motus, si non semper, tamen sæpius, impediuntur, partesque superflue igneæ, fumosæ, & sulphureæ, velut per spiracula eliminantur.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES SCIENCES, A. MDCCXXVIII, &c.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIENTIARUM A. 1728, una cum Commentariis Mathematicis & Physicis ejusdem Anni.

Parisii, in Typographia regia, 1730, 4.

Alph. 3, cum Tabb. æn. 21.

In *Physica generali du Fay* selecta quedam experimenta magnetica instituit, quorum unicum hic narrabimus. Si acui magne-

Lz 3

magne-

magneticæ, horizontaliter positæ, itidem horizontaliter & ad angulos rectos offeratur virga ferrea, quæ vero nullatenus magnetè imbuta sit, nil accidet, acus ne minimum quidem movetur, quam proxime & accedat virga; ast, oblata virga verticaliter, statim ejus punctum superius boream acus & inferius elevandum ad sufficientem ab acu distantiam, ejus austrum attrahet. Invertatur virga per hemicyclum, statim punctum ejus, quod jam superius boream, & id, quod jam inferius austrum, hooque toties, quoties repetere experimentum placuerit, attrahet. *Du Fay* hæc ac alia magnetis phænomena a *Cartesii* ramulis deducit, idque haud inepte. *De Reaumur* historiam tinearum, lanæ & pelles comedentium, dedit, idque cura, qua mira horum animalium natura haud indigna videtur. In secunda Dissertatione inquirat, qua ratione & lanæ & pellices contra eas defendi queant, ubi oleum terebinthinæ præ ceteris remediis omnibus commendatur. *Des Landes* literas extravit ad *Reaumurium*, de vermibus, qui infinito numero uni duarum navium ex Indiis redemptium caudis suis adhæserant; inclusæ erant vaginæ quasi corio in aqua macerato, e qua & levi conatu extrahi poterant, longitudo eorum duos & dimidium, ad 3 pedes usque, crassities vero cum vagina 4, vel 5, sine hac 2 circiter lineas. Summa pluriæ 16^d 1½ lin. barometri altitudo summa 28^d 4 lin. 8 Febr. 10, 14, 15, 16 Martii 13, 14 Aug. 12 Dec. diebus omnibus, 14 Martii excepto, serenæ & tranquillæ, ima 27^d 0 lin. 7 Dec. S. W. cum pluvia, thermometri altitudo summa 17 Julii 75°, ima 31 Dec. 21°. Dantur & ejusmodi meteorologicæ Observationes *Weidleri*, *Wittebergæ* habitæ.

In *Anatomia Petii* de ruptura completa & incompleta tendinis Achillis, quam multi negarant, multa commentatus. *Chomel* hydropem peritonæi foemine post partum supervenientem feliciter sanavit. *Morandus*, selem odoratam nactus, eam cultro anatomico subjecit, ac plurima eorum, quæ *Perrault* in historia sua naturali observarat, confirmavit, differentiâ in fine tractationis de atheromatibus, & earum genesi. *Maloss* historiam ægri, cujus pes dexter summe incurvatus erat, ita, ut nulla ratione eum extendere potu-

potuerit, enarrat. In eo æger erat, Latetias veniens, ut pes amputandus videretur, sed balneis aromaticis felicissime restituit eum *Malouet. Petit*, vestigiis *Francisci Aquilonis* insistentis, "luveam in homine non convexam, sed planam, statuit, ac multa, eaque curiosa, instituit experimenta de ponderibus humorum aquei, vitrei, & crystallini, nec non de variis locutus est methodis cognoscendæ magnitudinis cameræ, humorem aqueum continentis, ad quam accuratius determinandam, & opthalmometrum invenit. Tandem recensetur *Helvstius* de aere in sanguinem pulmonis agente, & *Morandus* de apparatus alto.

In *Chymia Geoffroy* olea plantarum essentialia rectificare docet, quo habeantur eadem corruptioni vel plane non, vel parum, obnoxia, & corroborat superioris anni experimenta, de reali frigore oleorum essentialium cum spiritu vini mixtorum. *Geoffroy* in diversas vitrioli species inquisivit. Notum est, basin viridis esse ferrum, & cœrulei cuprum, sed album nondum producere valuit laudatus Chymicus, aluminis vero naturam soletter examinavit, ac eos, qui ferrum in cuprum transmutari credant, acriter refutavit. *Du Fay* nonnulla, quæ alias ut mysteria studiose celantur, de tinctura & dissolutione variorum lapidum, de colorandis marmoribus, agathis, jaspidibus, porphyritis, &c. clare enuntiat, imo & ebur cum marmore, æqualibus spiritus salis & aceti destillati portionibus, arrodere, vel emollire, docet. *Lemery*, borracem limæ accuratiori subjiciens, variis modis nullum inde sal volatile elicere potuit, quanquam ipse fatetur, spiritum vini cum borrace, principium quasi sublimationis, non verum sal volatile, ostendisse. *Bourdelin*, salia lixiviosa examinans, novis argumentis confirmavit, ea mixtis non inesse, sed produci igne. Contra *Stablium* disputat, sal alcali plantarum non formari junctioe salis essentialis cum ejus oleo, quod igne crematum est. Quodsi non adipicimur sal alcali, si oleum omne extractum est, nonne hoc principium inflammabile absolute necessarium est, ad formandum alcali? *Le Fevre* novum phosphorum invenit, qui, aeri oblati, inflammatur, limatura martis, sulphur commune, aqua communis, colophonium, mixta, trita, igni mediocri exposita, illum producant.

In

In *Botanica du Hamel* plantam quandam, quæ Croco sativo maxime damnosa est, sub terram nascentem, & ipsi omne nutrimentum auferentem, tuberoidem appellavit. *De Jussieu* valde commendavit exactiorem fungorum observationem, ac nondum descriptam eorum speciem, boleto-lichen vulgaris nominavit. Idem *de Jussieu* alia in Dissertatione de necessitate novæ constituendæ classis pro fungis, ad quam referendum agaricum, lichen, differit, ac distinguit & fungos & lichenes in grana tantum, & flores cum granisferentes, nec non fungum minorem, allii odore in scenam producit. *Du Hamel* de causis multiplicationis specierum in fructibus tractat, ac multa a se instituta enarrat experimenta, circa implantationem diversorum ramorum, in unius arboris truncum, ac de succo e. g. laurei, cui implantatus cerasi ramus, has diversas arbores nutriente, eleganter scribit.

In *Arithmetica* omnis numerus multiplex numeri novenarii, si ejus characteres addantur, 9, vel ejus multiplex, producit. *De Cury*, Lector Mathematicum nobiliorum Cameraci, generaliter & analytice demonstravit, sequens theoremata, quod hic simpliciter enuntiare sufficiat. Numeri simplicis multiplex, compositum quocunque cyphrarum numero, dividatur in duas quascunque partes, ratione characterum. Sumatur prior pars, multiplicetur per differentiam numeri simplicis a denario, quæ elevetur ad potentiam, cujus exponens sit numerus cyphrarum alterius partis, & post hoc productum ponantur hujus alterius partis characteres ordine, novus numerus multiplex ejusdem simplicis exorietur. Si in manu teneatur numerus nummorum, ac quæzatur, numerusne sit par an impar, cum certe tot sint numeri pares, quam impares, putares, idem esse, sive parem esse, sive imparem, harioleris. Ast ponamus casum, teneat manus imparem numerum, e. g. 3, 5, 7, &c. nummos, tunc 2, 3, 5, impares contra unum, duos, & tres pares, adeoque ratio aderit, citius pro impari, quam pro pari, decidendi, sit numerus par 2, 4, 6, tunc exacte tot pares, quot impares, dabuntur, adeoque aliquantulum probabilius erit pro impari, quam pro pari, contententem vincere.

In

In *Geometria Maupertuis* novum quid induxit, Curva quævis considerari potest formata quasi per evolutionem alterius curvæ, & radius evolutæ exprimit longitudinem curvæ, cujus evolutio genuit evolutam. Huc usque Geometræ penetrarunt. *Maupertuis* ultra progreditur. Sicut prima curva supponitur formata per evolutionem secundæ, ita hæc secunda per tertiæ, hæc tertiæ per quartæ, & ita porro, evolutionem nata considerari potest. Has novas subevolutas dicit, & formulas dat generales omnium arcuum subevolutorum, & pro geometricis & pro mechanicis curvis, ut nil his formulis immisceatur, præter coordinatas primæ curvæ, & harum differentias. Inter alia, in spirali logarithmica, applicando huic curvæ formulas radorum subevolutorum, invenit, radios istos esse progressionis geometricæ infinitæ, crescentis, vel decrescentis, prout trianguli parvorum laterum illud, quod est differentia ordinatæ, maximum est, vel minimum. *Pitot* de ratione superficierum in magnis & parvis corporibus disserit. Solida similia sunt ut cubi laterum homologorum, superficies vero ut horum quadrata, dividatur corpus, quo plus superficies adaugeatur, consequenter, quo minora sunt corpora, hoc plus eis est superficiei, ratione soliditatis. Demonstrat autem *Pitot*, in parallelepipedo, sphæra, cylindro, & cono, esse quantitatem superficierum duorum solidorum similiarum in ratione reciproca laterum homologorum. Applicat hæc *Pitot* ad nonnulla specialiora exempla hominis, muscæ, marmoris, pollicis cubici aquæ, &c.

In *Astronomia Cassini* de motibus Saturni eruditissime commentatus, observationes antiquissimas cum *Tychonicis*, *Hevelianis*, *Flamsteedianis*, ac Parisiensibus, comparando, tandem reiterato calculo motum annum medium Saturni determinat $12^{\circ} 35' 32''$, & revolutionem ejus mediam 29 annorum $162^{\text{d}} 2^{\text{h}} 54^{\text{m}}$.

In *Mechanica de Mairan* æstimationem & mensuram virium motricium physicam & mechanicam elegantissime univit; concludit vero tandem, esse vim ordinariæ ut celeritatem, & nunquam ut quadrata velocitatum, quodsi aliquando ut hæc appareant, non aliunde id pendere, quam quia vis semper agens in ratione celeritatis, ex legibus motus generalibus, adhibeat eo plus temporis, quo est

major, ex legibus motuum retardatorum. De motu accelerato per elaterem, & de vi corpori moto insidenti, *de Camis* concludit, esse eam aliquando ut celeritatem, aliquando ut hujus quadratum. Abbas *de Molieres Cartesi* vortices ab omnibus vindicare laborat objectionibus. Praefert certe illos attractionibus, spatiumque explodit vacuum. *Complet* tertiam exhibet partem Dissertationis suae de impulsu terrae & resistentia munitionum. In his trium amorum Dissertationibus de impulsu terrae adversus muros, & horum ratione, altitudine, crassitie in basi, in summitate, ac resistentia, elegantissima continentur theorematum mechanica.

Additur elogium *Caroli Reyncau*, nati Brissaci A. 1656. Publicavit A. 1708 *Analysin demonstratam*, librum, qui in Galiliis omnium primus pro discenda mathesi habetur, & A. 1714 *Scientiam calculi*. A. 1716 factus est Socius liber *Academiae Regiae*, mortuus d. 24 Febr. A. 1728. Subsequitur elogium *Tallardi*, *Mareschalli*, nati d. 14 Febr. A. 1652. A. 1668 primum bello litavit, factus A. 1712 dux, A. 1715 inter Pares *Franciae*, A. 1726 inter *Ministros Status*, receptus, & mortuus d. 29 Martii A. 1728.

D. GABRIELIS CLAUDERI, ARCHIATRI
quondam Electoralis & Ducalis Saxonici, nec non Academiae Naturae Curiosorum Caesareae Adjuncti celeberrimi, Schediasma de Tinctura universalis, vulgo Lapis Philosophorum dicta, &c. revisum, & hinc inde auctum, praemisso simul beati CLAUDERI vitae curriculum, siscit D. GABRIEL FRID. CLAUDERUS,
nepos, Physicus Gunzenbusensis.

Norimbergae, apud *Wolfg. Maur. Endteri* filiam, *Maryiam*,
 ejusque filium, 1736. 4.

Alph. 2 plag. 12.

Dignam judicavit hanc avi sui de Tinctura universalis tractationem *Cl. Clauderus*, quam denuo excusam irmanus doctorum hominum traderet. Ne vero sola in lucem publicam prodiret, comites ipsi fuerunt adjuncti 1) *Petri Joannis Fabri*,

br, Medici Regii Gallici quondam celeberrimi, MStus liber, qui res Alchymicorum obscuras singulari perspicuitate explanare dicitur; 2) D. *Adami Gotslob Berlichii* Dissertatio de Medicina univ[er]sali; 3) D. *Emanuelis Kanigii*, Prof. & Medici Basileensis Celeberrimi, Epistola de Elixirio Sophorum, itemque Observationes de modo exaltationis & vitrificatione metallorum. Ne verò nihil plane egisse videretur Editor, vitam Autoris præmisit, atque aliquot Capitibus Tractatus primi observationes nonnullas, maxime Chymicas, & processus, ut vocant, quorundam remediorum complexas, quas cum ex MStis avi sui codicibus, tum recentioribus quibusdam Chymicis, mutuatus est, subjunxit. Plura de his referre, instituti nostri rationibus repugnat.

DIFESA DI TRE DOCUMENTI ANTICHI, &c.

h. e.

VINDICIÆ TRIUM DOCUMENTORUM ANTI-
quorum tabularii regalis Cœnobii S. Julii intra Bre-
sciam, falsitatis accusatorum ab Anonymo Mediolanensi
in Dissertatione Chorographica de Italia mediæ ævi, in-
serta Tomo X rerum Italicarum; expositæ ab Editore
brevis Commentarii de obsidione Bresciana A. 1438,
 EVANGELISTA MANELMO, Vicentino.

*Bresciz, typis Jo. Mariz Rizzardi seu Ricciardi, 1728, 4.
 Plag. 3.

A
 micos nonnunquam hæc docet disce-
 ptatio. Nam Anonymus Mediolanensis ac Cel. *Manelmus*
 intima conjuncti sunt amicitia. Verum veritas ejusque studium
 excellit vinculum amicitiz, nec tamen id dissolvit, sed potius
 penes æquos rerum arbitros conglutinat. Controversiz cardo
 in eo vertitur, an dno Diplomata *Lotbarii I*, Imperatoris, &
 unum *Adalgisi*, ex *Desiderio*, ultimo Longobardorum Rege, na-
 ti, sint genuina, nec ne. *Manelmus* ad præscriptionem illicò
 provocat, ratus, hæc Diplomata huc usque semper pro genuinis
 fuisse reputata. Ex *Margarinii* editione de autographorum

7. fide & momenti esse judicandum, negat, siquidem diversitas adest inter edita & autographa haud mediocri. *Mabillonius* enim caute pronuntiat: *Unus aut alter defectus, modo essentialis non sit, legitimis autographis obesse non debet.* Examinanda enim sunt varia, membrana videlicet, literæ, sigilla, summa & argumentum, dictio, stilus, & affines causæ. *Æram Christianam a Carolo Crasso* demum Diplomatum fuisse subnotatam vel adhibitam, uti *Antonius Pagi* in *Hist. Crit. ad A. 881 pag. 730* putat, Nostro videtur improbable. *Georgius Hübnerus*, Anglus, apud *Bartholomæum Germonium* in *Discept. adversus R. P. Theodoricum Ruinartum Cap. I pag. 19 edit. Paris. A. 1707* accurate existimat, *Historicos & titulos publicos fere semper in Diplomatum præjudicium citari solere a Criticis.* De *Adalgisi* Diplomate *Anonymus* ita pronuntiarat: *Claudicat hæc Charta data Brixia dicto anno 11 Novembris, dum, capto jam Desiderio, mense Maji, Adalgisus, filius Desiderii, statim fugiens, navim intravit, & per mare Constantinopolim usque pervenit, ut scribit sub hoc anno Annalista Metensis.* Illud statim abest ab Annalibus Metensibus. *Desiderii* uxor A. 760 fundarat Cœnobium S. *Julia* Bresciense, maritus adjecerat A. 772 curtem Milliarinæ in territorio Regiano. Donationem renovasse ac confirmasse *Adalgisum*, Autor perhibet. Res eo redit, ut chronologicum epochæ *Adalgisi* initium eruatur. Nam Diplomati, quod *Adalgiso* Brescienses adscribunt, hæc sunt subnotata: *Acto civitate in Brixia undecima die mensis Novembris Anno felicissimi Regni nostri in Dei nomine quarto decimo per indictionem duodecimam.* Autori persuasum est, *Adalgisum* a patre A. 759, inter 25 Julii ac 20 Augusti, in societatem regni fuisse assumptum. Præierat jam *Sigonius Lib. III de Regno Italia pag. 81, 84.* Hac ratione documentum *Adalgisi* scriptum fuit exeunte anno 773. At anno demum 774 *Desiderius* manus dedit victas *Carolo Magno.* Diploma *Lotharii* datum dicitur anno 18 regiminis seu regni ipsius indictione 14, in palatio regio Maringo, id est, anno 834, si epocha ducitur a tempore, quo in societatem patrii imperii fuit susceptus. Simul tamen additum est *signum Hludovici gloriosissimi Augusti.* Sigilli in perigraphæ legitur: *XP̄E ADIU-*
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.

VA HLOTHARIUM AUG. Subscripsit *Druacemirus*, Notarius, ad vicem Cancellarii *Agilmari*. In avtographio legitur *Indictio I. Lotbarius* autem a Patre *Ludovico Pio* A. 820 renuntiatus Rex Italix ante diem mensis Maji ultimam. Quo posito, prodit annus 837, quem Diploma significat. Voces *regnum & imperium, regnare & imperare*, tunc sumebantur promiscue. Notatur *Mabilionius*, qui epocham ab A. 820 deducendam, de qua modo diximus, haud admisit, ac præterea statuit, privatas chartas, olim a Notario conditas, ante Seculum undecimum in uiv haud fuisse, cum tamen jam inde ex octavo Seculo exempla produci queant. *Ludovicus II, Lotbarii* filius, mature ab avo & patre in societatem imperii regnique evectus, in Diplomate controverso indubie est intelligendus; nam hic A. 837 declaratus fuit Augustus, qui alias enore Græcorum quoque vocabatur *Romanorum Rex*. Ad annum certe 840 obvium est Diploma penes *Campium*, cujus tale est exordium: *In nomine — Hludovicus, gratia Dei Imperator Augustus, invictissimi Domini Imperatoris Hlotharii filius.* Datum id fuit Octobri, anno 23 *Lotbarii*, & tertio *Ludovici*. Anno 837 *Ludovicus II* habuit jam annos quatuordecim. Unctus quidem fuit is anno demum 844 a Pontifice Romano in Regem Longobardix, ac anno 850 in Imperatorem, a Pontifice Romano. At declaratio illa Papalis exordium appellationibus honorificis haud dedit, uti eis facile innotescit, qui rem tractant diplomaticam. Diploma tertium controversum ad eodem spectat Augustos, ad idem S. *Julia* Cœnobium. Scriptum est illud Septembri Ind. XV, non IV, anno imperii *Lotbarii XXXII*, & regni Francix XII, qui respondet anno 851. *Margarinus* haud accurate hæc descriperat Diplomata, suoque errore Anonymum ad avia deduxerat. Quodsi duo *Lotbarii* Diplomata illa sunt genuina, id quoque largiendum est Genealogistis, *Lotbario*, Imperatori, filiam fuisse tertiam, nomine *Gisela*, S. *Julia* Cœnobio a patre dicatam.

Pag. 14.

15.

20.

24.

Joh. Erhard Rappens, PROF. LIPS. *kleine Nachlese*, x.

h. c.

Aaa 3

70.

JO. ERHARDI KAPPII, ELOQUENTIÆ PROFESSORIS in Academia Lipsiensi, Spicilegium quorundam, maximam partem ineditorum, & Historiam Reformationis illustrantium, Documentorum.

Pars III & IV.

Lipsiæ, apud Jo. Frid. Braunii hæredes, 1730 & 1733, 8.

Alph. 2 plag. 2½.

Quam cara nobis & accepta esse debet rerum historicarum solida investigatio, tam antiqua profecto & dulcis veritatis cultoribus eorum opera est, qui Documenta publica ex scripulis Principum, aut aliis tabulariorum recessibus, velut largissimi promi condi evulgant, & discussa ubivis caligine, lucem auro contra cariorem reddere annuntur. Hoc videlicet tanquam proprium ætati nostræ decus esse videtur, quod unusquisque, alterius narratione non contentus, semper adyta rerum lustret, rimeturque causas, nec tam diu illa marcescet gloria, quam diu erunt politissima ingenia, & literarum vindices, quibus earundem vigor perstat. Non enim Historia tantum civilis gloriari potest, se indubitata Diplomatum fide niti, sed sacra etiam Historia caput effert, nec ulli Historiarum parti in posterum luce sua cedit, cum eruditi, Bibliothecas studiose perquirentes, jam scripta nunquam forte exitura prelo subjiciant. Hos inter jure meritoque numerandus est Celeb. noster *Kappius*, qui, præter elegantem ingenii fœtum de Solœcismis curiæ Romanæ, collectione variorum Documentorum, Historiam sacrorum illustrantium, orbem sibi literatum dudum devinxit. Vidimus jam in horum *Actorum Supplem. Tom. II Sect. VII pag. 316 seq.* quam solers Noster in pervestigandis Scriptorum cimeliis, quam acutus in conjectando, quam denique cordatus in confutandis aliorum erroribus, fuerit. Has virtutes, quæ, communi omnium consensu, Historicum velut comites indivulsi sequi debent, denuo junctim in optimo nostro *Kappio* exsplendescere, nemo nisi iniquus rerum arbiter, & invidus eruditionis alienæ spectator, in dubium vocabit. Ne vero nos temere quid-

quidquam asseruisse videamur, producemus *Partem tertiam & quartam* Spicilegii ipsius, tantis tamque egregiis refertam eruditionis specimenibus, ut Lectores nescio qua suavitate detineat, detentosque paulisper doctrinæ dapibus bene passos onustosque a se dimittat. In *Parte III num. 1* nobis exhibet *Jo. Draendorffii*, seu *Jo. de Sibben*, suspecti de hæresi, Examinationem, factam Heidelbergæ A. 1425, quo teste veritatis *Matthie Flacii* Catalogum auxit Cel. Autor, & *Jac. Thomasius*, aliosque, computando supplicii ejus anno errantes, emendavit. Nam unusquisque presso tantum pede sequebatur *Flacium*, sublestat hac in re fidei testem, de ipsa rei veritate parum sollicitus. Hinc Celeb. *Kappius* de vita *Draendorffii* & rebus gestis commentari eo certius potuit, quo lucentiora tutioraque ad manus habuit Documenta, quibus profecto nihil præstantius, nihilque pulchrius, censemus. Vitalem igitur auram adspexisse eum, dicit A. 1490, & adultiorem factum Aquisgrani tirocinium deposuisse scholasticum, deinceps Dresdam delatum, sub *Friderico & Petro Dresdensi*, haud poenitendis magistris, elegantioribus Musis se consecrasset, ipsum etiam tam alacriter in studio literarum decurrisset, ut, brevi temporis spatio interjecto, ad munus Presbyteri, seu Theologiæ Prædicatoris, aspiraret. Hoc vix ac ne vix quidem suscepto, strenue communionem sub utraque urfit, &, ut mentem suam dilucidius exponeret, varias Epistolas ad Consules de *Winsberg* exaravit, quæ pag. 48 seq. publicantur. Adjecti Cel. Autor ubivis doctissimas, more solito, annotationes, ex quibus pag. 59 apparet, *Petrum Dresdensem* non A. 1440, quod *Jac. Thomasius* in Disputatione, de eo habita, asserere studuit, sed ante 1425, mortuum esse. *Num. 3* memorabiles sunt literæ indulgentiales *Martini de Fregeno*, quas sub auspiciis *Calixti III.* d. 18 Febr. A. 1458 *Anna de Czorba* vendidit, de cujus vita, & fati ne hoc loco Cel. Autor fusius commemoraret, otium ipsi fecerat Dissertatio de nonnullis indulgentiarum quæstoribus Sec. XV & XVI, A. 1720 Lipsiæ ab ipso habita, ad quam remissos cupit Lectores. *Num. 7* fusa nobiscum scriptio communicatur, quæ cum argumenti se gravitate

- vitate commendat, & lites tum temporis de esculentorum usu inter ipsos Pontificios agitatae mirum quantum illulret, totum hic transcribemus titulum, asservato tamen dicendi genere & literarum scriptura non per omnia eleganti: *Consilium Jo. de Breitenbach, utriusque Juris Doctoris, in florentissimo studio Lipsiensi, Merseburgensis Diocesis, Jura Canonica ordinarię legentis, an contribuentes juxta tenorem litterarum Apostolicarum per Dominum Papam Innocentium octavum & modernum concessarum, pro reparatione & restaurations Ecclesie Collegiate beatissime virginis oppidi Freibergensis, Misnensis Diocesis, quadragesimalibus & aliis diebus, quibus usus butyri & lacticianorum prohibitus est, sine conscientie scrupulo butyro & aliis lacticiis vesci possint. In quo quaedam pulcherrima verba de potestate Domini Papa, & an ipse Dominus Papa in eo facto detestabili Regis Francie, nunc occurrente, dispensare possit, ac qualiter prelati locorum se circa mandata & literas Apostolicas habere debeant, continentur, in 4. Num. 10 - 14 excipiunt se invicem non exigui momenti, nec minoris commodi, scripta, utpote quę ad historiam indulgentiarum, ob lacticia concessarum, multum faciunt. Evulgantur enim e MSto tum literę Ducum Saxonie Georgii & Alberti de eodem argumento ad Pontificem M. Alexandrum VI datę, tum ipsius Pontificis responsiones, in quibus utrique parti persuadet, se fore litis arbitrum, tum denique Bulla Julii II Apostolica, & nova concessio lacticianorum in annos viginti, Anno Domini XVC duodecimo impetrata. Num. 15 ex Bibliotheca Senatoria Lipsiensi in scenam producit Cel. Autor prorsus ignota Arcimboldi avisamenta, quorum juvat integrum apposuisse titulum: *Avisamenta, Instructiones, & statuta Reverendi patris, Domini Jo. Angold Arcimboldi, Juris utriusque doctoris &c. Nuntii & Commissarii ad publicandum & exequendum indulgentias & facultates pro fabrica basilice principis Apostolorum de urbe, que prefatus dominus Commissarius mandat inviolabiliter observari. Sub penis in Bulla Apostolica indulgentiarum hujusmodi contentis, & a sanctissimo domino nostro Papa decre-**

sis & fulminatis ab infra scriptis subcommissariis & subdeputatis suis: nec non ab universis & singulis predicatoribus & presbyteris pro confessionibus audiendis in negotio sacramentorum indulgentiarum ante dictarum deputatis & deputandis. In introductione ad hoc documentum Cel. Autor fata Jo. Ang. Arcimbaldi brevi oratione describit, monetque, Ferdinando Ughello, in Italiae sacrae Tomo IV fata Arcimbaldi commemoranti, exiguam esse habendam fidem, sed potius Odoricum Raynaldum in Annalibus Ecclesiasticis evolendum esse, qui incorruptius paulo de nostro memorie prodidit. Num. 17 & seq. occurrunt literæ, motus illos Tetzelianos, de venia criminum impetranda exortos, graphice delineantes. Num. 25 leguntur gravamina Sacri Romani Imperii, in Comitibus A. 1521 Wormatiæ habitis adversus Pontificem & ejus sacrificulos publice propofita, quæ cum Scidanus, Seckendorffius, & Hortlederus, oppido ignoraverint, nec a Jac. Frid. Georgi in Collectione Gravaminum Nationis Germanica allata in medium fuerint, inferenda hic curavit Celeb. Kappius. Num. 26 extat Martini Lutheri scriptum de gradibus matrimonii prohibitis, A. 1522 exaratum, Num. 27 extat ordinum Helveticorum, Lucernæ congregatorum, Epistola ad Episcopum Constantiensem, ut Colloquio Badensi interesse velit, d. 23 Mart. A. 1526 data. Num. 28 annotari meretur Jo. Agricola Epistola, ad Lutherum perscripta, in qua rerum faciem in Comitibus Augustanis describit, profiteturque, Pontificios nihil invenisse in Augustana Confessione, seu Apologia fidei nostræ, quod cum ullo fidei articulo pugnet, deinceps ait, expectasse eos responsum Romani Pontificis super articulis Augustanæ Confessionis, denique differit de artibus Capitonis, additque, Brentium passum esse, se ad colloquium novum adduci. Num. 30 divulgavit Cel. Autor D. Cornelii Beckeri Epistolam de quibusdam editionibus Augustanæ Confessionis. Num. 32 se nobis sistit Responsio Ducis Saxonie, Jo. Friderici, Electoris, ad mandata Serenissimi Regis Angliæ, exposita per venerabilem & doctissimum virum, Doctorem Antonium Barnes, utrum Philippus Melancthon in terras Britannicas abire, & Rex ipse foederi Schmalcaldico nomen dare possit, an secus.

Num. 33 — *35* Edicta conspiciuntur Academiæ Witebergensis, terna vice repetita, quibus *Simon Lemnius*, in quibusdam Epigrammatibus Professorum, imo Principum, mores ludibrio exponens, velut putridum membrum a consociatione reliquorum civium resecatur. Mentionem illius facinoris iniecit *Seckendorffius* in *Historia Lutheranismi Lib. III Sect. 17 fol. 197*, sed, quia destitutus fuit documentis, rem enucleatius tradere non potuit. Hinc speramus, Lectores ex collectione horum scriptorum tantum delectationis capturos esse, quantum inde ad nos redundasse commodi ingenue profitemur.

Nunc vero a nobis exigit ordo, ut pedem ulterius promoveamus, & hunc amœnitatum omnium plenissimum campum relicturni, ad alia properemus vireta, ubi florentissimus monumentorum apparatus, velut discolor gramini forma, oculos nostros pascet. Quapropter non abs re erit, illos ex larga penu profectos paulo propius intueri thesauros, nec, quam lucem ii, quodve augmentum, adepti fuerint a Cel. Autore, ex *Parte IV* repetiisse pœnitebit. *Num. 2* conspiciamus *Raymundi Payraudi* Mandata & declarationes in favorem pauperum, aliorumque Christi fidelium, sacratissimum Jubilæum promereri volentium Erfurti A. 1502; de quo legato tum Cel. *Kappius* in eruditissima de indulgentiarum quæstoribus *Sec. XV & XVI* Dissertatione, tum *Dominicus Antonius Gandolfus* in Dissertatione historica de ducentis celeberrimis Augustinianis scriptoribus, disputavit, nec non plura commentatus est Monachus Pirnenus, quæ in *Menckelii* *Tomo II* *Scriptorum German. pag. 1525* reperies. Memoratu etiam dignissimæ sunt *pag. 399* publicatæ *Instructiones Alexandri VI*, quibus legum vinculis circumscribebat legatum, ne vel suo indulgeret genio, vel pollicitationibus & illecebris exterorum in transversum se agitari pateretur, vel denique consilia caritæ Romanæ inimica exqueretur. *Num. 3* publici juris facit Cel. Autor Excerpta ex *Jo. Paltzii* *Cœlisodina*, in quibus ceremoniæ circa inthronisationem, quam barbare vocant, indulgentiarum describuntur. Ante vero, quam ad hoc acceptum nobis pergratumque se accingat opus, vitam *Jo. Paltzii* præeunte *Jacob. Jo. Madero* in *Censura scriptorum insignium*, adumbrat, &

pag.

pag. 432 de variis hujus libri editionibus, de exemplo Germanico Cœlifodinæ, & utraque editione Latina, studiose disserit. Germanico scilicet sermone conscriptam Cœlifodinam ait in vulgus exiisse A. 1490, 4, nec alia utramque Latinam formam typis exscriptam fuisse dicit, quam quadripartita, quæ in limine statim sequentia exhibeat verba:

Cœlifodina.

Ad Lectorem.

Æthereas edes tibi cure est, optime lector,

Scandere: nos ermito: namque damus semitam.

Inprimis vero ex *pag. 451* operæ pretium est annotasse, *Jo. Paltzium* Bullam *Clementis VI*, quæ angelis paradisi mandavit, ut animas post mortem statim in cœlum deportarent, pro vera & sacrosancta habuisse. *Num. 4* exstat Observatio Cœlifodinae Auctoris de anno, quo *Jo. Proles*, Vicarius Aug. Ord. obiit. Patet enim ex *Jo. Paltzii* Cœlifodina, ipsum feria tertia Pentecostes A. 1503 Culmbaci mortuum esse. Hac in re cum multos dissentientes, non æque tutis literarum monumentis nixos, invenerit, expofit eorum sententiam, & inprimis *Matth. Flacii*, *Jo. Wolfii*, *Wilb. Ern. Tenzelii*, *Melchioris Adami*, errores detexit, qui omnes ex Culmbaco Cielenbachium effinxerunt. Refutavit insuper, quod ad annum mortis spectat, *Magnif. Val. Ern. Lascherum*, & *Vitum Lud. Seckendorffium*, *Hechtium*, *Fickium*, aliosque, qui omnes in partes scissi tot sententiarum divortijs inclaruerunt, ut nemo inveniret, ubi pedem figere posset. *Pag. 467* etiam alii commemorantur Vicarii Ordinis Augustini in Germania, *Henricus Psalterius*, *M. Simon Lindnerus*, & *Jo. Staupitius*, quem posteriorem ad tam splendidi muneris dignitatem pervenisse indicat A. 1503, non vero A. 1508, ut *Georg. Henr. Gatzius* in peculiari de eo habita Dissertatione arbitratus est. *Num. 5* Articuli in Concilio Turonensi adversus *Julium II* A. 1510 concepti, auctiores iis, qui apud *Jo. Harduinum*, *Nicolaum Gillesium* in Annalibus Francicis, obveniunt ex MStis, exhibentur. *Num. 5* *Gerardi Listrisii*, artium bonarum & Medicinæ Doctoris, Epistola Theologica adversus *Wolfricomium* legitur. Memoratu digna fuit hæc Epistola, quia novimus, *Listrisium* fuisse naum ex instauratoribus rei scholasticæ,

familiariter cum *Thoma Moro* vixisse, & elegantissime in *Erasmi* Encomium moriz commentatum esse, quem etiam *Erasmus* honoris causa multoties nominat, imprimis in Appendice Epist. MCCXXIII pag. 1554 mirificis ornat laudibus. Qui de scriptis ejus fusius egerit, solícite nos docet Celeb. Editor pag. 519, ablegans *Mulæ Lífriana* cultores ad *Bunemannæ* Catalogum MStorum membranaceorum & chartaceorum, item librorum ab inventa typographia usque ad annum MD. Num. 8 — II Supplementa dedit Cel. Autor ad *Cass. Burmanni Hadrianum VI*, quorum inscriptiones tantum lectoribus obtulisse sufficit. Prima scriptio continet literas *Caroli V*, Imperatoris, ad Reverendissimos Cardinales, in quibus gratias ipsis agit decentissimas, quod *Hadrianum* suis renuntiare suffragiis Pontificem voluerint. Reliquæ Epistolæ ab ipso *Hadriano* sunt exaratz, in quibus Patribus gratias pro electione decernit, &, ut ipsi interea rerum sacrarum curam in se suscipiant, humanissime rogat. Num. 12 descriptionem belli rustici copiosam videmus, præcipue etiam delineationem eorum, quæ Rotenburgi ad Tauberam acta fuerunt. Num. 23 Examen *Petri Gengenbachii*, Mercatoris Lipsiensis, conspicitur, qui ob sacræ cœnz sabb utraque usum vertere solum cogebatur, ad Illust. *Seckendorfsi* Lutheranismum Lib. II Sect. XII pag. 56. Num. 14 Cel. Editoris Observatio de *Petri Anspachii* Antithesi Augustanz Confessionis extat, eam ob causam ab ipso diligenter excussa, ut S. Rev. *Cypriani* Historia Augustanz Confessionis aliquod complementum pulchritudinis suæ nascatur. Num. 15 typis exscripta est Christiana institutio de coronatione *Christiani III*, Regis Daniz, ex MStis. Num. 16 excitat Cel. Editor pulchra sane & lectu jucundissima ex *Simonis Lemnii* rarissimis, & *Vittembergæ* A. 1538 editis, Epigrammatibus, cum in priore Parte de pœna ipsi ab Academiæ Rectore irrogata disseruisset, quæ satis superque innuunt, *Lemnium* non ut *Ennii* Musam vino tantum inflatam prostravisse ad arma, sed naturali cum spiritu excauduisse, & velut per ignes incessisse suppositos cineri doloso. Tam virulenta enim sunt carmina ipsius in *B. Lutherum* nostrum exarata, tam acri sale perfricare solet *Iustum Jonam*,

ut neminem Satyrici partes eo melius implevisse meminimus. Ita enim aliquando nefarie iavectus est in nostrum *Lutherum*:

Cæsare damnatus, ego damnatus ab orbe,

Scilicet Aonias damnat & iste Deas.

Ut tu meaque measque neci das, improbe, Musas,

Sic Dis cœlestes damnat & ipse Deos.

Num. 17 sequuntur Articuli a Quatuorviris sacris emendandis, *Jusbo Zona, Georgio Spalatino, Melchiore de Creutzen, & Joanne de Pack*, Pastori Gnansteinensi A. 1539 exhibiti, quos comperimus spectavisse præsertim mores Clericorum, & vitæ rationem dehinc instituendam. *Num. 18 & 19* Acta visitationis ejusdem in medium afferuntur, ex quibus apparet, quanta cura ceremonias sacras a majorum institutis paulisper remotas emendaverint, & quam severis pœnis leges antea perlatas armaverint, ut eo facilius ferociam impiorum hominum lascivientem compescerent. *Num. 20 & 21* comparent binæ *Martini Lusberi* Epistolæ, ad *Martinum Lodingerum* datæ, quarum altera de Sacræ Cœnæ usu sub utraque agit, altera *Lodingerum* hortatur, ut omni, qua posset, animi constantia cœlestem doctrinam profiteatur, huicque, si forte Deus ita evenire juberet, immori non dedignetur. *Num. 22* lectoribus propinquantur Acta litis inter septem pagos Helveticos, Lucernensem, Uranensem, Suitiensem, Unterwaldensem, Tugensem, Friburgensem, Solodorensem, & inter quatuor alios, Tigurinum nempe, Bernensem, Basileensem, Scaphutiensem, agitatz, in quibus consultationes Sacerdotum Tigurinorum, *M. Henrici Bullingeri, H. Rudolphi Walchbartii, Ottonis Werdmülleri, Conradæ Pellicani, & Theodori Buchmanni*, contra Concilii Tridentini decreta publicæ luci expositæ eminent, palmamque reliquis scriptiunculis præripiunt. *Num. 25* offert se nobis Cel. Editoris Censura de quibusdam portentosis *Observationum Halensium* sententiis, quas Ill. *Jo. Petr. de Ludewig*, decus alioquin Academiæ Fridericianæ, exponere non dubitavit. Ostenditur ibi evidentissimis argumentis, *Lutherum* non unum & idem de communione sub utraque sensisse, quod tamen Observator Halensis in A. 1733

num. V pag. 67 incipias ivit. Porro pag. 732 evincit Cel. Kappius, *Staupitii* nomen oblivioni non traditum fuisse, multo minus *Staupitio* initium Reformationis Evangelicæ adscribendum esse. De cetero pag. 733 ait, nihil novi ab Ill. Ludewigio allatum esse de *Maximiliano I*, quod Pontificatum affectaverit, sed jam multa occurrere in *Baki* libro, qui inscribitur: *Reponse aux questions d'un Provincial, Tom. II*. Inprimis suum innovandi studium testatus est Ill. Ludewigius, quod asserere annifus est, Cardinalem *Matthæum Langium* fuisse promotorem Evangelii & virum pium. His igitur monstrosis opinionibus masculæ se opposuit Cel. Editor, &, quemadmodum, Historiarum præsiis & omni elegantiori literatura instructum esse Nostrum, probe novimus, sic persuasissimi fumus, Cel. nostrum *Kappium* veritati propius illo accessisse. Nihil magis ergo in votis habemus, quam ut Cel. Autor primo quoque tempore plura adhuc inedita monumenta prelo subjiciat, &, quas avide expectamus, *mutuas Erasmi & Ducis Saxonie Georgii Epistolas* typis propediem excubendas curet. Veneramur enim, quicquid a magno *Erasmo* profectum fuit, quia nil nisi excellens, magnificum, nitidumque, in ejus scribendi genere deprehendimus. Magni æstimamus omnia ejus de rebus ad eruditionem spectantibus lata iudicia, quoniam tum temporis velut communis Germaniæ doctor omnibus par, nemini secundus, videbatur.

TUSCULANE DE CICERON SUR LE MÉ-
pris de la Mort, &c.

h. e.

TUSCULANA CICERONIS DE CONTEM-
tu mortis, translata in sermonem Gallicum, opera
Abbatis DE OLIVET, Academici Francici, cum No-
tis Præsidis Academici BUHIERI ad verba CICERO-
NIS. Junctum ei est Somnium Scipionis.

Parisiis, apud Ganduinum, 1732, 8.

Plag. 18.

Autor

Autor Ven. eleganter antehac transfudit *Ciceronis* Libros tres de Natura Deorum. Expetierunt ab eodem nonnulli, ut eandem accuratorem diligentiamque transferret ad priuam ejusdem Disputationem Tusculanam, in qua animæ natura ad eundem modulum sensumque est exposita. Licet vero prima possit separari a reliquis, voluit tamen sociata opera omnes dare Gallice versas. At duo focii sunt interea defuncti, nempe Academicus *Franciscus de la Moisson*, qui in sese secundam susceperat Gallice reddendam, mortuus A. 1728. Cl. *d'Oby*, Advocatus generalis magni Consilii, ad quintam sese accingens, a morte interceptus est anno sequenti. Reliqui haud fastidecerunt sibi ipsi, siquidem Opera dantur ita alligata ad suam linguam seculique genium, ut obscura appareant in sermone alieno. Prima Disputatio hac difficultate minus laborat, composita quippe ad sensum communem. *Bubieri* Notæ sunt criticæ, doctæque, & ob Autorem commentabiles. Error est, in hisce Disputationibus dogmata Christianis congruentia venari. Nam de anima ita sentit *Cicero* secundum *Platonem*, ut affirmet, eas, si sint felices, vinculo corporum exsolutas rursus jungi cum anima universali, cujus domicilium putabatur æther, quemadmodum gutta aquæ commiscetur cum complexu Oceani. Ita anima haud aliter erit incorrupta, ac quodvis corporis stamen. Nec tamen isthæc dogmata pro periculosissimis sunt habenda. Subjecta huic admonitioni, quæ Præfationis vicem tuetur, *Erasmi Roterodami* Præfatio in Tusculanas, qui adeo in laudes *Ciceronis* effunditur, ut eum crediderit propitia frui beatitudine inter cœlites. Quæ sententia omnino *Ciceroni* est amicior, quam Theologi largientur. *Scholam* vocabant Romani collationem magistri ad quæstionem discipuli minus prævisam. Quare Autor eam vocem transfudit per *conférence*. Versus plerosque Latinos fecit Gallicos Cl. *Ruffau*. Animas ex nihilo creati, docet Autor pag. 63. Translationi Gallicæ, admodum puræ ac eleganti, succedit contextus Latinus ipse, *Bubieri* subjectis Notis ornatus, quarum pleræque ad lectiones variantes, verasque inde eruendas, spectant. Unde apparet, Criticam verbalem a Gallorum ne primoribus quidem semper fastidiri.

FRAN.

FRANCISCI TAGII, PHYSICI ET EQUITIS,
 de Obsidione urbis Ticinensis seu Papiensis, & captivitate
 Francisci I, Regis Gallie, Liber, primum typis Pa-
 piensibus A. 1525 d. 13 Aprilis excusus, nunc vero ob ejus
 raritatem & pretium denuo e Bibliotheca Mellicensi pu-
 blici juris factus, notisque illustratus, cura & studio A.
 R. D. P. BERNARDI PEZII, Benedictini Mellicensis.

Norimbergæ, apud Joannem Adamum Schmidium, 1736, 4.

Plag. 9.

Pag. 5. **T**agius latuit notitiam *Sagittarii & Menckeni*, τὸν πάλω,
 62. quorum prior eum in *Introductione ad Scriptores Ger-*
manicæ, posterior in *Dissertatione de Caroli V navis politi-*
cis, haud attigit. *Tagii* supremum hoc est Opus, quod Cl.
 7. *Bernardus Pezius Schmidii* prelo subjiciendum curavit.
 Quod ipsam *Schmidius* in formula Dedicacionis, ad Reveren-
 dissimum ac Illustrissimum Dominum *Dominicum Passoneum*,
 Archiepiscopum Ephesinum, directa, curate edocet. *Tag-*
gius libellum suum illustri strenuoque Cæsareo Duci, *An-*
tonio de Lyeva, inscripsit, ac instar ephemeridis adornavit.
 Exorditur vero ab anni 1524 mense Septembri ac in anni
 1525 d. 33 Februarii subsistit, quo obsidione liberatum fuit Tici-
 num, quæ cœpit A. 1524 d. 21 Octobris. Dolemus, voces varias
 nunc quoque perperam fuisse editas, e. g. *objicibus*, *vias am-*
phractuosas, *vellites Gallorum*, &c. At scripturam priorem, o-
 pinamur, Editor immutare sibi religioni duxit, qui in notulis
 passim subjectis lucem obscurioribus vocibus ac personarum
 nominibus affudit. Plerique in ea versantur opinione, Comi-
 tem Hohenzolleranum *Eitel Fridericum V* Ticini anno ineun-
 te 1525 sublatum fuisse veneno. Sed ii ex *Tagii* testimonio fa-
 cile refelluntur, qui eum tradit post longas vigilias & assiduos
 labores in processu obsidionis Ticinensis, ad 16 Cal. Febr. ex
 tabida febris obiisse. Qui ea, quæ Cl. P. *Daniel Tomo VII Hist.*
Franc. de obsidione & prælio Ticinensi pertexuit, cum *Tagii*
 diurnis expositionibus contulerit; hinc inde insignes animad-
 vertet differentias, siquidem Gallicus scriptor partibus
Francisci I maxime fuit addictus.

* * *

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Que Lipsie publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio IX.

THE ANTIQUITIES OF WARWICKSHIRE
illustrated, &c.

h. e.

ANTIQUITATES COMITATUS WARWICENSIS, illustratæ ex Annalibus, MSis, Chartis, Instrumentis, Testimoniis, Tumulis, & Armis gentilitiis, exornatæque Mappis Topographicis, plagarum iconibus, sexcentisque imaginibus aliis; Autore GUILIELMO DUGDALE. Editio altera, duobus Voluminibus distincta, revisa & aucta per GUILIELMUM THOMAS, Theol. Doct. Rectorem quondam Exballensem.

Tom. II.

Londini, apud Robertum Gosling & Guilielmum Ratten,
1730, fol.

Alph. 13 plag. 2, cum variis Mappis Geographicis, & Figuris
zncis.

Pridem ea laude inter cultiores Europæ gentes reliquas flourerunt Angli, quod nobilissimam quique literatissimam
Ccc ipso

ipforum cives, singulari in patriam pietate ducti, quæ ad ipsius
 notitiam penitiorum, historiam, antiquitates, pertinent, impro-
 bo labore ex reconditis maxime prisca ævi monumentis eruere,
 scriptisque memoriæ posteritatis tradere, faterentur. (Non
 postreum in his locum superiori Seculo obtinuit *Dugda-
 liti*, Equitis, virtus; qui, de patrio solo, quam optime possit,
 meriturus, bonam vitæ suæ partem indagandis declarandisque
 Comitatus Warwicensis, quo natus fuerat quippe, antiquitati-
 bus impendit. Regio ista, veluti inter amplissimas opulentif-
 simasque totius Britannicæ habita est dudum, ita mirandum non
 est, haud defuisse scripturo vasti operis materiem. Excrevit
 hæc fere in dies, quod non ipse solum *Dugdalius* exquisitissi-
 mo inquirendi congerendique studio uteretur, sed prona etiam
 civium in communicando rarissima præstantissimaque docu-
 menta voluntas tum locupletaret insigniter apparatus, tum
 suppetiis ultro latis mirifice sublevaret conditoris industriam.
 Non caruerunt *Antiquitates* hæ *Warwicenses*, simul ac prodissi-
 sent, quem merebantur, applausu; at vero, quinquaginta, &
 quod excedit, annis interim delapsis, ita fere in doctissimorum
 hominum Bibliothecis libri hujus disparuerunt exempla, uti vix
 centesimus satis nosset, nedum legisset, vel propriam posside-
 ret. Movit hæc res Reverendum Virum, *Guilielmum Thomæ*,
 patriarum antiquitatum non minus studiosum, quam egregie
 peritum, ut jam A. 1719 publico Programmate emissio signifi-
 icaret, novam se *Dugdaliani* Codicis editionem, ad ipsum Au-
 toris ἀντίγραφοι infinitis locis correctam, accessionibusque
 plurimis instructam, meditari. At vero protractum est diutius,
 quam ipse voluerat, aut præceperat mente, laudatissimum insti-
 tutum, & post integrum denarium decennium ad colophonem
 perductum; tum quod Bibliopola, qui sumtus excudendo fer-
 ret non exiguos, deesset, tum quod aliam a *Dugdali* fortunam
 experiretur, neque adeo faciles inveniret inter cives suos, qui,
 referatis templorum, locorum, familiarum, scriniis, promove-
 rent abs se destinata exornarentque. Pervicit tamen vel tan-
 dem Cl. *Thomæ* industria ac patientia, & novo habitu *Dugda-
 lium* gentiliam suorum usui repræsentavit. Dabunt illi di-
 gnam.

gnam laudis ac gratiarum mercedem; exteri autem, & Germani praesertim nostri, quod optamus, illustre istud de patria bene promerendi exemplum pro sua quisque facultate imitabuntur, & quod laudabiliter huc usque jam fecerunt uno plures, singularium tractuum ac provinciarum descriptione luculentiori integrorum regnorum Historiis perfectius aliquando atque uberius tradendis facem praeserent.

COMMENTARJ DE' FATTI CIVILI OCCOR-
si dentro la città di Firenze dall' anno MCCXV al
MDXXXVII, &c.

h. e.

COMMENTARII RERUM CIVILIVM, A FLO-
rentinis ab anno MCCXV usque ad MDXXXVII
gestarum, Autore PHILIPPO NERLIO,
Nobili & Senatore Florentino.

Augustæ Vindelicorum, apud Dav. Raimundum Mertz
& Jo. Jac. Maierum, 1728, fol.

Alph. 4 plag. 4½.

Philippus Nerlius, Florentinus, familia nobili & Consulari natus, cum amplissimis in Republica patria muneribus functus esset, ad componendos Historiarum Commentarios, multorum civium suorum exemplo, se convertit, quos ejus familia suis usibus servaverat, donec Autoris nepos, cui avus eos commendavit, *Francisco II*, Magno Hetruriz Duci, A. 1574 Codicem MStum afferret. Iverunt postea in manus doctorum hominum non adeo multorum, & ut fit, describendo pluribus mendis inquinati sunt, unde permotus Editor librum, ad Historias Florentinorum cognoscendas utilissimum, nunc emendatorem, & ad avtographorum *Nerlinorum*, Florentiz superstium, fragmenta correctum, publici juris facere satagit. In Operis vestibulo *Philippi Nerlii* vita paucis pagellis comprehensa exponitur, cui testimonia doctorum hominum de Commentariis *Nerlianis* inserta sunt. Absolvuntur illi vero *duodecim Libris*, quorum priores tres rebus antiquis breviter delineandis destinati sunt, cum ceteri ab A. 1494 ad 1537 de-

currant, & ea, quæ ipsius *Nerlii* ætate acciderunt, copiosa narratione complectantur. Quamvis enim primo, quod Autor animo conceperat, instituto solam quinquaginta recentissimorum annorum historiam persequi constituisset; cum tamen postea intelligeret, sine *Guelficæ* ac *Gibellinæ* factionum motibus, ex quibus ceteræ in *Hetruria* turbæ fluxerunt, ne illas quidem, quibus potissimum operam mancipaverat, historias satis cognosci posse, dedit hoc Lectoris commodo, & antiquiora, temporibus suis lucem allatura, ex optimis *Florentinorum* Autoribus in compendium contraxit. Ceterum hoc illi peculiare est, quod unice civitatis suæ res gestas, nullis vicinorum ac exterorum historiis admixtis, tradiderit, quod ut sua laude, repetitionum evitandarum causa, non caret, ita, si quis Lectorum ignoratione rerum peregrinarum hæreat, præsto sunt *Machiavelus*, *Guicciardinus*, *Segnius*, & alii plures, *Nostri* defectum narrationibus suis facile suppleturi. Atque, ut minutis, quas sæpenumero admisit, facile carere Lectores exteri possunt, ita domesticis nunquam ingratum est, etiam in tenuitatem *Historiæ patriæ* descendisse. Genus dicendi sectatur simplex, & *Historico* decorum, cetera perspicuum, & ab Editore, notata in margine rerum summa, magis adhuc distinctum. Neque illaudatam præterire oportet operam, quæ in *Indice* satis locuplete collocata est.

Johann Lorenz Mosheim's Sitten-Lehre der Heiligen
Schrift.

h. e.

JO. LAUR. MOSHEMII MORUM DO-
ctrina Sacra Scripturae.

Helmsstadii, apud Christ. Frid. Weygand, 1735, 4-
Alph. 3 plag. 8.

In rebus, quæ in orbe literato gerantur, totus est alienus, qui ignorat, scripta, quibus *Ven. Mosheimius* rem adhuc sacram & eruditam juvit, omne tulisse punctum. Atque iisdem *fau-*
stis ac fortunatis auspiciis hæc ipsa in lucem exiit *Commenta-*
tio,

tio, cujus nunc indicem enuntiavimus. Expofuit is morum doctrinam, a Servatore & ejus legatis præscriptam, facrarum literarum cultoribus, qui in Academia Julia ab ipfius pendent ore. Singularis quædam offerebatur occasio, qua cogitata sua plenius elaborata publicis commodis consecrare jubebatur. Vix inaudiverant hac de re Viri eruditi, cum uno omnes ore in votis habuerunt, ut suæ expectationi fieret satis. Horum ergo desiderii ne diutius deesset Cel. Theologus, insignem hic portionem iis tradidit, majorem adhuc reliquam, quam primum fieri poterit, traditurus. Tota morum doctrina, quam Christiani profitentur, *binas* complectitur *Partes*, quarum *priore* interiorem animi sanctitatem, *posterior* vero externam exponit justitiam, morumque ac totius vitæ rationis innocentiam. Ex hac brevi perspicuum est tabula, quid hac ipsa elaborata scriptione, in qua Operis ponuntur initia, contineatur, ejus hic compendiarie nobis danda erit enarratio. Internam nimirum animi sanctitatem enucleare incipit, quam Servator suis inculcavit amicis, quamque per suam ipse gratiam in eis effecturus est. Hæc vero pertractatio antequam suscipitur, copiosa præmittitur *preparatio*, qua in hanc Christianam morum delineationem velut introducuntur lectores. Initium constituit *definitio*, quam ipsa res flagitavit, his concepta verbis: Morum doctrina Sacræ Scripturæ est Scripturæ non minus, quam rationi, consentanea collectio earum præceptionum ac veritatum, sacris literis contentarum, quæ erudiunt hominem, quemadmodum ex statu peccati ac naturalis injustitiæ in statum gratiæ ac pacis cum Deo pervenire queat, tumque fidem interiorem & renovationem per externa bona opera demonstrare ac declarare debeat. Hac explanata, ostenditur, eam commodius solam, atque a dogmatum Theologia separatam & secretam, tractari. Fundamentum Theologiæ Moralis cum Scriptura sit; sequitur, ut morum doctorem in hac in primis exercitatum esse oporteat. Tunc vero requiritur cujusvis veritatis moralis clara explicatio & solida demonstratio. Nemo in hac re aptius versabitur, quam vir per Dei gratiam ipse erudatus. Occurrunt hoc loco duo quasi flexus cum cura

Pag. 1-70.

§. I.

5.
4.
5.
6.

- §. 7. evitandi. Sunt, qui internam sanctitatem ab externa, vel hanc ab illa, separare conantur. Alii aut severe nimis, aut nimis molliter, in ea versari solent. Discrimen intercedit aliquod inter sacram & philosophicam morum doctrinam. Illa enim
 8. multarum rerum illuc pertinentium *demonstrationes* clariori
 9. splendent luce, quam in hac solent splendere. Extant in illa
 Pag. 58 seq. ex *lege Dei scripta*, hæc vero ex *naturali*, ducitur. In illa
 59. *officia* quædam, &, quæ movent, *argumenta* eminentiora. Accedit, ut illa etiam *media* commendat naturam superantia,
 60. & *sine* ac *propósito*, quo valet, sublimiori Philosophiam vincat
 62. moralem, & longo post se intervallo relinquat. Finis ac scopus Christianæ morum doctrinæ est purgatio primum internæ animi, tum vero & corporis externa, quæ ex illa proficisci debet. Quare in *duas primarias Partes* dividenda erit, quas jam significavimus. Methodus, seu ratio tractandi, qua usus est Cel. Autor, cum in præparatione, tum in pertrahatione ipsa, una est & eadem. Argumenta rerum in certas Paragraphos inclusa exhibet, tum vero horum ubique subjicitur *explicatio*. Liberior quidem ista methodus, quæ nonnullis hodie placuit, esse videtur, sed est tamen etiam ejusmodi, ut nativam veritatum colligationem oculis clarissime subjiciat, omnesque complicatas notiones debita explicet accuratione. Testamur inprimis hanc eruditissimam scriptionem, nostrum
 Pag. 71 seq. hocce iudicium extra omnem dubitationem collocaturi. His recensitis, ipsa nos *prior Pars* ad se vocat, indice, *de interna sanctitate animi, quam Scriptura poscit*, insignita. Hæc vero in *tres* abit *Sectiones*, in singula iterum *Capita* divisas.
 73 seq. Sectio I, quæ sola hic exhibetur, *de statu natura, aut corruptione hominis*, inscripta est, hujusque *Cap. I^o de naturali hominis depravatione* agit. Ista elucet in *intellectu* ac *ratione*, nec non in *voluntate*, cujus præcipue *libertas* quammaxime corrupta est. *Libertas*, generatim ac univèrse spectata, est facultas voluntatis, istud semper perficiendi, quod intellectus illuminatus ac sanus, post institutam sapientem & distinctam deliberationem, bonum, salutare, ac utile, reperit. Hæc vero sicut in rebus ad *terrena* spectantibus, ita præsertim in *spiritualibus*,

malibus, dici non potest, quantum infirmata ac enervata sit. Inest porro maxima in cupiditatibus, quæ sedem habent in voluntate, corruptio, sigillatim in vehementioribus animi concitationibus, quæ affectus nominantur. Quid? quod ipsa quoque corporis constitutio animo servit misere depravato. Cap. II de causis, quibus homo in statu corruptionis conservatur, exponit. Atque hæc eum intra, tum extra hominens, quæruntur. Ad illas referri videmus 1) crassam ignorantiam cum veritatem, quibus tota fundatur religio, tum rerum, ad ipsam religionem pertinentium; 2) falsas & temere sumtas opiniones in rebus fidei & vitæ; 3) ipsum vitæ genus, divitum non minus, quam pauperum. Causæ posterioris generis iterum sunt partim communes, partim speciales & singulares. Communes sunt 1) calliditas cacodæmonis, qua imperium suum studet amplificare; 2) mala & inepta educatio; 3) prava exempla; 4) exilis institutio, cum tenerioris ætatis in exercitiis Cathedralicis, tum adultiorum in sacris orationibus; 5) mala consuetudines, quæ irreperunt in publicum Ecclesiæ Doctorem officium, & rationem tum ipsos constituendi, tum nutriendi; 6) nimia librorum impiorum & noxiorum copia; 7) contemptus ac contumelia sanctitatem cum cura & singulari studio volentium. Ad speciales quod attinet causas, non minus eorum, qui mentis acie ceteros vincunt & autoritate, quam tenuiorum ac viliorum, habenda erit ratio. Illis verba dant 1) irrisores ac sine omni religione ac fide homines, qui magno interveniunt numero; iisdem 2) obsunt libri, in quibus vera in Deum pietas suavi, jucunda, perspicuaque proponitur ratione. Quin etiam his nocent 3) impia controversia, pessimique mores hominum, qui in Ecclesiâ docendi funguntur munere. His vero obest 1) ipsum istud jugum ac onus, quod sic portare coguntur, vix ut ullus spiritus ac menti locus relinquatur altius se effeendi; 2) neglecta fere cura & providentia miseris ac egenis succurrendi. Atque hic terminatur Partis I Sectio I, quam nunc elaboratam cum sacra & erudita communicare civitate potuit Rev. Mosheimius, per suum vitæ genus nimis vastum, negotiosum, & conturbatum. Fatendum sane est, & præ nobis

Pag. 174

179.

227.

304.

332.

337.

364.

383.

405.

439.

461.

470. 484.

498. 508.

515.

530.

539.

539.

540.

543.

547.

nobis ferendum, omnia hæc, quæ indicavimus, argumenta solide, pie, ac prudenter, nec non perspicua & eleganti dictione vernacula, erectiorique orationis genere, pertractata esse. Non vulgaria & in medio posita, nec aliorum dicta sexcenties jam repetita, sed ex interiori eruditione petita & lectissima, ipsamque propriam meditationem spirantia, hic inveniuntur. Unum, quod pulchrum in hac morum doctrina præcipuo quodam jure vocandum, hoc esse putamus, quod Cel. ejusdem Autor locos sacros classicos, quos rerum testes citavit, nova sæpius arte enodare molitus est, quam interior naturæ humanæ, physicæ ac moralis, contemplatio & exploratio ipsi suppeditavit. Ut adeo Vir Cel. eximio suo nos erudiat exemplo, quantum a Philosophia, quæ in natura hominum contemplanda versatur, eruditum sanctiores tabulas explanandi studium juvetur. Accedunt tres Indices: *primus* Autorum excitatorum perbrevis; *alter* locorum Sacræ Scripturæ longior; denique *tertius* rerum pertractatarum copiosissimus.

Quo cupidi harum rerum Lectores præsciant, quid in reliquo adhuc Opere expectandum sit; summa cum iis capita, ex Præfatione excerpta, communicabimus. *Sectio II* de *mediis* exponet, quorum ope ex statu naturæ homo liberatur. *Sectio III* de *statu gratiæ* inscribetur. Non est hic ordo longe arcessitus & anxie quæsitus, sed ex ipsa rerum natura sumente sponte natus. Nec vero aliter ille se habebit ordo, qui in *Parte II* observabitur, usu nimirum jamjam receptus. *Officia*, & *universa* & *singularia*, separatim exponentur. *Priora* ad Deum, ad homines, quibuscum versamur, atque ad nosmet ipsos, pertinent. *Posteriora* vero ex diversis ordinibus & vitæ generibus, in quibus hæc mortalis vita transigitur, unice ducuntur. Initium hujus *secundæ Partis binæ* facient *contemplationes*, quarum tam late patebit utilitas, ut toti de externis operibus & hominum officiis doctrinæ lucem haud spernendam sint accensuræ. In *una* de legibus divinis, in *altera* de actionibus agatur hominum, quatenus ad illas referuntur. Qua oblata occasione, multæ nobiles attingentur quæstiones, de quibus morum adhuc doctores inter se dissenserunt. Hæc quidem

dem taciti præterire nolimus, Viris hac ratione doctis, qui veritatibus metalibus id, quod mereantur, pretium statuere didicerunt, ad bene sperandum signum quasi aliquod sublaturi. Jubeat immortalis Deus Cel. Virum secunda uti valetudine, tantumque ei largiatur otii, ut fidem publice datam liberare, remque propositam, sacre Servatoris civitati utilissimam, perficere, valeat.

JUS NATURÆ ET GENTIUM, IN DUOS
divisum Tractatus, quorum primus continet Jus publicum universale, alter HUGONIS GROTII Jus belli & pacis explicatum, sub Augustissimis auspitiis Sacre Cæsareæ & Regiæ Catholicæ Majestatis &c. in ejusdem perantiqua Universitate Friburgensi Brisgoica, una cum Parergis ex Jure publico Imperii Romano-Germanici publicæ disputationi subiectum a FERDINANDO SEBASTIANO L. B. DE SICKINGEN HOHENBURG, Autore & Preside JOANNE SIGISMUNDO STAPFF, U. J. D. SS. Can. Jur. Nat. & Gent. ac Publici Professore, nec non præfate Universitatis Seniore.

Moguntiz, ex typographia Electorali Aulico-Academica Mayeriana, 1735, 4.

Alph. 2 plag. 13.

De Jure Naturæ & Gentium a *Grosii* ætate inde usque multi multa scripsere, pauci ea, quæ cum ipsis rectè rationis principijs, & communibus gentium placitis, ubivis confiteri queant. Felicioribus inter hos Scriptores annumeramus Virum gravissimum, *Joannem Sigismundum Stapff*, in Academia Friburgensi Brisgoica doctorem publicum, ejusdemque Seniore. Sive enim ordinem in scribendo, sive variarum questionum Juris publici explicationem, spectes, lecturo tibi librum, paucissima si exceperis.

Ddd

ris, abunde satisfiet. Agendum, periculum faciamus, an de hoc iudicio nostro Lectorem ex ipsius Operis inspectione convincere queamus. *Tractatus primus* libri continet Jus publicum universale, dividiturque in *Partes quatuor*. *Prima Pars duobus Capitibus* absolvitur, quorum uno generalia quaedam de hoc Jure, altero quaedam de civitatibus, traduntur. Jus pro lege sumtum est ab Autore. Legem vero ex mente ejus non recte definiit Grotius, quod sit regula actuum moralium, obligans ad id, quod rectum est. Putat quippe, definitionem latiore esse suo definito, quia complectatur simul præceptum, cum tamen differentia sit inter legem & præceptum. Expeditionem ergo arbitratur suam definitionem, quod *lex sit ordinatio rationis in bonum commune, publica auctoritate constituta, vel approbata, & promulgata*. Quoniam hac definitione generali niti debet divisio hujus juris, pro lege sumti, in naturale & positivum, illa non satis adæquata nobis videbatur. Ipso enim Autore iudice, Jus Naturæ ex ipsa natura rationali, tanquam intrinseca proprietas, profluit, & nobis congenita est. Quæ si recte sese habent, Jus Naturæ maneat necesse est jus & lex, si vel maxime publica auctoritate nec approbetur, nec promulgetur. Improperie enim admodum dicitur Jus Naturæ promulgari per dictamen rectæ rationis. Sed meminimus probe, initio *Tractatus secundi* ita se excusare Autorem, esse hunc morem Jctis, ut tam latam acceptionem vocabuli *legis* respuant, & hoc nomine illam tantummodo ordinationem appellent, quæ procedit a potestate publica seu jurisdictione, & bonum communitatis pro fine habet. Ac quiescimus ergo, & ulterius progredimur. *Jus publicum universale* describit esse illud, quod ad *status gubernationem, & conservationem omnium, vel plurium saltem, civitatum, per se ac directe pertinet*. Constare enim istud partim ex præceptis naturalibus, quæ ad omnes, partim ex placitis gentium, quæ ad plures, pertinent civitates. *Causam ejus efficientem* partim Deum esse, tanquam autorem naturæ, partim gentes; *subjectum* esse imperantes in ordine ad subditos, subditos in ordine ad imperantes & suam rempublicam, denique civitates vel omnes

Pag. 8.

17.

4.

5.

omnes, vel plures inter se; *objectam* esse actiones publicas omnes & pacis & belli tempore. Quandoquidem hoc jure, quatenus ex præceptis naturalibus constat, populi omnes obstringuntur, in §. 2 de Jure Naturæ agitur, cujus regulam non esse ait *socialitatem Pufendorffii*, quia non universale esset hoc principium; neque *Decalogum*, sed hanc regulam: *Illud omne, spectato Jure Natura, est licitum, præceptum, vel prohibitum, quod simpliciter & necessariis expedit esse licitum, præceptum, vel prohibitum, ad felicem statum naturæ humanæ; & quidem illud graviter est prohibitum, quod simpliciter & necessario expedit graviter esse prohibitum; illud vero leviter est prohibitum, quod simpliciter & necessaria expedit leviter esse prohibitum.* Optarem, ut brevior paulo, saltem magis perspicua, sit regula. Neque patescit distinctio prohibitionum naturalium, quod vel graviter vel leviter aliquid prohibeatur, quamvis doctissimus Autor addat, ideo non omnia hac Juris naturæ regula prohiberi graviter, quia alias natura rationalis, cespitans sæpe, non possit moraliter felicitatem consequi, *scilicet enim in dis etiam justum cadere.* Quid sit illud, quod simpliciter expediat esse licitum, præceptum, aut prohibitum, noscere cupis? Autor docet, esse hoc, in cujus licentiam homines in statu possibilitatis constituti, & de futura conditione sua ac casibus fortuitis adhuc incerti, consensissent, si ab autore naturæ fuissent consulti, ut de licentia, præcepto, vel prohibitione, actionis ferrent suffragium. Regule adduntur tres de actionibus, quæ contra legis prohibitionem tentatæ sunt, non tantum illicitis, sed etiam aliquando invalidis. In sequentibus proprietates Juris naturalis, rectitudo intrinseca, normalitas, universalitas, uniformitas, vò non ignotum esse, & immutabilitas, recensentur. De *Jure Gentium* exponit §. 3, esse *Conventionem, qua gentes qua tales in ordinem ad ea obligationes mutua consociantur, quæ ad communem ipsarum felicitatem pertinent;* non autem speciem esse Juris Naturæ, nec virtutem legalem & obligativam a Deo habere, nec procedere ab omnibus gentibus collectivè sumatis; dividi vero in affirmativam & negativam universalem & particularem, externam & internam, scriptam & non-scriptam. Ad non-scriptum pertinere ju-

Pag. 6.

7.

14.

15.

16.

18.

20.

21.

30.

37.

- ra belli, repressalias, &c. Jus gentium esse mutabile, ab una tamen gente sola mutari non posse. Circa Jus publicum universale suppositum fuit; genus humanum in diversas coactis civitates; quare *Cap. II de civitate* agitur, & §. quidem 1 hzo definitur *cæcus hominum perfectus, ob civilem beatitudinem confociatus, summoque armatus imperio*. Dividitur in simplicem & mixtam; simplex in Monarchicam & Polyarchicam, eaque rursus in Aristocraticam & Democraticam. Dividitur ulterius in regularem & irregularem. Adduntur nonnulla de necessitate, origine, causis, fine, forma, & proprietatibus, quæ sunt perfectio, libertas ab externo imperio, porro quod unius personæ moraliter a singulis diversæ vicem sustineat, item perpetuitas, & quod societas inæqualis sit. *Civitates mixtas dari posse, modique, quibus mixtura contingat, ostenduntur §. 2; in 3 vero agitur de civitatibus irregularibus, quæ a communi iadole civitatum degenerant, vel ex defectu vinculi, si non omnia ejusdem civitatis membra inter se connexa sint vi imperii, sed quædam majestatis jura Regi & concilio optimatum, aut Regi & populo, communia sint; vel ex defectu simplicis regiminis, si non omnia ad gubernationem civitatis ab una potestate indivisa proficiantur; vel ex defectu finis, si summi imperantes suum commodum primario, populi vero utilitatem per accidens tantum, & quidem non injuste, intendant. Differunt ab irregularibus civitates morbose, quas explicat §. 4, docetque, oriri morbos civitatis vel ex malitia hominum in Monarchico, Aristocratico, Democratico, & mixto statu, vel ex prava dispositione ipsius civitatis, si leges non sint genio populi accommodatæ. Ultimus §. exponit *Systema civitatis*, hoc est, corpus morale plurium civitatum, vinculo tam arcto inter se connexarum, ut, licet singulæ summum imperium retineant, figuram tamen & speciem unius civitatis præ se ferant. In *Parte secundæ* de summo imperio, tanquam causa formali civitatis, disserit Autor, adeoque §. 1 majestatis vocem explicat, divisionesque addit in absolutam & limitatam, patrimoniam & non patrimoniam, civilem & herilem, minus recte tamen a quibusdam, ait, dividi in realem & personalem;*

§. 2

§. 1 de origine majestatis, five summæ potestatis; §. 3 de modis, quibus summum imperium in alios transfertur; §. 4 de successione in regnis ab intestato; §. 5 de translatione summæ potestatis per occupationem bellicam, differit; in cujus Paragraphi ultima sectione affirmatur, Jure gentium externo bellum publicum, etiam ex injusta causa susceptum, pro justo haberi. In §. 6 disquiritur, utrum etiam præscriptio modus sit acquirendi summam potestatem. Denegatur vero hæc subditis præscriptio, ut incognita Juri naturæ & gentium, conceditur tamen iis circa jura majestatis extrinseca, quorum usum Imperator cum aliis communicare solet. <i>Paragr. 7</i> de subjecto & objecto summæ potestatis civilis, §. 8 de forma, §. 9 de effectu & proprietatibus, §. 10 de contrariis summæ potestatis, agit, nempe abdicatione, alienatione, derelictione, & hæc quidem tum facta quodam declarata, tum præsumta. <i>Pars tertia</i> jura summæ potestatis in specie exponit, & tribus Capitibus absolvitur, quorum 1) illa jura potestatis civilis nominat, quæ immediate personas respiciunt, videlicet jus ferendi leges, puniendi transgressores legum, jus constituendi magistratus, potestatem jus dicendi; 2) ea jura recenset, quæ immediate res privatorum respiciunt, jus nempe imponendi tributa, imponendi vectigalia, alti & eminentis domini; 3) jura summæ potestatis civilis in ipsum territorium memorat. <i>Pars quarta</i> , de juribus libertatis majestati connexis, in <i>quatuor Capita</i> dispescitur, quorum 1) de jure belli, nomen, definitionem ac divisionem belli, causas justas & injustas, causam efficientem, objectum & formam, effectusque belli publici, pertractat, & de arbitris compromissariis, sorte, & singulari certamine, induciis atque comæatu, & repressaliis, agit; 2) de jure pacis, pacem in se spectatam, amnestiam, obsides, pignora & allectationes pacis, neutralitatem denique, explicat; 3) de jure fœderum, fœdera & sponiones distinguit; 4) de jure Legatorum, tum de Legatis ipsis, eorum missione, & officiiis, exponit, tum immunitatem & inviolabilitatem illorum tuetur. <i>Pars quinta</i> , de subditis, divisa est in <i>duo Capita</i> , quorum 1), de subditorum informis juribus, varios subditorum status, &	Pag. 84. 90. 101. 126. 134. 146. 155. 165. 177. 183. 237. 258. 261. 355. 397. 415. 438. 501
---	--

Fig. 453. jura illorum adversus summos imperantes, commemorat, 2) obligationes ad obedientiam, patientiam, & fidelitatem, iisdem inculcat. Nimis longum foret, si *Tractatum secundum*, in libros *Grotii* de Jure belli ac pacis, a capite ad calcem pertentare vellemus. Ut tamen aliquo modo possit judicari, quid in eo præstitum sit, speciminis loco quædam hinc inde collecta apponimus. Ad *Lib. I Cap. 3*, in quo bellum dividitur in publicum & privatum, restititur ex *Grotio*, non omne bellum privatum illicitum esse, sive de statu naturali, sive de civili, sit sermo. Neque hoc jure divino novo prohibitum esse, declarat Autor. Apostolos quippe ait ad ultimum usque tempus Christo sciente iter fecisse armatos gladio, teste *Luc. XXII, 36*, ubi inquirunt; Domine, ecce, duo gladii hic. Ergo, Apostolis, colligit, licitum fuisse adversus latrones & alios injustos aggressores se defendere. Loca vero Biblica ex *Matth. V, 39. Rom. XII, 19, Matth. XXVI, 52*, quæ in speciem adversari videntur illi sententiæ, de vindicta & ultione privata extra defensionis necessitatem dicit explicanda esse. Solent nonnulli adhuc dubium movere circa hæc veritatem de salute æternæ proximi, præferenda salutem temporalem vitæ propriæ. At scrupulum eximit Autor, ostendendo, salutem æternam proximum demum præferendam esse salutem temporalem vitæ propriæ, si jactura vitæ temporalis proximo meo necessaria sit ad consequendam salutem æternam. Atqui falsum esse posterius respectu injusti aggressoris, qui, si ab injusta aggressionem desistat, non tantum vitam temporalem conservare, sed &, si velit, salutem æternam consequi possit. Ergo nec prius stare posse. In *Lib. II Cap. 13*, de jurejurando, male contradicitur *Grotio*, & statuitur, illum non jurare, qui animo deliberato quidem, simulato tamen, proferat verba jurantia, licet contra veritatem peccet. Quamvis enim verba jurantia animo deliberato fuerint prolata, non tamen fuisse prolata animo jurandi, & Deum in testem invocandi, sed animo alterum decipiendi. Ergo, qui profert ejusmodi jusjurandum, illum non posse ex vi juramenti esse obligatum, cum essentia juramenti in invocatione divini nominis consistat, quæ tamen in proposito deficiat. Eiusdem

generis sunt, quæ *Cap. XIV §. 4* afferuntur, quando disquiratur, utrum summis imperantibus aliquid in promissiones suas juratas liceat. Respondetur enim, si Deo vel extero promiserint, nihil ipsis in ejusmodi juratas promissiones licere, sed, si justam relaxandi causam subesse putent, *cum ad eundem esse, qui potestatem spiritualem habet*. Sin vero subdito aliquid jurato promiserint, eos per indirectam ex iisdem causis juramenta sua relaxare posse, ex quibus relaxare possunt juramenta suorum subditorum. Atque ex his nunc demum intelligimus, quare in approbatione Theologica, Operi præmissa, & a membro societatis Jesu confecta, tanto applausu exceptus sit liber, tanquam Opus netheris omnibus absolutissimum, quod orthodoxus jam dudum expectaverit orbis, ne juventutem catholicam *hereticis* & Apostolicæ sedi parum honorificis principiis posthac imbui contingeret. Gloriam haud vulgaris cognitionis legum & Juris publici nequiquam denegamus Viro, quod nec veritatis amor permetteret; sed dolemus, inesse simul ejus Tractatibus, quibus placere magis studuerit nonnullis, uti vidimus, quam veritatis cognitæ persequi vestigia. Nihil fortasse in hoc Opere desiderandum foret, si abessent ea, quorum intuitu jam ab aliis hac laude insignitum est. *Parerga* ex Jure publico imperii Romano - Germanici, quæ in titulo Operis promittuntur, diu frustra quærivimus, donec in ultima calce totius libri inveniremus dimidiam plagellam, inscriptis triginta thesibus, quas L. B. *de Sickingen Hobenburg* in Academia Friburgensi Brisgoica, Præside *Stapffio*, publice ventilavit.

Pag. 209.

DAV. GEORG. STRUBENI COMMENTATIO
de Jure Villitorum, vulgo von Meyerrecht, in qua origo & indoles contractus villicalis ex genuinis fontibus antiquitatis, legum, ac morum, eruitur, & multæ quæstiones juris colonarii, in foro obvientes, enodantur, atque responsis & rebus judicatis illustrantur. Editio secunda, longe auctior. Adjecta est Observationum Juris & Historiæ Germanicæ Decas.

Hil.

Hildesie, sumtu & typis Justi Henningi Matthæi, 1735, 4.
Alph. 1 plag. 15.

Autor Consultissimus, qui & dignitate, & eruditione multijuga, & lectionis assiduitate, eminet, Consiliarius quippe aulicus Electoris Colonienfis ac Episcopi Hildesienfis, Syndicus provincialis, ac Dicasterii ecclesiastici Augustanz Confessionis per Episcopatum Hildesiensem Assessor & Consiliarius, imo Judex, ante annos jam quindecim hoc Opus in lucem emiserat, quod jam longe auctius prodit. Accessiones vero in eo consistunt, quod doctrinas quasdam in dubium vocatas novis argumentis firmavit: quod, ubi sibi lapsus videbatur, id ingenue agnovit, & errores emendavit, vel clarius mentem suam declaravit, quo ipso viri probi mensuram implevit: quod largiorem segetem Constitutionum provincialium, quæ villicorum jura definiunt, & quidam ipsa Legislatorum verba, addidit, ut lector illico judicare possit, an dextre Autor ea sit interpretatus: quod insignem conclusionum practicarum numerum sistit, quibus caruit editio prima: quod in adjecta Decade de nonnullis Juris & Historiæ Germanicæ capitibus disseruit ita, uti facile ex ungue leonem nosse detur. Multa hic occurrunt in lucem demum protracta Diplomata & monumenta, ut Historicam Jurisprudentiam solidiori inbutum haud facileprehendas partem. Ubi dissentit ab aliis, modeste & solide discussit, ratus, id genus hominum, quod contumeliosi in dissentientes insurgit, ad feces vulgi esse relegandum. Quod ipsius nostro approbamus calculo, qui ad eruditionem solidam & ingenia primæ magnitudinis immunitatem a contemptu aliorum & mordaci scriptione requirimus. Quis enim eruditorum ex compromisso vel jurisdictione in alios eruditos tribunitiam auctoritatem exercere potest? Decas adjecta complectitur observationes 1) de origine & progressu ordinis Equestris in Germania, juriumque ejus circa munera tam ecclesiastica, quam civilia & militaria; 2) de Ministerialium dignatione; 3) de Collectarum & ærariorum provincialium origine, præsertim in terris Brunsvigo-Luneburgicis & Episcopatu Hildesienfi; 4) de Statu provincialium superiorum Dicasteriorum assessorum

foribus; 6) de potestate judicum ecclesiasticorum in causis civilibus; 7) de jure dirimendi lites de bonis ecclesiasticis obortas; 8) de mortuario reali onere; 9) de significatione vocum *Ambt & Voigsey* in literis feudalibus; 10) de Prædiis, quæ dicuntur *Sattelsfreye Güter*. Ad Ministeriales illustrandos afferuntur haud tralatitia. Delibabimus potiora. Docet & largitur Ill. Autor, nexum eorum adstrictiorem fuisse eo, quo tenentur officiales & milites hodierni: non quibusvis liberis hominibus postponi Ministeriales, sed tantum liberis Dominis, qui primariæ nobilitati annumerabantur. Laudat tamen ipse Diploma, in quo cives Hallenses Ministerialibus leguntur præpositi. Quod argumentum ut elidat, credit, scribas non semper ordinis sollicitam habuisse rationem. Quod si verum est, illud utique erit lubricum argumentum, quod a postpositione diplomataria desumebatur. Per *liberos* haud intelligit eos, qui extra nexum feudalem fuere positi, sed Ministeriales. Addit, servitia & circumscriptam libertatem haud arguere vilitatem Ministerialium. *Vilitas* certe est *idea relativa* vocabulum, ideoque variam fundere definitionem aptum. In Historia Burggravatus Noribergici occurrit quidam *de Seckendorf* dictus, qui vocatur *des Borggraven eghen Man*. Negat Autor, Patricios Ministerialibus fuisse melioris & honoratioris conditionis. Negat, Ministeriales ecclesiarum honoratiores fuisse Ministerialibus Principum. Negat, eos ex libertis fuisse ortos. Si quid ex veterum scriptis judicare licet, Ministeriales nexu arctissimo fuisse credimus constrictos ob fidelitatem in consiliis, muniis bellicis, jure statuario præstandam, genere frilingico vel nobili inviolato. Sed nolumus aliis sententiam nostram obtrudere. Illud unicum addere liceat, singulas Autoris doctrinas ita fuisse traditas, & argumentis instructas, ut non nisi milites, haud gregarii certe, sed primi ordinis, in ipsum, si quid emendare velint, insurgere possint. Nostrum est, Viro tot negotiis circumsepto publicas agere gratias, quod rempublicam eruditorum scriptis limatissimis condecorare fuerit dignatus, honorificum id bonis literis interpretati, si viros muneribus honoratissimis spectabiles habuerimus socios & fautores.

Ecc

ACTO-

Pag. 58.

57.

64.

**ACTORUM MEDICORUM EDINBURGEN-
sium Specimina duo, de Medicamento alterante ex Mer-
curio, & de Aurigine. Ex Anglico sermone Latine red-
didit PAULUS GOTTLIEB WERLHOF, Doct.
M. Brit. Regis Medicus Aulicus. Accedit Epistola ad Vi-
rum Illustrem JOANNEM SAMUELEM Nob. Dom.
DE BERGER, Consiliarium Casareum, & M. Brit. Re-
gis Archiatrum, de iisdem argumentis, & Camerariano
Auriginis remedio; ubi simul Disputationi de laude
febris postremum Corollarium additur.**

Hannoveræ, sumptibus Nicolai Færsteri & Filii, 1735, 4.
Plag. 6 $\frac{1}{2}$.

Vel solum Celeberrimi Interpretis nomen, a quo nil nisi
cultum, nisi limatum, nisi politum, expectare licet, satis in-
dicat, non e trivio petitur, aut jejune tractatum, esse utrius-
que Speciminis argumentum. Placuerant eidem adeo Medi-
corum Edinburgensium Acta, ut, particulis his Latine, in publi-
cos usus, convertis, Germanis suis præstantiam libri, qui paucis
forsan adhuc visus fuit, commendare, & aliquod in his evol-
vendi ejus desiderium excitare, decreverit. Neque nos,
quæ Werlhoffo placuerunt, omnibus aliis meliorum par-
tium Medicis probatum iri, ullo modo dubitamus. Prius,
quod Latine versum, prodiit, Specimen debetur Plummero,
Socio Collegii Medicorum, & Professori Medicinæ in Aca-
demia Edinburgensi, ac de medicamento alterante ex Mer-
curio agit. Scilicet constat hoc ex æqualibus partibus Mercu-
rii dulcis, sexties sublimati, & sulphuris aurati Antimonii,
mora Angeli Salæ præparati, probe inter se mixtis.
Immune id non solum ab asperioribus Chemicarum Mercurii
& Antimonii præparationum effectibus, sed efficax etiam esse,
contendit Autor, ad tollendas obstructions, in remotissimis
quibusvis angustissimisque corporis canalibus ortas, idque per
diaphoresin insensibilem aut sudorem. Sigillatim quoque e-
jus usum prædicat in morbis cum defœcationibus cutaneis
conjunctis, itemque in averiendo, post curatum morbum vene-
reum,

reum, contagioſæ luiſ, facile recudefcentis, recurſu, & fecibus
 ejus everrendis, ubi forſan haud penitus per præcedentem me-
 dicationem extirpata fuit. In altero Specimine Autor An-
 onymus probatum it, Icteri cauſam immediatam & proximam
 nondum eſſe ſatis erutam, falſoque ab hepatis obſtructione,
 bilisque ſecretione impedita, repeti, ſed obſtructioni ſeu reten-
 tioni bilis jam ſecretæ, in ductu communi choledochi, aut in
 cyſtico, aut in hepatico forſan communi, eidemque utpluri-
 mum ob calculos cyſtidis fellæ prognatæ, deberi. In Diſſer-
 tatione Epistolari adjecta ad Illuſtrem Cellenſium Medicum,
de Berger, Conſiliarium Cæſareum, & Magnæ Britanniæ Re-
 gis Archiatrum, primo Acta Medicorum Edinburgenſium ex-
 tollit literatiſſimus *Werlboſſius*; poſthæc memorat, ſe, & *Ber-
 gerum*, & *Hugonem*, Archiatrum apud Hannoveranos
 Britannicum, pulvere alterante cum ſucceſſu uſos eſſe,
Glauberianam tamen ſulphuris aurati præparationem præfe-
 rendam eſſe alteri, quam *Sala* commendavit, quod hujus ſul-
 phur nimis ſimile ſulphuri communi videatur. Dehinc diſpa-
 rat contra *Pechlinum*, qui in Obſervationibus ſuis tradidit, Ictē-
 rum a veſica fellea rariffimum eſſe, & fallere nos obſervatio-
 num indices, quando eum nunc ab obſtructione veſiculæ fellæ,
 nunc etiam a calculo, deducant, & vero eſſe ſimilius, in ipſa
 maſſa ſanguinis latere fermentum, archeumve operantem, qui
 ſecretionem ſolidi texturæ debitam in fluido peragat, & τὸ ἕ-
 λκός centrale occultumque in ſuperficiem evocet. Neque
 vero unice a calculis felleis repetendam eſſe Icteri cauſam im-
 mediatam, idem *Werlboſſius* docet. Remedium, a *Camerario*
 contra Ictērum propoſitum, Corticem ſcilicet Peruvianum,
 comprobât, & collaudat, & denique epicriſin Cl. *Galickii*, haud
 ita pridem in ſe editam, quæ controverſiæ de Corticis Peruviani
 uſu, vel ex his noſtris Annalibus notæ, debetur, modeſte retundit.

BIBLIOTHECA CHEMICA ROTH-SCHOL-
 TZIANA, darinne man alle diejenigen Autores findet, ic.

^{h. e.}
 COLLECTIO AUTŌRUM FERE OMNIUM,
 qui de Nature arcanis, re metallica & minerali; item
 Ee 2 de

de melioratione corporum artificiali, &c. hermetice
 scripserunt. Recensentur etiam diverse librorum edi-
 tiones, aliaque hujus generis Manuscripta, hactenus
 inedita. Autore FRIDERICO ROTHSCOLTZIO,
 Herrenstadio-Silesio.

Fasciculi V.

Norimbergæ & Altorfii, apud Hæredes Jo. Dan. Tauberi,

1725 — 1729, 8.

Alph. 1.

Aliquot abhinc annis Bibliothecam hanc Chemicam per par-
 tes edere instituit Cl. Autor, superiore anno defunctus, eo
 scilicet consilio, ut ad literarum ordinem ex Bibliothecæ suæ pe-
 nu nomina Autorum, qui de lapide Philosophorum, transmuta-
 tione Metallorum, gemmis, metallifodinis, mineralibus, herbis,
 animalibus, fontibus medicatis, acidulis, thermis, aliisque balneis,
 arte œconomica, & reliquis, quæ ad tria naturæ regna pertinent,
 quidquam literarum monumentis prodiderunt, ipsorumque o-
 pera ipsa, ratione inscriptionis, variz editionis, voluminis, sive
 formæ, loci, & anni, quoad scilicet hæc comperire licuit, exhi-
 bita etiam in fronte cujuslibet Fasciculi, Chemici cujusdam illu-
 strioris effigie, recenseret, illisque simul vitas celebriorum Phi-
 losophorum, sive Chemicorum, neque minus Epistolas, de re-
 bus Chemicis, aliisque, quæ eo spectare videntur, admisceret.
 Quando autem Fasciculus primus jam denuo ad prelum revo-
 candus fuit, mutata sententia alium ordinem ingreditur, in Fa-
 sciculis tum recudendis in posterum, tum recens publicandis,
 sibi constitutum, secundum quem vitas Chemicorum atque E-
 pistolas jam memoratas prorsus omittet, easdem supplemen-
 torum instar singulari in Collectione, cujus inscriptionem jam
 exhibet, emissurus. Quoniam vero *Petri Borelli* Bibliotheca
 Chemica jam inter rariores libros numeratur, in posterum
 paucos illos Autores, *Borello* quidem, sed sibi antea non, memo-
 ratos, in unum quasi cum suis Fasciculum conjecturus, quem-
 libet istorum sibi novorum hominum in locum suum, quem
 ipsi prima nominis litera assignat, immittere decrevit, ne ha-
 beant harum rerum curiosi, quod desiderare hic queant. Ut-
 que

que integer in horum manus veniat *Borellanus* liber, repetuntur nunc etiam in Fasciculo primo 1) titulus libri duplex, tum ex Parisiensi, tum ex Heidelbergensi, exemplo descriptus, 2) *Petri Borelli* Epistola dedicatoria, 3) ejusdem Præfatio, 4) ejusdem Epistola Chemica, D. *Thoma de Riolet Xantoni*, Med. Doct. inscripta, 5) ænigmatis *Mayeriani* in Themide aurea referatio. Ut itaque liber hic Bibliotheca Chemica *Borello-Rothscholtziana* dici omnino mereatur. Exterorum causa in futurum quælibet verba Germanica Latinis typis excubentur.

HISTOIRE DE L'ACADEMIE ROYALE DES
Sciences, A. MDCCXXIX, &c.

h. e.

HISTORIA ACADEMIÆ REGIÆ SCIEN-
tiarum A. 1729, una cum Commentariis Mathema-
ticis & Physicis ejusdem Anni.

Parisius, in Typographia regia, 1731, 4.

Alph. 3, Tabb. æn. 23.

In *Physica* aurora borea splendidissime apparebat d. 16 Nov. a 6 h. vesp. usque ad sequentem 5 matutinam, in qua hæc in primis notanda, eandem natam esse quidem circa cæli borealiores regiones, ast multo in meridionales partes profundius pervenisse, quam hactenus observatarum ullam, ita, ut & arcus luminosus 15 circiter minutis post mediam noctem, intra boream & ortum, exortus, per ipsum verticale punctum, usque ad oppositum horizontis intra austrum & occidentem, pertigerit. Latitudo inæqualis erat a 6 ad 12 usque gradus, & perpetuo radii luminosi ex eo oriebantur, ceteris omnibus multo splendidiore. Pluviz summa 17° 0 $\frac{3}{4}$ lin. thermometri ima altitudo d. 19 Jan. 9 $\frac{3}{4}$ °, vento debili boreali, summa 21, 22 Junii, 78°, barometri summa 28° 4 $\frac{1}{2}$ lin. 6 Febr. 9 Mart. vento borhæpeliote, ima 22 Febr. 27° $\frac{1}{2}$ lin. vento notolibyco cælo obducto.

In *Anatomia* Salamandra spoliata tot mirabilibus attributis, ex aliis ac veritati melius consonis capitibus non cessat miranda manere. *Du Fay* quasdam per sex menses sine alimento conservavit, aliquando muscam semi-

Eec 3

mortuam, ova ranarum, aut portiunculam lenticulæ aquaticæ, comedebant, ast sine aviditate. Tantum abest, ut in igne degant, ut in aqua congelata potius congelentur & ipsæ, salva manente vita. In vere & æstate singulis 5 aut 6 diebus, in hyemali tempore circiter singulis 16, cutem, adjuvante ore & pedibus, exuunt, aliquando ejusmodi cutee summe tenues & levissimæ in aqua natant, nonnunquam in extremo pedis remanet nonnihil veteris cutis, quod separare haud valuerunt. Hæc particula fit sphacelosa, inficit pedem, hic putrefactus cadit, & Salamandra nil inde incommodi habet. Nonnullæ excernebant per inferius guttur corpus æqualis fere cum Salamandra longitudinis; videtur esse membrana quædam inferior, quam deponunt. Vita earum quantumvis dura sit, tamen vix resistere valet 3 minutis sali pulverisato, quod illis inspersum mortale venenum est. *Du Fay* nunquam coitum earum observavit, nunquam ovula, quanquam liquoribus diversorum caloribus graduum injecta, pepererunt. *Maupertuis* contra in una Salamandra 54 parvulos omnes viventes detexit. *Winslow* more suo elegantissime de rotatione, pronatione, & supinatione, scripsit. *Senac* de diaphragmate, ejus structura, usu, diversis, quas recipit in motu, formis, quidve conferat ad inspirationem, differit. *Hunauld*, de structura & actione nonnullorum musculorum cutis meditatus, sublimem, profundum, & extensorem imprimis, examinavit. *Lamortier*, Socius Academiæ Montispessulani, de nova methodo, fistulæ lacrymalis operandæ, exhibuit dissertationem, ubi loco cauterii actualis instrumentum adhibet, quo os unguis frangitur, introducitur cereus, aliquando longius mense adhibendus; & asserit, sua methodo & magnas caries, os maxillare & ethmoideum jamjam lædentes, feliciter extirpatas.

In *Chymia Geoffroy junior*, de aceto vini frigore concentrato *Stablium* imitatus, 18 partes aceti, frigore ad sex, & alias 8 mensuras, frigore anno antecedente concentratas, ad duas & dimidiam redegit, quæ dein frigore non amplius congelabantur. In fine dissertationis repetit, quid acetum frigore concentratum porrexerit, nempe acetum forte, dein per destillationem,

nem, absque ulla additione, spiritum vini, qui nulli ex optimis aquis vitæ extracto cedebat, acetum primum, fortius, quam ultimum, ordinario processu adeptus erat, secundum, primo multo fortius. A terra foliata, ultimum spiritum summe activum, spiritum volatilem urinosum, sal volatile in forma sicca, oleum foetidum, & tandem sal alkali. *Petit*, Medicus, observavit, salis marini in aqua communi calidiori non plus dissolvi, quam in eadem frigida, determinat dein, quantam partem salis nitri solvat aqua & in hyeme, & in æstate, ac tandem hinc concludit, quæ ratione sal marinum in producendo nitro præcipitur. *Boulduc* accuratissime ratiocinatus est de aquis mineralibus calidis *de Bourbon l'Archambaud* dictis. Invenit in illis sal marinum, *Glauberi*, alkali, bitumen, seleniten, terram valide absorbentem, & ferrum. *Lemeri* meditationes de borraæ continuavit, & quanquam sal volatile ex ea elicere nec huc usque valuerit, borraæ tamen volatilis fit, si misceatur cum acidis vitriolicis, imo faciliat horum acidorum elevationem, oleum inprimis vitrioli, aluminis, & sulphuris sola, multo fortiori indigent igne, quam si borraæ iis admisceatur. *Reaumur* acriter valis murrhinis insidiatur. Medium hæc tenent locum inter vasa fictilia, & vitrum; hinc ad ea perficienda opus est tantum semivitrificatione. Semivitrificatio hæc duplici via procedit, quædam enim materię vitrificari possunt, hæc igitur primo fictile, dein semivitrificatum quid, tandem vitrum, evadunt. Justo tempore inter prius, & ultimum fornaci exemptæ vasa murrhina erunt. Alia datur via, si misceantur materię, facile in vitrum transeuntes, cum tali, quæ perdifficiliter vitrificatur, subdatur ignis, tunc massæ pars vitrificata cum non vitrificata constituet quæsitam massam, si necessariæ sit albedinis. Idem *Reaumur* in *Botanica* scriptum exhibuit, cur lapides, & cœmenta novarum ædium tam cito albedine perdita, quasi fumo obducta appareant. Totam rem lichenibus, minimis plantis, tribuit, ac microscopio maculas istas nigras examinans, infinitum lichenum deprehendit numerum. *De Jussieu* novum specificum contra dyssenteriam, ubi Ipecacuanha nil valebat, iterum ex America allatum, nomine *Simarouba*, commendat. Cer-

tex

tex est arboris, cujus *Dioscorides*, *Plinius*, *Galenus*, & *Averroes*, meminisse videntur; bibitur fere ut decocta theiformia. *Du Hamel* vidit, & cum eo omnis mundus sæpius, plantas, tempore summe calido & sicco, pendentes & debiles, pluvia vel alia aqua affusa brevi pristinum acquirere vigorem, in quo nihil singulare. Sed *du Hamel*, & idem plantis accidere aquaticis, & iis ipsis, quæ perpetuo totæ sub aqua latent, deprehendit, imo minz tantum, ut loquitur *Fontenellius*, pluviz sufficientiunt, i. e. cælum tectum & tempestuosum, ad restituendam plantæ vitam. Cum *Malpighio* tribuuntur plantis vasa, quasi tracheæ; aer nimis calidus has aperturas in eodem perpetuo conservat statu, hinc circulatio humorum lenta, gravis, stagnans; quid mirum plantam summe debilitatam apparere? Accedat pluvia, alteratur aer, liberior patet aeri epurato introitus & transitus in & per vasa, humor vivide admodum circulat, hinc instauratur planta. Sed & absque pluvia aerem alterari, ac sic plantam revirescere posse, palam est. Sensitiva, ut notum est, die viridescit, nocte contrahitur, idem vero fit, si sensitiva loco valde obscuro includatur. Sentit ergo sensitiva diem & lucem, quanquam non videat.

In *Geometria* de *Lagny* insisit calculo suo trigonometrico absque tabulis sinuum, ac maximum & minimum hujus calculi adipisci docet. *Nicole* in lineas tertii, vel curvas secundi inquisivit ordinis. *Newtonus* in suo de iis Tractatu 72 species enuntiavit, quibus *Stirling* A. 1718, addidit quatuor, quarum *Newtonus* non meminerat, 31 dat *Nicole* æquationes, quas tamen ad 7 simpliciores reducit, sed & hæc 7 in quatuor, quas

$$xyy - cy = ax^3 + bxx + cx + f.$$

$$xy = ax^3 + bxx + cx + f.$$

$$yy = ax^3 + bxx + cx + f.$$

$$y = ax^3 + bxx + cx + f.$$

De Lagny usum polygonorum rectilinearum arithmetice regularium ad mensurandas curvas edocet. Hæc polygona arithmetice regularia ea sunt, quorum latera omnia commensurabilia, quæque circumscripta vel inscripta curvæ, aut lineæ uni, e. g. radio,

radio, aut tot rectis, quot ad determinandam curvam requiruntur, commensurabilia sunt. Applicat theoriam suam *De Lagny* trigonometriæ, & 70 propositionum dimidium unum trigonometriæ planæ, alterum sphaericæ, tribuit. In quovis triangulo considerantur 7 magnitudines, 3 latera, 3 anguli & ratio areæ triangulorum sphaericorum ad hemisphaerium, quod est horum triangulorum maximum exclusivum. *Maupeirtuis* novam exhibet curvarum quarundam proprietatem. Curva quædam concava axem versus, fit convexa versus eundem. Punctum, ubi mutatur situs, dicitur punctum reflexionis, vel flexus contrarii. Fieri potest, ut curva in spatio tantum infinite parvo conversa versus axem sit, ac infinite parvo secundo, statim iterum concava evadat. Punctum, ubi iterum mutatur, punctum serpentis *de Lagny* dicitur. Fieri itidem potest post punctum regressus, ut haud multum regrediatur curva, sequenti statim infinite parvo primam directionem resumens, ita, ut interruptio curvæ non appareat; punctum, ubi hæ mutationes factæ, *de Lagny* punctum duplicis puncti dicitur.

In *Astronomia de Mairan* de motu diurno terræ, & rotatione circa axem, ratiocinatus, hæc per *Cartesii* vortices quam facillima explicatu credit, quod in *Newtoniano* systemate, ex ejus sententia, si non plane impossibile, certe quam difficillimum. Supponit, corpora, ubicunque demum in vortice solari posita, gravitare centrum, vel solem versus, in ratione inversa quadrati distantiarum ab hoc centro. Supponit porro, corporis in vortice revolventis partem graviorem semper obverti termino, unde veniat fluidum, & leviozem termino, in quem tendit fluidum. Propositio fundamentalis, quam præmittit, hæc est: Vim relativam fluidi contra hemisphaerium globi superius majorem esse vi relativa contra inferius. Tandem concludit, ceteris paribus, esse celeritatem rotationis planetarum, in ratione composita, e directæ diametri, & inversæ distantiz. Applicat hæc Saturno, Jovi, Marti, Telluri, & Veneri. Sed Venus e *Blanchini* observationibus recentissimis spernit hanc theoriam. *De Molleres* problema proponit, cujus solutio inserviat ad respondendum objectioni

vorticibus a *Newtonianis* factis; ideo & *Cartesii* globulos perfecte duos cum *Malebranchio* in parvos vortices transmutat. *Maraldus* de secundo Jovis satellite, & inclinatione orbitæ, elegantissimas publicat meditationes. Primi nunquam immersio & emerſio simul observatur, secundi aliquando, sed rarissime, utrumque contingit animadvertere momentum. Huc usque nodi 4 satellitum nondum promoti; ast inclinatio orbitarum valde variata videtur. Hinc duratio eclipsium alia ac præcedente Seculo, aliaque immersionum & emerſionum tempora. Omnes huc usque institutæ observationes nondum sufficiunt ad exacte determinandas has variationes, testantur tamen, inclinationem crevisse ab Anno 1668 ad 1692, diminutam A. 1715 usque ad 1727. *Cassinus* in cometam, circa finem Julii A. 1729 apparentem, meditationes legit, putatque illum nobis Jove propinquiorem, ac circa solem una cum reliquis planetis, ab occidente orientem versus promotum, inclinationem autem orbitæ ejus vix determinabilem fuisse, cum toto apparitionis tempore non nisi 6 gradus cum dimidio percurrerit. Exhibentur eclipses Lunæ totalis 13 Febr. observationes, habitæ Parisiis a *Maraldo*, *Cassino*, & *Godino*, item Carræ prope Aurelianum a *Louville*, nec non eclipsis lunæ alterius d. 8 Aug. observationes *Cassini* & *Godini* habentur. *Cassini* observationes multas Astronomicas, in America institutas, cum iis, quæ Parisiis factæ, comparat.

In *Mechanica Coupletus*, post exhaustas munitiones, ad concamerationes, fornices, ac testudines, procedit. Profundissima Geometria, & Analysis, hic Architecturæ difficillimis applicatur operibus; dignum Opusculum, quod ab harum rerum generis perlegatur. De *Louville* theoriam motuum variatorum exhibet, i. e. continue acceleratorum, vel retardatorum, cum estimatione virium corporis moti. In hac dissertatione *Leibnizius* contradictionis accusatur, ac *Bernoullius* Capite 7 Discursus propositi, occasione præmii Academici, refutatur. Videtur tamen æstimatio virium non in omnibus casibus esse eadem. Uterque, & *Louvillius*, & *Bernoullius*, sub certis conditionibus verum defendunt. *Pitot* nonnulla proponit de asserculis molarum, torrente fluvii motarum, ac eorum latitudine

dine & numero. Jungit secundam dissertationem pro comparandis effectibus machinarum, ubi arbor, quæ affercula fert (*les ailes, ou aubes,*) perpendicularis est ad directionem fluvii, cum effectibus earum, ubi arbor parallela, ad fluminis directionem. Annecit tabulam impulsione obliquæ aquæ, vel venti, in superficiem unius pedis quadrati, ad omnes inclinationis angulos, 30 minutis crescentibus, & unum pedem velocitatis singulo secundo, posita vi totali perpendiculari 20000 partium.

Adduntur Elogia *Jo. Trucheti, Franc. Bianchini, & Jac. Phil. Maraldi. Truchetus*, natus Lugduni A. 1657, Geometriæ & Mechanicæ se dicat. Et Dux Lotharingæ, & *Petrus I*, eum visitarunt. Stupendæ sunt Machinæ, quas exhibuit, innumerarum figurarum compositiones, unico tantum principio moventes. Honorarius Academiæ socius A. 1690 factus, decessit d. 5 Febr. A. 1729.

Bianchinus natus est Veronæ d. 13 Dec. A. 1662. Quantum vir fuerit in Historia, antiqua præsertim, omnis generis antiquitatibus, Chronologia, Astronomia, notius est, quam ut multa de eo verba facere opus videatur. In Opere suo ultimo, *Helperi & Phosphori Phænomena nova* inscripto, & Regi Portugalliæ dedicato, *Veneris globum* mira dexteritate, cura, felicitate, examinavit, mortuus d. 2 Mart. A. 1729. In Academiâ receptus est A. 1705.

Maraldus natus est A. 1665 Perinaldi, Comitatus Nizzæ, magni *Cassini* in patria. Romæ A. 1700 & 1701 adhibitus est in re Calendariographica. Catalogus ejus fixarum non nisi MStus extat. Mortuus est Cal. Dec. A. 1729.

B. GOTTLIEB WERNSDORFII, S. THEOL. Doct. & Prof. Publ. Prim. Consist. Assess. Templ. Paroch. Past. Prim. Superint. Gen. & Consil. Eccles. Saxo-Querfurth. Disputationes Academicæ, Dogmatici, Exegetici, Polemici, & Historici argumenti, cum Præfatione, Observationibus, B. Autoris vita, & Indicibus necessariis, tribus Voluminibus comprehense, labore & studio CHRISTOPH. HENRICI ZEI-

BICHII, S. Theol. Doct. & Prof. Publ. ad OO. SS.
Præpos. & Consist. Vitemb. Assess.

Volumen I.

Vitembergæ, sumptibus Jo. Joach. Ahlfeldii, 1736, 4.
Alph. 4 plag. 16.

Clarissimum est atque sacrum Theologis nomen B. *Wernsdorffii*, Viri incomparabilis, & purioris doctrinæ vindicis acerrimi, cujus vita cum *Volumini tertio* destinata sit a Venerando *Zeibichio*, Disputationum collectore, spes est, visuros nos ibi omnia, quæ ad laudem tanti Viri pertinere poterant; ut adeo ulteriori elogio nos supersedere hic posse credamus. Roborat spem nostram argumentum, in Præfatione a Reverendo Viro pertractatum. In hac enim per quinque plagellas curam, vigilantiam, ardoremque animi, Theologis suadet, & justum elenchi usum adversus dissentientes defendit, facta deinde applicatione ad *Wernsdorffium*, qui medius inter mundi odia fidum se gesserit Servatoris athletam. Ingenti candoris hoc quoque signum est, quod ingentem adversariorum catervam, illorumque iniqua de B. Viro judicia, fido descripsit calamo, nec minori tamen jure encomia, ex præstantissimorum hominum, etiam dissentientium, scriptis collecta, adjecit. Exempla deinde voluminum, Disputationes Theologicas complexorum, affert, & *Wernsdorffianas*, multo studio ab aliquo inde tempore a multis quæsitæ, eadem cura dignas esse, optime judicat. Ipsa harum argumenta pro discrimine partium Theologiæ, indicat, in hac Collectione ordinata esse, & loca Biblica integritati suæ reddita. Quo in postremo labore, locorum scilicet inspectione & collatione, usus est opera M. Jo. Christiani Sinteris, *suvèpys* in tantum laudandi, in quantum laudari debent, qui rædia tam injucundi sterilisque laboris devorare didicerunt. Debet vero & hoc gratum acceptumque nobis in hac Collectione esse, quod nonnulla, B. Autoris manu in proprio ejus exemplari notata ad marginem, textui nunc in notis subjecta conspiciuntur. I-
pla

pla themata *priori* hoc *Voluntate*, cui præmissa est B. Viri imago elogiumque, a summo *Laschero* scriptum, sequentem in modum per Disputationes 21 disposita videmus. Primum inter ceteras locum obtinet Disputatio de Perpetuitate ecclesie Evangelicæ, habita Vitembergæ A. 1708. Sequitur deinde 2) de Verbo Dei scripto, sive Scriptura sacra, habita *ibid.* A. 1708; 3) de Gratia Spiritus S. docente, hab. A. 1709; 4) continet assertionem sanæ doctrinæ de gratia Spiritus S. docente, hab. A. 1710; 5) sistit assertionem sanæ doctrinæ ulteriorem de gratia Spiritus S. docente, hab. A. 1710; 6) exhibet nonnulla de Circumcisione segmenta, hab. A. 1711; 7) de Reliquiis imaginis divinæ, hab. A. 1710; 8) de Simplicitate in Christo, ex 2 *Cor. XI, 3,* hab. A. 1711; 9) de potestate Principis circa Symbola civium in religione ab ipso dissentientium, hab. A. 1711; 10) de Arndtianis de vero Christianismo libris, hab. A. 1714; 11) Summam tradit sanæ doctrinæ de Polygamia, hab. A. 1716. In hac Disputatione *pag. 313 lin. 19 & 20* insignis deprehenditur error typographicus, lectori moram faciens, ita tamen corrigendus, ut principium lineæ posterioris, exhibens syllabas *scunqus*, fiat caput lineæ prioris, nihilo deinde amplius mutato. 12) agit de *Επιτομή* Evangelica, hoc est, admirando iustitiæ gratiæque divinæ temperamento, speciatim in Articulo Renovationis, hab. A. 1720; 13) de Causis turbarum in ecclesia, hab. A. 1721; 14) de Prudentia in cantionibus ecclesiasticis adhibenda, hab. A. 1723; 15) de Animarum separatarum statu, earundemque cum vivis commercio, hab. A. 1725; 16) de Terminò vitæ non fatali, hab. A. 1703; 17) An peccata semel remissa homini relapso denuo imputentur? hab. A. 1708; 18) de Communione fidelium cum Deo & inter sese, hab. A. 1709; 19) de Commercio Dei & hominum, hab. A. 1712; 20) de Divinis revelationibus, earundemque varietate, hab. A. 1713; 21) de Absolutismo morali, eoque Theologico, hab. A. 1715. Addita singulis sunt nomina eorum, qui Respondentium vices susluerunt, in quibus sunt nonnulli magnis in Ecclesia Dei muneribus admoti. Qui de solida *Wernsdorfi* doctrina, & singulari, scriptis non minus, quam ore, docendi dexteri-

Pag. 34.

68.

100.

120.

146.

172.

196.

227.

246.

294.

351.

447.

472.

527.

578. 607.

628.

662.

687.

700.

tate, vel fando audivit, non poterit caram sibi non reputare Collectionem hanc, qua tam egregii Viri labores Academico's posteritati conservatos videt. Neque pœnitebit quemquam hujus opinionis, si argumentorum varietatem atque præstantiam secum ponderaverit. In votis potius habebit nobiscum unusquisque, cui optima legere volupe est, ut; quæ promissa sunt, reliqua *duo Volumina* cum Indicibus & vita B. Autoris brevi nobis exhibeantur.

INSTRUCTIO PRACTICA THEOLOGIAE
*Mysticæ, facilem & practicum modum exercitia spiri-
 ritualia S. P. Ignatii Loyolæ per octiduum facien-
 di, item triduanam recollectionem fructuose insti-
 tuendi, complectens. Sacerdotibus præcipue, aut de sa-
 cerdotali statu suscipiendo deliberantibus, accommodata.*

Autore R. P. TOBIA LOHNER, Societ.

Jesu Presbytero.

Venetis, typis Jo. Baptistæ Albrizzi, Hier. fil. 1736, 8.

Alph. 1 plag. 18.

Mos invaluit dudum, ut per Theologiam Mysticam designetur habitus, animique prompta facultas, in sublimi ac ecstasica rerum cœlestium contemplatione consistens. *Maximilianus Sandeus*, alique, eam definierunt per *notitiam contemplativam Dei sapidam*. Ad Mæandros hujus disciplinæ in formam artis redactæ referunt secessum, intuitionem, silentium, suspensionem, quietem, ebrietatem, ructum, unionem, mortem, liquefactionem, fervorem, languorem, osculum, illapsum, tactum, amplexum, locutionem, auditionem, ecstasin, raptum, & apparitionem mysticam. De hisce monet Autor in Præfatione: *Hac non nisi iis ordinariè communicatur, qui, in sublimi perfectionis gradu constituti, per intimam cum Deo familiaritatem se ad ejusmodi donum & favorem extraordinarium percipiendum disposuerunt, & ipsa divino potius, quam humano, magisterio addiscitur.* Ipse vero per
 Theo-

Theologiam mysticam intelligit eam Theologiæ partem, *quæ in mysteriorum divinorum affectuosa meditatione occupatur, ita, ut ex consideratione mysteriorum non spiritualis duntaxat sensus & doctrinas, ad illustrandum intellectum pertinentes, eruat, sed variis etiam motivis ad easdem doctrinas in praxin redigendas voluntatem impellat.* Eundem vocis significatum jam adhibuit *Philippus Alegambe*, qui in *Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu*, inter alios titulos, in Indice materialiarum positos, hunc etiam posuit: *Theologia mystica, seu meditationes & preces.* Autor addit, *Ignatium Loyolam* ex singulari divini spiritus instinctu exercitia spiritualia, in secessu peragenda, excogitasse. Addimus & ipsi, quod variis in locis congregationes sacerdotum inter Pontificios erectæ sint, quibus sacerdotes sunt adscripti, qui singulis annis per octo dies jubentur exercitiis spiritualibus vacare. Quibus cum non semper director ac præfectus sit ad manum, Autor operæ pretium sese facturum existimavit, si brevem hanc eis subministraret instructionem, complura in posterum daturus, si superiores annuerint. Exstant jam pridem Institutiones hujus farinae. In eo tamen triumphat hæc instructio, quod ad indolem recentissimam, certosque simul hominum status species que, sit accommodata. Liber ipse bipartitus est. *Pars prior* complectitur principia generalia, quæ ad cognoscendam exercitiorum spiritualium formam, dignamque eorum æstimationem animo concipiendam, pertinent; *posterior* ostendit, quo pacto principia illa speciatim ad varios hominum ordines attemperari possint. Id eo consilio fecit Autor, ut *Pars prior* apta sit ab interservendum secularibus, *posterior* religiosis. *Prior* dividitur in *Capita tria*, quorum *primum* edisserit naturam exercitiorum spiritualium, *secundum* continet eorundem præstantiam, *tertium* vero adminicula, quæ ad exercitia illa fructuose expromenda faciunt. Si quis magis particularia scire avertat, ei indicamus, tribus hisce *Capitibus* agi de ordine in exercitiis illis observando, de meditatione, de consideratione, de vocali oratione, de lectione spirituali, de examine generali & particulari, de confessione generali, de collatione spirituali, de

ele-

electione, de directione exercitii, ministro, collocatoribus, & loco. Adjunguntur hisce necessitas & utilitas exercitiorum hujusmodi, temporis fructuosa collocatio, peccatorum conversio, confessionis integritas, poenae temporalis remissio, virtutum studium & augmentum, meritorum incrementum, praeparatio ad officia rite obeunda, zelus animarum, perfectionis impetratio, dispositio optima ad mortem pie & feliciter obeundam, ecclesiae & familiarum religiosarum incrementum, majus divinae gloriae incrementum. Adduntur jucunditas & praestantia exercitiorum, testimonia varia de eorum utilitate & fructu, & quae hisce sunt affinia. Variarum passim insperguntur formulae adorationis, ad Sanctos seu Divos directae, pag. 110, 116 seq. &c. Curriculum humanarum actionum confertur cum horologio satis venuste. Dicta vero, e sacris literis decerpta, hinc inde ad ascemata haecce vel comprobanda vel illustranda transferuntur, quibus nihil de illis continetur; quales accommodationes liberiores scriptores ascetici sibi plerumque indulgent. *Pars secunda Capite primo* exercitia octiduanam complectitur, *secundo* triduanam recollectionem, a sacerdotibus Clericisque instituendam, differit. Perplacent ea, quae de probatione spirituum, eorumque discretionem, fuerunt allata pag. 155 seq. nec non de linguae custodia, sacerdoti necessaria, pag. 169 seq. Autor conditionem animae, Deo gratiosae, consolationis suavitatem divinam haud persentientis, vocat *desolationem*. Ipse interrogat, quid sit spiritualiter mori & crucifigi cum Christo? respondet, illam ἀσκησις in eo collocans, ut *omni affectu inordinato erga creaturas exutus, per tres clavos, paupertatis, castitatis, & obedientiae, tē affigas cruci, id est, mandatorum & regularum aut constitutionum tuarum observationi*. De purgatorio affert meditationem, quam parabolae de villico injusto superstruit. Cultum sanctorum Patronorum inaedificat idem parabolae de grano sinapis, a *Matthaeo Cap. XIII* expositae, *considera*, inquit, *quam convenienter huic sinapi regnum caelorum, volucris vero in arbore hac habitantibus Beati comparentur, utpote de quibus S. David Ps. LXXXIII dixit: Beati, qui habitant in domo tua, Domine, in secula seculorum*.

Pag. 72 seq.

101 seq.

495.

441 seq.

508.

colorum, laudabunt te. Sacerdotibus suadet, ut eligant sibi unum aut alterum patronum, spiritu ecclesiastico & clericali prae ceteris imbutum, & Sacerdotum honorum efficiendorum, dum adhuc viveret, praecipue studiosum, ac quotidiano obsequio aut oratiuncula vel litania venerentur, e. g. S. *Cbryso-stomum*, S. *Carolum Borromaum*, S. *Franciscum Salestum*, S. *Ignatium Lojolam*, *Philippum Nerium*, & similes. Peccatum, a *Petro* admissum, fuisse gravissimum, haud inficiatur Autor, addens, *Jesus* respexisse Jo. XXI ad ternae abnegationis delictum, quo *Petrus* sese alligaverat. Credimus, fore, ut Lector ex hac promissione, hinc inde conquisita, de libro ipso ferre queat suffragium.

Pag. 626
seq.

559 seq.

TRACTATUS THEOLOGICI MORALES
de Conscientia, & de Peccatis, methodo Scholastica dispositi a R. P. CAJETANO CORAZZA, Romano, Cler. Reg. Minor. S. Theol. in Collegio de propaganda Fide Lectore, Supremae Inquisitionis Qualificatore, & Cleri Urbis Examinatore.

Venetis, apud Laur. Basilium, 1735, 4.

Alph. 2 plag. 18.

Rev. P. *Corazza* in hisce Tractatibus sententiam coetus sui candide satis professus est. *Tractatus primus* constat tam tribus Dissertationibus generalibus, de conscientia in communi, de conscientia in particulari, sive de ejus speciebus, deque opinione probabili, quam una Dissertatione speciali, an sit licitum, sequi opinionem alienam minus probabilem, relicta opinione propria probabiliori, in quaestionibus, versantibus circa honestatem actus vel objecti cujusdam. Circa hanc nobilem quaestionem ventilandam quatuor sententiarum divortia recensentur, a nobis pariter recensenda, deinceps vero ab Autore in quartam harum sententiarum pronuntiatur, quam benignam dicit, ita nimirum: Est licitum, sequi opinionem minus probabilem, etiam alienam, relicta opinione propria, etiam probabiliori, dummodo operans cognoscat eviden-

Pag. 1. 9.
32. 59.

ggg

tia reflexa probabilitatem opinionis, quam eligit, & formet iudicium practicum certum, quod licitum sibi sit, in praxi eam sequi. Hæc sententia opposita est plerisque S. J. Sodalibus, quorum Probabilissimus vulgo notus, & ab *Innocentio XI* damnatus est, & illis, quos Autor appellat *Rigoristas*, v. c. *Jansenistas*, qui in omnibus actionibus sententias requirunt omnino certas & evidentes, rejectis probabilibus, denique illis etiam, quos vocat Probabilioristas minus rigidos, qui pronuntiant, non esse licitum, sequi opinionem alienam minus probabilem, relicta opinione propria probabiliori. *Tractatus alter*, de Peccatis, constat septem Disputationibus, quarum 1) agit de peccato actuali in communi, 2) de peccato actuali in particulari, 3) de distinctione peccatorum, 4) de comparatione peccatorum inter se, 5) de causis influentibus in peccatum, & ab illo excusantibus, ubi de ignorantia, de passione, de malitia, differitur, 6) de aliis causis, excusantibus a peccato, v. c. impotentia, violentia, metu, 7) de peccatis capitalibus in specie, in quibus numerat superbiam, avaritiam, luxuriam, qua ipsa quælibet peccata contra sextum præceptum comprehendit, gulam, ebrietatem, iram, & acediam, de quibus copiosissime omnium differit. De singulis argumentis Dubia sive Casus conscientie enodare studet, & sat subtiliter nonnunquam speculatur. Utrique horum Tractatum sui singulares additi sunt Indices.

Pag. 106.
119. 175.
189. 204.
227. 261.
290.

Gründlicher Bericht von der Privat-Beichte und Absolution, &c.
h. e.

**SOLIDA INFORMATIO DE CONFESSIO-
ne & Absolutione privata in Ecclesia, primæva & Ev-
angelico-Lutherana, a præclari nominis Theologo Li-
zeris consignata, atque cum Prefatione in publicam lu-
cem emissa ab ERDMANNO NEUMBISTERO,
Pastore ad D. Jacobi apud Hamburgenses.**

Lipsiæ, apud Jo. Adam. Melchiorum, Bibliopolam
Jenensem, 1735, 8.
Plag. 13.

Gründ-

Gründliche Betrachtung der Evangelisch-Lutherischen Lehre
von der Beichte, &c.

h. e.

SOLIDA CONSIDERATIO DOCTRINÆ
Evangelico-Lutheranæ de Confessione, in qua huc fa-
cientes divinæ veritates ad Sacræ Scripturæ normam,
& rationem docendi primitivæ Ecclesiæ Patrum, exigun-
tur: cui Appendicis loco subjunguntur Quæstiuncule non-
nulle, quæ doctrinæ Evangelicæ de sella confessiona-
ria oppositæ sunt, cum responsione ad easdem.

Lubecæ, apud Petr. Bœckmannum, 1737, 8.

Plag. 22.

Ex merito jungimus binas has de eodem argumento conscri-
ptas Commentationes, quas una eademque causa provoca-
vit, novaturiendi nempe circa hanc doctrinam pruritus, qui
ex aliquot annis, postquam hinc inde alios vellicavit, in Danicæ
etiam Ecclesiæ quorundam animos invasit. Eximium autem
Theologorum par in vicinia Slesvico-Holsatorum hinc exci-
tatum est, ut libellos hos, graviter & erudite scriptos, nova o-
mnia molientibus opponeret, iisdemque, si fieri posset, a recto
tramite aberrantes in viam revocaret: quod uti insigni argu-
mentorum pondere, & omni, qua par est, & quæ tantos Viros
deceat, animi moderatione, præstitum est, ita, ut veris illorum no-
minibus, quæ illi quidem reticenda putarunt, nobis autem ex
certo innotuerunt, quodlibet horum scriptorum assignemus,
haud abs re futurum esse existimamus. Prius namque illud,
quod Ven. *Neumeisteri* obstetricante manu in lucem prodiit,
Autorem habuit Virum egregiis in rem sacram & Ecclesiasti-
cam meritis conspicuum *Christian. Gottlieb Kochium*, Docto-
rem Theologum, & in Academiâ Kiloniensi Ordinis Theolo-
gorum Assessorum, qui in Diocesi Apenradensi apud Slesvicen-
ses per triginta, & quod excurrit, annos cum autoritate Præ-
positi Ecclesiæ præfuit, nuper autem, hoc ipso anno 1736, die 23
Jul. relicto bonis omnibus ingenti sui desiderio, ab hac statione

Ggg 2

lus

sua ad cœlestes sedes evocatus est. Alterum autem horum scriptorum Autori debetur Viro S. Rev. *Petro Hansenio*, Sereniss. Ducis Plœnensis a sacris Concionibus & Consistorii Consiliis, Ecclesiarum etiam Principatus illius Præsuli gravissimo, de quo, etiamnum superstiti, habet, cur sibi gratuletur cœtus Christi purior, & ut arctis in rebus curis ejus & consiliis uti quam diutissime liceat, seriis a Deo precibus contendat. Præmissa hac Autorum notitia, ad ipsarum quoque Commentationum notitiam quandam afferendam, quantum per brevitas recensus limites datum fuerit, nos accingemus. Venerandi *Neumeisteri* Prælatio, *Kochiana* lucubrationi adjecta, de novaturientium hodiernorum moliminibus docet tum in genere, quomodo omnibus dogmatibus, singulis Augustanz Confessionis Articulis comprehensis, se iniquos præstiterint, tum in specie, quomodo in ejusdem *Articulum XI* de Confessione & Absolutione omne virus suum eruclarint. Ipse *B. Kochius* autem laborem suum *VIII Capitibus* in universum distinxit. *Cap. I* de remissione peccatorum præcipit, eamque ut opus Dei, mediate per Ministrum verbi administrandum, describit, quod tum ipsius S. Scripturæ, tum antiquorum Patrum Ecclesie, testimoniiis sibi communiendum sumsit. *Cap. II* actus illos in œconomia gratiæ divinæ commemorat, cum quibus remissio ista peccatorum conjuncta est, quo loco S. Baptismatis lavacrum & pœnitentiam habet. *Cap. III* pœnitentiam illam, qua post Baptismum peccatorum remissionem homo consequitur, seorsim exponit: adductisque ejus nominibus, primum declarat, qualis pœnitentiæ ejusdem ratio in primitiva Ecclesia fuerit, siquidem atrociora & graviora delicta publicam etiam requisiverint exomologesin, ad eamque majorem, quam *Augustinus* dixit, pœnitentiam publica etiam ab Ecclesie Ministris absolutio per manus impositionem irrogata sit: tum *Cap. IV* pœnitentiæ privatæ rationem ostendit, ejusque usum ex eo, quod ad occultorum peccatorum confessionem privata quoque sacerdotis absolutio in prima jam a Christo instituta Ecclesia locum habuerit, *Origenis* potissimum nixus tes-

timio

simonio comprobatur, idque testimonium, aliorum etiam assensu munitum, non modo ad causam hanc firmandam satis idoneum esse contendit, sed & simul ab exceptionibus quibusdam liberat. Ut porro *Cap. V* Auctor progreditur ad faciem confessionis æque ac absolutionis privatæ in Ecclesia Græca sive Orientali declarandam; ita & *Cap. VI* fata vicesque ejusdem, quas in Ecclesia Latina sive Occidentali ac Romano-Pontificia potissimum subierit, ob oculos ponit: in qua quidem tractatione doctissimæ sunt, quæ in hanc causam utrinque afferuntur, animadversiones, de quibus tamen, quod ab instituto paulo remotiores sunt, haud plura seorsim hic referemus. Ad rem præsentem imprimis facere nobis videntur, quæ postremis duobus *Capitibus* pertractata sunt. Sic namque *Cap. VII* primum confessionis & absolutionis privatæ facies & forma exhibetur, qualem sacra B. *Lutheri* opera imprimis consecuta sunt; quæ res tum ipsius *Lutheri*, tum Librorum Ecclesiæ nostratæ Symbolicorum, testimoniis in medium allatis declaratur: mox autem subjicitur recensio eorum, qui, vel fanatico vel quocunque demum abrepti spiritu, ex illo tempore infensos admodum divino & saluberrimo huic instituto se præbuerunt. Quorum proinde molitionibus ut obviam iretur, *Cap. VIII* & ultimo tum retinendæ confessionis & absolutionis privatæ necessitas & utilitas, adductis, & ex parte e superiori tractatione repetitis, argumentis, adstruitur, tum quoque damna & incommoda commonstrantur, quæ ex eisdem abrogatis in Ecclesiam & veræ pietatis praxin redundatura sint: ad quam utramque causam quæ hic allata est vis probandi, cum a nobis hic quoque videatur repetenda, eam tantisper differemus, donec ex altero Scriptore, qui eandem haud minori contentione urisit, de eadem referre strictim liceat.

Ad *S. R. Hansenii* igitur Commentationem nunc accedentes, ab eodem, post præmissum Proœmium, in quo instituti rationem edisserit, ipsam tractationem per *XII* *Capita* distributam offendimus. Rem totam autem ab ovo, quod ajunt, itidem exorsurus, *Cap. I* de remissione peccatorum

rum agit, eandemque proprium & solutiferum omnino officii Christi mediatorii fructum & effectum esse contendit, quod ubi tum *Joannis*, Christi præcursoris, tum ipsius Servatoris, tum denique & Apostolorum, *Petri*, *Pauli*, *Joannis*, in medium allatis testimoniis satis probatum dedit, ad *Cap. II* progreditur, quo, Christum, redemptorem nostram; non modo docuisse, potestatem remittendi peccata sibi, qua humanam naturam, fuisse datam, sed & eandem, dum in his terris vixit, se ipsa in multos exercuisse, atque id potissimum vi muneris docendi Prophetici, prout a Sacerdotali distinguitur, factum esse, contendit. His docte disputatis, ad ipsam causam sibi viam quasi præmaniit Autor. *Cap. III* demonstrationem ejus, quod præcipuum momentum trahit, ingreditur, ac ipsam illam potestatem, peccata in terris remittendi, Christo homini datam, ab eodem, jam non amplius inter nos visibili, Ecclesie sue relictam, & ejusdem exercitium verbi ministris in eadem creditum esse, comprobat. Nicitur autem in hac demonstratione loco illo palmario *Jo. XX, 21-23*, ex cujus verbis, nisi quis apertam vim illis inferre velit, non alium sensum, nec alium scopum, exculpere liceat, quam quod ipsam potestatis remittendi & retinendi peccata institutionem continent, eamque talem, quæ illam *δικαιωμῶς* referat, quam ipse Christus, qua homo, a Patre acceptam, *ἀντὶ ἁμαρτωλῶν* live *ἀντὶ ἁμαρτωλῶν* in terris exercuerit; ad quod postremum firmandum, adhibitam particulam *καθὼς*, quæ ad ea, quæ *Cap.* præcedente disputata sunt, respiciat, cummaxime urget: integram autem hujus institutionis rationem, ex hoc loco primitivæ Ecclesie Patribus, & *Jo. Gerardo* etiam nostrati, allatis eorum testimoniis, eodem sensu pridem perspectam fuisse, comprobat. Varia quidem aliorum interpretamenta rectiori huic sententiæ derogare, probe S. Rev. Autor agnoscit; quorum duo, quæ pluribus arriserunt, sibi seorsim refellenda sumit; primum, quod *Jo. Calvinus* & recentissime *Joach. Langius* voluit, peccata remittere, idem esse, ac Evangelium prædicare sive annuntiare, ob illatam verbis institutionis infractam *ταυτολογiam* rejicit; alterum, quod potestatem remissionis & re-

tionis peccatorum peculiarem quandam Apostolorum prae-
 rogativam, ad dona eorundem extraordinaria pertinentem, ef-
 fingit, ita post *Grotium*, & quosdam alios, a Jctis nostris no-
 vaturientibus arreptum est, ut dici vix possit, quam in eo sibi
 placeant. Docet vero Noster, infirmitatem hujus opinionis
 potissimum ex eo, quod munus docendi verbum & Baptismum
 administrandi eodem modo ad dona Apostolorum extraordina-
 ria referri queat; quod ut ipsi haud admitturi sint, ita & rati-
 culas, quas *Jo. Laur. Fleischerus*, Professor Jurium nunc
Viadrinus, pro tuenda opinione illa novissime nexuit, ex
 hoc capite sponte sua corruiere, instituto earundem examine,
 ostendit. In *Cap. IV*, quod hinc sequitur, Autor noster ean-
 dem doctrinam ex alia ejusdem sede, *Matth. XVI, 19, XVIII,*
18, porro confirmat: quod horum dictorum genuino sensu,
 a variorum etiam *παραρρησιας* vindicato, ita conficit, ut per
 clavem ligantem retentionem peccatorum, adhibito in hanc
 rem usu legis & applicatione ejusdem individuali, per clavem
 solventem autem peccatorum remissionem, absolutionemque
 ab iisdem, quod usus & applicatio verbi Evangelii individua-
 lis vicissim praestet, denotatam esse evincat. Post fundamen-
 tum ita rite positum, *Cap. V* ex eo demonstratur, potesta-
 tem illam remittendi & retinendi peccata esse partem mi-
 nisterii Ecclesiastici essentialem, ipsi divino jure com-
 petentem, quam proinde nec universalis Ecclesiae consensus,
 nec ulla unquam autoritas humana, ab eodem auferre queat;
 quod ex divina illa Christi institutione cum maxime conficitur,
 quae hinc Ministros verbi Θεῆ συνεργός *1 Cor. III, 9*, hanc vero
 seorsim muneris partem διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, *2 Cor. V,*
18, discrete constituerit. Progreditur hinc Autor ad *Cap. VI*, quod
 Pontificiorum illam opinionem de clave solvente & ligante, ac
 si per hanc jurisdicção, sive alia quaedam hierarchica & judicialis
 potestas, Ecclesiastico ordini tributa sit, solide post alios refel-
 lit, idque ob eorum potissimum criminationem, qui in retenta
 ab Evangelicis doctrina de potestate clavium, nescio, quas
 Papatus reliquias & fermenta se offendere, hodie libenter
 aliis persuasum volunt. Sed & *Capus VII*, ad eundem sco-
 pum

pum inprimis tendit. Namque, quod usus clavis ligantis & excommunicatio, quam utramque Ecclesia nostra retinet, nec rite nec caute satis distinguantur, id multas hac in causa præjudicatas opiniones parere, facile perspicitur. Hinc vero Noster, quod clavis ligans & excommunicatio ex fine & indole sua toto cælo differant, solide sibi hoc loco demonstrandum sumit. Res tota, quam patèq; copiosius ediferit, eo tandem redit, quod clavis ligantis usus, qui denegationem S. Eucharistiæ conjunctam habet, dum ad interna religionis Christianæ pertineat, ministerio Ecclesiastico tanquam pars officii pastoralis relinquendus sit; excommunicatio autem, quæ separationem & exclusionem membri alicujus a societate Ecclesiastica externa etiam inferat, ad jura collegialia totius Ecclesiæ spectet, quæ hanc ejus partem, vel consentientibus ceterorum membrorum suffragiis, vel per optimates, totam Ecclesiæ societatem repræsentantes, quales in Ecclesia primitiva Presbyteri, tum Laici, tum Clerici, fuerint, in nostrate autem Evangelica post instauratam doctrinam puriorem Principis cum primis & magistratus civilis sint, exercere queat. Ut autem has de excommunicatione notiones confirmet, tum, fundamento institutionis & mandati Christi, *Matth. XVIII, 17*, easdem niti, ostendit, tum, quod praxi Ecclesiæ Apostolicæ, primitivæ Christianæ, & iis etiam, quæ in Libris Ecclesiæ nostratis Evangelicæ Symbolicis, Augustana Confessione, Articulis Smalcaldicis, & in B. *Lutheri* quodam adducto loco, hanc in rem afferuntur, prorsus consentaneæ sint, comprobant. Cum autem ab hac Ecclesiæ nostratis Evangelicæ sic exposita & satis firmata doctrina longe abeant novaturientes, atque in his *Christ. Thomæus*, & qui ejus placita sequuntur, horum Noster minus solidas notiones ad examen revocat, & suas magis fundatas asserit, *Lutherum* etiam, a sententiæ *Thomæana* interprete, *Fleischer*, parum reverenter habitum, & ignorantie moralis doctrinæ atque Historiæ Ecclesiasticæ, quod ad hanc causam, insinulatum, ab istis criminationibus modeste vindicans. Plura in hoc *Capite* de hac doctrina

doctrinæ parte, non ubique satis dextre explicata, erudite solideque disputantur, e quibus hæc, quæ speciminis loco afferre licuit, Lectorem ad ea curatius perpendenda facile alliciant. Nobis ad reliqua pergendum est. *Cap. VIII* Auctor noster de confessione privata, quæ Ecclesiæ ministro fit, id probare instituit, eam ex potestate absolvendi, sive peccata remittendi, necessario & inseparabiliter consequi, atque adeo & ipsam juris divini esse; quam in rem cum naturam & indolem correlatorum cum aliis urfit, & eandem locis Sacræ Scripturæ, huc facientibus, satis firmavit, hinc *Cap. IX* ad ipsam praxin confitendi peccata Ecclesiæ ministro progreditur, eamque statim cum ipsa Ecclesia a Christo instituta cœpisse, atque inde per sequentia Secula etiam propagatam esse, comprobat. Quod ad hanc causam attinet, post exempla *Joannis Baptistæ* & ipsius Christi adducta, ex Apostolica praxi imprimis urget locum *Act. XIX, 18*, quem huc ex recto & integro suo scopo apprime facere contendit; aliquem hinc proximi temporis, sub Seculi I finem & II initium, testimoniorum defectum agnoscit, qui tamen monumentis quibusdam ex hoc ævo deperditis forte adscribendus sit: progressu autem Seculi II, &, quæ illud excipiunt, Seculo III & IV, testes non deesse, adductis ex *Irenæo, Tertulliano, Origene, Cypriano, Chrysostomo, Basilio M. Augustino*, itemque *Socrate & Sozomeno*, locis & testimoniis pluribus, probatum dare nititur; cumque hinc sumpta probandi vis eo non parum elidatur, quod alii, de publica potius confessione sive pœnitentia, quæ ad disciplinam Ecclesiasticam pertineat, sermonem iis in locis esse, persuasum sibi habeant, id etiam sibi datum putavit, ut dubio huic, quantum posset, occurreret. Quam in rem & circa finem hujus *Capitis* de quæstione, an confessio privata ex publica, an vero publica ex privata, originem suam traxerit, illud sollicitè monet, neutrum satis tuto atque commode, propter diversam utriusque rationem, dici posse; atque de modo etiam confessionis & absolutionis individualis contendit, longe eum esse præferendum illi, quo pluribus ad prælectam ab Ecclesiæ Ministro confessionis

Hhh

quan-

quandam formulam absolutio attribuitur. Ex *Cap. X*, quo singulorum peccatorum coram Confessionario enumerationem, qualem Ecclesia Pontificia ita stabilitum, nequaquam ad confessionis essentiam pertinere, nec scopo institutionis consentaneam esse, ostendit Autor, non licet hic multa repetere, quanquam haud vulgaria hic de illa Pontificiorum sic dicta confessione auriculari observata & monita afferantur. Majorem adhuc attentionem nostram meretur, quod *Cap. XI* de ritu impositionis manuum asseritur, quem Noster ejusmodi esse contendit, qui a verbi ministris in primitiva jam Ecclesia circa absolutionis collationem sit adhibitus; quemque proinde deficiente ratione idonea haudquam abrogare, sed etiamnum in Ecclesia orthodoxa retinere, fas sit. Ut vero illud conficiat, in genere primum de ipso illo impositionis manuum ritu ex antiquitate sacra & profana nonnulla asserit, e quibus ejus dignitas appareat; seorsim hinc, Christo eundem frequenter adhibitum, & circa facta sua non una applicatum, ostendit: Apostolos denique in hac causa Dominum & Magistrum suum secutos comprobat, atque hujus manuum impositionis, non ad unum alterumque, sed ad plures, adhibitum, usum *Hebr. VI, 2*, respici existimat. In specie vero, quod impositionem manuum circa remissionem peccatorum spectat, hanc esse illam putat, de qua Apostolo *1 Tim. V, 22*, sermo sit; quem quidem locum, licet de ordinatione ministrorum Ecclesiae vulgo interpretari soleant, ex toto suo contextu in antecedentibus & consequentibus spectatum, longe rectius ad ritum circa absolutionem a peccatis adhibitum pertinere, Lectori comprobare, operosa, quam ingreditur, demonstratione amittitur. Cum vero & hinc ex Patrum Ecclesiae Seculi III testimoniiis id confirmavit, quod manus impositio & absolutio a peccatis ex aequo apud illos valeant, non dubitat pro ea, quam affirmandam sibi sumserat, sententia demum concludere. *Cap. XII* & ultimo demonstrationem Autor subjicit, quod confessionarius de contentium poenitentia non ultra probabilitatis gradum certus esse queat, at vero citra eam haud impertiri queat absolutionem, ita tamen ab omni vel conditione vel restrictio-

Alone eam liberam esse oporteat: quam in rem licet egregia multa afferantur, & contra alios, v. c. *Gottl. Gerb. Titium, Jctum, Jo. Franc. Buddem, Joach. Langium, Christoph. Matth. Pfaffium*, Theologos, disputentur, nostri tamen instituti non fert ratio, de his sigillatim referre: quemadmodum & de Appendice, in qua ad 28. erotemata, a novaturiente quodam de hoc argumento proposita, totidem responsa subjiuntur, nihil dicimus, Lectorem harum rerum avidum ex hac usque dictis ad salutaria hæc ex ipso Autore cogno- scenda satis excitatum fore existimantes.

Kurze Fragen aus der Philosophischen Historie, 1c.

h. e.

**JACOBI BRUCKERI HISTORIA PHILO-
sophica, erotematice exposita.**

Pars VI & VII.

Ulmæ, apud Dan. Bartholomæi, 1735 & 1736, 18.

P. VI Alph. 2 plag. 13, P. VII Alph. 2

plag. 6½.

Tandem, quod nemini antea eruditorum contigit, ad finem perducta est *Historia Philosophia* a Reverendo Autore, ejus nunc postrema *duo Volumina* non solum exhibemus Lectoribus nostris, sed etiam de meliori nota commendamus. Quanta enim diligentia, quantaque judicii acrimonia, *priores Tomos*, quos jam recensuimus, confecit, tantam & in *duobus his Tomis* observamus jucundissime. Nec proinde necesse ducimus, longiorem eorum proferre recensionem, sed summa duntaxat capita recitabimus. *Sextus* igitur *Tomus* continet historiam studii philosophici inde a Seculo post Christum natum decimo sexto, quo religio quoque accepit novam & formosorem faciem. Et *primo* quidem in *Capite Libri primi* docetur, Scholasticam Philosophiam regnare perrexisse in *Scholis Romanæ Ecclesiæ*. *Alterum Caput* sistit *Philosophos*

Hhh 2

recen-

recentioris ævi *ymptotæ* Aristotellicos; partim Pontificios, partim Protestantæ. *Libri secundi Capite* in primo agitur de Pythagoreo - Platónico - Cabbalicæ; in *secundo* de Parmenideæ; in *tertio* de Ionicæ; in *quarto* de Stoicæ; in *quinto* de Democrito - Epicureæ Philosophiæ instauratoribus. *Libri tertii Caput primum* Scepticos exhibet juniores; *secundum* Philosophos Mosaicos & Christianos; *tertium* Theosophos. *Libri quarti priori* in *Capite* de Syncretismo philosophico disseritur; in *posteriore* de inimicis & antagonistis Philosophiæ.

Septimi, ejusdemque *postremi*; *Tomi*, cui Autoris effigies præfixa est verissima, duo sunt *Libri*. Horum *prioris primum Caput* Philosophos exhibet eclecticos, *Brunnus*, *Cardanum*, *Verulamium*, *Campanellam*, *Hobbesum*, *Cartesum*, *Leibnitium*, & *Thomafum*. In *secundo* emendatores Logicæ recensentur, *Ramus*, *Malebranchius*, *Lockius*; *Physicæ & Matheleos*, *Senertus*, *Boylus*, *Newtonus*, *Harveus*, *Copernicus*, *Braveus*, *Galileus*: qua occasione & agitur de Societatibus harum scientiarum Regiis; *Pneumaticæ*, *Beckerus*: cui adjungitur illud atheorum par, *Vaninus* & *Spinoza*; *Philosophiæ moralis*, *Montanus*, *Placcius*, *Grotius*, *Seldenus*, *Pufendorffius*; *Politice*, *Bodinus*, *Gratianus*, *Boccalinus*, *Machiavellus*: post quos & monarchomachi commemorantur, *Buchananus* & *Miltonus*. *Posterior Liber*, *Philosophiæ exoticæ* dicitur, in *primo Capite* Malabarensium, in *secundo* Sinensium, in *tertio* Japonensium, in *quarto* denique Canadensium, *Philosophiam* persequitur.

Nec illud silentio prætereundum putamus, eruditissimum Autorem edidisse nuper confectum in usum scholarum eadem lingua *Historia suæ philosophicæ Compendium*, unum implens alphabetum & sex præterea plagulas. Imo & in *postremi Tomi* *Præfatione* Lectores duo adhuc a se expectare jubet *Volumina*, quorum in altero exhibiturus est accessiones ad hanc suam *Historiam philosophicam*, simulque emendationes, in altero *Analecta Historiæ philosophicæ*, hoc est, *Dissertationes* hujus argumenti uberiores elaboratioresque. Et quam gratum faciet exteris, si, quod & ipsum facere constituit, iterum edii-

ediderit *Historiam* hanc suam *philosophicam* sermone Latino!
Visturus Latium debet habere liber, inquit *Menagius*.

DEMONSTRATIO SOLIDA DE OBLIGATIONE hominis ad religionem *et naturalem et revelatam*,
 ex solidis principiis, rigore Mathematicorum, deducta,
 ac in lucem publicam edita, a JO. CHRISTIANO
 FISCHERO, Art. Magistro in Academia Jenensi.
 Cui praeiussit Introductionem de methodo demonstrandi
 religionem, hominisque ad eam obligationem; cui *et in-*
seruit Illustris CHRISTIANI WOLFFII Metho-
 dum demonstrandi veritatem religionis Christianae. In
 Opere vero ipso *Wertheimien*sis erroneam *et obscuram*
 de religione sententiam, in definitione praeiussis ob-
 viam ac conspicuam, indicavit ac refutavit.

Jenæ, apud Jo. Frid. Ritterum, 1737. 8.

Plag. 16.

Intermortuam in hominum animis obligationem ad verum
 veri Numinis cultum excitaturus Cl. Autor, doctissimum
 hunc libellum scripsit, dedicatum *Friderico*, Saxoniz Duci Se-
 renissimo. In Præfatione vindicatur *Dissertatio Jenensis*, quam
 Autori suo reddendam iudicavit *Frider. Christian. Baumgiste-*
rus in Philosophia definitiva pag. 62 §. CCXCII. Præmissum
 habet Opusculum introductionem, quæ de methodo præcipit,
 religionem, hominisque ad eam obligationem, demonstrandi.
 Est eadem eruditi variique argumenti. Ornatur præcipue *Illu-*
stris Wolffii methodo demonstrandi veritatem religionis *Chri-*
stianæ, quæ ex *Aetorum* nostrorum *Anni 1707 pag. 166—169* bo-
 na fide transcripta est. In partes vocantur *Pufendorffius*, *Lockius*,
Huetius, *Paschalius*, *Grotius*, aliique defensores methodi ma-
 thematicæ in moralibus adhibendæ. Opus ipsum inchoat sum-
 mi ac perfectissimi Numinis descriptio (*pag. 29 §. 1*), cuius
 tum essentia: necessitas absoluta demonstratur ex principio ra-
 tionis sufficientis per viam contingentia: Docetur ejusdem a
 mundo spectabili & anima humana diversitas, simulque indi-

Hhh 3

can-

cantur *Aquinatis* aliorumque viz singulares demonstrandi divini Numinis existentiam; cujus summas perfectiones nosse, principium est veri cultus religiosi, id quod ex ipsa vi & potestate vocabuli *colere* intelligitur. Hæc enim (§. 34) propter perfectiones alicujus nos ex *vera mentis intentione* circa eundem versari jubet honorificis actibus, ita, ut agnitionis comes sit cultus, quem agnitio comprehendat (§. 57). Ex quo conficitur (§. 65), religionem vi definitionis suæ complecti debere omnes omnino actus, quibus Deus recte colitur, sive actus, quorum argumenta desumuntur ex perfectionibus divinis. Hi actus ad unum omnes si intensissimo mentis corporisque ardore junguntur, eodemque perpetuo ac constantissimo, sum demum veræ religionis sistant imaginem. Callida proinde ac versuta cultus religiosi disjunctio est, quam *Genes. XVIII, 19*, attulit Bibliorum interpret Wertheimienensis *Part. I not. 175*, quippe sub vocibus *via Domini* ausu perquam pudendo incautus obtrudere gessit glaucoma externorum rituum ac consuetudinum. Sed veracissimus hic interpret rectissime & cum ratione refutatus est, pag. 76—87. Alia enim profecto est via Dei, alia, quæ in sacris literis & ab ipso Christo docetur *ἀληθινὰ*. Ad hanc, sive ad veram religionem, per concreatam quasi potentiam, per pedagogicam intellectus & voluntatis humanæ naturam, allicit mortales, & manu quasi ducit, Numen sapientissimum, Creavit initio hominum animos non solum veritatis, sed & felicitatis, appetentissimos. Finis uterque summus, quem sine mediis cogitare absque foret. In Deo voluntas semper eadem, mutari nescia, optima, maxima. Vult homines summe beatos, vult felicissimos. Velle propterea intelligitur, ut serio huic voluntati faciamus satis. De mediis prospexit per naturam & gratiam. Infinita connexit motiva cum actionibus nostris, primo tanquam stator & conservator naturæ, secundo tanquam Dominus omnipotens & justissimus, tertio tanquam pater benignissimus. Proinde, si ingenium advoces & rationis acumen, vel oculis tuis cernere poteris, Deum in agendo te obligare; adeo hanc in rem convenit ipsa obligationis definitio. Quo plura concurrunt motiva seu rationes agendi, eo major, eo fortior, est obli-

obligatio. Sed quam ingens hicprehenditur motivorum numerus, quanta diversitas in summa finium convenientia! Natura fertur humanum genus ad eum & agnoscendum & colendum, uti docet consensus gentium, de quo pluribus expositum est supra (§. 49). Summum autem honorem jure suo postulat Dominus ac creator justissimus (pag. 129 §. 190), in omnibus & singulis hominum actionibus debitum sibi cultum vindicat (§. 146 pag. 111), obsequium poseit, nunc præmiis alliecit, nunc poenis impellit, denique tanquam benignissimus pater cohortatur & excitat ad summam, quam cogitare licet, felicitatem, quam qui consequi velit, morem gerat, necesse est, patet- nã voluntati. Hoc autem fieri nequit, nisi ex omnibus & mentis & corporis viribus Deum religiosissime colas. Non Deo, sed tibi, prodest cultus religiosi utilitas, placet animus, non criminofus, sed obsequens. Adeoque paterna divini Numinis gratia confertur omnis felicitas, religione ad eandem perducimur tanquam conditione sine qua non. Præterea societates firmat religio (§. 183), communi vero salute omnium singularum quoque felicitatem contineri, in propatulo est, atque hinc nova patet ratio, quæ ad cultum divinum obligat. In obligato agendi cessat arbitrium, &, qui obligatus est ad omnem cultum, sive ad totum, tenetur etiam quoad partes singulas. Stringimur itaque obligatione cultus interni & externi ceremonialis aut non ceremonialis, omissionis & commissionis, mediati & immediati, publici & privati, solitarii & socii (pag. 140 seq.), modo vera semper & ubique in deliciis habeatur religio. Hac enim sola Deus vult coli, hæc sola hujusmodi est, ut ardenti perfectionum divinarum contemplatione agentem moveat, impellat, permoveat (pag. 173). Hac veræ religionis obligatione simul abstrahimur ab idololatria & superstitione, nec non a libris prohibitis; excitamur ad veri cultus principia audienda, legenda, scrutanda, examinanda, amplectenda, conservanda, & defendenda (pag. 180 seq.). Vera religio vera præsupponit principia, quæ quidem edocemur vel duce natura, vel revelatione. Cæpta natura perficit revelatio, ministra altera, altera magistra, dispar cognoscendi ratio, disparem operatur modum agendi

di, disparatem cultum. Religio enim naturalis impellit actus in honorem Dei suscipiendos ex solo rationis dictamine. Dominum venerari jubet & creatorem, revelatio patrem benignissimum ex tenerrimo pietatis affectu. Sufficientissima hæc est in docendis mediis consequendæ felicitatis summæ, illa insufficientis. Errantes enim ac labentes in via felicitatis deserit, lapsos destituit. Revelata autem religio erigit, excitat, corrigit, confirmat, traducit, sublevat, perducit. Quæ quidem omnia cum nec benignissimi Numinis intellectui, nec voluntati sericæ, nec omnipotentis, adversentur, & gloriæ ejusdem amplificandæ mirum in modum inserviant, plane non subest ratio, cur revelationem divinam, eamque peculiarem, referre velimus in numerum τῶν αἰδυνότων (pag. 191 seq.). Habet hoc unanimis Philosophorum confessio, ut finem a mediis disjungi nec posse arbitrentur nec debere. Jam vero vult Deus, & vult serio, summam generis humani felicitatem; proinde dubitari non potest, quin & de mediis prospicere ac providere voluerit (pag. 205). Ipsa quadam naturæ necessitate perducimur ad *viam felicitatis revelatam*. Et, quanto plura etiam inter gentes cognoscimus præeuntium exempla, tanto majori ardore & acriori rationis acuminis veræ revelationis criteria perquirenda sunt. *Auctorem non nisi vanum agnoscit & naturalis & revelata notitia, atque ex hoc fonte characteres revelatæ veritatis derivari possunt non minus accurate, quam feliciter. Sistuntur iidem sub finem Opusculi, atque omnis ἑρμηνείᾳ Veteris ac Novi Testamenti monumentis jure suo adscribitur, quia in his folis via panditur ad omnem felicitatem tutissima pariter ac sufficientissima. Vel ipsa natura duce homines eligunt, quod melius est, & perfectius. Propterea eo suavior est ad religionem revelatam obligatio, quo fortior; hominumque animos tanto majori motivorum cumulo constringit, quanto major est inter rationem & hanc veram revelationem concordia. Docet quidem illa, hæc autem perdocet, ac sola omnium subministrat duraturam in omnem æternitatem felicitatis scientiam. Quam cum omnes mortalium maxime omnium appetant, nec lectio hujus Opusculi, nec toties demonstrata ad religionem obligatio, quiquam, putamus, displicebit.*

DS (433) SS

AD

NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio X.

A COLLECTION OF SEVERAL TRACTS, &c.
h. e.

COLLECTIO VARIORUM TRACTATUUM
*Illustriff. EDUARDI, Comitis CLARENDONII, Auto-
ris Historiæ rebellionis bellorumque civilium in An-
glia, ex MSis ejus vulgata.*

Londini, apud Thom. Woodward, 1727, fol.

Alph. 8 plag. 10.

Serius ad nos allatum est Opus hocce, tum ob illustre nomen
Autoris, cujus in utraque fortuna virtus exsplenduit, tum
ob rerum, quas continet, præstantiam, admodum commemo-
rabile. Delituerat adhuc manu exaratum in scriniis filiz
Franciscæ Keightley, paulo ante mortem ejus, Typographo, qui
ejusdem nunc editionem procuravit, traditum, ac in ipsis testa-
menti tabulis, necessariis ipsius, ad quos bona Comitis hæredita-
tis jure pervenerant, maximopere ab eodem commendatum.
Dignum omnino tanti nominis Viro, cujus fides in Regem,
erga patriam pietas, ac honestæ amor libertatis, tum vero in-
signis constantia, nullis adversæ fortunæ casibus debilitata, quin
potius contra eosdem optimis firmata doctrinis, ubi vis ap-
paret.

Iii

paret.

paret. Nos in presenti summa capita enarrabimus, vel, ut rectius dicamus, indicabimus. Tantum enim abest, ut, quid quodvis eorum memoratu dignum contineat, brevi recensione exhaurire possimus, ut potius attentæ Lectoris meditationi selectum præstantissimarum rerum relinquamus. *Primum* obtinet locum scriptum, quo crimen prodicionis pessimæque fidei, a curia inferiori sibi objectum, Autor diluit. Elaboratissimum est, multisque, ad historiam illorum temporum quammaxime facientibus, causis refertum, ac A. 1667 confectum. Sequuntur Meditationes theologicæ ac morales, nimirum de natura humana pag. 89, de vita pag. 90, de felicitate interna, qua frui, cujusve nos ipsos participes reddere, possumus, pag. 95, de impudenti delectatione, qua commissa a nobis crimina contuemur, pag. 105, de ebrietate pag. 107, de invidia pag. 112, de superbia pag. 114, de ira pag. 119, de patientia in adversis pag. 120, de contemnenda morte pag. 127, de amicitia pag. 130, de commercio vitæ, bonisque consiliis, pag. 137, de promissionibus pag. 140, de libertate pag. 142, de industria pag. 145, de infirmitate corporis pag. 146, de patientia pag. 147, de poenitentia pag. 148, de conscientia pag. 162, de vita activa & contemplativa, in qua simul disquiritur, quando & cur altera alteri sit præferenda, pag. 167, de bello pag. 205, de pace pag. 209, de sacrilegio pag. 211, de reverentia, antiquitati debita, pag. 218, de eo, quod augeantur controversiæ, in hærendo rebus ad caput causæ non pertinentibus, pag. 240. Colloquium hominis aulici cum Jurisconsulto, milite, nobili, vitam in pagodegente, ac uno ex magistratu, qui omnes ætate finguntur provecti, de neglectu reverentiæ, senibus debita, pag. 285. Colloquium eorundem cum Episcopo quodam de educatione liberorum pag. 313, denique Meditationes theologicæ in Psalmos *Davidis*, ad statum reipublicæ, qui tum erat difficillimus, applicatæ, liberisque suis ab Autore dedicatæ, pag. 349 usque ad finem. Elucet ex hisce pietas haud infucata, ac fervor maxime laudabilis, inprimis in precibus, conspiciendus, cuius meditationi subiectis, brevibus illis quidem, at selectissimis, ponderosisque omnino verbis conceptis, quæ de egregiis Viri studii dotibusque abunde testantur.

1701

תוספת תשנ"ד DE PRIMIS SCIENTIARUM
elementis, seu Theologia naturalis, methodo quasi mathe-
matica digesta, atque ad tyronum captum & usum ac-
commodata. Successit huic Operi Opusculum, seu Ap-
pendix, de summo bono, utpote quo potiendi modum pro-
suo modulo tradere scopus Theologiæ naturalis est palma-
rius. Accessit ad hæc SEXTI EMPIRICI adversus Ma-
thematicos, decem modorum ἐπιχειρήσεων seu dubitationis, se-
cundum editionem Cl. FABRICII, quibus scilicet SEX-
TUS, Scepticorum coryphæus, veritati omni in os oblo-
qui, atque totidem retiâ tendere, haud dubitavit, suc-
cincta, cum philosophica, tum critica,
refutatio.

Regiomontî, apud Autorem, 1734, fol.

Alph. 4 plag. 21.

Opus Serenissimo sceptri Borussici hæredi, *Friderico*, ma-
 gni Parentis magno Filio, fuit inscriptum. Autor De-
 dicationi hanc subjicit clausulam, vovens, *ut succedentes in Re-*
gno Borussico Principes nomine fidei defensorum semper gau-
deant & glorientur. Respici, opinamur, ad tutelam & securi-
 tatem, quam laborantibus Evangelicæ religioni addictis Salis-
 burgensibus Rex Borufforum potentissimus annis 1733 & 1734
 præstitit. Rationes loquendi, quæ *Cartesio* arriserunt, Autor
 probat & imitatur, cujus negligentiam æmulari mavult, quam
Maresii, Keckermannii, Castanei, atque aliorum, obscurem dili-
 gentiam. Doctrinis subjungit objectiones, in quibus exsolven-
 dis est assiduus & multus: nec veretur dicta e sacris literis de-
 serpta hisce interponere. Ut demonstrationes suppeditet, per
 postulata, axiomata, theses, & conclusiones, cogitata dispensat.
 Nolumus monere, *postulata* esse non nisi propositiones practi-
 cas, propositionis haud indigas, siquidem nonnullis placet, pro-
 positiones utrinque concessas, easque theoreticas, quæ porro
 debent & possunt demonstrari, vocare pariter *postulata*. Sen-
 tentiam ipse suam ita exprimit: *Postulata definitionibus præ-*

Pag. 3.

mittimus, quibus axiomata, seu definitiones, succedent, quorum tandem agmen clausura sunt singulares, ubi vis locorum inserta, conclusiones, seu veritates, qua ex primis principiis, tanquam totidem rivuli ex suis fontibus, promanant, qua quidem metodo animis in primis tironum consultum imus, arbitrati, non minus ad studium hocce metaphysicum, quam mathematicum, percipiendum vel teneram aetatem aptam, natam, & accommodatam esse. Postulato primo præcipitur, de omnibus esse dubitandum. In calce autem Operis refellitur Sextus Empiricus, qui, de omnibus esse dubitandum, dicitur. Additur, in dicto illo *πάντα δοκιμάζετε*, 1 *Theff. V, 21*, illud verbum *δοκιμάζετε* oppositum esse verbo *δογματίζετε*: objecta Matheos esse corpora, quod Mathematici tamen negant: illum, qui dubitationi de Deo immoriatur, salute nondum ideo excidere, quin imo eundem hominibus, qui fidei suæ rationem reddere nullam possunt, aut de certa fide satis non sunt solliciti, priores apud Deum partes habiturum, esse sperandum. Postulatum secundum est illud *Cartesi: Cogito, ergo sum*. Postulatum tertium est hocce: *mens notior est corpore*. Postulato cuius argumenta haud una subnectuntur. Succedunt objectiones: has excipiunt responsiones: responsionibus adhærent meditationes, seu blanda soliloquia. Postulatum quartum sic habet: *anima non est a se*. Additur ratio a tempore desumpta, siquidem anima non ita pridem in scenam hujus mundi se prodidisse noverit. Animam ex nihilo divinitus creari in formato corpore, credit Autor. Ipse præponit quæstioni: quid sit Deus? quæstioni illi: num existat Deus? Veritatis criterium insitum credit hypothesis duabus; uni: *quicquid clare & distincte concipio, & in libro nature contineri intelligo, illud est verum*; & alteri: *quicquid clare & distincte concipio sacris literis contineri, sive explicite, sive implicite, ita, ut idem per legitimam consequentiam exinde deduci queat, illud est verum*. Ut pervideat quis, quo modulo utatur Autor in formandis definitionibus, hæc sunt animadvertenda. Ipse non ostendit, quid sit substantia, spiritus, æternitas, intellectus, voluntas, modus, perfectio, scientia, mutatio, libertas,

tas, potentia, presentia, &c. Nihilò segnius omiffis illis definitionibus simplicioribus; hanc profert de Deo definitionem generalem: *Deus est substantia spiritualis, a se, adeoque aeterna, singularis, intellectu & voluntate modo perfectissimo prædita, ideoque omniscia, futurorum præscia, immutabilis, liberrima, omnipotens, omnipræfens, & omnes, quotquot sunt, spiritus virtutes, & αἰώνια, in se possidens, iisque se oblectans & acquiescens.* Iple etiam passim ideas ianatas, quas stabilitum ivit *Cartesius*, vindicat, objectionesque amoliri studet. Approbat illud *Grandii* ac *Cartesii* statoris argumentum, quo Deum ter maximum existere creditur, eo quod clare & distincte intelligamus, ad essentiam id quoque pertinere, quod existat. Hinc progreditur ad Dei *ascitatem*, seu *immensitatem*, comprobendam. Alii hæc duo a se invicem distinguunt, nec pro iisdem habent. Ipse nomen Dei ὁθεῖ per substantiam a se subsistentem exponit, & vocem ὁθεῖ per *ἀεὶ-δεὸς* interpretatur. Procedit porro ad ostendendam Dei vitam, seu spiritualitatem, cui subjungit æternitatem: ac successionem cogitationum a Deo removet, Scholasticis, Socinianis, ac nuper *Dippelio*, arridentem. Deinceps docet, Deum esse unicum, seu singularem, cum mundo haud confundendum: simplicem, summe intelligentem, sapientem solum, scientiaque valentem. Scientiam mediam, a Jesuitis, uti credit, effectam, repudiat, laudatque *Tivissum*, qui ei integrum volumen opposuerit. Ex argumentis negantibus, hic allatis, patescit, notionem Autori de sententia illa media sedisse & Deo indignam, & imperfectam. Notio autem hæc evanescit, simul ac conferantur ea, quæ B. *Joannes Franciscus Buddeus* in *Institut. Theol. dogmat. Lib. II Cap. I §. 22 pag. 228 seq.* disseruit de scientia Dei media. Ubi Autor ad vindicandam Deo spiritualitatem accedit, facultati illi animæ, per quam expectimus & averfamur, tribuit vim discernendi vera a falsis, bona a malis, æqua ab iniquis: ratus, eodem rem redire, Deus utrum proxime ante res creatas, an longe ante, de rebus statuerit, quam existerent De reliquo præscientiam Dei ac libertatem animæ humanæ satis concinne vicissim conciliat. *Ju-*

Pag. 41.

46 seq.

57.

59 seq.

61.

64.

72.

86 seq.

90 seq.

93.

95.

103 seq.

stitiam & sanctitatem pro eadem habet virtute *pag. 110 seq.* Jus-
 titiam dividit in *naturalem*, seu *moralem*, *distributivam*, *posi-*
tivam, & *vindicativam*. Legibus divinis tribuit sanctitatem,
 quæ non ideo velit res esse bonas & perficiendas, quia Deus
 ita velit, sed quia Deus eas esse bonas perspexerit, ratus,
 Deum justissimum citra intervenientem satisfactionem pro
 peccatis haud potuisse hominem absolvere, suæque dignari gra-
 tia. Credit porro, mundum ab æterno creari haud potuisse,
 quia æternitas & mundus creatus sint res vicissim pugnantes:
 Deum per essentiam quidem rebus suis præsto adesse, omni-
 præsentiam tamen voluntati potissime esse transcribendam,
 eamque esse concipiendam per modum operationis, seu effica-
 cissimæ voluntatis, qua omnia sustentet & gubernet. De pro-
 videntia, de concursu generali & speciali, de permissione pec-
 cati, ac Dei immutabilitate, subnectit ea, quæ in Systematibus
 Theologorum tractari solent. Modus demonstrandi hic ad-
 hibetur admodum laxus, objectiones, earumque enodationes,
 subjunguntur argumentis. Tractatio de summo bono orbi-
 tam Philosophiæ superat, & e sacro Codice fuit exornata. *Sexti*
Empirici scripta Autor dudum denuo edere tentavit, invitatus
 nobili exemplo amici & popularis sui, D. *Godofredi Olearii*,
 qui in *Philosofatorum* Operibus expoliendis industriam posue-
 rat. *Librum primum, secundum, & tertium*, Pyrrhoniæ
 Hypotyposeon, hic denuo adornatum dedit. Ipse Græca re-
 censuit ad tres Codices MStos, Savilianum, Vratislaviensem,
 qui in *Libro secundo adversus Logicos sect. 349* desinit, & Ci-
 zensem, quorum ope quamplurimas mendas, ac in eis tum
 graves, tum fœdas, sustulit. Obtinuit quoque exemplum *Sexti*
Empirici, in cujus marginibus *Claudius Salmasius* nonnulla
 feliciter castigaverat. Versionem Latinam *Henrici Stephani*
 addidit contextui Græco, passim tamen ab ipso recens emenda-
 tam. *G. G. Leibnitius* Autori affirmaverat, sese nonnulla ad
Librum primum Pyrrhoniæ Hypotyposeon meditatam
 fuisse. Ipse tamen nihil ejusmodi inter schedas ejus repertum
 cognovit. Annotationes constant ex variis lectionibus, ac vo-
 cum difficiliorum expositione. Subjectæ sunt refutationum
 copis,

copiæ, contra decem scepticas epochæ æquilibrium delectantis belluas in aciem productæ, quæ mansuetioribus philologicis criticisque expositionibus in calce permulcentur.

TEATRO MORALE DOGMATICO - HISTORICO, dottrinale, e predicabile, &c.

h. e.

THEATRUM DOGMATICO - HISTORICUM doctrinale & prædicabile, in quo veritas fidei catholice demonstratur falli nescia, quatuor partibus doctrine Christiane contenta, ex autoritate sacrarum litterarum, sanctorumque Patrum rationibus, similitudinibus, & exemplis, illustrata. Opus utilissimum cuicumque hominum ordini, dedicatum sacræ Cæsareæ & Regiæ Catholice Majestati CAROLI VI, adornatumque a JOANNE BAPTISTA BOVIO, Novariensi, Sodali ac Sacerdote Collegii Penitentiariorum insignis Basilicæ S. Laurentii in Damaso Romæ.

Romæ, typis Georgii Placci, 1731, fol.

Alph. 7 plag. II.

Venerabilis Abbas, Joannes Baptista Bovius, Sacerdos secularis Novariensis, clarissimum hoc Opus non mediocri studio ac diligentia condidit, id unice spectans, ut illud tum eruditum & venustum, tum vero pietatis & commoditatis fecundissimum, ad mentem suæ Ecclesiæ repræsentaret. Quo fine illud in quatuor dispescuit Tractatus, singulisque Tractatibus Capita sua assignavit. Exorditur ab introductione, qua de necessitate doctrinæ Christianæ differit, deflectens imaginem quatuor fluviorum Paradisi ad quatuor Operis sui partes. Cuique Capiti subjiçuntur exempla, ex Scriptoribus Ecclesiasticis & exteris desumpta, licet ex ipsis fontibus raro delibata. Pergit ad demonstrandam Dei unitatem, trinitatem, incarnationem & mortem Christi, remunerationem Dei, signationemque cruce fieri solitam. Autor approbat illa Sedulii: *Cruce pellit omne cri-*

Pag. 2.

17 seq.

- Pag. 41. *crimen: fugiunt lucem tenebra: tali dicata signo mens fluctuare nescit.* Ex Tertulliani libro de Corona milit. Cap. 9 patet antiquissima consuetudo terendi frontem crucis signaculo. Ipse, exemplis subjunctis, prodigiosas signo crucis attribuit operationes. Porro exponit virtutein fidei, & Symbolum Apostolicum, quod ab Apostolis in eam formam credit redactum. Deinde illud ipsum Symbolum particulatim exponit & illustrat. *Tractatus secundi Caput primum* de spe est inscriptum. Succedunt *Capita* de precibus ad Deum dirigendis generatim, ac nominatim de oratione dominica, quæ copiose satis pertractatur, illustratur, exemplisque præmunitur.
56. redactum. Deinde illud ipsum Symbolum particulatim exponit & illustrat. *Tractatus secundi Caput primum* de spe est inscriptum. Succedunt *Capita* de precibus ad Deum dirigendis generatim, ac nominatim de oratione dominica, quæ copiose satis pertractatur, illustratur, exemplisque præmunitur.
165. *Capite XI* differitur de salutatione Angelica: *Ave Maria*. Deinceps decantatissimum illud *Salve Regina* exponitur. *Tractatus tertius* consecratus fuit exponendis variis officiis Christianis, videlicet amori erga Deum, & alium quemcumque, atque præceptis Decalogi. Inferitur *Caput quartum* de sacrificio Missæ, quod eis exemplis illustratur, de quibus valet illud Oratorum: *Exemplorum non requiritur veritas*. Subjiciuntur doctrinæ de voto, superstitione, sacrilegio, blasphemia. Hisce annectuntur reliquorum præceptorum Decalogi expositiones. *Tractatu quarto* sistuntur præcepta Ecclesiæ, earumque explanatio copiosior, quæ vulgo sunt hæc: 1) diebus festis debes auscultare operamque dare Missæ; 2) intende animum corpusque jejuniis statis & præscriptis; 3) fatere peccata tua sacerdoti ad minimum quotannis semel; 4) Paschali tempore sacram adhibe cœnam; 5) solve decimas; 6) observa Sacramentorum numerum Ecclesiæ Romanæ probatum. Qua occasione de singulis Sacramentis differitur, ac nonnulla de educatione liberorum, subnectuntur. Stilus ipse est planus & perspicuus; methodus ad arbitrium assumpta: demonstrationis indoles ad scholæ tricas & barbariem haud adstricta. Quare non dubitamus, fore multos, qui ex hisce quatuor alveis in Romana Ecclesia sitim, sint restincturi, sive ipsis verba sacra ad populum faciendâ, sive catechetice exercitationes sint expediendæ. De reliquo nec novas veritates, nec novas demonstrationum rationes, hic deprehendimus, quod ipsum in causa est, cur recensionem intra brevitatis cancellos concludamus.

HISTOI-

HISTOIRE ROMAINE, &c.

L. 9.

HISTORIA ROMANA. OCTAVIANUS CÆsar, Marcus Antonius, & Lepidus, Imperatores, sub nomine Triumvirorum. Cum Notis Historicis, Geographicis, Criticisque, Figuris æri incisis, Mappis Geographicis, multisque Numis genuinis. Auctoribus Ven. Patribus CATROU & ROUILLE, Societati Jesu addictis. Tomus XVIII, inde ab anno U. C. 710 ad annum 722.

Parisiis, typis Jacobi Rollini, Jo. Bapt. Delepine, Jo. Bapt. Coniardi, & Caroli Jo. Bapt. Delepine, 1734, 4.
Alph. 4, Tabb. zn. 8.

Duumviri Celeberrimi Triumviris Romanis, eisque extremis jam celebritatem lucemque conciliant. Exhibent ipsi horum facies, locum & confinia prælii Actiaci, fatalis prælii ad Philippos in Macedonia commissi indicia, chartæ commendata, ærique incisa, numorum ex auro argentoque & bracteatorumque icones nitidissime sculptas. Filium historicum a Consulatu *Octavii*, & molitionibus *Bruti Cassique*, rem publicam restituere conantium, resumitur. *Octavius* zmulabatur *Romulum*, & pariter filium Dei sese jactitabat, nempe *Apollinis*: suspicax erat & crudelis in limine potentissimi Consulatus sui, ut terrore & metu turbidos occuparet. Duumviri doctissimi representant eum tanquam inde ab adolescentia callidum ac dissimulandi artificem, apte recensentes originem Triumviratus, *Augustum* inter, ac *Antoniam Lepidumque* confirmati, siquidem singulos eventus cum causis vinculisque ita connectunt, ut lector existimet, sese coram omnia cernere, rebusque Romanis interesse instar arbitri. Loca ipsa, fluvii, montes, & portus, quorum fit in Historia mentio, a Duumviris egregie describuntur. In exigua insula ad Bononiam, quam Rhenus ibi intravit, Triumviri primum colloquium abditissimum inierunt.

Kkk.

Appia

Pag. 9.
14.

Pag. 26. *Appianus* id fluminis vocat *Labinium*. Verum Duumviri do-
 cent, *Labinium* amnem esse admodum exilem, qui Rhenum
 influat, de cetero autem insulam haud formet; Rhenum ex A-
 pennino ortum trahere haud procul urbe, quae nunc *Pisoye* au-
 dit, irrigare Vergatum, alluere territorium Bononiense, ac
 sese tandem in Padum evolvere, hodieque dici *Reno*. Leges
 confederationis inter Triumvros sancitae ad Rhenum pragma-
 tice hic vides expositas. Proscriptionis Triumvris probatae,
 quae *Ciceroni* fuit exitiosa, rationes venuste delineantur, addi-
 tis numis in Triumviratus instituti memoriam percussis, quae
 23. *Tabula prima* repraesentat. Existit jam ea aetate figura glo-
 bi terraquei apud Romanos symbolum dominatus supremi,
 quemadmodum ex numo secundo, eoque aureo, patet. Ge-
 nios, seu Deos tutelares, rebus creatis, quae Deorum in nume-
 ro haud ponebantur, fuisse attributos, haud est mirum; at
 93. *Platonis Marique* genios fuisse proprios, magis videtur extra-
 ordinarium. Princeps haruspicum Hetruriae accurate prae-
 sagiebat instantem monarchiam Romanam, sed politicis mo-
 95. mentis indubie praesumtus. Oculis lector sese cernere ex-
 stimabit turbas, quas Romae funestissima proscriptionis pro-
 43 seq. mulgatio excitavit. Tam clare & distincte Duumviri lachry-
 mosam eam rerum faciem repraesentarunt, ut in societatem
 doloris antiquissimi sit veniendum. Nex tragica, *Ciceroni* il-
 29 seq. lata, ejusque fratri *Quinto*, lectissimis verbis, servataque verita-
 tis & affectus sinceritate, fuit in perscripta, ut duritiam lectoris
 ea possit expugnare. Mallemus tamen, ubique testimonia & lo-
 ca Historicorum aliorumque scriptorum fuissent indicata! Pro-
 scriptione finita, Triumviri in bellam contra *S. Pompejum*,
Brutum, & *Cassium*, gerendam incubuerunt, quae praelio ad
Philippos commissa, conquievit. Funestissima mors *Bruti*
Cassique, victorisque utriusque indoles, tandem subjunguntur.
 Haec sunt ea, quae *primo Libro* continentur. *Secundus Liber*
 percurrit *Octavi* & *Antonii* facta bellica, Triumvirorum con-
 gressum Romae repetitum, ac *Antonii* imprimis indomitas li-
 bidines, & ejus cum *Cleopatrae* amores. *Libro tertio* edisse-
 rantur res *Liviae*, & *Tiberii Neronis*, mariti: *Octavi* amor et-

za *Liviam* & cum ea matrimonium: femina belli *Casarem* inter & *Sextum Pompejum*: *Antonii* molitiones belli adversus Parthos suscipiendi: motus in Judæa: eventus belli adversus *S. Pompejum* gestii: status rerum Hispaniensium: clades & fuga *Pompeji*: consilia *Lepidi* ambitiosa successusque contra *Casarem* improsperi: *Lepidi* depositio, & ad vitam privatam deductio: infelix *Antonii* expeditio, in Regem Parthorum exercitum moventis. *Libro ultimo*, seu *quarto*, Duumviri fuerunt complexi *Antonii Cleopatrae*que res in Syria gestas, artificia reginz hujus occupandi regna Orientis, conata *S. Pompeji* nova, eaque infortunata, sapientia & prudentia ab *Octavio* in Occidente exercita, expeditio ejus in Illyricum prospera, *Antonii* progressus in Armeniam, clades & captivitas *Artavarda*, Regis, triumphus *Antonii*, Alexandriae celebratus, ejusdemque vita libidinosa, animus suspicax & inquietus, ac imprudens in *Octavii* mentem irritandam precipitium. Postrema includunt bellum civile, *Antonium* inter & *Augustum* gestum, prælioque Actiaco profligatum. Gratias publico nomine Duumviris agimus, quod *Tomum* hunc, venuste, solide, ac pragmatice, conscriptum, in lucem publicam, nostro omnium commodo, emiserint.

Historie des Braunschweig-Lüneburgischen Hauses, x.
h. e.

JO. FRID. PFEFFINGERI, CONSILIARI
M. Britannie Regis, Historia Domus Serenissimæ Brun-
svico-Lüneburgicæ usque ad annum 1733, ex Historicis
probatissimis, aliisque documentis fide dignis, exposita,
historicis & politicis observationibus illustrata, & lo-
supleti Indice instructa, ab ejusdem ex fratre
nepote ejusdem nominis.

Pars III.

Hamburgi, impensis Königii ac Richteri, 1734, 8.

Alph. 3 plag. 4.

Clarissimi *Pfeffingeri*, ex Theologo magno Argentoratensi
procreati, Historiam Serenissimæ Domus Brunsvico-Lu-
nebur-

Kkk 2

neburgensis, quantum ad *duas* attinet *Partes*, jam olim recensere nos meminimus. Simul atque Autor *Partem* hanc *ultimam* in lucem fuit enixus, Lubeca diem obiit supremum, quod merito dolemus, quoniam ex Schedis & Diplomatis, & patrio ejus collectis, pulchra quævis expectabamus. Quæ spes nunc decollasse videtur. *Tomus* hic religiosissime inscriptus fuit Serenissimo Principi Arausicensi, *Wilhelmo Carolo Henrico Frisoni*. Autor in Præfatione sibi animum, studio partium inanem, & amplificationem usus publici, tribuit. Si summam libri ipsius respicimus, quatuor Heroas ille complecti profus est perhibendus. Repræsentantur enim lectori & ob oculos inibi ponuntur augusta & ad omnem memoriam inclytissima nomina ac facta, tum togam, tum sagum, illustrantia, quatuor Ducum Brunsvico-Lunenburgensium, in quibus Deus ter optimus splendorem amplitudinis ita emicare jussit, ut tres fastigium Electoralis dignitatis superinduxerint Ducali, duo autem extremi Electoralem fulgorem eam suprema regni Britanniarum moderatione conjunxerint. Habemus hic *Joannem Fridericum*, *Georgii* Herzbergenfis filium Principem tertium, *Ernestum Augustum*, ejusdem fratrem, *Georgium Ludovicum*, ex *Ernesto Augusto* natum, & *Georgium Augustum*, ex *Georgio Ludovico* procreatum. Autor scripsit acta publica, quæ ex scriptis publice prostantibus hauriri poterant. Quare ad ea querenda huc nemo accedet, quæ seriorum, arcanorum consiliorum, nexusque politici ac pragmatici, penetrabilibus concluduntur. Si mentio procerum ac consiliariorum injicitur, simul eorum genus percontetur in annotationibus subjectis. De *Grotiorum* gente inclyta disseritur sub initio vite *Joannis Friderici*. *Domini de Groe* jam A. 1204 dapiferatum tenuerunt hæreditarium penes *Wilhelmum*, *Henrici Leonis* filium. Si quæ paululum conjuncta fuerunt cum rebus procerum aulae Hannoveranae, ea copiose exponuntur, tantum abest, ut negligantur. Nonnullis hæc videbuntur a loco aliena. Eis tamen, qui vincula rerum publice gestarum simul ob oculos sibi poni gaudent, alia sedebit sententia. Hi enim sibi gratulabuntur, hic enarrati Suecorum Danorumque multo

Fig. 5 seq.

bella & certamina, medio Seculo superiori facta. Juvat lege- Pag. 16 seq.
 re compactum *Joannis Friderici & Georgii Wilhelmi* de ter- 23 seq.
 ris avitis, earumque divisione, A. 1665 d. 2. Sept. Hildeshemii
 perfectum. *Joannis Friderici* a Consilio intimis fuit excel-
 lentissimus *Platen*, qui ad nobilitatem, dignitatem porro Baro-
 nis, ac tandem Comitis Imperii, ope tanti Ducis, est evectus.
 De subsidiis, liberandæ Candizæ submissis A. 1668, afferun- 32.
 tur potiora pag. 40 seq. Transactio de advocatia Huxariensî,
 anno 1671 propria, copiose edisseritur, quam quippe adjuve- 48 seq.
 runt *Joannes Fridericus & Georgius Wilhelmus*, Duces Sa-
 renissimi. Adjunguntur *Christophori Bernhardi*, Episcopi Mo-
 nasteriensis, lites de dominio Borkelo susceptæ, ac A. 1672 feliciter
 peracta Brunsvici ad Dominum suum translatio. Anno e- 53 seq.
 dem exeunte a Ducibus fratribus Hannoveræ, sædus cum Rege
 Galliarum pangebatur. Petebat *Ludovicus XII* Belgium fœdera- 55 seq.
 tum, & in illud sabam cudebat. Bellum exinde conflatum est
 notius, quam ut ei recensendo immorari videatur operæ pre- 65 seq.
 stura. Annectuntur controversiæ *Joannis Friderici* cum ur-
 be Hamburgo, sædus ejus cum Suecorum Rege, Imperatoris
 ac Hispanorum bella adversus Gallos, pacta de neutra parte 193 seq.
 eligenda inter *Joannem Fridericum* Danicæ Regem A. 1675, 207 seq.
 nec non Galliarum Regem, transactio de fœdere cum Episco- 225 seq.
 po Monasteriensi, ac præparatio, paci Noviomageni præmis-
 sa. Subjunguntur filix *Joannis Friderici*, earumque conjugia 255 seq.
 memoratu dignissima. Exhibetur pag. 266 seq. privilegium
Elisabethæ, ordinibus provincialibus in comitiis Patteniensibus
 A. 1542 indultum, quantum ad religionem Evangelicam in
 terris Calenbergicis attinet. Confirmavit illud Dux beatissi-
 mæ memoriæ, *Fridericus Ulricus*, A. 1613 Hannoveræ, re- 274 seq.
 petitum Aulicæ A. 1614 d. 8 Oct. & Brunsvici A. 1628, nec non
Georgius Dux A. 1636 d. 26 Febr. Hannoveræ, & A. 1638 d. 307 seq.
 4 Febr. Hildeshemii pag. 314 seq. Hannoveræ denuo A. 1639
 d. 3 April. pag. 324 seq. Hildeshemii porro A. 1641 d. 20 Mart.
 pag. 346 seq. item *Christianus Ludovicus* A. 1642 d. 21 Julii
 pag. 364 seq. ac A. 1644 d. 15 Martii Hannoveræ, nec non ibi-
 dem A. 1646 d. 26 Sept. pag. 376 seq. tandemque *Ernestus* 369 seq.

Pag. 387
seq.

Augustus A. 1680 d. 12. Oct. Hannoveræ pag. 380 seq. Quibus infertis, Cl. Autor ad vitam & facta Serenissimi *Ernesti Augusti* animum calamumque convertit, ejusque conjugium, A. 1658 Heidelbergæ celebratum, successione jure in Britanniam Magnam fecundum & felix, cum *Sophia* Palatina, defuncta A. 1714 d. 8 Junii. Ex hisce factis, opinamur, patet, quanta diligentia hanc *Partem* elaboraverit Autor, quæ multis peralans, si documenta publica & recensioem pleniorẽ respicias, *duas priores Partes* relinquit. Dolemus, ipsum Operi, vix in lucem emisso, fuisse immortuum, fructusque industriz suæ inter mortales haud reportasse; haud tamen dissimulamus, nexum & ordinem sapius omnino reddi potuisse magis pragmaticum pulchriusque digestum.

COMPENDIO DELLA VITA DELLA BEATA
CATERINA DE' RICCI, &c.

h. e.

COMPENDIUM VITÆ B. GATHARINÆ
DE RICCI, *Virginis sacrae & venerabilis Cœnobii,*
quod S. Vincentio Pratenſi ac tertiariorum Ordini S. Domini
sacratum fuit, excerpta ex momentis recensitæ
ipsius Beatificationis, ad Excellentissimam Dominam
VICTORIAM ALTOVITI CORSINIAM, Principem
Sermanensem, neptem CLEMENTIS Pape XII; Au-
store D. VIRGINIO VALSECHIO,
Cassinensi.

Florentiz, typis Bernardi Paperini, 1733, 4.

Plag. 13½.

Pag. 2. *Virginis* a Virgine, quam consensus suæ Ecclesie pronuntiat beatam, haud abhorruit. Tractatio ipsa constat ex admonitione præmissa, ac *Capitibus XV*, quibus vita & facta memorabilia tantæ Herois exponuntur, quæ Florentiam nata fuit patriam, nata A. 1522 d. 23 Aprilis ex amplissima Patriciorum, qui *Ricci* vocantur, domo, patre *Francisco*, viro spectabilis-

statissimus dignitatis, ac matre *Catharina*, ex *Panzanorum* sicpe edita. Ipsa in cœnobio tenera educata, continuo plangens, preces ad imaginem quandam, quæ Jesum cruci suffigum præfert, direxit, quæ ab ipsa adhuc trahit nomen. Ipsa in dies 35 repetiit recitationem orationis dominicæ in memoriam passionum, quæ exantlavit Christus. Duodecim annos nata inivit vitam cœnobialem, professione eum in finem edita. Novitia adhuc correpta fuit crebris ecstasibus, visa sibi crebro videre Servatorem optimum, B. Virginem, & Angelum suum tutelarem. Ne vero ludibriis dæmonum foret locus, arbiter conscientiæ ipsius auctor fuit, ut ipsa adhiberet signum crucis, ac nonnullas precum formulas. Prædicat Auctor virtutes Virginis. A. 1542 extra sese rapta mysteria passionis dominicæ hausisse traditur. Similia occurrunt in vitis *Glebelii* & *Joannis Engelbrechti*, textoris lanarum Brunsvicensis. Spiritum *Catharina* probavit *P. Franciscus Romei*, Provincialis Ordinis S. Dominici. Adjunguntur aliorum, quoque explorationes *Cap. VIII pag. 39 seq.* & præconia, quibus spiritus ei propheticus tribuitur. Recensentur porro miracula, quæ ab ipsa fuisse expromta perhibentur. Omittimus expositionem operum, quæ ab ipsa recte & gloriose effecta creduntur. Obiit illa A. 1589 d. 2 Febr. effectrix, uti ajunt, miraculorum ad nostram usque ætatem. Videtur ipsa, si quid judicamus, ad ineunte ætate ad ecstases & alienationem mentis satis apta nata fuisse, cui piz aliæque admixta idææ & cogitationes, præclatis sensibus externis, animans compleverunt, congruenter regulæ imaginationis. Exempla ejusmodi satis multa existant quoque extra Romanam Ecclesiam, quæ iisdem ornarentur fortasse elogis, nisi ipsæ personæ consimiles virissent a cœtu illo segregatæ.

JACOBI BRUCKERI HISTORIA VITÆ ADOLPHORUM OCCONUM, Virorum Clarissimorum, ad illustrandam rem literariam & medicam Seculi XVI comparata. Accessit, præter alia, summi Viri, LUCÆ SCHROECKII, Medici Casarei, & Acad. Natur. Curios. quondam Præsidis, Hygeia Augustana.

Lipsiæ,

Pag. 8.

11.

20.

33.

56 seq.

82 seq.

85 seq.

Lipsiæ, apud Joannem Christianum Langenbæium, 1754, 4
 Plag. 16.

Cum in distinguendis tribus *Oeconibus*, Medicis Augustanis, admodum erraverint viri eruditi, bene omnino præclareque egit Cl. *Bruckerus*, optime jam de re literaria meritis, quod eorum vitas nunc accuratius exposuit. Materiam Opusculi ipse acceptam refero Illustri *Wolffo Jac. Sulzero*, Senatori Augustano. Is enim, ut in iis, quæ ad rem urbis Augustanæ sacram, civilem, atque literariam, pertinent, undecunque colligendis fuit perquam assiduus, & cum, pro gravissimorum, quæ nunc in patria sustinet, munerum ratione, iis in ordinem redigendis poliendisque non sufficiat, ex sua penâ aliorum conatus identidem adjuvat, ita & postquam aliquando in colloquio cum Cl. *Bruckero* habito ampla *Oeconum* mentio facta erat, vehementi hujus desiderio satisfacturus, quicquid in ad-versariis de *Oeconum* vitis habuit, omne id benevole expromsit, ut justos commentarios ex illis eluebraret, suisque observationibus, ad illustrandam hanc historiam comparatis, augetet. Primo hujus Opusculi loco sistuntur vitæ quorundam Medicorum, istis *Oeconibus* æqualium, ex eodem thesauro *Sulzeriano* expromptæ, scilicet *Joannis Cuba*, *Bartholomæi Merlingeri*, *Josephi Granenbeck*, *Stigismundi Grimmii*, *Marquardi Fræeri*, *Ambrosii & Joannis Jungii*, *Joannis Moibani*, *Gedeonis Saylori*, *Christoph. Wirsungi*, *Achillis Pirmisii Gasseri*, *Jeremia-Martii*, *Luca Stengelii*, *Georgii Laubii*, *Leonardi Rauwolphi*, *Tobia Crenelint*. Postea *Oeconum* vitæ enarrantur, quas breviter repetemus. *Oeconum* gens inter Frisios antiquissima & nobilissima fuit, apud quos & *Adolphus Occo I* "Osterhusæ in Frisia Occidentali A. 1447 primam lucem vidit, patre usus *Hagnino* vel *Hagnyo Occone*, ex equestri familia oriundo. Primum Osniponte, *Stigismundi*, Archiducis Austria, Archiater simul constitutus, postea Augustæ Vindelicorum, medicinam exercuit, ubi etiam A. 1503 diem suum obiit. Non solum præstans Medicus, sed in Latina quoque poesi eximie versatus, imo humanioribus literis præclare doctus, fuit, earumque tunc renascentium incrementa summo studio promovit.

Adol-

Adolphus Occo II natus est Brixie in Comitatu Tirolensi A. 1494. Patet ejus ignoratur. Haud dubie cognatione cum illo priori *Occo* junctus, certissime ab ipso adoptatus, & Medicinæ, humanioribusque literis, innutritus fuit. Artem suam, cujus summos honores Bononiæ consecutus erat, Augustanz urbis usibus ultra quinquaginta annos consecravit, inter *Po-
liticos* quoque receptus, & nosocomio *Fuggerviano* præfectus. Connubium inivit cum *Helena Weiffa*, *Leonardi Weiffa* filia, cui *Weiffane* genti postea nobilitas dignitasque patricia collata fuit. Ut vero magnum in ipso juvandi bonas literas fuit desiderium, eruditis viris subinde Codices veterum Autorum manu exaratos subministravit, ut illorum cura ederentur, quod ipsi aliis negotiis impedito perficere non licebat. Ita *Jamo Cornaro*, *Hippocratem* edituro, aliquem hujus Autoris Codicem, itemque *Joanni Agricola Ammonio*, Professore Ingolstadiensi, Codicem *Nicolai Myræsi* de compositione medicamentorum transmisit, qui eundem Ingolstadii brevibus annotationibus auctum publicavit. Tandem & cum tribus Collegis Consilium de peste edidit. Decessit ex vita A. 1572, ætatis autem 77. *Adolphus Occo III*, prioris filius, Augustæ Vindelicorum A. 1524 natus, major adhuc patre & medicinæ studio, & elegantioribus literis, eluxit. Ferrariæ summis suæ artis honoribus condecoratus, in patriam rediit, ibidemque in facienda medicina assidue, officinis pharmaceuticis constituendis & emendandis præfectus, & cum Collegium medicum erigeretur, primus ejusdem Collegii Decano Vicarius perpetuus adjunctus fuit. Ceterum Viri candidi, ad inserviendum prompti, & in muneribus sæculi, laudes ei tribuuntur. Accidit quidem A. 1588, ut, turbis Augustæ propter Gregoriani Calendarii introductionem, & jus vocandi Ecclesiæ ministros, obortis, cum multis aliis, officiis numeribusque moveretur, & stipendium amitteret. In eo tamen si quid peccatum ab ipso fuit, soli in Ecclesiam Evangelicam, amor, cujus libertatem insidiis peti, suspicacius cum plerisque aliis, qui tunc Senatui per conscientiz rationem obsequi detrectabant, crediderat, id tribuendum, nec ita malo animo errasse eum, *G. Bruckerus* contendit. Corpore fuit exiguo, & valens

dine non adeo firma. In Medicina, & omni doctrina graecorum etiam Graecae cognitione, Atticaeque venustatis, si qua se ab ipso scribendum esset, facultate, fundendisque rebus, admodum excelluit, antiquitates praeterea ex numeris, moribus, cum a paucis id ante eum factum esset, illud suscepit. Inter honores ipsi collatos merito referuntur insignia & jura nobilitatis, quae Maximilianus II Imperator nostro, ejusque nepotibus, confirmavit, & auxit, & duo nummi elegantissimi, quibus imago ejus expressa cum insignibus, in fronte Opusculi hujus delineatur. Titulum inquit duplex, primum cum Anna Maria Dux alterum cum Regina Geyerboffa, utrisque ex honore natis. Ex prima uxore genuit filios quinque, & filias; ex altera filios quatuor, filiamque unam, duo inprimis filii non paternarum tantum virtutum, sed ruditionis, haereditate fuerunt ut dignissimi, ita clarissimi scripta ejus connumerantur 1) Loci cujusdam elegantissimi Platonis Thexteto interpretatio Latina; 2) Georgii Simonii libellus, de quatuor virtutibus, Latine verbum in Gesneri obitum; 4) Conclusiones triginta de quaestione, num lues, quae pestis dicitur, necesse est, ut habeat febrem pestilentem vel hecticam, ita ut contenta cordis, vel ipsius substantia, putreant necesse est, ut macopœia Augustana, ab ipso primum innotuit, curatio hic fusius traditur, a nobis strictim recitanda. Cura hanc curam cura pharmacopoliarum pertineret, videtur veterum medicamentorum formulis; nec secunda cura certis, & ad amissim praescriptis, magnam attentionem, autoritate Senatus manu huic operi praestavit. Prodit itaque prima editio Pharmacopoeiae in 1564, altera A. 1577 in fol. tertia A. 1578 in 12, quae eadem forma, & quinta in folio, cum decreto Senatuum, ratione Medicorum & Pharmacopoeorum in Occid. Celeb. Medicus Raymundus Mithridates revidendi Operis suscepit. Atque hinc publicam ineditio sexta in folio A. 1613, cum pretio medicamentorum

legomenis *Mindereri*, septima A. 1622, octava in 8 A. 1623, nona in folio A. 1640, cum Mantissa medicamentorum chemicorum, decima in 8 A. 1643, undecima in fol. A. 1646. Magno ubique applausu cum exceptum, magnoque semper desiderio quæsitum esset hoc Opus, fuit tamen aliquamdiu post *Joanne Zwelferus*, Palatinus, Medicinæ Doctor, qui illud Animadversionibus in Pharmacopoeiam Augustanam, ejusque Mantissam, sive Pharmacopoeia Augustana reformata, iterum Norimbergæ cum Appendice, & deinceps sæpius, excusa, graviter lacefferet. Id quidem se agere ait *Zwelferus*, ut errores, qui in Pharmacopoeiam Augustanam, atque sic in omnem rem medicam, irreperant, breviter exponat, compositiones, a Medicis satis confuse præscriptas, salvis ingredientibus, in ordinem redigat, veramque præparandi rationem ostendat; verum enim vero ut plurimum certat conviciis, eorumque velut plaustra evomit, & in viros bene meritos debacchatur, & multos ipse gravissimosque errores committit. Omnem ejus impetum & velut insaniam diu insigni patientia & generoso silentio sustinuerunt Augustani Medici. *Zwelfero* autem vita defuncto, postquam *Michael Raphael Schmuzius a Poystorf*, Ducis Neoburgici Consiliarius, Aulæque & civitatis Medicus, Apologiam Latinam, invitis & dehortantibus Augustanis, edidisset, ecce *Fridericus* quidam *Mullerus*, Seplasiarius Viennensis, prodiit, produxitque in lucem A. 1671 in 8 Umbram redivivi *Zwelferi*, ubi *Schmuzium* satyrico sale perfricat, Augustanos vero simul conviciis non mediocriter petit. Victa tandem, præcipue cum magni Medici non ferendas esse amplius injurias existimarent, Augustanorum patientia, ad defendendam bonam causam excitatus *Lucas Schräckius*, Medicus tunc numero ultimus, edidit Pharmacopoeiam Augustanam restitutam, sive Examen Animadversionum in Dispensatorium Augustanum, ejusdemque Mantissam Hermeticam, *Joannis Zwelferi*, Palatini, A. 1673, in 4, ubi modestissime & doctissime *Zwelferum* refellit. Pessime hac modestia abusus est *Mullerus*, & non minus scabiosa rabie optimo Viro, quam *Schmuzio*, respondit. *Schmuzius* has cavillationes retudit, sed tum nec ipsi

Schræckio pepercit. *Friedericus* quoque *Hoffmannus* quasdam *Schræckii* contra *Zwelferum* observationes refellit. *Schræckius* igitur postea huic humanissime, illi per contemptum vix tribus verbis, illi paucis, prout merebatur, respondendum putavit. Atque hunc exitum habuit illa controversia. Duodecima Pharmacopoeiæ Augustanæ editio *Schræckii* curis revisa prodit A. 1684, decima tertia A. 1694, & decima quarta A. 1710. Ad *Oconis* vero scripta porro pertinent 6) Epistola quædam, elogium Rhabarbari continens; 5) Imperatorum Romanorum Numismata, denuo auctius recusa, cui Operi emendando & perficiendo postea insudarunt *Hulsus*, & præcipue *Franciscus Mediobarbus*; 8) Inscriptiones veteres, in Hispania repertæ. Vita tandem abiit *Occo* A. 1606 d. 26 Sept. octogenario major. Quoniam Epigrammata in *Oconum* insignia, Augustæ Vindelicorum A. 1601 ad insigne pinus primum edita, illustrandæ illorum historiæ inservire putavit, hæc ipsa pariter ac argumenti similis argumenti Hygeam Augustanam, sive memoriam secularem Collegii Medici Augustani, ab Illustri *Schræckio* A. 1682 editam, tabulamque Genealogicam gentis *Oconianæ*, subjunxit.

LA ISTORIA DELLA VITA DI S. GIOVANNI
NEPOMUCENO, &c.

h. e.

HISTORIA VITÆ, MARTYRII, ET MIRACULORUM S. Joannis Nepomuceni, Canonici Pragensis, cum actis Canonisationis, scripta a BARTHOLOMÆO ANTONIO PASSI, Canonico Tridentino, & Secretario Majestatis Cæsareæ & Catholicæ ad Legationem Imperialem, sanctæ Sedi admotam, adjuncto.

Venetis, typis Bartholomæi Javarinæ, 1730, 8.

Alph. 1 plag. 3.

Jam pridem hic liber Romæ formis publicis descriptus fuerat, sed parce, & duntaxat eo fine, ut munusculum præberetur.

nec quicquam ab Autore. Typographus operæ pretium credidit,
 librum, cui ipse cum aliis pretium satis magnum ponit, in ma-
 nus complurium transferre. Prior editio prodierat in for-
 ma, quam appellam quartam. Præterea nulla intercedit diffe-
 rentia prioris inter & posteriorem editionem. *Capitibus*
XVIII liber inclusus est omnis. *Primo* agitur de *Nepomuceni*
 patris, parentibus, natali; *secundo* de ejus infantia, educatio-
 ne, & studiorum tirocinio; *tertium* complectitur studia ipsius,
 in Academia Pragæ pertractata, ubi evasit Sacerdos, deinde Ec-
 clesiasticus, & Canonicus Basilicæ; *quarto* exponitur modus,
 quo dignitatem Episcopalem oblatam, ac postea magnam Præ-
 posituram Wisseradensem, detrectaverit, acceperit e contrario
 curam Eleemosynarii, ac Confessionarii Reginz. *Capitibus*
sequentibus referuntur calamitates, quibus a *Wenceslao* fuit ex-
 positus. *Capite octavo* ostenditur, ipsum jussu *Wenceslai* in
 Muldam projectum fuisse, atque hic interiisse, Deo sanctitatem
 ejus miraculis testificato. *Capite nono* ejus exsequiæ & sepul-
 tura, quæ ei in templo S. Crucis vicino obtigit, recensentur.
 Adduntur nonnulla memoratu digna, quæ circa tumbam ejus
 evenerunt, ac quæ ad honorem, quo ipse cultus fuit, spectant.
 Autor contendit, *Nepomucenum* singularem esse rectæ ac ho-
 nestæ famæ vindicem, esse thavniaturgum Bohemiæ, quippe
 quæ post obitum eximia ediderit miracula, quæ a Sede Romana
 sunt approbata, ejusque visa dignitatis, ut *Nepomucenus* ordini
 ecclitum adorandorum sit adscriptus. *Capite tandem duode-
 cimesimo*, eoque ultimo, brevis subjungitur recensio actorum,
 quibus ostenditur, quomodo *Nepomucenus* ad tantum divinita-
 tis gradum fuerit evehctus. Ne vero Historia hæc nimis videre-
 tur jejuna vel sicca, expropter passim exornata fuit locis com-
 munitibus. Ipse locus communis, quo Regem gregis sui spe-
 ctantem & norinam vocamus, librum recludit ac aperit. *Wen-
 ceslao* Regi hic objicitur barbaræ ferocitatis crimen. Nomen
 vero *Nepomuceno* adhæsit a villa *Pomock*, *Pamuck*, *Nepomuck*,
 sita in tractu Pilsensi. Ipse natus fuit circiter A. 1330, stu-
 diosius vacavit tum in patria, tum Zatecii, tum Pragæ. In undis
 exstinctus ac sepultus fuit, ut inscriptio tumuli habet, A. 1383.

Pag. 9 seq.

97 seq.

43 seq.

294 seq.

237 seq.

398 seq.

337 seq.

3.

4.

Honorem Divi ex beneficio reportavit Romæ XIII A. 1729 d. 14 Cal. April. ejus constitutio jiciturque actis reliquis pag. 370 seq. Non est esse intercedere hoc loco. Librorum enim summas delibamus, judicio nostro, quantum ad controversas causas attinet, plerumque superfedentes. Stilum inter ordinem tractationis non possumus non prædicare, ornare laudum documentis. Causa adscripti in ratorum cœlitam *Nepomuceni*, si eam scire aver in servata potissimum lege arcani confessionis linguæque ejus ad annum usque 1725 incorrupta stitate Viri, & in miraculis ab eo post mortem

Pag. 378.

BIBLIOTHEQUE DES THEATRES

h. e.

BIBLIOTHECA THEATRORUM, plectens Catalogum alphabeticum Actuum, Comædiarum, theatrorum artificiosissimorum, paræ Comædiarum, ac tempus, quo ludi, in eis ob editi, cum anecdotis ad plerasque partes Collectione occurrentium, & ad vitam Musicorum, & Actorum.

Parisiis, typis Laurentii Francisci Prald, Alph. 1.

Quibus videtur operæ pretium, nosse Comædiarum titulos, autores, actores, musicos, ipsæ vel sunt compositz, vel oculis spectantur, est, hoc consulere Opusculum. *Caroli* S. Dionysio, Dominus de S. *Evevmand*, confectæ mœdiam satyricam, quæ nunquam fuit edita, *Academister*. Eo anno Academia fuit reformata sit vel in invitis potestas ac vis humana imaginis ex *Molierii Egroto imaginario*, seu Comœdia, *la malade imaginair*. Autor enim, repræsentat

Pag. 2.

193.

namque *Molierius*, suffocatus fuit inter agendum A. 1673 d. 17. Feb. natus annos 51½, vel, secundum alios, 93. *Molierii* genuinum nomen erat *Joannes Baptista Poquelin*. Ipse fuit filius fabricatoris peristromatum ac cubicularii Regii. *De Grinæro* scripsit ejus vitam. In *Misanthropo Molierius* respondit ad falso devotorum criminationes, quibus ipsi Comœdiam, *Tartuse* dictam, fuerant conlectati. Ill. Marchio *Scipio Maffeus* scripsit Tragœdiam, cui *Meropes* est nomen, quam, ex Italico in Gallicum translata, actores passim exhibuerunt. Tanto ea applausu fuit excepta, ut Germanice, Anglice, & Hispanice etiam, reddita sit. Idem præterea composuit Comœdiam *Cerimanis*, ac Drama *la fida ninfa*, nec non pulcherrimarum Tragœdiarum collectionem, quam inscripsit *il Teatro Italiano*. Catalogus operum Ill. Marchionis exstat *Volum. I Mercurii Mense Junii A. 1731*. In *Mœnckseniorum* Bibliotheca Virorum militia æque ac scriptis illustrium locum meretur nobilis Aquitanus *Cirano de Bergerac*, certamini singulari in dies intentus, qui obsidioni Musoni interfuit, ac voluntarium egit militem, defunctus A. 1655, annos natus 34. Scripsit vero *Historiam constantiam statuum luna*, confimilem *Historiam de statibus solis*, *Colloquia acuta (les entretiens pointus)*, *Fragmentum Physica*, Tragœdiam *de morte Agrippina*, & Comœdiam, cui cognomen *le Pedant joué*. Scripsit singula Gallice. Abbatis *Genest* Tragœdia, cui nomen *Penelope*, A. 1684 octies edita, virtutes optimas adeo spirat, ut Theologus ac Abbas Gallus, qui in Comœdias scripsit invectivam, eam approbaverit, lectuque utilem duxerit. Et quis e tot floribus corollam potest sibi denegare? Liber accurate & diligentissime perscriptus non eget hedera suspensa. In calce accessiones & correctiones fuerunt subjunctæ, nec non Chronologia Autorum dramaticorum inde ab A. 1450, ac porro Tabula alphabetica, nomina exhibens Autorum, Musicorum, & Actorum.

Pag 209

206 seq.

240 seq.

247 seq.

307 seq.

343 seq.

357 seq.

PRESERVATIF CONTRE LA CHARLATANERIE, &c.
h. c.

PRE

PRÆSERVATIO A CHARLATANERIA MEDICORUM falsi nominis, Opus posthumum D. JO. GAZOLÆ, ex Italico sermone Gallice versum per
A. F. D. D. C.

Lugduni Batav. apud Joannem Luzac, 1735. 8.

Plag. 15½.

CAP. I.

Italiae civitates abundare videntur compluribus ex *Galenicorum* familia Medicis, qui alia omnia potius, quam rectam medendi rationem, intelligunt, & in cognoscendis curandisque morbis non tam sua, eademque exulta & emendata, ratione utuntur, quam veterum saltem placita, & inprimis *Galenii* auctoritatem, pertinaciter consecantur. Horum itaque ignorantiae & stupiditati diem dicit doctissimus Autor, Medicus Veronenfis, ab iisque cavendum esse unicuique, qui sanitatem & vitam suam curæ cordique habet, toto libello inculcat. Initio enim offendit, in tanta Medicorum turba paucos admodum esse, qui id nomen vere mereantur; istiusmodi autem Medicastro-
rum plena esse omnia, quorum universam encyclopaediam breviter quidem, sed satis nervose & belle, describit, simulque damna, quæ ab iis in vitam valetudinemque hominum redundant, candide exponit. Quisquis igitur ægrotantium sine iudicio & delectu Medicum quemcumque advocat, eum tam facile, imo longe facilius, incidere in manus imperiti hominis, quam docti prudentisque viri, demonstrat, quod multitudine hos illi superent; imo nec eos, qui se aliis magis acute videre opinantur, tanta mentis acie valere, ut Medicum bonum & genuinum a spurio internoscant, cum isti, si non alias conditiones, ut plurimum tamen & praxeos & famæ amplitudinem, respiciant, quam utramque medicastrum magis variis artibus captare & consequi solent, quam docti honestique Medici, qui, quando in scientia sua & recta officii administratione omnem spem suam collocant, aliasque artes negligunt, plerumque parcius pulsari fores suas intelligunt, & tenuiorem nanciscuntur gloriam. In tam fertili igitur futilium Medicorum segete, & tanto delectus periculo, satius fere esse

esse inquit Autor, ut ægrotus, vitandi majoris mali gratia, ab omni medico abstineat, atque solius se naturæ, utpote optimæ morborum medicatrici, viribus relinquat. Metuit vero idem, ne ita nonnullis in medicina videatur atheus, i. e. talis, qui de ejus existentia dubitet. Quamobrem probat postea, esse re vera medicinam, & qui eam recte sibi reddidit cognitam, in consilium esse adhibendum, & non mediocriter honorandum. Neminem autem eidem recte æstimando esse parem, nisi qui ipse veram medicinam intelligat. Namque & illud sæpissime indicium fallere, quod a felici & multiplici multorum, etiam graviorum, morborum cura petatur. Medicos enim imperitos frequentius morbos leviores, quos veri Medici initio statim jugulant, sua culpa sinere invalescere, aut præpostera medicatione exacerbare, neque tamen minus, quando ita ægrotantes perniciosi remedii vim naturæ beneficio superent, atque ex præsentissimo periculo evadant, id sua providentiâ factum esse, vane gloriari. Quoniam itaque paucissimi reperiuntur veri nominis Medici, iidemque a medicastro nullo propæmodum modo discerni queunt, quilibet, mōente Nostro, suus ipsius medicus fieri, & quæ salutem sibi, quæ detrimentum, afferant, accuratius perscrutari conetur, idque factu erit eo facilius, quod hominibus idem instinctus ac reliquis animalibus, ad salubria appetenda, & noxia fugienda, insit. Post hæc evincit, medicinam esse scientiam maxime difficilem, hancque ob causam paucissimos occurrere veri nominis Medicos, eamque difficultatem satis patere, simul vero non mediocriter ægeri ex variis sectis, quarum empiricam, methodicam, & dogmaticam, ex veteribus percenset, eorum errores atque errores insigniores retegat, & acerbè simul in Italos suos invehitur, qui, autoritatis præjudicio corrupti, Hippocratis atque Galeni doctrinis unice inhærescant, ea demum de philosophandi libertate disputans, quæ vix ab Italo expectares. Quoniam longissimam vitam tantum non omnes enixe cupiunt, apertam esse nostro etiam tempore eandem viam asseverat, ad illam ipsam perveniendi ætatem, quam in hominibus ante diluvium adeo admiramur, modo rectam victus vivendi-

CAP. II.

III.

IV.

M m m

que

CAP. V.

que rationem ineamus. Quæ in quibus rebus, consistat, copiosius edisserit, atque de recto aeris, alimentorum, potus, motus, secretionum, atque excretionum, animique affectuum, usu candide nos docet. Quodsi tamen & medico in morbis opus habeat ægrotus, disquirat Noster, utrum *Galenici* potius, an vero ex recentiorum placitis medentis, consilio uti conveiat. Posteriori tribuit palmam; priorem autem imperitum & ignavum esse hominem, denuo commonstrat, qui non alia re, quam suo plerumque senio, vel autoritate aliorum, eorumque principum Medicorum, ex eadem secta, primas ubique adhuc tenente, nitatur, ad suam vero inscitiam tegendam, incrustandosque errores, tum ad tot seculorum decursum, quo Medicina ex suæ methodi regulis exercitata fuit, tum ad tot faustas, sua arte peractas, morborum gravissimorum curationes provocat. Ut vero ficulnea hæc argumenta facili opera Noster subruit; ita recentiores Medicos, tanquam veros naturæ ministros prædicat, quippe qui in observationibus propriis accuratiores, experimentisque Anatomicis, Physicis, Chemicis, adjuti, corporis fabricam, motuumque naturalium rationes & harmoniam, morborum nexus, remediorum vires præterea, & circumspectam ea applicandi methodum, magis exploraverunt. Aggreditur hinc denuo *Galenicos*, quippe quos pro instituti sui ratione castigandi nullam toto libello occasionem prætermittit, omnem illorum artem & medicationem, ab *Hippocrasii*, *Celsi*, *Galeni*, aliorumque, præceptionibus prorsus alienam esse demonstrans, sigillatim vero frequentem & intempestivum remediorum catharticozum usum, potissimum in morborum initio, etiam venesectiones & vesicatoria, acriter & false perstringens. Neque vero ob hæc ipsa tantum, sed ob doctrinas etiam non contemnendas, & ratiocinationes accuratas, persuasissimum nobis habemus, libellum hunc a quolibet, præter medicum *Galenicum*, cum voluptate lectum iri. Et, quamvis, quod recte observat in Præfatione Interpres, Gallia, Britannia, atque Germania, tam indoctis ineptisque Medicis non circumfluat, sicut ab Italo nostro describitur, tamen, cum & inter nostrates utique nonnulli identidem prodeant, qui, impetrata in vitam valetudinemque

que hominum grassandi licentia, experimenta, ut *Pliniana* dictione utamur, per mortes faciant, animasque hominum negotientur, hi ipsi id, quod Italus noster in civibus suis reprehendit, sibi etiam dictum putent, seroque tandem resipiscant. Ceterum, quando & Autor noster naturæ corporis humani viribus nimium tribuit, & omnes propemodum salutare in morbis effectus eidem deberi, homines etiam naturali quodam instinctu salutaria cognoscere, ad eademque appetenda ferri, præterea nostris quoque temporibus senium illud, quod ante diluvium patres attigerant, assequi licere, dicitur, quando sine omni fere discrimine usum remediorum catharticonum in principio morborum, venæsectiones, & vesicantia remedia, rejicit, quando Astrologicis somniis patrocinatur, multi erunt, qui in his aliisque forsitan eum illo non consentiant, sicut & ipse Interpret Gallus se a nonnullis ejus sententiis alienum profitetur.

ELEMENTI DI FISICA, &c.

h. e.

ELEMENTA PHYSICES, EXPOSITA A
JO. CRIVELLIO, Clerico Regulari.

Pars I.

Venetiis, per Stephanum Orlandinum, 1731, 4.

Alph. 1 plag. 16, cum Tab. 21. 13.

Presens liber, cujus doctissimum Autorem jam in his *Actis Anni 1729 Mense Martio pag. 128* laudavimus, quanquam tardius ad manus nostras pervenit, haudquaquam tamen omittendus videtur. *Primam*, sive generaliore, *Physices Partem* complectitur; in qua pertractanda, sive ordinem ac methodum, sive res ipsas, spectes, nihil Vir Clariss. prætermisit, quod lectoribus, maximeque Italis suis, Philosophiæ naturalis studiosis, usui esse posse judicavit. Cum enim videret, utilissimam jucundissimamque hanc scientiam, tot excellentissimis ingeniis mirifice hodie exultam, a nemine adhuc sermone Italico rite explicatam esse, operæ pretium se facturum ratus est, si hunc sibi laborem sumeret.

Mum 2

26

ac præcipua Physices capita tyronibus non plane *ἀνευκέρως* percipue & succincte interpretaretur. Præmisit brevem de constitutione & incrementis hujus scientiæ historiam, ab antiquorum Philosophorum temporibus ad nostram ætatem continuatam. Deinde *Libro primo* de materia & forma corporum naturalium, de divisibilitate, aliisque materiæ proprietatibus, de principiis *Democriti & Epicuri*, de vacuo, de materia subtili ætherea, de principiis *Leibnitiis*, de elementis *Empedoclis*, itemque de elementis Chymicorum; *Libro II* de natura, existentia, & causa motus localis, ejusdem continuatione, de motu composito, & curvis inde nascentibus, de motu reflexo, de gravitate, de æquilibrio solidorum, ad varias machinas applicatorum, de novis principiis Staticis *Varignonii*, de motu gravium, cum libere, tum per plana inclinata, delabentium, de motu pendulorum, de projectione gravium, & de communicatione motus; *Libro III* de æquilibrio fluidorum, eorumque pressu & effluxu ex variis tubis, de immersione solidorum in fluidis, de resistentia fluidorum, de phænomenis, quæ ab æquilibrio dependent, & de causa gravitatis; *Libro IV* de corporibus calidis, frigidis, duris, elasticis, fluidis, mollibus, itemque de aliis quibusdam corporum qualitatibus, quæ ad tactum pertinent, porro de saporibus, de odoribus, de sonis & harmoniis musicis; denique *Capite V* de luce & coloribus, de reflexione & refractione radiorum, & de aliis, quæ ad Opticam spectant, accurate & luculenter commentatur. De nonnullis ita disserit, ut nihil desinat: exempli causa de vacuo, de viribus corporum secundum quadrata celeritatum æstimandis, de principiis opticis *Jo. Rizzetti*. *Monades Leibnitiis* breviter commemorat, atque omnino aspernatur. In quantitate sensationum determinanda Autorem sequitur acutissimum Comitem *Riccatum*, qui solus investigare proportionem conatus est, inter affectiones sensuum & vim objectorum, statuens, cubos sensationum esse ut quadrata virium agentium externarum, positaque similium fibrarum in diversis hominibus atque ætatibus diversa rigiditate, esse cubos sensationum ut quadrata inversa rigiditatum: ideoque ignem (exempli causa)

causa) octuplo majorem, excitare sensationem non nisi quadruplam: & rigiditatem fibrarum in sensibus majori proportionem crescere, quam sensatio in iisdem decreseat. Quod ad magnitudines rerum apparentes attinet, putat doctissimus Auctor, errasse plerosque adhuc Opticos, qui in determinandis illis magnitudinibus ad solos angulos visuales respexerint. At, inquit, si ita esset, sequeretur, ut res quæque, in dupla vel tripla distantia, dimidio, vel duabus partibus tertiis, minor videri deberet; quod aperte falsum est, cum manum (verbi gratia) meam e duplo intervallo adspiciens, vix notabiliter, nedum dimidio, minorem cernam. Quo loco fortassis Vir egregius discrimen non satis consideravit, quod inter æstimationem magnitudinis apparentis empiricam & mathematicam intercedit. Hæc enim, quod vel ipsa pictorum arte satis confirmatur, solis illis angulis, qui visuales dici solent, ista autem ratiocinio quodam celeri & vix perceptibili, nititur, quod usus & experientia suppeditat. Sed hæc quidem hoc loco de utilissimo planeque commendando Opere breviter dicta sufficient.

CAROLI NICOLAI LANGII, LUCERNENSIS Helveti, Philos. & Medici, Acad. Cæs. Leopoldino-Caroline, Regiæ Societatis Prussicæ, & Phys. Crit. Senens. Socii, nec non Reipublicæ Lucernensis Senatoris, Appendix ad Historiam Lapidum figuratorum Helvetiæ, ejusque viciniae, de miro quodam Achate, qui coloribus suis imaginem Christi in cruce morientis representat; cujus occasione quoque de aliis mirabilibus tam Achatum, quam aliorum lapidum, figuris breviter agitur, quæ quidquam de Passione Domini coloribus suis exhibent, cum exacta descriptione Lapidis cruciferi, seu Cruciatii, ejusque virium, & Icone prædicti miri Achatis.

Lucernæ, per Meinardum Eberlin, 1735, 4.

Plag. 1½ cum Icone.

Mmm 3

Pia

Pia est & religiosa Commentatio de Achatis mira figura, qua sacra Christi in cruce morientis imago exprimi videtur. Quodsi *Pyrrhi* Achatem novem Musas cum Apolline nativa pictura expressisse constat, quodsi in omni lapidum curiosorum historia innumeræ fere rerum nobis familiarium ideæ marmoribus artificiose insculptæ deprehenduntur; quis negaret, sanctissima mysteria quandoque, non sine salubri in animis quorundam effectu, a concretis variis ob oculos poni. Certe, majorem significandi virtutem huic Achati inesse, omnes fatentur; quam nobilissimæ ceteroquin plantæ *Grana-dillæ*, quam ob sanctæ passionis signa florem passionis appellare sueverunt, de quo Poeta:

*Pulcher in America Moscho redolentior est flor,
Qui fert occisi nobile stemma Dei.*

Leucachates est gemina isthæc, quem a lacteo colore *Milch-Achates* appellare solent, cujus mirabili tractu venarum macularumque, Salvatoris de cruce pendentis effigies cum Sanctis, Solis etiam, hinc nubibus dimidia sui parte absconditi, hinc eclipsin passi, imagines effinguntur, & si quæ alia sat luculenta similitudine rerum præsentantur. Largitur Cel. Autor, aliquid artificis manu additum fuisse, id quod eo magis verosimile esse videtur, quod *Achates* hinc, qua parte figuratus est, convexam, illinc concavam, nactus sit figuram, quæ proportio a nativa *Achatum* conditione prorsus discrepat. Interim negandum non est, istius sanctæ figuræ prima, utut rudia, stamina in lapide extitisse, quæ paulo post luci admota & clariora reddita fuerunt. Nec novum id est, sanctas in *Achate* figuras conspexisse, siquidem istius rei notabilia exempla allegantur, & vulgatiores lapides, imprimis marmora, hac elegantia haud raro superbiunt, prout in *Lapide Tyburtino Kircheri* & *Ticinesi Ambrosini* videre licet. Crucis certe imago in crucifero lapide, qui & cruciatus, aut *Lapis S. Jacobi de Compostello*, dicitur, extra omnem controversiam positus est. Augetur hac Appendice Cel. Autoris, quam sua *Lapidum Historia* retulerat, fama, cujus uberiores rerum per *Helvetos* naturalium proventus intueri exoptamus.

FIDES

FIDES HISTORIÆ EVANGELICÆ, SIVE
*Facta, quæ ex occasione in Novo Testamento commem-
 morantur, veterum Scriptorum, qui vel Salvatoris no-
 stri & Apostolorum ætate, vel illi proximi, vixerunt, te-
 stimoniis confirmata; cum Appendice de tempore mor-
 tis Herodis, ex editione secunda auctiore; Autore NA-
 THANAËLE LARDNERO, Londini A. 1730, 8,*
Anglice curata, nunc Latine facta. Prefationem
*cum Animadversionibus aliquot præmisit JO. CHRIS-
 TOPHORUS WOLFIUS, Pastor ad D. Ca-
 tharin. & Scholarcha Hamburg.*

Bremæ, sumptibus Hermannii Jægeri, 1733, 8.

Alph. 1 plâg. 2.

Lardnerus insignem sibi gloriam ex controversiis, in *Wool-*
stonum motis, peperit; *Wolfius* vero Venerandus, qui Præ-
 fationem præfixit, nil nisi egregia & exalciata profert laudat-
 que. Prima igitur fronte in libri præstantiam abripitur Le-
 ctor. In Præfatione Vir incomparabilis eos averfatur, qui in
 Anglorum Commentationes, arguenti speciatim Theologici,
 Latine convertendas non tam ducuntur, quam impetu quasi
 quodam rapi videntur. Verendum certe, ut illi, non dicemus
 Germanis, sed ipsis Anglis, sententiam suam probent. Gens
 enim illa, qua est prudentia & æquitate, nunquam in literis
 cujuscunque generis illum sibi principatum vindicare instituit,
 ut vel Germanis, vel genti alii, omnem ingenii, industriz, aut
 doctrinz, gloriam abjudicet. Quin potius Angli nonnullos
 Germanorum libros Theologicos Anglice interpretati fuerunt.
 Quæ fortuna ante paucos annos S. Rev. *Jo. Gottlobii Carp-*
xovii Parti III Criticæ sacræ, quæ Whistonianis conatibus
 fuit opposita, contigit. Nec tamen ii contemnendi sunt, qui
 eximia Anglorum Opera, Anglice scripta, in linguam pluribus
 cognitam convertunt. *Lardnerus* dicitur esse e Presbyteria-
 norum numero. Editio Operis prior Anglice prodiit Londi-
 ni A. 1727, posterior Supplementis quibusdam aucta, & hinc in-
 de

de emendata, ibidem forma nonnihil ampliori A. 1730 lucem adspexit publicam. Opus ipsum laudari vidimus in *Johannis Clerici Bibliotheca vetere & nova Tom. XXVII Part. II pag. 376 seq. & Tom. XXVIII Part. I pag. 87 seq.* in *New Memoirs of literature A. 1727 Murs. num. 8 & April. num. 4.* nec minus in *Bibliotheca theologica selecta B. Coleri Part. XXI pag. 77.* Meditati fuerunt *Westenii* in Belgio translationem libri Gallicam, quam nondum vidimus. Cardo & scopus Autoris in eo vertitur, ut cuius innotescat, divinos scriptores Novi Fœderis in Evangeliiis ac Actibus Apostolicis res, eo tempore gestas, ita enarrasse, ut veritas narrationis testimoniis externorum scriptorum, qui vel inter Judæos, vel inter gentiles, atque adeo a Christi, Domini nostri, sacris alienissimi, vixerunt, firmari possit. Simile institutum urfit Theologus Sorbonicus, *Paulus Pezronius*, in *Historia Evangelica, per Judaicam & Romanam firmata*, quæ Gallice lucem vidit Parisiis A. 1696, 8. Ejus vestigiis institit *Dominicus de Colonia*, Pater Ignatianus, in Opere itidem Gallico, duobus Voluminibus minoris formæ comprehenso, quod, de *Religione Christiana, testimoniis veterum Scriptorum gentilium asserta*, inscriptum, Lugduni A. 1718 prodiit. Ex Anglis summam nonnulla monuit *Stephanus New* in Dissertatione de *Religione naturali & revelata*, Londini A. 1696, 8, edita. Ex nostratibus huc referendus est *Tobias Eckhardus*, Lycei Quedlinburgensis Rector, qui edidit *Selecta non- Christianorum de Christo testimonia, ex antiquis monumentis proposita ac dijudicata*, Quedlinburgi, A. 1725, 4. Doctrinam, industriam, candorem summum, *Lardnerus*, judice *Wolffo*, ad argumentum suum pertractandum attulit. Difficultates & varietates, quæ intercedere videri poterant e testimoniis veterum, ipse ad pulvisculum ita excussit, ut plerisque in locis nec pertinacissimo adversario occasionem reliquerit, cum ratione quidquam in contrariam sententiam afferendi. In momentiis adjunctis desiderat Ven. *Wolffus* nonnunquam sufficientiam. Sunt in *Lardnero* alia, ad scopum per sese haud spectantia, in quibus sententia ejus cum alia prorsus diversa debet permutari. Nam ipse con-

jectu-

jecturis alicubi indulget, & nonnulla quoque Novi Testamenti loca pacto novo interpretatur. Dispiciet & excutiet hæc Præfationis Autor in *Supplementis Curarum suarum Philologico-Criticarum in Novum Fædus*. Ita *Lardnerus Lib. I pag. 64* in notis *γυναικὴν* historiz de scœmina adultera, quæ habetur *Jo. VIII, 1*, validis quorundam exceptionibus obnoxiam pronuntiat. Lectionem, *Matth. XXIII, 35*, hodie receptam, in *viduas* suspicionem cum aliis adduxit *Lib. II Cap. 6*. Ea, quæ *Josephus Antiqu. Jud. Lib. XVII Cap. 2 §. 6* de jurejurando, *Herodis* & Romano Imperatori prælitto, recitat, *Lib. II pag. 65 seq.* ad censum a *S. Luca* commemoratum pertinere arbitratur. At penes *Josephum* de eor. censu altum occurrit silentium. Autor Ven. in Præfatione spem fecit libri, quo res ceteras, in Historia Evangelica copiosius enarratas, simili ratione sit persecuturus. Quem mox editum iri, merito gaudemus. Interpretatio Latina ad Latini sermonis indolem ita est accommodata, ut sententiz Autoris nil decedat. Nævi typhotetici, qui restabant, in indicem relati sunt peculiarem. Hæc est summa Præfationis *Wolfianæ*. *Lardneri* Præfatio institutum dilucide exsequitur. Accedit in altera editione præmonitio, qua is largitur, verba *Luc. II, 2*, admittere sensum, qui illis ab *Herwarto* & *Perizonio* tribuitur. Ea quoque de nunc consideravit, quæ de *Macrobii* loco, de *Herodis* crudelitate obvio, ante scripserat. Adjecit nonnulla de *Josephi* circa eorundem infantum Bethlehemiticorum silentio. Præcipuum additamentum egregia observatione in *Josephi* narrationem de impostore *Ægyptio* continetur, quam *Cl. Wardo* refert acceptam. *Libros duos* complectitur Opus. *Priori* agitur *Cap. I* de Principibus & Imperatoribus in Novo Testamento commemoratis; *Cap. II* de statu Judæorum in Judæa, durante ministerio Salvatoris nostri & ejus Apostolorum; *Cap. III* de statu eorundem extra Judæam; *Cap. IV* de Sectis Judaicis & Samaritanis; *Cap. V* de expectatione Judæorum & Samaritanorum, Messiam expetentium; *Cap. VI* de magna populi Judaici corruptione; *Cap. VII* de circumstantiis ultimæ perpeffionis Salvatoris nostri; *Cap. VIII* de Judæorum & gentilium af-

Pag. 419
seq.

fectu erga Apostolos & alios Jesu discipulos; *Cap. IX* de diversis opinionibus & ritibus Judæorum; *Cap. X* de ritibus Romanorum in Novo Testamento allatis; *Cap. XI* de tribus factis notabilioribus, nempe templo per 46 annos ædificato, ariditate sub *Claudii* imperio, & Judæis Roma per eundem Imperatorem ejectionis. *Liber II* dicatus est objectionibus removendis. Nam *Cap. I* solvuntur tres objectiones in *Luc. II, 1, 2. Cap. deinde II* remouentur duæ objectiones, ex *Josepbo* petitz. *Cap. III* expediuntur ea, quæ contra annum *Tiberii 15*, comparatum cum anno baptismi, a Jesu suscepti, objici possunt. *Cap. IV* differuntur nonnulla de *Anna & Cajapha*. *Cap. V* de diversis nominibus, quæ priori *Herodiadis* marito ab Evangelistis & *Josepbo* tribuuntur, adjunguntur quædam. *Cap. VI* de *Zacharia, Barachizæ* filio, *Cap. VII* de *Theuda*, *Cap. VIII* de impostore *Ægyptio*, differuntur varia. *Cap. XI* continet Operis conclusionem. In calce apparet Appendix de tempore mortis *Herodis*. Habes, Lector, hic libri summam. Delibabimus, ut Autoris doctrinam omnibus merito commendemus, unum & alterum momentum; de cetero, librum ipsum, satis vendibilem, in manus omnium facile venturum, speramus, & ut id debite matureque fiat, omnes adhortamur pro eo, quo obstringimur, humanitatis officio. Obitus *Herodis Agrippæ senioris*, *Act. XII, 19 — 25*; a *Luca* enarratus, satis respondet commemorationi, a *Josepbo* literis consignatæ. *Felicitis* conjugium cum *Drusilla*, *Herodis* filia natu minima, *Josephus* memorizæ prodidit *Ant. Jud. Lib. XX Cap. 6 §. 1, 2*. Lux inde accenditur *Luca Act. XXIV, 24*. Dubium, ex *Taciti Hist. Lib. V Cap. IX* objici solitum, erudite amovetur. Mittimus ea, quæ de *Berenice* ex scriptore haud uno edisseruntur. *Cypro*, provinciz prætoriz, quomodo Proconsul præesse poterit, solide hic ostenditur. Judæis tempore Christi & Apostolorum, in terra versantium, nulla propria fuit potestas capitalis, licet eis haud denegetur potestas ejectionis ex Synagoga & flagellationis in eisdem. *Tribuni templi, σερνυοὶ τῷ ἱερῷ*, Nostro Judæi fuisse videntur. De morte, *Stephano* irrogata, copiose commentatur idem, simulque in eo totus est, ut, ea ætate Judæis jus vitæ, necisque haud

28 seq.

33 seq.

37 seq.

44 seq.

39 seq.

62 seq.

69 seq.

92 seq.

haud patuisse aut competiisse, evincat. De *Schola Libertinorum* tradit haud tralatitia, *Vistringa* fatis conformia. Modos reddendi profelytos Judaismi erudite exponit, exemplisque confirmat. De *Herodianis* omnia in incerto esse, fatetur. Signa Judæi a Christo expectabant, Mosaicis similia, nempe libertatis assertionem a jugo Romano, panem ex cælo, theocratiam, cum ceremoniarum Leviticarum splendore, & regni perpetui administratione, conjunctam. Ex eo autem Phariseorum & aliorum fastidia in Jesum commota sunt, quod ejusmodi signa, animo anticipata ipsorum, haud viderent ab eo patrari. De aromatum copia, a *Josepho* & *Nicodemo* apparatus, memoratu digna proferuntur. Illustrantur *proseucha* Judæorum, ad flumen & mare extrui solitæ, pag. 190 seq. & 307. Locus ex oratione *Pauli*, ad Athenienses habita, & *Act.* XVII, 22, obvius, ita transfertur: *Deprehendo vos in omnibus rebus admodum devotos, θεοιδουλοῦστές ὑμῶς θεῶν.* Votum *Pauli* *Act.* XVIII, 18, de Naziræatu exponitur. Tarsum, Ciliciæ caput, exstitisse nec municipium, nec coloniam Romanam, evincitur, nec patet modus, quod parentes *Pauli* jus civitatis Romanæ sibi acquisiverunt. *Libro II* tandem removentur objectiones eæ, quæ fidem historię Evangelicę labefactare videri possunt. Quare exordium desumitur a tribus objectionibus, quæ adversus *Luc. II, 1, 2*, excogitari queunt. Primo perhibent nonnulli, a nullo scriptorum veterum fieri mentionem decreti, ab *Augusto* facti, de toto mundo, seu imperio Romano, sub censum vocando. Addunt, censum in Judæa, *Herode* regnante, ex decreto *Augusti* haud potuisse fieri. Adjungunt id quoque, *Cyrenium*, Syriæ Præsidem, non nisi aliquot annis post natum Salvatorem nostrum egisse. Censum Romani natura & ratio hic dilucide exponitur. Expenditur vis verborum *S. Lucae*. Per *ὅλην ὀικουμένην Luc. II, 1*, tota Judæa intelligitur. Edisseritur status Judææ, qualis is sub *Herode* exstitit. Argumenta porro afferuntur, quæ credere nos jubent, censum Romanum eò tempore in Judæa actum fuisse. Quod interpretes vocem *resolvebatur* pro *statuebatur* adhibuerit pag 51, id quidem est levioris momenti. Addit porro Ven. Autor

Pag. 194
seq.

198 seq.
219 seq.

231 seq.

284 seq.

337 seq.

366 seq.

397 seq.

1 seq.

Pag. 162
seq.
187 seq.

207.
230 seq.

enodationem duarum objectionum, ex *Josephi* silentio petitarum, quippe qui nihil habet traditæ de *Herodis* atrociam in pueros *Bethlehemitarum*, & de *Galilæis*, quorum sanguinem *Pilatus* sacrificiis eorum miscuerat. Numerorum, in *Quintilianis Varum* *Antiochiæ* cultorum, Autor Ven. meminit. Addimus, de eis haud contemnenda occurrere penes *P. Franciscum Orlandum* in *Orbis sacri & profani Part. I Lib. I Cap. 1 §. 3 pag. 4.* & *Harduinum* in *Numis urbium & popularum pag. 51.* Autumno *Christum* fuisse natum, nequaquam circa brumam, *Lardnerus* existimat. *Philippum*, priorem *Herodiadis* maritum, fuisse binominem, & privatam egisse vitam, censet. Si crediderimus, Autorem instituto suo præclare fuisse perfunctum; nil erit, quod vel ipso, vel nobis, sit indignum. Quam vellemus, emperctæ libros hujusmodi diurna nocturnaque manu versarent, eamque observantiam scriptoribus sacris accommodarent, quam profanis quibusque haud denegant! Permitteret Autor, certe ejus amici, nobis eam veniam, ut observanter oremus objectionis hujus nostræ perspicuam solutionem. Legimus *Lib. II pag. 341.* libros *Novi Testamenti* esse genuinos, eosque puros & intemeratos, sine ulla mutatione aut interpolatione, ad nos pervenisse. Legimus vero *pag. 309.* in loco *Matth. XII, 35.* pro *Asaph* primum lectum esse *Esaiam*, nomen deus ejus ommissum, ac in plerisque codicibus esse scriptum: quod pronuntiatum est a propheta. Memimus porro, illas voces: *Barachia filium, Matth. XXIII, 35.* haud ita genuinas videri Autori, quin potius eas vel postliminio additas, vel *Barachiam Jehojada* substitutum, statuerit *pag. 310.* ratus tamen, jam olim *Hieronymi* ætate lectionem, nostræ ætate in inciso commemorato obviam, usum fuisse receptam & communem. Objectionem hanc ut ipse Ven. Autor, vel alius, fautor ejusdem, expediat, id est, quod observanter nos ab eo contendimus.

ANTONII CLANT, V. D. M. SCRIPTIO-
rum Biblicarum Dissertatio prima, de Labro tabernaculi,
ejusque nido æreo, nec non descriptio brevis de
labris templi decem, eorumque fultimentis.

Go

Groningæ, apud Jacobum Sipkes, 1735, 4.

Plag. 19.

In Præfatione Autor Pl. Rev. approbat conatus pios & eruditorum, qui symbolas suas in adornandis Bibliotheca & Museo Bremensi contulerunt. Fuit in eo, ut simile urgeret institutum. Sed nullum invenit, qui socias tenderet manus. Quamobrem ipse, curas suas exegeticas successu temporis in publicum emittendi, propitio cum Deo cepit consilium, ejusque nunc primas dedit lineas, complures, quas adumbrat, in posterum daturus. Optat, ut viri nonnulli theologice eruditi in societatem coeant, versantem circa sacri Codicis *δυσόνοτος* exponendam, suumque super ea re expromit consilium. *Cremers* in Antiquitatibus Mosaico-typicis jam nonnulla de labro æneo conscripserat, & sententiam D. *Clementis* resallerat. De labro æneo *Moses Ex. XXXVIII, 8*, sententiam divinam consignavit. Ad hanc Commentarius hic spectat diductius eviscerandam. *כִּי־רַר* Ebræorum ex *רַר* *fodiendo*, & quidem forma *pihel*, derivat Autor, quasi dixeris effossum excavatumque vas, seu *περιγεγραμμένην*, quæ vox est *Josephi*. *רַר־רַר* non per chalybem, sed æs Cyprium, transfert. Æs Corinthiacum hic locum haud invenit, eo quod multa post Secula demum fuit inventum, testibus *Floro* & *Plinio*. In insula Cypro prima æris exstitit inventio, teste *Plinio Hist. Nat. Lib. XXXIV Cap. 2, 4*. Fulvum metallum Noster labro attribuit, quod *hepatizon* vocat idem *Plinius*, in Ægyptum abunde importatum. Forma fuit rotunda, ob vocem *כִּי־רַר*, & figuram labri *Salomonici*. *רַר* derivat ex *רַר*, & sese ad similem radicem *רַר* recipit, ideoque *nidum* exponit. Vox *רַר* *Pf. LXXX, 16*, nobis videtur *borum* instar nidi formatum notare. Autor, *statum & dignitatem* intelligi ratus, sese ad loca *Dan. XI, 7, 20, 21*, confert. *רַר־רַר־רַר* sunt ipsi *gradationes*. *רַר־רַר־רַר* explicat per opus, intra quod aqua defluit. Quatuor tubulos fuisse labro, addit, denegans ei opereculum, putansque, per *רַר* notari basin & stabilitatem. Porro *רַר־רַר־רַר* exponit per tale opus, quod instar nidi est rotundum. *רַר* est instrumentum, alte

Pag. 2 seq.

8 seq.

11.

16 seq.

18 seq.

25.

32 seq.

54.

erectum. **לַמִּצְוָה** haud fuisse specula, e quibus labrum fuerit confectum; sed potius, labrum *coram facie eorum*, qui sese gregatim congregabant, eminuisse, Noster ostendit. Fecit Bezaleel labrum & basin ejus coram facibus congregantium sese agminatim, hoc est, quovis inspectante, publice, sub dia luminis aura. Hæc ut obtineat reddatque Autor verosimilia, nulli parcit operæ, nulli illustrationi. Labri additur notio mystica tandem, per quam ad Apostolos adumbratos Lector deducitur. Gratulamur Viro Pl. Rev. de specimine literaturæ Ebraicæ politissimo, haud inficiantes, salivam nobis fuisse motam ad videnda & legenda complura doctrinæ tam climatz monumenta.

M. CHRIST. REINECCII JANUA HEBRÆÆ Lingue Vet. Testamenti. Editio tertia, auctior & correctior.

Lipsiæ, sumptibus hæredum Lanckisianorum, 1733, 8.

Alph. 3 plag. 22.

Jam diu est, ex quo præstantissimus Autor evulgandis vel suis, vel aliorum, scriptis inservire erudito orbi non sine planu studuit. Præsens inter cetera opera, tertium nunc edita, quo excepta sit litteratorum judicio, quæ desiderio efflagitata, docet. Juvenum quidem studiis consecrata potissimum videtur, qui sine cortice natæ nondum norunt; sed & alii, in Hebræicæ linguæ studiis aliquanto provectoribus, non inutilis esse poterit, qui difficiliore interdum textu laborantes voces obscuras uno quasi obtutu & obliquo oculo perspicere possunt. *Parti enim prior* totum sacrum Codicem recens, ejusque voces per singula Capita, singulosque versus, ignotasque ac notas, & vel sexcenties inculcatas, utroque sermone proponit, derivatorum origines notat, & nonnunquam diversas interpretum sententias in medio collocat dijudicandas. *Altera Pars*, recens nunc edita, Lexicon Hebraico-Chaldaicum completitur, ubi brevissima concinnitate radices Hebrææ & Chaldaicæ (multa enim *Daniglis* & *Esdræ* pars his exarata est,) cum

deci

derivatis Latine explicantur, eadem ratione, qua Syllabus ejusdem Autoris (nisi unus sit idemque liber,) exstat. Ne tandem deficeret, quod *Janus* nomen sibi deposcit, brevem Hebraico-Chaldaicam Grammaticam ex *Wasmuthio Opitianis* præceptis construxit, ubi non nominum solum, non verborum, paradigmata, non punctorum mutationem, & quæ illuc pertinent, omnia, concise exhibet, sed & ad accentuationem manu perducere harum rerum studiosos annifus est.

SUPPLEMENT AU TRAITÉ; &c.

h. e.

SUPPLEMENTUM AD TRACTATIONEM
de methodo docendi discendique meliores literas, scriptam
 Autore **ROLLINO**, Rectore Seniore
Universitatis Parisiensis.

Amstelodami, sumptibus Societatis, 1735, 12 chart. maj.

Plag. 5.

Qui olim de elegantissima elegantiores tractandi literarum methodo in Annales nostros retulimus, ejus nunc Supplementum ante aliquod tempus editum, brevibus quoque enarramus. Duo autem in eo agit Cl. Autor, nimirum, ut studia, quæ teneræ puerorum ætati, & quæ filiabus conveniunt, stricte, quorundam rogatu & autoritate, edisserat. De neutris enim olim dixerat. Quamobrem, huic Supplemento posse in fronte *prioris Tomi* locum relinqui, contendit. *Capite primo*, de pueris tenerioris ætatis recte instituendis acturus, cum *Quintiliano* monet, post quartum circiter annum primis literarum elementis imbuendos esse illorum animos, & qua ratione jucunde, & velut per lusum, ad legendum scribendumque informari debeant, ostendit. Posthæc primus liber, qui in manus istorum tradatur, esto Cathecismus historicus *Fleurii*, mirifice a Nostro commendatus; & eodem fere tempore *Fabulæ Fontanii*; postea etiam prima Geographiæ pariter ac Grammaticæ Gallicæ elementa tractentur. Quod qua ratione omnium optime & facillime fieri queat, Autor copiosius

inculcat. *Alterum Caput* recte filiarum educationi destinatur. Quapropter, postquam *Articulo primo* de necessitate & ratione emendandæ voluntatis, morumque formandorum, præcipit, *altero* de studiis, quibus earum imbuendum cupit intellectum, disquirere instituit. Latina lingua fœminis non quidem est necessaria, tamen iis, quæ in sacrum religiosarum mulierum ordinem recipi aliquando cupiunt, perquam utilis, ut Psalmos, quos decantant, intelligant ipsæ, imo & iis virginibus & viduis fructuosa, quæ a mundo quidem corpore non segregantur, mente tamen jam pridem seculi illecebris & vanitatibus nuntium remiserunt, ut itidem sensum hymnorum suorum, psalmorumque, atque sacræ etiam Scripturæ, fatis habeant perspectum. Initio fœminæ omnes ad lectionem, scripturam, & Arithmeticam, instituuntur. Poetarum tragicorum comicorumque lectio non omnino quidem negligenda est, magna tamen cum cautione adhibenda. Ubique enim videndum est, ne quid inde detrimenti mores capiant. Artem quoque saltandi in tantum concedit Autor, in quantum ad corporis culturam confert. Neque Musicæ nimium est indulgendum. Præter hæc Historia tractetur, & ante omnia Historia sacra, nec non Geographia & Chronologia sacra. Optimum ejus Compendium collaudat Autor Epitomen Historiæ sacræ & Theologiæ moralis Veteris Testamenti, Gallice scriptum. Post hæc Historia Græca, quatenus Romanæ opposita esse solet, sive Historia vetus, perdiscatur, cui institutioni Historiam antiquam, abs se editam, equum esse inservituram, Autor opinatur. Ab hac ad Romanam transeat formella, utaturque etiam in finem libello *Laurentii Eberardi*, Angli, hanc Historiæ partem scite complexo, & Anglice quidem scripto, Gallice autem verso. Denique in explorandam Historiam patriam, Gallicam scilicet, incumbat. Methodum ipsam, ad quam omnia hæc tractanda putat Autor, in eodem recognoscant, quorum interest. Nobis enim ex brevissimo libello longam dare enarrationem non licet. Præter hæc libellus varia manuum opera admodum decent fœminas, etiam nobiliori loco natas, ea autem maxime commendant, quæ in usum templorum & pauperum parantur. Si vero aliis rebus ornantur

buz

bus formata non excellat, in eo tamen cuique diligenter est elaborandum, ut curas domesticas recte suscipiat atque sustineat, omnemque rem economicam cum laude administret, de quibus momentis utilissimæ hic existant præceptiones.

D. FRIDERICI WIDEBURGII, PROF. P. O. Origines & Antiquitates Margraviatus Misnici, ubi de veterum Margravium rebus gestis, usque ad obitum Conradi M. fide optimorum Scriptorum ac monumentorum exponitur, variique doctorum virorum errores deteguntur & emendantur.

Halæ Salicæ, sumtu Jo. Christiani Hendelii, 1734. 4.

Plag. 16.

Si qua unquam Commentatio historica formis publicis fuit descripta, in qua ordinis concinnitas cum terso scribendi genere, ac soliditas, in demonstrando eminens, cum modestia ac diligentia, de principatu certavit; hanc certe ipsam, de qua jam dicendum nobis, in eum numerum esse referendam, non significatio nostra, sed Opus ipsum, edocet luculenter. Quoties sese offerunt loca veterum diverse lecta, Autor iudicio utitur limatissimo, populos veteres accurate suis concludit limitibus, & Geographiam mediam ita a sese esse excultam comprobat specimine haud uno, ut per Misniam ac Lusatiam peragrasset cum *Henrico Aucupe* videatur. Testimonia ubique laudat scriptorum, quorum fides & ætas assensu sunt dignæ. Lusatiam omnem ætate *Henrici* illius habebant Venedi. Universis erat Soraborum nothæ, qui rursus in duas colonias, unam Milcenorum, alteram Lufatorum, dividebantur. Illi superiorem, hi inferiorem, Lusatiam infederant. Erravit *Sagittarius*, qui Milcenos fecit Misniæ incolæ. Vicit ac tributarios reddidit Milcenos ille *Henricus*, ac custodem limitis, seu Markgraviæ eis imposuit, Saxoniam inter & Poloniam. Marchia hæc primo dicta fuit *Milzonia*, deinde *Budissnonis*. Lusatia vero superior latius patuit, quam ista Marchia. Inferioris Lusatia incolis nullum cum *Henrico* intercessit bellum, qui *Ostensis* I potentia tandem sub jugum fue-

Pag. 8.

9.

Q q o

fue-

- fuerunt missi, quibus ipse Marchionem præfecit *Geronom. Caroli IV* ævo Lusatia superior dicta fuit *Hexapolis*, donec A. 1466 pro *Hexapoli* etiam scriberetur nomen *Lusatia*. *Henricus* exercitum Hunnorum in loco *Riede* devicit. Appellant hodie *die Rättschen* planitiem haud procul *Keuschbergensi* monte porrectam. Anno 930 idem Ducatum Pragensem, ejusque Ducem *Wenceslaum*, subegit. Post devictos Dalemnicos, munitaque ad Albim Misnensi urbe, & præsidio imposito, provinciam omni urbiq; præposuit Marchionem. Janam urbem excidit, ac reedificari vetuit, quam alii legerunt *Grana*, *Grana*, *Rietni* & *Kietni*, *Gieta*. *Sigbertus* Gemblacensis vocat *Ganam*, nunc latentem in vico *Janæ*, haud procul distante a Misena. Præterfluxit annis cognominis, memoratus a *Ditmaro Annal. Lib. VII pag. 405*. A *Meisa* vel *Meisga* rivo dicta fuit Misena, in dirutæ urbis locum condita. Nulla ibi antea urbs exstitit. Quare *Lupferdum Ptolemai* huc non quadrat. A *Mysis* nomen non fuit desumptum, uti copiose Autor ostendit in *Diatriba* singulari *de pagis Misnia* §. 2. Ab *Henrici IV* demum tempore præfuerunt Misniæ Marchiones jure successione. Autor refellit *Coccejum*, qui in *Juris publici prudentia* Cap. III pag. 71, 72, 75, & Cap. XV §. 25, Misniæ Marchiones e collegio Principum S. R. I. exclusit: eique exempla opponit Ineulenta. Primus Misniæ Marchio, *Tangmarus*, cui, occiso A. 937 *Eresburgi*, successit *Riddachus*, id quod per conjecturam & *Gundlingius* & Autor eruerunt, *Schurzseischius* vero exquirere omisit in *Diff. de Marchia Misnensi*. De utriusque Marchionis genealogia afferuntur haud tralatitia.
28. *Sigfridus*, quem alii primum faciunt Marchionem Brandenburgensem, exstitit potius Saxoniam Marchio. *Riddachus* Misniæ exstitisse Marchionem, e *Ditmaro* conficitur, qui ipsum ubique appellat *Marchionem*, ac *Lib. IV pag. 348 civitatis Misnica custodem* dicit. *Riddacho* A. 985 in prælio occiso, Marchia tradita fuit *Eccardo I, Guntheri*, Marchionis primi Thuringiæ, filio, qui, ut illustrem virtutem & eximiam fortitudinem in bellis *Ottonum II & III* adversus Bavaros, Bojemos, & Venedos, probaverat, Milcenos domuerat, Italia quem cele-

celebritate factorum illustraverat, ac ideo Thuringiam ab *Ostons III* regendam susceperat, ita, *Ostons III* defuncto, ad diademata regium frustra ac infelici exitu conitti coepit. Pace Pag. 54 seq. Autoris liceat nobis notare unum ipsius parorama, quod admisit pag. 55, ratus, *Bernbardum seniore, Saxonia Ducem, competitorum fuisse regni, Ostons III mortuo, invisum vero Principibus, quod multa gesseris insolenter adversus Bernbardum, Hildesensem Episcopum.* Episcopus ille vocandus erat *Berwardus*, competitor vero *Bruno Comes*. *Tangmarus* in *Vita Berwardi Cap. 34* vocat eum *Principem Brunonem*. Nec id satis capimus, quod, *Escardum* Werla Duisburgum concessisse, ac inde Paderbornam profectum esse, Autor tradiderit pag. 59. Iter Paderbornense *Ditmarus* præposuit *Lib. V pag. 365*, ac lectori oritur facile dubitatio, in voce *Duisburgo* latere mendum. Nec id quidem *Ditmarus* memoriz prodidit, quod *Ekkehardus* Duisburgum iter fecerit, pag. 366. Omitimus reliqua. Nostrum est, Autorem precibus nostris eo flectere, eique validudinem inoffensam apprecari, ut *alteram*, ad *Fridericum Bellicosum* ævum decursuram, Historiz Margraviatus Misnici *Partem* propediem, ni forsan fidem datam jam liberaverit, in lucem emittere dignetur. De cetero ex hoc Opusculo Tabula B. *Joannis Hübnere* Genealogica 154 Tomi I est emendanda.

128.

**JO. SIGISM. MOERLII, NORIMBERG. AD
D. Ægid. V. D. M. Scholia philologica & critica ad
selecta Sacri Codicis loca.**

Norimbergæ, 1757. 8.

Plag. 9½.

Plurimum Reverendus Autor, qui in hoc Opusculo & Veteris & Novi Fœderis libros novis explicationibus illustrare voluit, statim in ejus Præfatione, ac galeato velut quodam præmissio prologo, libertatem suam, vel potius licentiam, qua usus est, criticam non immerito excusandam esse arbitratur. Nam & literas in Hebræo Codice & puncta vocalia mutari posse,

O o o 2

- posse, nec Masorethas ab erroribus immunes fuisse, sed veteres Interpretes Græcos meliorem non raro lectionem secutos, & voces quasdam librariorum incuria omittas interdum esse, ambiguas tamen sæpe verbis, pronuntiat, dein vero in ipsis scholiis, concinna brevitate scriptis, sententiam suam porro confirmare nititur. Ex pluribus locis sequentia tantum annotabimus. Sic *Gen. XLIX, 24*, pro **אֶבֶן** legendum esse censet **אֶבֶן**, & vertit, *in nomine illius, qui gratum acceptumque habuit*, (ex Chaldaico verbi **אבן** usu,) *lapidem Israelis*, illum scilicet, quem *Jacobus* erexit. *Deut. XXXII, 5*, legit **אֶבֶן** in tertia persona præteriti Piel, a radice **אבן**, significatu ducto a nomine **אֶבֶן**, *macula*, & contra accentus vertit, *perdit* (*Deus eos, qui* non sunt filii sui (i. e. filios suos degeneres) *abominatur* (& velut **μωμεῖται** Græce) *generationem peruersam*. *Jud. XV, 16*, legit cum LXX Interpretibus **אֶבֶן**, & vertit, *coacervando coacervavi illos*.
22. *1 Chron. XXI, 12*, legi posse suspicatur **אֶבֶן** *nysceba*, *fugere te*, & *2 Sam. XXIV, 13*, confert. *2 Chron. XIII, 3*, pro **אֶבֶן**, ob
24. *Cap. XI, 20*, legendum ipsi videtur **אֶבֶן**, *uxoris ejus*. *Nebem. IV, 17*, conjicit aliquando in fine lineæ fuisse scriptum **אֶבֶן** per compendium pro **אֶבֶן** *bemîn* præteritum Hiphil, ad rad. **אבן** & postea a librario plene, sed per errorem, exaratum **אֶבֶן** cum contextu reddendum, *quisque telum suum ad dextram collocaverat*. *Hïob. XV, 29*, scribendum ipsi videtur cum *Cappello*, quem tamen non nominat, **אֶבֶן**, quia in MSto Nun & Caph fere distingui nequeunt, sed non addit, quo modo verti debeat, quodnam sit vocabulum, an simplex, an cum affixo, qualis ejus sensus, aut a qua fit radice ortum. Sed Nun retinendum esse, Cl. *Schultens* in Commentario, recentissime edito, putat *pag. 387*, & vertit, *prosperitas eorum*, nec probat versionem illam, *consummatio eorum*, si nempe a rad. **אבן** derivetur, pro **אֶבֶן**. *Pf. XLII, 5*, ad **אֶבֶן** ambiguus ait: est, qui legeret **אֶבֶן** *edrom*, quod apud Arabes est *saltando currit*. *Pf. LXXIII, 4*, distincte legit vocem **אֶבֶן**, quasi sint duæ voces separatae **אֶבֶן**, *illis*, & **אֶבֶן**, *integrum*, ac vertit, *nulla sunt tribulationes illis, integrum est robur eorum*.

runt.

rum. Pf. LXXIII, 15, ait: pro **הוֹרָה** legerem **הוֹרָה**, *ipsi*, aut crediderim, hanc vocem ante **הַהֲרָה** ob similitudinem excidisse. Pf. CXIX, 96, lepida est observatio, & mirum de *Philosophia Wolfiana sine futuro* vaticinium. Pf. CXXI, 5, 6, pro **שָׂרָה** cum LXX legit **שָׂרָה**, & vertit, *oleum improbi*. Et ejusmodi diversas lectiones, sibi possibiles visas, in reliquis Hebraici Codicis libris porro observat. Neque ex his solum novas interpretationes exsculpsit, sed & ex dialectis linguæ Hebraicæ, nempe lingua Chaldaica, Syriaca, Arabica, tales depromere conatur, in *Jesaja* maxime, ex quo nonnullas allegabimus. Cap. IX, 17, vocem **מִתְנַבֵּחַ** cum *Castello*, qui evolendus est, ex Syriacæ linguæ usu vertit, *attamen superbiunt, superbia fumi*, i. e. inani, & stolidi, quod verbum Arabicum **كَبِي** quoque notat, & proprie quidem, *carnosus, obesus fuit*, sed crassitie vox ad stupiditatem refertur in linguis Orientalibus, & frequenter in Arabica, apud *Golum* Col. 256, 417, 472, 885, 1420, 1421, 1527, 2660, 4121, &c. Cap. X, 27, **מִסְנֵי שָׁמַן** transfert, *a lima*, quia *Castellus* inter significatus illius vocis ponit *ferrum, res acuta*, cum *res acuitur, cum ferrum subtile redditur*. Sed hunc sensum potius voci **شَمِنٌ** tribuit. XIV, 30, **אֵין כּוֹדֵד** vertit, *non est lassus*, (defatigatus,) ex Arabismo, coll. *Jes. V, 27*, ubi est **אֵין עֵיף**, nisi forte, ait, pro **כוֹדֵד** legendum **כוֹדֵד**, ac vagum & fugacem forsan militem intelligit. XXIV, 16, vocem **רָע** explicat per *arumnam, malum, infortunium*, a radice Arabica **رَجِي** malo ac detrimento affectis. XXVIII, 1, **צִיץ נָבֵל** interpretatur *flor excellentia*, ex Arabico **نَبْلٌ**, quod significat *excelluit, eminens, nobilis fuit*, quam ipsam Latinam vocem ex Arabica quidam derivant. XXX, 19, **יִכְנֶה** ipsi est *circumsegetur*, ubi conferri meretur Cl. *Schultens*, qui vertit, *non occultabitur amplius doctor tuus* (in plurali *per excellentiam*) *scilicet Messias promissus*. XLV, 2, **הֲדוּרִים**, *perversa, sortuosa*, ex Arabico **دَوْرٌ**, forsan **דוּר** non radicale, sed articulum esse putans, interpretatur, XLVIII, 19, *sicut gutta*, ex Arabica apud

Pag. 88.

89.

90.

94.

Pag. 98. *Castellum* Radice $\Psi\Omega$, ejus, scil. maris. LII, 15, $\Psi\Omega$ cum Clerico, quem probat, transtulit *admirationem creabit*, cui etiam, ut ait, significatus Arabicæ Radicis $\Psi\Omega$, $\Psi\Omega$ &c. favent, sed ex quo Lexico aut scriptore Arabico hunc significatum hausserit, & *adspersionis* sensus, quem in lingua Hebraica habet, optimus, cur rejiciendus sit, ignoramus. In reliquis vero, quæ ex scriptoribus antiquis Græcis & Latinis affert, quibus & variis Codicis sacri dictis lucem adspergit, diligentiam ejus non improbandam esse censemus. Ceterum ipse Pl. Rev. Autor illis explicationibus, quibus partim ab ultatis Codicis Hebræi lectionibus sine ratione sufficienti, quam Philologus æque ac Philosophus attendere debet, recedit, partim ex linguæ Arabicæ abusu potius, quam recto usu, & absque necessitate urgente, novum pluribus locis sensum affigit, non multum tribuere videtur, sed pro doctis solum conjecturis habere, quæ ab exegefi demonstrativa longissime abfunt. Ad Novi Testamenti libros pauciores sunt observationes, quibus immorari nolumus, unicum hoc monentes, quod scepticam illam & in exegefi fugiendam formulam, *quid sit?* in dicto Luc. II, 14, ut alibi quoque, adhibeat, ac vocem *evdokia* in casu tertio cum jota subscripto, forsan legi posse sibi imaginetur, hoc sensu, *Deo in excelsis sit gloria, & in terra pax, quæ oritur a gratia Dei erga homines, quam ostendit natus filii sui.*

DIATRIBE PHILOLOGICA DE R. SIMEONE, Filio I FOCHAI, Autore libri Sohar, in qua Cælestissimi Viri, CHRISTIANI SCHOETTGENII, Dissertatio, docens, Autorem libri Sohar religione fuisse Christianum, modeste examinatur, & contrarium potius evincitur, illum non fuisse Christianum, sed Judæum; Autore JUSTO MARTINO GLÆSENERO, S. S. Theol. Lic. & ad D. Andree Past. adjuncto.

Hildesfæ, typis Justii Henningi Matthæi, 1736, 4.
Plag. 3.

R. S.

R. *Simeon* hic in scenam reducitur non Christianus, sed Judæus. Cl. *Schwetgenius* eum A. 1735 in Dissertatione, actui oratorio præmissa, ex recutorum grege exemerat. Credit itaque Lector, Pl. Rev. Autorem in eo esse, ut, R. *Simeonem* libri *Sobar* Autorem existisse, ostendat. Quomodo enim ex libro *Sobar* demonstrabitur indoles religionis, quam *Simeon* professus fuit, nisi is Autor ejus libri existit? Sed fallimur, si eam Autori tribuimus opinionem. Ipse enim id in medio relinquit, R. *Simeon* utrum libri *Sobar* fuerit conditor, nec ne, addens, paucis interjectis: *Sic, omnibus rite pensatis, liber iste merito novitatis, Seculo XIII inferioris, accusatur.* Autor itaque aut credit, R. *Simeonem* fuisse Seculo XIII juniorem, aut frustra de religione ejus ex libro *Sobar* rationes conquirere studuit. Verum justo liberaliorem illam existimamus novitatis accusationem, dummodo ad filium, ordinem tractationis, ratiocinationum modulus, qui insunt libro illi famosissimo, respiciatur. Quis statuet, libros, simul ac fuerunt scripti, in notitiam aliorum venisse? vel eos non existisse tum, cum scriptores, qui supersunt, eorum nondum meminerunt? Pergit Autor, de libro *Sobar* sic sentiens: *Liber iste est obscurissimus, & intellectu difficillimus; quis enim scriptoris mentem satis assequi potest?* At, si res sic habet, quis tum ex eo, R. *Simeonem* fuisse Judæum, ostendet? Quis enim perspicuas conclusiones ex propositionibus, quarum sensum nemo assequi potest, deducere vel exsculpere valebit? Vix itaque nos continere possumus, quin, Autorem sibi ipsum defuisse, pronuntiemus, repetentes illa ejus verba: *an ex incertis & dubiis monumentis veri quid colligi possit, non video.* Nihilominus Rev. Autor, ex eis sese certiora indicia, quæ, R. *Simeonem* fuisse Judæum, designent, prolaturum, spondet, usus Latina translatione, quam *Gothofr. Christoph. Sommerus* in Specimine Theologiæ Soharicæ, Gothæ edito, adornavit, ratus, deformem Judaismi faciem latere in libro *Sobar*, multumque abesse, ut Autor ejus dici debeat Christianus. M. *Nicolai Lutkens Lucem in tenebris, quam Zobar, antiquum Judæorum monumentum, genti suæ occæcata præbet,* non consuluit, haud certe contemnendam. Vide *Supplem. Actorum Eruditorum Tom. X Sect.*

Pag. 4.

6.

11.

13.

Sect. V pag. 233 seq. Si quid conjectando valemus, librum *Sebar* reputamus pro festo hominis Christiani, cujus infederant animo formulæ loquendi Judaicæ ac spes felicitatis externæ, quibuscum Apostoli initio ac multi alii e Judæis ad Christum adducti fuerunt conflictati. De reliquo Pl. Rev. Autorem studiose obsecramus, ut *Commentationem* suam *Historico-Philologicam*, quam pag. 14 promissit, cum orbe erudito, lingua non Rabbīnorum, sed *Quintilianī*, loquentem, communicet.

PRINCIPIA SERMONIS GRÆCI JUXTA METHODUM recentiorum, quæ vulgo Welleriana dicitur, nunc primum edita.

Tiguri, ex officina Heideggeriana, 1736, 8.

Plag. 12.

Landem mereatur, qui juvenum ingenii ignotas quasque & meticulosas primo adspectu doctrinas gratiori habitu proponere satagunt. Græca præsertim lingua cum multos semper immensa æque sua amplitudine, ac declinationum & conjugationum varietate, terruerit; non uno nomine ab eruditis gratiam iniere *Jac. Wellerus*, *Portus* regii eruditi, *Jo. Verwey*, *Jo. How*, *Schultzius*, alii, qui perspicua & mathematica, quod ajunt, methodo substratis fundamentis omnia superstruxerunt, (sunt autem illa doctrina de literarum permutatione, & de ephonia,) & declinationum quinas aut plures formas ad ternarium numerum, denas vero conjugationes ad binas, Lernæamque illam hydram verborum in μ , succisis ceteris, ad unum caput, redegerunt. Verum, cum multa tamen haberent illi sibi contraria, licet in summis rerum ordinisque capitibus convenirent, Autor, omiſſis illis, quæ confundere magis indoctos, quam juvare, possent, breve hoc, e voluminosiſ Scripto-ribus concinnatum, Systema elaboravit, necessaria ab arbitrariis, priora a posterioribus, saluberrimo consilio, diversis characteribus distinxit, specimen Syntaxeos, nova arte ad principia *Senſitana* composuit, addidit, & post multa facta pericula, post maturas satis deliberationes, hominum doctissimorum importunis desideriis expugnatus, edidit. Vendum scilicet erat, ut Helveti, græcitatē laude præ omnibus semper celebratissimi, absque hac si forent Grammatica, Græcas capere literas nunquam possent. Feramus tamen hominum scholasticorum morem, quibus sua, modica licet, nimium quantum probari, dudum experientia compertum est.

BS (481) 34

AD

NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quæ Lipsiæ publicantur,

SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio XI.

EDMUNDI MARTENE ET URSINI DURANDI, *Presbyterorum & Monachorum Benedictinorum e Congregatione S. Mauri, veterum Scriptorum & Monumentorum historicorum, dogmaticorum, moralium, amplissima Collectio.*

Tomus VII, VIII, & IX.

Parisiis, apud Montalant, 1733, fol.

Alph. 24 plag. 13.

Cum vino vendibili, ut est in proverbio, non opus sit hedera suspensa, tum supervacaneum existimamus, præclarissimam operam, quam Viri doctissimi, *Edmundus Martene*, & *Ursinus Durandus*, in amplissima hac Collectione veterum Scriptorum & Monumentorum historicorum, dogmaticorum, & moralium, præstiterunt, multis efferre laudibus. Itaque sine ulla ulteriori mora ad recensendos hos, quos indicavimus, *Tomos* (de prioribus enim *sex* abunde dictum est alio tempore,) nos accingimus, indicem quendam rerum præcipuarum in iis obviarum Lectoribus nostris exhiberi. *Tomus VII*, quemadmodum generatim complectitur va-

Ppp

- ria Concilia, Episcoporum Statuta fynodalia, actaque plurima, quæ Concilium Pisanum partim præcesserunt, partim subsequuta sunt. Ita primo loco exhibet Commonitorium cujusque Episcopi ad sacerdotes sibi subditos, ceterosque ministros cujuscunque ordinis Ecclesiastici, quod hic profertur ex duobus Codicibus MStis antiquis, quorum alter est Vicomienſis monasterii, ante annos 500 exaratus, alter Parisiensis, Bibliothecæ S. *Victoris*, qui eandem præ se ferre ætatem videtur. A. 1317 affertur Charta *Ludovici VII*, Francorum Regis, quam Cl. Collectores hic ex chartario Engolismensi Illustriss. *Cbauvelini*, Rectorum Sigillorum Custodis, integram dant, cum eam *Sammarthanus Tom. II Gall. Christ.* antea tum in ipso initio tum in fine, truncam ediderit. A. 1219 ex MSto Codice Bibliothecæ Regiæ Statuta, in Concilio apud Tolosam promulgata per Romanum S. *Angeli* Diaconum Cardinalem, Apostolicæ sedis Legatum, exhibentur, quibus proxime subjicitur Concilium Trevirense, A. 1227 celebratum, ex Codice MSto insigni monasterii S. *Mattie* Trevirensis, ante annos 400 exarato, descriptum. Ex laudato jam chartario Engolismensi Illustriss. *Cbauvelini* proferuntur etiam ad A. 1259 acta varia de dissidio inter *Robertum*, Episcopum, & *Hugonem*, Comitem Engolismensem. Anno sequenti adducuntur ex ejusdem *Cbauvelini* Codice MSto literæ *Alexandri* Papæ *IV* ad Archiepiscopum Burdegalensem, quibus eum hortatur ad congregandum suffraganeorum Concilium, in quo deliberetur de modo resistendi Tartaris. His ex eodem MSto statim subjungitur Concilii Burdegalensis responsio ad *Alexandri IV* Epistolam. Eodem extracta eduntur acta varia, ad reconciliationem Græcorum, quæ in Concilio Lugdunensi A. 1274 facta est, pertinentia. A. 1284 ex Codice MSto Bibliothecæ Regiæ representatur Concilium Melfitanum, hoc ipso anno celebratum a *Gerardo*, Sabinensi Episcopo, Apostolicæ sedis Legato. Ex ejusdem Bibliothecæ Codice MSto repetitum etiam est Concilium Armenorum, A. 1342 celebratum, in quo objecti Armenis, a *Benedicto* Papa *XII* per Legatos adversus Saracenos auxilium postulantes, in libello errores eodemnantur, eo-

rumque fides amplius declaratur. Acta celeberrimi Concilii generalis Pisani, A. 1409 celebrati, ad tollendum per annos triginta inveteratum schisma, ex Codice MSto antiquo S. *Laurentii* Leodiensis, aliisque Codicibus *Chauveliniana*, Regiæque, & *Colbertina* Bibliothecæ sufficiuntur, ubi & imprimis lecta sunt dignissima, quæ ex Codice MSto S. *Laurentii* Leodiensis proferuntur, propterea quod non solum plura pertinent ad illustrationem eorum, quæ Pisanum hoc Concilium præcesserunt, sed de multis etiam apud scriptores, qui Concilii hujus historiam tradiderunt, altum est silentium. Afferuntur etiam addenda ad Statuta synodalia *Odonis*, Episcopi Parisiensis, quæ a *Labbeo Conciliorum Tomo X* edita leguntur, ex Codice MSto S. *Victoris*; ac *Tomum* hunc tandem concludunt Statuta Ecclesie Biterrensis, A. 1297 in Capitulo generali edita ex schedis *Colbertinis*.

Tomus VIII maximam partem absolvitur actis variis, tum ad Concilium Basiliense, tum ad Tridentinum, spectantibus, quæ ex variis MStis Codicibus in lucem proferuntur. Sic in principio statim hujus *Tomus* conspicitur inchoatio Concilii Basileensis ex codice MSto Illustriss. *Chauvelini* & Aquicinctensi, ex quo posteriore sunt etiam processus verbales de inchoatione Concilii Basileensis, literæ *Sigismundi*, Romanorum Regis, quibus securitati & quieti Concilii prospexit. Ex Codice MSto Regii Collegis Navarræ Epistola *Procopii* & aliorum *Huffitarum* exhibetur, quæ invehitur in Papam & Episcopos, hortaturque Principes Christianos, ut suos Episcopos & doctores mittant, qui cum suis doctoribus decertent disputatione Scripturæ sacræ testimoniis nixa. Unde desumtæ quoque sunt Epistolæ Concilii Basileensis, quæ partim ad Episcopos Germaniæ, ut veniant ad Concilium sine pompa, & aliquos religiosos ad reformationem religiosorum idoneos venire jubeant, partim ad Abbates, Præpositos, aliosque diocesis Basileensis, ut quamprimum in Concilio compareant, partim ad Regem Poloniæ, ut pacem cum *Wicrigoaldo* fratre ineat, datæ fuerunt. Ex Codice MSto Aquicinctensi affertur Epistola conservatorum & capitum regionum urbis Romæ ad *Sigismundum*, Regem

PPP 2 Roma-

Pag. 425 seq.

1420.

1424.

1.

3.

13.

19.

35 seq.

117 seq.

- Romanorum, qua, laudato ejus in Concilio celebrando studio, rogant, ut illud Romæ celebretur, & *Sigismundi* responsio ad hanc Epistolam, qua negat, Concilium Basileense Romam transferri posse. Ex eodem MSto sistitur tum Epistola *Joannis* Ebracensis & *Joannis de Mulbruno*, Abbatum ad *Julianum*, Legatum, Concilii Basileensis præsidem, de mittendis falvis conductibus ad Bohemos, tum ipse salvus conductus Marchionis Brandeburgici, & *Joannis*, Ducis Bavariz, Bohemis concessus. Ex Codice MSto Navarræ, refertur positio magistri *Joannis de Rokasana*, Pragensis, coram patribus Concilii Basileensis pro parte Bohemorum proposita, & oratio præambula responsionibus Deputatorum hujus Concilii ad articulos Bohemorum, per Abbatem Cisterciensem, *Joannem de Alneto*. Ex MSto Aquicinctensi memoratur Epistola Consulium & civium Trevirensium ad Concilium Basileense, qua præsidium adversus diffidationes sibi factas ab adherentibus *Ulrico de Manderscheit* petunt, nec non pacta inter *Eugenium* Papam IV & *Sigismundum*, Romanorum Regem, inita & firmata, cum Epistola Syndici & consilii civitatis Aveniopensis, qua Concilium monent de expeditione, adversus Comitatum Vainesi a Cardinali Fuxensi & ejus fratribus suscepta. Ex Codice MSto Illustriff. *Chauvelini* producitur Epistola oratorum Concilii Basileensis ad Imperatorem & Concilium de negotio Episcopi Tridentini, Bohemorum, & reformationis Ecclesie. Ex MSto Codice Crucigerorum Leodiensium refertur Epistola *Philippæ Mariæ Angeli*, Ducis Mediolanensis, ad Archiepiscopum Mediolanensem & Episcopum Albiganensem, qua Concilii translationem ad civitatem Florentinam improbat, minaturque, se pro virili parte ipsius celebrationem impediturum, una cum Epistola *Sigismundi* Imperatoris ad *Paulum*, Episcopum Argentinum, suum ad Concilium Basileense oratorem, de falsa bulla super translatione Concilii ad civitatem Florentinam. Ex schedis *Mabillonii* legitur Epistola *Nicolai* Papæ V ad *Carolum VII*, Regem Francorum, qua eum hortatur, ut majorum suorum more ad procurandam Ecclesie pacem incumbat. Ex archivis *S. Germani a Pratis* producitur Concilium provinciale,

ciale, ab Archiepiscopo Seronensi & suffraganeis mense Martio A. 1521 Parisiis celebratum. Acta Concilii Tridentini, quæ hic habentur, scripta sunt ab *Angelo Massarello*, Concilii Secretario, & *Joanne Curtenbrofche*, Anglo, qui Concilio interfuit, & descripta sistuntur ex duobus MStis Codicibus, quorum unus est Bibliothecæ regiz, alter vero Illustriss. *Jolii de Fleury*, summi Regis procuratoris. A. 1556 traditur formula Christianæ & catholicæ fidei, tradita in sacra Synodo provinciali *Lovitii*, & dicto anno d. 11 Sept. celebrata. Ex Codice MSto Bibliothecæ Regiæ producuntur Statuta synodalia Ecclesiæ Reatinæ, & ex MSto *Colbertino* Statuta synodalia *Guillelmi*, Episcopi Montalbanensis, A. 1337 edita.

Tomus IX varia complectitur Opuscula sanctorum Patrum & aliorum Autorum Ecclesiasticorum. Omnium primo conspicitur S. *Cypriani* Carmen ad *Felicem* de resurrectione mortuorum, ex MSto Codice Corbejensi, ante annos 900 exarato, erutum. Quis *Cyprianus*, hujus Carminis autor, fuerit, et si pro certo affirmare noluerunt Cl. Editores in observatione prævia, negant tamen, illud adscribendum esse celeberrimo illi Carthaginensi Episcopo & Martyri, tam propter orationem nimis salebrosam, quam propter violatas frequentius metri leges. Editum quidem hoc Carmen jam fuit ad calcem Operum *Tertulliani*, sed nimis audacem se exhibuit Editor, qui, violatas a *Cypriano*, quisquis ille fuit, metri leges humilemque stilum impatienter ferens, Opusculum istud elegantioribus versibus reddere conatus est. Dederunt igitur operam Cl. Editores, ut ex laudato MSto hoc Carmen, quale ab Autore prodiit, suæ restituerent integritati. Ex simili Codice MSto Corbejensi, qui ante annos nongentos exaratus est, *Juenci*, Presbyteri Hispani, liber in Genesin quoque nunc integer & suæ sinceritati redditus prodit, cum primæ tantum ipsius Capitæ quatuor adhuc edita fuerint. His succedit S. *Hilarii*, Pictorum Episcopi, interpretatio aliquot Psalmorum, hæctenus inedita, ex MSto Aquincinctensi, ab annis circiter sexcentis elegantè scripto. Ex schedis *Mabillois* affertur S. *Nili*, Monachi, Tractatus de Christiana Philosophia. Interpres hujus li-

Pag. 1022
seq.

1445

1494

1559

1.

13 seq.

55 seq.

83 seq.

- bri dicitur in observatione prævia fuisse *Isidorus Clarius*, Casinensis Congregationis lumen, hæcque interpretatio, ab *Isidoro* adornata, multum præstare illi, quam confecit *Josephus Maria*
 Pag. 125. *Suarez*. Ex Codice MSto Corbejenſi, ante jam laudato, profer-
 tur etiam *Calii Sedulii*, Presbyteri, Carmen de verbi incarna-
 tionis, in quo, quemadmodum Autor *Virgilium* sibi sumfit imi-
 tandum, sic singulis fere versibus indicantur loci *Maronis* in
 133 seq. annotationibus Cl. Editorum, qui sunt in hoc Carmine imita-
 tione expressi. Huic subjunguntur S. *Maximi*, Episcopi Tau-
 rinensis, Homiliæ sex de hospitalitate, de Zachæo, de Epiphania,
 aliisque, quas ex Codice MSto monasterii S. *Galli* apud Helve-
 141. tios, ab annis circiter mille majusculis literis exarato, eruit *Ma-*
billonius. Has excipiunt *Faust*, Episcopi, Sermones sex ad mo-
 nachos, de pœnitentia, de die judicii, de die natali S. *Petri*, &c.
 185. ex variis MStis producti. Ex Codice MSto Illustriss. *Dagueſſean*,
 Franciæ Cancellarii, ante 800 annos scripto, & cum *Mabillonii*
 Codice collato, dantur S. *Bonifacii*, Archiepiscopi Moguntini,
 Germanorum Apostoli & Martyris, Sermones XVI, qui de fide
 recta, de origine humanæ conditionis, de gemina justitiæ ope-
 ratione, de octo beatitudinibus, de fide & operibus dilectionis,
 de capitalibus peccatis, & præcipuis Dei præceptis, &c. agunt.
 219 seq. S. *Ambrosii Autperti* non solum liber de cupiditate ex Codice
 MSto Illustriss. *Chauvelini*, annorum 800, verum etiam Sermo
 de lectione Evangelica in purificatione B. *Mariæ* ex MSto S.
Germani a Pratis ac Floriacensi, invicem collatis, & Homilia
 577. in transfiguratione domini ex duobus MStis Bibliothecæ Cor-
 bejenſis monasterii, exhibentur. *Flori* magistri Opusculum de
 expositione missæ, quod in Bibliotheca Patrum legitur abbrevi-
 atum, hic ex MSto Codice Bibliothecæ Regiæ Sueciæ,
 Seculo X saltem exarato, integrum ac numeris omnibus
 absolutum prodit, prout illud *Mabillonius*, Romæ degens, de-
 667. scribendum curavit. *Rabani Mauri*, Archiepiscopi Mogunti-
 ni, in librum *Josue* libri tres afferuntur, quos ex MSto Cister-
 785. cientiensi eruit *Jacobus Lannois*, Monachus Cistercienſis, & *Ra-*
therii, Veronensis Episcopi, præloquiorum *Libri VI*, ex MSto
 Laubiensi, & Epistolæ tum ad *Widonem* & *Sobbonem*, Archie-

Archiepiscopus, *Godescalcum & Aurelium*, Episcopus, tum ad *Robertum*, Archiepiscopum, & ad omnes fideles. Ex MSto Codice Collegii regni *Navarrae* prodit tandem ignoti hactenus *Viviani*, Præmonstratensis, Harmonia, sive, Tractatus de libero arbitrio & gratia, & ex MSto Beccensis monasterii rithmus magistri *Petri Abailart* de S. Trinitate, & *Joslemi*, Episcopi Sueffionensis, expositio symboli & orationis dominicæ, quam ex pervetusto Codice Marchianensis monasterii descripserunt Editores. Ex MSto Codice Aquicinctensi referuntur *Petri Venerabilis*, Abbatis Cluniacensis, Libri duo adversus nefandam sectam Sarracenorum, & ex MSto Codice Reginz Suecæ, quem eruit *Mabilionius*, *Hugonis*, Rothomagensis Archiepiscopi, Tractatus de memoria, qui tres complectitur Libros in laudem memoriæ; cuius insuper accedunt Sermo super fide catholica & oratione dominica, ex MSto Bibliothecæ Regiz, & Epistola ad *Innocentium* Papam II. Ex MSto Codice Himerodensis monasterii annorum circiter 500 magistri *Hildebrandi* libellus de contemplatione erutus habetur. In fine hujus Tomi leguntur Addenda ad Tomum primum, in quibus præter cetera apparent Epistola *Clementis* Papæ VI ad *Raynerium de Wasbio*, ex schedis Illustr. Marchionis *Daubais*, Epistola *Urbani* Papæ VI ad populum & officiales urbis Romæ, ex iisdem schedis, Instrumentum *Joannis de Mengre de Boucicaut*, militis Turonensis, Marecalli Franciæ, & Januensis gubernatoris, ex archivo castelli Vicecomitum Turennez, &c.

Pag. 1075.
1092.
1101.
1119.
1183.
1237.
1445.

• Singulis his Tomis, quos paucis recensuimus, quemadmodum præmissa est Præfatio satis ampla & copiosa, sic, more semel recepto, subjiciantur Indices rerum & verborum accuratissimi.

BARNABÆ BRISSONII DE FORMULIS
 & solennibus populi Romani verbis Libri VIII, ex recensione FRANCISCI CAROLI CONRADI.
 Accedunt Præfatio nova, Vita & Elogia BARNABÆ BRISSONII, Conspectus universi Operis & sum-

Summaria, Auctorumque, formularum, rerum, & verborum, Indices

Halz & Lipsiæ, apud Ernest. Gottl. Krugium, 1731, fol.

Alph. 4 plag. 16.

Quibus hominum judiciis exceptum olim sit Opus hoc vastum & diffusum, neque tamen omnibus partibus perpolitum atque limatum, discere cuique ex Conf. *Conradi* Præfatione liceat. Quamvis autem *Scaligero* & *Cujacio* non defuerit, quod in eo desiderarent; est tamen satis præclarum frugiferumque institutum ipsum, cujus inprimis utilitatem capiunt ii, qui ad Juris Romani planam atque apertam cognitionem incumbunt. Sive enim differentias nosse SCtorum, Plebiscitorum, Constitutionum, Legum, Rogationum, Edictorum; sive definitiones & ingenium perspicere Actionum, & Exceptionum; sive divisiones discere Pactorum, Stipulationum, Contractuum, velis; quid his statim solennibusque formulis prius & antiquius habere debeas, non videmus. Quod præclare intellexit *Gravina*, & quicumque *Scaligero* & *Cujacio* candidior hac potissimum via absconditi prisca juris exploratissimam pulcherrimamque patere rationem judicavit. Quare egregium plane doctissimi *Conradi* consilium fuit, quod iterare hujus libri editionem voluit ita, ut usum ejus plurimis partibus præstiterit commodiorem. Nam & libros, continua ante serie coherentes, in particulas, argumentis singulis servientes, secuit, & auctoritatibus veterum, quibus utitur *Briſſonius*, notas apposuit, quibus, ubi quæque verba eorum usurpata reperiantur, significetur, & leges, ex Corpore Juris in probationem adhibitas, ad eum modum, quo hoc tempore consuevimus, indicavit, & ut, quamcunque rem in toto Opere requiras, longæ inquisitionis labor absit, adjecit tabulas complures plenissimas, quibus cujusque rei locus designetur. Sed contentus non fuit sua hac molesta opera Cl. *Conradi*, qui observationes & augmenta formularum in hoc Opus se daturum promisit. Qui sane labor ut auspiciato bonis literis præstetur, non vulgaribus votis a Musis mansuetioribus impetrandum ducimus. Ut enim omnes

omnes ex verborum solemnitates, quibus publici, quibus sacri, quibus privati juris majestas atque stabilitas continebatur, in conspectum dentur universæ, multa & peracri in perquirendis vetustatis monumentis diligentia opus est; ut vero explanentur, ostendaturque ex iis totius Juris civilis origo atque indoles, judicio & antiquitatis notitia ea, qualem nostrorum hominum pæne nemo tenet. Quare nos minus miramur, si Cel. Vir otium & moram poscit, qua iis, quæ passim observata adversariis commisit, elucubrandis poliendisque cum cura vacet. Quam præmisit Operi huic, vita *Brissonii* eleganter scripta est & erudite, tristissimasque temporum calamitates, in quas ætas incidit *Brissonii*, & quarum ipse præ ceteris fuit particeps, plenissime commemorat.

JACOBI SIVE ACTII SYNCERI SANNAZARII, Neapolitani, Viri patricii, Poemata, ex antiquis editionibus accuratissime descripta. Accessit ejusdem Vita, JO. ANTONIO VULPIO Autore, item GABRIELIS ALTILII & HONORATI FASCITELLI Carmina, quæ exstant. Editio altera, priore locupletior.

Patavii, excudebat Josephus Cominus, 1731, 4.

Alph. 1 plag. 16.

Hac iterum facie sistitur tersissimus limatissimusque ille Italicorum Poeta, *Jacobus*, vel, ut ipse maluit vocari, *Actius Syncerus Sannazarius*, qui post *Petrarcham* unicum suæ gentis decus & lyricæ poetices facie princeps potest haberi. Quam cupidus manibus studiosorum Carmina ejus semper sint excepta, vel ex eo patet, quod, post alias multas, & prior illa *Vulpii* editio præter spem jam per annos ferme duodecim deesse coepit. Requirentium itaque desiderio & favore excitus *Vulpus*, Vir de literis amœnioribus inter Latii literatores longe meritissimus, manum operi iterum admovit reparando, tantæque cura & exornatione hanc alteram adstruxit editionem, ut merito dubitandum sit, an usquam alia eidem possit æquiparari. Pollicitus equidem jam olim erat peritissimus hic Musarum

rum elegantiorum amator, sua opera scriptores subinde, qui in vindicandis a barbarie pristina studiis aliquid laudis meruerunt, emissum iri. Quanta, eaque integerrima, fide id quidem præstiterit, testes sunt copia illa librorum, quibus publicandis huc usque manus obstetrices sedulo suppeditavit. Et eminet sane in his hæc altera inprimis *Sannazariana* Poeseos collectio. Literarum hujus generis expertus sit oportet, qui hunc Poetam, & venustate & gravitate longe celeberrimum, minus noverit. Notiora sunt ejus carmina, quæ, cum auream ætatem accedant, digna auro habita fuere, & tantam Autori omnium æstimationem fecerunt, ut, quod huic soli obtigisse sciamus, ob limatum genus scribendi, unus Poeta statarius sit appellatus. Non est itaque, quod longiores in ejus laudibus simus, sed, quid Editor potius seorsim in hac præstiterit editione, strictim persequi, operæ erit pretium. Igitur, præter tersissimam scriptionis faciem, mendisque ex rarissimis quibusque exemplis purgatam, hæc fere, *Vulpio* nostro propria, reperiuntur. Primum enim, post explicatam in utraque Præfatione instituti rationem, perpetua narratione vitam *Sannazarii* accuratius & copiosius contexit. Multa sane in illa sunt, quæ alii fere omnes aut nunquam, aut satis leviter & inconcinne, de illo memoriæ prodiderunt. Quæ enim de ultima sanctæ stirpis origine, de ipsius *Jacobi* nostri fatis, moribus, studiis, *Vulpius* scite congestit, adeo lectu digna & omnibus probata visa sunt, ut etiam literator ille Belga, *Vlamingius*, magna literarum jactura nuper defunctus, eandem vitæ explicationem suæ editioni præmittere non dubitaverit, quanquam & ipse ex multis annis eidem labori sese accinxerat. Deinde vero non in exiguum honorem videtur adduxisse *Sannazarium*, cum non-testimonia solum doctorum undique curiose collecta interposuit, sed & aliorum procerum Epistolas, quorum commercio dignissimus habitus fuit, adjecit. Tandem, ob affinitatem tum ingenii, tum studiorum, tum vero patriæ vicinitatem, haud alienum sibi visus est factururus, si politissima *Fasciælli* & *Alcibi* Carmina Operi huic subjungeret, quorum hic quidem etiam sodalitate junctus fuit *Sannazario*, alter vero, itidem Italus, *Catulli* elegantiam prope æquavit. Celebre in-

pri-

primis inter peritos Epithalamium *Altilii*, quod mancum mendosumque ante comparuerat, suo nitore restituere curavit & integritati. Nec iis, quorum interesse suspicatus est, utrumque Italum accuratius nosse, deesse voluit, cum quidem de vita scriptisque illorum testimonia pressius collecta interseruit. Absolvit denique Cl. Editor operam hanc laude quavis dignissimam adjecto Indice, quo alium uberiolem aut magis digestum haud facile recordamur. Ceterum facile nos quidem superfedere possumus opera huic Operi *Vulpiano* pretium dicendi, quandoquidem jam in ea re tantum sit ejus gentisque *Vulpiane* literatissimæ nomen, ut, quicquid ab eorum Musis profectum fuerit, spe & laude majus semper exsiterit.

JOANNIS WESSELII DISSERTATIONES
Academica ad selecta quadam loca Veteris & Novi Testamenti. Accedunt Orationes due, prima de admiranda gentis Judaicæ in hunc usque diem conservacione, altera in obitum magni Theologi, JOANNIS MARCKII. Præfixa est Præfatio, in qua, præter alia pauca, continentur Vindicicæ Dissertationis ultimæ de Natura peccati.

Lugduni Batavorum, apud Saguelem Luchtmanns, 1734, 4.
 Alph. 4 plag. 9.

Novennio abhinc miles levis armaturæ quidam Autorem Ven. coegit arma capere, ut vindicaret filium Dei æternam ac naturalem ab audaci ejus instituto, qui Christum in Deorum nuncupativorum ordinem redigere moliebatur, afferens, reformatam Ecclesiam secum facere. Conseripsit ideo Cl. *Wesselius Nestorianismum & Adoptianismum reditivum confutatum*, in quo unicam modo Christi filiationem divinam asseruit, *Nestorii*, veterumque Adoptianorum, sententiam ex monumentis veterum asseruit, de fide Ecclesiæ ante Concilium Nicœnum, ante *Nestorium*, ante *Vorstium* & Remonstrantes, & post tempora *Vorstii* ac *Episcopii*, diligenter egit: inprimis de titulo *primogeniti*, quo Christus insignitur, disseruit, atque

Qq 2 osten-

ostendit, hunc titulum Christo dari in sacris, nunquam relate ad Deum Patrem, sed semper relate vel ad creaturas omnes, vel ad fideles, & absque ulla genituræ connotatione, significare *Dominum & Principem*, ut in libro *Jobi* diabolus appellatur *primogenitus mortis*, nullo ad genituram respectu habito. Antagonista A. 1728 opposuit *Exercitationes cum Manifesta*. Quare A. 1729 Autor Ven. *Confuram* in illas, atque *Dissertationem de Christo primogenito*, ad *Ebr. I, 6*, in Academia ventilandam proposuit, quæ nunc juris sit publici. Speciatim præmisit *Dissertationem de Christo primogenito*, quæ est XVI in hoc Opere. Adversarius deinde edidit scriptum Belgicum, in quo perperam lectori persuadet, *Wesselum* ad ea, quæ ille ex loco *Ebr. I, 6*, pro Christo, primogenito Dei filio, attulerat, nil hætenus respondisse. Tribuit Ven. Autor adversario ty-pomaniam, propensionem ad hæreses, sentiendi pertinaciam. Ultima *Dissertationum* est *de Natura peccati*, publice A. 1722 habita. In ea *Wesselius* contendit, naturam peccati consistere in sola privatione rectitudinis ex lege debite adesse actibus atque habitibus nostris. Quam sententiam vindicare sustinuit ab objectionibus, quas aliquot ante annis adversus eam moverat Cel. *Campegius Vitringa*, qui *privationsi* illi addiderat actum seu habitum ita modificatum, ut sit legi contrarius. Obiit *Vitringa*, antequam *Wesseli* *Dissertatio* ederetur. *Vitringa* idcirco, filius, tres *Dissertationes* anticriticas, satis acerbis, in *Wesselum* edidit, patris memorix parentaturus. Addit *Wesselius*, in hoc juniore Theologo animadverti factum incredibilem, effraznem maledicendi & conviciandi licentiam, & servitutum affectuum iræ & odii deploratam, vix autem miculam sapientix celestis. Nohuit *Wesselius* respondere, sed *Vitringa* junioris anticriticas illas *Dissertationes* a se lectas seposuit. Obiit inter hæc *Vitringa*, filius, antequam Opus suum anticriticum absolveret. Prodiere post ejus obitum Opuscula ejusdem, & inter ea hæc *Dissertationes de Natura peccati*. Editor nonnulla immoderatus scripta satis prudenter truncaverat, & probe in *Wesselum* aliosque dicta ejecerat, nec tamen omnia. Credidit Ven. *Wesselius*, sibi hoc pacto necessitatem fuisse

fuisse impostam, edendi Disputationem illam *de Natura peccati*, ad 1 Jo. III, 4. Si quid judicando valemus, controversiam hanc ad logomachiarum classem rejicimus. Pone, querere aliquem, cur hoc vel illud sit peccato infectum. Respondabis tum indubie: eo, quod *ἀνομίαν* involvit. *Materiam & formam* solent nostri sapienter in doctrina de peccato distinguere. Aliud enim est illud, cui inest peccatum, aliud est ipsa a lege divina difformitas. Cum vero & illud, cui inest peccatum, & ipsa *ἀνομία*, vocentur *peccatum*, ex duplici significato oritur compitum & bivium bifariam sentiendi, licet sententia utraque haud admodum per sese invicem repugnet. *Vitringa* putat, *peccatum commissionis* proprie esse peccatum; *Wesselius* contra asserit, improprie & metonymice sic dici, actum enim in sese esse bonum, vitium seu peccatum ei duntaxat adherere. Quod ipsum fatetur *Vitringa* junior in *Disp. V §. 35, 63*. Longa sunt, quæ ad argumentorum *Vitringa* junioris seriem reponit Præfationis Ven. Autor. Peculiari attentione digna sunt verba: *Deus non vult impedire peccatum ut sapientissimus ac sua gloria amantissimus, quia ex malo bonum elicit, atque adeo semet ipsum & gloriam suam amat permittendo peccatum, quia absque eo gloria divina justitia & misericordia manifestari non potuisset.* Dissertationes hoc Volumine exhibentur Academicæ XX. Indicabimus primo summas, & deinceps nonnulla inde decerpemus. Seriem accipe ipsam. Tractatur in *prima* de miraculo & mysterio rubi ardentis & non consumpti, ad *Exod. III, 2*. In *secunda* de iniquitate patrum, imputata filiis & filiorum filiis, tertiis & quartis, ad *Exod. XXXIV, 7*. In *tertia* de voto *Mosis* ad *Num. XI, 29*; *quarta* de *Davide*, lavante manus suas cum innocentis, & circumstante altare Domini, in fide sacrificii *Messiae*, ad *Pf. XXVI, 6*; *quinta* de amœnitatibus seu mysteriis tabernaculi Levitici, a piis veteribus intellectis ac creditis, ad *Pf. XXVII, 4*; *sexta* de lingua vatis, calamo scribæ velocis comparata, ad *Pf. XLV, 2*; *septima* de pulchritudine & gratia labiorum *Messiae*, propterea benedicti in æternum, ad *Pf. XLV, 3*; *Octava* de justitia *Messiae* vicaria, causa unctionis ejus supra consortes, ad *Pf. XLV, 4*; *nona* de Regina, stante ad dexte-

ram Regis in auro Ophir, ad *Pf. XLV, 10*; *decima* de filiis Messiae pro patribus ejus futuris, ad *Pf. XLV, 17*; *undecima* de memoria nominis Messiae perpetua in omni generatione, ad *Pf. XLV, 18*; *duodecima* de Mose legislatore, gratiam Christi redemptoris implorante, ad *Pf. CX, 16, 17*; *decima tertia* de Messia, ex torrente in via bibituro, ad *Pf. CX, 7*; *decima quarta* de hereditate terrae, piis promissa, ad *Matth. V, 5*; *decima quinta* de antiquitate & origine Baptismi profelytorum apud Judaeos, praecipue ad locum *1 Cor. X, 1, 2*; *decima sexta* de Christo primogenito, ad *Hebr. I, 6*; *decima septima* de secunda primogeniti in mundum introductione, ad *Hebr. I, 6*; *decima octava* de primogeniti adoratione, angelis imperata, ad *Hebr. I, 6*; *decima nona*, continens Censuram in Exercitationes D. B. S. C. de primogenito Dei filio, angelis excellentiore, cum modesta calumniarum depulsione; *vigesima* de natura peccati, ad *1 Jo. III, 4*. Sequuntur nomina eorum, qui haec Dissertationes cum laude defenderunt publice, nec non Index locorum Scripturae, passim illustratorum, vel explicatorum. Per rubi ardentis symbolum intelligit Ven. Autor ecclesiam militantem, tum Israeliticam, ejusque mirabilem, non obstante afflictionis igne perpetuo, conservationem. Per *angelum*, cum Mose ex rubo loquentem, intelligit Christum, ob nomen *אמרי*, & summam orationis. Refellit Remonstrantes, & *Ensedinum*, qui locus senserunt, eisque testimonia quoque *Justini Martyris, Irenaei, & Hilarii*, opponit, plura eo sine olim commentatus in *Dissertationibus suis sacris Leidensibus*. Vocem *רוב* esse *fruticem spinosum*, speciatim *rubum*, credit, ratus, *Georgium Verestoi*, qui Dissertationem theologico-philologicam *de palma ardens*, Franequeræ habuit, cujus compendium in Museo-Brevis legitur, erudita attulisse, nec tamen rubum e loco suo dimovisse. Rubum quadrare ad afflictum & depressum populi Israelitici statum, verum est; palma florentioris utique conditionis fuisset index. Palmæ ægrè ardent, difficulter comburuntur. *Moses* igitur haud miratus fuisset, palmam haud comburi. *Ecquando Scires notat palmam?* Rubi in monte Sinai omnino

Pag. 2.

9.

12.

14.

cre

creverunt, montique attulerunt nomen. Non determinat Autor, an vulgaris *βῆτος*, an *χαμαίβητος*, an *κυνόςβητος*, sit intelligendus. Sed quidni adhaereamus communi vocis *βῆτος* significatui? Unica certe non fuit planta ille *βῆτος*, sed complexus ruborum designatur per vocem. Expositio symboli hujus varia ab interpretibus affertur, a Nostro sub incudem vocata, haud omissa illa, quæ ad Christi in utero *Mariae* formationem trahi solet. *Gratia Dei particularis* tum pag. 89, 107, tum alibi, passim lectori ingeritur. Peculiaris additæ expositio loci difficilioris *Jac. IV, 5*, pluribus probata. Liceat nobis ad dictum *Gal. V, 17*, respicere, & *πρὸς* transferre per *adversus*, tum omnia erunt salva: præcipue cum spiritus, qui regenitis inest, non solum carni obluçtetur, sed majorem etiam gratiam & fructus fidei animis conciliet. Vox *ἄλλο* per *oratorem* & *legatum* transfertur. Nobis illa vox videtur eum, qui *excelsus* est & *excellit*, denotare, licet *Exod. VII, 1*, videatur *interpretis* designari. Notamus ad *Luc. XIX, 42*, Autoris distinctionem inter *voluntatem præcepti* & *decreti*. In *Dissertatione IV* locutionem, *lavare cum innocentia manus suas*, exponit per expurgare malitiam desiderio & conatu omni, quemadmodum sordes corporis & manum externe abluimus. Locum *Pf. CXVIII, 27*, exponit ita: *ligate sacrificia ferri funibus*, multitudine tanta sistentes ea, ut pertingant extrema *ad angulos & latera altaris*. Fideles *Vet. Testam.* obiisse in fiducia meriti Christi, Autor *adversus* Remonstrantes copiose edisserit in *Dissertatione V*. Pleraque momenta *Psalmi XLV* de Jesu Christo, ejusque officii & regno, erudite explanat pag. 177 seq. Mansuetis cum hæreditas terræ promittitur *Matth. V, 5*, Autor hoc ita interpretatur, ut in hac vita aliquid boni detur mansuetis, universale vero & perfectissimum implementum ejus futurum sit in terra renovanda post hujus seculi consummationem, siquidem *terra æternitas* haud semel in *Psalms* prædicetur. Unde apparet, Autori *παλρυγεσθαι* mundi ac terræ in die novissimo eventuram probari, quam quoque dilucide ponit, ac comprobare contendit. B. *Buddeum* ingenio abusum pronuntiat, dum ex verbo *Taciti Hist. Lib. V Cap. 5*, *imbuntur* evidens

Pag. 15.
23.

89 seq.

92.

108.
131.

138.
144 seq.

431.
439 seq.

- Baptismo profelytorum a *Tacito* dari testimonium affirmaverit; *Wernsdorsium* contra in Disputatione de *Baptismi Christianorum origine mere divina* §. 14 id bene observasse. Ori-
 471. go Baptismi illius sane infelicitè ex illa voce *ברית* *Gen. XXXV, 2*, derivatur, siquidem *Jacobus* id mandatum purificationis suæ quoque toti familiæ, uxoribus, & filiis suis dedit. Ficulnea argumentatio est, quæ eodem fine ex *Exod. XXIV, 10*, desumitur; nam ablutio corporis & vestimentorum differunt
 473 seq. *Lev. XIV, 9, XV, 13*. Refellitur proinde rursus *Cel. Buddes* conjectura infirmissima, cujus perfugium ad *Ezech. XVI, 8, 9*,
 480. itidem fuisse irritum, ostenditur. *Buddesum* ad *1 Cor. X, 1, 2*, frustra provocasse, solide demonstratur, ac causa *Wernsdorsii* vindicatur. Singularis Autori probatur opinio, Phariseos invenisse illum profelytorum Baptismum, haud a *Joannis Baptiste* exemplo ob *Luc. VII, 30*, desumpsisse. De Baptismo Christianorum ad mentem *Witsii* egregie disserit. Dissertationibus subjectæ apparent Orationes duæ, prior de admiranda gentis *Judeorum* ubique dispersa in hunc usque diem conservatione, in qua *Judeorum* Deicidium, Christo illatum, cladem, spem recuperandi templi nullam, & emendationem eorum salutarem ante diem novissimum futuram, demonstrat: posterior funebris in obitum magni Theologi, *Joannis Marckii*, A. 1731 d. 15 *Hebr.* publice dicta. Ex posteriori illud producemus *Marckianum*, aliis quoque commendandum, quod pag. 725 legitur. En verba: *Hoc præterea ipsi Marckio valde doluit, vere pacifico Theologo, pacis regnum ita perpetuis & internis quoque motibus concuti: & egre semper tulit diram dominandi in conscientias hominum libidinem eorum, qui scalam sibi ponere videntur, qua soli in cælum ascendant, & intolerando fastu ac temeritate damnabili ad se trahere, quod solius Dei est, nempe infallibiliter discernere inter regnitum & irrogenitum.*

LEZIONI SOPRA IL LIBRO SACRO DEL
 Genesi, &c.

h. e.

LECTIO-

LECTIONES IN LIBRUM SACRUM GENESIOS, in duas Partes distributæ, quarum prior continet historiam ab exordio mundi ad finem diluvii, posterior complectitur finem diluvii, & usque ad finem libri decurrit, Autore JOANNE BAPTISTA SANDI, Doctore S. Theol. & Legum,

Patricio Veneto.

Venetijs, typis Antonii Bartoli, 1733, 4.

Alph. I plag. 3½.

Formula Dedicacionis ad Deum optimam maximum fuit conformata. In *Lectioe prima* proœmiali vocantur sacramentorum literarum libri *veritates fidei nostræ, regula divinarum præceptorum*. Lectionum numerus ad XXXIX affurgit. *Secunda* repræsentat creationem cœli & terræ. *Tertia* productionem lucis illustrat. Sententiæ Patrum & Scholasticorum utramque faciunt paginam ubique. Ad literaturam Orientalem, & crisin philologicam, haud respicitur. Sensus mysticus sæpius in obscurioribus historię momentis investigatur. Ita divisio lucis ac tenebrarum perhibetur fuisse symbolum separationis angelorum bonorum a malis. Comparari isthæc inter sese possunt, fatemur. At ideo Spiritum sanctum intendisse per separationem priorem simul posteriorem illam, difficile est creditu. Per aquas, quæ super firmamento sunt, Ven. Autor nubes nubibus infertas intelligit. Passim inferuntur ea, quæ ad pietatem moresque hominum pondus afferre possunt. Vaticinia, *Gen. XLIX* recensita, breviter illustrantur, & ad Messiam, Antichristum, Apostolos, & sponsam Christi, applicantur. Ubique Autori Ven. placuit continitas, perspicuitas, usus communior, & dogmatum, vel proxime fluentium, vel mysticorum, protractio. Gestimus reliquis quoque Commentationes, quarum hæc fuit *prima*, excipere, & ex eis nonnulla proficere.

Pag. 15.

19.

ELEMENTA JURIS CANONICI ET PROTESTANTIUM Ecclesiastici, commoda Auditoribus methodo adornata a JO. GEORG. PERTSCHIO, JCo.

Rrr

Sere

Sereniff. & Potent. Magn. Britan. Regis & Elect. Brunsvic. Luneb. Consil. ac Curie aule Hannover. Af. fess. nec non Reipubl. Hildes. Proto-Syndica. Editio altera, priori auctior & emendatior.

Partes II.

Jenæ, sumtibus hæredum Meyeri, 1735, 8.

Alph. 2 plag. 12.

Liber hic, perspicuo terloque stilo, ordine & demonstrationis rigore, commendabilis, alibi nobis haud indictus abiit. Nec dissimulamus, eum subinde novis doctrinis, praxi Protestantium emendandæ accommodatis, scaterere. *Pars prior* Serenissimo Celsissimoque Principi ac Domino *Guilielmo Carolo Henrico Frisoni*, Principi Arausionensi, regnanti Principi Nassovio-Ditiensi, inscripta fuit; *posterior* Perillustribus Consiliariis Regis Britannicæ in terra Brunsvicensi intimis, *Hardenbergio, Wrisbergio, Groteo, Hattorsio, Munchhauso, Alvenslebenio, Didenio-Furstensteinio*, est dicata, Præfatio nova exponit fata libri & Autoris. Dolet idem, ad manus suas sero nimis delatam esse Viri doctissimi, & egregiis multis eruditionis perpolitæ monumentis dudum clarissimi, *Joannis Christophori Harenbergii*, amici sui & fautoris, Collegæ nostri proflus diligentissimi, *Historiam Ecclesie Gandersheimensis Diplomaticam*, quippe ex qua, variis observationibus egregiis passim illustrata, ea, quæ studiis suis inservitura fuissent, commode decerpere potuisset. Respondit hic quoque illis objectionibus, quæ in *Actis Eruditorum* Germanicis de notione Ecclesie legibusque Ecclesiasticis fuerunt obmotæ. Nostrium est, ea indicare, quæ recenti opera fuerunt vel emendata, vel plenius exposita, In hunc censum vocanda sunt Prolegomena, seu *Libri I Tituli V*, & doctrina de divortii. Cetera jam merito omittimus. Dissertatio proœmialis fusius de origine & fati legum Ecclesiasticarum, variisque collectionibus illarum, disserit. *Titulus primus* complectitur notionem de Ecclesia variam, eamque secundum dogmatum Pontificiorum, secundum sacrarum literarum significatum, secundum

dam pacta, conventa, & leges Germanici Imperij expensam. *Titulus II* agit de necessitate legum ecclesiasticarum, sive pro republica vendicaretur ecclesia, sive collegium ipsa quoddam constituat. *Titulo III* differitur de fine legum ecclesiasticarum, qui in salutis ecclesie amplificatione consistit. *Titulo IV* exponitur jus & potestas ferendi leges ecclesiasticas, eaque considerata tum ad dogmatum Pontificiorum amissim, tum secundum principia Protestantium, tum secundum momenta status Germanie. *Titulus V* dicitur est legibus ecclesiasticis, primo quidem eis, quæ in universa catholica ecclesia obtinent, deinde illis, quæ inter Romano-Catholicos in Germania vigent, porro eis quoque, quæ ecclesiis Protestantum sunt propriæ, tandem illis, quæ in Germania inter approbatas religiones pro communibus habentur. Ex definitione & divisione præmissis stabiliuntur axiomata, ex axiomatibus porro eliciuntur theoremata, seu totidem corollaria. Methodus hæc haud est inferior ea, quam vulgo mathematicam vocant. Quodsi in totius Jurisprudentiæ ambitu eadem adhiberetur methodus, scientia ipsa redderetur facilior, solidior, & ab assutis quisquiliis purior. Quomodo ex admitta una definitione falsa innumeri proveniant errores, hoc ipsum clarissimis exemplis hic fuit demonstratum, deducendo ex definitione, quæ Pontificii de ecclesia fovent, consecraria satis multa, Romanensibus probata. Ecclesiam in sacro Codice sumi putat Consultiss. Autor pro 1) qualibet hominum; etiam seditiosorum, concione, *Act. XIX, 32, 39*; 2) pro multitudine in Christum credentium, licet desit congregatio externa, *Matth. XVI, 18, Eph. V, 23, 32, Rom. XVI, 16*; 3) pro fidelibus quibuscunque, certo in loco commorantibus, licet ipsi externam & separatam congregationem haud constituent; 4) pro fidelibus, in una domo degentibus, *Rom. XVI, 5, 1 Cor. XVI, 19, Phil. IV, 22, Col. IV, 15*; 5) pro coitionibus Christianorum, factorum causa institutis. Vera & catholica ecclesia Autori est illa, quæ sponsa Christi dici meretur, *1 Cor. XI, 2, Eph. V, 23, 32, Apoc. XXI, 9, 10*. Quare judicat, veram ecclesiam ex illis constari, qui veræ religioni sine additi: veram autem religionem hoc exigere, ut Deo vi-

Pag. 1.
8.

9.

Pag. 10. *vamus in Christo Jesu, Rom. VI, 11.* Arbitratur porro, omnes eos ab ecclesia esse peregrinos, qui nil nisi veritates cognoscunt, & omnis erroris theoretici sunt expertes: nullam externam societatem sibi vindicare posse titulum veræ ecclesiæ, nisi maxima membrorum pars tales sistat animas, quæ Deo vivunt in Christo Jesu: sed talem ecclesiam, seu coetum externum, nusquam existere: adeoque veram ecclesiam, seu multitudinem hominum, quæ Deo vivit in Christo Jesu, invisibilem, & saltem unione invisibili cordium congregatam esse; adeoque nec visibilem judicem in rebus fidei habere posse; nec ulli coetui visibili & externo, sacrorum causa congregato, prædicatum veræ ecclesiæ private competere, nec privilegia, a Christo ecclesiæ, ipsius suæ, data, fore attribuenda: & hinc nullum ex ejusmodi coetibus gloriari posse, se constituere fundamentum fidei, se esse erroris expertem: nec dicere, extra suam communionem non dari salutem, vel se tantum tenere veram religionem. Hæc sunt illa corollaria, quæ ex notionem veræ ecclesiæ fuerunt deducta. Liceat nobis, pace Autoris, conformare sententiam nostram sententiæ doctorum Novi Fœderis primorum. Prænotamus, veritatem esse vel logicam, vel metaphysicam. Utroque significato veritas sumitur in Codice sacro. Prænotamus porro, ecclesiam, ejusque membra, Deo aliter patere ac nobis, eamque notionem nobis haud admodum esse utilem, quæ signa veræ ecclesiæ singula, tum visibilis parte, tum invisibilis & metaphysice veræ, tollit. Quis enim, quæso, certus esse potest, sese veræ ecclesiæ esse membrum, nisi, fundamentum fidei sese tenere, & erroris dogmatici sese expertem, nosse possit? Errores practici sunt corollaria errorum dogmaticorum, dum dogmata vera & necessaria vel ignoramus, vel ea ad debitum vivæ cognitionis gradum haud eveximus. Fides enim est ex verbo annuntiato & percepto sensibus, quantum ad adultos attinet. Sacer Codex duo momenta ad veram religionem requirit, primo *viam*, deinde *debitam ambulationem in illa via*. Qui de via non est certus, quam insistere oportet, is de ambulatione ipsa erit incertus. Ex eo factum est, ut vera religio fuerit dicta *via*, *ambulatione*. De via judicare licet ex sacro Codice; de ambulatione

latione judicare fas est ex criteriis, de indole regenitorum & irregenitorum in sacro Codice patefactis. Quare Apostoli tum errores dogmaticos, tum practicos, libere solideque notarunt ad exemplum Christi. Hoc cum pervideat Ill. Autor, addit, posse (immo debet) quamlibet externam congregationem, ac quodlibet illius membrum, eo intendere lacertos, ut purissimas doctrinas ab erroribus purgatas teneat, simulque remedia convenientiora, ad veram religionem consequendam, inveniat. Coitiones, Christianorum causa sacrorum factæ, sunt impuriore vel puriores, una quidem præ altera. Voluntaria illa confociatio efficit, ut ecclesia, hoc sensu accepta, indolem collegii induat. Salutem æternam per adminicula violenta obtineri non posse, quis dubitat? Autor porro in eo est totus, ut ostendat, ecclesiam ex sententia Protestantium esse societatem æqualem, quæ tamen doctores & auditores comprehendat. *Cyprianus* jam Seculo III ecclesiam propemodum unice in Episcopo constituit. Pœnz conventionales, quæ contra immorigeros obtinent, habent unice pro scopo quietem externam. Sollicite inculcatur distinctio ecclesiam inter visibilem & invisibilem, ejusque fundamentum. Notatur & refellitur vulgaris divisio in *Lebr-Wehr- & Nehr-Stand*, distinctio inter *clericos & laicos*, quam tamen *Tertullianus* jam adhibuit, & inter *spirituales & seculares*. Habitus religionis Christianæ per Germaniam externus pendet a transactione Passaviensi, Pace religiosa, & Westphalica. Operæ pretium est, hanc doctrinam, ejusque momenta, penes Autorem ipsum perpendere. Egrègie prorsus largæque manu differit idem de necessitate legum ecclesiasticarum in cœtibus, ad Deum colendum conspicua ratione constitutis. In collegiis sanciantur leges ac pœnz conventionales. In hierarchia Pontificiorum dominatus quoque in cœsum venit, simul ac finem legum penes eos ecclesiasticarum respiciamus. Finis purior hic merito exponitur. Jurisprudentia ecclesiastica ad officium Jurisconsulti spectat. De jure & potestate ferendi leges ecclesiasticas aliter Pontificii, aliter Protestantes, sentiunt. Distinctionis momenta explicantur hic, & deducuntur e suis fontibus. Differitur porro de potestate Principis, ad ecclesias pertingente.

Pag. II.

14.

16.

19.

43.

52.

56 seq.

- Pag. 62 seq. Ab ea vero eximit *privata sacra & conventicula* eorum, quos tolerat. Dogmata haud seditiosa & Articulos fidei Princeps praescribere ecclesiis non potest. Nec dissentientes ob dogmata, haud difformia statui civili, poenis debet afficere.
64. Multo minus bello & armis propagare religionem decet, licet Principi integrum sit, oppugnatam religionem armis defendere, ac, exigente necessitate, per Theologos, aliosque viros idoneos, doctrinam publicam determinare queat, quo ipso generis modus decidendi controversias theologicas stabilitur. Hac potestate utitur Princeps ob civile suum imperium, quod exercet, nequaquam ut Episcopus, nisi voce Episcopi late utaris.
- 68 seq. Succedunt jura circa sacra etiam collegialia, & copiose satis enarrantur. Status Germaniae publicus simul est respiciendus, ut singula recte collocentur & expediantur. De legibus ecclesiasticis subtexuntur & jucunda, & solida, & varia, tum ex sententia Pontificiorum, tum ex genio Protestantium. Descenditur ad symbola ecclesiarum percensenda. *Formula concordiae* hic vocatur *discordiarum mater secundissima*. Negat Autor, quemquam ad hujus libri subscriptionem esse adigendum. Divortium Cel. Autor definit per matrimonii legitime contracti dissolutionem, propterea factam, quod in legem primitivae institutionis peccatum fuerit, vel illa institutio, propter impedimentum extrinsecus accedens, amplius observari non possit. Colligit inde, respici in prima illa institutione ad unitatem carnis, ad mutuam adjutorium, & procreationem sobolis; ratus, illam institutionem in toto suo complexu esse sumendam, ac *πορνείαν*, *Matth. V, 32*, nec *scortationem*, nec *adulterium*, denotare. Causas igitur divortii statuit 1) adulterium, idque vel verum, vel probabilissimum; 2) *maliciosam* desertionem, insidias vitae structas, mores intolerabiles, inimicitias irreconciliabiles, insignem infamiam, perpetuam relegationem, inclusionemque in ergastulum, praefractam debiti conjugalis denegationem, procuratam sterilitatem, abortus procurationem, morbum fonticum & contagiosum, qui spem convalescendi excludit. Haec deducuntur ex primitivae illius institutionis fonte. Atque haec sunt ea, quae editioni hujus libri secundae sunt propria.
98. 490 seq. 491.

SYSTEME DE MONS. HERMANN BOER-
HAAVE, &c.

h. e.

SYSTEMA HERMANNI BOERHAAVII
*de Morbis venereis, Gallice versum per Dominum DE
LA METTRIE, Doct. Med. cum Annotationibus
& Dissertatione Interpretis, de origine, natura, &
curatione horum morborum.*Parisii, apud Perraultium juniorem, 1736, 12, chart. maj.
Plag. 18.

Præfatio ea, quam Illustris *Barbaavius* Aphrodisiaco suo, sive Collectioni variorum de lue venerea scriptorum, præmisit, in præstantissimis habita, summisque Medicis probata fuit, quod morborum venereorum naturam & indolem optime explicet. Proinde eam interpres Gallice etiam convertit, ne & alii homines, Latinæ linguæ expertes, imprimis Chirurghi, qui multum morbos venereos tractant, ab ea legenda absterreantur. Quoniam vero hi ne hac quidem ratione itelligerent illam, quippe doctis tantum hominibus scriptam, ea, quæ difficiliora videntur, Dissertatione quadam illustranda Interpres putavit, qua in luis venereæ origines inquirat, & nullum ejus apud veteres exstare vestigium, operose ostendit, tum & secundum mentem *Barbaavii* naturam atque indolem ejus explanat, & de fluore albo mulierum, & gonorrhœa virorum, data opera agit, ac præstantissimas medendi methodos breviter exponit, atque ad suas rationes revocat. Tantum de Gallica hac Opusculi *Barbaaviani* interpretatione dicere habemus.

LECTIONES PUBLICÆ von vier SUBJECTIS
Dieteticis, &c.

h. e.

LECTIONES PUBLICÆ DE QUATUOR
*subjectis dieteticis, nimirum, de quatuor in nostris ter-
ris*

ris usitatissimis, & arte humana perfectis, potuum generibus, Thea, Caffea, Cerevisia, & Vino, prout ea in Collegio Medico-Chirurgico Regio Berolinensi pertractavit D. CASPAR NEUMANNUS, Reg. Borussiae Consil. Aulicus, Chimiæ Practicæ Prof. Publ. Collegii Med. superioris, Acad. Nat. Curios. Reg. Societat. Berolinensis, & Londinensis, atque Instituti Bononiensis, Socius, & Pharmacopœus Aulicus primarius.

Lipsiæ, apud Gottl. Benjam. Frommannum, 1735, 4.

Alph. 2 plag. 16.

Cum aliunde jam constet, doctissimum Autorem res illas naturales, quas pertractandas suscipit, nova semper observationum experimentorumque luce illustrare; nostrum est, eo diligentius accuratiusque argumentum hujus libri evolvere. Disquirat de quatuor potuum generibus, quibus nostrates maxime utuntur. Atque in tot etiam *Sectiones* liber ipse dividitur. Primo loco de potu *Thea* agit Cl. Autor, & initio quidem in fruticem, ex quo folia *Theæ* decerpuntur, ex rationibus disciplinæ Botanicæ inquirat. Quoniam tam diversæ *Theæ* species circumferuntur, videtur perquam probabile, diversos etiam esse frutices, ex quibus nascantur. Sed bene monet Noster, fruticem esse non nisi unicum, diversas vero foliorum species diversitati regionum, quod scilicet in alia provincia ea meliora, quam in alia, imo in eadem provincia hic præstantiora, illic viliora, crescere soleant, diversæ ætati foliorum, nunc antiquiorum, nunc recentiorum, diversæ magnitudini, diverso collectionis tempori, diversisque præparandi & exsiccandi modis, deberi. Ex characteribus Botanicis hujus fruticis illum *Kampferi* optimum judicat, quò definitur esse frutex folio *cerasi*, flore rosæ sylvestris, fructu unicocco, bicocco, & plurimum tricocco. Ipse frutex ad fruticem cynobati quam proxime accedere videtur. Postquam de foliorum, florum, fructuum, externa structura, similibus.

libusque, maximam partem ex *Breynio & Kampfero*, quæ commemoratu necessaria videbantur, fuerunt allata, in locum natalem fruticis inquiritur. Hunc vero invenire licet in provinciis Japonia & China, atque verosimiliter etiam, ex multorum opinione, in Siam, Japonia præstantissimam Theæ speciem generat in ditione Fisien; China in ditione Nanking, & præcipue, secundum *Martinium*, circa urbem Hœichen, secundum *Nienhoffium* vero, circa urbem Luchen. Frutices ex fructu educuntur, quorum cultura hic copiosius descripta exstat. In Europa difficillime, vel plane non, succedere Theæ culturam, observatum fuit. Folia hæc manibus, sed iis chirotheca subtiliori tectis, decerpi solent, unde non magna eorum copia per diem colligitur. Fit autem id vario tempore. Primum, exeunte Februario, & ineunte Martio, folia tenella recentia carpi consueverunt. Hæcque Thea vocatur Imperatoria, *Kayser-Thee*, utpote solius Imperatoris usui destinata. Hæc ad exteros non defertur, nec in mercium censum venit, nullo pretio, quantum quantum offeratur, venalis. Improprie etiam dicitur *Blubmen-Thee*, quod folia hæc tanquam flos esse videantur reliquorum foliorum. Posthæc, exeunte Martio, & ineunte Aprili, largissima eorum velut messis est. Folia in quatuor classes commode distribuuntur, ex quibus suprema, utpote novissima, & tenerrima, principatum tenent; dehinc, quæ infra hæc proxime prodierunt, atque ita porro. Tertia collectio fit exeunte Aprili, & ineunte Majo, cum vario itidem delectu. Ex hac maxima pars ad nos defertur. Quarta fit Majo inclinante, sine selectu, nec tanta cum circumspetione, & plebis in usum maxime cedit. Illa Theæ species, quæ inter nostrates pro Imperatoria venditur, ex altera collectione est, & quidem foliorum infimorum. *Cunninghamus* quoque & *Kampferus* errant, quando contendunt, *Thee Bouy* esse ex prima collectione, cum tamen quælibet hujus collectionis folia maximo pretio in usum tantum Imperatoris & magnatum emanant, nec quidquam eorum ad exteros deferatur. Quando ita fuerunt collecta folia, exsiccantur & præparantur, idque fit ma-

jori cura & sollicitudine a Chinesibus, qui infusa Theæ nostro more parant, quam Japonensibus, qui non simpliciter aquam, sed folia, in pulverem redacta, simul, bibere solent, adeoque horum integritatem & pulchritudinem parum curant. Sineses ipso statim collectionis die siccant. Homines, qui huic rei operantur, tres dies abstinent ab alimentis, quæ fetidos ructus excitare valent. Postquam in vasis idoneis ad conclave, huic rei accommodatum, fuerunt delata, in tabula ferrea, fornaci imposita, sub leni calore ita manuum ope agitantur & convolvuntur folia, ut humorem crudiores exfudent, & leniter in se coeant. Ubi igitur ab humore fere omni liberata & probe calefacta, crispaturam minantur, in texturam quandam, ex juncis teneris & solidis, arctissime inter se conjunctis, constructam, coniecta, magis magisque eodem manus motu convolvuntur, & contorquentur, simulque confestim flabrorum ope refrigerantur, ut ita crispaturam admittant quidem, nec tamen quidquam coloris & virium perdant. Sub hac exsiccatione, quæ propterea est necessaria, quod alias folia hæc humiditatem facile recipiant, nihil aliud exhalat, quam partes quædam Narcoticæ. Foliis crispatura inducitur, ut integra ea conserventur, atque commodius etiam ad externos ferantur. Aliquando exsiccatio & crispatura semel iterumque, imo sæpius, repetuntur. Subito autem refrigerantur, quoniam alias facile recedunt, atque iterum explicantur. Vapor aquæ ferventis, quem nonnulli simul commemorant, tum fortasse adhibetur, quando folia, per moram sicciora reddita, in tabula ferrea in pulverem & fragmentum desilire conantur, ut aliquantum emolliri queant. Nec vitrioli quidquam admiscetur, coloris viridis causa, ut Illustris *Barbaave* putat, quoniam color ita potius niger proditurus esset. Quod ad *Thæ Bouy* attinet, de eo parum, aut nihil, in omnibus libris, magna copia evolutis, reperit Autor, contenditque ipse, esse Theam arte correctam, folia scilicet Theæ viridis, pro diversitate causarum, superius commemoratarum, nunc meliora, nunc deteriora, sed externam formam, colorem, odorem, saporem, non esse ipsi naturalia, sed arte addita. Ex ipsius nimirum sententia folia

folia non crispantur, sed exsiccantur tantum in ferrea sartagine, sub leni agitatione, unde forsitan eorum color nigricans habet originem. Præter hæc iisdem admiscetur tinctura quædam, quæ haud dubie colorem infusi brunnū efficit, & denique odor rosaceus, forsitan per aquam rosarum, vel alio quocunque modo, conciliatur. Unde & fortassis ejus præparationem ex foliis Theæ viridis fore facilem opinatur, si quis per experimenta eam tentaret, sicut adulterationem frequenter fieri constat. Utrum Thea Japonensis Chinenſi præſtet, diverſa eſt Autorum ſententia. Japonenſem nos quidem haud nanciſcimus. Delectum Theæ adſcribendum eſſe diverſo tempore collectionis, & diverſitati foliorum, ſuperius jam indicatum eſt. Verum denuo in ſingulis ſpeciebus, jam perfecte elaboratis, integra folia a læſis, itemque pediculos ex magna parte, Chinenſes ſeparant. Unde ex ſingulis claſſibus ſemper novæ prodeunt. Ad noſtras terras perveniunt præcipue ex Thea viridi *Thée Bingb*, ſeu Thea Imperialis, *Thée Hyſon*, ſeu Thea viridis optima, *Thée ſinglo*, ſeu Thea viridis folio minori, quæ viliffima eſt; ex Thea fulca ſeu *Thée Bouy*, quinque ſpecies habentur, *Thée Pecco*, *Thée Bobea*, *Thée Congo*, *Thée Cambo*, *Thée Chaucon*. Sub his ipſis vero nominibus multæ committi ſolent mercatorum fraudes. Ut mari ab aere humido præſervetur, metallo ex plumbo & ſtanno conflato, quod *Calin* vocant, vaſa parant, vel obducunt. Uſu Theæ inter noſtrates cognito, de variis ejus ſuccedaneis pariter cogitarunt docti viri. Nonnulli, Theam Chinenſem hanc illamve plantam eſſe, ſibi perſuaſerunt, ut *Simon Pauli* eam pro Chamæleagro Dodonæi, ſive Myrto Brabantica, *P. Labat* pro Capraria, ſive, ut vocat, Thea ſylveſtri Americana, *Comes Nadardy* pro ſpecie quadam Atriplicis, quæ forsitan *Botrys Mexicana* fuit, habuerunt. Verum horum omnium opiniones pridem jacent, multis argumentis proſtratæ. Proinde alii ſuccedaneis ſuis tantum loco Theæ utuntur. Americani celebrant *Ambroſiam*, Peruviani *Thée de Lima*, & *Thée de Paragnay*, Carolini *Yaupon*, Miſiſſippienſes *Caſſinam*, Canadenſes *Adiantum*, Javanenſes *Acellam*, Turcæ plantam

Arabicam *Serquis*, Jesuitæ *Thés Romanum*, Parisienses *Apalabtnen*, quæ vero non alia est, quam superius dicta Cassina Americana, Germani *Veronicam*, *Vitem Ideam*, *Theam roseam*, *Teucrium verum*, & sexcenta alia. His pertractatis, Cl. Autor disputat de variis potuum calidorum generibus, ante ducentos annos inter nostrates nondum usitatis, de præparatione potus Theæ vel per infusionem, vel per coctionem, sine vel eum additione, de aquis congruis, ex quibus pura, limpida, fontana, reliquis præfertur, & non congruis, quas emendandi ratio commonstratur. Posthæc de vario instrumentorum apparatu, ad parandum bibendumque hoc infusum accommodato, variis, quæ admiscuntur, additamentis, ut sacchari variis generibus, lacte, &c. pane item, qui simul comeditur, fumo tabaci conjuncto, variis in bibendo cerimonis, agitur. Usus Theæ, ut a mukis nimium extollitur, ita ab aliis iniquis contemnitur. Præcipuæ ejus vires in eo consistunt, quod diluat, resolvat, abstergat, diaphoresin, diuresin, & excretionem alias, juvet, adeoque sanis corporibus fere omnibus, sed pluribus etiam morbofis, congruit, saltem non parit damnum, si moderate usurpetur. Ut vero usus ejus necessariis cautionibus circumscribitur a Nostro, ita & morbi, qui exinde provenire possunt, recensentur. Potissima virtus & maximum quoque damnum debetur aquæ calidæ, pauca ipsi Theæ, quæ colorem saporemque aquæ, eundemque non medicamentosum & nauseosum, sed aromaticum, & hominibus ad unum fere omnibus acceptum gratumque, conciliat, aliquantum adstringit, atque hac sua virtute puræ & simplicis aquæ damna quodammodo sublevat, adeoque merito omnibus aliarum aquarum infusis, si a sanis tantum potus causa, vel ab ægrotis, alia fastidientibus, diluendi gratis, adhibetur, antecellit. Insunt vero Theæ foliis maximam partem particulæ mucilaginosæ & gummosæ, pauciores resinossæ, paucissimum forte oleum essentielle, atque etiam expressum, utrumque tamen vix percipiendum, nunquam separandum. Sal vero, de quo Autores tantum non omnes fabulantur, cujuscunque generis, separari & demonstrari nequit. Haud dubie paucissimæ moleculæ salinæ reliquis interspersæ jacent. Equidem

dem infusum Thezæ præcipitare solet solutionem sulphuris cum calce viva. Sed idem quoque efficit in solutione mercurii sublimati, ut color subalbus prodeat. Colorem Syrupi violarum non mutat infusum hoc, nec a sale alcalino vel acido præceps agitur, color tamen aliquantum mutatur. Quamvis vero etiam tinctura seu essentia Thezæ, item extractum spirituosum, parari queat, primas tamen tenet partes infusum, & proximas extractum aquosum, forsan ad explorandas vires medicas Thezæ accommodatum.

Progredimur cum Cl. Autore ad *Cassiam*, cujus potus, diu jam in Asia atque Africa usitatus, tandem etiam circa annum 1650 Europæ innotuit, cum mercatores quidam Asiatici & Africani negotiorum causa Massiliam peterent, magnamque copiam fabarum, quarum decoctum adeo amabant, sed suos tantum in usus, afferrent. Quibus visis, haud dubie nonnulli Gallorum aliquam copiam, qua illi sub discessu suo commode carere poterant, sibi experierunt, unde prima potus notitia manavit, donec ex ipsa Asia adveheretur, & duo mercatores, ex ea regione in Europam venientes, Parisiis & Londini primas tabernas aperirent. Ab eo tempore potus hic & Europæis fuit magis magisque familiaris. Nuclei, ex quibus paratur, nascuntur in arbore, quæ vulgo *Bon*, secundum naturalem vero characterem suum omnium optime cum *Jussias* vocatur Jasminum Arabicum Lauri folio, cujus semen apud nos *Cassée* dicitur. Tollitur interdum hæc arbor ad 40 pedes, magnaque opera coli solet in ipsa etiam Arabia felici, in qua alias largo proventu succrescit. Amat terram humidam, umbrosam præcipue. Partes, ex quibus constat, quælibet a Nostro diligenter accurateque describuntur. Delapso flore, initium fructus statim adest, primum viridescens, deinde clare rubentis, sub maturitate obscure rubri, fere ut sit in cerasis, sicut etiam magnitudinem habet cerasi oblongi. Sub hujus coloris pericarpio succoso latet materia humida, viscosa, saporis dulcis, nauseosi. In medio denique est nucleus, primum viridis & pellucidus, qui sensim induratur, & pelluciditatem amittit, atque ex duplici hæmispærio, intus creta quadam seu

fiffura diftincto, conftat. Fructus maturi quater quotannis, vere, æftate, & autumnno, colligi folent, agitando excutiuntur, exficcantur provide, cylindris ligneis, vel etiam faxeis, convolvuntur, ut hæmifphæria a fe invicem fecedant, & pelliculæ avellantur, nucleique deinceps, a paleis feperati, magis exficcentur. Arbores has primus in Europam deportandas curavit *Nicolaus Wifsen*, Conful Amftelodamensis; nunc ubique fere in hortis amplioribus educantur. Fabulam enim fapit, fabas ex invidia & lucri caufa ab Afaticis hominibus aqua fervente ita aduri, ne germinent apud exteros. Ex nucleo enim recenti & integro debita cura utique propagatur in noftis quoque terris hæc arbor. Ut vero *Caffèe* rectius vocatur, quam *Coffèe*; ita, proprie loquendo, minus recte arbori & fructui nomen *Caffèe* tribuitur, cum potus tantum ab Arabibus ita appelletur, & minime omnium fabæ *Caffèe* dicendæ effent. Ad fabas enim plane non pertinent. Quodlibet horum nucleorum hæmifphærium ex duabus æqualibus partibus conftat. Tria vero eorum genera apud nos venduntur, Levanticum, quod intente flavum eft, & minimum, Javanicum, quod pallide flavum eft, & maximum, & Surinamicum, quod viride eft, & medix magnitudinis. Omnis tamen nucleus initio eft magis viridis, & fortaffe Surinamicus propterea viret, quoniam breviffima via recens ad nos defertur, nifi forte propter cœli mutationem in Americanis terris degeneret. Optimos eos nucleos Cl. Autor effe exiffimat, qui 1) a pellicula funt liberati, 2) ab omnibus inquinamentis repurgati, 3) viridescentes, &, quantum fieri potefl, recentes, 4) probe tamen exficcati, 5) mediocriter graves, & aquæ non innatantes, 6) non vappidi, & ab aqua marina corrupti, iterumque exficcati, 7) a tollura fortem & gratum odorem fpirantes. In nucleis crudis infunt partes terreftres copiofæ ad $\frac{1}{3}$; partes gummofo-mucilaginoſæ dulces & gratæ ad $\frac{1}{8}$, adeoque ad dimidium; partes refinofæ faporis penetrantiffimi, fed adverfi & naufeofi, ad $\frac{3}{16}$, & quod excedit; prætereaque partes aquofæ & falinæ naturæ acidæ, quo tamen non nifi ex deftillatione reſolutoria &

incineratione producuntur. Nullum vero inest oleum essenziale. Fortiori autem destillatione $\frac{1}{2}$ olei empyrevmatici extorquetur. Quamvis vero decoctum nucleorum crudorum Cel. *Andry* usitatæ tostorum decoctioni anteferat, quo ipso risum Cl. Autori movet; hæc tamen usitatio multo rationibus magis laudari meretur, hacque occasione multa monet Noster de tostione, comminutione in pulverem, præparatione, variis bibendi modis, & additamentis *Cassæ*. Saporem ejus maxime referunt amygdalæ tostæ, vel fecale tostum, quod non incommode dixeris *Cassée à la Paisane*, sicut in Arabia conficitur ex putaminibus nucleorum tostis *Cassée à la Sultane*, quoniam in Imperatoris, aliorumque principum viro- rum, usum tantum parari solet. Ut de partibus elementari- bus & constitutivis potus *Cassée* constet, non crudos nucleos sub examen vocare oportet, nec illas partes attendere conve- nit, quas destillatio fortissima prolicit, dum ita nuclei plane exuruntur, & in carbones convertuntur, per qualem destilla- tionem, igne aperto factam, Noster ex ℥j nucleorum, ʒv ʒv destillati phlegmatici, ʒvj ʒv olei fetidi admodum spissi, ʒy ʒij capitis mortui, atque ex hoc ʒijj salis fixi, accepit. Nu- clei enim crudi, aut in carbones conversi, nostros in usus non veniunt. Sed in id inquirendum est, quænam elementa nu- clei tosti & potui accommodati contineant, & quæ per aquam cum iisdem decoctam extrahantur. Hunc in modum ex libra una nucleorum tostorum prodeunt ʒvij ʒij & ʒij extracti a- quosi primi, & ʒv cum ʒj extracti spirituosii secundi; inver- so autem extractionis ordine ʒiv & ʒiv extracti spirituosii primi, & ʒiv extracti aquosi secundi. Utrobique remanse- runt ʒviiij , seu dimidia pars materiæ, nullo menstruo extrahen- dæ. Quando torrentur nuclei, quarta pars exhalat, spiritus scilicet phlegmaticus empyrevmaticus, ex partibus aqueis, pau- co sale acido, & oleo empyrevmatico tenerrimo, penetrantissi- mo, & suaviter olente, constans. Tosti igitur nuclei in sinu suo complectuntur maximam partem terrestres indissolubiles, dein gummosas moleculas, porro resinosas, paucasque empy- revmaticas, oleosas & odoriferas. In aquam ex his recipitur præ-

præcipue extractum gummosum, & oleum empyreumaticum primum & subtilius, quod sub tostura separatim remansit in nucleis, eosque penetravit penitus & infecit, neque tanquam peculiaris materia segregari, & oculis obijci potest, temporisque diuturnitate demum ex nucleis evanescit. Quæsitivus Cl. Autor variis experimentis, an forsân oleum illud subtilius odoramenti causâ captare liceret. Nondum tamen prorsus ex animi sententia labor successit. De salubritate hujus potus in utramque partem disputatur. Optime autem inter usum & abusum distinguere convenit. Potus *Caffæ* non admodum saturatus, & clarus, partibus tantum gummosis, oleo subtilissimo empyreumatico tantum per exhalationem velut infectis, coctus, mediocriter, modeste, justoque tempore, usurpatus, nemini sano homini forsân erit noxius. At vero spissus, pulverulentus, partibus resinosis, calidis, terrestribus, & indissolubilibus, plenus, item abundantius vel crebrius haustus, utique varia damnorum genera excitare valet, obstructionem scilicet, anxietates, cordis palpitationes, tremores, & similia, idque eo magis in hominibus otiosis, & in aere frigido.

Quoniam præparatio *Cerevisiæ* Chemiz debetur, ejus vero usus anctiorem cum sanitate morbisque habet nexum, operæ pretium se facturum esse putavit Cl. Autor, si & hanc sub examen accuratius vocaret. *Cerevisia*, quæ ex Nostri computatione jam ante 2454 annos in usu fuit, in variis Germaniz oppidis variis atque singularibus nominibus insignitur. Olim appellabatur vinum hordeaceum, item vinum populorum Septentrionalium. Quæ denominatio ob colorem vino similem, usum, fermentationem, vim inebriandi, excusationem videtur admittere. Quando autem & hodie a quibusdam, sigillatim *Barbaavio*, quælibet fermentata spirituosa vini nomine appellantur, id vitio ipsis vertere non dubitat Autor. Succu fructuum dulces liquidi, vel succi dulces inspissati, iterum aqua diluti, & in fermentationem acti, vini nomine non indigna esse videntur. Quæ vero e corporibus farinaceis, in fermentationem actis, parantur, sive decocta, sive infusa, vegetabilium fermentationi subjecta, quorsum *cerevisiæ* pertinent, ob diver-

sum

sam saporem, mixtionem, imprimis majorem partium mucila-
 ginofarum abundantiam, aliasque causas, viam nomen non ad-
 mittunt, sed rectius antiquo nomine in posterum quoque ornantur.
 Cum vero, innumera fere cerevisiarum genera, & in alio
 atque alio loco alia atque alia esse, satis patet, in causis ejus rei
 inquirere omnino refert. Inter has vero numerantur 1) diversitas
 provinciarum & coeli: unde in calidis regionibus non aeque fe-
 lici successu coquendis cerevisiis opera navatur, ac in frigidis &
 temperatis; 2) situs diversus civitatis & pagi, imo & ipsius a-
 edificii, excoquendis cerevisiis destinati: unde in uno eodem-
 que loco diversa saepius est cerevisia, licet reliqua omnia accu-
 ratissime conveniant, quod exemplo Crofneasis civitatis proba-
 tur; 3) temporum anni & tempestatum diversitas: hinc ver-
 prestantiores fert cerevisias, cujus rei rationes reddantur; 4)
 diversitas materiarum, ex quibus fit cerevisia, cum ratione suae
 indolis, tum ratione proportionis. Quod primum ad polen-
 tam attinet, sive ea ordinarie hordeo, vel tritico, sive extra or-
 dinem seminibus cerealibus & leguminibus, constet, nunc ea
 est nimis vetusta, atque ideo omni vi vegetante & germinante
 velut exuta, nunc, quod deterius habetur, ex parte vetusta, ex
 parte recens. Quo fit, ut germinatio diverso tempore succedat,
 atque hinc alterutrius vis pereat. Unde posthac cerevisia vel
 futilis & facile aescens, vel magis mucosa & turbida, evadit.
 Neque minus & frumentum pro conditione agrorum, fimi, a-
 liarumque rerum, admodum discrepat. Lupulus etiam, qui ad
 corrigendum saporem dulcem nauseosum, ad praecavendum a-
 corem, ad corrigendam vim refrigerantem, & flatu generan-
 tem, ad spirituosam reddendam cerevisiam, admiscetur, ratione
 bovatatis longe distat. Idem etiam valet de aquis magis minusque
 puris, ubi & purissimis, alia exterius tectis, insunt partes mine-
 rales salinae varii generis, terrestres itidem varii generis, bitu-
 minosae, sulphureae, arsenicales, similesque metallicae. In a-
 quis vero apertis praeter has infinitae aliae impuritates accedunt.
 Quanquam & illud certum est, ex aquis impuris saepius opti-
 mas provenire cerevisias, cum e contrario aqua purissima de-
 stillata ex aqua marina sumi, sedare non possit. Quando ca-
 daver putrescens in aqua jacet absconditum, sub coctione &

fermentatione cerevisia putridum saporem nanciscitur. Feces etiam, sive hoc nomine flos cerevisiae, sive feces proprie dictae, intelligantur, pro diversitate cerevisiae diversam quoque & specificam habent indolem, ut vel recentes, vel vetustae, acidae, vel amarae, atque ita porro, existant. Multa praeterea alia subinde addi solent cerevisiae, nunc bono, nunc malo animo, nunc nec bono, nec malo, ut neque inebriante & narcotica vi inquinetur cerevisia, nec tamen etiam emendetur. Ut vero ratione indolis, ita omnino etiam ratione proportionis omnium materialium inter se, maxima est diversitas. 6) Denique in censum causarum venit diversitas insignis & infinite propemodum varia methodorum, quae in conficienda polenta, coquenda, fermentanda, & tractanda cerevisia, adhiberi solent. Ut vero cerevisiae in albas & brunnas dividuntur; ita albas improprie ita vocari notat Autor, cum potius flavae essent dicendae. Totus ille actus conficiendae cerevisiae duplici potissimum absolvitur fermentatione, altera vegetativa & incompleta, altera cerevisiaria. Singula igitur earum rerum momenta inde a maceratione accurate percenset Noster. Antequam vero de modo fermentandi agat, digressionem instituit de fermentatione, ejusque rationes strictim explicat, & omnem fermentationem totius terrarum orbis dividit in spirituosam, cujus tres species constituuntur, nimirum spirituosa, κατ' ἐξοχὴν ita vocata, vinosa, & cerevisiaria, in acetosam, seu aciescentiam, quae tanquam species sub se complectitur acetosam κατ' ἐξοχὴν, seu acetificationem & fermentationem panariam, seu pistoriam, & in putredinosam, quorsum pertinent putrefactio perfecta, putrilago, situs, & vappescentia. Posthuc ostenditur, maximum utique in cerevisia momentum in fermentatione effecta esse positum, cujus cautelae & enchireses copiose enarrantur. Ratio vero omnis fermentationis, ejusque effectus in cerevisia, in eo continetur: Decoctum hordei lupulatum constat partibus oleosis, resinoso-mucilaginoso-salinis, aqueis & terrestribus, nullis tamen inflammabilibus spirituosis. Quando itaque fermentum decocto huic additur, motus in illo excitat fermentatorios, partes salinas agit, ut hae partes oleosas subtiliores

res aggrediantur, fermentationeque omnes particulae idoneae subigantur; hinc prior mixtura discutitur, partes oleosae tenuiores mediante sale in aqua oriuntur, ut deinde spiritus inflammabilis prodeat. Praeter hunc vero spiritum sub fermentationis actu spiritus alius aethereus cooritur, non separabilis, nec in forma corporea demonstrandus, quem *Helmontius Gas sylvestre* nominat, qui instar aeris vaporosi & summe penetrantis est, conclavibus clausis aerem atmosphaericum inficit, candelam ardentem exstinguit, animalia viva suffocat, ad arsenicalem indolem accedit, in vasis vero & locis apertis ut plurimum exhalat. Aliquid tamen ejus in cerevisia remanet, quod vi narcotica caput petit & inebriat. Quantum autem spiritus inflammabilis, imo & *Gas sylvestris*, cerevisiae inest, tantam etiam cerevisia retinet vim & inclinationem fermentescendi, quacunque nova occasione facile resuscitandam, maxime si antea data opera in primo suo motu impedita fuit fermentatio, ut in cerevisiae illo genere, quod *Boussel-Bier* vocatur, videre licet. Quando partes spirituosae exhalaverunt penitus, ex partibus mucosis vappescencia oritur. Ut vero attributa cerevisiarum varia esse solent, nunc bona, nunc mala; ita potissima momenta differentiae inter cerevisiam albam & brunnam recensentur. In qualibet tamen cerevisia partes constituentes esse observantur aquae, quae maximam partem conficit, aliquid spiritus inflammabilis, partes resinosae, & partes mucilaginosae, quae manifesto demonstrari queunt. Sub his vero simul absconduntur particulae acido-salinae atque oleosae. Deinde instituitur examen omnium, quotquot Berolini reperiri potuerunt, cerevisiarum, quantum scilicet unicuique harum partium inest. Denique & tribus verbis de usu cerevisiae in re pharmaceutica, cerevisiis medicatis, & salubritate cerevisiarum, agit.

Atque ita tria potuum genera delibavimus, ut *Vinum* adhuc degustandum restet. Cujus qui inventor & primus cultor inter homines fuerit, non compertum habemus. Vitis quidem jam fuit ante diluvium; propterea tamen non consequitur, fuisse etiam ex uvis preparatum vinum, quod inde a *Noe* temporibus factum esse constat. Missis his, ad vitem, variasque

ejus partes describendas, progreditur Noster, de auri in vite vegetabilis veritate admodum dubitat, nonnullas observationes œconomicas de viticultura adspersit, & inprimis, quorum vegetabilium viciniam vitis non ferat, demonstrat. Ad uvas sigillatim conversus, varias earum species, maturationem & collectionem, eaque occasione passulas, lachrymas, folia, & flores vitis, cineres & sal sarmentorum, semen, agrestam, & omphacium, perstringit breviter, mox ad mustum procedit, ejusque diversitatem ratione bonitatis expendit. Neutiquam tamen mustum est vinum, nec sua sponte in vinum esset abiturum, nisi ars humana subveniret. Postquam alios, quibus mustum etiam destinatur, usus, vinacea, loram, sapam vini, differentiam inter vinum & mustum, attigit, triplex artificium exponit, secundum quod vinum paratur. Ad primam classem pertinent vina, quibus cum fermentatione non bene convenit, & si eandem subeant, præcipiti, nec arte humana cohibendo, modo, ex uno gradu fermentationis in alium, i. e. vappescentiam, delabuntur, & omnem vini mixtionem atque indolem amittunt. Huc referri merentur vina Italiæ pleraque, quæ vina cocta appellantur, quoniam non per fermentationem, sed alia ratione, coctione scilicet, parari solent. Hac enim partes aqueæ abiguntur, & reliquæ inspissantur, & cum hoc modo omnis mixtio mutetur, fermentationi vel penitus, vel vehementius tamen, resistunt, adeoque ad tempus conservantur. Maxime ea insalubria esse solent. Ad alteram classem pertinent vina dulcia aliquantum, sed non penitus fermentationem perpeffa. Duo eorum constituuntur genera, vina admodum dulcia spissiora, quæ ex musto cocto & fermentato commiscuntur, e. g. vinum Malvaticum, Hispanicum, Hungaricum, item illud, quod *Sac* vocatur. Non æque ac priora corpori noxas afferunt, nec tamen potui perpetuo inserviunt, præcipue temperamentis fervidioribus. Partes enim fermentatæ non fermentatas facile in motum fermentatorium abripiunt, æstumque sanguinis concitant, ut ideo hujus generis vina inter calidissima numerentur. Alterum genus est vinorum dulcium tenuiorum, & magis dilutorum, quæ per coctionem qui-

quidem non parantur, nec tamen penitus & plenarie fermentantur, hinc saporem mustaceum retinent, nec diu perdurant, ut Tyrolensis, Sabaudica, & multa Italica. Hæc ante commemorata vina salubritate adhuc superant, majori etiam copia potari sine detrimento sanitatis possunt. Sub tertia classe comprehenduntur vina, quæ prorsus ordinario modo rite fermentationem subierunt, & exutis recrementis impuris, omnium optime corpori humano conveniunt. Vocatur hæc fermentatio vinosa, qua generatur spiritus inflammabilis, seu vinosus, exturbantur feces ac tartarus, & *Gas Helmontii* exhalat. Quibus ejectis, restant in vino, præter partes inflammabiles, etiam aliz quædam partes, quamvis admodum teneræ, salinæ, mucilaginosæ, terrestres, & oleosæ, multæque aqueæ, convenienter inter se mixtæ. Et, quamvis fermentatio ea non amplius a Chemicis tractetur, sed ad alios homines, qui tanquam artem singularem eam exercent, devenerit, mere tamen chimica est operatio, de cujus regulis & cautelis quibusdam, itemque *Gas Helmontiano*, sive vapore suffocativo, brevibus agitur. Novum fermentandi conatum, qui tempore florentis vitis oritur, sympathiz cuidam, ipsisque florum exhalationibus, adscribendum esse, docte dubitat Cl. Autor, cum potius & ipse calori solis & aeri fervidiori tribuendus videatur, quoniam vinum, in cellis profundis & frigidis positum, nullum plane hujus fermentationis indicium prodere solet, atque omnes de avertenda hæc fermentatione cautiones illud etiam testantur. Existat hoc loco experimentum quoddam, ab Autore commendatum, quo in hujus rei veritatem vel falsitatem liquido inquirere licet. Paucis de tartaro & fecibus vinosis interspersis, ratio vinorum conservandorum exponitur, intuitu cellarum, valorum obturaculi, quo os dolii obstruitur, abstractionum & repletionum, sulphurationum, rerumque noxiarum arcendarum, quorsum tempestates variz, atque exhalationes volatiles & fetentes, referuntur. Sulphurationem, docet, si modice, accurate, & rite, instituat, non adeo esse noxiam, sed varios usus præstare, quoniam partes terreas crudiores magis præcipites agat, fermentationis nimium impetum inhibeat, neque tamen initio ean-

dem sistat, & denique, quod vapor ille sulphureus, si partes crudiores non inueniat, adeoque frustra vino admisceatur, per foramen facile exhalet. Quamvis autem varii tradantur sulphurationis modi, fufius hic recensiti, solum tamen sulphur optime sufficit. Ad vinum tandem ipsum, rite jam perfectum, delatus Autor, varia ejus nomina enumerat, ipsumque breviter definit, esse succum uvarum vinose fermentatum. Vinum graminis, raparum, &c. secundum *Barbauii* mentem eo nomine appellandum esse, iterum dubitat, variisque aliorum definitionibus, ratione mixtionis seu partium constitutarum vini, commemoratis, vinum ait esse mixtum, salino-oleosofpirituoso-terreo-aquosum, quas partes declarat uberius, illustrat, & probat. Mixtio harum partium propter varias causas, varia ratione & quantitatis & qualitatis, vinum nunc melioris, nunc deterioris, notæ efficit. Unde hic quædam vini optimi signa, cum ante, tum post, potum observanda, percensentur, vinumque, si de ætate quæzatur, medix ætatis potui quotidiano esse accommodatissimum, traditur. In varias quoque species abeunt vina ratione saporis, coloris, consistentiæ, virtutis, fermentationis, & diversorum, quæ in tractandis iis adhiberi solent, artificiorum. Postquam nonnulla de his singulis monita fuerunt adjecta, vina Europæis notissima, & apud Germanos præcipue usitata, longo ordine enumerantur, vinoque Hungarico principatus præ omnibus tribuitur. Vinum *sec* vel *secco* ex Autoris observatione non a saccis, quibus affertur, nomen habet, sed ab uvis admodum corrugatis & siccis. Quoniam vero variis artibus tractantur vina, hic quoque earum bonæ, seu innocuæ, malæve, percensentur. Artes bonæ vini quasdam qualitates emendant, e. g. acorem adimunt, claritatem restituunt, atque ita porro, (quem in finem varia experimenta quoque exponuntur,) neque tamen vinum ita emendatum pro alia vini specie aut cariori pretio venire sinunt. Malæ autem vinum ita emendatum vel pro alia vini specie & cariori pretio dividendunt, vel prorsus pessimo modo vinum rebus sanitati infestis, aut plane venenosis, adulterant. Fit hoc imprimis lithargyrio, unde pessimi effectus in corpus humanum redundant.

Con-

Confestim vero hæc adulteratio exploratur extractione auri-pigmenti cum aqua calcis vivæ, a qua intense rubicundum, brunnum, vel plane nigricans, redditur. Alii utuntur marcasita, imo plane mercurio sublimato, & arsenico. Modum hæc venena detegendi primus aperit doctissimus Autor. Vinum enim Rhenanum, arsenico infectum, solutione Saturni in aqua forti, vinum vero, mercurio sublimato corrosivo venenatum, spiritu salis ammoniaci aquoso, vel liquore salis tartari, uno verbo sale alcalico, exploratur. Usus vini præcipue est diæticus, ut scilicet ab antiquissimis temporibus potus loco adhibeatur. Ex abusu ejus gigni ebrietatem, satis patet, cujus vitii gravitas, morbique corporis inde oriundi, hic etiam exponuntur. Quemadmodum vero vinum infantibus ac pueris non admodum convenit, ita eo magis adultioribus, maxime vero senibus. Interjectis quibusdam circa vini usum regulis diæticis, variisque aliis circa pocula observationibus, vini virtutes strictè indicantur, quod scilicet vires amice recreet, curasque & mœrorem fueget, atque adeo modice sumtum sanitati admodum congruat. Aliquis & ejus usus esse solet in Chirurgia & Pharmacia: quæ occasione de congelatione vini inprimis doctè differitur; itemque in Chimia, ratione spiritus vini, aceti, tartari, & fecum vini. Denique, cum præcipua vinorum genera, quorum habuit copiam, sub examen vocaverit Autor, eo fine, ut de partium constituentium proportionem cognosceret, tabula quadam in calce Operis singulorum rationes exhibet, quantum scilicet cuius spiritus aquæ, substantiæ tartareæ, gummosæ, & resinoso-terrestri, insit. Unde quidem liquet, in vino nostrarum provinciârum rubro plurimum aquæ, in vino malvatico plurimum spiritus, in vino, quod *tinto* vocatur, plurimum resinosa, glutinosa, crassa, in Hispanico plurimum tartareæ substantiæ, repertum fuisse; e contrario minimam quantitatem aquæ in vino Hispanico, tartari vel substantiæ gummoso-salinæ in vino Campaniensi, oleosæ crassioris autem substantiæ in vino Rhenano, existisse. Atque hæc promulgidis loco sufficiant. Qui amant hæc potuum genera, pluraque de iis nosse cupiunt, eos invitamus humaniter, ut ipsum Autorem adeant, & deliciis illis ad summam voluptatem fruantur.

ACTA

ACTA PHYSICO - MEDICA ACADEMIÆ

Cæsareæ Leopoldino - Carolinæ Naturæ Curiosorum. Volumen tertium, cum Appendice.

Norimbergæ, apud Hæredes W. M. Endteri, & J. A. Engelbrechti viduam, 1733, 4.

Alph. 3 pl. 12, cum Tabb. æn. 13.

Utiles non minus lectuque jucundas *Observationes tertius* hic *Actorum Tomus* exhibet, quam in prioribus datas esse, a libi jam commemoravimus. Horum proinde summam, more nobis recepto, velut in tabula exponere constitutum est. Ad *Historiam* itaque *naturalem* pertinent *Obs.* 3 de rariori ignis lambentis specie; 11 de singularibus fulminis effectibus, & anatome viri eodem percussi; 45 de terræ motibus Helveticis, mens. Jan. A. 1729; 48 de Bononiensi constitutione hiemali A. 1729; 83 de colore quodam coccineo ex ligno fernabuci; 87 de vitris singularibus. Sigillatim vero ad *Regnum vegetabile* spectant *Obs.* 12 de Aloe officinali florente; 60 de floribus, infusio anni tempore pestem prænuntiantibus; 114 de plantis Sinenfium, ad confinia Siberiæ australis nuper observatis; 129 de Cerei plantæ caractere generico, ejusque Siginamentis specifico; ad *Regnum minerale* *Obs.* 14 de lapide in trunco betulæ reposito; 37 de dentrite glaciali; 39 de ChrySTALLIS Helveticis rarioribus; ad *Regnum animale* *Obs.* 1 de pisce prægrandi *Mulari*; 5 de vermiculis *Pique & Calebrilla*, incolis Americæ familiaribus & infestis; 35 de singulari pugna viri cum serpente cristato; 98 de Rete membranoso cum uretere valde dilatato ex porco; 43 de Anatome taxi suilli maris; 45 de molis vesiculosis in omalo bovillo; 53 de serpentum veneno; 99 de conchis & cochleis monstruosis, pretiosisque; 101 de folliculo moschifero, in quo perforatus globus rubræ achatz repositus fuit; 111 de adipis cervini & cerebri humani perennitate; 132 de morbo Iliaco in cane. *Anatomiam* illustrent *Obs.* 76 de præparatione anatomica organorum auditus; *anatomem practicam* inprimis *Obs.* 27 de singularibus phænomenis

menis in cadavere mulieris Cingaræ peripnevmonia defunctæ; 28 de anatome hominis hiemali frigore intereanti; 92 de calculo anatome, & singularibus renum, ureterum, & vesicæ, phænomenis; 121 de anatome mulieris apoplexia defunctæ. *Physiologia* debentur *Obs.* 62 de rara tactus idiosyncrasia; 64 de singultu & lipothymia, certis graviditatis signis; 68 de lusu naturæ in conformatione organorum, alieno sexui priorum; 98 de fœtu gemello, altero quidem maturo, altero abortivo, superfœtationi adscripto; 107 de partu gemellorum, post aliquot septimanarum intervallum successive edito; 108 de partu geminorum præmaturo; 127 de virgine barbata Dresdensi. *Pathologia* plures inferiunt, *Observatio* scilicet 2 de hydrophobia ex morfu lutræ, & hepatis piscis esu felibus mortifero; 4 de impetigine maligna, obstetricis contagio mirabiliter propagata; 6 de Ischuria, & hinc urina per vomitum rejecta, cum inedia diuturna; 7 de bubonibus verminosis; 8 de mola cavernosa, dentibus pariter ac pilis referta, per umbilicum in lucem edita, matre superstite; 9 de quartana duplici habituali facta, croco martis apertivo *Stabliano* percurata; 19 de nostalgia; 20 de apodemialgia; 23 de hæmorrhagia penis; 30 de pulsu, quarto quovis ictu intermittente; 31 de apostemate & ossescentia arteriæ magnæ descendentiæ, mortis causa; 32 de mortis imaginariæ exemplis duobus; 33 de variolis factis in utero; 34 de variolarum infectione particulari per contactum; 41 de inedia diuturna *Christina Krazieria*; 44 de febris quotidiana quadruplici; 46 de morfu humano exitioso; 50 de scabie pustulosa, per paroxysmos affligente, a contagio lanæ impuræ; 55 de Ischuria ab inhzrente in urethra calculo, facile tolerata, facileque curata; 56 de Hydrophobia lethali sine delirio; 58 de epilepsia solo adspæctu convulsæ matronæ, & hinc incusso terrore, concitata; 65 de febre continua, lypiriæ naturam æmulante, a corporis extensione violenta, lethali; 66 de melancholiæ subitanea, cessatione, sphacelo accedente; 68 de ventriculi spasmo & vomitu frequentiori, a comestione alaudarum; 70 de colica convulsiva post assumptum febrifugum Chinatum; 73 de ventriculo, liene, & omento, in unum steatomaticum glomum con-

glomeratis; 75 de singultu epileptico; 77 de morbillis, illustriſſimæ cuidam genti admodum fatalibus & exitioſis; 78 de matrona, iterato abortu, molisque uteri, laborante; 29 de muliere vetula, maculis atro-purpureis in toto corpore, hinc hæmorrhagiis vehementibus, correpta; 80 de polypoſis concretionibus, per vomitum rejectis; 81 de puero per tres meſes aphonia laborante; 82 de calculis per alvum excretis; 88 de foetu abortivo, ſeroti virilis nævum in nucha geſtante; 90 de calculis renum, linguæ, & veſicæ, rarioribus; 95 de diagnoſi ulceris ac phthiſeos pulmonum dubia; 102 de plicæ caſu ſpontaneo & innoxio; 103 de arthritide vaga, convuſſionibus epilepticis ſoluta; 119 de vermibus, poſt diurnam cephalalgiam per nares ſalutariter excretis; 176 de calculo per abſceſſum in urethra factum juxta ſerotum excluſo; 117 de occulis pulmonum aliorumque viſcerum abſceſſibus, difficulter cognoſcendis; 119 de œdipo; 120 de hydatidum copia in ſteatmate hepatis; 122 de veſicæ lethali exulceratione, cum monſtrouſa ureterum diſtenſione, ſine omni veſtigio calculi; 123 de ſcœmina, varolis laborante, eodem tempore menſtruum fluxum ſatis largum experta, feliciter tamen curata; 124 de ſcœmina ſeptuagenaria, menſium atque hæmorrhoidum fluxum habente; 126 de puella hydrocephalo ſuſpendo deſuncta; 128 de vomitus ſebacei origine; 131 de iliaca affectione in infante recens nato, illiusque ſedibus & cauſis diverſis. Ex *Materia medica* expromuntur *Obſ. 16* de corticum ulmi pariter ac alni efficacis antiſtyptica; 25 de conchis male præparatis; 42 de ſalis Badeniſis thermalis effectu; 54 de cingulo *Salomonis*; 74 de noxa aluminis plumoſi in aſthmate ſenilis antuſſumpti; 84 de ſingulari & ſaluberrimo veſicatoriorum uſu; 85 de baccarum ſolani furioſi, ſeu belladonnæ, effectu, vehementi quidẽm, at ſere ridiculo; 91 de lapide *Bezoar* orientali, raræ magnitudinis; 92 de populi arboris multiplici uſu; 105 de remedio draſtico, in hydrope ovariorum exhibitio, lethifero; 126 de aceto ſquillitico in nephritide calculoſa apprimæ ſalutari; 115 de fonte Weidenbergenti ditionis Brandenburgico-Byruthinæ; 125 de uſu errhino radicis valerianæ in viſu debili. In *Therapia* uſum habent *Obſ. 13* de podagræ, incongruo medicamento retropulſæ, lethali eventu, & oſſiculo ſingulari ſub cranio reperto;

16 de frustraneo & infelicissimo fluxum hæmorrhoidalem provocandi conatu; 24 de singultu vomitorio curato; 47 de cranio a fonticulo non uno in loco eroso, cephalalgie intensissimæ remedio; 57 de hypochondrii dextræ dolore vehementi, excretis per alvum globulis veluti saponaceis, confestim sublato; 59 de lipothymia & convulsionibus hysteriis, per hæmorrhagiam auris dextræ sublatis; 61 de ingenti sanguinis vomitu, gelidissimis brumali tempore curationibus curato; 63 de subitanea icteri curatione per narium hæmorrhagiam; 72 de œdematis pedum periodici topica cura; 89 de rheumatismo in latere sinistro equitando percurato; 94 de pernicioso remediorum nephritico-lithonripticorum abusu, indeque facta complurium viscerum lethali corruptione; 104 de hydropse thoracis in senes 70 annorum cognito & curato; 112 de venesectionis ope salutifera in morbo convulsivo, qui dicitur *die Zieh-Kranckheit*; 173 de aphonia, per hæmorrhagiam narium sponte curata. *Chirurgia* lucem affundunt *Obs. 10* de ulcere lumborum, ex translatione hæmorrhoidum fistuloso, per aquam gryseam sanato; 21 de spica filiginea in ulcere infantis reperta; 22 de nymphæ, seu alæ dextræ, nimis excrecentis, & pro uteri procidentia male iudicatz, curatione; 26 de cataracta oculi dextri in puero quatuordecim mensium feliciter curata & discussa; 29 de parotide a variolis inflammata, & hinc suppurata; 36 circa cataractas oculorum, de oculi staphylomate, fonticulo curato; 32 de ulcere ventriculi per quietem curato; 67 de cucurbitularum operatione in lippitudine inveterata; 96 de utero, malæ conformationis vitio extra ventrem propendente, pro hernia inguinali perperam habito, eodemque sphacelo correpto, feliciter curato; 97 de misero infantis partu cum vitio malæ conformationis; 109 de infante contracto brachio nato; 118 de extremo pollicis articulo, cum tendine flexore ac nervo violenter avulsis; 130 de vulnere dyssepuloto scroti, scarificatione sanato. Ad *Medicinam* denique *forenses* spectant *Obs. 15* de Infanticidio crudelissimo & fere inaudito; 18 de intestini duodeni vulnerati phænomenis & lethalitate; 51 de partu octimestri & decimestri; 71 de vulnere intestini ilei cum hiatu per inguen dextrum permeante, non lethali. *Appendice* continentur *Jo. Phil. Breynii Historia*

naturalis coeci radicum tinctorii, quod Polonicum vulgo au-
dit; *Aloyfi Ferdinandi* Comitis *Marssili* Annotationes de gra-
nis tinctorum, quæ Kermes vocant; *Nissoli* Dissertatio Bota-
nica de origine & natura Kermes; *Garidelli* Historia natura-
lis Kermes, ex illius Opere de plantis Gallo- provincie indigenis
excerpta; *Godofredi* Junioris Observatio de Gummi Lacca, aliis-
que materiis prosapia animalis, quæ tincturam purpuream
suppeditant; *Caroli Friderici Law* febris catarrhalis, quæ A.
1729 mens. Nov. & Dec. per Europam epidemice gra-
fata est, historia; accedit constitutio epidemica A. 1730;
Erntelli de Teplicensibus in Bohemia thermis, cum elencho
plantarum, circa illas crescentium; *Newboldi* Observationes
Pathologico- Therapeuticæ, nimirum de noxiis cannabis atque
lini; herbarum nondum exsiccatarum effluviis; damnis ex pli-
ca abscissa; inextirpabili latorum vermium progenie; febribus
omnis generis, expulsiōe vermium finitis; immani dolore
dentium, vomitu superveniente momento citius sedato; he-
miplegia cum aponia hirudinibus & vesicatoriis curata;
essentia dulci Halensium, tanquam certissimo, naturæ motus
moderante, remedio; motione mensium periodica ad mam-
mas; hæmorrhagia narium menstrua in puella sexenni; puel-
la itidem sexenni, manifesta luis venereæ signa ostendente;
sectione militis, per longum tempus melancholici, tandem tabe
extincti; illustribus nozarum, per curas sic dictas heroicæ illa-
tarum, exemplis. Ultimo demum loco memoria exstat *Luce*
Schrackii, Viri incomparabilis, digna utique, quæ in nostris
his Annalibus, quamvis non copiosa oratione, pressius tamen
enarrata, conservetur. Prodiit ille in lucem Augustæ Vindelico-
rum A. 1646 d. 20 Sept. patre natus *Luce Schrackie*, Me-
dicinæ Doctore & Practico, postea Physico Augustano, &
Collegii Medici Seniore, matre *Anna Maria Welschis*, Cele-
berrimi Medici & Polyhistoris, *Georgii Hieronymi Welschii*,
sorore. Rudimentis Latinarum Græcarumque literarum, omni-
umque, quæ ad humanitatem pertinent, disciplinarum, positus,
cura præceptorum, cum domesticorum, tum in Gymnasio,
Collegioque Anziano, publicorum, *Staudneri* inprimis, *Wil-
belmi*, *Rauneri*, *Crophii*, & *Bresseri*, in Academiam Jenensem
demi-

demigravit, studium medicum, ad quod domi jam a parente aliquantum pręparatus fuerat, sub *Rolfinckio*, *Friderici*, & imprimis *Schenckio*, exculturus, sub quo postremo etiam Dissertationem de *Moscho* & *Bulimo*, sub *Rolfinckio* autem *Theses chemicas*, propugnavit. Postea, itinere in aliquam Saxoniz partem suscepto, A. 1669 Licentiati honores Jenę consecutus, domum rediit, mox vero Italiam petiit, eademque peragrata, in Patavino demum Gymnasio studium medicum persequi curę cordique habuit; domum vero reversus, atque inter Physicos Lęmicos A. 1671, summisq; Doctoris medici honoribus in Academia Jenensi rite impetratis, in Collegium patrię medicum, adscitus, artem suam magna diligentia, majorique applausu, exercitavit, simulque A. 1673 Pharmacopęciam Augustanam restitutam, ejusque defensionem, contra Cel. *Hoffmanni*, senioris, modestam censuram, edidit; A. 1678 avunculi sui, *Welschii*, memoriam publico scripto consecravit, ejusque notas in methodum medendi *Walzanam* A. 1679, Curationum atque Observationum medicarum Decades decam A. 1681, pręcedente autem anno 1680 Observationes Physico-medicas *Helwigii*, Medici Ratisbonensis celeberrimi, additamentis quibusdam a se auctas, A. 1682 historiam de *Moscho*, nec non Collegii medici Augustani Historiolam, sub nomine memorię secularis, in lucem emisit. Anno 1684 Pharmacopęciam Augustanam renovatam & auctam sumtibus senatus Augustani publicavit, eo quidem successu, ut, intra decennium distractis cunctis exemplaribus, eandem ad prelum revocare, cum Auctario, ex Collegarum sententia addito, necesse fuerit, cujus etiam tertiam editionem renovatam, atque accessionibus quibusdam *Welschianis* auctam, suis quidem sumtibus, cum nemo esset, qui eos conferre vellet, paravit. A. 1678 conjugium iniit cum *Anna Catharina*, mercatoris primarii, *Pbanzelii*, filia, ex eademque filiolum *Lucam* prematuro & octimestri partu suscepit, post anni vero decursum extinctum, ipsa etiam uxore A. 1709 amissa. Pręter hos honores, Nosocomii Gallici quoque curam demandatam sibi habuit, sæpiusque Decanatu defunctus est, atque A. 1712 munus Physici primarii, Colle-

gii medici Vicarii, Visitatorisque ordinarii officinarum pharmaceuticarum, suscepit. Ut taceamus, receptum fuisse *Schraichium* in societatem Academiarum recuperatorum, Physico-criticorum Senensis, item Romanarum, quam coloniam Physico-Criticorum Arcadiz vocant, nec minus Academiarum Cæsarearum nativitate curiosorum, cui decus atque ornamentum singulare, ejus primum Collega, deinceps Adjunctus, mox Director, tandem ab A. 1693 Præfatus, conciliavit, Ephemeridesque egregiis Observationibus auxit, quas Vitz Autor in unam summam collectas cum reliquis scriptis, supra jam maximam partem commemoratis, percontet. Ceterum integra satis valetudine per omnem vitam præditus, ultimis demum mensibus aliquantum languidior factus, & senili marasmo confectus, pie placideque expiravit die 3 Jan. anni hujus Seculi trigesimali, cum vitam honestissime traduxisset ultra annos 83, menses 3, ac dies 13. Ceterum ex Præfatione hic repetimus, Socios hujus Academiae Commercio literario Norimbergensi aliquantum esse offensos, atque Illustrem hujus Academiae Præsidentem, *Jo. Jacobum Baierum*, in eo fuisse, ut Historiam Academiae diligenter perscriptam publicaret, qua, quicquid ad notitiam universæ Societatis pertineret, illustraretur. Sed, bonum hoc ac salutare institutum nuper demum morte præstantissimi *Baieri* fuisse interceptum, jam quidem omnes norunt, & nos ipsi, literarum causa, vehementer dolemus.

REFLEXIONS SUR LA POESIE, &c.

h. e.

COGITATIONES DE POESI GENERATIM
spectata, imprimis de Ecloga, Fabula, Elegia, Satyra, Oda, aliisque minoribus Poematibus, &c.

Autore R. D. S. M.

Hagæ Comitum, apud C. de Rogissart & Sorores, 1734, 8.

Alph. r.

Non in animo habuit elegantissimus hujus libelli Autor institutiones tradere poeticas, vel omnia Carminum genera suis meditationibus illustrare, sed ex iis quedam tantum

tum feligere, de quibus ipsis etiam ita differit, ut non totum argumentum exhauriat, & quæ e. g. de Ecloga dici poterant, afferat omnia, sed observationes tantum expromat singulares, quibus vel aliorum errores & vitia indicantur, vel decora & virtutes carminis enumerantur. Primo loco de Poesi generatim disquirat, quam quoniam esse constat ejusmodi, ut mentem nostram vehementer afficiat, ejus rei rationes examinat. Redeunt vero eo, quod illa res quasque vivis, ut ajunt, coloribus exprimat, adeoque imaginationi humanæ mirum in modum succurrat; quod animi affectus admodum moveat, & nunc cieat, nunc componat; quod harmonia illa syllabarum mechanica aurea admodum mulceat & oblectet, multo autem magis alia quædam harmonia, inter verba scilicet mentisque conditionem, qua pro varietate affectus ingeniique poetæ, vel ejus etiam, qui loquens introducitur, dictionis, quoque indoles variat, & nunc concisa magis & curta, nunc profusa, nunc turbata & confusa, nunc tarda, nunc velox & rapida, esse solet. Habet tamen hæc dictionis indoles in prosa etiam locum, præcipue in Epistolis. Ipsi etiam rhythmus multum delectationis afferunt, & poesin commendabilem reddunt. Agitur post hæc de iis, quæ poesim cum prosa habet communia, & utriusque decus & gratiam ex iisdem fontibus manare, multis tamen in rebus inter se diversas esse, ostenditur; ad extremum *Moschus*, poeseos contemptor, notatur. De Eclogis varias præceptiones exhibet, tum id præcipue requirit, ut sermo pastorum ipsorum personæ conveniat, nec de rebus aktioris indaginis acute disputent illi, aut de iis, quæ ad ambitionem, vanitatem, & res urbanas, spectant, inter se confabulentur, neque tamen etiam de amore suo, aliisque rebus, ipsorum personæ congruis, ingeniosius, quam par est, dicant, sed ubique simplicitatem, amoremque tenerum & delicatum, sincerum & vividum, præ se ferant. Propterea etiam quædam *Fontenellii* Eclogæ, item pars quædam ejus præceptionum de Eclogis, criticæ disquisitioni submituntur. Postquam alia etiam Eclogæ decora Auctor commemoravit, quantopere illa recte conficta præ aliis carminum generibus, ob vitæ rusticæ amœnitatem, & amoris ejusmodi innocentiam, oblectet, ani-

mm-

numque trahat, ostendit. Inter alia observat, Eclogas in forma dialogi scriptas gratiores fere esse reliquis, quoniam hæ suos velut habeant nodos, qui suspendant animum, & tandem sub exitu rei majori voluptate perfundant. Fabula, de qua post Eclogam agitur, mores emendat, sine irritatione tamen; id quod allegoriz debetur, cujus hic natura fusius explicatur. Præter alias regulas, ad quas fabula exigenda est, si ornata & elegans esse debeat, in fine ejus elegantius collocari axioma morale, seu epimythion, rarius in principio locum habere, asseverat, & *Fonainis* fabulas quammaxime collaudat. Elegias nostris temporibus parum accurate elaborari, ut naturalis illa simplicitas in iis enitescat, admodum queritur, & vitia, quæ iis inhærent, occasione Elegiæ, a Poetria, inter Gallos in hoc carminum genere admodum celebri, *de la Suze*, scriptæ, ostendit, virtutes vero occasione alius Elegiæ, a Poetria itidem Gallica, *des Houlterres*, confectæ, declarat. In Capite de Satyra in ejus originem inquirat, quare homines ad eam scribendam animum appulerint. Vitia acri & mordaci stilo exagitanda, stultitiam vero magis per ludum jocosque ridendam esse, monet, & *Boylei* præcipue exemplum commendat. Quando ad Odam pervenit, agit copiosissime de eo, quod sublime dicitur, illudque dividit sua lingua, cujus verba, non facile rotunde satis, & sine ambagibus, vertenda, hic retinemus, in *sublime des images*, & *sublime des tours*, atque hoc præcipue carminibus epicis & dramaticis, illud autem Odis, convenire, nos docet. Deinde fuse etiam de Enthusiasmo, in Odis perquam necessario, disceptat, illumque in *Boylei* Oda, in expugnationem Namurri conscripta, itemque in *Davidis* Psalmis, demonstrat, Odas vero nimis methodicas notat & perstringit. Ultimo loco & minora quædam carminum genera, quæ non penitus contemnenda putat, ut Epigrammata, & alia varii nominis, quæ a Gallis *Sonnet*, *Rondeau*, *Madrigal*, *Stances*, *Vers marotiques*, appellantur, persequitur. Accesserunt in fine Epistolæ tres de origine, progressu, decrementisque gustus apud Gallos, & decrementi hujus causis, quas legisse, & cum Dialogo de causis corruptæ eloquentiæ contendisse, neminem forte penitebit, sicut & totus hic libellus iis haud dubie admodum placebit, qui Poetas ad rationis leges exacte amore ducuntur.

AD
NOVA ACTA
ERUDITORUM,

Quae Lipsiae publicantur,
SUPPLEMENTA.

Tom. II Sectio XII.

ITINERARIUM SEPTENTRIONALE; OR
a Journey thro' the most of the Counties of Scotland &c.

h. e.

ITER PER PLURIMAS SCOTIÆ ANGLIÆQUE
*Septentrionalis regiones. Partes duæ. Pars I continet
enumerationem omnium Romane antiquitatis monumento-
rum, hoc itinere inventorum, collectorum, & exhibitorum,
quibus illustratur Romana per has Britannie partes
historia, a prima Julii Cæsaris invasione usque ad Julii
Agricolæ in Caledoniam iter sub regno Vespasiani, hinc-
que ad discessum eorum ex hac Insula sub regno Theo-
dosi Junioris, cum particulari descriptione murorum
Romanorum per Cimbriam, Northumbriam, & Scotiam,
variarum stationum, specularum, turrium, explora-
toriorum castellarum; hinc altitudinum latitudinum-
que, vel aliarum dimensionum Romanarum, geometrica
terrarum mensura, ex mari in mare facta; addi-
tis omnibus altaribus, inscriptionibusque eorundem,
eademque conspectu diversorum locorum, Romanis*

Gggg

castris

castris clarorum, castrorum, viarum militarium, &c.
Pars II exhibet enumerationem invasionum Danicarum
in Scotiam, monumentorumque, post diversas populi istius
clades erectorum, cum aliis curiosis antiquitatum rude-
ribus, nunquam antea in lucem protractis. Utraque
Pars sexaginta sex Iconibus æri incisus illustrata, Autore
 ALEXANDRO GORDONIO, A. M.

Londini, impensis Autoris, 1726, fol.

Alph. 2.

Romana arma Britanniam invaserunt secundum *Halleji* calculum anno A. C. N. 53, urbis vero conditæ 699. Quam felici etiam rerum successu usus sit *Julius Cæsar* in hac expeditione, *Tacito* tamen dicitur ostendisse posteris, non tradidisse, Britanniam. Neque enim adeo magna rerum a Romanis in hac Insula gestarum post *Cæsaris* tempora fama fuit, quin potius sedulo abstinerent a ferocissimæ gentis virtute, quam experiri noluerunt, donec *Claudius* anno P. C. N. 43, duce *Vespasiano*, postmodum Imperatore, Britanniam in Romanæ provincie formam redigeret. Mirum sane videtur, quomodo ad *Agricolæ* usque tempora incognitum potuerit permanere, Britanniam esse Insulam, quandoquidem *Claudius* dicitur Orcades etiam Insulas Imperio Romano addidisse. Neque vero uno ictu libertas Britonum a Romanis subruta cecidit, quin potius celebratissimi sint Brigantum, Silurum, Ordovicum, bellicosarum gentium, conflictus, donec fortunæ Romanorum sedere coacti, anno, postquam invadi cœperunt, 137, demum Imperii Romani pars esse susceperint. Singularem quandam Historiæ Britannicæ periodum inchoat, ex quo *Julius Agricola* præfectura Insulæ potitus, munita castellis loca condere aggressus est. Operosissimus est Cl. Autor in definiendis castris, quæ fortissimus ille belli dux in expeditione descripsit, castellisque, in quibus custodiam Romanam sustinuerunt incolæ, nec dubitat, cum Caledoniam, quæ Scotia est, omni studio subigere tentaverint Romani, quæcunque directo illuc itinere inve-

inveniuntur antiquitatis Romanæ monumenta, ad *Julium Agricolam* referenda esse, qui, Glota & Bodotrya, hodie Clude & Forth, munitis, Isthmum suæ ditionis reddidit, & Grampium montem in Caledonia rebus cum *Galgaco* Caledonio fortiter gestis celebrem effecit. Quascunque protulit conjecturas de rebus ad antiquitatis memoriam spectantibus, cum iudicio institutas deprehendimus, magnamque ab omnibus rudera Romanorum cultoribus gratiam Autor iniit, quod vel passim edita in fasciculum colligere, vel antehac nunquam declarata ex tenebris in lucem protrahere, feliciter & cum magno famæ suæ incremento ausus fuerit. Magna cumprinis ejus est industria in eruendis antiquis nominibus locorum, quorum vestigia in hodierna dictione hodiernum existunt, prout usu venit, successu temporis tantisper immutatas etymologias gentium & locorum aliqua sui parte, neque adeo obscura similitudine, hodiernum valere, id quod *Treyiri*, *Solodurii*, antiquissimi populi, hoc nomine & apud Latinos cogniti, testantur. Qua verisimilitudine ductus, non dubitat *Taus*, in Isthmo Caledoniæ, descriptum a *Tacito*, æstuarium, pro *Tweed* agnoscere, quandoquidem vicinus lacus, nomine *Taus* seu *Loch of Tay*, lacus *Tat* appelletur, sintque vicina oppido *Dundee*, seu *Taodunum*, *Broughtal*, seu *vicus Tai*, *Captay*, seu *caput Tai*, sicut istius rei manifestum testimonium exhibent *the Grampian Hills*, Grampii montes in Scotia, qui antiquissimum istud nomen suum retinuerunt. Neque etiam obscurius originis suæ nobilitatem loquuntur varii in Britannia loci, qui nomen, a conditione sua olim acceptum, servant, prout *Severus's wall* in Anglia, & *Ansoninus's wall* in Scotia. Neque vero eadem semper fuit rerum Romanarum in Scotia facies. *Agricola* enim Romam reduce facto, excusso jugo Caledonii Præfecturas Romanas invaserunt, suaque propria custodia munitis castellis, contra hostem usi sunt, a quo tempore neglexisse videntur Britanniam Imperatores, quandoquidem apud *Dionem* nulla, apud *Eutropium* obscura, ejus rei existant vestigia. Dubium tamen nullum est, in australi parte Britannicæ Romanas provincias integras substituisse, cum *Hadrianus* dicatur murum octoginta millium passuum longitudine extruxisse, quo Romanæ ditiones ab excursione

Pictorum & Scotorum tuti essent, quem imitatus *Antoninus Pius*, legato *Lollio Caledonius* Britones, a Romanis coloniis remotiores factos, cespitis inuro exstructo impedivit, qui tamen, sub *Commodi* regno, referente *Xiphilino ex Dione*, a fortissima gente destructus fuit, cum-qua demum pax inuenda fuit *Severo* Imperatori. Vacillante demum Romano imperio, *Honorio* & *Theodosio* Juniore regnantibus, Britanniam penitus deseruerunt Romani, illius imperio 470 annis a *Julio Casari* temporibus usq. Quamvis enim a Britonibus contra Pictos, Scotos, & Hibernos, saepius in auxilium vocati essent, abstinere tamen, quam inerte tentare, maluerunt, quo factum, ut, Saxonibus invitatis, iisdemque prompte accedentibus, novam faciem indueret Britanniae status A. 449. Ejusmodi rerum Romanarum clarissima monumenta, inscriptiones, insignia, altaria, sacella, arma, numismata, marmora, castrorum, camporum, castellorum, rudera, aliaque istius argumenti, magne solertia collegit & digessit Autor. Magno tamen studio Romanae Historiae monumenta a mediæ aevi insigniis, passim in Scotia repertis, distinguit, qualia scilicet, Danis Britanniam eadem cum Anglis Saxonibusque ætate invadentibus, in variarum victoriarum memoriam statuta fuerunt.

DISSERTATIO APOLOGETICA PRO SANCTARUM, Perpetuae, Felicitatis, & Sociorum Martyrum, orthodoxia, adversus SAMUELEM BASNAGIUM, Autore R. P. JOSEPHO AUGUSTINO ORSI, O. P. Florentiae ad S. Marcum Sacrae Theologiae Lectore, Accedit FRANCISCI Castilionensis Martyrium Antonianum, seu beati Antonii de Ripolis, Ordin. Prædicat. ab eodem ORSIO notis illustratum.

Florentiae, typis Bernardi Paperini, 1728, 4.
Alph. I plag. 8.

Martyres haud facit calamitas, sanguinisque pro quadam sententia profluvium internecinum. Causa veritatis divinae digne

digne obfignata confituit adornatque Martyrus. De nece, *Perpetuae, Felicitatis*, ac focii ipsarum, illata, dubitatio neminem facile tenet. Causa in discrimen ac controversiam vocatur, idque secundum testimonia literis consignata. Eam Rev. Autor stare salvam & inoffensam existimat, & illud Eminentissimo ac Reverendissimo Principi *Prospero Lambertino*, ecclesiae Romanae purpurato Patri, in formula Dedicacionis ornatissima persuadet. In Praefatione usum & abusum artis criticae delineat, exemplisque confirmat, ingenue fatens, *Libertum* minis *Constantii Augusti* cessisse. Ipsos, quos pro haereticis habet, non sine laudis praefatione compellat, ac testimoniis eorum utitur, quoties artem criticam recte adhibuerunt. Causa, quae Autorem ad hanc Dissertationem concitandam adduxit, ex eo est deducta ac progenita, quod *Samuel Basnagius*, in Annalibus opinatur, *Perpetuam*, eosque Martyres, qui se mortis focios ipsi addidere, Montanismi reos egerit; & de grege Montanistarum existitisse conjectaverit, quam ipse sententiam sodalibus nostris in *Supplem. Tom. VI Actor. Erud. Sect. 4* (*) approbaverit. Veretur, ne horum autoritate alii quoque in transversum agantur, nisi res ad exactius examen revocetur. Itaque in eo operam suam posuit, ut horum Martyrum orthodoxiam propugnaret, & *Basnagii* suspiciones, in contrarium productas, amoliretur. Quod ipsum fecit & eleganter, & masculis, & copiose. An eventus conatus responderit, non definimus, causa censoribus quibuscumque integra servata. Si qua videntur notanda, ea hic nobis, intra brevitatis cancellos redactis, expediri non posse, nemo unus dubitabit. Autor operam suam ita collocavit ac distribuit, ut praemiserit passionem S. S. *Perpetuae, Felicitatis*, & Martyrii Sociorum, ex Actis primorum Martyrum sinceris & selectis D.

Gggg 3

Theod.

(*) Collector certe Actorum fuit Montanista, videlicet Actorum de passione *Perpetuae, Felicitatis*, & Sociorum. Orsus id largitur. Collector vero Martyres hosce Montanistarum communioni inserit, qui ex iudicio ecclesiae tum catholicae pro haereticis habebantur, licet Montanista, numero inferiores, Catholicos haud existimarent haereticos.

- Pag. I seq. *Theod. Ruinarti*. *Capite primo* in eo totus est, ut externis argumentis, ex ecclesie & veterum Patrum autoritate petitis, orthodoxiam dictarum dictorumque Martyrum vindicet.
- 19 seq. Nititur testimoniis *Tertulliani*, etate supparis, *Pontii Diaconi*, pervetusto *Bucherti* Calendario, *Augustini* Encomiis, ecclesie Carthaginensis pœconio, Missæque canone quotidiano, *Capite*
- 40 seq. *secundo* externis *Basnagii* adversus hosce Martyras argumentis occurritur. Actorum *Perpetue & Felicitatis* compilatorem fuisse Montanistarum hæresi infectum, pronuntiatur. *Ruinarti* pro Actorum compilatore rationes refelluntur, variisque argumentis Montanismus ejus asseritur. *Dedwells* pro ejusdem scriptoris orthodoxia disputatio dijudicatur, ejusque disputationis fundamentum unum & alterum dejicitur. Addit, a Montanistis catholicos non fuisse pro hæreticis existimatos, nec Montanistas sese ab ecclesiarum catholicarum communione omnino alienos putasse, quin potius ad Catholicorum quoque Martyrum comunione adspirasse, *Tertullianum* non *Perpetue* tantum, sed aliorum quoque Catholicorum Martyrum, cum laude meminisse. Ostendit porro, alios præter Montanistas hæreticos Acta Catholicorum Martyrum luci dedisse, ac ipsum Actorum Autorem Montanistam, Martyres nostros ab hac secta fuisse alienos, credidisse. *Capite tertio* internis *Basnagii*
- 75 seq. adversus hosce Martyras argumentis generale responsum adhibetur. *Capite quarto* de visionum, aliorumque celestium donorum, per priora Secula copioso numero & ubertate differitur, atque, veteres Christianos divinis hisce Spiritus sancti charismatibus usos fuisse, demonstratur. *Capite quinto* ostenditur, nihil in *Perpetue* revelationibus contineri, quod in Catholicam Martyrem non apprime conveniat. *Capite sexto* it demonstratum, virtutes horum Martyrum & visionum fructus ostendisse, divino illos fuisse spiritu afflatos, & eorum revelationes Deo esse tribuendas. *Capite septimo*, *Perpetuam* sociosque Martyras prophetico fuisse spiritu afflatos, ex vaticiniorum eventis & miraculis demonstratur, additurque, eorum doctrinam & conversationem fuisse a Montanistarum dogmatibus & institutis perquam alienas. Urgetur inprimis, *Optatum*, Episcopum in Actis memoratum,

moratum, præfuisse Catholicis, nec ullum id temporis Carthagine
 exstisse Montanistarum Episcopum. Autor credit, horum Pag. 174
 Martyrum in carcere victum, communem & usitatum, a Mon- 178.
 tanistarum de jejuniis legibus maxime abhorruisse. Subdit non- 179.
 nulla de catholicæ ecclesiæ in suis aliendis fovendisque Confesso-
 ribus sollicitudine, monens catholicos Martyres paratum sibi
 fidelium pietate cibum, imo & delicias, neutiquam respuisse.
 Agmen argumentorum clauditur disputationis *ἀνακεφαλαίωση*. 183.
Tertullianus de Anima Cap. 55: *Perpetua, fortissima Martyr,* 184.
sub die passionis in revelatione Paradisi solos illic Comenartyres
suos vidit. Non vocat illam *sororem*, uti solet, *nostram*, vel 19.
Martyrem nostram, uti de Montanisticis sodalibus differere con-
 suevit. *Bucherii* Calendarium, quod ad *Liberii* ævum pertinet,
 ita: *Nonis Martii, Perpetua, & Felicitatis Africa*, scilicet
 nomina inscripta sunt. Celebres eas exstitisse oportet, quæ in
 Romanum martyrologium tunc translatae jam apparebant.
 Ea enim ætate ecclesia unoquæque suos duntaxat Martyres, vix 24.
 comprovincialium unum & alterum, in diptycha & alba referre
 solebant. *Augustino Possidius* in Indiculo tribuit *de Natali* 25.
Perpetua & Felicitatis Tractatus tres, qui in novissima
 Operum *Augustini* editione, quam Benedictini Patres Congre-
 gationis S. Mauri adornarunt, sunt inter Sermones n. 280, 281,
 282, obvii. Ipse *Augustinus* in Enarratione Psalmi 47 *Sancta*
Perpetua meminit, nec non in libris de Anima & ejus origine
Lib. I Cap. 10, Lib. III Cap. 11, Lib. IV Cap. 18, ubi eam vocat
sanctam. Unde patet, eam ab *Augustino* pro sancta, catholica, &
 veri nominis Martyre fuisse habitam. *Victor Vitenfis Lib. I de* 28.
Persecutione Africana tradit, corpora Sanctarum Martyrum *Per-*
petua & Felicitatis in basilica majori Carthagenensi fuisse sepulta,
 videlicet post translationem, quæ ineunte Seculo quarto evenit.
 Quo ipso patet, utramque Martyrem tunc temporis habitam
 fuisse pro orthodoxa & catholica. Accedit, quod *Perpetua &*
Felicitatis tum in Missali *Gelasii*, tum in *Gregorii* Sacramen-
 terio, tum denique in vetustissimo Sacramentario Gallicano,
 quod *Joh. Mabilionius Tomo I Musei Italici* edidit, quotidie 33.
 repetitur, cum paucis aliis Martyribus, in Missæ canone com-
 memo-

Pag. 37.

memoratio. Unde denuo conficitur, eas ab ecclesia numero orthodoxarum fuisse adscriptas, siquidem hæc Sacramentaria ad Romanam & Gallicanam ecclesiam sunt referenda. Excipit quidem *Basnagius*, hæreticos sæpe Martyras in Martyrologia irrepsisse. Sed respondet Noster: *Sed num quid etiam in antiquissima Calendaria? num quidem etiam ad eorum monumenta sacrificia & Catholicorum conventus celebrati? num quid in eorum memoriam altaria Deo & basilicæ consecrata? num quid eorum laudes veteres Patres orationibus & publicis tractatibus exornarunt? nam quid denique inter illustriores Martyres per tot annos etiam nunc in Missæ canonæ memorentur?* Candidè singula retulimus, superfluentes objectionum reliquarum extricatione, nec iudicium nostrum interponentes. Id unum addimus, imaginem capitis *Perpetuæ* argenteam Corbejæ ad Visurgim inter cimelia ecclesiæ asservari, eo per liberale donum Serenissimi quondam Ducis Brunsvico-Lüneburgensium, *Antonii Ulrichi*, translata. Succedit deinde Vita & Martyrium B. *Antonii Pedemontani*, Ordin. Præd. qui, exevate Seculo XV, immortalis dicitur constantissime religionis divinæ professioni. Scriptor existit *Franciscus Castilionensis* Presbyter, ætate suppar *Antonio*, qui libram suam vocavit *Martyrium Antonianum*. Edita jampriDEM ea sunt, quæ ad hunc *Antonium* spectant, apud *Leandrum Albertum* in Viris illustribus Ordinis Prædicatorum. At apud eum defunt nonnullæ Epistolæ, e quibus elucet, quam olim apud gravissimos viros hæc historia fidem invenerit. *Leonardus* ille Autor fuit additionum ad vitam *S. Antonii*, quem vulgus *Antonium* vocare solet & *de Pedemonte*; a laudato Castilionensi descriptam, quas una cum eadem Vita ad secundam Maji diem *Papebrochius* edidit ex exemplo primo, quod in Bibliotheca asservatur Florentina, & quidem in eo Codice, in quo & Martyrium *Antonianum* *Leonardus* manu ipse sua descripsit. *Leonardus* æque ac Castilionensis fuit scriptor σύγγραφος. Castilionensis præceptore usus est *Victorino*, ejusque vitam literarum monumentis consignavit, quæ inedita exstat Florentiæ in Bibliotheca *Gaddiana*. Qualis fuerit ecclesiæ Romanæ facies inclinante Seculo

Seculo XV, *Franciscus* Castilionensis in Martyrio *Antoniano* ita edisserit: *Omnis ratio rei sacra & religionis nostra institutio labitur, sacrificiorum observatio pessum it, scandala multiplicantur adeo magna, ut de illis extremum sit supplicium sumendum: nemo tamen est, qui illa animadvertat: sacerdotum turba excrescit in dies, adeo infolens, adeoque inepta ad id munus, ut quid asperius dicam, ut religio B. Petri non modo labefactata esse, sed jam parum desecisse, videatur. Nemo est, qui modum his rebus adhibeat: Episcopi omnes, ad quorum officium hac omnis cura & sollicitudo pertinet, hanc rem negligunt. Summus Pontifex, majoribus intentus, & majora sumpsit, quae terrena sunt, quam caelestia, nil tale se curare posse, profiteretur. Dormiunt omnes in hac parte curanda. Egregie idem *Franciscus* monet de Vitis Sanctorum: *Habemus nonnullas Sanctorum Vitas, adeo insulse, adeo inepte, conscriptas, ut potius rebus ipsis abrogare, quam fidem facere, videantur.**

Erhäutertes Evangelisches Oesterreich x.

h. e.

AUSTRIA EVANGELICA ILLUSTRATA,
Sive Relatio historica fatorum Ecclesiae Evangelico-Lutheranae in Archi-Ducatu Austriae continuata, quae res in Ecclesia hac ab Anno 1520 usque ad 1580 gestas, ex monumentis, partim editis, partim ineditis, auctius emendatissime exhibet; Autore BERNHARDO RAUPACHIO,
Hamburgi ad D. Nic. Aedem V. D. M.

Hamburgi, sumptibus viduz Felgineriz, 1736, 4.
 Alph. 3 plag. 10 $\frac{1}{2}$, cum Tabula zuea.

Ante hos annos quatuor Pl. Rev. Autor publici juris fecit accuratam fatorum doctrinae Evangelicae in Austria-Historiam, de qua in *Actis nostris A. 1732 Mens. Dec. pag. 581 seq.* relatum est. Quomodo praesens labor ad illam se habeat, vel ex apposita ejusdem inscriptione-jam intelligere licet, nempe exhiberi hic spicilegium, post messem illam diligenter institutum, quod est

H h h h

non

nondum ad totam illam, sed partem ejus duntaxat, spectet, ita tamen sit comparatum, ut mole sua priorem illam niessera prorsus superet. Cum Pl. Rev. Autor eidem methodo in hoc spicilegio pressius insistat, qua in priori illo labore usus est, non id opus esse existimamus, ut in iis, quæ ex eodem commemorare juvat, ordinem ejus *κατά πόδα* iterum sequamur, sed satis erit, uno alteroque indicio patefacere, quanta sit accessionum præstantia, quæ ad argumentum, ita semel non sine plausu pertractatum, nunc denuo ab Autore sunt allatæ. Primum autem repetitum hunc laborem commendat novus ille ac prorsus insignis fontium & præsidiorum, in hanc rem facientium, apparatus, qui post prius vulgatum Opus in Autoris manus pervenit, quemque, pro ea, qua in hac causa valet, solertia, egregie ubique in rem suam convertit. Non minori editorum, quam MStorum, documentorum copia apparatus ille abundat, ejus proinde conspectum aliquem hic exhibere non dubitamus. Ex editis trium scriptorum ipse in Præfatione mentionem facit Autor. Primus est *Franc. Anton. de Guarienti*, qui Codicem Austriacum, præclaram sanctionum Ecclesiastico-civilium syllogem exhibentem, Viennæ A. 1704 fol. publici juris fecit; alter *P. Sebast. Misterdorffer*, S. J. qui Partem II & III Conspectus Historiæ Universitatis Viennensis, quæ ad tempora illa respiciunt, itidem Viennæ A. 1724 & 1725, 8, vulgavit; tertius *P. Marc. Hansiztus*, S. J. qui Germania sua sacra, duobus Vol. in fol. Augustæ Viadel. A. 1727 & 1729 edita, innotuit; qui tres Scriptores vel ideo seorsim ab Autore nominati sunt, quod eorum dexteritate & fide, quam ad scriptionem quisque suam attulit, diacrisin suam simul subicere voluerit. Sed & præcipuorum aliorum, quos animadvertere nobis in hoc libro licuit, Autorum hic notitiam suppeditabimus. Occurrit nobis *Jo. Georg. Adam. L. B. de Hobeneck*, cujus cura Genealogico-Historica Descriptio Statuum provincialium Archi-Ducatus Austriæ ultra Anisum patrio sermone prodiit, Passavii A. 1728 & 1734 duobus Tomis in fol. edita; & *P. Math. Fuhrmannus*, cui Austriam antiquo-novam, itidem vernaculo idiomate scriptam, debemus: quorum

quorum uti prior, una cum Collectaneis, ad Status Austriæ inferioris pertinentibus, & ab Illustrissimo nunc Aulici Cæsarei & Imperialis Senatus Præside, Comite *Wurmbrandio*, Viennæ A. 1705 fol. editis, in Genealogicis, ita posterior in Chorographicis potissimum argumentis, Auctori nostro adjumento fuit. Ex monumentis paulo antiquioribus, & isti omnino tempori coævis, notavimus Volumen Epistolarum miscellarum, ad *Frid. Nauscam*, Episcopum tum Viennensem, datarum; *Mart. Mosleri*, apud Austriacos Evangelicos quondam V. D. Ministri, Confessionem fidei & doctrinæ, quæ subjunctum habet faciem Epistolarum aliquot *Lutberti*, ad Austriacos scriptarum, quo tamen libello, licet Ratisbonæ A. 1561, 4, typis exscripto, non tamen nisi MSto, ex Uffenbachiana Bibliotheca secum communicato, uti Auctori licuit: *Stm. Gerengelti* Collectionem precum, cui itidem adhærent Epistolæ ejusdem quatuor, historiam carceris ejus *Salzburgerensis* complexæ; *Thom. Mauri* Hodæporicon Austriacum, quod inter alia ejus Poemata, Wittebergæ A. 1565 edita, occurrit. Denique & fontes, a *Baronii* continuatoribus, *Oder. Reynaldo*, *Abrah. Bzovio*, *Jac. de Laderchio*, reclusos, præsidio quandoque Auctori fuisse, animadvertimus; quemadmodum & in Actis pacis Westphalicæ, novissime ab *Ill. de Meiers* vulgatis, quod repetitum fuit, ad hanc causam faciens, Documentum, atque in *Caroli Meichelbeckii* Historia Frisingensi si quod fuit, quo se juvari intelligeret, id in partes suas vocare haud omisit. Apparatus MStorum & Documentorum ineditorum longe item locupletissimus est, quo intra hos quatuor annos auctus, ad iteratam hujus argumenti tractationem Auctor accedere potuit. Sed, cum hujusce generis præsidiiis utitur, accurate simul subindicat, unde horum sibi copia obvenerit, ut adeo nemo ullus integritatem illorum in dubium vocare possit. Quorundam itidem in Præfamine mentionem injicit, & primum quidem ad *D. Luca Bacmeisteri* Acta MStæ visitationis Ecclesiarum Austriacarum provocat, quorum ad ultima hujus periodi tempora jam aliquem usum fuisse profitetur, majorem vero adhuc futurum spondet, si quidem ad alteram horum Supplementorum

H h h h 2

Partem

Partem perventum fuerit. Aliorum deinde magnorum virorum nomina excitat, quorum benevolentia in communicandis hujusmodi monumentis ipsi praesto fuit, quibusque debitas propterea grates persolvit. Est in his *Hieron. Will. Ebnrus ab Eschenbach*, apud Noribergenses Patricius & Vir Consularis primi ordinis; est *Laurentius Hertelius*, Ducis Brunsvicensis a Consiliis Aulae, & Bibliothecae Guelpherbytanae Praefectus; sunt, praeter hos Viros Politicos, ex Theologorum ordine de Ecclesia nostrate meritissimi, *D. Val. Ern. Lascherus*, apud Dresdenses, *D. Ern. Sal. Cyprianus*, apud Gothanos, *D. Gust. Georg. Zehnerus*, apud Noricos, *Gotfr. Balb. Scherffus*, apud Suidnicenses, *Mich. Liliembalius*, apud Regiomontanos; denique *Jo. Georg. Schelbornius*, apud Memmingenses, qui omnes vel publica, vel privata, sua scrinia recluserunt, & ex iis depromserunt, quod ad institutum Auctoris faceret. Ex pluribus, quorum in ipsa tractatione grata hinc inde mentio occurrit, adhuc addimus Ven. *Jo. Christoph. Wolffii*, Hamburg. Theologi, sapientilem Epistoliam, quae, ut praestantiam suam ex Conspectu, nuper admodum publici juris facta, omnibus commendat, ita loco non uno Auctori nostro usui fuit; *Jo. Christianus Lerchius*, Neostadio ex Franconia, *Jo. Melch. Krafftius*, Husumio ex Slesvicenibus, *Bonavent. Ritschius*, Lindavia ex Suevis, symbola etiam sua afferentes; denique meritissimum quendam Theologum, quem tamen *anonimus* tantum excitat Noster pag. 20, & cui acceptum fert indicium magis *Voluntatis MSci*, de causis religionis inscripti, quod insignem copiam Actorum & Documentorum, ad statum Evangelicorum apud Austriacos seorsum pertinentium, complectitur.

Ut vero ex huc usque facto indicio quodammodo a nobis declaratum est, unde tantus accessionem apparatus, quo argumentum hocce ita augeri ornarique potuit, sit collectus; ita & exhibitio uno etiam alteroque specimine id comprobare fas erit, quibus in partibus haecce augmenta potissimum liceat conspiciere. Id generatim notamus, nullius fere historiae hujus caput praetermissum, cui ex tot egregiis praesidiis non nova aliqua lux allata, cujusque hinc series velat de integro haud

haud retexta sit. Sunt praeterea peculiaris hujus rei argumenta, quorum parca admodum in priori Commentatione fuerat mentio facta, quae vero nunc longe uberius illustrantur. Sic v. c. Confessorum veritatis inter Austriacos sub Papatu & ante Reformationem Lutheri catalogus statim §. I nechtur, qui nonnullis augetur ex Epistola Cl. *Scholborni*, quam ad se datam Pl. Rev. Autor post Prooemium subiecit. *Pauli Spratti* fate vicesque, quas intra quatuor annos Viennae apud Austriacos, & Iglaviae apud Moravos, sustinuit, iusta & continua serie §. III exhibentur, fidesque his dictis ex Documentis n. II & III, in calce libri ex integro subiectis, additur. De *Leonardo Eleutherio*, *Jo. Vassio*, & *Mich. Sisebio*, proximis hinc veritatis Evangelicae apud Austriacos confessoribus, vel nova prorsus, vel novis similis, affecuntur §. IV, V, & VI. Illustrium familiarum in Austria, inter quas primis statim his temporibus exstiterunt, quas purioris doctrinae sonus perculit, & in partes suas rapuit, jucunda admodum commemoratio est, quam passim insperfit Autor. Eminent in his gentes *Sabronbergia*, *Schlichtia*, *Fargeria*, *Polbrimio*, *Gyzeris*, hodie *Gyzerbergia*, in illustri adhuc dum propagine sua superstites. Secundum *Fargertianum* in Evangelicam veritatem propositionem comprobatur, quod cum ipso *Luthero* habuere illi, commercium literarium, de quo §. VI, item §. IX seq. Inter *Polbrimios* vero quod plures exstiterint, qui in Protestantium Academiae Rectorales fasces gesserint, id Autori occasionem sufficit, §. XIV aliquem hujusmodi exemplorum syllogen exhibendi. Porro praestantior hujus tractationis ex eo colligere licet, quod correctiones & emendationes occurrant variae, quas ad plura prioris Commentationis loca afferre Autor non dabitavit. Huc pertinet, quod nummum, quem in memoriam calicis, tempore *Ferdinandi* Imp. subditis Austr. iacis concessi, eulum, *Jac. Luokium* in *Sylloga Nupium* secutus, perhibuerat, nunc, ubi propius eundem inspexit, & cum hujus temporis eventibus contendit, huc prorsus non facere, probe se cognovisse fatetur: vas namque istud cum adusto suffitu thuribulum multo rectius, quam calicem, adumbrare;

brare; atque, ut Cæsar inscriptione: *Dati Cæsari, quæ sunt Cæsaris*, subditos suos fidelitatis erga se adnotatos voluerit, ita thuribulum hoc cum epigraphe: *Dati Deo; quæ sunt Dei*, pro incitamento, ut serias ad Deum preces funderent, rectius haberi, ipsi persuasum est; de qua re merentur legi, quæ §. XXVI pag. 157 seq. disputantur, & conferri cum nummorum iconibus, in Tabula ænea seorsim exhibitis. In recessione vitæ & scriptorum *Georgii Ederi*, quæ longior occurrit §. XXXIV, KXXV, XLIX, & L, plura eorum, quæ antea dixerat, sicut & eorum, quæ *B. Jo. Christoph. Colerus* de eodem alibi attulerat, emendaturum & correcturum se pollicetur Autor pag. 211, quæ hic repetere non licet, quemadmodum & alium correctionum syllabum, in Præfatione exhibitum; cum reliquis indictum prætermittimus. Ultimo loco id tandem addimus, nec sibi desuisse Autorem, ut a se in priori Commentatione dicta vindicaret. Hujusmodi esse putamus, quod tepiditatem levitatemque animi in *Matth. Cibardo*, qui *Ferdinando I*, Cæsari, a Concionibus sacris fuit, olim sibi notatam, quam tamen in argumentum laudis trahendam potius duxerunt illi regni Dei architecti, qui menstruatim inconditos hanc iam rem acervos congerunt, denuo aliquot locis pag. 137 & 236 seq. exponit, variumque viri ingenium ita depingit, ut parum veræ ac solidæ laudis hinc ad eum redundet. Hæc funto, quæ ad præstantiam iterati laboris *Raupachiani*, nobis perspectam, aliis quoque comprobendam satis esse putamus, serio exoptantes, ut & cetera, in hanc rem ab Autore promissa, eodem modo suo tempore prodeant.

DISQUISITIO DE AMBRA GRYSEA,
welche an die Königlische x.

h. e.

DISQUISITIO DE AMBRA GRYSEA, AD
Illustræ apud Britannos Societatem Scientiarum regiam
missa a D. CASPARO NEUMANNO, ejusdem Societ.
Col-

Collega, alias Regis Borussiae Consil. Aulico, & Prof. Chemiae, Collegii Medici Superioris, & Societ. Scientiarum Berolinensis, itemque Acad. Nat. Cur. & Instituti Bononiensis, Socio, una cum brevi Praefatione de eadem Disquisitione; jam, quoniam Transactiones Philosophicae Anglicanae in paucorum manus veniunt, Germanice versa, publice editae, a Cultore Historiae Naturalis.

Dresdae, apud Gottlob Christianum Hilscherum, 1736. 4.
Plag. 16½.

In Commentariis Britannicis, quos vulgo Transactiones Philosophicas vocant, A. 1724. & 1725. editis, exstant Observationes duae de Ambra grysea, quibus contenditur, Ambram eam ad regnum animale pertinere, & in quodam balzarum genere, in quo etiam ita dictum sperma ceti reperitur, esse detectam. Utraque hic etiam sub litera A & B exhibentur. Perperam vero eam ita dici, evincit Cel. *Neumannus* in Commentatione ad Societatem Scientiarum Londinensem, ut in ejusdem Commentariis publicaretur, missa, qua Ambram regno minerali vindicat. Pauca de nomine Ambrae praefatus, varias de ortu ejus sententias recitat. Fuit, qui in aere eam generari putaret. Nonnulli eam ad regnum animale retulerunt, & vel stercus avis cujusdam, vel apum favum, esse sibi persuaserunt. Alii, in regno vegetabili primas ejus origines quaerendas esse rati, vel gummi, vel resinam ex incognita quadam arbore; *Averroes* speciem Camphorae; quidam fructum aliquem esse contenderunt. Denique & mari ejus natalis locus tribuitur, quando nonnulli dixerunt, esse fungum, in fundo maris succrescentem, alii maris spumam, alii Spermata ceti, alii jecur piscis cujusdam esse, complures in piscibus reperiri credunt, qui tamen posteriores iterum miris modis in sententiarum divortia dissecunduntur. Opinioniones has vel refutat *Noster*, vel, ubi earum falsitas per se statim patet, ne refutatione quidem dignas censet. Illud certum est, Ambram a varii generis piscibus, praecipue balzaris, absorberi, sed evoni deinde,

deinde, aut cum excrementis effici, interdum etiam refiniri. Ideo autem in piscibus non generatur, quod in Observationibus præcipue Commentariorum Britannicorum traditur, quasi scilicet Ambra tale esset recrementum animale, ut Castoreum in Castore, Lapis Bezoardicus in animali suo. Summam harum utrarumque observationum Noster enarrat, in quibus inter se convenient, in quibus vero etiam a se invicem discrepent, ostendit, & subductis rationibus, existimat, id ipsum corpus, quod in his observationibus pro Ambra vera venditur, calculum vesicæ balanzæ, & liquorem in cystide obvium valde oleentem esse ejusdem urinam. Idque cum variis argumentis confirmat, tum vel eam præcipue ob causam Ambram esse corpus animale negat, quoniam animal, vel integram, vel quæcumque ejus pars, maxime in destillatione per se facta, vel spiritum empyreumaticum urinosum, vel ejusmodi phlegma, vel oleum animale foetidum, vel sive sal volatile urinosum, & si non hæc omnia, tamen unum alterumque, fundat, vel saltem vestigium liquoris urinosi, aut olei animalis empyreumatici, suggerat, quorum tamen nullum ex Ambra pura & ab omnibus inquinamentis libera ignis vi extorqueatur. Qui regno minerali assignant Ambram, vel terram esse autumat, vel sulphur verum, vel bitumen. Et, qui pro bituminæ habent, in varias opiniones abeant. Celebratissimi itaque Autoris nostri ea est sententia, Ambram gryseam perinde atque atram ex terra in mare derivari, idque sub spissa, flexili, & quantum conjectura assequi licet, sæpius glutinosa adhuc, consistentia; grysez primam originem ignorari adhuc, sub ipsa tamen bitumen concurrere, vel ejus mixtionem ingredi, & magnam quidem illius molem simul semelque generari posse, ut plurimum tamen in principio parum una vice exoriri, super parva vero ea molecula novas particulas strati in formam accrescere, atque hinc figurant nunc longam, nunc rotundam, adeoque inæqualem, nascisci. Sub ipsa autem formatione fluidam esse hanc massam, ut varias res ei inhaerescant, temporis tamen progressu pedetentim ad ceræ circiter usque consistentiam indurari. Postquam deinceps de loco natali, unde advehitur, ingentibus sæpe Ambræ frustis,

quorum

quorum hinc inde fit mentio, de variis ejus speciebus, de notis Ambræ optinæ, & de examine Ambræ spuris & adulteratæ, agit, Ambram gryseam, contendit, esse bitumen, & proxime ad succinum accedere. Usus quoque brevissimis attingit, de essentia Ambræ autem copiosius disputat. Et, quoniam tantum non ab omnibus fuit negatum, Ambram in spiritu vini rectificatissimo solvi, præclare demonstrat, id omnino fieri posse, si in spiritum vini rectificatissimum vel tartarifatam pars duodecima Ambræ gryseæ, in frusta minutim contractæ, immittatur, atque ita digeratur, ut pedetentim incalescat spiritus, donec tandem plane ebulliat, quæ unica veræ solutionis enchiresis esse Autori videtur, qui & multa alia egregia circa hanc solutionem innotet. Postquam hæc Commentatio, quæ litera C distinguitur in libello hoc nostro, ad Societatem Londinensem missa fuit, varias in eam objectiones Illustris ejus Præses, *Sloanus*, & celebris Chymicus, *Godofredus*, moverunt, maxime quod nullum sal salis succini simile ex Ambra impletari, nec proinde ipsa Disquisitio in Commentariis publicari queat. Utriusque Epistola sub litera D excerpta exstat. His *Cel. Neumannus* respondit, ut sub litera E videre licet, effecitque adeo, ut nunc opellæ isti in aliqua Commentariorum parte locus fuerit assignatus.

ERASMI STELLÆ LIBANOTHANI
Interpretamenti Gemmarum Libellus unicus;
 PLINIUS SECUNDUS de
Gemmis.

Erfordis & Lipsiæ, apud Carol. Frid. Jungnickolium, 1736, 4.
 Plag. 8½.

Autor hujus libelli, *Erasmus Stella*, alias *Strueler*, a patria sua, Libanothæ Misensium, cognominatus, Medicus fuit Physicusque clarissimus, & Cynæus Consul. Libellus hic primum A. 1517, in 4, Norimbergæ, secundum vero in charta octuplicate,

cura *Henrici Scyboldi*, A. 1530 prodiit, cui *Plinius Secundus* de iisdem Lapidibus ob argumenti cognitionem fuit adjectus. Sunt in altera hac editione, quæ in priori non existant. Sunt vero & in priori quædam, quæ in altera omittuntur. Cum libellus rarissimus sit factus, ut in instructissimis magnorum Principum Bibliothecis nostro hoc ævo tantum inveniatur, ex duabus his editionibus tertiam conflavit Cl. *Brückmannus*, rerum naturalium scientissimus. *Parti* I agit de gemmis candidis, II de viridibus, III de rubicis, IV de cæruleis & nigris. Accessit & *Plinii Secundi* de gemmis segmentum. Tractat vero Autor hoc argumentum pro doctrina seculi sui, & *Theophrasti* imprimis atque *Plinii* vestigiis insistit, sermone usus, non inculto & obscuro, sed facili, & satis castigato. Notitiam hanc perbreve accuratamque ipse Cl. Editor appellat, cujus in his rebus iudicium plurimum omnino valet. Plura dicere non attinet.

EDUARDI CORSINI INSTITUTIONES
Philosophicæ, ad usum Scholarum piarum.

Tomus IV & V.

Florentiæ, 1733 & 1734. 8.

Alph. 2 plag. 15. Tabb. æn. 2.

Duo priora Volumina hujus libri jam alio loco (*Supplem. ad Nova Acta Tom. I Sect. V pag. 218*) recensuimus atque laudavimus. Nunc de quarta & quinta Parte pauca dicenda sunt. Illa Physicam particularem, sive Tractatum de anima, porroque Metaphysicam; hæc Ethicam, sive Philosophiam moralem, complectitur. Clarissimus Autor, institutum suum methodumque persequens, Physicam particularem quatuor disputationibus absolvit: quarum una de animæ nomine, natura, & speciebus; altera de anima vegetativa, sive de plantis; tertia de anima sensitiva, sive de brutis; quarta de anima rationali, sive de homine, agit. Metaphysicæ, quæ, post Mathesin & Physicam,
pro

pro tertia Philosophiæ parte numeratur, tres sunt disputationes, ad hunc modum inscriptæ: de Ente, vel Ontologia; de Spiritibus, sive Pnevmatologia; de Deo, sive Theologia. Denique Ethices sunt partes, seu disputationes, quatuor, hujus argumenti: de ultimo fine, summo bono, vel felicitate hominis; de actibus humanis; de virtutibus & vitiis; de variis hominum officiis. Cum pleraque exemplaria Operis hujus sane egregii jam sint distracta, novam ejus editionem multo nitidioram uberioremque Nobilissimus *Corfintus* nunc meditatur.

SAGGIO DELLA FILOSOFIA DEL SIGN.
NEWTON &c.

h. e.

*SPECIMEN PHILOSOPHIÆ NEWTONIANÆ,
luculenter expositum ab HENRICO PEMBERTONO;
cum Dissertatione ejusdem de vi corporum
motorum.*

Venetis, apud Franciscum Storti, 1733, 4.

Alph. 1 plag. 8, Tabb. æn. 12.

Recensuimus hoc Opus, ab *Henrico Pembertono* lingua Anglicana conscriptum, in *Actis Anni 1730 pag. 337.* Præfens versio Italica id habet præcipuum, quod adjecta est Dissertatio, ab eodem *Pembertono* in Actis Philosophicis Anglicanis exhibita, de dimetienda vi corporum motorum: in qua demonstrare Auctor conatur, sententiam *Leibnitii* omnino absurdam esse, experimentumque illud celebratissimum, quod *Vir Cl. Polenius Leibnitio* favere docuit, si accuratè examinetur, non modo vulgari sententiæ non adversari, sed eam ipsam egregie confirmare. Responsum est *Pembertono* a *Polenio* singulari Dissertatione Latina: cujus quoque compendium præsentis libro adjicere, Editoribus visum fuit. Magnos hos in arte sua Viros inter se pugnantes videre, & gravissimas utriusque rationes expendere, nemini non Lectorum jucundissimum futurum est.

HISTORIA FAMILIÆ SACRÆ, EX ANTIQUIS
monumentis collecta, opera ANTONII SANDINI,
J. U. D. & in Seminario Patavino
Bibliotheca Custodis.

Patavii, apud Johannem Manfrè, 1734, 8.

Alph. 1.

Est hæc Historia inter rogantem & respondentem divisa, cujus eam rationem tenuit Cl. *Sandini*, ut primo narraverit de *Christo* Domino, humani generis Servatore, deinde de *Maria* virgine, ejus matre, postremo de *Josepho*, ejus patre, virginis sponso. Uti se, sit, sæpiissime in narrando verbis ipsis hominum veterum ac Patrum gravissimorum, quod horum sermo plus habeat autoritatis & gravitatis, seque iis ipsis in locis coccutire fatetur, in quibus alios parum esse arbitretur perspicaces. De *Christo* diligenter conquisivit, quæ reperire potuit. *Cap. I.* de conceptione & nativitate *Christi*, conceptum esse, dicit, Servatorem die 25 Martii, Nazarethi, sive in *Maria*, sive in *Josephi* domo; historiolum de casa *Mariæ*, *Sec. XIII* ad finem exeunte, Christianis Palæstina expulsis, a fundamentis avulsis, tandemque in sylva foeminae *Laurettæ*, unde *Laurettina Maria* nomen traxerit, confidente, Scriptorum quippe ejusdem ætatis testimoniis, & Pontificum decretis, confirmatam, verissimam esse. Multa deinceps alia affert, quæ testimoniis non ita firmis roborantur: vix autem quidquam eorum, quæ de *Christo* possunt dici, omisit. Egit itaque distinctis Capitibus de conceptione & nativitate *Christi*, ejus circumcissione, presentatione in templo, & fuga in *Agyptum*, deque infantibus ad *Herode* interfectis; de instituto vitæ ejus, usque ad annum ætatis 30, qua ætate parentibus præsto fuerit, ac præsertim *Josepho* in arte fabrilis, id quod *Sandini* probabile opinatur; de ejus baptismo, jejunio & tentatione, ratione victus & vestitus post baptismum, & paupertate, quam tantam judicat, ut mendicare coactus fuerit; petiisse enim

enim eum ab aliis hospitium, idque fuisse genus aliquod mendicitatis; porro de miraculis *Christi*, de ejus prædicatione, de Paschatis a *Christo* celebratis, & eucharistia ab ipso instituta; de passione, morte, & sepultura *Christi*, de ejus tortoribus & latronibus, cum eo crucifixis; de instrumentis passionis ac mortis *Christi*; de ejus resurrectione & ascensu in cælum; de forma ejus ac statura corporis, de statua, *Christo* posita in urbe Paneade ab hæmorrhousa; de imaginibus ejus, non manu factis. Harum primam esse, ait, quam *Christus* miserit ad *Abgarum*, Regem Edeffenorum, sui videndi cupidum, secundam haberi sudarium *Berenices*, seu *Veronicæ*, tertiam sanctissimam sindonem illam, quæ, nudò corpori *Christi* demortui circumposita & fasciis ligata, jacentis in sepulchro imaginem exhibeat. Quæ fabulas redolent, quicquid *Sandini* demum ex antiquitateprehendisse sibi videatur. Agere pergit de scriptis & dictis *Christi*, inprimis Epistola ad *Abgarum*, quæ genuina Nostro existimatur; de Scriptoribus profanis, qui *Christi* mentionem fecerant, *Suetonio Tranquillo*, *Cornelio Tacito*, *Ælio Lampridio*. *Josephi* quoque testimonium offert de *Christo*, quod an genuinum sit, dubitatur. Oracula defecisse, ex testimonio *Plutarchi* in libello de Oraculorum defectu commemorat. *Baronium*, dicit, qui alioqui satis credulus sit, assensum suum in hac questione suspendere.

Pergit deinde ad *Mariam* virginem, *Christi* matrem, agiturque de iis omnibus & singulis, quæ ad *Mariam* attinere, est arbitratus. Assumptionem *B. Virginis* cum carne probabilem opinatur, dubitantibus licet de eadem antiquis ecclesiæ doctoribus; an scripserit illa ad *Ignatium* Martyrem, aliosve, ipsi *Baronio* dubium videri.

Annectit tandem tractationem de *Josepho*, virginis *Mariæ* sponso, *Christi* patre, quem virum justum Historia evangelica describit; fabrum fuisse, & quidem lignarium, credit, reclamantibus licet *Justino* Martyre, *Hilario*, aliisque. Locus ille, quem *Sandini* ex *Justini* Dialogo adducit, in versione Latina quidem habet: cum *Jesús fabri lignarii filius haberetur*, &c.

sed in textu Græco non habetur alia vox, nisi *τέκτων*, quæ & fabrum ferrarium significat, & fabrum lignarium. *Josephum*, putat, cum *Mariam* duceret uxorem, octogesimo, atque eo amplius annum attigisse, teste *Epiphanio* Hæres. LXXVIII §. 8. Quæ affert reliqua, aut ex Historia Evangelica sunt perspecta, aut admodum incerta.

**FRATRIS HYACINTHI SERRY, PRIMARII
Theologi Patavini, Animadversiones anticriticæ in
Historiam sacræ familiæ, ab ANTONIO SANDINI,
J. U. D. novissime scriptam.**

Parisiis, apud Antonium Dezallier, sub signo coronæ, 1735.

Plag. 9.

In Præfatione testatur Autor, post annos circiter quadraginta in Theologica palæstra insuptos, constituisse se, non ultra literariis concertationibus immisceri: revocari tamen in aciem ab *Antonio Sandini*, Historiæ sacræ familiæ novissimo scriptore, qui, quacunq; possit, occasione se provocet & infectetur, Exercitationesque suas historicas, ante annos quindecim publicatas, inconsultis censuris inurat, prodæque exulceratum in se unum animum, quique ex sui impugnatione gloriolam colligat apud suos, eodemque consilio Animadversiones anticriticæ ipsi opposuisse, quibus, censuras illius omnes notasque criticas futiles, cassas, irritas esse, probari debeat.

Cap. I. de loco *Christi* nascentis, tuetur, *Christum* extra Bethlehernum esse natum, quod fateatur *Justinus*, & confirmant recentiores, ostenditque simul, *Sandinum* mentem *Justinini* minus recte intellexisse; vertendum enim esse: *Cum puer nasceretur*, hoc est, *instaret natalis hora in Bethlehem*, &c. quæ de bove & asino dicat, dudum a *Tillemontio* esse dispuncta in quinta Annotatione ad vitam *Christi* Domini.

Cap. II. de pastoribus, ad *Christum* natum venientibus, tres tantum fuisse, probasse se, profitetur. *Casq; bonum*, licet ex antiquo Codice MSto quatuor referat nominatim, historiæ huic derogare fidem, licet non adeo definiat, quot illi numero

numero fuerint. Sic Capitibus reliquis diverſi generis quaſtiones, eaſque particulares valde, pertractat.

Cap. III, de magis, *Chriſti* recens nati adoratoribus, hos Reges fuiſſe, cum Reges non appellentur, & *Herodes* illos alloquatur tanquam inferioris conditionis homines, negat.

Cap. IV, de *Simone Cyrenaeo*, crucem Domini bajulante, errorem credit, ſi quis dixerit, ambos fatale lignum fociis portante humeris, *Chriſto* praecedente, & partem ſuperiorem ferente, ſequente vero *Simone*, partem inferiorem bajulante, cum reclamant Eccleſiae Patres & contextus Evangeliorum ſacrorum, parallelismus etiam aliam longe interpretationem requirat.

Cap. V de Brutiis agit, *Chriſti* crucifixoribus atque tortoribus, quos tales accuſat *Serry*.

Cap. VI, de milite, *Chriſti* latus lancea aperiente, hunc minus putat dicendum eſſe *Longinum*, illiusque errorem ex finiſtra Graeci textus intelligentia eſſe natum.

Cap. VII, de latrone poenitente, in rebus minoris momenti & diſputatione vix dignis verſatur.

Cap. VIII, de prima *Chriſti* reſurgentiſſe manifeſtatione, hanc factam eſſe *Mariae Magdalena*, non virgini Deiparae, nos docet. In quo nititur *Marci* teſtimonio, Cap. XVI ſcribentis: *Surgens mane Chriſtus prima Sabbathi, apparuit primo Mariae Magdalena* &c.

Cap. IX, de humana oris corporisque forma *Chriſti* Domini, ejusque virginis matris, *Nicephoro* fidem ſe habere poſſe, negat, aut ullam *Chriſti* Domini corporis formam deſignari poſſe, eo quod ad hunc uſque diem non exiſtent, quae fuerint illius imagines, aut aere fuſae, aut coloribus pictae; certoque non conſtet, fuiſſe illas ad vivum expreſſas. Ex eadem ratione de imagine virginis *Mariae*, ad vivum expreſſa, dubitat.

Cap. X, de Edeſſena *Chriſti* Domini imagine, hanc duham credit.

Cap. XI, de imagine *Veronica* vulgo dicta, hanc in incerto relinquit; cum, in piis illis mulieribus unam exiſtiſſe *Veronicam* nomine, ſileant veteres.

Cap.

Cap. XII, de nominibus genitorum B. Virginis, Joachims & Anna, hæc incerta esse affirmat. Adde Cap. XIII.

Cap. XI, de anno, quo Deipara votum virginittatis emittit, hoc solummodo notat, si Maria virginittatem novisset, consentientibus parentibus, illud ante ætatem anni XI, qua parentes Maria jam fuerint morte ablati, fieri debuisse: id quod quam parum veritati conveniat, expendendum aliis relinquit.

Cap. XV, de virgine, artem honestam ad quæstum exercente, virginem sensu honesto quæstuariam dictam fuisse Tertulliano & Hieronymo, ostendit.

Cap. XVI, de morte Deiparæ, versatur circa vindictas injuriæ, Epiphanto illatæ, quam ab se commissam negat.

Cap. XVII, de sepulchro B. Virginis, Hierosolymis posito, id dubium esse, ideo credit, quod nemo veterum hujus sepulchri meminert, primæque omnium mentionem illius fecerit Beda, octavo Seculo vertente, libro de locis sanctis Cap. VI.

Cap. XVIII & ultimo, de sepulchro B. Virginis Ephesi posito, id verisimile existimat.

Adjecit Mantissam ad Animadversiones anticriticas Actorum literariorum Venetorum, queriturque de illorum impudatione, qua ipse Adversarium acrius, quam par fuerat, confutasse, multaque reliquisse insoluta ac prorsus intacta, arguitur, singulaque deinde non adeo magni momenti percenset, hanc in modum concludens: Viderit Venetorum Collectorum scriba, an non vulgatum Poetæ dictum summo suo & Sandini damno probarit:

*Sanando fieri quadam majora videmus
Vulnera, que melius non tetigisse fuit.*

INDEX AUTORUM, quorum Libri, aut Inventa, in hoc Volumine recensentur.

I. Libri

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

I. Libri Theologici, & ad Historiam Ecclesiasticam spectantes.

Anonymi Spiritus ecclesie in recitatione completorii.	314
de primis scientiarum elementis seu Theologia naturalis, methodo quasi mathematica digesta.	435
Balletini (Remy) Epistola quatuor Theologiae morales adversus Dissor-	
torem S. J.	478
Brénochii (Petri) Philologia sacra Veteris & Novi Testamenti.	36
Canali (Bened. Angelus Maria) Doctrina catholica de septem Ecclesie	
Sacramentis.	205
Cardi (Pauli Maria) Ritualis Romani documenta de exorcizandis obsessis	
da demonio.	229
Carpovii (Jac.) Revelatum Sacrosanctae Trinitatis mysterium methodo	
demonstrativa propositum.	198
Cællierii (Remigii) Historia generalis Auctorum sacrorum & Ecclesiasti-	
cænarum. Tomus II.	71
Tomus III.	106
Tomus IV.	196
Clant (Anton.) Descriptionum Biblicarum Diss. I. de Libro tabernaculi.	462
Corazzi (Giacomini) de Confessione & de peccatis, Tract.	417
Daseri (Lud. Herculis) Augustiniana Decalogi divisio stabilita & un-	
dicata.	83
Dawes (Guil.) Opera. Tomi III.	246
Fidalmi (Donini) Conceptionale Biblicum Anagrammaticum.	95
Fischeri (Jo. Christiani) de Obligatione hominis ad religionem & natura-	
lem & revelatam.	429
Georgii (Ignatii) D. Paulus Apostolus in maris, quod tunc Venetus	
Sinus dicitur, naufragus.	290
Glaseneri (Justi Maximi) Diss. de Demonstratione Spiritus S. Jesum es-	
se verum Messiam.	182
Diatrise de R. Simone, filio I Joachi, Autore	
libri Sobar.	478
Grotii (Hugonis) Opera omnia Theologica. Tomi IV.	97
Hansenii (Petri) Solida consideratio doctrina Evangelico - Lutherana	
de Confessione.	419

Aaaa

Hoff

I N D E X

Hoffmanni (Christ. Godofr.) <i>Nova Scriptorum ac Monumentorum, partim rarissimorum, partim ineditorum, Collectio. Tomus II.</i>	160
Honorati Massiliensis & Prosperi Aquitani Opera, cum Notis & Observationibus Jo. Salinas.	17
Du Jardin (Thoma) <i>Brevis Instructio de Officiis Sacerdotis, qua Judicis & Medici, in Sacramento poenitentiae.</i>	44
Jephsoni (Alexandri) <i>Veritas ac auctoritas opinio Servatoris nostri miraculorum defensa.</i>	181
Joccheri (Christ. Gussl.) <i>Examen paralogismorum Thoma Woolstoni de miraculis Christi.</i>	98
Kappii (Jo. Erb.) <i>Spicilegium quorundam, maximam partem ineditorum, & Historiam Reformationis Lutheri illustrantium, Documentorum. Pars I & II.</i>	36
<i>Pars III & IV.</i>	374
Kochii (Christiani Gottlieb) <i>de Confessione & absolutione privata in Ecclesia primaeva & Evangelico-Lutherana.</i>	418
Laderchii (Jac.) <i>Annales Ecclesiastici Oderici Raynaldi continuati. Tomus XXII.</i>	145
Langii (Joachimi) <i>Lux & Jus Evangelicum, seu justa Exegesis quatuor Evangelistarum & Actuum Apostolicorum.</i>	13
(Caroli Henr.) <i>Observationum Philologicarum in Novum Fadu ex Ewripide collectarum Prologo.</i>	141
Lardneri (Nathan.) <i>Fides Historia Evangelica.</i>	463
Lehadi (Jo.) <i>Responsio ad librum, cui titulus: Christianismus aque antiquus, ac mundi creatio. Partes II.</i>	327
Lohneri (Tobia) <i>Instructio practica facilis & practicum modum exercitia spiritualia Ignatii Loyola per octiduum faciendi.</i>	414
A Lugduno (Paul) <i>Moralis Theologia specimen.</i>	333
Miscellanea Duisburgensia. Tomi I Fasciculus III & IV.	46
Tomi II Fasciculus I & II.	233
Moerlii (Jo. Sigism.) <i>Scholia philologica & critica ad selecta Sacri Codicis loca.</i>	475
Moshemii (Jo. Laur.) <i>Morum doctrina sacra Scriptura.</i>	388
Orsi (Josephi Augustini) <i>Diss. Apologetica pro Sanctarum, Perpetuae, Felicitatis, & sociorum Martyrum, orthodoxia.</i>	532
Philolutheri Christiani <i>Religio Christiana a naturali diversa. Partes III.</i>	329
	Picco-

R E R U M N O T A B I L I O R U M .

Piccolomini (Augustini Patricii) Liber sacrarum ceremoniarum, quibus Romani Pontifices uti consueverunt.	160
Prosperi Aquitani & Honorati Massiliensis Opera, cum Notis & Observationibus Jo. Salinas.	17
Raupachii (Bernb.) Austria Evangelica illustrata.	537
Roell (Herm. Alexandri) Commentarius in principium Epistola ad Ephesos. Pars I.	129
Pars II.	207
Rollandi (Auberti) Modus facilis reconciliandi animos super difficultatibus, quae spectant ad Bullam Unigenitum. Tomus I.	349
Ruinarti (Theodorici) Acta Martyrum.	337
Sandi (Jo. Bapt.) Lectiones in librum sacrum Genesios.	497
Sandini (Anson.) Historia Apostolica, ex antiquis monumentis collecta. 183	547
Historia familiae sacrae, ex antiquis monumentis collecta.	547
Schoettgenii (Christiani) Hora Hebraica & Talmudica in universum Novum Testamentum.	150
Serry (Hyacinthi) Animadversiones anticriticae in Historiam sacrae familiae, ab Ant. Sandini scriptam.	550
Turretini (Jo. Alphonsi) Historia Ecclesiastica Compendium a Christo nato usque ad annum 1700.	224
Werneri (Dion. Godofr.) Meditationes sacrae, ad excitandam fidem, & formandam piam vitam.	226
Wernsdorffii (Gottlob) Disputationes Academicae. Tomus I.	411
Wesseli (Jo.) Dissertationes Academicae ad selecta quadam loca Vet. & Nov. Testamenti.	491
Ziegelbaueri (Magnolii) Acta, S. Stephani vitam complexa.	313

II. Libri Juridici.

Anonymi Constitutiones Apostolicae, & Decreta Consistorialia, quae jurantur a Cardinalibus, dum ad Cardinalatum promoveantur.	289
Briffonii (Dionysii) de Romanis & solennibus populi Romani verbis Libri VIII, ex ed. Franc. Car. Conradi.	487
Fritschii (Godofr. Ern.) Jus publicum universale & pragmaticum.	65
Hoffmanni (Christ. Godofr.) Nova Scripturarum ac Monumentorum, partim rarissimorum, partim ineditorum, Collectio. Tomus II.	160

Pertschii (Jo. Go.) <i>Elementa Juris Canonici & Protestantium Ecclesiastici.</i>	497
Stapff (Jo. Sigism.) <i>Jus Naturae & Gentium.</i>	393
Strubeni (Dau. Georg.) <i>de Jure Villicorum, vulgo von Meyernrecht.</i>	399
Tanucci (Bernardi da Sordani) <i>Monstrorum facunda de usis antiquis Baudelacorum, ac inventione famosae Cacus. MSti. in oppido Amalfi.</i>	212

III. Libri Medici, & Physici.

<i>Anonymi Acta Physico-Medica Academiae Casarea. Natura Curiosorum.</i>	
<i>Volumen III.</i>	90
<i>Discursus medicus de Abortu, & medicamentis abortivis.</i>	67
<i>Medicina theologica. Tomi II.</i>	115
<i>Historia Academiae regiae Scientiarum A. 1725.</i>	169
<i>1726.</i>	262
<i>1727.</i>	205
<i>1728.</i>	365
<i>1729.</i>	405
<i>Miscellanea Physico-Medico-Mathematica ad Annum 1730.</i>	218
<i>Incomium argenti vivi.</i>	255
<i>Hodagus nutricum seu gominum methodus educandi infantes.</i>	258
Apperley (Thoma) <i>Observationes medicae rationalis practicae.</i>	357
De Bellemonto (Morsuacii) <i>Apologia pro bestis, & ipsarum notitia ac ratiocinatione.</i>	312
Boerhaavi (Hermannus) <i>de Mercurio Experimentum.</i>	116
<i>Systema de Morbis venereis, Gallice versum a de la Mettrie.</i>	503
Bottarii (Jo.) <i>Lectiones tres de terra motu.</i>	220
Caji (Jo.) <i>de Rariorum animalium & serpium bifurca Liber unus.</i>	299
Cartheuseri (Jo. Frid.) <i>Animarum natura.</i>	362
Claudesi (Gau.) <i>Schediasma de Tristitia, cum variis sententiis Epicuri Philosophorum dicta.</i>	370
Crivellii (Jo.) <i>Elementa Physicæ. Pars I.</i>	459
Gazolæ (Jo.) <i>Præservativa Charlatanerum Medicorum falsi nominis.</i>	456
Gohlii	

RERUM NOTABILIORUM

Gohlii (Jo. Dan.) <i>Medicina practica, clinica & forensis.</i>	304
S' Gravelande (Guil. Jac.) <i>Orationes tres; prima de Mathematicis in omnibus scientiis, precipue in physicis, usus &c.</i>	165
Hahnii (Sigism.) <i>Schidia Cynosaf.</i>	123
(Jo. Godofr.) <i>Epistola, Cynosaf, que Gliffonio Rhachitis est, tabular aliquot antiquas exhibens.</i>	ibid.
Hambergeri (Georg. Erb.) <i>Elementa Physices, methodo mathematica conscripta.</i>	75
Harenbergii (Jo. Christoph.) <i>Cogitationes de Vampiris, seu sanguisugis mortuis.</i>	89
Henkelii (Jo. Frid.) <i>Idoa generalis de lapidum origine.</i>	260
Kleinii <i>Descriptiones tubulorum marinorum.</i>	120
Langii (Caroli Nic.) <i>Appendix ad Historiam lapidum figuratorum Helvetia.</i>	461
Michellii (Petri Anton.) <i>Nova plantarum genera juxta Tournefortii methodum disposita.</i>	301
Neumanni (Casp.) <i>Lectiones publicae de quatuor subjectis diatesibus, Thea, Caffea, Cerevisia, & Vino.</i>	503
<i>Disquisitio de Ambra gryfia.</i>	542
Ranftii (Mich.) <i>de Masticatione mortuorum in tumulis libellus.</i>	91
Rothscholtzii (Frid.) <i>Bibliotheca chemica.</i>	403
Selwæckii (Luca) <i>Myria Augustana.</i>	447
Short (Thome) <i>Diss. de Thea.</i>	359
Stellæ (Hrasmi) <i>Interpretamentis gemmarum Libellus unicus.</i>	545
Tralles (Balthaf. Ludov.) <i>de Vena jugulari frequentius secanda.</i>	28
<i>de Virtute Camphora refrigerante, ac internis corporis humani incendiis restinguendis aptissima.</i>	163
Werlhof (Pauli Gottlieb) <i>Actorum Medicorum Edinburgensium Specimina duo, de Medicamento alterante ex Mercurio, & de Aurigine, ex Anglico Latine conversa.</i>	402

IV. Libri Mathematici.

Anonymous <i>Historia Academiae regiae Scientiarum A. 1725.</i>	169	
	1726.	262
	1727.	305
	1728.	365
	1729.	405
		Ano-

I N D E X

<i>Anonymi Miscellanea Physico-Medico-Mathematica ad Annum 1730.</i>	218
<i>Domickii Philosophia mathematica Newtoniana illustrata.</i>	222
<i>S' Gravesande (Guil. Jac.) Orationes tres; prima de Mathematicis in omnibus scientiis, precipue in physicis, usu; &c.</i>	165
<i>Horrebowii (Petri) Astrum Astronomia.</i>	69
<i>Templeman (Thomæ) Novus conspectus globi.</i>	175

V. Libri Historici, Geographici, &c.

<i>Anguli (Petri del Callejo) Descriptio Insulae Siciliae.</i>	23
<i>Anonymi Memoria Ducis de Villars, Paris Francia.</i>	20
<i>Historia Academiae Regiae Scientiarum A. 1725.</i>	169
1726.	262
1727.	305
1728.	365
1729.	405
<i>Elogium Gilberti Burneti, Episcopi Salisburienfis.</i>	185
<i>de Libertate summi in M. Britannia Senatus.</i>	355
<i>Bakeri (Rich.) Chronicon Regum Angliae, continuatum ab E. Phillipis.</i>	49
<i>Bruckeri (Jac.) Historia Philosophica, erotematice proposita. Pars VI & VII.</i>	427
<i>Historia vite Adolphorum Oceanum.</i>	447
<i>Catrou & Rouille Historia Romana. Tomus XVII.</i>	344
Tomus XVIII.	441
<i>Ceillierii (Remigii) Historia generalis Auctorum sacrorum & Ecclesiasticorum. Tomus II.</i>	7
Tomus III.	106
Tomus IV.	196
<i>Dugdale (Guil.) Antiquitates Comitatus Warwicenses.</i>	385
<i>Ficoronii (Francisci) Memorabilia maximo singularia Roma ac vicinia.</i>	277
<i>Epistola de Sardonio, vultum Marcelli, nepotis Augusti, exhibente.</i>	382
<i>Gordonii (Alexandri) Itinerarium Septentrionale. Pars II.</i>	529
<i>Harenbergii (Jo. Christoph.) de Lothario illo II, cujus respectu Lotbarius Saxo sese appellavit tertium Romanorum Regem.</i>	237
<i>Hoffmanni (Christ. Godofr.) Nova Scriptorum ac Monumentorum, partim rarissimorum, partim ineditorum, Collectio. Tomus II.</i>	160

Innes

RERUM NOTABILIORUM.

Innes (Thoma) <i>de Antiquissimis M. Britannia partis Septentrionalis incolis.</i> Tomi II.	296
Jordani (C. E.) <i>Historia itineris literarii, A. 1733 per Galliam, Angliam, atque Bataviam, facti.</i>	272
Marziani (Franc.) <i>Brevis notitia antiquitatum Viterbii.</i>	335
Massueti (P.) <i>Historia Regum Polonia.</i>	58
Nerlii (Phil.) <i>Commentarii rerum civilium, a Florentinis ab A. 1215 usque ad 1537 gestarum.</i>	387
De Oddis (Longari Ignatii) <i>Vita Principis Austriacæ, Sororis Margarithæ de Cruce.</i>	22
Orlendii (Francisci) <i>Orbis sacrorum & profanorum illustratus.</i> Pars I.	1
	Partis II Volumen I. 52
	Volumen II. 338
A Pary (Agatini) <i>Relatio de statu Sicilia politico.</i>	23
Passi (Barthol. Ant.) <i>Historia vite, martyrii, & miraculorum S. Joannis Nepomuceni.</i>	452
Pffingeri (Jo. Frid.) <i>Historia domus Serenissimæ Brunsvicæ-Luneburgicæ usque ad annum 1733.</i> Pars III.	443
Raidii <i>Compendium ex If. Newtoni Chronologia regnorum veterum.</i>	76
Richteri (David.) <i>Genealogia Lutherorum.</i>	268
Schwarz (Ignatii) <i>Institutiones historica.</i>	26
Scifelli (Dominici) <i>Diss. Chronologica de quarta mundi ætate.</i>	127
Tægii (Francisci) <i>de Obsidione urbis Ticinensis, & captivitate Francisci I. Regis Galliarum.</i>	384
Templeman (Thoma) <i>Novus conspectus globi.</i>	175
Valfèchii (Virginii) <i>Compendium vite B. Catharina de Ricciis.</i>	446
Wideburgii (Frid.) <i>Origines & antiquitates Margraviatus Misnici.</i>	473

VI. Libri Miscellanei.

Anacreontis Opera, ex ed. Mich. Mattarii.	193
Anonymi Alciphron, sive Philosophus minutus, septem Dialogis comprehensus. Tomi II.	135
Bibliotheca theatrorum.	454
Principia sermonis Græci, juxta methodum recentiorum, quæ vulgo Welleriana dicitur.	480
Cogitationes de Poesi, generatim spectata.	526
De	

I N D E X

De Bellemonto (Morfuaei) <i>Apologia pro bestis, & ipsarum nobilitate ac ratiocinatione.</i>	312
Borghini (Raphaël) <i>Ottum.</i>	35
Briffonii (Barnaba) <i>de Formulis & solennibus populæ Romani verbis Libri VIII, ex edit. Franc. Car. Corradi.</i>	487
Brunings (Christiani) <i>Compendium Antiquitatum Græcarum, & profanis sacrarum.</i>	136
Buffierii (P.) <i>Cursus scientiarum, principiis novis ac simplicibus structus.</i>	60
Caji (Jo.) <i>de Canibus Britannicis Liber unus, & alia Opuscula.</i>	299
Ciceronis (Q. Tullii) <i>Commentariolum ad Marcum Fratrem, cum Notis Jac. Facciolati.</i>	77
(M. Tullii) <i>Tusculana de contemptu mortis, & Somnium Scipionis, Gallice reddita opera de Olivet.</i>	382
Clarendonii (Eduardi) <i>Collectio variorum Tractatum.</i>	433
Corfini (Eduardi) <i>Institutiones philosophicæ. Tomus IV et V.</i>	546
Facciolati (Jac.) <i>Animadversiones critica in primam literam Latini Lænici Petri Danatii.</i>	79
Gautieri (H.) <i>Bibliotheca Philosophorum atque eruditorum. Tomus III.</i>	235
S' Gravelande (Guil. Jac.) <i>Orationes tres; prima de Mathecos in omnibus scientiis, præcipue in physicis, usq; altera de evidentia; tertia de vera & nunquam vituperata Philosophia.</i>	165
Hoffmanni (Christ. Godofr.) <i>Nova Scriptorum ac Monumentorum, partim rarissimorum, partim incertorum, Collectio. Tomus II.</i>	160
Le Jay (Gabr. Franc.) <i>Bibliotheca Rhetorum. Tomi II.</i>	251
Kühnhaldi (Christiani Ern.) <i>Centum & decem probata experimenta Oeconomica.</i>	33
Luciani <i>Dialogi selecti, cum scholiis Eduardi Leedes.</i>	194
Manelmi (Evangelista) <i>Vindicia trium Documentorum antiquorum tabularii regalis Cænobii S. Julia intra Bresciam.</i>	371
Martene (Edmündi) & Urfini Durandi <i>veterum Scriptorum & monumentorum amplissima Collectio. Tomus VII—IX.</i>	481
Miscellanea Duisburgensia. Tomi I Fasciculus III et IV.	46
Tomi II Fasciculus I et II.	233
Mureti (M. Ant.) <i>Opera. Tomus II — V.</i>	112

Norisii

INDEX RERUM NOTABILIORUM.

Norifii (Henr.) <i>Opera omnia. Tomi IV.</i>	241
Orlandii (Francisci) <i>Orbis sacer & profanus illustratus. Pars I.</i>	1
<i>Partis II Volumen I.</i>	52
<i>Volumen II.</i>	338
Ovidii (P. Nas.) <i>Epistola Heroidum, in Gallicos versus translata studio Heretieriz.</i>	310
Pembertoni (Henr.) <i>Specimen Philosophiae Newtonianae.</i>	547
<i>Diss. de Vi corporum motorum.</i>	ibid.
De Quadros (Didaci) <i>Enchiridion, seu Manuale, Hebraicum. Partes II.</i>	332
Reineccii (Christiani) <i>Janua Hebraeae linguae Vet. Testamenti.</i>	470
Rollini <i>Supplementum ad tractationem de metodo docendi discendique meliores literas.</i>	471
Rothscholtzii (Frid.) <i>Bibliotheca chemica.</i>	403
Sannazarii (Jacobi) <i>Poemata, ex edit. Jo. Ant. Vulpilii.</i>	489
Schlzgeri (Julii Caroli) <i>Diss. de Europa raptu ex gemma antiqua.</i>	278
<i>Diss. de Diana δωριζωνα.</i>	279
Schrœnii (Wolfg. Adolph.) <i>Syntagma de rebus rusticis & œconomicis.</i>	176
Schwarzii (Jo. Com.) <i>Correctiones locorum quorundam Josephi.</i>	284
Vallettz (Josephi) <i>Epistola, qua Philosophia bodierna & ejus cultores defenduntur.</i>	267
Venzky (Georg.) <i>Accentuatio prosaica Hebraeorum.</i>	43
Vidæ (M. Hieron.) <i>Poemata omnia. Tomi II.</i>	155
De Voltaire <i>Templum gustus.</i>	88
Wzhneri (Andr. Georg.) <i>Grammatica fundamentalis linguae Ebraicae.</i>	326
Woogii (Mauritii Caroli Christiani) <i>Orationes & Panegyrici funebres.</i>	142

I N D E X RERUM NOTABILIORUM.

<p>Abaillarti (Petri) <i>Rhythmus de Trinitate editus.</i> 487</p> <p>S. Aberci <i>vita & scripta.</i> 8</p>	<p>A.</p>	<p>Abortus <i>causa.</i> 68</p> <p style="padding-left: 20px;"><i>contra eum que remedia valeant?</i> ibid.</p> <p>Bbbb Acc-</p>
---	-----------	--

I N D E X

<i>Academix Catanensis laus & fata.</i>	<i>Ambræ gryscæ regnq̄ mīnerali asser-</i>
24 seq.	<i>sa.</i> 543 seq.
<i>Duisburgensis Professorum series.</i>	401
47	<i>Amplificatio oratoria quæ sit?</i> 253
<i>Coloniensis cum Imp. Maximiliano II liter.</i>	193
150	<i>Anacreontis Opera denuo edita.</i> 193
<i>Natura Curiosorum historia promissa.</i>	194
526	<i>metra examinata.</i> 194
<i>Accentuatio prosaica Hebræorum nova methodo tradita.</i>	49
43 seq.	<i>Angliæ Chronicon Bakerianum denuo editum & continuatum.</i> 49
<i>de ea variorum sententia.</i>	175
86	<i>magnitudo & numerus incolorum.</i> 175
<i>Accentibus Ebræorum an oratoria tantum vis sit tribuenda?</i>	300
326	<i>Animalium rariorum historia descripta.</i> 300
<i>Acetum frigore concentratum.</i>	313
406	<i>Animantia an gaudeant ratiocinatione?</i> 313
<i>Achates, Christi in cruce morientis imaginem representans.</i>	275
462	<i>Anonymi quidam detecti.</i> 275
<i>Acta Apostolorum Commentario illustrata.</i>	380
14	<i>De Anspachii (Petri) Antitbesi Augustana Confessionis Observatio.</i> 380
<i>Adamus an vixerit ante animam a Deo inspiratam?</i>	199
93	<i>S. Antonii vita & scripta.</i> 199
<i>Adjuratio quid sit & quotuplex?</i>	536
229	<i>Pedemontani vita & martyrium.</i> 536
<i>Adriatici maris limites & amplitudo.</i>	8
294	<i>S. Apollinaris (Claudii) vita & scripta.</i> 8
<i>Ænigmata pœturarum an ad Rhetoricam sint referenda?</i>	184
255	<i>Apostoli an fuerint maritati?</i> 184
<i>Africa unde dicta?</i>	ibid.
53	<i>Apostolorum historia descripta.</i> ibid.
<i>Agonalia certamina unde?</i>	171
57	<i>Aqua submersi an solo aeris defectu moriantur?</i> 171
<i>Agri an sine stercoreatione in nostris climatibus possint fecundari?</i>	265
34	<i>Aquæ minerales Passienses examinata.</i> 265
<i>Agricolæ (Jo.) ad Lutherum Epistola edita.</i>	407
377	<i>de Bourbon & Archambaud examinata.</i> 407
<i>S. Alexandri, Archiepiscopi Alexandrini, vita & scripta.</i>	246
197	<i>De Aquilejensis Patriarchatus origine Diss.</i> 246
<i>Attilii (Gabr.) Carmina edita.</i>	214 seq.
490	<i>Architecturæ militaris difficilissima opera</i>
<i>In Amalfitana urbe an inventus sit Codex Pandectarum?</i>	

RERUM NOTABILIORUM.

<i>opera analytice & geometricæ tractata.</i>	410	<i>S. Autperti (Ambrosii) scripta nonnulla edita.</i>	486
<i>Arcimboldi (Jo. Aug.) Avisamenta edita.</i>	376		
	377		
<i>Arcuum in fornicibus & pontibus resistentia.</i>	265		
<i>Argentii vivi naturæ explicata.</i>	216		
<i>Aristotelis philosophia laudata.</i>	267		
<i>Arnobii, Rhetoris, vita & scripta.</i>	109		
<i>Asterii Urbani vita & scripta.</i>	12		
<i>Astronomiæ perfectio ex Physica haurienda.</i>	166		
<i>Athei refutati.</i>	135		
<i>Atheismi Anatomia, Poema Dawesii, laudatum.</i>	249		
<i>Athenagoræ, Philosophi Atheniensis, vita & scripta.</i>	9		
<i>Atheus ad meliorem frugem redu-ctus.</i>	143		
<i>Attici (T. Pomp.) vita, & scripta deperdita.</i>	348		
<i>Augusti Imp. ingenium descriptum.</i>	441		
<i>Augustini corpus an Ticini reper-tum?</i>	55		
<i>Augustiniana decalogi divisio vindic-ata.</i>	84 seq.		
<i>Augustiniani Ordinis in Germania Vicarii recensiti.</i>	379		
<i>Aurbachii (Frid.) ad Contr. Glugum Epistola edita.</i>	325		
<i>In Austria qua religionis Evange-li-cæ facta fuerint?</i>	537 seq.		
<i>Austriaci Scriptores recensiti.</i>	538 seq.		
		<i>B.</i>	
		<i>Bacchini (Bened.) refutatus.</i>	3
		<i>Baculus pastoralis Abbatum unde originem ducat?</i>	349
		<i>De Bajo (Mich.) varia.</i>	150
		<i>Bakeri (Rich.) Chronicon Angliæ de-novo editum.</i>	49 seq.
		<i>Baldi, JCSI, vita.</i>	342
		<i>Bandini, civis Pisani, vita.</i>	ibid.
		<i>Baptismus profelytorum qualis fue-rit?</i>	496
		<i>In Baptismo an vinum loco aquæ ad-hibere liceat?</i>	206
		<i>Barbaræ gentes nibilo infeliciores, quam polita.</i>	64
		<i>Barbeyracius laudatus.</i>	180
		<i>Barometrum quomodo rectifican-dum?</i>	306
		<i>Barometri mutationes an satis re-cte Leibnitio explicata?</i>	76
		<i>Baronii Annales Ecclesiastici conti-nuati.</i>	145
		<i>de eo judicium.</i>	147
		<i>Bartoli, JCSI, vita.</i>	342
		<i>Basnagius (Sam.) refutatus.</i>	533 seq.
		<i>Battieri (Jo. Rud.) Collectanea ex Philologia Hebraica edita.</i>	233
		<i>Beckeri (Cornel.) de quibusdam edi-tionibus Augustinæ Confessionis Epistola edita.</i>	377
		<i>Belemnitæ descripti.</i>	122
		<i>Belgii ordines a Socinianismi suspi-cione liberati.</i>	101 seq.
		Bbbb 2	Bella

I N D E X

<i>Bella an a Principibus Christianis geri possint?</i>	324	<i>corruptionis Vet. Test. injuste ac- cusatis Diss. edita.</i>	233
<i>Bellum privatum an sit illicitum?</i>	398	<i>De Burgundione, sive Pisano, va- ria.</i>	342
<i>Benedicti XIII, P. R. vita descripta.</i>	57	<i>Ad Burmanni (Casp.) Hadrianum VI Supplementa edita.</i>	380
<i>Berlichii (Adam. Gottlob) Diss. de Medicina universali denuo edita.</i>	571	<i>Burnetus (Gilb.) refutatus.</i>	56
<i>De Beza judicium durissimum.</i>	149	<i>ejus vita & scri- pta.</i>	185 seq.
<i>Bianchini (Franc.) elogium.</i>	411	<i>Buschii (Herm.) ad Huttenum Epi- stola edita.</i>	323
<i>De Blesensi (Petro) varia.</i>	144	C.	
<i>S. Bonifacii Sermones XVI editi.</i>	486	<i>Cæsaris (C. Jul.) res gesta descri- pta.</i>	345 seq.
<i>De Bora (Catharina) vita & inge- nium descriptum.</i>	270	<i>Caffex planta historia physica & medica.</i>	509 seq.
<i>Borelli (Petri) Bibliotheca Chémica suppleta & continuata.</i>	404	<i>Caji, Presbyteri Romani, vita & scripta.</i>	11
<i>Borghinii (Raph.) Otium denuo edi- tum.</i>	36	<i>(Jo.) Opuscula conjunctim edita.</i>	299 seq.
<i>Borracis examen.</i>	407	<i>In Calenbergicis terris Evangelica religio privilegio confirmata.</i>	445
<i>Bovina lues anni 1729 descripta.</i>	305	<i>Camphoræ virtus refrigerans.</i>	164
<i>Brinchius (Petr.) laudatus.</i>	37	<i>Canali (Bened. Angel. Maria) lauda- tus.</i>	207
<i>Briffonii (Barn.) de formulis solen- nibus populi Romani Opus lauda- tum.</i>	488	<i>nota- tus.</i>	ibid.
<i>vita.</i>	489	<i>Canes Britannici descripti.</i>	300
<i>Britanniz sub Romanorum imperio status descriptus.</i>	529 seq.	<i>Canones Apostolorum quo tempore confecti?</i>	110
<i>Bruckeri (Jac.) libri promissæ.</i>	428	<i>A Cardinalibus novis quale jura- mentum præstandum?</i>	289
<i>De Buchananæ (Ge.) judicium acer- bissimum.</i>	149	<i>Carnefeci (Petri) exitus tragicus.</i>	149
<i>Buhieri in Tusculanam Ciceronis primam Nota laudata.</i>	383	<i>Cartesii philosophia laudata.</i>	267
<i>Bulgarus, JCtus, an fuerit civis Pi- sanus?</i>	342	<i>De Castellî (Antonio) varia.</i>	202
<i>Burchardi (Jo. Balzh.) de Judæis</i>		Cata-	

RERUM NOTABILIORUM.

Catanensis Academia laus & fata.	24 seq.	Chymicorum librorum catalogus editus.	404
Cataracta oculorum descripta.	171	Ciceronis (Q.) loca quaedam illustrata.	78
De Catellis Melitensibus Diss.	296	(M. Tull.) eloquentia quomodo sit imitanda?	253
Cauda cancri, lapis, descriptus.	120 seq.	historia illustrata.	346 seq.
In Cephalalgia vena jugularis sectio commendata.	32	Tusculana prima in Gallicum translata.	383
Cerevisiae natura & varia genera explicata.	512	qua de anima fuerit sententia?	ibid.
Cerifera arbor in America.	172	funestus interitus descriptus.	442
Cerimoniarum curiae Romanae scriptis illustrata.	163	Cinxia cur appellata sit Diana?	287
Charlataneria Medicorum detecta.	456 seq.	Circumcisionis quae olim vis fuerit?	205
Christi stemma Davidicum illustratum.	334	Cithardi (Matth.) levitas animi notata.	542
Deitas an ex loco Joannis probari possit?	276	Civitas quid sit & quotuplex?	396
in cruce morientis imago in Asbate representata.	462	Clarendonius (Eduardus) Comes, laudatus.	433
historia exposita.	548 seq.	Clarckius (Sam.) defensio.	332
	550 seq.	Clementis Alexandrini vita & scripta.	11
Christiana veritas ex solis Judaeorum libris stabilienda.	183	In Cochleum (Jo.) Rhythmi elegantes publicati.	324
Christianae religionis excellentia demonstrata.	136	Codicum MStorum veterum aetas an certo determinari possit?	276
De Christianae religionis in Scotia progressu Commentatio promissa.	299	Coena sacra an semper per symbola sit administranda?	104
Christum esse verum Messiam, unde demonstrari possit?	183	an sub una tantum specie sit administranda, Consultatio Lutheri.	318
Chronologia sacra promissa.	235	Caeruleum Berolinense.	172
regnorum veterum		De Collectarum origine Observatio.	
Newtoniana.	76		400
quarta mundi aetatis.	127	Bbbb 3	De

I N D E X

- De Colosso, urbe, varia.* 211
Cometa, qui A. 1729 apparuit, descriptus. 410
Cometarum theoria. 173. 309
Commodiani vita & scripta. 197
Comœdiarum Gallicarum catalogus editus. 454 seq.
Completorii ratio exposita. 334
Conchylia disponendi nova methodus examinata. 121
Conciliorum historia exposita. 109
 seq. 199
 Acta edita. 481 seq.
Confessionarius cum Medico & Judice comparatus. 45 seq.
De Confessione auriculari Diss. Spalatini edita. 321
Confessionis Augustana editiones recensita. 377
 privata fata. 421. 425
 necessitas & utilitas. 421. 425
Conradi (Franc. Car.) in Brissonianum de Formulis populi Romani solennibus Opus merita. 488
Conscientia quomodo sananda? 45
Constantini M. vita descripta. 197
Constitutiones Apostolicae an sint genuinae? 110
Corallium & omnia lithophyta insectorum sunt productiones. 307
 ejus substantia. ibid.
Corporis humani partes explicata. 117
Cosmetica pro sexu sequiore. 171
Crocodilus in nymo veteri quid notat? 348
Crucis signo prodigiosa operationes attributa. 440
Cubi in octaedrum inscriptio. 173
Curva secans ad angulos rectos curvas datas infinitas. ibid.
Curvæ subevoluta. 369
Curvarum quarundam nova proprietates. 409
S. Cypriani vita & scripta. 106 seq.
 Carmen ad Felicem editum. 485
Cyrtonosi, morbi, vera ratio. 123
 in quo differat a Rhacbitide? 124
 eo laborantium exempla vetustiora. 126
D
Dacierii translatio Horatii notata. 88
In Danetii (Pet.) Lexicon Latino-Gallicum Animadversiones edita. 80
Dawesii (Guil.) vita. 249 seq.
Decalogi divisio Augustiniana vindicata. 84 seq.
Decretum absolutum Reformatorum defensum. 235
Dedicationes templorum divinitus facta. 340
Demsterus (Th.) notatus. 213
Dendritæ nihil unquam corporeum involvunt. 261
Deus medicinae autor sapientissimus. 115 seq.
 quid sit? 437
 an scientia media sit præditus? ibid.
Dei cultus privatus commendatus. 249
 Dei

R E R U M N O T A B I L I O R U M

Dei voluntas omnes hominos salvandi demonstrata.	352
<i>existentia demonstrata.</i>	437
Diaboli incubi & succubi an dentur?	230
<i>qua in homines potestas?</i>	230 seq.
A Diabolo obfessa femina exemplum.	305
Dianæ cur datum sit nomen <i>Λυσισζώνς.</i>	281
Dii tutelares Plutoni Martique olim proprii fuerunt.	442
Diluvio an faueat lusus nature?	261
Dioeceses Ægypti & Asia enumerata.	4 seq.
Dioecesis quid denotet?	5
S. Dionysii vita & scripta.	8
<i>Episcopi Alexandrini, vita & scripta.</i>	107
Diplomata duo Lotharii Imp. & unum Adalgisi an sint genuina?	371 seq.
Divortii causa quæ?	502
Dodwellus (Henr.) refutatus.	338
	341
Do mini vocati olim Principes in literis Pontificum.	162
Draendorffii (Jo.) vita & doctrina.	375
Dresdenſis (Petrus) quo anno mortuus?	ibid.
Duisburgenſis Academia Professores recensiti.	47

E.	
Ecclesia in Scriptura S. vario sensu accepta.	499
<i>vera in quo consistat?</i>	500
Ecclesie præcipua præcepta enarrata.	440
Ecclesiastici Scriptores recensiti.	7 seq.
Eclipsis Solis observata.	266. 309
<i>Luna observata.</i>	410
Eclipticæ obliquitas.	72
Ad Eclogam qua requirantur?	527
Ab Einſidel (Henr.) vita.	317
<i>Epistola nonnulla edita.</i>	321
<i>(Wolfg.) mors an fuerit voluntaria?</i>	322
Elegiacum carminis genus nostra ætate parum excultum.	528
Elephantis ossa pro gigantum ossibus habita.	305
De Eleutherobio (Leonb.) varia.	541
Eloquentia in quo consistat?	61
Eloquentiæ necessitas demonstrata.	144
<i>nova præcepta tradita.</i>	252
<i>momentum maximum in expositione positum.</i>	61
Embryonis agrotantis signum quale?	259
Empiricus (Sextus) refutatus.	436
<i>ejus Libri priores tres Pyrrhonicarum Hypotyposon denuo editi.</i>	438
	Ener-

I N D E X

Energumeni, vocis, indicata etymologia. 230
 Enthufiasmus in Odis neceffarius. 528
 In Epilepfia vena jugularis feftio commendata. 31
 Epiploon quem ufum praestet? 171
 Equeftris ordinis origo & progressus illuftratus. 400
 Erasmus vindicatus. 47
 Erfordientes morbi enarrati. 218
 Etruria caput olim fuit urbium Etruria. 335
 ejus antiquitates illuftratae. 339 feq.
 Evangelicæ ecclefie in Auftria fata defcripta. 537 feq.
 Evangeliftæ IV Commentario illuftrati. 14
 Euchariflia an in cafu neceffitatis a quocunq; adminiftrari poffit? 355
 Evidentia mathematica & moralis in quo confiftat? 167
 Ex Euripide N. Fædus illuftratum. 142
 Europa unde dicta? 53
 ejus raptus in gemma anti- qua repræfentatus. 279
 Eulebii, Cafarcenfis Epifcopi, vita & fcripta. 197
 S. Eufathii vita & fcripta. ibid.
 Excommunicandi jus an competat Clericis? 424
 Exempla quantum valeant in eloquentia? 252 feq.

Exorcifmi ritus & varia genera. 230
 Ad Exorciflam qua requirantur? 231
 Exorcizare quid fit? 229
F.
 Fabri (Petri Jo.) liber Alchymicus editus. 371
 Ad Fabulam qua requirantur? 528
 Facciolatus (Jac.) laudatus. 78- 80
 Falcitelli (Honorati) Carmina edita. 499
 De Fato Philofophorum veterum fententia. 104
 Faufti, Epifcopi, Sermones fex editi. 486
 De la Fayette, doctæ femine, laudata. 88
 De Felicis (Minuti) Octavio varia. II
 S. Felicitatis & Sociorum martyrium probatum. 533 feq.
 orbidoxia vindicata. ibid.
 Ferrum majus occupat fpatium poft refrigerationis initia, quam in fummo caloris gradu. 263
 an mutari in cuprum poffit? 367
 Ficoronius (Franc.) laudatus. 284
 Fides vera in quo confiftat? 208
 Chriftiana rationi congrua. 65
 Fimus diu in ftabulis fub pecude relinquendus. 35
 Fiftulæ lachrymalis nova curatio. 406
 Fixa-

R E R U M N O T A B I L I O R U M .

Fleischerus (Jo. Laur.) <i>refutatus.</i>	424	Gemmae <i>unde ortae?</i>	252
Florentiae <i>historia descripta.</i>	342	Gemmarum <i>natura explicata.</i>	261.
<i>seq.</i>		Gemmas <i>in vitro exprimendi ars</i>	546
<i>Sec. XV descri-</i>		<i>Homburgii.</i>	279
<i>pta.</i>	387	Gentilis, <i>Heresiarcha, fata funesta.</i>	148
Flori <i>Magistri Opusculum de exposi-</i>		S. <i>Georgii Thaumaturgi vita</i>	5
<i>tionis missae editum.</i>	486	<i>scripta.</i>	108
Fœminarum <i>omnium scientiarum capa-</i>		Gerdesii (Dan.) <i>Diff. ad Ps. XXII</i>	
<i>ces.</i>	64	<i>edita.</i>	47
Fœminis <i>quae studia convenient?</i>	472	<i>Observationes ad</i>	
Fontenellii <i>Eclogæ examinatae.</i>	527	<i>historiam Patriarcharum edi-</i>	
<i>Fabula laudatae.</i>	528	<i>tae.</i>	48. 233
De Francisci I, R. Gall. <i>captivitate</i>		Globus <i>terraeque apud Romanos</i>	
<i>liber denuo editus.</i>	384	<i>dominatus supremi symbolum.</i>	242
Friderici <i>Augusti, R. Pol. laudes.</i>	58	Glossopetræ <i>Melitensis Insula exa-</i>	
<i>historia de-</i>		<i>minatae.</i>	295
<i>scripta.</i>	59 <i>seq.</i>	Gœlickius <i>refutatus.</i>	403
Fridericus V, <i>Comes Hohenzollera-</i>		Gohlîi (Jo. Dan.) <i>Medicina practi-</i>	
<i>nus, quo mortis genere extinctus</i>		<i>ca edita.</i>	304
<i>sit?</i>	384	Goniometria <i>nova.</i>	173
Fungorum <i>consideratio.</i>	368	<i>pure analytica.</i>	308
		Græcæ <i>antiquitates ex N. Fœdere</i>	
G	G.	<i>collecta.</i>	137
Galea, <i>cornibus arictum instru-</i>		<i>lingua Grammatica novæ</i>	
<i>cta, heroum veterum insigne.</i>	348	<i>edita.</i>	480
Gallix <i>magnitudo & numerus incol-</i>		Grammatica, <i>basis omnium scientia-</i>	
<i>larum.</i>	175	<i>rum.</i>	61
Garnerius (Jo.) <i>Libri diurni Ponti-</i>		Grotii (Hug.) <i>Opera Theologica</i>	
<i>ficum Rom. editor.</i>	160 <i>seq.</i>	<i>conjunctim edita.</i>	97 <i>seq.</i>
<i>refutatus.</i>	246	<i>vita.</i>	97 <i>seq.</i>
Gemma <i>antiqua, Europæ raptum</i>		<i>cum Sibrando Lub-</i>	
<i>representans, illustrata.</i>	279	<i>erto controversa.</i>	101 <i>seq.</i>
<i>vultum Marcelli</i>		De <i>Grotiorum gentē varia.</i>	444
<i>exhibens, descripta.</i>	282	<i>Cccc</i>	Gry-

I N D E X

Grynæi (Jo.) <i>Collectanea ex Philologia Hebraica edita.</i>	233	Hippolyti, <i>Episcopi, vita & scripta.</i>	II
Gustus <i>quid sit?</i>	89. 528	Hispaniæ <i>magnitudo & numerus incolarum.</i>	175
Guttularum <i>fluidarum magnitudo.</i>	76	Historia <i>universalis novo Compendio tradita.</i>	26 seq.
H	H.	<i>Escllesiastica in compendio tradita.</i>	224 seq.
Hansen (Petr.) <i>laudatus.</i>	420	Homburgi <i>ars gemmas in vitro exprimendi.</i>	279
Harduinus (Jo.) <i>quomodo a Bandurio vocatus?</i>	275	Homeri <i>numus illustratus.</i>	277
Harenbergius (Jo. Christoph.) <i>defensus.</i>	91	Homicidium <i>apud gentes Slavonicas quomodo punitum?</i>	90
Hartfækeri <i>elogium.</i>	174	Hosii, <i>Episcopi Cordubensis, vita.</i>	199
Hæxi (Theodori) <i>vita.</i>	235	Huetius <i>an verus Autor libri de infirmitate intellectus humani?</i>	275
Hausinanni (Nic.) <i>Epistola ad Tilomannum edita.</i>	324	Hugonis, <i>Archiepiscopi Rothomagensis, Tract. de memoria editus.</i>	487
Hebraicæ <i>linguæ præcepta methodo philosophica proposita.</i>	326	Hübnerus (Jo.) <i>defensus.</i>	27
	<i>tradita.</i>	Hutteni (Ulrici) <i>binæ ad Melancthonem Epistola edita.</i>	323
	332 seq.	Hydrargyri <i>virtus medica demonstrata.</i>	256 seq.
	<i>voces obscuriores explicata.</i>		examina.
Hæbraico - <i>Latinum Lexicon editum.</i>	333		257
Hecquetus <i>laudatus.</i>	119	Hyperensis (Jac.) <i>ad Lutherum Epistola edita.</i>	325
S. Hegeßippi <i>vita & scripta.</i>	9	Hyperii (Andr.) <i>Diff. de Donariss Juda Maccabai denuo edita.</i>	46
Heisterus (Laurent.) <i>laudatus.</i>	171	<i>Diff. de Baptismo pro mortuis denuo edita.</i>	ibid.
Heretieria, <i>docta famina, laudata.</i>	312	Hypotheses <i>& quibusdam perperam prælata demonstrationibus.</i>	167
	<i>ejus scripta.</i>	Hystricis <i>examen.</i>	306
	ibid.		S. Jaco-
Hilarii, <i>Arclatensis Episcopi, vita a quo edita?</i>	19		
<i>Pictorum Episcopi, interpretatio aliquot Psalmorum edita.</i>	485		
Hildebrandi <i>libellus de contemplatione editus.</i>	487		

RERUM NOTABILIORUM.

J I.

S. Jacobi, *Episcopi Nisibensis, vita & scripta.* 198

Contra Jacobum III, *Scotia R. rebellio ex monumentis illustrata.* 299

Jansenistæ *reprehensi.* 350 seq.

S. Januarii *sanguinem liquesfaciendi artificium detectum.* 234

le Jay (*Gabr. Franc.*) *eloquentia laudata.* 251 seq.

Icteri *qua sint cause?* 403

De Jehovah *voce varia.* 87

Ignis *subterraneus explicatus.* 364

Implantatio *diversorum ramorum in unius arboris truncum.* 368

Impulsus *corporum perfecte elasticorum.* 266

obliquus aqua & venti aestimatus. 411

Innes (*Thom.*) *laudatus.* 297

Inventionis *in eloquentia qua ratio?* 253

Joannis *Friderici, Principis Brunsv. Lunob. historia descripta.* 444 seq.

Jæcherus (*Christ. Gottlieb*) *laudatus.* 41 seq.

Jollii *de regno Polonia Commentarii denuo editi.* 58

Josephi *loci nonnulla emendata.* 284 seq.

sponsi Mariae, historia descripta. 549 seq.

Josleni, *Ep. Sueffionensis, Expositio Orationis Dominica edita.* 487

S. Irenæi *vita & scripta.* 10

De l'Isle (*Guil.*) *laudatus.* 266

Italiz *nomina antiqua.* 53

antiquitates illustrata. 54

Episcopatus descripti. *ibid.*

De Judæis *corruptionis Vet. Test. injuste insinulatis Diff.* 233

Judæorum *emendatio speranda.* 496

Judaicæ *locutiones in S. Scriptura explicata.* 151 seq.

Julii *Africani vita & scripta.* 12

Papa, vita & scripta. 198

Ivo *Carnutensis an Opus Decretorum scripserit?* 213

Juramentum *a novis Cardinalibus prestandum.* 289

an sine animo jurantis stare nequeat? 398 seq.

Jus *publicum methodo demonstrativa traditum.* 66 seq.

Nature in quo consistat? 394

ejus principium. 395

publicum universale in quo consistat? 394

Gentium an sit species Juris Nature? 395

S. Justini *vita & scripta.* 8

Juvenci, *Posta, vita & scripta.* 197

Presbyteri Hispani, liber in Genesin editus. 485

K

Kappius (*Joh. Erb.*) *laudatus.* 317

defensus. 325

Kleinius *laudatus.* 120

Kochius (*Christ. Gottl.*) *laudatus.* 419

I N D E X

<p>Rœnigii (Eman.) Epistola de Elixirio Sophorum edita. 371</p> <p style="text-align: center;">L.</p> <p>Labrum tabernaculi æneum quale fuerit? 469 seq.</p> <p>Lactantii, Rhetoris, vita & scripta. 109</p> <p>De Laderchio (Jac.) notatus. 146</p> <p>Lampii (Frid. Ad.) Annotationes ad Jes. XLV edita. 46</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Observationes ad Coloss. III, 10, edita.</i> 48</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Diff. de Sacrificio Abrahami edita.</i> 233</p> <p style="padding-left: 80px;"><i>vita.</i> 235</p> <p>De Lapide Philosophorum scripta nonnulla edita. 370 seq.</p> <p>Lapidum historia naturalis exposita. 251</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>induratio unde?</i> ibid.</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>origo.</i> 260</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>essentia hypostatica, & materia adjuncta.</i> 261</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>variorum tinctura & dissolutio.</i> 367</p> <p>Lardnerus (Nathan.) laudatus. 466</p> <p>Latine quædam locutiones expensa. 80 seq.</p> <p>Leedes (Eduardi) in Luciani Dialogos nonnullos merita. 194 seq.</p> <p>Legi naturali an dispensari possit? 355</p> <p>Legis doctrina explicata. 354</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>definitio</i> 394</p> <p>Leibnitius (G. G.) laudatus. 88. 89</p>	<p>Leibnitius (G. G.) an Theodiceam per jocum tantum construxerit? 275</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>refutatus.</i> 547</p> <p>Lemnius (Simon) Collegio Professorum Vitembergensium exclusus. 378</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>ejus virulenta in Lutherum Epigrammata.</i> 380 seq.</p> <p>Lexicon Latinum Danetii emendatum. 80</p> <p>Libertas hominis vindicata. quid sit? 352</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>In Libertatem vindicandi formula.</i> 163</p> <p>Librorum malorum multitudo perperam accusata. 64</p> <p>Lightfooti in Scripturam S. merita celebrata. 154 seq.</p> <p>Lingue omnes æque pulchra. 64</p> <p>Listrii (Gerh) adversus Woldricomium Epistola edita. 379</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>de eo singularia.</i> 380</p> <p>Littrii elogium. 174</p> <p>Logicæ quid præmittendum? ejus verum objectum. 62</p> <p>Lomolleri (Jo.) ad Lutherum Epistola edita. 324</p> <p>Londini magnitudo & numerus incolarum. 175</p> <p>Lotharius Imp. an Jus civile in scholas introduxerit? 214</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>Saxo quo respectu se tertium dixerit?</i> 237 seq.</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>ejus genealogia.</i> 240</p> <p style="padding-left: 40px;"><i>historia illustrata.</i> 237 seq.</p> <p style="text-align: right;">Lub-</p>
--	---

RERUM NOTABILIORUM.

Labbertus (*Sibrandus*) *refutatus.* 101 seq.
 Luciani *selecti nonnulli Dialogi editi.* 194 seq.
 loca nonnulla emendata. 195 seq.
 Martyris, vita & scripta deperdita. 197
 Luciano *Samosatenfi an tribuendus sit de Dea Syria libellus?* 280
 De Ludewig (*Jo. Petr.*) *refutatus.* 381 seq.
 Lumen boreale *descriptum.* 262
 Luna duplex *observata.* 219
 ejus lumen cum Solis lumine comparatum. 264
 Lunatici *qui sint?* 230
 Lusatie *antiquitates illustrata.* 478 seq.
 Lutetiarum *magnitudo.* 174
 Lutherus (*Mart.*) *a criminationibus Fleischeri vindicatus.* 424
 ejus vita & genealogia descripta. 269 seq.
 quadam ex MSsis edita. 318 seq.
 de gradibus matrimonii prohibitis scriptum editum. 377
 binæ ad Lodingerum Epistola edita. 381
 Lutherorum *historia descripta.* 269 seq.
 Lycanthropia *daemoniacorum explicata.* 235

M. **M**abillonius (*Jo.*) *notatus.* 373
 Maffæi (*Scipionis*) *Comædia magna applausu excepta.* 455
 Magnetis *quædam phænomena.* 366
 (*Macarii*) *vita & scripta.* 197
 Magnitudo *rerum apparens quomodo æstimanda?* 461
 Majestatis *jura explicata.* 396 seq.
 le Maire (*Jo.*) *libri varii recensiti.* 274
 Malezieu (*Nic.*) *laudatus.* 310
 Manuum *impositio Clericorum examinata.* 426
 per eam quid denotatum sit in prima Ecclesia? 204
 Maraldi *elogium.* 411
 A Marcka (*Brardi*) *Epistola ad Maximilianum Imp. edita.* 323
 Marckius (*Jo.*) *Theologus pacis studiosissimus.* 496
 Margaritz, *de Cruce dictæ, vita.* 29
 B. Mariæ *Virginis historia descripta.* 549-552
 De Mariæ *immaculata conceptione diversa Pontificiorum sententia.* 95
 Mariæ *fluxus & refluxus irregularis.* 170
 æstus a motu terræ circa lunam falso deductus. 309
 Martis *a Luna occultatio.* 266
 Masticatio *mortuorum explicata.* 94
 Mathematicæ *discipline an ad communem vitæ usum pertinent?* 60
 Cccc 3 **M**athe-

I N D E X

Matheſeos in omnibus ſcientiis <i>a-</i> <i>ſus.</i> 165 ſeq.	Metaphyſica <i>plebis, ruſticorum, ra-</i> <i>bularum.</i> ibid.
Matrimonium an ſit Sacramentum? 203	S. Methodii vita & ſcripta. 197
Mattarii (Mich.) Opera denuo edita 193 ſeq.	Metropoleos jure quando primum civitates <i>Aſie & Orientis donata? 3</i> <i>quòt apud Romanos</i> <i>genera? 4</i> <i>origo an ad Apoſtolo-</i> <i>lorum tempora referenda? ibid.</i>
Mauri (Rabani) in librum <i>Joſua</i> <i>libri tres editi.</i> 486	Micheliuſ (Petr. Ant.) laudatus. 303
S. Maximi Homilia ſex edita. ibid.	Miegii (Jo. Frid.) Diff. de Baptif- mo ignis edita. 48
Medici Galenici notati. 458	<i>Diff. de ſtem-</i> <i>mate Chriſti Davidico edita. 234</i>
Medicina an ſit a religione aliena? 117	Militis eruditi exemplum. 455
<i>ejus a Deo inſtituta ra-</i> <i>ſio.</i> 115 ſeq.	Minifteriales qui fuerint? 401
<i>ei perficienda que artes</i> <i>inſerviant? 118</i>	De Miniſterialium dignatione Ob- ſervatio. 400
<i>ejus hoc tempore corru-</i> <i>ptus ſtatus.</i> 358	Miracula Chriſti vindicata. 39 ſeq. 181 ſeq.
Medicorum charlataneria deſecta. 456 ſeq.	<i>Pauli vindicata.</i> 132
Mediolanenſis Episcopatus deſcri- ptus. 55	Mifnici Marggraviatus antiquita- tes illuſtrata. 473 ſeq.
In Melancholia vena jugularis ſe- ctio commendata. 31	Molierii Comædiæ reconfiſta. 454 ſeq.
<i>ejus origo.</i> ibid.	Monades Leibnitii rejecta. 460
Melita Inſula boſpitiu Pauli mo- morabilis. 292 ſeq.	Montes an mundo coævi? 364
<i>viperis deſtituta.</i> 292 292	Montium origo & natura explica- ta. 363 ſeq.
<i>ejus antiquitates</i> <i>expoſita.</i> 291 ſeq.	<i>igni vomorum phenomena</i> <i>& ratio.</i> 364
Melitenus (Publius) quis fuerit? 296	<i>uſus.</i> 365
Melitonis, Episcopu Sardeniſis, vita & ſcripta. 8	Moralis doctriinæ principium. 64
Ex Mercurio dulci medicamentum preparatum. 402	Morbi Erfordienſes enarrati. 218
Metaphyſica in quo conſiſtat? 64	Morborum cauſa demonſtrata. 118 <i>venercorum natura ex-</i> <i>plicata.</i> 503
	Mors

R E R U M N O T A B I L I O R U M .

Mors cum somnio comparata.	144
cum censu & vectigalibus comparata.	ibid.
Morum doctrina Scriptura S. explicata.	389 seq.
doctrina sacra & philosophica diversitas.	390
Moses ex qua gente uxorem duxerit?	349
Moshemius (Jo. Laur.) refutatus.	236
laudatus.	388
Mosis cornua quid notent?	348
De Motorum corporum vi dimittenda Diff.	547
Mureti (M. Ant.) Opera conjunctim edita.	112
Mus muscatus descriptus.	172
Mytheria an per rationem possint explicari?	139
N atura quid valeat in re medica?	358
Naturalis religio an sufficiat homini?	330
S. Nepomuceni (Jo.) vita.	453 seq.
Nerlii (Phil.) vita.	387
rerum Florentinarum Commentarii editi.	ibid.
Neumanni (Casp.) artificium imitandi liquesfactionem sanguinis S. Januarii.	234
Newtonus supra modum laudatus.	77
laudatus.	310

S. Nili Tract. de Christiana Philosophia editus.	485
Norilius (Henr.) adversus Jo. Garnerium defensus.	246
ejus Opera conjunctim edita.	241
vita.	242
Notitiam Imperii Romani qui scriptis illustrarint?	2
Numus Homeri illustratus.	277
Ducem Georgium representans, illustratus.	321
Jovis Casti effigiem representans.	347
Crocodylum sistens, quid notet?	348
in memoriam sacri calicis, subditis Austriacis concessi, usus.	541
Numi in Triumviratum Romanorum memoriam percussit.	442
Nutriendi & educandi infantes ars explicata.	258 seq.
O cconis (Adolphi) I vita.	448
II vita.	449
III vita & scripta.	449 seq.
cum Jo. Zwelfero & aliis controversa.	451
Circa Oculum variae observationes.	264. 367
Oeconomica res ex Scriptoris antiquis illustrata.	177
experimenta.	33
lo	

R E R U M N O T A B I L I O R U M

<p><i>Philosophiæ qua fuerit inde a Christo nato conditio?</i> 427 seq.</p> <p><i>Philosophicæ Observationes collectæ.</i> 236</p> <p><i>Phosphorus novus, qui aeri oblatu inflammatur.</i> 367</p> <p><i>In Phrenitide vena jugularis sectio commendata.</i> 30</p> <p><i>Physicæ historia.</i> 460</p> <p><i>Piccolominei (Patritii) Liber sacrarum cerimoniarum, quibus Pontifices utuntur, editus.</i> 161</p> <p><i>Pictorum census institutus.</i> 36</p> <p><i>Pii V; P. M. historia descripta.</i> 147</p> <p><i>De Piliis marinis maris mediterranei variorum sententia.</i> 123</p> <p><i>Pisanæ urbis historia descripta.</i> 340 seq.</p> <p><i>Pisanorum Antistitum catalogus.</i> 341</p> <p><i>Plagii accusatus Putoneus. Dominus de la Croix.</i> 94 274</p> <p><i>Planetarum circa axem rotatio.</i> 409</p> <p><i>Plantæ marinæ pluviis recreantur.</i> 408</p> <p><i>Plantarum nova genera a Michelio disposita.</i> 301 seq.</p> <p><i>secundum incrementum unde?</i> 34</p> <p><i>In Plethorica vena jugularis sectio commendata.</i> 32</p> <p><i>Podagra quibus remediis curari possit?</i> 260</p>	<p><i>Pœnarum infernarum aternitas demonstrata.</i> 246</p> <p><i>Pœnitentiæ publicæ & privatæ qua fit ratio?</i> 420</p> <p><i>Pœsis in quo consistat? ejus nova præcepta tradita.</i> 62 254 seq.</p> <p><i>natura explicata.</i> 527</p> <p><i>Pœtrici nonnulla Gallicæ laudata.</i> 528</p> <p><i>Poli ælevatio Berolinensis.</i> 266</p> <p><i>Politiani Montis historia descripta.</i> 343</p> <p><i>Poloniæ Regum historia descripta.</i> 58</p> <p><i>parum honorifica descriptio.</i> 274</p> <p><i>Polycratis Ephesti vita & scripta.</i> 10</p> <p><i>Pomponatii (Petri) Epitaphium.</i> 273</p> <p><i>In Pomponii Enchiridio errores varii notati.</i> 213</p> <p><i>Pontifices Romani recensiti. horum Liber diurnus denuo editus.</i> 57 160 seq.</p> <p><i>Postulatum quid sit?</i> 435 seq.</p> <p><i>Pro Prædestinatione Reformatorum argumenta speciosa.</i> 134</p> <p><i>Pragmatica Sanctio Caroli VI illustrata.</i> 67</p> <p><i>Primogeniti nomen, Christo datum, quid denotet?</i> 491 seq.</p> <p><i>Pritii (Jo. Ge.) vita.</i> 233</p> <p><i>De Probabilitate controversia inter Italos agitata.</i> 179</p> <p style="text-align: right;">Dddd Pro-</p>
--	---

I N D E X

Probabilitatis <i>moralis doctrina examinata.</i>	417 seq.
Proconsoles & Procuratoribus in quo differant?	4
Proles (Jo.) quo anno obierit?	379
Pronuntiationis Græcæ & Latine ratio explicata.	300
S. Prosperi Aquitani vita.	18
<i>scripta edita.</i>	17 seq.
Pueris qua studia conveniant?	471
A Puerperæ lætæ strigem Lilitæ abigendi mos Judæorum.	281
Pufendorffii Jur. N. & G. laudatum.	180

Q	Q.
Quæstiones difficiles plerumque frivole.	64

R	R.
Ranftius (Mich.) notatus.	93 seq.
Ratherii, Veronensis Episcopi, Præloquia edita.	486
Ratio an ad mysteria explicanda valeat?	139
Ratiocinari an omnes recte dicendi sint?	63
Refractiones syderum veræ.	70
Regnorum præcipuorum magnitudo geographica.	175
Reinbeckius (Jo. Gussav.) laudatus.	139
Religio vera in quo consistat?	431 seq.
Ad Religionem obligatio hominis demonstrata.	429

Ad Religionem quid requiratur?	430
Religionis Christiana veritas demonstrata.	101
<i>cura qua ratione spectet ad Principem?</i>	502
S. Reticii vita & scripta deperdita.	197
Revelationis sacra necessitas demonstrata.	328 seq. 331. 432
Reyneau (Carolus) laudatus.	370
Rhachitis in quo differat a Cyrtonoso?	124
Rhenferdii (Jac.) Theses de via Dei edita.	235
De Ricciis (Catharina) vita descripta.	446 seq.
Roell (Herm. Alex.) refutatus.	134
Rœmerus laudatus.	70
Romæ singularia recensita.	277
<i>antiquitates Ecclesiastica descripta.</i>	56
Romanæ antiquitates in Britannia illustrata.	529 seq.
Romani imperii in summo flore magnitudo.	175
Ad Romanos Epistola Pauli an scripta sit sermone Græco?	100
<i>a Grotio sub censuram vocata.</i>	ibid.
Roris phænomena & causæ.	76
Rubi ardentis symbolum in Scriptura S. quid denotet?	494
Ruinartii (Theod.) vita.	337
<i>Acta Martyrum demum edita.</i>	ibid.
De Russavio, poeta, judicium.	88
Russi-	

R E R U M N O T A B I L I O R U M.

<p>Ruffici imperii magnitudo. 175 <i>Ex Rusticæ rei scriptoribus notatu dignissima collecta.</i> 177 Rustici belli copiosa descriptio. 380 S. Saccæ (Ammonii) vita & scripta. 12 Sacramenti vox quid denotet? 203 Sacramentorum doctrina ex mente ecclesiæ Pontificiæ exposita. 203 seq. Sacramentum quid sit? 203 Sacrificium Abrahami explicatum. 233 Salamandra examinata. 306. 406 Salia lixiviosa igne producuntur. 367 Saliæ proprietates examinata. 307 Salmasius ob inutiles scriptiones notatus. 88 De Saltationibus armatis veterum varia. 144 Sandini (Ant.) refutatus. 550 seq. Sanguinis circulatio an nota fuerit Serveto? 274 Sannazarii (Jac.) Carmina laudata. 489 Von Sarn (Petri) Diss. de nomine Sethur edita. 47 Satellitis primi Jovis tabula. 308 Jovis secundi theoria. 410 Sattelfreye Gûther quæ sint? 401 Saturni motus. 369 Satyræ vera ratio explicata. 528 Schillingii (Jo. Jac.) Interpretatio verborum Petri à Ep. III, 5, edita. 233</p>	<p>Schlægerus (Jul. Carol.) laudatus. 281 ejus Dissertationes promissæ. 282 Schoettgenius (Christian.) laudatus. 150 refutatus. 479 Scholarum, in quibus pauperes educantur, commoda. 248 Schræckii (Luca) vita & merita. 524 seq. Scotiæ qui fuerint antiquissimi incolæ? 297 Scotiæ Monarchiæ ara. 298 historiæ scriptores. ibid. Scripturæ S dignitas asserta. 136 doctrina moralis explicata. 389 seq. loca explicata aut illustrata: Gen. III, 24. 48 IV, 7. ibid. 26. ibid. VIII, 21. 53 IX. 234 XV, 8 - 17. 233 XVII, 7. 205 10. ibid. XVIII, 19. 430 XX, 16. 233 XXII, 4. 227 XXXV, 2. 496 XLVI, 27. 234 XLIX. 497 10. 15 Dddd a XLIX.</p>
---	---

I N D E X

<i>Gen.</i> XLIX, 13, 14.	203	<i>Nebem.</i> IV, 17.	ibid.
24.	476	<i>Job.</i> XV, 29.	ibid.
28.	133	XX, 15-27.	91
<i>Exod.</i> II, 10.	85	XXIV, 24.	ibid.
III, 2.	493	<i>Pf.</i> II, 7.	140
VII, 1.	495	IV.	334
XV.	86	IX, 18.	38
XX, 3, 4.	87	XXII, 17.	47-233
13.	ibid.	XXVI, 6.	493
XXIV, 10.	496	XXVII, 4.	ibid.
XXIX, 18.	152	XXX.	334
XXX, 15.	85	XLII, 5.	476
XXXIV, 7.	493	XLV.	495
XXXVIII, 8.	469	2-4.	493
<i>Levit.</i> I, 9.	152	8.	141
13.	ibid.	9.	48
XIV, 9.	496	10.	493
XV, 13.	ibid.	17, 18.	ibid.
<i>Num.</i> XI, 29.	493	LXVIII, 28.	133
XIII, 14.	47	LXXIII, 4.	476
XVI, 8, 9.	151	15.	477
XXVII, 18.	203	LXXX, 16.	469
23.	ibid.	LXXXIII.	416
XXXI, 22, 23.	48	XCI.	334
<i>Deut.</i> XI, 17.	85	CX, 7.	493
XIII, 1-5.	43	16, 17.	ibid.
XXVII, 18.	85	CXVIII, 27.	495
XXXII.	86	CXIX, 96.	477
5.	476	CXXX.	334
XXXIV, 9.	203	CXXXIII, 3.	228
<i>Judic.</i> V.	86	CXLI, 5, 6.	477
XV, 16.	476	<i>Prov.</i> XX.	96
<i>2 Sam.</i> XXIV, 13.	ibid.	<i>Esa.</i> IV, 4.	227-228.
<i>1 Chron.</i> XXI, 12.	ibid.	V, 27.	477
<i>2 Chron.</i> XI, 20.	ibid.	IX, 17.	ibid.
XIII, 3.	ibid.	X, 27.	ibid.
			<i>Esa.</i>

RERUM NOTABILIORUM

<i>Esa.</i> XIV, 30.	ibid.	<i>Matth.</i> II, 20 - 24.	40.	142
XXII, 17.	228	III, 11.		48
XXIV, 16.	477	17.		17
XXVIII, 1.	ibid.	IV, 5.		91
XXX, 19.	ibid.	V, 5.	494.	495
XXXIV, 3.	37	16.		140
XLIII, 21.	ibid.	32.		502
XLV, 2.	477	39.		398
21 - 25.	96	VI, 22.		235
XLVIII, 19.	477	VII, 22.		91
LI, 20.	47	VIII, 28.		235
LII, 15.	478	X.		184
LIII, 8.	227	1.		230
23.	228	XI, 2 - 5.		41
<i>Jer.</i> XXIII, 6.	140	9.		42
15.	ibid.	11.		ibid.
<i>Thren.</i> III, 27.	152	XII, 24.		41
<i>Ezech.</i> XVI, 8, 9.	496	27.		91
XXI, 2.	228	XIII.		416
6.	15	35.		468
15.	ibid.	58.		42
20.	ibid.	XVI, 1.		ibid.
<i>Dan.</i> XI, 7.	469	18.		499
20, 21.	ibid.	19.		423
29, 30.	54	XVIII, 17.		424
<i>Hof.</i> VI, 2.	227	18.		423
XIV, 6.	227.	XIX, 18.		425
<i>Amos.</i> VII, 16.	228	XXII, 37.		86
<i>Mich.</i> XII.	91	XXIII, 24.		43
XX, 26.	228	35.	465.	468
<i>2 Maccab.</i> XII, 43, 44.	46	XXIV, 29.		37
<i>Matth.</i> I, 16.	142	57.		138
19.	ibid.	XXVI, 26.		154
25.	ibid.	52.		398
II, 4, 5.	40	XXVII, 9.		85
6.	142	43.		42
18.	ibid.			

Dddd 3

Marc.

I N D E X

<p><i>Marc.</i> V, 2. VI, 5. 13. XIV, 65. XVI, 17.</p> <p><i>Luc.</i> I, 2. 47. 68 - 79. 78. II, 1. 2. 14. VII, 30. VIII, 27. X, 3. 9. XVI, 9. XIX, 42. XXI, 26. XXII, 36. 64.</p> <p><i>Jo.</i> I, 14. 47, 48. II, 18. 23. III, 2. 14. V, 36. VI, 26. VII, 21 - 23. VII, 31. VIII, 1. IX. 24. 31. X, 24, 25. 53.</p>	<p>235 42 203 228 230. 231 140 96 48 227 467 465. 467 478 496 235 40 230 37 495 37 398 228 227 42 40 42 ibid. 152 42 40 ibid. 42 465 41 228 334 40. 41. 42. 41</p>	<p><i>Jo.</i> XI, 47, 48. XII, 32, 33. XIV, 6. 10 - 12. 11. XV, 24. XVI, 8 - 11. XVII, 20. XX, 21 - 23. 31. XXI. XL, 8. <i>Actor.</i> I, 11. II, 25 seq. IV, 12. VI, 6. VII, 14. VIII, 17. IX, 3 - 5. XII. 19 - 25. XIII, 3. 26. 33. XVII, 22. XVIII, 18. XIX, 6. 32. XXII, 2. XXIV, 24. XXV. XXVII, 27. XXVIII, 1. <i>Rom.</i> III, 10. IV, 11. VI, 11. 17.</p>	<p>42 151 96 40 41 40 182. 228 351 422 351 417 228 ibid. ibid. 96 203 234 203 227 96 466 203 140 ibid. 464 ibid. 203 499 227 466 233 290 ibid. 100 205 500 209 <i>Rom.</i></p>
---	--	--	--

RERUM NOTABILIORUM

<i>Rom.</i> VII, 7.	86	<i>Ephes.</i> V, 23.	499
X, 14 - 17.	351	32.	99, 203, 499
XII, 19.	398	VI, 10 - 20.	210
XV, 4.	38	<i>Phil.</i> IV, 22.	499
XVI, 16.	499	<i>Col.</i> I, 15.	150
<i>1 Cor.</i> I, 22.	212	16.	146
III, 9.	423	II, 2.	140
VII, 10.	155	III, 10.	48
14.	203	IV, 15.	499
X, 1, 2.	494, 496	<i>1 Thess.</i> V, 21.	436
3, 4.	153	23.	255
XIII, 1, 2.	91	<i>2 Thess.</i> II, 9 - 12.	43
XV, 4.	227	III, 5.	38
8.	ibid.	<i>1 Tim.</i> I, 13.	227
29.	46	III, 16.	182
52.	48	IV.	203
XVI, 19.	499	14.	ibid.
<i>2 Cor.</i> III, 6.	41	V, 22.	203, 426
7.	85	VI, 16.	140
V, 18.	423	<i>Tit.</i> III, 5.	48
IX, 13.	209	<i>1 Petr.</i> II, 9.	37
XI, 2.	99, 499	V.	534
XII, 7.	38	<i>2 Petr.</i> II, 1.	234
<i>Gal.</i> I, 15.	227	5.	48
V, 17.	495	III, 5.	233
VI, 17.	138	<i>1 Jo.</i> II.	96
<i>Ephes.</i> I.	103	III.	103
1, 2.	129	4.	493, 494
I, 3.	133	V, 7.	276
4 - 10.	134	<i>Hebr.</i> I, 6.	492, 494
12 - 14.	135, 212	VI, 2.	426
15.	209, 212	XII, 21.	85
II, 10.	209	<i>Jac.</i> II, 14 seq.	103
11 - 22.	209, 211	III, 6.	37
III, 1 - 13.	210	IV, 5.	495
14.	209	V, 14.	203
IV, 2, 3.	210		<i>Apoc.</i>

I N D E X

<i>Apoc. I, 4.</i>	234	<i>S. Soteris, Pape, vita & scripta.</i>	9
10.	ibid.	<i>Spalatini (Ge.) de veteribus servi-</i>	
XI.	96	<i>tis Epistola edita.</i>	319
XIII, 18.	47	<i>de confessione auri-</i>	
XIX, 7, 8.	99	<i>culari Diff. edita.</i>	321
XXI, 9, 10.	499	<i>Spectra an dentur?</i>	93
<i>Sculptorum census institutus.</i>	36	<i>Seculum ustorium Archimedis.</i>	266
<i>Seculi XVII eruditi viri enarrati.</i>		<i>Sperati (Pauli) Confessoris Austria-</i>	
	126	<i>ci, fata.</i>	541
<i>Sedulii (Celsi) de verbi incarnatio-</i>		<i>Spiritualia exercitia quomodo sint</i>	
<i>ne Carmen editum.</i>	486	<i>instituenda?</i>	415 seq.
<i>Seeliginannus (Gottlob Frid.) quo-</i>		<i>Spiritus mundi, fecunditatem effi-</i>	
<i>modo athecum ad meliorem fru-</i>		<i>ciens.</i>	34
<i>gem reduxerit?</i>	143	<i>Stapff (Jo. Sigism.) laudatus.</i>	393
<i>Seguerii (Pauli) cum Petro Balleri-</i>		<i>Statura hominis longior a prandio</i>	
<i>nio controversa.</i>	179	<i>& cœna.</i>	171
<i>Seminum preparatio ad fecundita-</i>		<i>Statuum humanorum variâ genera</i>	
<i>tem.</i>	34	<i>examinata.</i>	354
<i>Senensis historia descripta.</i>	343	<i>Stellæ (Erasmi) libellus de gemmis</i>	
<i>Senili etati quæ maxime vivendi</i>		<i>denuo editus.</i>	545
<i>ratio conducatur?</i>	259	<i>S. Stephani historia descripta.</i>	314
<i>Sensationum quantitas.</i>	460		seq.
<i>Sensus communis in primis veritati-</i>		<i>reliquia, Vienna obvia.</i>	315
<i>bis principium.</i>	62	<i>Stercoris quantum opus sit in agro</i>	
<i>S. Serapionis vita & scripta.</i>	11	<i>emaciato?</i>	35
<i>Serveto an circulatio sanguinis fue-</i>		<i>comparatio facilis.</i>	ibid.
<i>rit nota?</i>	274	<i>De Stifelio (Mich.) varia.</i>	541
<i>Sethur nomen quid denotet?</i>	47	<i>Stridbergius (Magnus) laudatus.</i>	34
<i>Siciliæ historia descripta.</i>	23	<i>Strigelius (Victorinus) quo mortis</i>	
<i>Simeon (Rabbi) an Autor fuerit li-</i>		<i>genere obierit?</i>	143
<i>brî Sobar?</i>	479	<i>Stumphii (Lud. Herm.) Florum spar-</i>	
<i>Simonius (Rich.) atheismi in alios</i>		<i>sio ad illustria loca Theologia</i>	
<i>propagati accusatus.</i>	276	<i>edita.</i>	46. 47
<i>Sohar libri autor quis fuerit?</i>	479	<i>Sublime in odis explicatum.</i>	528
	seq.	<i>Suiceri (Jo. Henr.) Specimen Com-</i>	
<i>Solis parallaxis.</i>	70	<i>men-</i>	

R E R U M N O T A B I L I O R U M

mentarii in Epist. ad Ephes. editum. 233

Sulzerus (Wolfg. Jac.) laudatus. 448

Syri (Bardefanis) vita & scripta. 9

T T. T. Regii (Franc.) de Obsidione urbis Ticinensis liber demum editus. 384

Tatiani vita & scripta. 10

Terræ motus nova ratione explicatus. 220

unde? 365

Terrarum orbis magnitudo geographica. 175

Tertulliani vita & scripta. 12

Testamenti N. narrationes testimoniis scriptorum profanorum comprobata. 466 seq.

Theæ plantæ historia physica & medica exposita. 360 seq.

varia genera recensita. 505 seq.

Theognostis, Alexandrini, vita & scripta. 108

Theologia mystica in quo consistat? 414

Theophili Antiocheni vita & scripta. 9

De Thuano (Jac. Aug.) iudicium iniquissimum. 148

Tindalius refutatus. 327 seq. 330 seq.

Tinearum historia, & remedium contra eas. 366

Tituli quid denotent stilo ecclesiastico? 56

Tombac, Metal de Prince. 172

Tournefortii nova methodus plantarum a Michelio adoptata. 301

Transubstantiatio a diabolo confirmata. 149

Trinitatis mysterium explicatum. 139

Tristanus notatus. 283 seq.

Triumvirorum Romanorum umbellacivilia descripta. 441

Trucheti elogium. 411

Tubera, quæ patatoes vocantur. 35

Tubuli marini descripti. 120 seq.

Turretinus (Jo. Alphons.) laudatus. 224

Typographiæ inventa gloria Germanis asserta. 274

V **V.**

De Væselio (Jo.) varia. 541

Ad Valetudinem conservandam quæ conducant? 259 seq.

De Vampiribus iudicium. 89 seq. 93

Variolis quomodo medendum? 359

Vasorum murrhinorum elaboratio. 307. 407

Venæ jugularis sectio commendata. 29 seq.

Venerabilis (Petri) libri duo adversus Saracenos editi. 487

Venereorum morborum natura explicata. 503

Venetus Sinus D. Pauli naufragio memorabilis. 291 seq.

Veritas logica conjuncta esse potest cum falsitate reali. 63

Dddd V. Si-

I N D E X

S. Victorini *vita & scripta.* 108
 S. Victoris *vita & scripta. supposititia.* 10
 Vidæ (M. Hier.) *Carmina conjunctim edita.* 156 seq. *laudata.* 159
vita. 156
 De Vignoles *Chronologia sacra promissa.* 235
 Villarfi Ducis *vita & facta heroica enarrata.* 20
 Vini *natura & varia genera explicata.* 515 seq.
 De Viperarum *morfu Epistola Valisneri.* 295
 Viperis *desistuta Melitenfis Insula.* 292. 295
 Virium *motricium mensura. corporis moti aestimatio.* 369 410
 Viviani *cujusdam Tract. de libero arbitrio editus.* 487
 Visionis *theoria nova.* 136
 Viterbium *an idem sit ac Tyrabenium & Tuscia?* 336
 Unigenitus *Bulla laudata & vindicata.* 349 seq.
 Voigtey *vocis significatio.* 401
 Vortices *Cartesii vindicati.* 370
 Ursinz *gentis nobilitas celebrata.* 57
 Vulpii (Jo. Ant. & Cajet.) *laudati.* 156. 489

Waldensium *origo.* 226

Warwicensis *Comitatus antiquitates illustrata.* 386
 De Water (Guil.) *Annotationes ad Cap. 25 Act. Apost. edita.* 233
 Wernsdorfii (Gottlieb) *laudes.* 412
Disputationes Academica conjunctim edita. 413
 Wertheimensis *Bibliorum interpretis refutatus.* 430
 Wesseli (Jo.) *cum Virringis & aliis controversia.* 492
 Wettstenius *notatus.* 47
 Wideburgius (Frid.) *laudatus.* 473
 Wislowatius, *Socinianus, refutatus.* 139
 Woodgii (Maurit. Car. Christ.) *eloquentia laudata.* 142 seq.
 Woolstonus (Thom.) *an primus fuerit errorum suorum architectus?* 275
ejus de Miraculis Christi doctrina refutata. 39 seq. 181 seq.

Zeigerus (Ambrosius) *refutatus.* 34
 Zornii (Petri) *Diss. de Demoniacorum, in sepulchrotis habitantium, lycanthropia edita.* 235
 Zutphanienfis (Henr.) *martyrium descriptum.* 325

EMEN-

RERUM NOTABILIORUM EMENDANDA.

Pag. 22 lin. 16 pro Ignato lege Ignatio; pag. 208. lin. 5 pro Filio lege Filio; pag. 312 lin. 3 pro Hiriticria lege Hereticria; pag. 86 lin. 5 pro innuere lege innuere; pag. 92 lin. 21 pro cum lege eam; pag. 94 lin. 7 pro sextus lege quintus; pag. 118 lin. 22 pro Hippocratis lege Hippocratis; pag. 240 lin. 1 pro pag. 192 pone 240; pag. 323 lin. 4 dele nu; pag. 372 lin. ult. pro Angusti lege Augusti; pag. 422 lin. 1 pro solutiferum lege salutiferum; pag. 439 lin. 7 post theatrum pone morale.

FINIS.

